

**MEMÒRIA
SOCIOECONÒMICA
I LABORAL DE CATALUNYA**

2017



Consell de Treball
Econòmic i Social
de Catalunya

COORDINADOR DE LA MEMÒRIA SOCIOECONÒMICA I LABORAL DE CATALUNYA 2017

Santana Garcia, Joan Antoni

COORDINADORS DELS CAPÍTOLS

Riudor Pons, Xavier

Santana Garcia, Joan Antoni

ÍNDEX D'AUTORS

Boada Jané, Cristina

Castell Castells, Pere

Ferrer Riu, Roser

Ferrer Trullols, Lluís

Herrera Aragón, Diego

Mallafre Conesa, David

Mas Martín, Eva

Miñarro Acosta, Eva

Prior Prior, Inma

Olivella Pedrola, Marta

Villar Rico, Virginia

Vives Campdepadrós, Matias

SUPPORT TÈCNIC

Graell Gabriel, Marta

Mañas Mampel, Maria Teresa

Sanosa i Llinares, Carles

RESPONSABLE DE L'EDICIÓ

Salvà Yenes, Yolanda



Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència Creative Commons del tipus reconeixement d'autoria, usos no comercials i sense obra derivada. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autor o autors i l'editor i no es faci un ús comercial de l'obra original ni se'n creïn obres derivades. Podeu consultar un resum dels termes de la llicència a:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.ca>

© Generalitat de Catalunya
Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya
Diputació, 284
08009 Barcelona
Tel. 93 270 17 80
Adreça Internet: ctesc.gencat.cat

A/e: ctesc@gencat.cat

ISSN: 2013-5440

Barcelona, juliol de 2018

ÍNDIX

CONSIDERACIONS I RECOMANACIONS	9
CAPÍTOL I. L'ECONOMIA A CATALUNYA	41
1. CONJUNTURA ECONÒMICA.....	41
1.1. El context econòmic internacional.....	41
1.2. La conjuntura econòmica a la zona euro.....	43
1.3. Evolució general de l'economia de l'Euroregió Pirineus-Mediterrània	46
1.4. La conjuntura econòmica a Espanya	47
1.5. La conjuntura econòmica a Catalunya.....	49
1.5.1. Creixement econòmic i evolució de l'activitat.....	49
1.5.2. El sector exterior a Catalunya	56
1.5.3. El sector financer a Catalunya	59
1.6. Catalunya en el marc de l'estratègia Europa 2020	61
2. L'EVOLUCIÓ DE LA PRODUCTIVITAT, DE LA REMUNERACIÓ DELS FACTORS I DELS PREUS A CATALUNYA	63
2.1. L'evolució dels preus a Catalunya	63
2.2. Els costos laborals	65
2.3. Productivitat, retribució dels factors i formació de preus a Catalunya.....	67
3. LES INFRAESTRUCTURES A CATALUNYA	71
3.1. La inversió en infraestructures de transport.....	71
3.1.1. Carreteres	73
3.1.2. Ferrocarrils.....	74
3.1.3. Ports	74
3.1.4. Aeroports.....	75
3.2. Serveis de les infraestructures de transport.....	76
3.2.1. Carreteres	76
3.2.2. Ferrocarrils.....	77
3.2.3. Ports	79
3.2.4. Aeroports.....	81

4.	EL SECTOR PÚBLIC	84
4.1.	La despesa pública a Catalunya	84
4.2.	El sector públic de la Generalitat de Catalunya	86
4.2.1.	Els ingressos executats del sector públic administratiu de la Generalitat de Catalunya 90	
4.2.2.	La despesa executada del sector públic administratiu de la Generalitat de Catalunya	97
4.2.3.	El dèficit de la Generalitat de Catalunya	101
4.2.4.	Endeutament de la Generalitat de Catalunya	102
5.	ECONOMIA SOCIAL	105
5.1.	Demografia empresarial.....	106
5.2.	Indicadors econòmics.....	110
CAPÍTOL II. R+D+I I SOCIETAT DIGITAL		116
6.	L'ESTAT DE L'R+D+I	116
6.1.	L'R+D+I a Catalunya	116
6.2.	La recerca i el desenvolupament.....	117
6.3.	La innovació de les empreses	123
6.4.	Patents i producció científica	125
7.	SOCIETAT DIGITAL.....	127
7.1.	Llars i ciutadania	129
7.1.1.	Accés a internet i banda ampla	129
7.1.2.	Persones que utilitzen internet habitualment	131
7.1.3.	Serveis d'internet utilitzats per motius particulars	132
7.2.	Empreses.....	134
7.2.1.	Equipament TIC a les empreses	135
7.2.2.	Serveis d'internet utilitzats amb finalitats empresarials	136
7.2.3.	Sector TIC.....	139
CAPÍTOL III. MERCAT DE TREBALL		142
8.	ANÀLISI DEL MERCAT DE TREBALL	142
8.1.	Població en edat de treballar	142
8.2.	Població activa.....	143
8.3.	Població ocupada.....	144
8.3.1.	Població assalariada	153

8.4.	Població desocupada	156
8.5.	Context del mercat de treball	161
8.5.1.	Espanya	162
8.5.2.	Europa	169
9.	POLÍTIQUES D'OCUPACIÓ.....	170
9.1.	Context de les polítiques d'ocupació: comunitari i estatal.....	170
9.2.	Polítiques actives d'ocupació	176
9.3.	Prestacions d'atur	188
9.3.1.	Persones beneficiàries de prestacions d'atur	189
9.3.2.	Indicador de cobertura	192
9.3.3.	Despesa	193
10.	RELACIONS LABORALS.....	195
10.1.	La conflictivitat laboral	195
10.1.1.	Vagues i tancaments patronals	195
10.2.	Solució extrajudicial de conflictes.....	200
10.2.1.	Conciliacions individuals i collectives	200
10.2.2.	Mediacions.....	202
10.2.3.	Activitat del Tribunal Laboral de Catalunya	203
10.3.	Expedients de regulació de l'ocupació.....	207
10.4.	Empreses sotmeses al procediment concursal	210
11.	PREVENCIÓ DE RISCOS I SINISTRALITAT LABORAL	211
11.1.	Anàlisi de la sinistralitat	211
11.1.1.	Accidents de treball	213
11.1.2.	Malalties professionals	223

11.2.	Incapacitat temporal.....	227
11.3.	Actuacions de la ITC per a la prevenció dels riscos laborals.....	229
CAPÍTOL IV. CONDICIONS DE VIDA.....		232
12.	DINÀMICA DEMOGRÀFICA.....	232
12.1.	La població a Catalunya	232
12.2.	El moviment natural, l'estructura de la població i de les llars	233
12.3.	Els moviments migratoris.....	241
13.	SALUT	246
13.1.	La salut de la població catalana	246
13.1.1.	Esperança de vida i mortalitat.....	246
13.1.2.	Morbiditat.....	247
13.1.3.	Malalties de declaració obligatòria	249
13.1.4.	Hàbits i estils de vida	250
13.2.	Els recursos del sistema sanitari	254
13.3.	L'activitat del sistema sanitari.....	257
13.4.	El finançament de la salut	264
14.	EDUCACIÓ, FORMACIÓ I QUALIFICACIÓ PROFESSIONAL	270
14.1.	Població catalana en activitats formatives.....	270
14.2.	El finançament de l'educació	276
14.3.	Els resultats del sistema d'educació, formació i qualificació professional.....	281
15.	HABITATGE.....	287
15.1.	La demanda d'habitatge principal.....	287
15.2.	El mercat de compra de l'habitatge lliure.....	289
15.3.	El mercat de lloguer	292
15.4.	L'activitat de la construcció residencial.....	293
15.5.	La política d'habitatge	295
15.5.1.	El parc d'habitatges destinats a polítiques socials	297
15.5.2.	El programa de promoció i accés a l'habitatge	298
15.5.3.	El programa de pagament de l'habitatge.....	300
15.5.4.	El programa de foment de la rehabilitació.....	302

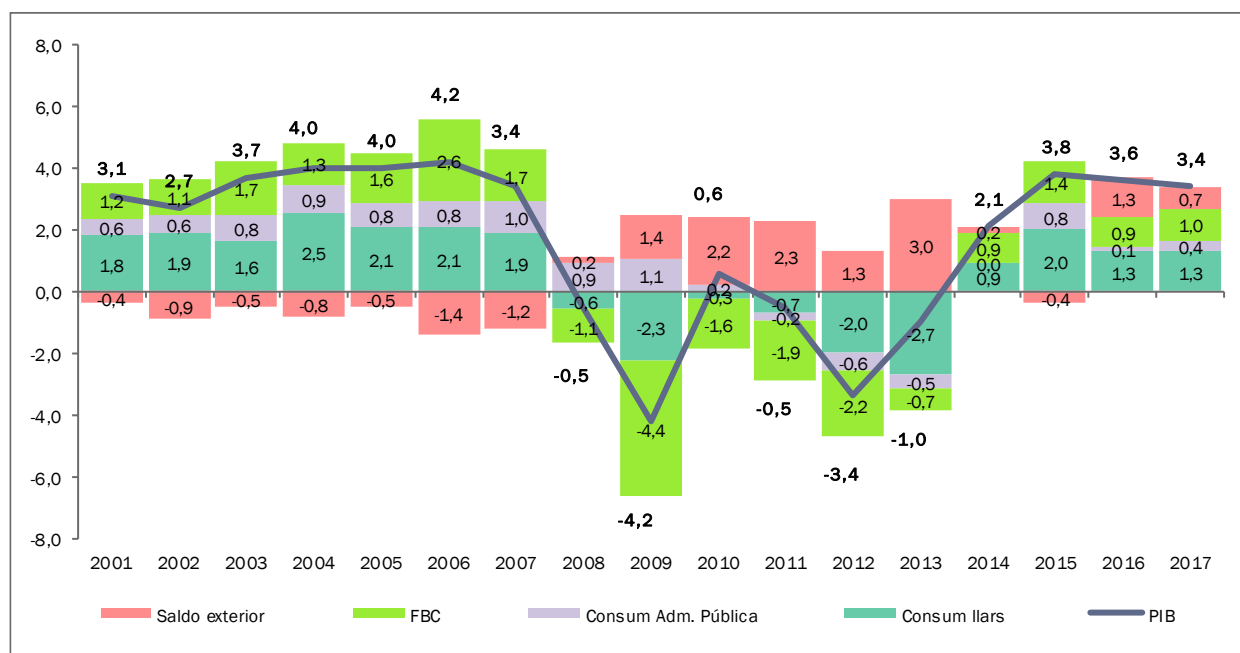
16.	INCLUSIÓ I PROTECCIÓ SOCIAL.....	304
16.1.	Inclusió social	304
16.2.	El sistema de protecció social: prestacions econòmiques i de serveis	304
16.2.1.	Pensions.....	304
16.2.2.	Altres prestacions econòmiques de la Seguretat Social.....	311
16.2.3.	Renda mínima d'inserció i renda garantida de ciutadania.....	313
16.2.4.	Serveis socials i atenció a la dependència	316
16.3.	Finançament de la protecció social.....	323
	CAPÍTOL V. SOSTENIBILITAT AMBIENTAL	329
17.	LA PRESERVACIÓ DEL MEDI AMBIENT.....	329
17.1.	L'estat del medi natural, l'aigua, l'atmosfera i el sòl	329
17.1.1.	El medi natural.....	329
17.1.2.	L'aigua.....	330
17.1.3.	L'atmosfera	333
17.1.4.	El sòl	335
17.2.	La sostenibilitat de la producció agrícola, forestal i pesquera	336
17.2.1.	L'agricultura	336
17.2.2.	Els boscos	338
17.2.3.	La pesca i l'aqüicultura	339
18.	LA SOSTENIBILITAT DEL CONSUM I LA PRODUCCIÓ	341
18.1.	La generació i gestió de residus.....	341
18.2.	La transició cap a un model energètic més sostenible	344
18.2.1.	El consum d'energia	344
18.2.2.	La producció energètica.....	346
18.3.	Les empreses i el medi ambient.....	348
18.3.1.	La producció de béns i serveis	348
18.3.2.	La despesa i inversió en protecció ambiental	350
19.	EL CANVI CLIMÀTIC.....	352
19.1.	La mitigació del canvi climàtic i l'adaptació	352
	SIGLES	357
	COMPOSICIÓ DEL PLE A 25-06-2017 (DATA D'APROVACIÓ DE LA MEMÒRIA	
	SOCIOECONÒMICA I LABORAL DE CATALUNYA 2017).....	363

CONSIDERACIONS I RECOMANACIONS

El creixement econòmic a Catalunya (3,4%) s'ha tornat a situar per sobre del corresponent al conjunt d'Espanya i del de la zona euro. Els indicadors econòmics han evolucionat positivament, excepte els salaris, que encara mostren una rigidesa a l'alça.

El creixement econòmic global ha estat generalitzat i ha vingut acompanyat d'un increment del comerç mundial. En aquest context, Catalunya ha registrat un creixement del PIB significatiu l'any 2017 -del 3,4%- que s'ha basat, de forma notòria, en la demanda interna. Destaca també l'aportació del sector exterior, especialment a la segona meitat de l'any. Aquest darrer fet -que ha permès compensar la pèrdua de vigor del consum domèstic a finals d'any- ha estat possible gràcies a la millora del superàvit dels intercanvis amb l'estranger, que ha compensat sobradament el deteriorament del superàvit dels intercanvis amb la resta d'Espanya.

GRÀFIC 1. Aportació al creixement del producte interior brut de cadascun dels components de la demanda. Catalunya, 2001-2017



Nota: punts percentuals (components) i taxes de creixement interanuals (PIB).

Font: elaboració pròpia a partir d'Idescat.

L'any 2018, el creixement del PIB a Catalunya es podria situar en l'entorn del 2,5%.

En aquest escenari, l'any 2018 el creixement del PIB a Catalunya es podria situar en l'entorn del 2,5%. Amb tot, existeixen factors d'inestabilitat global que cal tenir en compte, atès que podrien condicionar l'evolució econòmica europea en els propers anys. D'una banda, l'establiment de restriccions comercials en l'àmbit global podria fer flaquejar la capacitat exportadora catalana. En aquest context, l'economia de Catalunya, que ha mostrat en els darrers anys una gran capacitat d'expansió de les seves exportacions se'n podria veure afectada.

D'altra banda, el possible escenari d'increment del tipus d'interès a l'eurozona, condicionat per canvis en la mateixa direcció en l'àmbit internacional i per un augment significatiu dels preus, podria afectar també les perspectives de creixement tant de la demanda interna com de la demanda externa procedent dels països europeus. No obstant això, les perspectives de canvi en la política monetària europea encara

no es veuen a curt termini, atès que fins ara l'encariment dels preus energètics no s'ha traduït en una expansió de les perspectives d'inflació: probablement, no serà fins avançat l'any 2019 que es produirà el primer moviment a l'alça del tipus d'interès.

L'augment del preu de les matèries primeres i dels tipus d'interès als EUA, juntament amb la desacceleració de l'economia de la Xina i l'escalada de proteccionisme comercial, són factors de risc per mantenir l'evolució positiva de l'economia. El CTESC recomana que el disseny de les mesures en matèria de política econòmica i pressupostària prevegi aquesta contingència.

L'any 2017 el creixement de l'IPC a Catalunya ha estat del 2,2%, en línia amb l'objectiu del Banc Central Europeu de mantenir a mig termini les taxes d'inflació per sota del 2%, però properes a aquest valor. Alhora, el manteniment d'una inflació subjacent controlada en l'1,3% (índex general sense aliments no elaborats ni productes energètics) no genera perspectives d'un rebot intens de la inflació a mig termini. No obstant, caldrà veure com evoluciona el preu de les matèries primeres, que podria afectar també el creixement de la demanda interna.

Existeix marge per a un creixement relativament poc inflacionari dels salaris.

En aquesta situació, les retribucions laborals han crescut per sota del que ho han fet els preus i la productivitat aparent del treball. L'any 2017, el cost salarial total, en termes reals, ha disminuït el 2,4%. Per tant, les aportacions al creixement del deflactor del PIB de les retribucions del treball han estat fins ara majoritàriament negatives, reflectint un cop més la reducció dels costos laborals unitaris.

D'aquesta manera, seguint les recomanacions de l'OCDE, que apunten cap a una estratègia de creixement més inclusiva que reforci la demanda interna i doni robustesa a la recuperació, la tendència en el mercat laboral en els darrers anys deixa clar que existeix marge per a un creixement relativament poc inflacionari dels salaris.

Tot i això, el marge d'actuació en aquest àmbit dependrà també de la conjuntura global que acabi afectant el creixement econòmic. Mentre que l'augment de les retribucions tindria més recorregut en un context de deteriorament de la demanda domèstica, probablement seria més costós d'aplicar en un context de debilitament més intens de la demanda forana.

En aquest entorn macroeconòmic, l'**economia social** mereix una reflexió destacada. Un any més, les dades analitzades confirmen que l'evolució positiva de les entitats de l'economia social no és conjuntural, sinó que respon a una trajectòria consolidada en termes de creació d'activitat i d'ocupació.

Així, creix el nombre de cooperatives en situació d'alta a la Seguretat Social i el nombre de persones que ocupen (l'1,4% i el 3,5%, respectivament), com també creix el nombre de persones ocupades en societats laborals (l'1,0%). Malgrat això, les societats laborals continuen davallant any rere any (el 6,4% respecte del 2016). Així mateix, l'any 2017 hi ha sis noves empreses d'inserció, que donen ocupació a un nombre creixent de treballadors.

L'any 2017 les societats cooperatives i laborals representen el 0,9% del total d'empreses a Catalunya, contribueixen al 2,86% del PIB i ocupen l'1,62% de la població ocupada.

D'altra banda, mentre que aquestes societats representen el 0,9% del total d'empreses a Catalunya, contribueixen al 2,86% del PIB i ocupen l'1,62% de la població ocupada. A partir d'aquestes dades es pot afirmar que la seva aportació a la creació de valor (tant en termes de valor de producció com d'ocupació) és superior al pes que tenen en el conjunt d'empreses a Catalunya.

El CTESC comparteix les reflexions de diferents organismes internacionals, com ara el Parlament Europeu, el Comitè Econòmic i Social Europeu o l'Organització Internacional del Treball, segons les quals els

diferents canvis que tenen lloc en la societat actual (econòmics, demogràfics, tecnològics o mediambientals) són una oportunitat per a les entitats de l'economia social, especialment les cooperatives.

Tenint en compte l'estreta relació entre l'emprenedoria, el treball autònom i l'economia social, el CTESC ha acordat elaborar un informe sobre el treball autònom de caràcter col·lectiu, amb l'objectiu d'analitzar aquesta forma de treball, fent especial incidència en les cooperatives, per tal de millorar el coneixement d'aquesta realitat, identificar les tendències de futur i formular un seguit de recomanacions en aquest àmbit.

La despesa pública del conjunt de les administracions públiques augmenta el 3,3%, en línia amb el creixement de l'activitat econòmica.

L'any 2017 la despesa de les administracions públiques (AP) a Catalunya augmenta el 3,3%, si bé per sota del creixement del conjunt de l'activitat econòmica, amb un increment de la despesa de la Generalitat de Catalunya, de les administracions locals i de l'administració de la Seguretat Social, que compensen la davallada en la despesa de l'Administració general de l'Estat a Catalunya com a conseqüència de la reducció en les prestacions d'atur del Servei Públic d'Ocupació Estatal i el continuat retrocés de la inversió de l'Estat a Catalunya.

Continua així el procés de pèrdua de pes de la despesa pública sobre el PIB dels darrers anys, associat a la consolidació fiscal dels comptes públics iniciada el 2010.

El consum públic creix amb més intensitat que l'any precedent, però torna a reduir-se la despesa pública de capital.

Aquest comportament es veu reflectit tant en l'evolució del consum públic com de les transferències socials monetàries.

El consum públic -que recull les transferències socials en espècie que fan les administracions públiques a través de la producció pròpia o comprada al mercat de serveis de salut, educació i serveis socials més el consum públic col·lectiu- accelera el seu creixement (del 2,4% en termes reals), si bé per sota de l'evolució de l'activitat econòmica. Així situa el seu pes sobre el PIB en el 15,3% i acumula una pèrdua d'1,7 punts percentuals sobre el PIB des del 2009.

Mentre que durant els anys de crisi les transferències socials monetàries (subsidis, prestacions i pensions socials) havien augmentat el seu pes sobre el PIB fins al 13,8%, a partir del 2013 el comencen a reduir i l'any 2017 signifiquen el 12,3%. Aquest comportament s'explica, fonamentalment, per la davallada de les prestacions d'atur, però també han perdut pes sobre el PIB les pensions i prestacions de la Seguretat Social i les de la Generalitat.

Paral·lelament, l'indicador de despesa de capital de les AP a Catalunya experimenta el 2017 una caiguda de l'1,7% en termes reals, situant el seu pes sobre el PIB en mínims històrics, fins a l'1,5% del PIB.

En aquest sentit, el CTESC segueix alertant que el creixement econòmic, per tal que sigui sostingut en el temps, ha de tenir rèdits socials i s'hauria de reflectir en l'evolució d'aquella despesa que, com el consum públic i la despesa de capital pública, fomenten la igualtat d'oportunitats, l'equitat social i la productivitat de l'economia.

El 2017 la Generalitat de Catalunya assoleix un ajust fiscal de 731 milions d'€, acomplint l'objectiu de dèficit per a aquest any, tot i l'enduriment, per part del Govern de l'Estat, de l'objectiu de dèficit per a les administracions autonòmiques.

Com a conseqüència de l'incompliment de l'objectiu de dèficit fixat per a l'any 2016 -tot i que sí es va complir amb els objectius de la regla de la despesa i de deute públic- les finances de la Generalitat es troben sota l'actuació del Pla d'estabilitat financera 2017-2018 (PEF)¹, aprovat el mes de juliol del 2017 pel Consell de Política Fiscal i Financera. En el PEF es preveu per a l'any 2017 una necessitat de finançament en termes SEC de la Generalitat de 1.328,01 milions d'€ i un esforç de consolidació fiscal, en relació amb l'execució dels pressupostos del 2016, de 640,0 milions d'€ per a l'any 2017.

Aquest any el Govern ha gestionat un ajust de consolidació fiscal de 731 milions d'€. Aquest esforç ha permès situar el dèficit en termes SEC (de 1.243 milions d'€) en el 0,56% de PIB, assolint l'objectiu d'estabilitat pressupostària i de sostre de deute públic sobre el PIB.

Cal tenir en compte que des del 22 de juliol les finances de la Generalitat es troben sota el control reforçat del Govern central a través de la Comissió Delegada del Govern per a Assumptes Econòmics com a conseqüència de les reaccions del Govern de la Generalitat a la sentència del Tribunal Constitucional d'inconstitucionalitat i nul·litat de la disposició addicional 40 de la Llei 4/2017,² on s'establia que s'ha de garantir la dotació econòmica suficient per fer front a les necessitats i els requeriments que es derivin de la convocatòria del referèndum sobre el futur polític de Catalunya, acordat en l'apartat I.1.2 de la Resolució 306/XI del Parlament de Catalunya.³ I que a partir del 27 d'octubre, en aplicació de l'article 155 de la Constitució, les finances de la Generalitat es troben sota la intervenció directa del Govern central.⁴

Per segon any consecutiu els ingressos no financers meritats de la Generalitat augmenten per sobre de la despesa meritada.

Els ingressos meritats en l'àmbit del sector públic administratiu (SPA) de la Generalitat, amb un increment del 7,3%, aporten 1.642,5 milions d'€ a la reducció del dèficit, com a conseqüència, fonamentalment, de la millora de l'activitat econòmica, i que es posa de manifest en l'increment del 7,5% dels ingressos vinculats al model de finançament. Aquest augment, associat fonamentalment a la millora de l'activitat econòmica, respon a l'increment de les bestretes que fa l'Estat pels impostos cedits parcialment de la cistella -que creixen en conjunt per sobre de la recaptació efectiva- i l'augment de l'agregat dels impostos estatals cedits totalment a la Generalitat, mentre que es redueixen els recursos derivats de les transferències associades al model de finançament.

Cal tenir en compte que el model de finançament, aprovat l'any 2009, preveu una revisió quinquennal dels elements que en configuren l'estructura, com per exemple les variables i ponderacions que defineixen les necessitats o el càlcul de la capacitat fiscal i que, per tant, està pendent de revisió des de l'any 2014.

La despesa meritada en l'àmbit de l'SPA de la Generalitat s'ha incrementat, el 3,7%, en 908,9 milions d'€, contrarestant en part l'augment dels ingressos, com a conseqüència fonamentalment de l'actualització de l'1% de les retribucions del personal del sector públic, la devolució pendent del tercer tram de la paga extraordinària suprimida el 2012, i l'augment de la tarifa dels concerts sanitaris i socials, i, en

¹ Pla economicofinancer 2017-2018 de la Generalitat de Catalunya, Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda, Generalitat de Catalunya, juliol 2017.

² Vegeu la Llei 4/2017, de 28 de març, de pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2017. DOGC núm. 7340, 30.03.2017.

³ Vegeu l'Ordre PRA/686/2017, de 21 de juliol, per la qual es publica l'Acord de la Comissió Delegada del Govern per a Afers Econòmics de 21 de juliol de 2017, pel qual s'adopten noves mesures addicionals per garantir a la Comunitat Autònoma de Catalunya la prestació dels serveis públics en defensa de l'interès general i el compliment de la Constitució i les lleis. BOE núm. 174, 22.07.2017, i Ordre HFP/878/2017, de 15 de setembre, per la qual es publica l'Acord de la Comissió Delegada del Govern per a Afers Econòmics de 15 de setembre de 2017, pel qual s'adopten mesures en defensa de l'interès general i en garantia dels serveis públics fonamentals a la Comunitat Autònoma de Catalunya. BOE núm. 224, 16.09.2017.

⁴ Vegeu l'Ordre PRA/1034/2017, de 27 d'octubre, per la qual es publica l'Acord del Consell de Ministres de 21 d'octubre de 2017, pel qual, en aplicació d'allò que disposa l'article 155 de la Constitució, es té per no atès el requeriment plantejat al M.H. Sr. President de la Generalitat de Catalunya, per tal que la Generalitat de Catalunya procedeixi al compliment de les seves obligacions constitucionals i a la cessació de les seves actuacions greument contràries a l'interès general, y es proposen al Senat per a la seva aprovació les mesures necessàries per garantir el compliment de les obligacions constitucionals i per a la protecció de l'esmentat interès general.

menor mesura, a l'augment dels costos d'interessos del deute. Aquests elements expliquen que se sobrepassi el límit de creixement de la despesa, fixat en l'1,6% per al 2017, d'acord amb la regla de la despesa establerta pel Govern central en el marc de la Llei d'estabilitat pressupostària.

La resta d'ajustos SEC aporten un increment de 2,6 milions d'€ del dèficit.

L'ajust en el dèficit dels darrers anys s'assoleix tant per una reducció de la despesa com per l'increment dels ingressos els dos darrers anys.

La reducció dels nivells de dèficit des de l'any 2010 s'ha assolit per l'ajust exigít en la despesa no financera de la Generalitat, que és més accentuat si descomptem l'evolució dels interessos pagats pel deute, mentre que l'evolució dels ingressos, negativa fins al 2015, es recupera els dos darrers anys i assoleix nivells similars als del 2009.

En aquest sentit, la despesa no financera meritada de l'SPA de la Generalitat (descomptada la despesa en interessos i incorporats els efectes de la despesa desplaçada) s'ha reduït en 2.241,5 milions d'€, el 8,4% menys que el 2010, tant per les reduccions en la despesa de remuneració del personal, compra de béns i serveis i transferències corrents -amb una disminució conjunta del 3,0%-, com pel fort ajust de la despesa de capital -amb una reducció del 60,1%-.

La política d'estabilitat pressupostària segueix donant prioritat al pagament del deute i dels tipus d'interès.

Mentrestant, per segon any consecutiu, els ingressos liquidats de l'SPA de la Generalitat (depurats de les liquidacions negatives del 2008 i el 2009 del sistema de finançament autonòmic) se situen per sobre del valor de l'any 2010. Tot i així, al llarg de tots aquests anys, els ingressos liquidats de l'SPA de la Generalitat han evolucionat per sota del creixement de l'economia catalana, amb caigudes més intenses que les del conjunt de l'economia i recuperacions per sota de l'evolució del PIB quan aquest creix, provocant una manca crònica de recursos per al finançament de la despesa pública de la Generalitat. Els dos darrers anys aquesta situació s'està revertint, en part, amb un increment dels ingressos de la Generalitat per sobre del creixement del PIB.

El deute de la Generalitat augmenta, si bé redueix el seu pes fins al 34,8% del PIB, complint l'objectiu de deute per al 2017.

L'esforç de consolidació fiscal l'any 2017 s'ha traduït en un increment de 2.622 milions d'€ de l'endeutament de la Generalitat en termes SEC, que es manté en la línia del de l'any 2016 i és clarament inferior als dels anys precedents, i permet reduir el pes del deute sobre el PIB fins al 34,8%. Es compleix així amb els límits d'endeutament fixats en el marc dels objectius d'estabilitat pressupostària.

Malgrat l'evolució més favorable d'aquest any, cal tenir en compte que des de l'any 2010 la Generalitat de Catalunya ha acumulat un dèficit en termes SEC per valor de 39.969 milions d'€, element principal que explica que el deute de la Generalitat ha passat de 31.741 milions d'€ a 77.740 milions d'€ en aquests set anys.

La població activa es manté estable en un context de lleuger increment de la població en edat de treballar.

En el **mercat de treball**, l'any 2017 la població en edat de treballar i la població activa augmenten lleugerament respecte a l'any 2016. Tot i així, el pes de la població en edat de treballar sobre el total segueix retrocedint. En canvi, l'any 2017 la taxa d'activitat dels més joves s'incrementa, mentre que la de la

població de més edat disminueix, revertint part del retard en l'entrada i la sortida del mercat de treball experimentat des de l'inici de la darrera recessió.

El creixement de la població ocupada, tot i desaccelerar-se, consolida quatre anys de creixement consecutius.

El creixement de la població ocupada, tot i desaccelerar-se, consolida quatre anys de creixement consecutius. Destaca el creixement de l'ocupació entre la població de nacionalitat estrangera i entre la població jove de 16 a 24 anys, dos dels col·lectius més afectats per la recessió. Per contra, és rellevant l'augment moderat de la població ocupada de 25 a 34 anys. En un context de creixement generalitzat és el col·lectiu que ha experimentat un creixement menor, molt allunyat de la resta.

El creixement de la població ocupada es produeix a tots els sectors per tercer any consecutiu, on destaquen els increments a la construcció i l'agricultura. Tot i això, la distribució sectorial ha variat poc els darrers 5 anys, consolidant el procés de terciarització, que s'ha intensificat arran de la recessió econòmica iniciada l'any 2008.

L'alimentació, el tèxtil, el cuir, la fusta i el paper havien liderat el creixement de la població ocupada industrial des de 2013. L'any 2017, però, perden població ocupada. Al sector serveis, gairebé totes les branques d'activitat presenten ja major població ocupada que l'any 2008, gràcies al bon comportament -l'any 2017- del transport, l'emmagatzematge, la informació i comunicacions i la categoria altres serveis. L'única excepció és la intermediació financera, assegurances, activitats immobiliàries, serveis professionals, científics, administratius i altres, amb una població ocupada inferior a la de l'any 2008.

Les dades d'afiliació deixen entreveure un creixement diversificat i generalitzat de la població ocupada durant la recuperació, amb serveis de menjar i begudes, comerç al detall o Administració pública com a principals generadors d'ocupació. En canvi, destaquen negativament les activitats financeres i d'assegurances, amb un descens de la població ocupada durant la recessió i la recuperació. Aquest comportament es manté l'any 2017.

Les províncies de Barcelona i Girona s'estan convertint en el pol de creixement de l'ocupació, fet que s'ha consolidat l'any 2017. A l'altre extrem, les províncies de Lleida i Tarragona són les que pitjor s'estan recuperant de la crisi, malgrat el major creixement de la població ocupada d'aquesta última l'any 2017.

El creixement de la població ocupada a Catalunya se situa a la banda alta del conjunt de països europeus. Així, es manté una certa convergència en taxes d'ocupació, iniciada l'any 2013.

El creixement de la població ocupada a Espanya durant la recuperació es produeix principalment als arxipèlags i l'Arc Mediterrani. L'any 2017 creixen per sobre de la mitjana totes les regions mediterrànies, juntament amb Castella la Manxa, Navarra i les Illes Canàries. El creixement de la població ocupada a Catalunya se situa a la banda alta del conjunt de països europeus. Així, es manté una certa convergència en taxes d'ocupació iniciada l'any 2013.

Més de la meitat dels ocupats que treballen a temps parcial (14,1%) ho fan de forma involuntària.

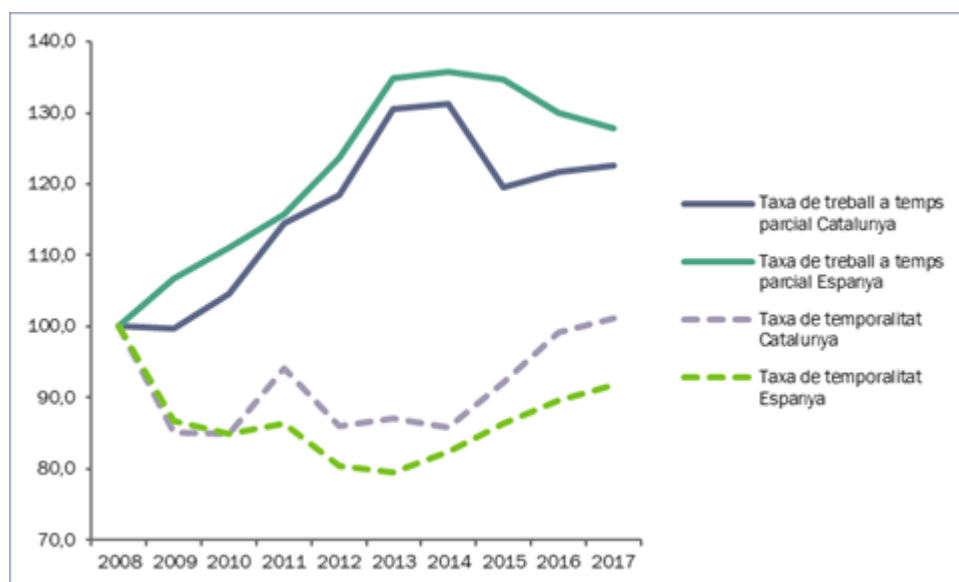
D'altra banda, es produeix un lleuger increment de la taxa de treball a temps parcial (14,1%) que fa que aquesta es mantingui força per sobre de la que existia l'any 2008. Més de la meitat dels ocupats que treballen a temps parcial ho fa de forma involuntària. Així mateix, destaca que l'increment de la taxa de treball a temps parcial a Catalunya es centri entre la població femenina, que ja presentava taxes més elevades que la mitjana.

La població assalariada al sector públic i els empresaris sense assalariats són els grups que millor han superat la recessió. L'any 2017, però, la població assalariada al sector privat i els empresaris amb assalariats són els grups que més han crescut.

L'any 2017 creix el nombre d'ocupats amb un contracte temporal, el que explica més d'un terç de la nova ocupació creada. La taxa de temporalitat augmenta i se situa per sobre de la de l'any 2008.

L'any 2017 creix el nombre d'ocupats amb un contracte temporal, el que explica més d'un terç de la nova ocupació creada. Així, la taxa de temporalitat augmenta i se situa per sobre de la que existia l'any 2008. Aquest creixement és especialment intens entre la població femenina i la de nacionalitat estrangera, mentre que ha disminuït força a la construcció i l'agricultura. Tot i així, aquests dos darrers sectors segueixen sent els que tenen unes taxes de temporalitat més elevades. Aquest creixement de la temporalitat es produeix també a altres comunitats autònomes. A escala europea, l'augment de la temporalitat a Catalunya se situa entre les més elevades, en un context de descensos i de divergència entre països.

GRÀFIC 2. Evolució de la taxa de treball a temps parcial i la taxa de temporalitat. Catalunya i Espanya, 2008-2017



Unitats: índex (2008=100)

Font: elaboració pròpia a partir de l'EPA (INE).

El descens de la taxa d'atur, tot i ser generalitzat, és més intens entre aquells col·lectius amb taxes d'atur més elevades (dones, joves i població de nacionalitat estrangera).

El nombre de persones aturades a Catalunya baixa molt l'any 2017. Així, el descens de la taxa d'atur, tot i ser generalitzat, és més intens entre aquells col·lectius amb taxes d'atur més elevades (dones, joves i població de nacionalitat estrangera). Aquest descens de la població aturada és dels més intensos d'Espanya, el que fa que la taxa d'atur catalana convergeixi amb les de Navarra i País Basc. A Europa es manté la convergència en taxes d'atur, tot i que a un ritme lent que fa que la taxa d'atur catalana segueixi estant entre les més altes del continent.

Més de la meitat de la població aturada fa més d'un any que busca feina i el percentatge de persones aturades que fa 4 anys o més que es troben a l'atur supera encara el 20,0%.

La població aturada de llarga durada ha disminuït més que la de curta durada, reduint lleugerament la incidència de l'atur de llarga durada. En qualsevol cas, però, més de la meitat de la població aturada fa més d'un any que busca feina i el percentatge de persones aturades que fa 4 anys o més que es troben a l'atur supera encara el 20,0%.

El pes de les llars amb tots els membres actius a l'atur o que tenen algun membre actiu a l'atur s'ha reduït l'any 2017 i ha augmentat el percentatge de llars amb tots els membres actius ocupats. Tot i això, la distribució de les llars segons l'activitat dels seus membres encara difereix bastant de l'existent abans de la crisi.

La taxa d'atur segueix sent més elevada a les comarques de la província de Tarragona i Barcelona, tot i un cert procés de convergència, tant l'any 2017 com durant el període 2013-2017.

En aquest context, les **polítiques d'ocupació** han de continuar tenint una rellevància estratègica.

L'any 2017 el nombre de persones beneficiàries de prestacions d'atur ha disminuït el 9,8%, però continua essent encara un 20,3% més que l'any 2007.

Si bé ha augmentat 2,5 pp el pes del nombre de persones que reben prestacions contributives, cal tenir en compte que les persones que reben una prestació d'atur no contributiva encara representen el 50,5% del total de persones que reben una prestació d'atur.

La revisió dels programes que fins al 30.04.2018 han complementat la protecció d'atur és un dels principals fronts d'actuació.

En aquest context, cal tenir en compte que si bé durant l'any 2017 han continuat vigents els programes complementaris de la protecció d'atur (el Programa d'activació per a l'ocupació i el Programa PREPARA), a partir del 30.04.2018 deixen d'estar operatius.

En compliment del compromís que estableix el Reial decret llei 14/2017 de revisar, en el marc del diàleg social i amb les comunitats autònomes, aquests programes,⁵ el 21 de març de 2018 el Ministeri presenta als interlocutors socials la "renda complementària d'atur de la Seguretat Social" amb la finalitat de donar resposta a la finalització de la vigència dels programes PREPARA i PAO.

La proposta del Ministeri, que pretenia fusionar la renda activa d'inserció, el PAO i el PREPARA, no compta amb el vistiplau dels agents econòmics i socials. Caldrà veure com afecta el canvi de Govern a escala estatal a la tramitació d'aquesta proposta.

Aquesta proposta,⁶ que pretenia fusionar la renda activa d'inserció, el PAO i el PREPARA, no compta amb el vistiplau dels agents econòmics i socials, que alerten que no respon a la necessitat de reformar la protecció d'atur en conjunt ja que només aborda parcialment la reforma de la protecció assistencial i representa un enduriment dels requisits d'accés, una reducció de la seva durada i no millora les quanties

⁵ D'acord amb el Reial decret llei 14/2017, l'objectiu és reordenar-los i adaptar-los plenament al marc constitucional vigent, millorar les condicions de protecció de les persones desocupades, la seva eficàcia perquè els beneficiaris recuperin l'ocupació, i evitar distorsions en la comparabilitat entre els programes autonòmics i estatals. En el Programa nacional de reformes per al 2018 remès pel Govern estatal a la Comissió Europea s'inclouen diverses mesures en matèria d'ocupació, d'entre les quals destaca la racionalització dels sistemes de suport a les persones en situació d'atur amb els objectius de millorar la cobertura de la protecció; optimitzar la complementarietat entre els programes autonòmics i estatals i contribuir a l'ocupabilitat dels treballadors, especialment dels que tenen més problemes d'inserció laboral.

⁶ <http://prensa.empleo.gob.es/WebPrensa/noticias/laboral/detalle/3263>.

de les prestacions, entre altres aspectes.⁷ Caldrà veure com afecta a la tramitació d'aquesta proposta el canvi de Govern en l'àmbit estatal.⁸

Mentre aquesta proposta continua la seva tramitació, el Projecte de Llei de pressupostos generals de l'Estat per a 2018, la tramitació del qual acaba a finals de juny, incorpora un subsidi extraordinari d'atur, amb efectes retroactius, per protegir el col·lectiu de persones en situació d'atur de llarga durada.⁹

D'altra banda, també cal tenir en compte que es troba en tramitació la reforma del Reial decret 625/1985 per tal d'adequar-lo al que ha dictaminat el TJUE i aplicar el mateix tracte, en relació amb les prestacions d'atur, a tots els treballadors a temps parcial amb independència que treballin o no tots els dies laborables.¹⁰

Pel que fa a les polítiques actives d'ocupació, els pressupostos de la Generalitat per al 2017, que es prorrogaran per al 2018, van destinar a la política de foment de l'ocupació un pressupost definitiu de 808,8 M €, el 15,6% més que l'any anterior.

En l'àmbit estatal, l'import del Pla anual de polítiques d'ocupació 2018, aprovat en una situació de pròrroga dels pressupostos generals del 2017, és de 5.575 M€, el mateix que l'any 2017. D'aquest import, correspon distribuir-ne 2.055,1 M € entre les comunitats autònomes. Atesa la distribució territorial d'aquests fons, a Catalunya li correspondrà la gestió de 341,8 M €, 19,2 M € més que l'any 2017.¹¹

No obstant l'anterior, cal tenir en compte que la Llei de pressupostos generals de l'Estat per al 2018¹² destina a polítiques actives d'ocupació 5.705 M €. D'aquest import, 3.374 M € es destinen a foment de la inserció i estabilitat laboral, el 0,7% més que el 2017 (destaca l'augment en matèria de bonificacions a la contractació, per a les quals es preveuen 1.936 M €, 100 M € més que l'any anterior) i 2.331 M € a formació professional per a l'ocupació, el 9,1% més que l'any anterior.

La lluita contra l'atur juvenil i contra l'atur de llarga durada, seguint les recomanacions europees, continuaran concentrant els esforços de la política d'ocupació.

L'àmbit de les **relacions laborals** es l'altre eix fonamental per al correcte funcionament del mercat de treball.

El CTESC constata la manca de dades sobre la negociació col·lectiva des de l'any 2012 i recomana que s'emprenguin les accions necessàries per tal de poder disposar d'aquestes.

⁷http://www.ccoo.es/noticia:293554--El_Gobierno_presenta_una_propuesta_de_cobertura_al_desempleo_apresurada_e_incompleta i <http://www.ugtatalunya.cat/FESMC/valoracio-atur-abril-2018-la-ugt-denuncia-que-a-catalunya-es-fan-cada-mes-entre-33-i-26-milions-dhores-extres-no-remunerades-que-podrien-generar-entre-21-000-i-26-000-llocs-de-treball/>.

⁸ Amb la reestructuració del Govern, el Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social passa a denominar-se Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social. Reial decret 355/2018, de 6 de juny, pel que es reestructuren els departaments ministerials. BOE núm. 138, de 7.06.2018.

⁹ Disposició final 40. cinc de la Llei 6/2018, de 3 de juliol, de pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2018. BOE núm. 161, de 4.07.2018.

¹⁰http://www.empleo.gob.es/es/participacion/ficheros/historico/informacion-publica/2018/Orden_02_20180129_TextoProyecto_gabinete_empleo.pdf.

¹¹ Ordre TMS/658/2018, de 18 de juny, per la qual es distribueixen territorialment per a l'exercici econòmic de 2018, per a la seva gestió per les comunitats autònomes amb competències assumides, subvencions de l'àmbit laboral finançades amb càrrec als pressupostos generals de l'Estat, incloent les destinades a l'execució del Programa d'acció conjunt per a la millora de l'atenció a les persones aturades de llarga durada. BOE núm. 149, de 20.06.2018.

¹² Llei 6/2018, de 3 de juliol, de pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2018. BOE núm. 161, de 4.07.2018.

El CTEESC constata que, per sisè any consecutiu, el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies no disposa de dades sobre la negociació col·lectiva. En aquest sentit, recomana que s'emprenquin les accions necessàries per tal de resoldre aquesta mancança, atesa la impossibilitat d'anàlisi d'una matèria cabdal per a l'economia i la societat.

D'altra banda, el CTEESC considera que caldria destinar més recursos per al desenvolupament del mapa de la negociació col·lectiva, l'objectiu del qual es oferir informació sobre la negociació col·lectiva, de manera actualitzada i permanent.

Cal destacar que, en matèria de concertació social, estan obertes les negociacions entre UGT, CCOO, CEOE i CEPYME per al quart Acord per a l'ocupació i la negociació col·lectiva, atès que a finals de 2017 va finalitzar la vigència del tercer (2015-2017). El nou acord hauria d'establir criteris i orientacions compartides per afrontar els processos de negociació col·lectiva en millors condicions, atesa la situació econòmica i d'ocupació.

També cal destacar que estan obertes les negociacions entre Foment del Treball, Fepime, Pimec, UGT i CCOO per al futur Acord interprofessional de Catalunya, un instrument orientador i essencial per millorar les relacions laborals a Catalunya i avançar cap a un model productiu que doni resposta a les necessitats de les empreses i de les persones treballadores.

Pel que fa a la conflictivitat laboral, enguany hi ha hagut un decrement del nombre de vagues, que suposa la recuperació de la tendència a la baixa observada en el període 2013-2015. Tot i això, cal tenir en compte que s'han produït dues vagues generals, que no es comptabilitzen a l'estadística del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

S'observa un decrement de les conciliacions col·lectives i de les mediacions, tot i que en el cas de les primeres, augmenten els treballadors/es afectats/ades.

Pel que fa a la solució extrajudicial de conflictes, s'ha produït un decrement tant de les conciliacions col·lectives com de les mediacions, seguint la tendència de l'any anterior. No obstant, s'observa un cert repunt pel que fa a les conciliacions individuals, a diferència dels darrers anys.

En el cas de les conciliacions col·lectives, ha augmentat el nombre de persones treballadores afectades, fet que suposa un canvi respecte de l'any 2016. Pel que fa a les mediacions, tot i el seu decrement a escala global, és destacable l'increment de les causades per conflictes col·lectius.

Destaca l'increment de les empreses i persones treballadores afectades pels procediments tramitats pel TLC.

En relació amb l'activitat del Tribunal Laboral de Catalunya, és manté la tendència a l'alça del nombre de procediments i, especialment, de les empreses i persones treballadores afectades per aquests, que és molt rellevant. El 20% dels procediments han sorgit per discrepàncies relacionades amb el salari, tot i que s'ha produït una davallada, a diferència de l'any anterior.

Tant els ERO com les persones treballadores afectades per aquests decreixen per cinquè any consecutiu.

Tant el nombre d'expedients de regulació d'ocupació com les persones treballadores afectades per aquests decreixen per cinquè any consecutiu, si bé el descens dels afectats/ades té un caràcter més accentuat. Tot i que gairebé la meitat de les persones treballadores afectades pels ERO pertanyen al sector industrial, enguany s'ha produït un decrement, trencant amb la tendència de l'any anterior.

Pel que fa a les empreses concursades, es manté l'evolució a la baixa a Catalunya, si bé al conjunt d'Espanya es produeix un increment del 0,4%.

En matèria de **prevenció de riscos i sinistralitat laboral**, els més de vint anys de vida de la Llei de prevenció de riscos laborals han fet possible impulsar una visió preventiva i de protecció de les persones treballadores en matèria de seguretat i salut en el treball. Hores d'ara, s'ha desenvolupat la cultura de la prevenció de riscos en les empreses i entre les plantilles, fet que no treu que encara resti camí a fer perquè la societat, l'economia en conjunt i el mercat laboral paral·lelament també evolucionen.

Els reptes són nombrosos ja que d'un temps ençà s'han generat noves tendències productives, noves tecnologies, nous sistemes de treball i, en conseqüència, nous llocs de treball. En aquesta línia, creix progressivament l'externalització de béns i serveis i la globalització econòmica i s'expandeix la participació en línia o *crowdsourcing*, que promourà la deslocalització de determinats treballs fora de les oficines físiques tradicionals. Alhora, evolucionen les TIC i la robòtica i es desenvolupa el treball amb noves substàncies i agents biològics. I tot això, que avança a un ritme cada cop més accelerat, té implicacions en els llocs de treball, en les persones i en les organitzacions i, per tant, en l'activitat preventiva i la seguretat i salut en el treball actual i dels propers anys.

En aquest context, el balanç de l'accidentalitat laboral registrada al llarg de l'any 2017 no mostra canvis significatius respecte a l'any anterior. Globalment, si bé s'aprecia un descens dels accidents de treball registrats, aquest és força discret (-0,1%, 306 AT menys). Amb tot, en l'àmbit de la prevenció, cal fer atenció perquè aquest descens no afecta totes les tipologies d'accidents de treball. Els que redueixen les seves xifres són els accidents de treball en jornada sense baixa (-2,4%, -3.214 accidents de treball), que en ser els més nombrosos són els que determinen en gran mesura la valoració global, mentre que els accidents de treball en jornada laboral amb baixa n'incrementen les xifres (+2,3%, +2.086 accidents de treball) i també augmenten especialment els accidents de treball *in itinere* (4,6%, +822 accidents de treball).

Tot i això, en apropar més el focus de l'anàlisi als índexs d'incidència i desviar-lo dels nombres absoluts, es constata un descens dels valors dels accidents de treball en jornada amb i sense baixa, mentre que els accidents de treball *in itinere* mantenen la tendència ascendent dels darrers sis anys, si bé enguany l'increment no és molt pronunciat.

Els accidents de treball *in itinere* creixen anualment.

L'impacte dels accidents de treball *in itinere* és significatiu especialment perquè en tractar-se sovint d'accidents de trànsit, les seves conseqüències amb freqüència van acompanyades d'un alt grau de gravetat. Concretament, s'han produït 11.135 accidents de treball *in itinere* de trànsit, el 60,0% del seu total (18.554 accidents de treball). Altrament, cal tenir present que 1 de cada 3 accidents de treball mortals ha estat un accident de treball *in itinere* (24 dels 78 accidents de treball mortals totals). I, tot i que enguany s'han reduït (-22,6%, 7 accidents de treball menys), és un fet molt preocupant. Per aquest motiu, cal una intensificació de les actuacions amb incidència per prevenir l'accidentalitat viària a l'entorn laboral, ja sigui mitjançant la millora de les infraestructures i del transport públic per reduir la mobilitat privada o la divulgació i la promoció d'eines de seguretat viària. O, en l'àmbit empresarial, l'elaboració de plans de desplaçament allí on obliga la llei, l'aplicació de mesures de foment del transport col·lectiu (bus d'empresa o polígon, bonificació del transport públic, eines efectives per compartir vehicle particular, etc.) i l'aplicació d'altres mesures que facilitin els desplaçaments de les persones contractades.

En relació amb el perfil de les persones accidentades, es constata un major nombre d'accidents de treball patits per homes que per dones, si bé s'observa una certa relació entre aquesta circumstància i el grau d'ocupabilitat en determinades activitats econòmiques on la sinistralitat és més elevada. Els homes han patit el 69,1% dels accidents de treball amb baixa, xifra superior a la seva participació en el mercat laboral del 52,9% (segons dades EPA 2017). Però, els homes tenen una ocupabilitat més alta en alguns

sectors o branques econòmiques on el risc de patir un accident de treball és més gran, com ara la construcció. Les dones tenen una ocupabilitat més concentrada en el sector serveis (86,6% de les ocupades) on es registra el 87,0% dels seus accidents de treball i el 65,5% dels accidents de treball totals. Val a dir que en aquest sector també es percep una proporció més alta de l'accidentalitat femenina, ja que el 41,2% dels accidents de treball del sector els han patit les dones, mentre que en els altres la proporció dels accidents de treball de les dones és menor.

Val a dir que la major part dels accidents de treball en jornada laboral, tant els que no han requerit baixa com els que sí, tenen lloc en el sector serveis, que absorbeix aproximadament el 65% dels accidents de treball (65,5% en accidents de treball amb baixa i 65,3% sense baixa). La indústria se situa en segon terme amb un 23% aproximadament dels accidents de treball, seguida de la construcció (8-9% dels accidents de treball) i, en darrer terme, l'agricultura (1,5-2%). Amb tot, els índexs d'incidència dels accidents de treball amb baixa mostren que la possibilitat de patir un accident de treball és més elevada en el sector de la construcció, amb valors que quasi tripliquen els del sector serveis (7.217,4 i 2.737,4, respectivament). La indústria es manté en un segon lloc (4.689,7) i l'agricultura ostenta el tercer (4.388,5).

Altres elements que influeixen en l'accidentalitat i sobre els quals cal fer un seguiment acurat són factors específics del mercat de treball com la temporalitat dels llocs de treball, la regulació de les condicions laborals, els ritmes de treball i el temps de treball, les variacions en la població treballadora (edat, estudiant, gènere, etc.), l'experiència i la formació de les persones i la introducció de noves tecnologies, entre d'altres.

Les dades del 2017 mostren que el nombre d'accidents de treball en jornada laboral amb baixa patits per les persones amb contracte indefinit és superior (64,0%), si bé el percentatge de població assalariada que té aquest tipus de contracte s'eleva al 79,4%. Així, s'observa que la taxa de temporalitat (21,%) és inferior a la proporció d'accidents de treball patits per persones amb contracte eventual (34,3%). Aquesta circumstància cal posar-la en relació amb el bon coneixement del lloc de treball o de les tasques del treball a realitzar i en l'experiència adquirida en el lloc de treball, que és més freqüent en les persones que tenen una antiguitat més alta.

Una gran part dels accidents de treball tenen lloc en els primers mesos d'incorporació als nous llocs de treball.

En aquesta línia, les xifres mostren que hi ha una proporció elevada de persones que han patit un accident de treball i que porten menys d'un any a l'empresa, el 40,0% dels accidents de treball, dels quals el 14,1% el van tenir en el període que transcorre entre el primer i el tercer mes de permanència al lloc de treball (12.860). Aquest fet posa de manifest la importància de les actuacions preventives en els primers moments de la incorporació al treball, més en un context laboral on el grau de temporalitat és força rellevant.

En una altra línia, les xifres d'accidentalitat evidencien que malgrat els avenços tecnològics que permeten alleujar les tasques més difícils, l'activitat física a la feina segueix sent una de les principals causes dels accidents de treball i de les malalties professionals i, en conseqüència, de les incapacitats temporals per treballar. El sobreesforç físic, el trauma psíquic, les radiacions, el soroll i la llum o la pressió ocasionen el 38,2% de les lesions i el 81,0% de les malalties professionals. Enfront d'aquestes dades, la necessitat d'aplicar mesures preventives en aquesta matèria sens dubte no es pot obviar.

També cal esmentar que les malalties professionals són un altre dels punts on la prevenció ha d'incidir de forma constant. En relació a les malalties professionals reconegudes cal valorar positivament la seva reducció. Aquest fet es verifica en el descens del nombre de notificacions registrades (-8,0%), així com en el nombre d'expedients tramitats en la seva totalitat i tancats com a malalties professionals (-10,1%). Alhora també disminueix el nombre d'empreses catalanes que han superat els límits de sinistralitat establerts per a cada grup de malalties professionals, en tant que han estat 21 enfront de les 30 de l'any precedent.

Una peculiaritat de les malalties professionals és la que se'n deriva de la distribució segons sexe de les persones afectades. La probabilitat de patir una malaltia professional és lleugerament més elevada en les dones (52,8%), contràriament al que succeeix amb l'accidentalitat. En aquest context, cal esmentar la diferent incidència que tenen les malalties causades per agents biològics i per inhalació de substàncies, respectivament, entre els homes i les dones com a conseqüència dels diferents sectors d'activitat on s'ocupen. Així, s'observa que el 80,5% les malalties professionals causades per agents biològics les han patit les dones, per la seva ocupació en activitats sanitàries o en els serveis a edificis i activitats de jardineria. Per contra, les malalties causades per inhalació de substàncies són més freqüents entre els homes, que concentren el 60,0% del total d'afectats per aquest grup i que tenen una alta ocupació en activitats com la fabricació de vehicles a motor i, en general, en la indústria manufacturera.

Però si bé les malalties professionals han disminuït, no es pot dir el mateix de les patologies no traumàtiques causades o agreujades pel treball: han augmentat (+14,7%) i el nombre de notificacions presentades ha estat de 1.126. Per aquest motiu, caldrà estar amatents a l'evolució de les xifres en el futur.

I, més enllà de la prevenció, convé continuar treballant i promovent més actuacions per millorar el sistema d'identificació i de notificació de les malalties professionals i de les patologies no traumàtiques causades o agreujades pel treball, atès a que en ocasions són tractades com a malalties comunes.

Finalment, convé esmentar que durant l'any 2016 la Generalitat de Catalunya mitjançant la Inspecció de Treball de Catalunya (ITC) va intensificar les actuacions en quatre àmbits d'especial transcendència en les condicions de treball: l'externalització de les activitats, els incompliments en matèria de jornada laboral, el frau en la contractació temporal i la investigació d'accidents de treball. Les darreres dades disponibles mostren un descens en l'activitat de la ITC en el seu conjunt i en l'àrea de seguretat i salut laboral, àrea que absorbeix el 21,8% del total d'ordres de servei finalitzades (11.169 de les 51.234 totals). Amb tot, el febrer del 2017 s'incorporen 18 nous tècnics/tècniques habilitades amb la intenció d'incrementar les tasques de seguiment i control en matèria de prevenció de riscos, situació que en el futur pot ajudar en la millora de les seves actuacions.

En el marc del context econòmic i del mercat de treball descrit prèviament, l'evolució de **la recerca, el desenvolupament i la innovació (R+D+I), la societat digital, les infraestructures de transport i el model energètic i de sostenibilitat ambiental** continua sent estratègica per a un creixement eficient i sostenible.

Les expectatives apuntades en l'anterior memòria cap a una millora global dels principals indicadors d'R+D+I no s'han complert.

Si bé en l'edició anterior de la Memòria, pel que fa a la recerca, el desenvolupament i la innovació, s'albirava un possible canvi de tendència en un sentit positiu en les variables habitualment analitzades, les dades d'aquesta edició malauradament ens obliguen a corregir aquella previsió. Les despeses en R+D+I sobre el PIB disminueixen del 2,26% al 2,19% entre els anys 2015 i 2016.

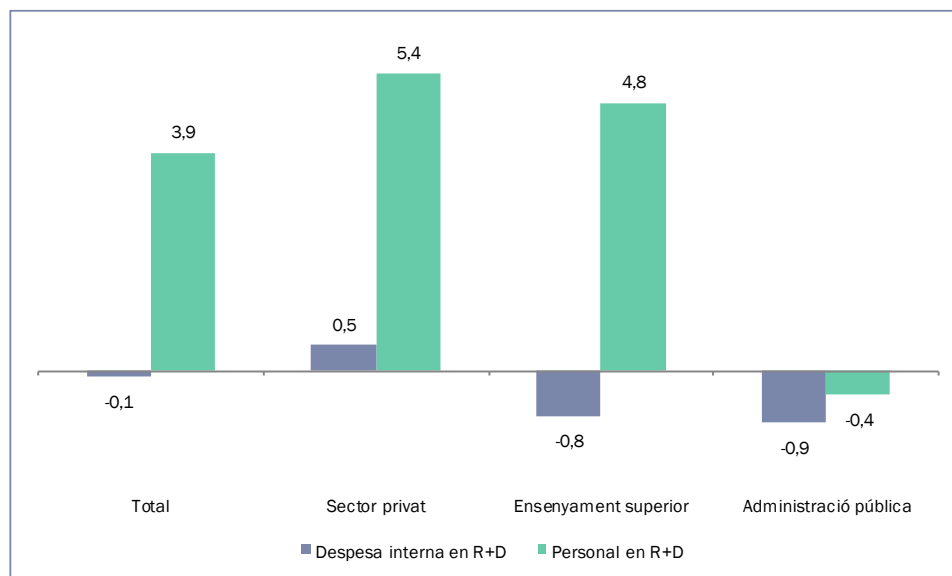
Les despeses en R+D són les que més han contribuït a aquesta disminució al mantenir-se en valors pròxims als de l'any 2015. El CTEESC considera que les despeses en R+D no haurien de perdre pes en relació amb el PIB, atesa la seva importància estratègica en el creixement i la competitivitat de l'economia.

Una vegada més, cal constatar el distanciament de la intensitat en R+D sobre el PIB de Catalunya (1,45%), en relació amb el conjunt de la UE-28 (2,03%), tot i que, respecte del conjunt de l'Estat (1,19%), Catalunya mostra una intensitat superior. Per sectors d'execució, aquesta diferència es concentra en la intensitat del sector privat, que és considerablement inferior a la intensitat que té aquest sector en el conjunt de la UE-28.

Tot i així, el personal en R+D evoluciona positivament.

En canvi, el personal en R+D evoluciona positivament i creix el 3,9% entre els anys 2015 i 2016, sobretot gràcies al sector privat i a l'ensenyament superior. Una dada que cal remarcar és que les dones representen més del 50% del personal ocupat en R+D a l'Administració pública.

GRÀFIC 3. Taxa de creixement anual de les despeses internes i del personal en R+D per sectors d'execució. Catalunya, 2015-2016



Unitats: taxa de creixement anual.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE.

El CTESC constata que el finançament en R+D+I de la Generalitat de Catalunya es manté en un valor similar al de l'any 2015, tot i que el Departament de Salut redueix el seu finançament en R+D+I en 13,7 milions d'euros.

La innovació tecnològica no aconsegueix enlairar-se.

Pel que fa a la innovació tecnològica, la despesa creix un 1,3% respecte de l'any 2015 i, malgrat aquest creixement, la intensitat es redueix, passant de l'1,62% a l'1,58% entre els anys 2015 i 2016. També s'observa una disminució d'empreses que fan innovació tecnològica per bé que es mantingui el nombre d'empreses que fan innovació no tecnològica.

Davant d'aquesta realitat, el CTESC recomana reforçar les polítiques vinculades a incentivar la inversió en R+D+I, atès que es considera un dels elements cabdals per fer créixer la competitivitat i la productivitat a Catalunya, amb les conseqüents implicacions en l'estat del benestar i la qualitat del mercat de treball.

De tota manera, durant el 2017 s'han produït un seguit de fets i d'iniciatives que conviden a l'optimisme.

Tot i així, el CTESC vol remarcar alguns elements que conviden a un cert optimisme pel que fa a l'aposta catalana per l'R+D+I. Un primer fet rellevant és que per primer cop, segons el *World Economic Forum*, Barcelona es troba entre les 25 ciutats més tecnològiques del món, en concret, en la posició 24.

Una altra notícia molt positiva i de la qual el CTEESC es congratula és la ratificació del compromís adquirit per la GSMA¹³ per mantenir el *Mobile World Congress* fins a l'any 2023. A més, en properes edicions es podria afegir un fòrum tecnològic que permetria posar sobre la taula reflexions sobre el que ens pot deparar l'impacte de les tecnologies emergents en l'economia i en la societat.

També valora la posada en marxa del Programa de recerca i innovació en tecnologies digitals avançades per fer de Catalunya un *hub* internacional. El programa preveu diversos projectes col·laboratius d'R+D+I en tecnologies digitals avançades com ara el 5G, la internet de les coses, la intel·ligència artificial, la visió per computador, el *blockchain* o les tecnologies quàntiques, orientades a resoldre els reptes socials.

Paral·lelament, són remarcables les actuacions del Pacte nacional per a la indústria¹⁴ per desenvolupar els sis àmbits de treball que el configuren, en particular, el de la indústria 4.0 i la digitalització¹⁵ i el Pla d'acció del Pacte nacional per a la societat digital.¹⁶

A Catalunya, 4 de cada 5 persones ja usen internet almenys 1 cop per setmana.

Pel que fa a la societat digital, a Catalunya el 81,8% de la població utilitza internet almenys 1 cop per setmana. Tot i així, encara es constata una persistent bretxa digital, si es compara amb la UE-28, pel que fa a les persones de més edat.

¹³ L'Associació GSM (comunament coneguda com GSMA o sistema global per a comunicacions mòbils, és un organisme comercial originalment europeu que representa els interessos dels operadors de xarxes mòbils a tot el món.

¹⁴ El 13 de setembre de 2016 s'aprova l'Acord de Govern per a la creació i la composició de la Taula i dels grups de treball del Pacte nacional per a la indústria amb l'objectiu d'impulsar la indústria com a eix central de l'economia catalana. La Taula del Pacte nacional per a la indústria està formada per organitzacions empresarials i sindicals, partits polítics, universitats, col·legis professionals, associacions municipalistes i centres tecnològics.

El Pacte nacional per a la indústria es presenta al juliol de l'any 2017 amb una inversió de més de 1.800 milions d'euros per desenvolupar i enfortir el sector fins al 2020. Aquest pressupost mobilitzarà més de 3.100 milions d'euros de recursos d'altres administracions i del sector privat.

Els sis grups de treball han fixat 116 actuacions per desenvolupar en competitivitat i ocupació industrial; dimensió empresarial i finançament; indústria 4.0 i digitalització; formació; infraestructures i energia; i sostenibilitat i economia circular.

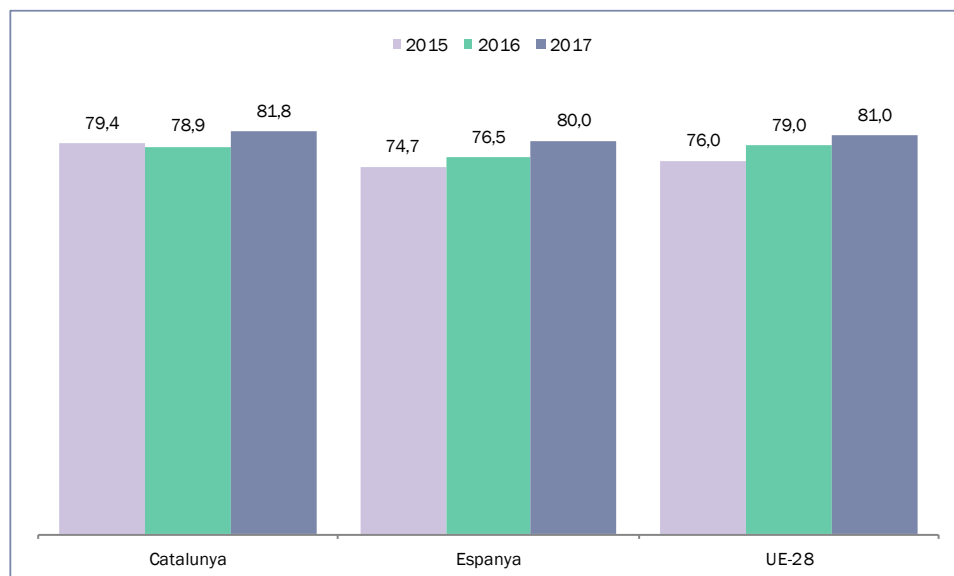
¹⁵ Els principals resultats/actuacions d'aquest eix sobre indústria 4.0 i digitalització del Pacte nacional per a la indústria són:

- 17 actuacions agrupades en 4 línies
- 75 milions d'euros de pressupost el 2017
- 178 milions d'euros de pressupost fins al 2020, els quals mobilitzaran 385 milions d'euros de recursos d'altres administracions i del sector.

L'objectiu és difondre entre les empreses la importància de la disrupció que pot provocar la indústria 4.0 en el mercat; així com capacitar el capital humà per donar resposta a la demanda de nous perfils, prestar els serveis avançats i promoure les infraestructures necessàries per al desplegament de la indústria 4.0.

¹⁶ Aquest pla preveu les següents iniciatives: vetllar pels drets i deures de la societat civil i apoderar-la en l'entorn digital, fomentar l'economia digital, fomentar la innovació digital, garantir la connectivitat i les infraestructures digitals a tot el territori, dotar-se i estendre l'ús de la tecnologia digital, aprofundir en la recollida, gestió i ús de les dades, oferir nous productes i serveis digitals, crear nous serveis interadministratius i definir els mecanismes per garantir la cogovernança de la transformació digital.

GRÀFIC 4. Persones que han utilitzat Internet almenys un cop per setmana en els darrers tres mesos. Catalunya, Espanya i UE-28, 2015-2017



Unitats: percentatge respecte del total d'individus entre 16 i 74 anys.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE i Eurostat.

El nombre de persones que compren per Internet segueix creixent i representa més de la meitat dels internautes. Els productes o serveis més sol·licitats segueixen sent l'allotjament de vacances, les entrades d'espectacles, els altres serveis per a viatges i la roba o material esportiu.

El teixit empresarial ha optat decididament per l'equipament TIC, situant-se per sobre de la UE28.

Pel que fa a les empreses, el CTESC constata que el nivell l'equipament TIC de les empreses està en bona situació respecte d'Espanya i de la UE-28. Tot i això, caldria desenvolupar mesures per reduir les diferències d'equipament TIC entre les empreses grans i les petites.

TAULA 1. Ús d'algunes tecnologies d'informació i comunicació a les empreses. Catalunya, Espanya i UE-28, 2017

	Ordinador	Internet	Banda ampla	Banda ampla mòbil	Pàgina web
MAPA . Catalunya	99,7	98,9	98,6	83,0	84,2
MAPA . Espanya	99,6	98,7	98,1	81,3	76,7
MAPA . UE-28	98,0	97,0	96,0	69,0	77,0

Unitats: percentatge d'empreses amb 10 o més persones ocupades.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE i Eurostat.

A més, gairebé 4 de cada 5 empreses consideren suficient la velocitat de les seves connexions fixes a Internet i 9 de cada 10 utilitza l'Administració pública electrònica, sobretot per declarar impostos.

Creixement molt significatiu de la computació al núvol.

Els mitjans socials ja són utilitzats pel 50% de les empreses i el seu ús se centra a fer-ne publicitat o fer llançaments de nous productes. Una dada rellevant és que el servei d'Internet d'ús empresarial que ha crescut més és el de computació al núvol. La seva acceptació ha augmentat considerablement en el darrer any, atès que el percentatge d'empreses que l'utilitza ha crescut 9,5 punts percentuals i s'ha situat en el 34,8%.

El creixement de l'ocupació TIC subratlla la necessitat de fomentar la formació en aquest sector, ateses les dificultats per trobar personal qualificat, especialment entre les dones.

El creixement del sector TIC pel que fa a l'ocupació és inqüestionable: se situa en 115.600 persones, les quals representen el 3,5% de l'ocupació total. Una dada que reforça el bon estat del sector és que Barcelona concentra el 34% del totes les *startups* digitals espanyoles i que lideri les inversions d'aquest sector amb un total de 453 milions d'euros.¹⁷

Per contra, aquest creixement reflecteix alguns desajustos sobre els quals el CTESC vol alertar. D'una banda, apareix com una amenaça creixent la dificultat per trobar personal qualificat. De fet, el 18,4% de les empreses en tenen dificultats. D'altra, també es constata la dificultat de trobar dones especialistes en TIC. Només el 3,9% de les empreses de 10 o més persones ocupades que ocupen personal especialista en TIC tenen almenys el 50% de dones especialistes TIC.¹⁸

Sembla difícil que la inversió en infraestructures torni als nivells dels anys 2007-2011, especialment si no s'afronten els projectes importants pendents a l'agenda política i centrats en el mode ferroviari.

En el capítol **d'infraestructures de transport**, la inversió pressupostada l'any 2017 augmenta molt poc, fet que impedeix corregir el retrocés experimentat en inversió amb posterioritat a la finalització dels grans projectes uns anys enrere (AVE, nova terminal de l'aeroport de El Prat, ampliació del port de Barcelona, la línia 9 del metro de Barcelona, etc.). Així, tot i anar superant mica en mica les restriccions pressupostàries derivades de la recessió econòmica (també amb el pagament d'una part important de les obres finançades amb mètodes específics de finançament), sembla difícil que la inversió torni als nivells dels anys 2007-2011. Especialment si no s'afronten els projectes importants pendents a l'agenda política i centrats en el mode ferroviari (Corredor Mediterrani, rodalies de Barcelona, etc.).

El creixement en l'ús de les infraestructures viàries és similar al de les infraestructures ferroviàries. Tot i això, la finalització de les concessions d'algunes autopistes catalanes els pròxims anys i la manca d'inversió en infraestructures ferroviàries claus (Corredor Mediterrani, rodalies de Barcelona, etc.) pot afavorir l'ús del mode viari en detriment del ferroviari. En aquest sentit, serà rellevant el model de gestió d'infraestructures viàries que s'adopti quan finalitzin aquestes concessions. També caldrà estar alerta a la liberalització del sector ferroviari l'any 2020 i com afecta això, tant a l'ús com a la inversió en infraestructura.

L'ús de ports i aeroports segueix creixent a un ritme molt elevat, en sintonia amb les xifres creixents d'exportacions, importacions i nombre de turistes a Catalunya. Destaca, en tot cas, l'augment de passatgers en vols intercontinentals a l'aeroport de Barcelona dels darrers anys, tot i la dificultat d'accedir a determinades rutes. Així mateix, sobresurt l'augment de mercaderies transportades als ports, amb un creixement espectacular al port de Barcelona.

En matèria de **sostenibilitat ambiental**, la preocupació per millorar l'equilibri entre el medi natural, d'una banda i, la societat i l'economia, de l'altra, s'ha intensificat aquest any 2017.

Els reptes mediambientals actuals comporten, d'una banda, la necessitat d'aplicar mesures destinades a preservar la biodiversitat i optimitzar la gestió i la disponibilitat de l'aigua i, de l'altra, millorar la qualitat de l'aire i, en cas d'episodis de contaminació atmosfèrica, advertir dels riscos a la població.

¹⁷ *Digital Startup Ecosystem Overview 2017* (January 2018). Report by Mobile World Capital Barcelona, 2018.

¹⁸ El percentatge de dones especialistes TIC respecte del total de personal especialista en TIC és el 20,4% a Espanya l'any 2016 i el 16,2% en el conjunt de la UE-28.

Disposem de diversos exemples de com el finançament de programes per aturar la pèrdua de biodiversitat ha donat bon resultat, com és el cas de la millora de la qualitat de les aigües continentals que, entre altres aspectes, ha permès recuperar la llúdriga en més de la meitat del territori. Per a una millor eficiència, el CTESC recomana incorporar una visió transversal que impliqui tots els sectors econòmics per preservar la biodiversitat, sobretot l'agrícola, però també l'àmbit urbà.

Les inversions fetes en dessalinització i reutilització en el passat han permès augmentar la disponibilitat d'aigua i les reserves d'embassaments i aqüífers en un context d'agreujament del dèficit hídric, especialment a l'estiu i al Sud i la Muga-Fluvià. Cal, doncs, seguir treballant per garantir l'aigua també a les CIC i per continuar sensibilitzant la població.

Quant a la contaminació atmosfèrica, tot i els acords polítics adoptats, persisteixen els contaminants que afecten adversament la salut de les persones i els ecosistemes, especialment els òxids de nitrogen, les partícules inferiors a 10 micres i l'ozó troposfèric. Davant d'aquesta realitat, cal avançar en el desenvolupament de mesures de reducció d'aquest tipus d'emissions, especialment pel que fa a la intensitat del trànsit rodat a les grans ciutats de Catalunya. Alhora, cal sensibilitzar la població més vulnerable del risc durant els episodis de contaminació atmosfèrica.

Constitueixen reptes rellevants frenar la caiguda dels conreus en general i de secà en particular i augmentar l'agricultura ecològica, així com millorar la qualitat dels boscos i prevenir els incendis.

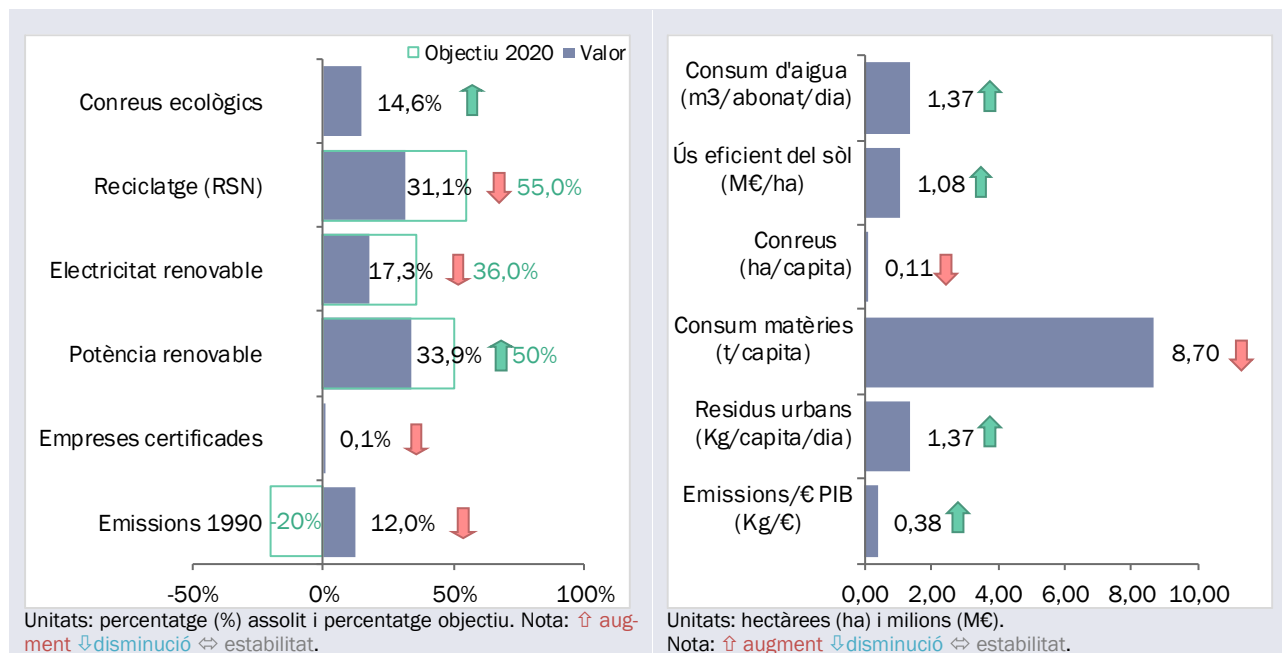
La superfície agrícola per habitant (1.120 m²/càpita), que és un indicador del grau d'autosuficiència alimentària, ha empitjorat, de manera que es continuen perdent conreus de secà, però a menys velocitat. Ara bé, l'agricultura ecològica ha augmentat fins a representar el 14,6% de les terres agràries.

Una possible manera de revertir la situació del camp seria facilitar l'accés dels joves a la terra d'ús agrari i fomentar la participació del sector agrari en la preservació de la biodiversitat i la qualitat del sòl i de l'aigua. A més, les mesures per augmentar l'agricultura ecològica han de continuar, així com les destinades a reduir els purins. Les polítiques també han de reduir els desequilibris territorials i les desigualtats productives, tenint cura de les explotacions familiars.

Els boscos són cada cop més vulnerables a la sequera i les plagues. La superfície forestal es manté estable (2.759 m²/càpita), però el balanç de la gestió forestal del darrer any ha estat negatiu pels incendis i, en menor grau, les rompudes per conrear la terra. Per tant, cal continuar i fins i tot incrementar els esforços de l'Administració per reduir-ne la vulnerabilitat i augmentar-ne la gestió sostenible, però també en disminuir els incendis intencionats i les negligències, especialment a l'estiu i, en ajudes per prevenir-los.

La flota pesquera catalana (778 embarcacions) s'ha reduït a la meitat des de l'any 2000. També han disminuït les captures i la producció aqüícola, fent-nos més dependents de les importacions de productes del mar, el 76,5% del consum. A més, el sector pesquer es troba amb el repte de complir amb l'obligació de desembarcar totes les captures i amb els plans de rebuig a partir de l'any 2019. La cogestió marítima, en altres paraules, la participació i coresponsabilitat de tots els actors implicats podria millorar la situació i gestió dels productes del mar i, en general, les polítiques marítimes.

GRÀFIC 5. Indicadors de sostenibilitat ambiental. Catalunya 2016-2017 o darrer any disponible



La societat ha disminuït el consum de materials en general i per habitant, tot augmentant la seva productivitat. Però si es vol reduir el 15% dels residus generats i valoritzar-ne el 65% l'any 2020, s'hauran d'aplicar les mesures previstes sense demora.

La transició cap a una economia circular que usi de manera eficient els recursos i redueixi els riscos ambientals ha de reduir el consum de materials per habitant i augmentar-ne la productivitat, tal com ha succeït a l'Estat espanyol l'any 2016, així com els residus que es generen. Els residus totals han disminuït l'1,3% a Catalunya l'any 2016 respecte a l'anterior. A més, els indicadors de sostenibilitat de la producció i el consum de la societat catalana han millorat i el reciclatge ha augmentat, recuperant-se el valor del 53% del conjunt de residus materialment i energètica.

La producció de residus respecte del PIB a la indústria s'ha reduït en un context de recuperació econòmica i d'augment del nombre de productors. A més, la recuperació del valor dels residus ha superat l'objectiu 2020 del 70%, la qual cosa mostra que la indústria evoluciona cap a un model més circular. En canvi, l'indicador d'intensitat en la generació de residus de la construcció ha empitjorat, tot i que ha augmentat la valorització, i la recuperació de materials està lluny de l'objectiu del 75%.

L'indicador anual de residus municipals de 500 kg per càpita se situa per sobre tant del de l'Estat espanyol com del de la UE-28 i la recollida selectiva neta -sense materials impropis- està estancada en el 31,1%. Per tant, calen mesures per disminuir els materials impropis i augmentar el percentatge de recollida selectiva neta si es vol assolir l'objectiu de reciclar el 55% dels materials, així com per millorar els sistemes de recollida i dissenyar envasos més circulars. També cal augmentar la demanda de matèries primeres reciclades i l'ús circular dels materials, posant el focus en els plàstics i els materials estratègics, com ara els metalls.

En el camí per construir un model energètic més renovable i distribuït compatible amb la necessària transició energètica cap a un model descarbonitzat, hauria d'augmentar tant l'eficiència del sistema com la participació de l'energia renovable.

Els indicadors de desenvolupament sostenible relacionats amb l'energia no han estat actualitzats a Catalunya des de l'any 2014. No obstant això, els punts positius són l'estalvi en el consum i la millora de la intensitat d'energia final; en canvi, els negatius són l'eficiència del sistema energètic, la participació de les energies renovables en el consum d'energia primària i final i les emissions de GEH degudes a l'energia.

D'una banda, el consum d'electricitat s'ha incrementat en tots els sectors menys el primari a Catalunya l'any 2017, en un context en què el preu de l'energia ha augmentat a l'Estat espanyol i és superior a la mitjana de la UE-28. De l'altra, l'electricitat renovable, el 17,3% l'any 2016, va ser molt inferior a la de l'Estat i la UE-28. De fet, la potència elèctrica eòlica i fotovoltaica hauria de triplicar-se per cobrir el 50% de la demanda amb electricitat renovable i, per assolir els objectius, l'Administració haurà d'impulsar un veritable canvi de model energètic a partir de les instal·lacions d'energia renovable. Per tant, cal que les polítiques públiques segueixin incentivant de manera més intensa l'eficiència energètica, la participació de les energies renovables i la mobilitat elèctrica.

En relació amb el conjunt d'energies consumides a Catalunya, es constata una minsa producció local renovable del 3%, lluny de l'objectiu del 20% de la UE per al 2020.

La despesa de les empreses catalanes per preservar el medi ambient representa l'1,3% del PIB industrial català i és de les més altes de l'Estat espanyol; no obstant això, ha disminuït el darrer any amb dades disponibles.

En conjunt, la despesa de les empreses catalanes per preservar el medi ambient representa l'1,3% del PIB industrial català i és de les més altes de l'Estat espanyol; no obstant això, ha disminuït el darrer any amb dades disponibles, tant la despesa corrent com la inversió en equips.

Les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle (GEH) han tornat a augmentar el 0,8%, especialment les regulades, sense superar encara el límit d'emissions del PECAC 2020. La intensitat de les emissions de GEH de l'economia catalana ha millorat però, en canvi, la de la societat ha empitjorat.

S'ha aprovat la reforma del règim de comerç d'emissions i del sistema tributari a la UE per reduir les emissions de GEH de les activitats més intensives. En aquest context, s'albira un augment de les emissions a Catalunya; de fet, les regulades han augmentat l'any 2017, de manera que cal aplicar les mesures de mitigació establertes a la Llei del canvi climàtic i progressar cap a una economia competitiva i baixa en carboni amb energia i mobilitat sostenible, tal com ha prioritzat el CESE per a l'any 2018. El parc d'habitatges eficients energèticament i la mobilitat amb combustibles alternatius han millorat. En canvi, caldria buscar incentius per incrementar el nombre d'empreses adherides al Programa d'acords voluntaris per reduir les emissions de CO₂, atès que les darreres dades disponibles ens indiquen que ha baixat.

És necessari invertir en mesures d'adaptació al canvi climàtic relacionades amb la gestió de l'aigua, l'agricultura i els boscos.

El canvi climàtic s'accelera, en conseqüència, les temperatures han augmentat per sobre de la mitjana climàtica i les pluges i la disponibilitat d'aigua han disminuït a Catalunya l'any 2017, especialment a l'estiu i a les terres de l'Ebre, amb un increment de la temperatura d'1,9°C i una disminució de les pluges del 58%, afectant especialment l'agricultura. Aquestes són algunes de les dades que justifiquen la necessitat d'agilitar les mesures d'adaptació previstes a la Llei del canvi climàtic, especialment les relacionades amb la gestió de l'aigua, és a dir, les de manteniment dels aqüífers i els cabals dels rius i de l'agricultura, sobretot de secà. Però també, les destinades a reduir el risc d'incendi als boscos més vulnerables de Catalunya, els que tradicionalment han estat explotats i ara abandonats.

Pel que fa a les **condicions de vida**, mentre en els àmbits de la salut i l'educació els principals indicadors mostren estabilitat o, fins i tot, una certa millora, pel que fa a inclusió i protecció social i habitatge, els

resultats són descoratjadors. Malgrat el creixement econòmic, es torna a incrementar el risc de pobresa, especialment la pobresa infantil. També preocupa especialment l'accés a l'habitatge, amb un creixement dels preus elevat, especialment en el lloguer, que està posant en risc el dret a un habitatge digne a la ciutadania amb menys recursos econòmics. A més, es detecten desigualtats en funció del gènere, la formació o l'estatus socioeconòmic que poden dificultar l'equitat en la millora de les condicions de vida i en l'accés als serveis i prestacions.

La població catalana augmenta per tercer any consecutiu.

La població catalana creix per tercer any consecutiu. El nombre de persones residents al territori ascendeix fins a 7.596.131, segons les dades provisionals a 1 de gener del 2018, una xifra que suposa 40.301 persones més a Catalunya. Aquesta dada apunta un possible nou canvi en els cicles migratoris, ja que gairebé tot el gruix del creixement poblacional s'ha generat com a conseqüència de l'increment de persones de nacionalitat estrangera (38.350), que en conjunt ja constitueixen el 14,2% de la població.

Alhora que baixa la mortalitat, s'aprecia una disminució en el nombre de naixements (69.974 el 2016, 1.416 menys que l'any precedent), que es reflecteix en una taxa bruta de natalitat descendent (9,2‰). Les causes de la baixada de la natalitat són diverses, però entre elles destaca l'endarreriment de la maternitat. L'any 2016 l'increment de l'edat mitjana a la maternitat s'estableix en els 32 anys, 30,8 anys si es tracta de l'edat mitjana al primer fill/a. Aquestes xifres van en consonància amb l'ajornament de l'edat a la nupcialitat que enguany s'incrementa de nou i supera, per primera vegada, els 35 anys en el cas dels homes (35,1) i els 33 anys en el de les dones (33,2).

Continua el procés de reducció de la dimensió mitjana de les llars...

Amb relació a la composició de les llars, es constata un increment de les llars de parelles sense fills (22,9% del total), de les llars monoparentals (9,6%) i de les llars unipersonals (25,8%). En conseqüència, la dimensió mitjana de les llars és de 2,46 persones, lluny de les 2,74 persones per llar estimades l'any 2001.

...com també el de l'envelliment poblacional, amb conseqüències importants sobre els sistemes de salut i de protecció social i sobre el mercat de treball.

La repercussió del moviment natural és evident en la piràmide poblacional la base de la qual es redueix, mentre que les cohorts d'edats més avançades creixen. En aquesta mateixa línia cal esmentar que l'edat mitjana de la població se situa en 41,9 anys segons les dades del Padró continu d'habitants a 1 de gener del 2017 de tal forma que el progressiu envelliment poblacional es mostra cada vegada més visible. Una mostra d'aquesta situació, si bé amb dades de l'any 2016, és que a Catalunya hi ha 116 persones de 65 anys i més d'edat per cada 100 joves menors de 15 anys i, entre la gent gran, hi ha 16 persones de més de 85 anys per cada 100 persones de 65 anys i més. Ambdós valors cada vegada són més alts, com també ho és l'índex de dependència de la gent gran que mesura el quocient entre les persones de 65 anys i més respecte a les que tenen entre 15 i 64 anys i que se situa en un valor de 28,1%.

A més és de preveure que, més enllà de les conegudes implicacions futures sobre els sistemes de salut, de protecció social i dels serveis socials, a mitjà termini es produirà un envelliment i, més endavant, un descens de la població activa o sigui que el mercat laboral es veurà afectat. Val a dir que un grup molt nombrós de població adulta en edat activa respon a les generacions més plenes nascudes a l'etapa del *baby-boom* (aproximadament entre 1957-1977), col·lectiu que en l'actualitat ja se situa en franges d'edat entre els 41 i els 61 anys, fet que pronostica la disminució de la seva activitat laboral en pocs anys i, en conseqüència, un descens notori de la població activa quan assolixin l'edat de jubilació.

La immigració inicia un procés de recuperació i l'emigració es desaccelera.

Atenent la diversitat d'òrgens de la població catalana cal fer esment a què les persones de nacionalitat estrangera representen el 13,8% del total el 2017 (13,6% el 2016), si bé el nombre de persones nascudes a l'estranger s'eleva al 17,6%. Per tant, cal tenir present els processos d'adquisició de nacionalitat espanyola que al llarg del 2016 han finalitzat de forma favorable per a 18.813 persones (15.330 el 2015). Així, és important assenyalar que el nombre de persones de nacionalitat estrangera augmenta (+17.964), trencant la tendència de descens dels darrers anys, com també ho fa el nombre d'aquelles que han adquirit la nacionalitat espanyola, fet que, sens dubte, eixampla la diversitat de la població.

Paral·lelament a aquest repunt immigratori, les dades de la població catalana resident a l'estranger i registrada a les oficines consulars l'1 de gener del 2018 mostren un increment en les seves xifres inferior al que s'apreciava només dos anys enrere (+6,4%, 7,7% l'any 2017). Malgrat que la casuística dels processos emigratoris és diversa, a vegades provocats per la voluntat de realitzar projectes formatius i/o professionals difícils d'assolir a Catalunya, en conjunt la situació del mercat laboral influeix de forma notòria en l'emigració. Per tant, és possible que l'actual recuperació de les xifres d'ocupació pugui tenir una incidència directa en aquest descens tant en el present com previsiblement en el futur.

En general, els indicadors de salut reflecteixen resultats positius pel que fa al benestar de les persones...

Les dades de l'apartat de salut posen de manifest que a Catalunya s'assoleixen resultats generalment positius en l'àmbit del benestar de les persones. Així, es manté l'autovaloració positiva de l'estat de salut en vuit de cada deu persones malgrat l'envelliment demogràfic. Alguns indicadors com l'esperança de vida (EV), l'esperança de vida lliure de discapacitat (EVLVD), l'esperança de vida en bona salut (ESBS) i la mortalitat evitable mostren evolucions favorables a nivell agregat.

...tot i que continuen existint desigualtats en salut en funció del gènere, el nivell d'estudis i la categoria socioprofessional.

Tanmateix, continuen existint desigualtats rellevants en salut en funció del gènere, el nivell d'estudis i la categoria socioprofessional. Segons l'Enquesta de salut de Catalunya 2016 (ESCA 2016) les persones amb més probabilitat d'experimentar un estat de salut negatiu o trastorns crònics són les dones amb estudis primaris o sense estudis i les que formen part de la classe social III (baixa). En l'extrem oposat s'hi troben els homes amb estudis universitaris i els homes de la classe social I (alta) i II (mitjana).

Hi ha marge de millora en l'àmbit dels hàbits i els estils de vida de la població.

Cal destacar també la detecció de marges de millora importants en l'àmbit de l'estat de salut i la morbiditat (i.e. VIH, tuberculosi, sobrepès, etc.) i, sobretot, en l'àmbit dels hàbits i els estils de vida de la població. Al llarg dels darrers anys no s'han assolit millores destacables en els indicadors relatius al sedentarisme, l'alimentació no saludable i el consum de risc d'alcohol. L'abandonament de l'hàbit tabàquic descriu una tendència creixent, però el 22,9% de les persones de més de 14 anys es declara fumadora diària segons l'ESCA 2016.

Els hàbits i estils de vida no saludables es tradueixen en problemes de salut pública, com ara el sobrepès –particularment preocupant en la població infantil- i en un impacte elevat del càncer en la mortalitat general i en els anys potencials de vida perduts (APVP) per mort prematura. El Pla de salut de Catalunya 2016-2020 es fa ressò d'aquests resultats i es proposa disminuir la mortalitat per càncer, millorar els indicadors de risc per a la salut i reduir l'impacte de malalties prevalents com el VIH, les infeccions de transmissió sexual (ITS) o la fractura de fèmur.

Tot i que lentament, s'observa un procés de reconversió de l'atenció amb internament cap a l'atenció ambulatoria i de l'atenció en instal·lacions sanitàries cap a l'atenció en l'àmbit comunitari i de la llar.

Pel que fa als recursos i l'activitat del sistema sanitari català, es constata un conjunt de variacions interanuals en línia de continuïtat amb el procés de reconversió de l'atenció amb internament cap a l'atenció ambulatoria i de l'atenció en instal·lacions sanitàries cap a l'atenció en l'àmbit comunitari i de la llar.

L'única excepció en aquest sentit ha tingut lloc en els centres hospitalaris, on s'ha incrementat lleugerament la taxa de llits. Tanmateix, continua en augment la cirurgia major ambulatoria (CMA) (procediments no urgents en situació d'ingrés no superior a 12 hores) i l'hospitalització domiciliària (HDOM) (atencions i cures mèdiques i d'infermeria de rang hospitalari, però al domicili).

A l'atenció sociosanitària es redueix la taxa de llits i creix més que cap altra l'activitat de subaguts, és a dir, els ingressos que mobilitzen recursos d'atenció intermèdia amb l'objectiu d'evitar les hospitalitzacions agudes. Els recursos d'atenció sociosanitària ambulatoria s'estabilitzen llevat dels programes d'atenció domiciliària-equipos de suport (PADES) –els quals, un any més, s'incrementen de manera important (de 118 a 125 unitats).

De la mateixa manera, disminueix la taxa de llits d'hospitalització psiquiàtrica i no es produeixen canvis significatius en els recursos per a l'atenció mental ambulatoria després de les millores d'anys anteriors.

El sistema sanitari català presenta uns nivells d'eficiència comparativament elevats en relació amb els països de l'OCDE, malgrat una despesa pública i unes ràtios de personal sanitari insuficients molt ajustades.

Tot i l'existència d'alguns punts febles, el sistema sanitari català presenta uns nivells d'eficiència comparativament elevats. Amb una despesa pública sanitària per càpita i unes ràtios de personal mèdic i d'infermeria inferiors a les de molts països de l'OCDE s'obtenen resultats generalment similars o millors que la mitjana. En alguns casos com el de l'activitat de donació i trasplantaments, aquests resultats s'ubiquen en les primeres posicions del rànquing mundial.

D'acord amb una selecció d'indicadors de l'OCDE,¹⁹ el sistema sanitari espanyol –i, dins d'aquest, el català– obté resultats propers a la mitjana internacional²⁰ en àmbits com l'EV i la mortalitat per malaltia de les artèries coronàries, el consum diari de tabac, el consum general d'alcohol, la prevalença de l'obesitat i l'exposició a la contaminació atmosfèrica, la cobertura sanitària, la despesa familiar sanitària i el temps d'espera per a les operacions de cataractes, els ingressos hospitalaris per asma i malaltia pulmonar obstructiva crònica (MPOC), la prescripció d'antibiòtics, la mortalitat per infart agut de miocardi, la supervivència per càncer de colon i el traumatisme obstètric per instrument.

Els resultats són considerablement millors que la mitjana en relació amb l'EV de les dones, l'EV als 65 anys d'edat i l'absència de barreres econòmiques per accedir a les consultes mèdiques. I només són considerablement pitjors quan es parla de la prevalença de la demència –un fet que té a veure amb l'envelliment poblacional d'Espanya i Catalunya.

La ciutadania es mostra satisfeta amb el sistema sanitari català, per bé que s'incrementi el nombre de reclamacions rebudes.

Pel que fa a la qualitat percebuda del sistema sanitari català, els nivells de satisfacció es mantenen estables i a l'entorn dels vuit punts en el cas de les persones usuàries i dels set punts sobre deu en el cas de la població general. Una vegada més, cal reconèixer que l'assoliment de valoracions positives –

¹⁹ Vegeu l'informe *Health at a Glance 2017: OECD indicators*. París OECD Publishing, 2016.

²⁰ La classificació dels països com a millors, pitjors o igualment posicionats que la mitjana de l'OCDE es basa en la desviació estàndard de cada indicador de salut. Els països es classifiquen com a "propers a la mitjana" quan el valor de l'indicador en qüestió es troba dins d'una desviació estàndard respecte de la mitjana de l'OCDE durant l'any de referència. Per a un indicador típic, a l'entorn del 65% dels països s'ubiquen a prop de la mitjana de l'OCDE i el 35% restant obtenen resultats "considerablement" millors o pitjors.

sobretot quan emanen de l'experiència directa de l'atenció- són també fruit de l'esforç i la dedicació del personal sanitari, el qual ha hagut de desenvolupar la seva tasca en un entorn tensionat per la racionalització dels recursos.

Malgrat això, el nombre de reclamacions registrades a la Gerència d'Atenció Ciutadana continua augmentant i l'any 2016 ja representa el 21,1% més que al 2008. Dues terceres parts de les reclamacions s'han interposat per raó de les demores excessives en l'accés a diferents serveis sanitaris. La gestió dels temps (*i.e.* espera, atenció en consulta i/o de resolució dels problemes) també rep les valoracions més negatives en les enquestes de satisfacció del CatSalut i en el Baròmetre sanitari de Catalunya.

Per fer un pas endavant en la millora del nostre sistema de salut, cal reforçar les polítiques de promoció i prevenció de la salut, en el marc del Pla de salut de Catalunya 2016-2020.

El sistema sanitari català genera uns bons resultats a nivell global sobretot si es tenen en compte els recursos que s'hi destinen per atendre les necessitats sanitàries de la població. Tanmateix, les dades disponibles posen de manifest l'existència de marges de millora els quals, en el context financer i demogràfic actual, adopten la forma de reptes.

Així, les dades disponibles posen de manifest que no s'està donant prou importància a les polítiques de promoció i prevenció de la salut. De fet, la mortalitat evitable a través d'aquestes mesures ha empitjorat entre els anys 2008 i 2015 (darrer any amb dades), especialment en el cas de les dones. Contràriament, la mortalitat evitable a través dels serveis d'assistència sanitària (rehabilitació i tractament) ha millorat des de l'any 1996 de manera gairebé ininterrompuda.

Cal destacar que les actuacions comunitàries de promoció i prevenció de la salut són més rendibles que les relacionades amb el tractament de la malaltia i la restauració de la salut. El Pla de salut de Catalunya 2016-2020 hauria de representar una oportunitat per avançar en la millora dels hàbits i els estils de vida de les persones, concretament pel que fa al sedentarisme, el consum de tabac i l'alimentació no sana.

Cal continuar vigilants per garantir l'equitat en els resultats i en l'accés a la salut, no només pel que fa a factors com el gènere o el nivell socioeconòmic de la ciutadania, sinó també pel que fa al territori.

La manca de seguiment de les recomanacions per a una vida sana no es distribueix de manera uniforme sinó que varia en funció del gènere, el nivell d'estudis i la categoria socioprofessional i, per tant, genera morbiditats i mortalitats diferenciades. El Pla de salut actual reforça l'àmbit de la salut pública i es compromet a garantir l'equitat en els resultats i en l'accés a la salut. Això també hauria d'incloure esforços per eliminar les desigualtats en l'accés als serveis i prestacions sanitàries segons el territori i/o centre hospitalari (*i.e.* intervencions quirúrgiques programades, proves diagnòstiques demanades per primera vegada, primeres visites de consultes externes).

A diferència d'altres països de l'OCDE, a Catalunya pràcticament no s'identifiquen necessitats d'atenció sanitària insatisfetes. Tanmateix, els temps d'espera per accedir a determinades prestacions són generadors de malestar i d'un nombre elevat de reclamacions per part de les persones usuàries. El Pla integral de millora de llistes d'espera està comportant un conjunt d'avenços importants en l'àmbit de la gestió dels temps i l'accés al sistema, però cal continuar treballant per consolidar aquests canvis i evitar que siguin merament conjunturals.

La integració de l'atenció social i sanitària és la resposta per fer front a les tensions creixents en l'àmbit de la salut, derivades del procés d'envelliment poblacional.

La tendència cap a l'envelliment poblacional fa pensar en un increment de la demanda d'atenció no només sanitària sinó també social. Les tensions previsible derivades d'aquest escenari fan recomanable consensuar fórmules per tal de garantir l'atenció a les necessitats de les persones de manera coordinada, fent un ús eficient dels recursos disponibles i evitant, a la pràctica, l'exclusió social i sanitària.

Davant d'aquest repte, el Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya (CTESC) acordà, a iniciativa pròpia, elaborar un informe sobre l'atenció integrada social i sanitària. L'objectiu últim de l'informe és elaborar un conjunt de consideracions i recomanacions al Govern en aquest àmbit.

En aquest sentit, el CTESC considera que cal potenciar, tant en el vessant de la governança com en el pressupostari, el Pla interdepartamental d'atenció i interacció social i sanitària (PIAISS), amb l'objectiu d'articular les actuacions necessàries que facin possible oferir una atenció integrada social i sanitària centrada en la persona.

Es confirma l'evolució positiva de l'educació i la formació professional a Catalunya.

L'estat de l'educació i la formació professional d'un país generalment no presenta canvis bruscos d'un any a l'altre; al contrari, acostuma a seguir una trajectòria a partir de dades acumulades de diversos anys. Ara bé, poden haver variacions interanuals en sentit diferent que, en cas de confirmar-se, marquen un canvi de tendència. Cal estar atent a aquests canvis i tenir la visió estratègica per reforçar els avenços positius i alhora revertir aquells de signe contrari.

En aquest sentit, les dades analitzades a la Memòria confirmen l'evolució positiva de l'educació i la formació professional a Catalunya. Així, creix any rere any el nombre de persones que es formen en el sistema educatiu i universitari, al mateix temps que milloren els indicadors de rendiment i d'assoliment de les competències bàsiques dels diferents nivells educatius.

Igualment, després d'anys de reducció de la despesa pública en educació, l'any 2017 creix per tercer cop aquesta inversió, tal com ja va recomanar el CTESC en l'edició anterior d'aquest document. Amb tot, el percentatge de la despesa pública en educació sobre el PIB continua sent inferior al de la resta de l'Estat i la UE, fent necessari un major esforç inversor en aquest àmbit.

Cal fer un seguiment acurat de l'impacte de l'evolució demogràfica sobre l'oferta dels ensenyaments de règim general.

Ara bé, és necessària una lectura integral dels diferents senyals d'alerta identificats a l'apartat. Així, cal tenir en compte els reptes que planteja l'evolució demogràfica en l'oferta dels ensenyaments de règim general, tant en els nivells inicials com en els postobligatoris.

La posada en marxa d'un sistema integrat d'informació i orientació professional robust hauria d'ajudar a identificar i planificar les necessitats formatives del país.

En aquest sentit, la necessitat de revisar i planificar l'oferta formativa de tots els nivells educatius fa evident també la necessitat d'impulsar un sistema integrat d'informació i orientació professional, dissenyat des de la perspectiva de les necessitats de la persona i amb l'aprenentatge al llarg de la vida com a eix vertebrador.

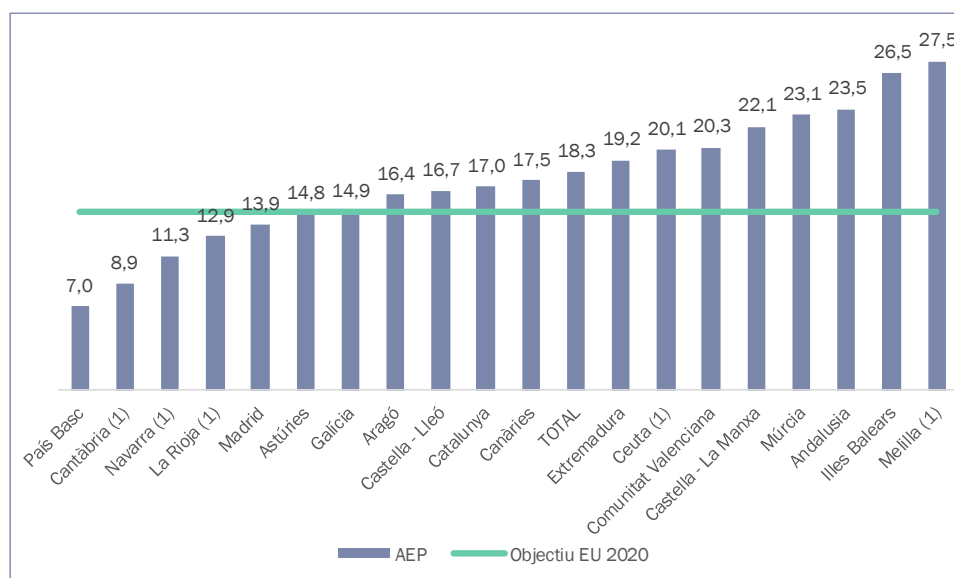
Així mateix, cal destacar la millora en termes d'equitat en reduir-se les diferències per titularitat del centre i per l'origen de l'alumnat en la taxa de graduació a quart d'ESO. No obstant això, cal tenir present que la segregació escolar és un problema estructural del nostre sistema educatiu que té efectes negatius importants, tant en termes d'èxit educatiu com de cohesió social, fet que obliga a adoptar mecanismes per tal de reduir-la.

Cal estar amatents a l'estancament observat en indicadors com la taxa d'abandonament escolar prematur o la taxa de graduació a segon de batxillerat, després de les millores observades en els anys anteriors.

D'altra banda, cal tenir en compte que els dos darrers cursos amb dades disponibles (2014-2015 i 2015-2016) la taxa de graduació a quart d'ESO s'estanca en el 86,7%. Igualment, la taxa de graduació a segon de batxillerat davalla. La situació és la mateixa pel que fa a la taxa d'abandonament escolar prematur, atès que si bé l'any 2017 davalla respecte del 2016 (passa del 18% al 17%), les dades provisionals per a l'any 2018 indiquen que es manté en el 17%. Amb tot, caldrà confirmar el caràcter definitiu d'aquesta dada.

Malgrat estar per sota de la mitjana espanyola (18,3%), la taxa catalana d'abandonament escolar prematur està per sobre d'altres comunitats que sí han assolit ja l'objectiu europeu, com ara el País Basc, tal com reflecteix el gràfic següent. En aquest sentit, el CTESC considera que aquesta taxa no es correspon amb el nivell de desenvolupament socioeconòmic de Catalunya i que caldria incrementar els esforços per reduir-la.

GRÀFIC 6. Taxa d'abandonament escolar prematur. Espanya per comunitats autònomes, 2017



Unitats: percentatges.

(1) Atesa la mida de la mostra, aquestes dades poden tenir errors de mostreig importants.

Font: elaboració pròpia a partir del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport.

Un altre indicador que demostra que estem lluny d'assolir els objectius europeus per al 2020 és la participació de la població adulta en l'aprenentatge permanent, que és del 7,7% a Catalunya, mentre que l'objectiu se situa en el 15%. Després d'anys de davallada d'aquest percentatge, el 2017 creix tres dècimes, fet que pot obrir un canvi de tendència.

Igualment, cal tenir en compte l'augment de la permanència en el sistema educatiu, atès que, com s'ha exposat en l'apartat, la taxa d'escolarització en edats d'escolarització no obligatòria (de 16 a 17 anys) ha crescut els darrers quinze anys. Ara bé, també es constata que aquesta taxa ha davallat lleugerament els dos darrers cursos. Així mateix, enguany creix el percentatge de població adulta jove (de 30 a 33 anys) amb estudis universitaris i s'assoleix ja l'objectiu europeu per al 2020.

La formació al llarg de la vida comprèn, per essència, els diferents nivells educatius reglats i no reglats i esdevé fonamental tant per a les persones com per a les empreses en l'actual context socioeconòmic. La informació disponible sobre el nivell educatiu de les persones conviu amb la manca d'informació sobre la seva qualificació professional, un buit que el CTESC considera que cal esmenar. En aquest sentit, el Consell destaca la importància d'aquesta anàlisi i demana disposar d'aquesta informació, atès que afecta el conjunt del sistema.

Cal seguir apostant per la innovació i l'adequació permanent de la formació en un mercat de treball en canvi constant, molt especialment per fer front als reptes tecnològics.

D'altra banda, en un mercat de treball amb senyals d'expansió i alhora en canvi constant, amb una importància creixent del món digital i la robotització, i amb l'impacte que pot comportar la intel·ligència artificial, entre d'altres, la situació descrita dona peu a una reflexió profunda i sistèmica de l'educació i la formació professional a Catalunya. Aquesta reflexió no és nova ni inexplorada.

L'edició anterior ja es va fer ressò dels projectes d'innovació educativa que duen a terme nombroses escoles arreu del territori, així com de la iniciativa de la Generalitat "Ara és demà" per debatre i fer propostes sobre el present i el futur de l'educació, la formació i la qualificació de les persones. Igualment, el CTEESC va destacar la importància de desenvolupar de manera efectiva la Llei 10/2015, del 19 de juny, de formació i qualificació professionals. Aquestes recomanacions no només continuen sent vigents, sinó que són del tot necessàries per donar resposta als reptes detectats i al context actual.

Així mateix, el CTEESC recorda al Govern que l'any 2017 ha aprovat l'informe sobre l'FP dual en el sistema educatiu català, que sistematitza les primeres dades disponibles de la implantació d'aquesta modalitat formativa i conté un conjunt de consideracions i recomanacions. Atès l'interès creixent de l'alumnat per l'FP dual i atesos els resultats positius que els reporta no només a ells sinó també als centres educatius i a les empreses, el CTEESC recomana desenvolupar un model d'FP dual integrat i de qualitat, amb el consens i la participació dels agents socials i de l'Administració, tant educativa com laboral.

En darrer lloc, el CTEESC considera que l'educació ha estat sempre un dels eixos fonamentals de l'estat del benestar, element de cohesió social, cultural, econòmica i de participació ciutadana a Catalunya. En aquest sentit, defensa el sistema com a institució i alhora com a col·lectiu de professionals altament qualificats i compromesos en la millora i el desenvolupament de les persones, així com en la transmissió dels principis rectoris enunciats en la Llei d'educació.

Empitjoren els indicadors de pobresa i exclusió social a Catalunya entre 2016 i 2017, especialment el de risc de pobresa infantil.

L'última Enquesta de condicions de vida (ECV) publicada per Idescat, corresponent a l'any 2017 (amb ingressos del 2016), mostra signes d'empitjorament amb relació a la pobresa i l'exclusió social a Catalunya respecte de l'any anterior. Així, la taxa de risc de pobresa i exclusió social (AROPE) se situa en el 23,8% l'any 2017, mentre que l'any anterior havia estat del 22,5%. Aquest augment es pot atribuir a la pujada de la taxa de risc de pobresa, la qual passa del 19,2% l'any 2016 al 20,0% l'any 2017 (vuit dècimes més), i a la pujada de la baixa intensitat del treball a la llar, la qual passa del 7,2% l'any 2016 al 8,8% l'any 2017 (1,6 dècimes més). Per contra, la proporció de llars amb privació material severa disminueix i passa del 5,5% al 5,0%.

Així mateix, cal ressaltar la pujada del risc de pobresa infantil (passa del 24,0% al 28,5% entre 2016 i 2017) i el risc de pobresa de la població de 65 i més anys (passa del 15,0% al 15,5% entre 2016 i 2017).

D'altra banda, entre 2016 i 2017 s'observa un lleuger augment (de dues dècimes) del valor de l'indicador S80/S20, que relaciona els ingressos dels quintils inferior i superior de la renda: passa de 5,5 a 5,7.

En l'àmbit de la Unió Europea, Catalunya i sobretot Espanya tenen valors elevats de l'indicador de risc de pobresa, destacant negativament el risc elevat de pobresa infantil.²¹ Així mateix, Catalunya i, sobretot Espanya, tenen nivells elevats de desigualtat en els ingressos en l'àmbit de la Unió Europea (reflectits en

²¹ La comparació amb la UE28 arriba fins a l'ECV 2016, atès que en el moment del tancament d'aquest document no estan disponibles les dades de l'ECV 2017 per a l'àmbit de la UE 28.

els valors elevats de l'indicador S80/S20).²² A més, Espanya està entre els països en què més ha augmentat la desigualtat en la distribució de la renda entre les ECV del 2009 i 2016.²³

Aquesta situació ha vingut donada sobretot per un empitjorament relatiu dels nivells més baixos de la renda: la caiguda més gran dels ingressos s'ha produït en el 30% de la població amb menys renda (sobretot en el primer decil) durant el període de recessió econòmica (amb dades d'àmbit estatal, donada la disponibilitat d'una sèrie més llarga).²⁴

Per tant, en els últims anys hi ha hagut un empitjorament de la situació de les persones i les llars amb menys renda. L'empitjorament de la situació de les llars ja de per sí més vulnerables ha vingut motivada en gran mesura per l'impacte de la recessió en el mercat de treball i pel creixement de l'atur i de l'atur de llarga i molt llarga durada, amb les conseqüències que això ha comportat en l'increment del risc de pobresa infantil.

A la vegada, en els últims anys s'havia produït una disminució del risc de pobresa del col·lectiu de 65 anys i més, la qual cosa podria haver estat un efecte estadístic derivat de l'estabilitat dels seus ingressos enfront del descens generalitzat d'aquests en la resta de la població. No obstant això, cal ressaltar que en els últims dos anys (ECV 2016 i 2017) aquesta tendència ha canviat i que el risc de pobresa d'aquest col·lectiu està augmentant: entre l'ECV del 2015 i la del 2016 passa del 12,1% al 15% i en la darrera ECV 2017 se situa en el 15,5%.

En relació amb l'anterior, cal posar de manifest que les últimes pujades de les pensions de la Seguretat Social, principal ingrés d'aquest col·lectiu, s'han limitat al 0,25%, en aplicació de l'índex de revaloració de les pensions. Així mateix, l'any 2019 està prevista l'entrada en vigor del factor de sostenibilitat en el càlcul de la pensió inicial.

TAULA 2. Evolució dels principals indicadors sobre la situació social. Catalunya, Espanya i UE28, ECV 2009, 2016 i 2017

	ECV2009			ECV2016			ECV2017		
	Catalunya	Espanya	UE27	Catalunya	Espanya	UE28	Catalunya	Espanya	UE28
S80/S20	5,6	5,9	4,9	5,5	6,6	5,2	5,7	6,6	s.d.
AROPE	22,7	24,7	23,3	22,5	27,9	23,5	23,8	26,6	s.d.
Risc de pobresa	19,9	20,4	16,4	19,2	22,3	17,3	20,0	21,6	s.d.
Risc de pobresa < 16	30,7	28,9	20,1	24,0	28,9	20,5	28,5	28,1	s.d.
Risc de pobresa ≥ 65	19,9	23,8	17,9	15,0	13,0	16,7	15,5	14,8	s.d.
Privació material severa	3,1	4,5	8,2	5,5	5,8	7,5	5,0	5,1	s.d.
Intensitat treball molt baixa	5,6	7,6	9,2	7,2	14,9	10,5	8,8	12,8	s.d.

Unitats: índex (S80/S20) i percentatges.

(s.d.) Dades no disponibles.

Font: elaboració pròpia a partir d'Idescat, INE i Eurostat.

Donades aquestes dades, el CTESC vol posar de manifest que la lluita contra la desigualtat i la pobresa s'ha de fer d'una manera transversal, des de diferents àmbits de les polítiques públiques, incidint especialment en la situació dels nens i nenes que viuen en llars vulnerables i tenint present la perspectiva de gènere.

²² Només Bulgària, Romania i Lituània mostren valors de l'indicador S80/S20 superiors al d'Espanya (ECV 2016).

²³ Aquests països són (a més d'Espanya): Bulgària, Grècia, Itàlia i Hongria.

²⁴ L'anàlisi dels ingressos per trams de renda s'ha realitzat fins a l'ECV 2016, atesa la seva utilitat per a la comparativa amb la UE28.

En concret, el CTESC considera que la política fiscal ha de complir la funció de redistribuir la renda d'una forma equitativa i la política social ha de ser eficaça a l'hora de combatre la pobresa, garantint les cobertes necessàries. Així mateix, s'hauria de vetllar per un mercat de treball inclusiu, que sigui capaç de generar llocs de treball de qualitat.

En relació amb l'eficàcia del nostre sistema de protecció social a l'hora de combatre la pobresa, cal posar de manifest que la lògica en la seva construcció va ser protegir les persones per les contingències que els impedièren obtenir ingressos a través del treball productiu (bàsicament la malaltia i la vellesa). Per tant, és un sistema que gira al voltant del mercat de treball, de la seva possibilitat de crear llocs de treball de qualitat que permetin a les persones obtenir uns ingressos i generar drets de protecció social.

Tenint present l'anterior, cada cop es fa més difícil generar drets de protecció social en el context actual i atesa la configuració del nostre sistema de protecció social. Han aparegut, doncs, nous riscos socials (que ja no són tan nous), respecte dels quals el sistema de protecció social ha tingut una capacitat de resposta limitada, donant solucions parcials i temporals a les situacions de manca d'ingressos (Prepara, PAE, etc). En definitiva, s'han fet paleses les situacions d'insuficiència i els buits de cobertura del sistema. També cal posar de manifest que les reduccions pressupostàries i un seguit de canvis normatius estatals són factors addicionals que han contribuït a què la capacitat de protecció del sistema sigui limitada.

Un dels col·lectius més vulnerables en aquest context ha estat el de les persones en situació d'atur de llarga durada i molt llarga durada, tal com es va posar de manifest en l'informe *Les persones de 45 a 64 anys en situació d'atur de llarga durada* del CTESC. Aquesta situació ha tingut conseqüències en la infància i la joventut, que han vist augmentar el seu risc de pobresa.

La revaloració de les pensions i l'aplicació del factor de sostenibilitat poden tenir conseqüències en els propers anys en el risc de pobresa de les persones de 65 anys i més.

Així mateix, caldrà tenir present també la situació de les persones de 65 anys i més, les quals han vist augmentar el seu risc de pobresa els últims dos anys (ECV 2016 i 2017), com s'ha comentat anteriorment. L'evolució de la revaloració anual de les pensions i l'aplicació del factor de sostenibilitat de les pensions a partir de l'any 2019 són qüestions respecte de les quals caldrà fer un seguiment. Així mateix, caldrà veure com evoluciona la concreció de l'acord assolit el juny del 2018 en el marc del Pacte de Toledo per actualitzar les pensions anualment tenint en compte l'evolució de l'IPC.

Un altre factor que s'ha de tenir en compte és que el 2017 el sistema de la Seguretat Social ha assolit el major dèficit de la seva història. El CTESC considera que cal fer les reformes oportunes per tal de garantir-ne la sostenibilitat.

A l'espera de disposar dels primers resultats, la renda garantida de ciutadania (RGC) és un pas endavant en la lluita contra la pobresa i l'exclusió social, especialment contra la pobresa infantil.

Com un pas endavant en la garantia de rendes, el CTESC valora positivament la posada en marxa de l'RGC el setembre del 2017, atès que considera que suposa un pas endavant en la lluita contra la pobresa en general i la pobresa infantil en particular, pel fet de garantir uns ingressos mínims a les persones i llars més vulnerables: l'RGC es configura com un dret subjectiu en cas d'insuficiència d'ingressos (entre d'altres requisits). Així mateix, aquesta prestació suposa una via de superació d'un problema estructural del nostre sistema de garantia de rendes: la seva complexitat i fragmentació, que ha generat buits i insuficiències de cobertura.

Cal posar de manifest que el compromís pressupostari que implica la implementació de l'RGC és important. La despesa en pagaments de la prestació (de 15 de setembre a desembre del 2017) ha estat de 68 milions d'euros, mentre que de gener a 15 de setembre del 2017 la despesa en pagaments de l'RMI

ha estat de 116,6 milions d'euros. La suma d'aquests imports creix el 5,8% respecte del que es va pagar l'any 2016 i se situa en els 184,6 milions d'euros.

Així mateix, les dades provisionals del 2017 mostren un increment de les obligacions del Programa de protecció i promoció social de la Generalitat de Catalunya del 6,3% i situen el seu import en 2.706,4 milions d'euros.

En qualsevol cas, caldrà fer un seguiment de la implementació de l'RGC i avaluar-ne els resultats, en especial pel que fa a les persones que treballen a temps parcial, respecte de les quals es preveu que poden compatibilitzar els ingressos del treball amb la prestació, sempre que aquests ingressos siguin inferiors a l'import de l'RGC. Cal matissar que aquesta previsió es preveu d'aplicació progressiva i gradual i que inicialment només es fa efectiva en el cas de famílies monoparentals amb fills a càrrec.

Tanmateix, el CTEESC posa de manifest que entre el 15 de setembre del 2017 (entrada en vigor de l'RGC) i finals d'any els expedients aprovats són els provinents de sol·licituds d'RMI presentades amb anterioritat al 15 de setembre i que s'han resolt durant el 2017. Per tant, es constata un nombre baix de noves persones beneficiàries, com a conseqüència d'un ritme lent en la tramitació i resolució de les sol·licituds. També es constata un nombre elevat de denegacions de la prestació.

Continua el creixement de la demanda d'habitatges, que es tradueix en un increment del 10% de contractes de lloguer i entre un 13,6 i un 16,6% del nombre de transaccions.

L'activitat immobiliària presenta l'any 2017 un considerable dinamisme dels nous contractes de lloguer (10%) i del nombre total de transaccions en el mercat de compra (13,6% segons els notaris o 16,6% segons els registradors).

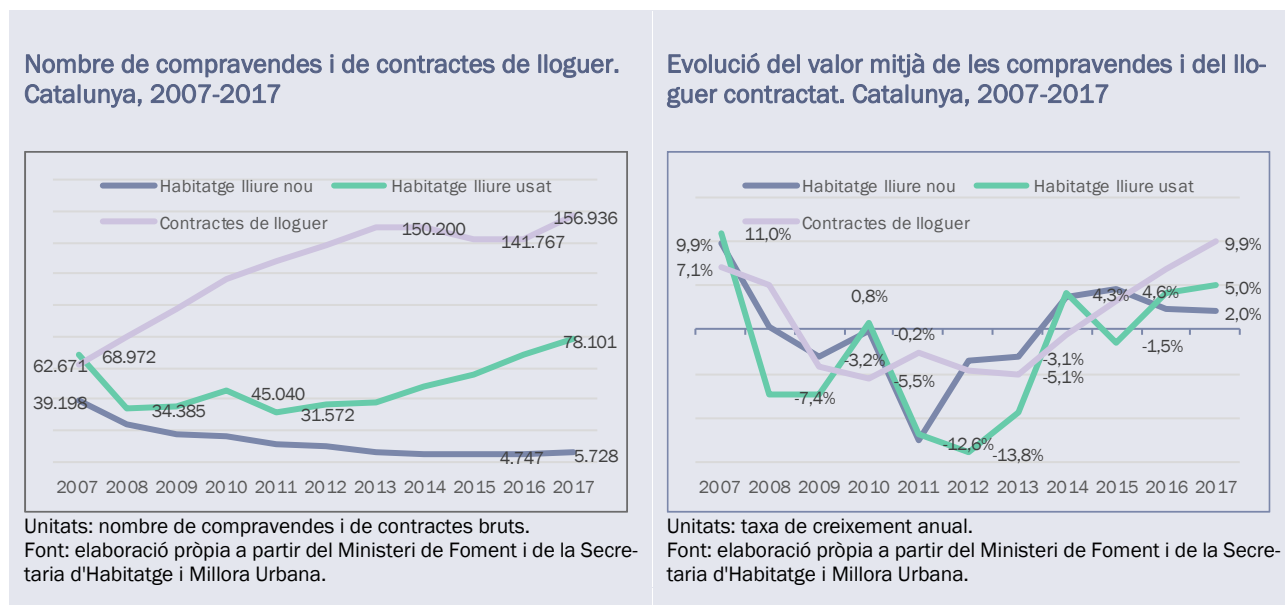
Els preus dels nous contractes de lloguer i de l'habitatge lliure tornen a augmentar per sobre dels preus de l'economia.

Aquesta major activitat s'acompanya amb un increment dels preus dels nous contractes de lloguer i de l'habitatge lliure, per sobre dels preus de l'economia, per tercer any consecutiu. La renda mitjana neta per llar també ho fa, però amb una intensitat molt inferior, que a més s'ha anat reduint en els darrers dos anys.

El CTEESC recomana aplicar mesures que permetin contrarestar el creixement dels preus de lloguer, que el 2017 se situa en el 9,9%, difícilment sostenible per a un important nombre de llars.

El CTEESC mostra la seva preocupació davant l'evolució que està seguint el preu dels nous contractes de lloguer, que no ha parat d'augmentar en els darrers quatre anys fins a situar-se a una taxa de creixement anual del 9,9% l'any 2017. El CTEESC considera que la durada dels contractes de lloguer, entre d'altres factors, té una incidència sobre l'estabilitat dels preus i les condicions de vida de les llars.

GRÀFIC 7. Evolució del nombre de transaccions i del preu de l'habitatge lliure nou i usat i del lloguer. Catalunya, 2007-2017



Per províncies, només Barcelona presenta una taxa de creixement del lloguer superior a la mitjana catalana. Per comarques, n'hi ha sis que tenen un creixement del lloguer superior al de la mitjana catalana: Barcelonès, Cerdanya, Conca de Barberà, Garraf, Solsonès i Terra Alta.

La quota mitjana a pagar per un nou contracte de lloguer en relació amb el salari ha augmentat 5,4 punts percentuals entre els anys 2014 i 2017 i s'ha situat en el 32,6%. L'àmbit metropolità és l'únic que presenta un creixement superior al que ha experimentat la mitjana catalana. També destaquem que la ciutat de Barcelona ha augmentat aquest indicador en 8,2 punts percentuals fins a situar-se en el 40%. La quota a pagar per un nou contracte de lloguer i per una nova hipoteca s'igualen a l'entorn del 32,5% del salari.

Les dificultats comentades per accedir a l'habitatge lliure han fet créixer les sol·licituds d'habitatge amb protecció oficial.

L'evolució dels preus segueix fent augmentar les dificultats per cobrir les necessitats d'habitatge i per aquest motiu han augmentat les sol·licituds d'habitatge amb protecció oficial, que han passat de 96.087 a 115.634, el 3,9% de les llars catalanes.

L'increment del nombre de llars i les transaccions de les persones jurídiques i de les no residents, més lligades a la demanda d'inversió, han pressionat la demanda d'habitatge.

El nombre de llars ha crescut en el darrer any 2017 en 31.500 unitats i ha pressionat l'activitat immobiliària així com també hi han contribuït les transaccions de les persones jurídiques i dels no residents, que estan més lligades a la demanda d'inversió i de segones residències.

L'any 2017 l'activitat constructora residencial a Catalunya segueix recuperant-se amb un augment del nombre d'habitatges iniciats d'obra nova (34,7%), mentre que es redueixen sensiblement les obres per reforma de l'habitatge (5,7%). D'acord amb les dades del Ministeri de Foment, el nombre d'habitatges en construcció se situa en nivells superiors als dels darrers sis anys, amb un total de 16.678 visats pel Col·legi d'Arquitectes per tramitar llicència d'obra. Aquest nivell d'activitat representa el 57,9% del nivell

d'activitat que hi havia l'any 2008 i el 14,1% del nivell de l'any 2005, molt lluny de l'activitat constructora d'abans de la crisi.

El creixement de l'obra nova es concentra en la província de Barcelona.

De totes formes, hi ha 18 comarques d'un total de 42 en què disminueixen els habitatges iniciats d'obra nova. Però per províncies, es consta que tan sols Barcelona augmenta el nombre d'habitatges iniciats per sobre de la mitjana catalana, mentre que les províncies restants tenen una variació negativa.

L'activitat constructora segueix reduint el saldo viu del crèdit acumulat i millorant les ràtios de crèdit dubtós sobre el saldo viu. El sector presenta l'any 2017 bons resultats respecte de l'any 2016 en termes de valor afegit i millors en termes d'ocupació.

Tot i la millora pressupostària del 2017, els recursos de les polítiques d'habitatge equivalen a la meitat dels recursos del 2008.

Pel que fa a la política d'habitatge, aquesta s'ha vist afectada els darrers anys pels ajustos pressupostaris associats al procés de consolidació fiscal i reducció del dèficit en què està immers el Govern de la Generalitat i el conjunt d'administracions públiques. Si bé el CTEESC valora positivament el fort impuls del pressupost global de la política d'habitatge aquest any 2017, que ha crescut el 36,5% en relació amb l'any 2016 i s'ha situat en 329,1 milions d'euros, aquesta política rep al voltant d'un 50% menys de recursos d'aquells que obtenia l'any 2008.

El nombre d'actuacions arriba fins a 107.734, amb un increment del 17,9% respecte de l'any 2016. La política de pagament de l'habitatge representa el 69,1% de totes les actuacions amb un creixement del 21,1%; la política de rehabilitació representa el 28,3% de totes les actuacions (creix el 10,1%); i la política de promoció i accés a l'habitatge representa el 2,6% del total i és la que més creix, un 26,6%.

El parc d'habitatges destinats a polítiques socials també ha crescut, amb un total de 1.671 pisos més i se situa en 36.329. L'aportació principal del parc procedeix del parc administrat per l'Agència de l'Habitatge de Catalunya, amb 18.078 habitatges que gairebé representen la meitat del parc. Entre els anys 2016 i 2017 el parc administrat per l'AHC guanya 1.117 habitatges.

Si bé cal posar en valor aquest creixement de pisos disponibles, el CTEESC constata que el parc d'habitatges destinats a polítiques socials s'hauria de multiplicar per 3,2 per satisfer la demanda d'habitatges destinats a polítiques socials. Com a dada il·lustrativa, l'any 2017 s'inicia la construcció de 1.057 habitatges de protecció oficial, però representen només el 0,9% de les llars inscrites en el Registre d'Habitatges amb Protecció Oficial.

CAPÍTOL I. L'ECONOMIA A CATALUNYA

1. CONJUNTURA ECONÒMICA

1.1. EL CONTEXT ECONÒMIC INTERNACIONAL

L'any 2017 el creixement mundial s'ha situat en el 3,8%, acompanyat d'un notable increment del comerç global.²⁵ En general, a les economies més desenvolupades la recuperació s'ha produït gràcies a una millora dels factors de creixement interns, en un context de creixement bàsicament endogen. A les economies en desenvolupament, en canvi, el creixement ha estat possible gràcies a la millora de la situació global, fruit de factors més exògens.²⁶ En termes agregats, a les economies més avançades, el creixement ha estat liderat sobretot per la inversió, mentre que la recuperació dels preus de les matèries primeres ha ajudat a millorar els registres de creixement de molts dels països exportadors, millorant-ne la balança de pagaments.²⁷

L'evolució trimestral del creixement no ha donat encara símptomes de refredament d'aquesta recuperació global, atès que la taxa de creixement econòmic mundial va acabar el 2017 amb una intensitat molt alta. Durant el segon semestre, el creixement global interanual es va situar per sobre del 4%, la taxa més alta des del 2010.²⁸

Paral·lelament a la forta recuperació i a la repuntada de la inversió, el comerç global va assolir un creixement del 4,9%, després de dos anys de certa debilitat. La repuntada de l'activitat comercial ha estat molt evident en els mercats emergents i les economies en desenvolupament, que del 2,2% de creixement del 2016 van passar al 6,2% del 2017. Entre els països emergents, tot i que les importacions han crescut en general a la majoria de països, les exportacions s'han incrementat sobretot gràcies a la contribució dels principals països exportadors, com ara Alemanya, Japó, Gran Bretanya i EUA.²⁹

La recuperació global de l'any 2017 s'ha produït paral·lelament a una forta recuperació del comerç global.

Aquesta repuntada de l'activitat es va produir en un context de creixement dels preus de les primeres matèries, especialment les energètiques. A finals de l'any 2017, el preu del barril de petroli s'ha situat en el nivell més alt des del 2005.³⁰ Durant la segona meitat de l'any, però, també es van incrementar amb intensitat els preus del gas (un 45% des de l'agost), els dels metalls (8,1%) i també els agraris (4,1%).³¹

Aquesta repuntada dels preus de les matèries primeres, amb especial intensitat a partir del setembre, ha fet créixer novament la inflació a la majoria d'economies.³² Tot i això, en una gran part dels països més desenvolupats les retribucions del treball no han augmentat.³³ En aquest context, l'evolució de la inflació subjacent s'ha mantingut moderada a la majoria de països més desenvolupats,³⁴ tot i que l'increment de la demanda domèstica hi planteja unes perspectives d'increment de la inflació subjacent que

²⁵ FMI (2018). *World economic Outlook: cyclical upswing, structural change*, April 2018. Washington, DC: International Monetary Fund, p. XIV. Consulta a <https://www.imf.org/~media/Files/Publications/WEO/2018/April/text.ashx>.

²⁶ BCE (2018). *Annual report 2017*. Frankfurt am Main: European Central Bank, p. 9.

²⁷ FMI (2018), Op. Cit., p. 1.

²⁸ *Ibidem*, p. XVI.

²⁹ *Ibidem*, p. 3.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ *Ibidem*, p. 4-5.

³² *Ibidem*, p. 5.

³³ BCE (2018), Op. Cit., p. 10 i FMI (2018), Op. Cit., p. 5.

³⁴ BCE (2018), Op. Cit., p. 10.

de moment no s'han fet evidents.³⁵ A les economies en desenvolupament, en aquells casos en què l'estabilitat o l'apreciació canviària contra el dòlar o bé la debilitat de la demanda l'han frenat, la inflació subjacent s'ha mantingut baixa. Tot i això, en aquells països que han experimentat depreciacions en les seves monedes, això s'ha traduït en un creixement de les perspectives d'inflació.³⁶

Les perspectives de canvi d'orientació en els mercats financers i les polítiques comercials podrien condicionar la tendència positiva de l'economia global.

La resposta monetària a aquesta nova conjuntura ha estat variada. D'una banda, als EUA, la retirada del suport monetari ha fet créixer lleugerament els tipus d'interès a curt termini. A Europa, de moment només s'ha traduït en una reducció de l'abast dels programes de compres d'actius, amb pocs efectes sobre el mercat financer, mentre que la Gran Bretanya ha fet augmentar en 0,5 punts percentuals el seu tipus d'interès de referència. Finalment, el Canadà també ha augmentat els tipus fins a l'1,25%. En la majoria de països en desenvolupament les condicions monetàries s'han mantingut en una posició molt acomodaticia i encarades a donar suport a la recuperació; per tant, tot i aquest lleuger viratge, les condicions monetàries s'han mantingut fins a finals d'any encara molt laxes a la majoria d'economies.³⁷ Pel que fa a la resposta en termes de política fiscal, en general, a les economies més importants, s'han mantingut les propostes expansives, en línia amb el que havia succeït l'any anterior.³⁸

Tot i la bona conjuntura global, aquesta repuntada del creixement també mostra alguns factors que podrien estroncar la recuperació, com podria ser un eventual enduriment de les condicions creditícies. En aquest context, un empitjorament del crèdit podria deteriorar la confiança i el creixement, capgirant la tendència global encetada.³⁹ Cal tenir en compte que, des del més de novembre, les condicions financeres a molts països s'han començat a endurir.⁴⁰ Davant d'aquesta situació, l'alt volum d'endeutament i les valoracions excessivament altes que encara semblen mantenir alguns actius tornen a ser un factor de vulnerabilitat.⁴¹ Això és especialment aplicable a algunes economies on l'endeutament privat s'ha incrementat amb intensitat a redós del període llarg d'interessos baixos que sembla que podríem deixar enrere.⁴² A més, cal tenir en compte que, a mesura que la recuperació es vagi consolidant, les probabilitats que es reverteixi el suport al creixement per l'aplicació anticíclica de les polítiques obre la porta a un nou escenari que caldrà veure com afecta cada economia. En aquest sentit, cal dir que la política d'enduriment progressiu de les condicions monetàries als EUA, anunciada amb antelació per les autoritats corresponents, de moment no ha generat tensions en els mercats globals, més enllà de l'òbvia i progressiva revaloració del dòlar.⁴³

D'altra banda, la tendència a polítiques cada cop més proteccionistes, que afectin el creixement del comerç internacional, podria també fer perillar la gran millora en el volum de comerç global, un dels factors sobre els quals reposa actualment la conjuntura de recuperació. La renegociació dels acords comercials entre la Xina i els EUA són un factor que cal tenir en compte.⁴⁴ Finalment, tampoc cal obviar el context de creixement de les tensions geopolítiques en l'àmbit global, que també podrien tenir efectes sobre els mercats, els preus i les previsions de creixement.⁴⁵ Fruit d'aquesta mateixa inèrcia, cal subratllar que

³⁵ FMI (2018), Op. Cit., p. 5.

³⁶ *Ibidem*, p. 6.

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ OCDE (2018b). *Interim economic outlook, getting stronger, but tensions are rising*, March 2018, p. 11. Una anàlisi sobre les 7 principals economies del món (G7).

³⁹ FMI (2018), p. 1.

⁴⁰ OCDE (2018). *OECD economic outlook 2018*. Paris: OECD Publishing, p. 28. Consulta a http://dx.doi.org/10.1787/eco_outlook-v2018-1-en.

⁴¹ OCDE (2018b), Op. Cit., p. 19.

⁴² OCDE (2018), Op. Cit., p. 28.

⁴³ *Ibidem*, p. 35.

⁴⁴ *Ibidem*, p. 33.

⁴⁵ FMI (2018), p. 1.

dins del mateix context europeu també podrien aparèixer tensions que, tal com ha succeït en el cas del Brèxit, podrien anar en la línia de desfer el camí recorregut.

En aquest context, el creixement dels EUA, del 2,3%, s'ha basat en la recuperació del consum privat i de la inversió. En aquest cas, el creixement s'ha vist esperonat per un augment de l'ocupació i del valor dels actius que, juntament amb les reformes fiscals, han fet incrementar la confiança dels consumidors i per extensió el consum privat.⁴⁶ La inversió privada nord-americana també ha repuntat sobretot gràcies al creixement dels preus energètics, que ha despertat l'interès per les prospeccions extractives.⁴⁷

En el cas de la Xina, la segona gran economia global, el creixement robust que ha experimentat, del 6,9%, es deu principalment al rebot de les exportacions, fomentades per la recuperació del comerç global. Tot i això, el creixement de la inversió privada s'ha debilitat, en un context de política fiscal expansiva i d'una política monetària relativament neutre, en alguns punts restrictiva.⁴⁸

El Japó ha continuat essent el paradigma d'economia en dificultats de creixement, que tot i això ha assolit un increment del PIB de l'1,7%, que s'ha assentat en el creixement de les exportacions i de la inversió. En un context de reducció progressiva de la població activa, l'economia japonesa ha mostrat una taxa d'atur extraordinàriament baixa, si bé els salaris reals no han augmentat. Amb tot, ha aconseguit encara un lleuger augment del consum privat.⁴⁹

Finalment, a Europa, el Regne Unit ha experimentat un creixement del PIB de l'1,8% gràcies sobretot al creixement de la inversió i a la millora del saldo exterior. Això ha estat possible en un context de progressiva devaluació de la moneda, que ha permès guanyar competitivitat a les exportacions. Amb tot, la inflació s'hi ha mostrat lleugerament per sobre de l'objectiu ja des del mes de febrer, i tot i la baixa taxa d'atur, del 4,2%, això no s'ha traduït en l'augment dels salaris que es preveia. Aquesta debilitat en el creixement de les retribucions, unida al repunt de la inflació, ha repercutit en una evolució més feble del consum privat.⁵⁰

1.2. LA CONJUNTURA ECONÒMICA A LA ZONA EURO

L'any 2017, la zona euro ha crescut de mitjana el 2,5%, clarament per sobre de l'1,8% de l'any 2016.⁵¹ El creixement econòmic ha estat generalitzat, amb aportacions positives tant de la demanda interna com dels intercanvis amb l'exterior. D'aquesta manera, la recuperació de l'ocupació ha estat en la base del creixement del consum privat, mentre que la inversió s'ha vist esperonada per la política monetària àmpliament acomodaticia.⁵²

En general, en termes interanuals, el creixement trimestral mostra un comportament molt sòlid al llarg de l'any, augmentant progressivament la intensitat interanual de creixement a mesura que avançava l'any. A més, aquest creixement de la zona euro s'ha produït en un context de creixement sòlid i generalitzat. En conjunt, les divergències en el creixement entre països s'han minimitzat i el creixement s'ha traduït en un increment de l'ocupació de l'1,6%.⁵³

⁴⁶ OCDE (2018), Op. Cit., p. 236.

⁴⁷ *Ibidem*, p. 238.

⁴⁸ *Ibidem*, p. 117-118.

⁴⁹ *Ibidem*, p. 177-178.

⁵⁰ *Ibidem*, p. 233-235.

⁵¹ Eurostat (vegeu la taula següent).

⁵² OCDE (2018), Op. Cit., p. 135.

⁵³ BCE (2018), Op. Cit., p. 4.

TAULA I.1.T1 Evolució del producte interior brut (volum) i dels seus components de demanda. Zona euro, 2016-2017

	2017					
	2016	2017	ITR	IITR	IIITR	IVTR
PIB	1,8	2,5	2,1	2,4	2,7	2,8
Despesa pública	1,8	1,2	1,0	1,1	1,4	1,4
Consum de les llars	2,0	1,8	1,7	1,9	1,9	1,5
Formació bruta de capital (FBC)	4,0	3,3	3,5	4,7	3,0	2,1
Exportacions de béns i serveis	3,4	5,4	4,8	4,5	5,8	6,6
Importacions de béns i serveis	4,8	4,5	4,7	4,5	4,5	4,4

Unitats: taxes de creixement interanual.

Font: Eurostat.

En general, tots els components de la demanda domèstica han contribuït al bon comportament agregat de l'economia. La formació bruta de capital ha tornat a ser el component de la demanda interna que més ha contribuït a accelerar el creixement, atès que ha mostrat un creixement del 3,3%, molt per sobre de la mitjana del PIB. Amb tot, i de la mateixa manera que ha succeït amb la resta de components de la demanda domèstica, la seva evolució ha estat menys intensa que la del 2016. Per contra, l'aportació de la demanda externa ha estat molt més important. Amb un creixement del 5,4% de les exportacions, molt més intens que l'any anterior, i un creixement del 4,5% de les importacions, més moderat que el de 2016, l'aportació del sector exterior ha estat clarament positiva.

El bon comportament del consum domèstic, que ha registrat creixements superiors als de l'any anterior, ha estat possible gràcies a diversos factors. Primerament, bona part de la solidesa d'aquest creixement de la demanda s'ha basat en un increment de la remuneració dels assalariats, que, lluny però, de ser conseqüència de l'augment dels salaris, s'ha produït bàsicament per la millora en l'ocupació.⁵⁴ Fruit d'aquesta millora de l'ocupació, la taxa d'atur ha disminuït, tot i que de moment, com s'ha comentat, no s'ha traduït en una millora dels salaris en termes reals.⁵⁵ Amb tot, l'increment de renda disponible ha estat inferior al de l'any anterior. D'altra banda, també hi han ajudat els tipus d'interès que, tot i el manteniment d'una política d'estímuls a la baixa per part del BCE, encara s'han mostrat inusualment baixos.⁵⁶

La millora en el sector exterior ha estat en la base del creixement econòmic assolit per la zona euro i això ha estat possible tot i la tendència a l'apreciació de l'euro en termes efectius en el conjunt de l'any. Els intercanvis han augmentat sobretot amb la resta de països europeus, però també amb la Xina i els EUA. No ha estat així, però, en el cas del Regne Unit i dels països membres de l'OPEP en el seu conjunt, amb els quals els intercanvis s'han deprimat. Com en el 2016, el creixement de les exportacions el 2017 ha estat liderat pel comerç de béns finals i intermedis.⁵⁷

La zona euro ha experimentat un creixement del 2,5% i ha estat gràcies sobretot a la millora del sector exterior, atès que el comportament de la demanda interna, tot i ser positiu, ha estat lleugerament més modest que el del 2016.

⁵⁴ *Ibidem*, p. 13.

⁵⁵ OCDE (2018), *Op. Cit.*, p. 137.

⁵⁶ BCE (2018), *Op. Cit.*, p. 13.

⁵⁷ *Ibidem*, p. 14.

La taxa d'inflació s'ha situat en l'1,5%, per sobre de la de l'any anterior (0,2%). Aquest increment dels preus s'explica sobretot per l'encariment de l'energia i en menor mesura dels aliments.⁵⁸ Els preus del petroli han estat un dels factors principals d'inflació, especialment durant el segon semestre, fruit de la retallada de la producció a partir del maig derivada de l'acord de col·lusió entre integrants i no integrants de l'OPEP. Durant l'any tampoc hi han ajudat determinades tensions geopolítiques, el manteniment de les expectatives de retallades de la producció i l'avenç de la demanda fruit de la recuperació global, en aquest darrer cas sobretot a partir de la segona meitat de l'any.⁵⁹ Amb tot, la inflació subjacent s'ha situat en l'1%, pràcticament en el mateix nivell que el 2016 (0,9%), fet pel qual no s'han generat tensions inflacionistes afegides.⁶⁰

Sectorialment, el creixement ha estat molt transversal i molt intens en totes les activitats. El VAB, que va superar els nivells previs a la crisi el 2015, ha crescut l'any 2017 el 2,4%. La indústria, sense construcció, ha tornat a ser un dels grans sectors que més dinamisme ha mostrat, atès que ha crescut el 3,3%. La construcció ho ha fet amb una intensitat molt similar (3%) que, tot i no permetre recuperar els nivells d'activitat d'abans de la recessió, ha estat la taxa de creixement més alta del sector des del 2006.⁶¹ Entre les branques de serveis on més ha crescut el VAB hi trobem les d'informació i comunicacions (4,7%), les activitats professionals, científiques i tècniques; activitats administratives i serveis auxiliars (3,7%) i el comerç a l'engròs i al detall, transport, emmagatzematge, hoteleria i restauració (3,1%) totes tres amb creixements per sobre de la mitjana (vegeu l'evolució sectorial del creixement a la taula I1.A.T1 de l'annex).

Aquest creixement s'ha produït en un context de control de la inflació que, tot i allunyar-se dels baixos nivells de l'any anterior, s'ha mantingut com s'ha dit al voltant de l'1,5%. Amb tot, aquest nou escenari ha condicionat la política monetària del BCE, que ha frenat la projecció del seu programa de compra d'actius. Fruit d'aquesta lleugera acceleració de la inflació, les compres d'actius s'han reduït de 60 milions mensuals a 30 a partir del mes d'octubre. Tot i això, aquesta mesura ha anat acompanyada d'un allargament del termini del programa fins al setembre d'enguany.⁶²

A més, aquesta millora en les perspectives d'inflació, que s'ha traduït en un creixement nominal més intens, també ha permès reduir la càrrega del deute que suporten tant famílies com empreses dins de la zona euro, fet que s'ha traslladat en una millora de la sostenibilitat del sistema.⁶³ A la vegada, aquest mateix procés també ha permès millorar la situació dels bancs, fet pel qual la taxa de morositat s'ha reduït des del 8% de l'any 2014 al 5,2% del tercer trimestre del 2017.⁶⁴

En conjunt, aquest procés s'ha dut a terme en un context d'apreciació progressiva de l'euro que va començar ja a mitjans del 2016. Durant el 2017 i tenint en compte totes les monedes que intervenen en els intercanvis, el tipus de canvi efectiu de l'euro es va apreciar de mitjana al llarg de l'any. Aquesta apreciació ha estat especialment intensa amb el dòlar, el ien i en menor mesura la lliura esterlina⁶⁵ (vegeu-ne l'evolució al gràfic I1.A.G4 de l'annex).

La millora de la cotització de l'euro ha minorat l'impacte de la pujada global dels preus energètics en l'àmbit domèstic de la zona euro. Tot i això, la relació real d'intercanvi, aproximada a partir de la ràtio dels índex de valor unitari tant d'exportacions com d'importacions, s'ha deteriorat progressivament, fet que indica que, en un context d'encariment progressiu del petroli, l'aportació intensa del sector exterior

⁵⁸ BCE (2018), Op. Cit., p. 16.

⁵⁹ *Ibidem*, p. 11.

⁶⁰ *Ibidem*, p. 16.

⁶¹ *Ibidem*, p. 14.

⁶² *Ibidem*, p. 4.

⁶³ *Ibidem*, p. 4.

⁶⁴ *Ibidem*, p. 5.

⁶⁵ *Ibidem*, p. 11.

sobre el creixement econòmic europeu que s'ha donat serà complicada de mantenir (gràfic I1.A.G3 de l'annex). Amb tot, en el decurs del 2017, la progressiva apreciació de l'euro s'ha combinat amb una aportació cada cop més positiva dels intercanvis amb l'exterior, fet que mostra que l'economia europea ha mantingut una posició força competitiu en termes productius fins ara (vegeu gràfic I1.A.G2 de l'annex).

1.3. EVOLUCIÓ GENERAL DE L'ECONOMIA DE L'EUROREGIÓ PIRINEUS-MEDITERRÀNIA

L'any 2017 la bona evolució de l'economia tant a una banda com a l'altra dels Pirineus ha fet millorar l'ocupació i disminuir la taxa d'atur. Tot i que en el cas de la regió francesa d'Occitània no tenim estimacions del PIB que permetin corroborar-ho, la davallada de la taxa d'atur, que ja havia començat l'any 2015, sembla que s'hauria accelerat a partir del 2017.⁶⁶

De totes les regions que inicialment conformen l'Euroregió Pirineus-Mediterrània,⁶⁷ i de les quals tenim dades sobre creixement del PIB, l'economia de les Illes Balears ha tornat a ser la que més ha crescut. Naturalment, l'asseveració només és possible sense tenir en compte les dades de creixement d'Occitània, per a la qual no en tenim encara estimació. L'economia balear,⁶⁸ amb un creixement del 3,8%, lleugerament inferior al de l'any anterior, s'ha situat per sobre de l'evolució de l'economia catalana (3,4%)⁶⁹ i també per sobre de l'aragonesa (3%).⁷⁰

El creixement econòmic de les Illes Balears, de menor intensitat que el que va experimentar l'any 2016, ha estat del 4% a les Pitiüses, del 3,8% a Mallorca i del 3% a Menorca. El creixement trimestral ha mostrat un cert alentiment a partir de la segona meitat del 2017. A més, a mesura que avançava l'any el sector de la construcció ha anat prenent el relleu al de serveis en el lideratge del creixement balear.⁷¹ Els signes d'alentiment s'han fet palesos sobretot al sector industrial, que en el darrer trimestre ha desacelerat la seva taxa de progressió. Pel que fa al sector turístic, la despesa dels turistes a les Balears ha continuat augmentant, fruit d'un augment de la despesa diària per persona, i també en el nombre de passatgers.⁷² Aquesta evolució ha permès tancar l'any amb una millora del saldo dels intercanvis de l'economia balear amb l'exterior.⁷³

L'economia aragonesa, tot i créixer per sota de la catalana i la balear, ha mantingut també un ritme de creixement intens, superior al que havia experimentat l'any anterior. Tot i això, s'ha situat encara per sota del de l'economia espanyola, que ha crescut al ritme del 3,1%.⁷⁴ Aquest creixement, de la mateixa manera que ha succeït tant en el cas de Balears com en el de Catalunya, s'ha produït gràcies a una aportació positiva del sector exterior. Amb tot la demanda interna aragonesa ha crescut de manera sòlida, i especialment la inversió en habitatge, que ha crescut el 7,6%, un ritme superior al de 2016.⁷⁵ A més, l'Aragó, a diferència dels casos de Catalunya i Balears,⁷⁶ ha incrementat el saldo comercial positiu que manté amb l'estranger.⁷⁷ Sectorialment, el lideratge del creixement de l'economia aragonesa l'ha jugat el sector

⁶⁶ Vegeu Insee (2018). La baisse du chômage s'intensifie en 2017. *Insée Conjoncture Occitanie*, núm. 13 (Mai 2018).

⁶⁷ Inicialment al projecte s'hi van sumar els governs de l'Aragó, Balears, Catalunya, Languadoc-Rosselló i Migdia-Pirineus, tot i que actualment el Govern d'Aragó se'n manté al marge i les dues regions franceses es van fusionar per establir la macroregió Occitana. La Comunitat Valenciana no ha format mai part del projecte de cooperació, malgrat les afinitats econòmiques amb la resta de regions. Vegeu: <http://www.euroregio.eu/>.

⁶⁸ Vegeu: Govern de les Illes Balears (2018). *Conjuntura econòmica de les Illes Balears*, març 2018, p. 5. Palma: Govern de les Illes Balears.

⁶⁹ Idescat. vegeu més endavant una anàlisi del creixement a Catalunya a la pàgina 9.

⁷⁰ Vegeu: Gobierno de Aragón (2017). *Economía aragonesa: boletín trimestral de coyuntura*, núm. 60 (marzo 2018), p. 3.

⁷¹ Govern de les Illes Balears (2018), Op. Cit., p. 5.

⁷² *Ibidem*, p. 6.

⁷³ *Ibidem*, p. 7.

⁷⁴ Gobierno de Aragón (2018), Op. Cit, p. 12-13.

⁷⁵ *Ibidem*, p. 13.

⁷⁶ En el cas de Catalunya, com es veurà més endavant, el saldo estrictament comercial encara és negatiu. En el cas de Balears això també és així (vegeu Govern de les Illes Balears (2018), Op. Cit., p. 62).

⁷⁷ Gobierno de Aragón (2018), Op. Cit., p. 14.

industrial, si bé el sector de la construcció també ha mantingut un dinamisme i una aportació destacable durant el 2017.⁷⁸

TAULA I.1.T2 Evolució de la taxa d'atur a les regions que conformen l'Euroregió Pirineus-Mediterrània, 2016-2017

	2016	2017	2017			
			ITR	IITR	IIITR	IVTR
Aragó	14,7	11,6	13,3	11,4	10,5	11,4
Balears	14,0	12,5	16,8	11,5	9,3	12,6
Catalunya	15,7	13,4	15,3	13,2	12,5	12,6
Occitània	11,8	11,0	11,2	11,0	11,2	10,5
Espanya	19,6	17,2	18,8	17,2	16,4	16,6
França	9,8	9,1	9,3	9,1	9,3	8,6

Unitats: percentatges.

Font: Insee i INE.

A la regió francesa de l'Occitània, que engloba les antigues regions del Llenguadoc-Rosselló i el Migdia-Pirineus, el creixement de l'ocupació s'ha produït gràcies sobretot al sector de la construcció i als serveis a les empreses. En el decurs de l'any, l'augment de l'ocupació, comptant només l'assalariada de mercat,⁷⁹ ha estat de l'1,8%, una evolució lleugerament més intensa que la del conjunt de França (1,6%). El creixement del sector de la construcció ha estat especialment dinàmic en el darrer trimestre de l'any (1,2%), si bé acumula un augment del 2,9% en termes interanuals, una taxa també lleugerament més alta que la del conjunt de l'Estat.⁸⁰ El sector industrial també ha experimentat un lleuger creixement per segon trimestre consecutiu, acumulant un creixement interanual del 0,5%, un creixement aquest darrer que també s'ha situat per sobre de l'evolució que ha mantingut el sector en el conjunt de França.⁸¹ A aquest bon desenvolupament industrial hi ha ajudat el bon moment del sector aeronàutic. Amb unes estimacions d'un creixement de la demanda de serveis de transport aeri properes al 5,5%, la companyia Airbus ha dut a terme l'entrega d'unes 718 comandes en el conjunt de l'any, un 4,4% més que l'any anterior.⁸²

Fruit d'aquesta bona conjuntura, la taxa d'atur de la regió francesa ha passat, de mitjana, de l'11,8% del 2016 a l'11% del 2017. Aquesta disminució de 0,8 punts percentuals ha estat lleugerament més intensa que la que s'ha produït en el conjunt de França. Aquesta millora de l'atur ha estat generalitzada en tots els departaments que componen la regió. Amb tot, la taxa d'atur a Occitània s'ha situat encara per sobre de la francesa. En el cas de les tres regions espanyoles, la que ha mostrat la davallada més intensa de la taxa ha estat la d'Aragó, que ha finalitzat l'any uns 0,9 punts percentuals per sobre de l'occitana. No obstant això, tant a Catalunya com a Balears la reducció de la taxa d'atur ha estat molt intensa, tot i situar-se encara per sobre de la del conjunt de França, però molt per sota de la mitjana del conjunt de l'Estat espanyol.

1.4. LA CONJUNTURA ECONÒMICA A ESPANYA

Per tercer any consecutiu, l'economia espanyola ha crescut per sobre del 3%, allargant d'aquesta manera la trajectòria clarament expansiva.⁸³ No obstant això, el creixement del PIB l'any 2017 ha estat del 3,1%,

⁷⁸ *Ibidem*, p. 14-15.

⁷⁹ L'Insee computa l'ocupació assalariada, que treballa en sectors no públics i sense considerar el sector agrari.

⁸⁰ Insee (2018b). *Insee Conjoncture Occitanie*, Abril, p. 1. París: Institut national de la statistique et des études économiques.

⁸¹ *Ibidem*, 2.

⁸² *Ibidem*.

⁸³ Banc d'Espanya (2018). *Informe anual 2017*. Madrid: Banco de España, p. 31.

una taxa lleugerament menys intensa que la de l'any anterior, però clarament per sobre de la mitjana de creixement de la zona euro.

Amb tot, en termes interanuals, els creixements trimestrals han estat estables al llarg de tot l'any. No obstant això, en termes intermensuals, el creixement, que s'havia mantingut en taxes properes al 0,8% durant els primers trimestres, es va desaccelerar sobretot a partir del tercer trimestre.⁸⁴

TAULA I.1.T3 Evolució del producte interior brut (volum) i dels seus components de demanda. Espanya, 2016-2017

	2016	2017	2017			
			I	II	III	IV
PIB	3,3	3,1	3,0	3,1	3,1	3,1
Demanda interna	2,6	2,9	2,6	2,6	3,0	3,3
Consum llars	3,0	2,4	2,2	2,4	2,4	2,5
Consum adm. públiques	1,2	1,6	1,1	1,6	1,4	2,4
FBC (1)	3,1	5,5	5,1	4,1	6,5	6,2
Saldo exterior (2)	0,7	0,3	0,5	0,6	0,1	-0,1

Unitats: taxes de creixement interanual en percentatge (volum) i aportacions al creixement total del PIB en punts percentuals.

(1) Inclou variació d'existències.

(2) Aportació al creixement del PIB.

Font: Idescat (vegeu la versió ampliada a l'annex, taula I.1.T3 de l'annex).

L'economia espanyola ha tornat a créixer de manera intensa, amb aportacions positives tant de la demanda domèstica com de l'exterior.

En el decurs de l'any, l'aportació al creixement interanual que fa el sector exterior ha passat de 0,5pp a -0,1, passant d'un creixement força equilibrat a un d'absolutament endogen en el darrer trimestre, on només la demanda interna ha actuat de motor de creixement.

Fruit d'aquest viratge, l'aportació mitjana del sector exterior al creixement ha baixat des dels 0,7 punts de l'any 2016 als 0,3 del 2017. Per contra, la demanda interna, que ha mostrat un creixement interanual cada cop més intens a mesura que avançava l'any, ha fet de mitjana en el conjunt de l'any una aportació de 2,8 punts percentuals, més intensa que la de l'any anterior. Tot i que en general tots els components de la demanda interna han fet aportacions positives i creixents a mesura que avançava l'any, la inversió ha estat la que més ha crescut, amb un creixement mitjà en el conjunt de l'any del 5,5%, una taxa molt superior a la que havia mostrat l'any anterior.

El consum de les llars ha experimentat un creixement del 2,4%, lleugerament menys intens que el del 2016. Amb tot, ha experimentat un creixement cada cop més intens a mesura que avançava l'any. D'una banda, l'evolució d'aquesta partida s'ha vist beneficiada per la disminució de tipus propiciada pel BCE que, a banda de facilitar l'endeutament, ha permès reduir els costos financers a les famílies.⁸⁵ D'altra banda, la repuntada de la inflació, unida a la reduïda evolució dels salaris, hauria generat una efecte de contracció de la renda real de les famílies.⁸⁶ A part, aquesta evolució del consum també s'ha vist acompanyada d'una reducció progressiva de la capacitat d'estalvi.⁸⁷

Sectorialment, tant la indústria, amb un creixement del VAB del 3,7%, com la construcció, amb el 4,9%, han estat els motors del creixement econòmic espanyol, atès que el sector serveis ha experimentat un augment del 2,6% de mitjana anual, per sota de l'increment del conjunt del PIB. Amb aquest increment

⁸⁴ *Ibidem*.

⁸⁵ Es calcula que els efectes des del 2008 són de prop de l'1% d'increment de la renda disponible. Banc d'Espanya (2018), Op. Cit., p. 34.

⁸⁶ Banc d'Espanya (2018), Op. Cit., p. 35.

⁸⁷ *Ibidem* p. 37.

del VAB de la construcció, el sector ha experimentat la taxa de creixement més intensa des del 2001, si bé encara es troba en amb un volum d'activitat del 40% per sota del nivell previ a la crisi.⁸⁸ L'agricultura, amb un menor pes sobre el teixit productiu espanyol, ha experimentat un increment l'any 2017 del 3,7%.

Tot i que el creixement ha estat generalitzat en gairebé tots els sectors, en l'evolució trimestral dels creixements interanuals difereixen d'un a l'altre. D'aquesta manera, mentre que en el cas de la indústria i de la construcció els creixements s'han anat reforçant a mesura que avançava l'any, això no ha succeït ni en el cas dels serveis ni tampoc en el de l'agricultura. (taula I1.A.T2 de l'annex).

Aquest creixement de l'economia espanyola s'ha desenvolupat en un context d'increment dels preus més intens que el de 2016, si bé encara moderat. Amb una inflació de la cistella de consum del 2%, fruit de l'encariment de l'energia, i un creixement del deflactor del PIB de l'1%, aquests avenços en els preus encara s'han situat molt per sobre dels de les retribucions laborals. En conjunt, aquesta evolució ha situat el creixement dels costos laborals unitaris en una situació molt pròxima a zero.⁸⁹

En aquest context, la xifra d'ocupats ha augmentat, en canvi, gairebé el 2,8%, gràcies a la generació d'1,9 milions de llocs de treball. Amb tot, aquesta progressió del nombre d'ocupats no ha permès encara assolir el nivell d'ocupació precrisi, que es trobaria més de 10 punts percentuals per sobre. No obstant això, la taxa d'atur a Espanya s'ha situat a finals del 2017 en el 16,5%, deu punts percentuals per sota del nivell màxim que va assolir en el pitjor moment de la depressió.⁹⁰

1.5. LA CONJUNTURA ECONÒMICA A CATALUNYA

1.5.1. CREIXEMENT ECONÒMIC I EVOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT

El PIB català va créixer en el decurs del 2017 el 3,4% segons les primeres estimacions d'Idescat. Es tracta d'un creixement que, tot i que és lleugerament inferior al de l'any anterior (3,6%), encara ha estat molt intens. Amb aquesta taxa de creixement, l'economia catalana s'ha mostrat més dinàmica que el conjunt de l'economia espanyola, que ha crescut el 3,1%.

El creixement econòmic a Catalunya s'ha tornat a situar per sobre del corresponent al conjunt d'Espanya i del de la zona euro. Ha tornat a ser un creixement basat en la demanda interna, però també amb una aportació positiva del sector exterior.

Com havia anat succeïnt en els darrers anys, el sector exterior ha continuat fent una aportació positiva al creixement que, tot i ser lleugerament menor que la de l'any anterior, inicialment ha estat estimada en 0,7 punts percentuals. Aquesta aportació del sector exterior ha vingut, a més, de la mà dels intercanvis amb l'estranger, atès que l'evolució dels intercanvis de béns i serveis amb la resta d'Espanya ha restat 0,3 punts percentuals al creixement català.⁹¹ Amb tot, la demanda interna ha acabat per fer una aportació al creixement de 2,7 punts percentuals, superior a la del 2016. Aquest reforçament de la demanda domèstica s'ha basat principalment en un lleuger repunt de la inversió i també sobretot un augment de la despesa de les administracions públiques, atès que la dinàmica del consum de les llars ha estat similar a la de l'any anterior (vegeu la taula següent).

A diferència del que ha succeït en el conjunt d'Espanya, en el cas català les aportacions al creixement s'han fet més exògenes a finals d'any: l'aportació del sector exterior, que havia anat caient en el decurs dels tres primers trimestres, va repuntar amb força en el darrer trimestre de l'any. Aquesta ha estat la clau de la repuntada del creixement en el darrer trimestre, atès que ha permès compensar la demanda

⁸⁸ Ibídem, p. 43.

⁸⁹ Ibídem, p. 34.

⁹⁰ Ibídem, p. 44.

⁹¹ Departament d'Economia i Finances (2018). *Nota de conjuntura econòmica*, núm. 99 (abril 2018), p. 23.

interna que es va afeblir a finals d'any per una caiguda tant del consum de les llars com, amb major intensitat, de la formació bruta de capital. Amb tot, aquesta repuntada va venir de la mà dels intercanvis de béns i serveis, atès que la despesa dels estrangers a Catalunya, molt relacionada amb les entrades per turisme, van caure lleugerament pel context advers d'aquells mesos (vegeu la taula següent).

TAULA I.1.T4 Evolució del producte interior brut (volum) i dels seus components de demanda. Catalunya, 2016-2017

			2017			
	2016	2017	I	II	III	IV
PIB	3,7	3,4	3,3	3,3	3,4	3,5
Demanda interna	2,7	3,1	2,7	3,2	3,6	2,7
Consum llars	2,4	2,4	1,8	2,7	3,0	2,0
Consum adm. públiques (1)	0,9	2,4	1,1	2,5	2,8	3,3
FBC (2)	5,2	5,6	6,8	5,3	6,2	3,9
Béns equipament	4,4	5,4	7,3	4,5	6,4	3,4
Construcció	6,4	5,2	5,9	5,9	4,9	3,9
Saldo exterior (3) (4)	1,3	0,7	0,9	0,4	0,2	1,1
Saldo amb l'estranger (4)	0,4	1,0	1,5	1,8	-0,2	0,9
Exportacions totals	4,8	6,3	6,1	7,2	6,0	5,8
Exportacions béns i serveis	4,9	6,4	5,9	6,7	6,0	6,9
Consum estrangers al territori	4,3	6,0	7,7	10,4	6,3	-0,5
Importacions totals	4,5	4,4	2,6	3,1	7,7	4,1
importacions béns i serveis	4,3	4,0	2,2	2,7	7,3	3,8
Consum residents a l'estranger	9,7	12,0	11,0	11,9	15,5	9,5

Unitats: taxes de creixement interanual en percentatge (volum) i aportacions al creixement total del PIB en punts percentuals.

(1) Inclou la despesa en consum de les institucions sense finalitat de lucre al servei de les llars.

(2) Inclou variació d'existències.

(3) Inclou el saldo amb l'estranger i amb la resta d'Espanya.

(4) Aportació al creixement del PIB.

Font: Idescat.

Sectorialment, tret de l'agricultura, tota la resta de sectors han mostrat un creixement encara molt intens. Els serveis, que com en el conjunt d'Espanya han estat els que menys han crescut, ho han fet encara a un ritme del 2,9%. La indústria, amb un creixement estimat del 4,9%, ha mantingut pràcticament el mateix ritme de creixement que l'any anterior (5%), i s'ha mostrat més dinàmica que el sector de la construcció (4,8%).

TAULA I.1.T5 Evolució del producte interior brut (volum) i dels seus components de demanda. Catalunya, 2016-2017

			2017			
	2016	2017	I	II	III	IV
PIB	3,6	3,4	3,3	3,3	3,4	3,5
Agricultura	6,1	-3,1	0,3	-3,5	-4,9	-4,2
Indústria	5,0	4,9	3,8	4,0	5,2	6,4
Construcció	3,2	4,8	3,8	3,5	5,3	6,4
Serveis	3,1	2,9	3,1	3,0	2,8	2,6
Impostos nets s/ productes	4,7	3,9	4,0	4,1	4,0	3,5

Unitats: taxes de creixement interanual en percentatge (volum).

Font: Idescat (vegeu la versió ampliada a l'annex, taula I.1.T3).

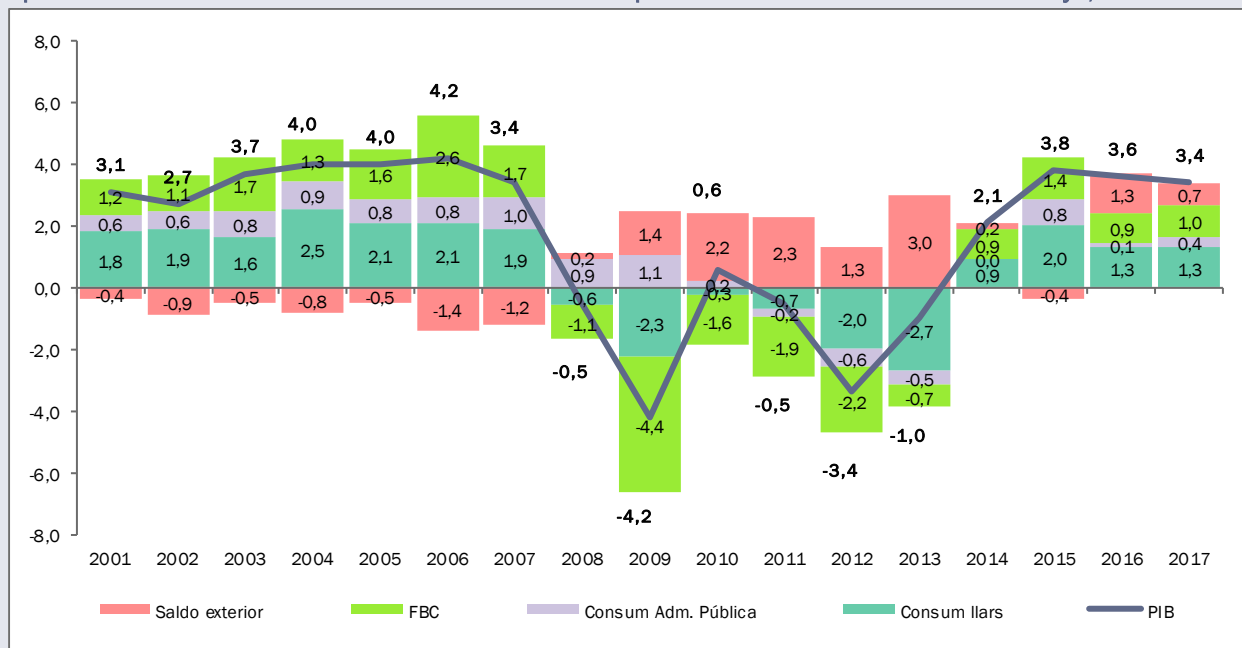
El sector industrial, amb una variació interanual del PIB del 3,8% el primer trimestre, ha anat intensificant el seu creixement trimestre rere trimestre fins a assolir una taxa del 6,4% en el darrer. De fet, aquest comportament del sector a Catalunya ha permès un creixement industrial superior al que s'ha donat en el conjunt d'Espanya i també al de la zona euro, i això ha estat possible en un sector molt més dependent dels intercanvis amb l'exterior que altres sectors com ara els serveis.

En canvi, a diferència del sector industrial, el creixement del sector serveis s'ha anat desacelerant lleugerament al llarg de l'any, mostrant el debilitament progressiu de la demanda interna. Amb tot, per al conjunt de l'any no ha destacat cap branca d'activitat que hagi restat creixement a l'economia catalana per al 2017. El conjunt del sector industrial, juntament amb les activitats immobiliàries i professionals, han estat les activitats productives que més han aportat al creixement, seguint la tònica d'aquests darrers anys (vegeu el gràfic següent).

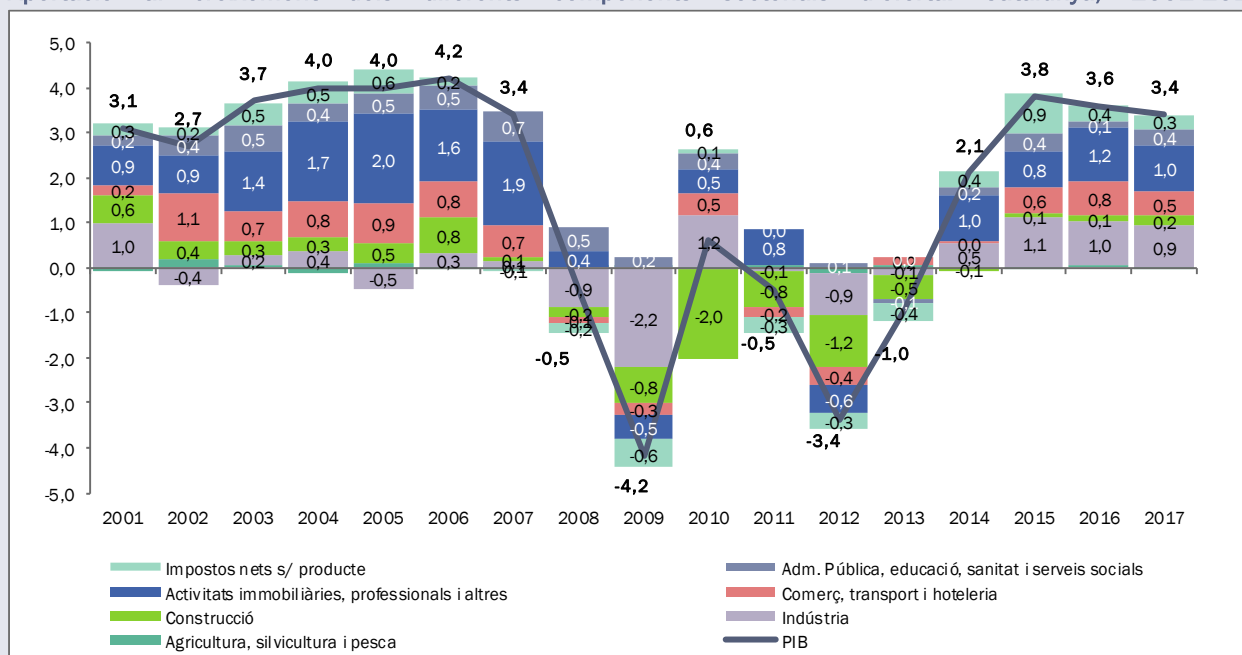
Des de la perspectiva de la demanda i per segon any consecutiu, totes les partides han fet aportacions positives. El fet més destacable és que el sector exterior hagi mantingut encara una contribució del 20,6% amb un creixement superior als tres punts percentuals. Com es pot observar al gràfic següent, l'evolució del creixement fins al 2007 difereix ostensiblement dels que s'han donat a partir de l'esclat de la recessió. D'aquesta manera, durant els anys de profunda recessió l'única partida que va mantenir aportacions positives va ser la demanda externa, atès que la demanda interna es va deprimir profundament. A partir de l'any 2014, en què l'economia catalana va tornar a créixer, el sector exterior va mantenir aquestes aportacions positives, amb l'excepció del 2015, fet que s'ha traduït en un creixement més equilibrat que el dels anys previs a l'esclat de la crisi. També resulta destacable l'aportació de la inversió, que ha mantingut aportacions molt positives durant aquests darrers quatre anys. Vegeu el gràfic següent, referent a la composició del creixement del PIB a Catalunya, 2001-2017.

GRÀFIC I.1.G1 Composició del creixement del PIB a Catalunya, 2001-2017

Aportació al creixement dels diferents components de demanda. Catalunya, 2001-2016



Aportació al creixement dels diferents components sectorials d'oferta. Catalunya, 2001-2016



Unitats: punts percentuals (components) i taxes de creixement interanuals (PIB).

Font: elaboració pròpia a partir d'Idescat.

Sectorialment, la recuperació a partir del 2014 també ha afectat en termes generals totes les activitats. El darrer a afegir-s'hi va ser el sector de la construcció, que no va començar a fer aportacions positives fins a partir del 2015. Tot i això, l'any 2017 ha fet una aportació al creixement de 0,2 punts percentuals.

Aquest creixement s'ha assolit amb una evolució dels preus força continguda. Com s'analitza al següent capítol amb més deteniment, la inflació s'ha situat en el 2,2%, fruit de l'encariment dels productes energètics. Amb tot, tant la inflació subjacent com el deflactor del PIB s'han mostrat molt més moderats, amb taxes properes a l'1%. Aquesta evolució s'ha conjugat amb una evolució encara més migrada de les

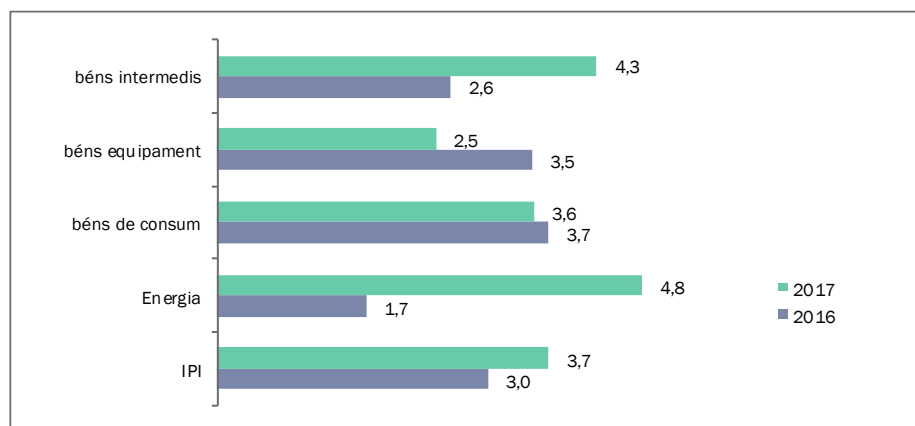
retribucions laborals, que haurien caigut lleugerament, fet que fa pressuposar una evolució molt poc inflacionista dels costos laborals unitaris.⁹²

Tots els sectors han mostrat una evolució molt favorable del VAB. Tot i això, resulta molt destacable l'intens creixement que ha experimentat el sector industrial, motor de creixement indiscutible des de fa quatre anys, i també el de la construcció, que finalment ha recuperat la senda positiva.

Aquesta bona evolució econòmica s'ha tornat a traduir en una millora en l'ocupació que, tot i això, ha estat menys intensa que la de l'any anterior. De mitjana, i segons dades estimades a partir de l'EPA, la població ocupada ha augmentat el 2,7%. Els sectors que han contribuït amb més intensitat al creixement han estat el de la construcció, on ha augmentat el 12,9%, i el primari, que ho ha fet en el 8,7%. El sector serveis, que acostuma a ser un gran focus de contractació, hauria experimentat segons les dades estimades un creixement del 2,3% de la seva ocupació. Finalment, el sector industrial, que s'ha mostrat fins ara motor de la recuperació i peça clau de la capacitat exportadora de l'economia catalana, ha experimentat un creixement de l'ocupació de només el 0,9%, probablement fruit de la seva naturalesa menys intensiu en treball.⁹³ Amb tot, la taxa d'activitat, que s'ha situat en el 78,6%, ha disminuït lleugerament.⁹⁴

L'embranchida més important a la producció industrial s'ha donat, enguany, en la producció d'energia i en la de béns intermedis. La producció de béns de consum i béns d'equipament, tot i mostrar encara taxes de creixement importants, s'ha incrementat menys del que ho féu l'any anterior. En general, però, l'índex de producció industrial mostra un increment mitjà de l'activitat del 3,7%, lleugerament superior al de 2016.

GRÀFIC I.1.G2 Índex de producció industrial segons destí econòmic dels béns produïts. Catalunya, 2016-2017



Unitats: taxes de creixement interanual (percentatges).

Font: elaboració pròpia a partir d'Idescat.

Per branques d'activitat són moltes les que han augmentat la producció amb major intensitat que l'any anterior.⁹⁵ En general, la majoria de les activitats industrials han experimentat un creixement intens de l'índex de producció,⁹⁶ essent les activitats amb un registre inferior a la mitjana les de producció d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat (3,5%), fabricació de maquinària i equips mecànics (3,1%), i les de

⁹² Vegeu una anàlisi més aprofundida de l'evolució dels preus, els costos i la productivitat en el capítol següent.

⁹³ Les taxes de creixement han estat calculades amb dades d'ocupats de 16 anys o més. Vegeu una anàlisi més aprofundida de l'evolució del mercat del treball a Catalunya al capítol III d'aquesta Memòria.

⁹⁴ Vegeu el capítol III, p. 25-31.

⁹⁵ Indústries extractives; paper, arts gràfiques i suports enregistrats; indústries químiques; fabricació d'altres productes minerals no metàl·lics; metal·lúrgia i fabricació de productes metàl·lics; material i equips elèctrics, electrònics i òptics; altres ind. manufactureres i energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat.

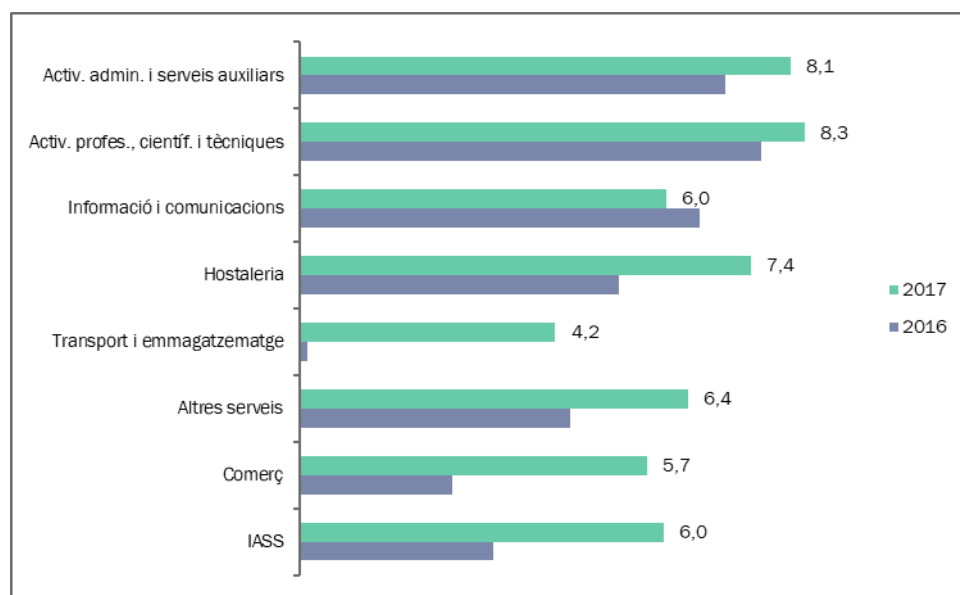
⁹⁶ Les activitats que han experimentat un creixement més dinàmic, per sobre de la mitjana, han estat les de tèxtils, confecció, cuir i calçat (9,7%), metal·lúrgia i fabricació de productes metàl·lics (8,4%), altres indústries manufactureres (8,3%), subministrament d'aigua (8,2%), fabricació d'altres productes minerals no metàl·lics (5,7%), fabricació productes farmacèutics (5,6%), indústries extractives (4,7%), indústries químiques (4,6%), productes del cautxú i matèries plàstiques (4,5%) i materials i equips elèctrics, electrònics i òptics (4,3%).

fabricació de material de transport (-1,1%), paper, arts gràfiques i suports enregistrats (-1,1%), i alimentació, begudes i tabac (-1,4%), que han experimentat, segons l'estimació que ofereix l'IPI, una disminució mitjana de la producció en el decurs del 2017 (Vegeu el gràfic I1AG6 de l'annex).

Pel que fa als serveis, les activitats professionals, científiques i tècniques, les activitats administratives i els serveis auxiliars i la hostaleria han estat les branques que han augmentat l'activitat de manera més intensa el 2017.

Comparativament amb l'evolució que havien registrat l'any anterior, el creixement de les activitats terciàries recollit per l'índex d'activitat del sector serveis ha resultat ser, en gairebé tots els casos, més intens. L'única activitat que ha mostrat una evolució menys intensa ha estat la del sector de la informació i les comunicacions, que tot i això ha experimentat un increment de l'activitat del 6%. Les activitats terciàries que han experimentat un creixement més intens de l'activitat han estat les activitats professionals, científiques o tècniques, que han crescut al 8,3%, les activitats administratives i els serveis auxiliars (8,1%) i l'hostaleria (7,4%). Amb tot, el transport i l'emmagatzematge, que ha estat l'activitat que menys ha crescut segons l'IASS, ho ha fet a la taxa gens menyspreable del 4,2%.

GRÀFIC I.1.G3 Índex d'activitat del sector serveis (IASS) del conjunt de l'economia i per sectors. Catalunya, 2016-2017



Unitats: taxes de creixement interanual (percentatges).

Font: elaboració pròpia a partir d'Idescat.

El fet que activitats com ara l'hostaleria hagin experimentat aquest fort impuls de l'activitat va lligat al bon ritme de creixement del sector turístic, que havia experimentat una evolució molt favorable, especialment fins a l'estiu. Tot i això, de la mateixa manera que el conjunt de l'activitat terciària, l'activitat turística es va frenar durant la segona meitat de l'any, i en especial a partir del darrer trimestre.⁹⁷ Entre els factors que han dut a la forta frenada en el turisme, cal destacar els efectes de l'atemptat del mes d'agost i els esdeveniments d'octubre.⁹⁸

Amb tot, per al conjunt de l'any, l'evolució del nombre de viatgers ha estat positiva per a totes les procedències i tots els tipus d'establiments. El nombre de viatgers que han pernoctat a Catalunya ha estat el 4,4% més alt, aproximant-ho a partir de les estimacions de pernoctacions a hotels, càmpings i allotjaments de turisme rural. De la mateixa manera, una aproximació dels viatgers segons procedència ens

⁹⁷ Departament d'Economia i Finances (2018). *Nota de conjuntura econòmica*, núm. 99 (abril 2018), p. 21.

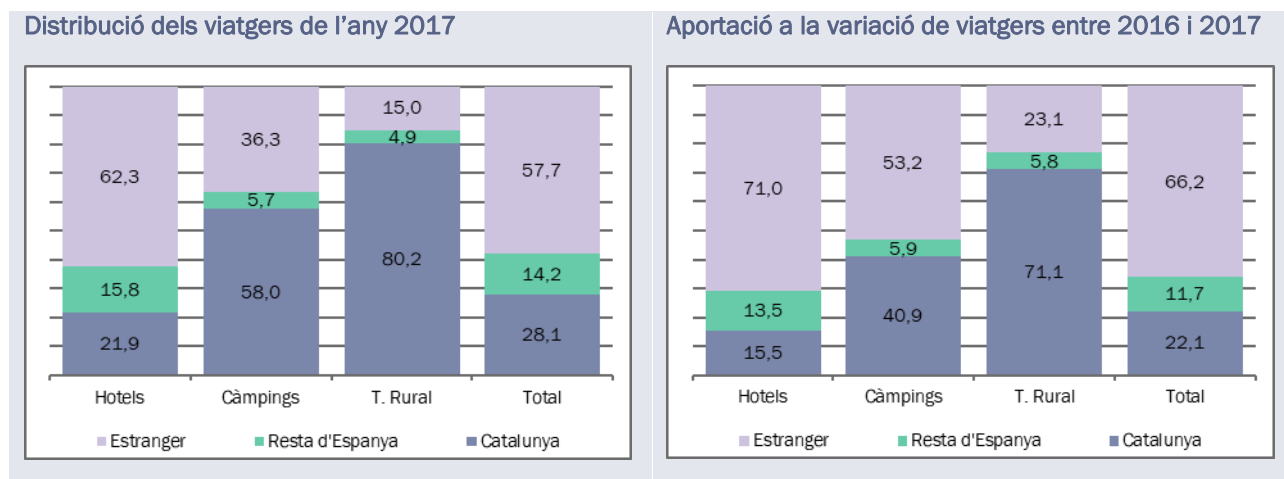
⁹⁸ *Ibidem*, p. 22.

permet observar que l'increment ha vingut sobretot dels turistes estrangers, atès que el nombre de viatgers catalans que hauria pernoctat a Catalunya hauria crescut només el 2,9%, els de la resta d'Espanya en l'1,6%, i els estrangers el 5,9% (vegeu la taula I.1.T7 a l'annex).

Al sector turístic, enguany ha augmentat més l'afluència d'estrangers que no pas la de turistes d'altres indrets d'Espanya o catalans.

Tot i que els viatgers estrangers sembla que han estat els que han experimentat l'augment més intens, a diferència de l'any anterior, enguany els establiments que han experimentat un augment més intens dels viatgers han estat els càmtings i els establiments de turisme rural, amb un increment del 10,2% i del 10,3% respectivament. Tot i que els viatgers estrangers en hotels han augmentat el 5,5%, la lleugera disminució del nombre de catalans que hi ha pernoctat, juntament amb el feble augment del turisme de la resta d'Espanya que ha contractat aquests establiments ha fet que el nombre de viatgers en aquests establiments hagi augmentat només el 3,4%. En canvi, els càmtings, tot i que han experimentat un augment intens dels viatgers de la resta d'Espanya, també han mostrat un augment molt notable de viatgers d'altres procedències, tant estrangers com catalans. En el cas del turisme rural, cal destacar que, malgrat la seva encara modesta aportació, han sabut captar turisme estranger, amb un augment del nombre de viatgers d'aquesta procedència del 26,1% (vegeu taula I.1.T7 de l'annex).

GRÀFIC I.1.G4 Distribució i variació del nombre de viatgers a Catalunya segons tipus d'hostatge i procedència, 2016-2017



Unitats: percentatges sobre el total de cada categoria.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la taula I.1.A.T3 de l'annex.

Aquesta nova distribució dels viatgers ha atorgat una importància més gran al turisme estranger i de la resta d'Espanya als establiments de turisme rural, on suposen encara una part poc important (15% i 4,9% respectivament). No obstant això, en termes globals, tant els turistes estrangers com els procedents d'altres indrets d'Espanya encara mostren una preferència pels establiments hotelers, on suposen gairebé el 80% dels viatgers que hi ha pernoctat (vegeu gràfic següent).

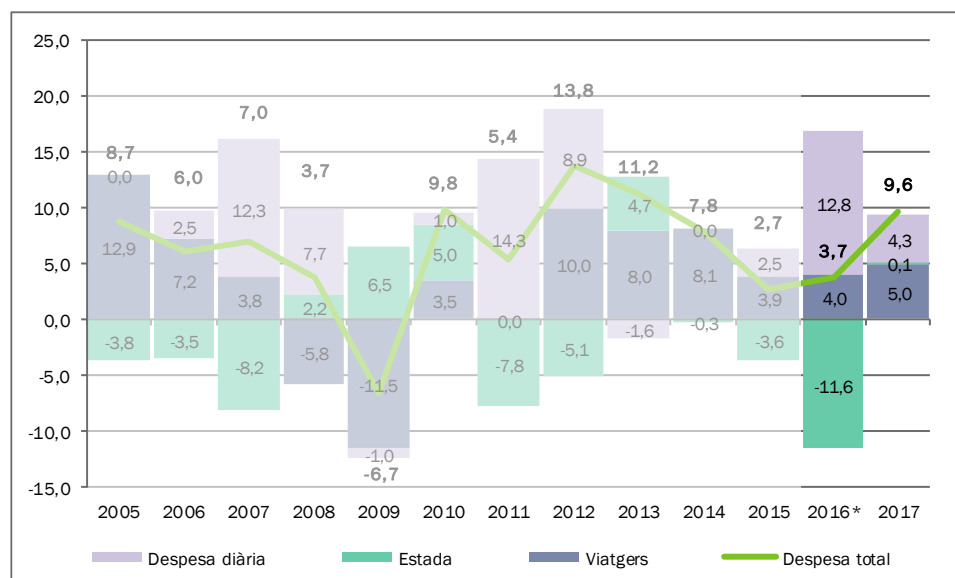
En termes globals, gairebé dues tercers parts de l'augment dels viatgers s'ha produït gràcies a l'arribada de més turistes estrangers. Els viatgers estrangers han estat en la base de l'augment tant del nombre de viatgers als hotels com en els càmtings, on han explicat el 71% i el 53% de l'evolució, respectivament. Amb tot, l'increment de viatgers als establiments de turisme rural encara s'ha explicat en un 71% per l'afluència de viatgers procedents d'altres indrets de Catalunya.

L'afluència de viatgers estrangers ha tingut una altra conseqüència. L'increment dels ingressos procedents del turisme estranger s'ha disparat fins al 9,6% l'any 2017. Aquest augment ha estat el resultat

d'un augment dels viatgers del 5%, però també d'un augment de la despesa diària del 4,3%, que s'ha produït en un context en què la durada mitjana de cada estada pràcticament no ha variat (vegeu gràfic següent).

De la mateixa manera que l'any anterior, la despesa turística dels estrangers a Catalunya ha augmentat per l'augment de viatgers i de la despesa diària.

GRÀFIC I.1.G5 Evolució de la despesa turística a Catalunya segons components, 2006-2017



Unitats: variació en percentatge.

(*) Les dades de creixement per a l'any 2016 presenten un trencament de sèrie respecte de les recollides per als anys anteriors.

Font: Idescat i elaboració pròpia.

Amb tot, l'evolució de la durada mitjana de l'estada, que segons l'Enquesta de despesa turística no hauria disminuït, si que en canvi sembla recollir una certa disminució amb les dades de viatgers i pernoctacions per establiments. D'aquesta manera, tot sembla indicar que l'aportació més negativa a aquesta variable l'haurien feta els estrangers, que seria el col·lectiu que més hauria pogut disminuir l'estada mitjana a Catalunya.⁹⁹

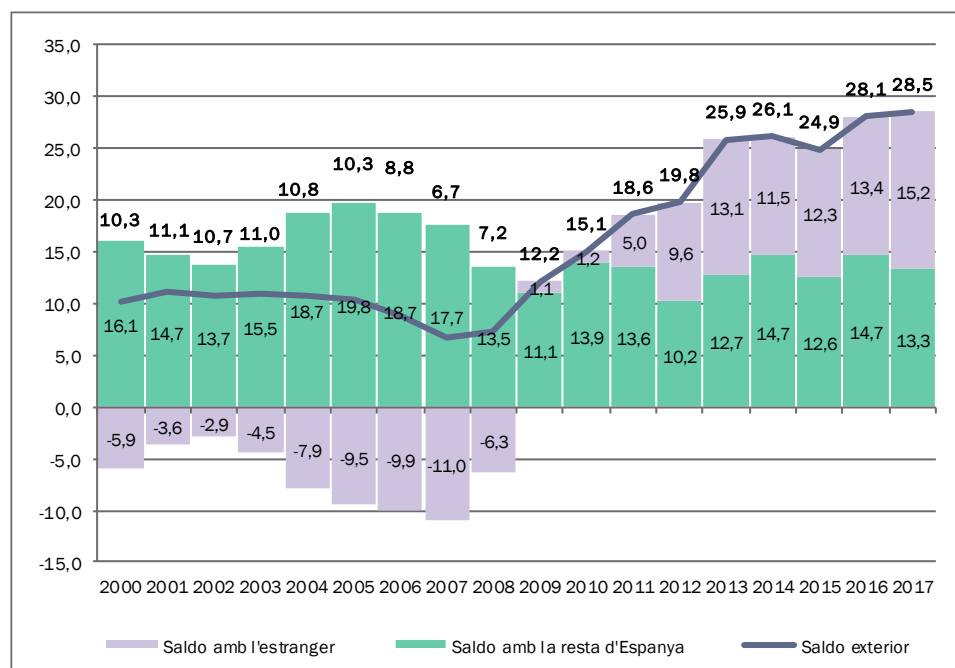
1.5.2. EL SECTOR EXTERIOR A CATALUNYA

La millora dels intercanvis amb l'exterior s'ha tornat a notar en el balanç del sector exterior català. La partida que ha ajudat més a millorar el saldo exterior català en termes nominals ha tornat a ser el saldo dels intercanvis de béns i serveis amb l'estranger. Parlem en aquest cas d'una millora en el superàvit de 1.261 milions d'euros, que s'ha produït gràcies a un increment del 7,9% del saldo nominal de les exportacions contra un 6,6% de creixement del saldo nominal de les importacions. El saldo de les despeses dels estrangers al territori respecte de les despeses dels catalans a l'estranger ha sumat un superàvit favorable addicional de 587 milions d'euros, que ha permès millorar el saldo amb l'estranger en 1.848 milions d'euros.

⁹⁹ Tot i que enguany l'Enquesta de despesa turística no ho recull, sembla que hi ha una tendència en els darrers anys a escurçar l'estada i augmentar la despesa diària. Això implica necessàriament més viatgers, i hauria estat possible a redós dels canvis en el seu transport. Les dades sobre viatgers i pernoctacions semblarien confirmar, a diferència de l'EGATUR, la possible continuïtat d'aquesta tendència (vegeu el gràfic I1AG7 de l'annex).

S'ha incrementat lleugerament el saldo positiu dels intercanvis amb l'exterior. Això ha estat possible gràcies a un augment en termes nominals del saldo amb l'estranger que ha compensat el deteriorament del saldo amb la resta d'Espanya.

GRÀFIC I.1.G6 Evolució del saldo exterior, el saldo amb l'estranger i el saldo amb la resta d'Espanya. Catalunya, 2000-2017



Unitats: milers de milions.

Font: Idescat. Estimacions en base 2010.

Aquesta millora de 1.847 milions d'euros ha permès compensar sobradament el deteriorament del saldo amb la resta d'Espanya, que hauria sumat 13.312 milions d'euros, un superàvit de 1.399 milions d'euros menys que l'any 2016. En conjunt, el saldo amb l'exterior hauria millorat en termes nominals durant el 2017 en 448 milions d'euros.

D'aquesta manera, el saldo exterior català hauria passat dels 28,1 milers de milions als 28,5 milers de milions en el decurs d'aquest darrer any. A més, aquesta millora s'hauria produït mantenint una aportació netament positiva, tant dels intercanvis amb la resta de l'Estat, que haurien aportat un saldo de 13,3 milers de milions, com amb els de l'estranger, que s'haurien situat clarament per sobre, aportant una entrada neta de 15,2 milers de milions d'euros.

Amb un increment del valor de les exportacions del 8,7% en el conjunt de l'any 2017, les exportacions catalanes de béns a l'estranger han assolit un total de 70.847 milions d'euros. Aquesta xifra suposa un increment del 42,6% respecte del volum d'exportacions de l'any 2007, ara fa deu anys, just abans d'esclatar la crisi. Tot i aquest fort increment de les exportacions de béns, les importacions han augmentat pràcticament amb la mateixa intensitat (8,6%), cosa que ha fet que el dèficit comercial català amb l'estranger s'ampliés en un 8% (vegeu el gràfic I.1.A.G8 de l'annex).

L'intercanvi comercial de béns de capital és el que més ha contribuït a ampliar el dèficit, atès que les importacions han augmentat el 7,4%, mentre que les exportacions de béns d'inversió han disminuït el 0,5%. Aquesta evolució concorda amb la forta empenta que ha experimentat la formació de capital a l'economia catalana en el decurs del darrer any. D'altra banda, els béns de consum han estat l'única partida en què s'ha millorat el dèficit, atès que les exportacions han augmentat el 9,3%, mentre que les importacions només ho han fet el 7,3% (vegeu el gràfic I.1.A.G8 de l'annex).

Tot i que el saldo exterior global ha millorat, el saldo estrictament comercial amb l'estranger s'ha deteriorat i el dèficit comercial ha augmentat el 8%.

Dins dels béns de consum, la categoria que ha augmentat menys intensament les exportacions ha estat la d'aliments, begudes i tabac (6%). La resta de béns de consum ha augmentat les exportacions el 10,7%. Tant en un cas com en l'altre, però, les exportacions han crescut en intensitat per damunt de les importacions. Això no ha succeït en cas dels béns d'inversió i tampoc en el dels béns intermedis primaris, on l'increment de les exportacions s'ha situat per sota del de les importacions. Dins dels béns intermedis, les exportacions més dinàmiques han estat la dels productes energètics (vegeu el gràfic I.1.A.G9 de l'annex).

Sectorialment, destaca per sobre de tot el fort augment de les exportacions d'energia, molt condicionades per l'evolució del valor nominal al sector energètic. No obstant això, en general, les exportacions han mostrat una evolució més dinàmica que les importacions, tret de les generades en el si del sector de l'agricultura, la ramaderia, la caça, la silvicultura i la pesca, el del metall i productes metàl·lics i el de l'automoció. En el cas del sector primari, a més, les exportacions han disminuït. No obstant això, els únics sectors que han contribuït a la reducció del dèficit han estat el de l'alimentació i begudes, les indústries químiques i la maquinària d'oficina, precisió i òptica (vegeu el gràfic I.1.A.G10 de l'annex).

Els únics sectors que han ajudat a millorar el saldo han estat l'alimentació i begudes, les indústries químiques i maquinària d'oficina, de precisió i òptica.

Geogràficament, les aportacions positives a la correcció del dèficit comercial només han vingut de la mà dels intercanvis amb l'Amèrica del nord i també amb la resta d'Europa, especialment de la Unió Europea. En canvi, els intercanvis bilaterals amb l'Amèrica central i del sud, així com l'agregat resta del món, que inclou els principals països asiàtics, han estat en l'origen del deteriorament global del dèficit comercial (vegeu el gràfic I.1.A.G11 de l'annex).

Els intercanvis de productes industrials han corregit en el 7,3% el dèficit comercial que generaven.

Les exportacions de productes estrictament industrials, que suposen el 95,2% de les exportacions catalanes, han augmentat amb la mateixa intensitat que les del conjunt de productes exportats (8,7%). Tot i això, les importacions de productes industrials, que suposen el 89,3% de les totals, han augmentat només el 6,7%, clarament per sota del que ho han fet les exportacions totals (8,6%).¹⁰⁰

El millor comportament s'ha produït en la categoria de productes de nivell tecnològic mitjà baix, on les exportacions han augmentat el 26,7%, una intensitat clarament superior a la de les importacions (12,4%). Tot i això, les dues principals partides d'aquesta categoria, cautxú i materials plàstics i minerals no metàl·lics i metal·lúrgia i productes metàl·lics, han experimentat un creixement més intens de les importacions que de les exportacions, fet que evidencia que el comportament de l'agregat s'explica per la resta de rúbriques, principalment les de productes energètics. No obstant això, tret de la categoria de productes industrials de nivell tecnològic mitjà alt, a la resta les exportacions han evolucionat amb més intensitat que les importacions, i l'aportació sobre el saldo que han fet finalment ha estat positiva.¹⁰¹ Entre les categories que destaquen amb una aportació positiva més gran a la correcció del dèficit total hi trobem, en el grup dels productes de nivell tecnològic més alt, els productes farmacèutics; en el grup de productes de nivell mitjà alt, els productes químics i finalment, en el grup de nivell tecnològic baix, hi destaca el bon comportament dels productes alimentaris, tèxtil, cuir, calçat fusta i paper (vegeu el gràfic I.1.A.G13 de l'annex).

¹⁰⁰ En conjunt, l'intercanvi de productes industrials explica el 59,1% del dèficit, tot i representar el 95,2% de les exportacions i el 89,3% de les importacions (càlculs elaborats a partir de les dades de comerç internacional publicades per Idescat).

¹⁰¹ En general, l'intercanvi de productes industrials ha corregit el dèficit comercial aquest darrer any en uns 653 milions d'euros. Calculat a partir d'Idescat. Es tracta del canvi de territorialització derivat del canvi de seu d'algunes entitats financeres.

1.5.3. EL SECTOR FINANCER A CATALUNYA

L'estoc de crèdit concedit, que depèn del volum de crèdit nou generat i de la quantitat de crèdit amortitzat, ha tornat a disminuir de manera intensa en el decurs del 2017. Amb tot, aquest despallanquejament hauria estat lleugerament menys intens que l'any anterior. De fet, fins al tercer trimestre del 2017 la disminució interanual de l'estoc de crèdit viu es va anar frenant fins a incrementar lleugerament en el tercer trimestre. Aquesta evolució s'explica en gran part pels efectes estadístics dels canvis de seus d'algunes entitats, que, fomentats a partir del Reial decret llei 15/2017,¹⁰² haurien fet caure de manera intensa el crèdit registrat a Catalunya en el darrer trimestre de l'any.¹⁰³

Aquest despallanquejament persistent ha fet que a finals d'any l'estoc de crèdit viu concedit, tant al sector privat com al públic, hagi disminuït el 8,3%. Tot i que el volum de crèdit viu concedit tant al sector públic com al privat ha disminuït amb intensitat, el primer, com ha vingut succeint en els darrers anys, ha estat el que més l'ha reduït.

El procés de despallanquejament ha continuat i el crèdit viu ha disminuït en el 8,3%, lleugerament per sota del que ho havia fet l'any anterior.

TAULA I.1.T6 Creixement del crèdit i dels dipòsits a les entitats de dipòsit. Catalunya, 2015-2017

	Crèdit			Dipòsits		
	Total	AAPP	Privat	Total	AAPP	Privat
IV TR 2015	-4,7	-10,8	-4,3	-1,9	-4,0	-1,8
IV TR 2016	-10,7	-16,4	-10,4	-5,6	3,1	-6,0
IV TR 2017	-8,3	-11,7	-8,1	-16,0	16,3	-17,3

Unitats: taxes de creixement interanual (percentatges).

Font: elaboració pròpia a partir de les dades publicades pel Banc d'Espanya.

En el cas del conjunt d'Espanya les dades mostren que aquesta desacceleració del ritme de despallanquejament ha persistit i la taxa de disminució del crèdit viu ha passat del 4% l'any 2016 al 2,5% l'any 2017. No obstant això, algunes activitats productives de remarcada importància com la indústria o els serveis (sense activitats immobiliàries) han experimentat per primer cop una lleugera repuntada del crèdit viu. També ha experimentat un augment més intens que el de l'any anterior el sector agrari. Amb tot, sectors com ara la construcció o els serveis immobiliaris han continuat reduint el volum d'endeutament viu, arrossegant el conjunt del crèdit viu de les activitats productives cap avall. Fruit d'aquesta evolució l'estoc de crèdit viu concedit a activitats productives encara ha caigut el 2,2%. De la mateixa manera, el crèdit a les llars també ha tingut una lleugera reducció, bàsicament com a conseqüència del crèdit a l'habitatge, atès que l'estoc del crèdit al consum ha tornat a augmentar fins i tot de manera lleugerament més intensa (vegeu la taula I.1.A.T5 de l'annex).

De la mateixa manera que ha succeït en el cas del crèdit viu, a Catalunya també han disminuït de manera molt intensa els dipòsits de les entitats catalanes. En aquest cas, la xifra és el resultat del canvi d'ubicació d'un percentatge dels dipòsits davant de la incertesa que va generar la situació política a partir del mes de setembre. D'aquesta manera, a finals d'any es va registrar una davallada dels dipòsits bancaris a Catalunya del 17,3%, mentre que per al conjunt d'Espanya es va produir un lleuger augment del 0,5%.¹⁰⁴

¹⁰² Reial decret llei 15/2017, de 6 d'octubre, de mesures urgents en matèria de mobilitat d'operadors econòmics dins el territori nacional. BOE núm. 242, de 07.10.2018.

¹⁰³ Departament d'Economia i Finances (2018). *Nota de conjuntura econòmica*, núm. 99 (abril 2018), p. 54.

¹⁰⁴ Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda (2018). *Nota de conjuntura econòmica*, núm. 99 (abril 2018), p. 57.

Els dipòsits han disminuït més intensament a les institucions catalanes que en el conjunt de les institucions espanyoles, fruit del context polític encetat a partir de la tardor.

Amb tot, la taxa de morositat ha baixat, tant en el cas de les activitats productives, on s'ha situat en el 10,3%, com en el cas dels crèdits personals, on ha baixat lleugerament fins a situar-se en el 5,4%. En general aquesta disminució s'ha reproduït per a gairebé totes les modalitats de crèdit tret de les de crèdit a l'habitatge, on ha augmentat lleugerament (vegeu la taula I.1.A.T6 de l'annex).

Els mercats financers, que l'any 2016 havien experimentat un grau elevat de volatilitat, es van comportar de manera més estable al llarg del 2017. La millora de les perspectives macroeconòmiques mundials, les dels beneficis empresarials a l'alça, així com la liquiditat proporcionada pel sistema financers, especialment l'europeu, va incidir en aquesta millora.¹⁰⁵ Fruit d'aquesta conjuntura, l'IBEX35 va experimentar una intensa millora en la seva cotització fins a mitjans d'any, tendència que es va estroncar per les tensions polítiques a la segona meitat d'any.

En general, però, l'evolució de la cotització del principal índex sintètic espanyol es va situar per sota de la d'altres índexs d'abast global. D'aquesta manera, el Dow Jones va ser el que va mostrar la millor evolució, amb una revaloració del 25,1%. També van mostrar rendiments elevats altres índexs com el Nikkei 225, japonès, que es va revalorar en el 19,1%, el FTSE MIB 40 (13,6%) i el Dax Xetra 30, alemany, el 12,5%). L'evolució anual de l'IBEX35, amb un 7,4%, va ser similar a la de l'FTSE 100 (7,6%) i lleugerament per sobre de l'índex sintètic europeu de referència -l'Euro Stoxx 50-, amb un creixement del 6,5% (vegeu la taula I.1.A.T7 de l'annex).

La majoria d'índexs borsaris europeus es van revalorar al llarg de l'any. L'IBEX, amb un creixement del 7,4%, es va situar lleugerament per sobre de la revaloració experimentada per l'Euro Stoxx 50.

En general, els guanys registrats per l'IBEX35 s'han reproduït a la majoria d'índexs de les principals places borsàries espanyoles. A Barcelona, el BCN MID 50 ha estat el que més s'ha revalorat, amb un augment de la cotització interanual a finals d'any del 16%, mentre que el Barcelona Global 100 ho ha fet en el 7,3%. Aquest augment de la cotització a la Borsa de Barcelona es troba en línia amb la de les altres places espanyoles més importants. Mentre que a Madrid el registre de revaloració del principal índex s'ha situat en el 7,6%, a Bilbao ha estat del 6,6% i a València del 5,9% (vegeu la taula I.1.A.T8 de l'annex).

TAULA I.1.T7 Volum efectiu de contractació a la Borsa de Barcelona, 2017

	Milions d'euros el 31/12/2017	Variació interanual a 31/12/2017
Efectes públics	1852,4	-50,2
Obligacions	43,6	-92,6
Accions	166409,8	17,2
Fons cotitzats	635,8	30,8
Warrants	101,9	-43,1
Drets	687,1	-48,5
Segon mercat	0,3	-42,1
Total	169730,8	14,4

Unitats: milions d'euros i taxes interanuals de creixement (percentatges).

Font: Generalitat de Catalunya, Departament d'Economia i Finances.

El volum d'efectes negociats a la Borsa de Barcelona aquest darrer any, a diferència del 2016 que va disminuir 29,3%, ha augmentat el 14,4%. Aquest registre s'ha produït bàsicament per l'augment en la

¹⁰⁵ Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda (2018). *Nota de conjuntura econòmica*, núm. 98 (gener 2018), p. 59.

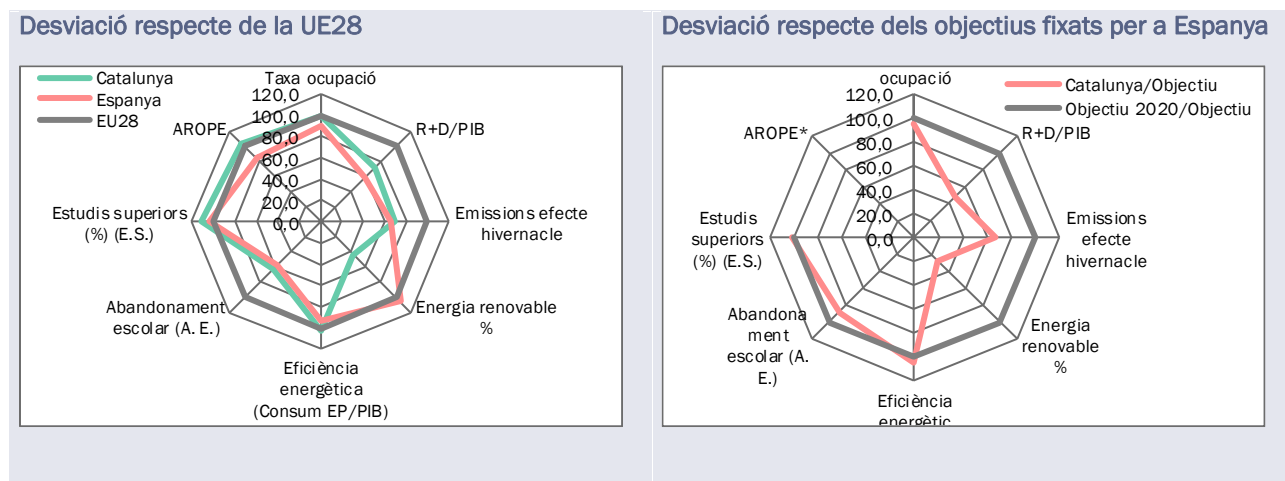
contractació en el mercat continu, atès que el valor de les accions contractades a la Borsa de Barcelona, que són l'instrument amb el volum més gran de contractació, ha augmentat en el 17,2%.

Pel que fa als índex sectorials de la Borsa de Barcelona, durant l'any 2017 es va produir un augment de les cotitzacions en la majoria dels sectors en què havien experimentat una caiguda un any abans. De la mateixa manera, aquells que l'any 2016 havien experimentat un guany en el valor, durant l'any 2017 han perdut valor de cotització. Aquest comportament ha capgirat els resultats de l'any 2016. L'únic sector amb un comportament positiu en tots dos anys ha estat el químic, que amb un creixement mitjà de l'11,9% ha estat el segon índex sectorial amb millor comportament, per darrera del sector de la producció de ciment, construcció i immobiliari.¹⁰⁶

1.6. CATALUNYA EN EL MARC DE L'ESTRATÈGIA EUROPA 2020

Amb l'estratègia Europa 2020 la Unió Europea estableix els objectius prioritaris de creixement per a la dècada actual. L'objectiu és assolir, abans del 2020, una societat més preparada, sostenible i inclusiva, fet que passa per mantenir alts nivells d'ocupació, productivitat i cohesió social dins de la UE28. L'estratègia estableix els objectius en el marc de l'ocupació, la innovació, l'educació, la inclusió social i la sostenibilitat mediambiental. La taula I.1.A.T9 de l'annex recull els principals indicadors de l'estratègia 2020, els objectius establerts a la finalització de la dècada per a cadascun d'ells i la situació actualitzada de Catalunya, Espanya i UE28 en cada àmbit. El gràfic següent resumeix la informació recollida a la taula a partir dels vuit principals indicadors sintètics de l'estratègia.

GRÀFIC I.1.G7 Desviació dels principals indicadors establerts a l'estratègia Europa 2020 respecte de la mitjana de la UE i respecte dels objectius establerts



Unitats: Índex sobre la mitjana UE28 (UE28=100) o sobre els objectius (O2020=100). En aquells casos en què l'objectiu marqui una fita inferior, el gràfic en recull la inversa.

Font: elaboració a partir de les dades de la taula I.1.A.T9 de l'annex.

El primer dels subgràfics de la bateria de gràfics anterior ens mostra la situació catalana i espanyola en relació amb la mitjana de la UE28 i ho fa per a cadascun dels vuit principals indicadors. El segon recull la situació relativa de Catalunya respecte dels objectius establerts. Per interpretar correctament el gràfic cal tenir en compte que un valor per sobre de la mitjana suposa sempre una situació millor. De la mateixa manera, un valor inferior reflecteix una situació pitjor.¹⁰⁷

¹⁰⁶ Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda (2018). *Nota de conjuntura econòmica*, núm. 98 (gener 2018), p. 62.

¹⁰⁷ Això s'ha aconseguit invertint el valor de l'indicador en aquells casos en què un indicador més baix suposa una millora.

Dels àmbits analitzats en trobem alguns que registren a Catalunya un comportament similar o fins i tot superior al de la mitjana europea. Un dels indicadors en què Catalunya supera la UE28 és en el percentatge de la població de 30 a 33 anys amb estudis superiors (44,8%). El registre en aquest àmbit, a més de superar la mitjana europea i espanyola, s'ha situat ja per sobre de l'objectiu fixat per a l'any 2020 per al conjunt d'Espanya. Així, el percentatge de joves de 30 a 33 anys amb estudis universitaris supera 0,8 punts percentuals l'objectiu fixat.¹⁰⁸ En canvi, no succeeix el mateix en la taxa d'abandonament escolar prematur, on la situació catalana i espanyola disten molt de l'europea (vegeu el gràfic anterior). A l'espera de les dades sobre pobresa relativa, els registres que apareixen en els gràfics es corresponen amb les dades de l'any 2016. Tot i això, és previsible que aquest àmbit també reculli millores¹⁰⁹ per a Catalunya, atesa la bona recuperació econòmica,

Els registres en l'àmbit mediambiental per Catalunya no es troben disponibles al complet per a l'any 2015. No obstant això, per al conjunt d'Espanya, amb dades fins a aquest any, s'observa que els indicadors van empitjorar lleugerament, cosa esperable si tenim en compte que la recuperació econòmica acostuma a fer pujar els consums energètics. Tant els indicadors d'eficiència energètica com els d'emissions de gasos efecte hivernacle van augmentar lleugerament l'any 2015 per al conjunt d'Espanya, mentre que la producció d'energia renovable va perdre pes relatiu. Per a Catalunya, sense dades d'eficiència energètica, només sabem que per a l'any 2015 van augmentar les emissions d'efecte hivernacle lleugerament, en el 0,8%. Es tracta d'una evolució que aniria en sintonia amb els registres per al conjunt d'Espanya, i que resulta esperable en la mesura que el creixement industrial català ha estat molt intens aquests darrers anys. Amb tot, convé destacar que l'augment en termes d'emissions ha estat molt menor que l'augment en termes de PIB. En canvi, en el cas de la producció elèctrica renovable l'any 2016 a Catalunya es va produir un descens important del seu pes (-1,0 pp), mentre que en el conjunt de l'Estat, on mostra una importància relativa superior, va disminuir molt menys (-0,3pp). Tot i així, l'economia catalana encara es mostrava, per als anys analitzats, per sota dels registres europeus en termes de producció d'energia renovable i d'emissions de gasos efecte hivernacle, si bé en aquest darrer cas dins dels objectius proposats per Catalunya en el conjunt d'Espanya (vegeu el gràfic anterior).¹¹⁰

En l'àmbit de la recerca i el desenvolupament els registres de Catalunya també es troben per sota, tant dels objectius per l'any 2020 com de la mitjana europea.¹¹¹ A més, tot i variar molt poc, els registres de Catalunya i del conjunt de l'Estat en aquest àmbit van disminuir lleument l'any 2016, allunyant-se molt lleugerament dels objectius fixats.

Finalment, pel que fa a la taxa d'ocupació, tot i que Catalunya també s'ha situat lleugerament per sota de la mitjana de la UE28, els registres han tornat a millorar, principalment com a causa de la recuperació econòmica, que ha fet pujar la contractació. D'aquesta manera, la taxa d'ocupació entre 20 i 65 anys ha augmentat 1,7 punts percentuals a Catalunya l'any 2017, una taxa similar a la del conjunt de l'Estat (1,6pp) i clarament per sobre de la del conjunt de la Unió Europea (1,1pp). Amb aquesta evolució, la taxa catalana se situa més a prop de l'objectiu, molt propera a la mitjana de la UE27 i clarament per sobre de l'espanyola.¹¹²

¹⁰⁸ Per a una anàlisi més detallada de la situació en l'àmbit educatiu vegeu l'apartat 3 del capítol IV.

¹⁰⁹ Vegeu una anàlisi de l'exclusió social a Catalunya a l'epígraf 4, del capítol V.

¹¹⁰ Enguany la comparativa que apareix als gràfics recull un biaix en la mesura en què les dades catalanes del 2014 es comparen amb les espanyoles i europees del 2015 pel que fa a eficiència energètica. No obstant això, l'evolució d'alguns registres disponibles per al conjunt de l'Estat s'havien d'incloure, en la mesura en què ens poden ajudar a prefixar hipòtesis de comportament per a Catalunya. Vegeu l'epígraf 5 del capítol III.

¹¹¹ En aquest àmbit, tot i que no s'ha allunyat de la mitjana europea, l'economia catalana tampoc ha experimentat cap millora destacable respecte de l'any anterior. Vegeu una anàlisi més aprofundida a l'epígraf 2 del capítol I.

¹¹² En el cas de Catalunya el registre per a les dones és superior al de la mitjana de la UE27, mentre que el dels homes en queda per sota.

2. L'EVOLUCIÓ DE LA PRODUCTIVITAT, DE LA REMUNERACIÓ DELS FACTORS I DELS PREUS A CATALUNYA

2.1. L'EVOLUCIÓ DELS PREUS A CATALUNYA

A diferència de l'any anterior, en què l'evolució dels preus va ser molt modesta, l'any 2017 els preus han augmentat de mitjana el 2,2%. Aquest registre del creixement de l'IPC ha estat lleugerament superior al que ha experimentat l'economia espanyola, on només ha augmentat el 2%. A més, a diferència de l'any anterior, també ha estat clarament més intens que el de la zona euro, on el creixement interanual ha estat de l'1,5%.

TAULA I.2.T1 Inflació comparada, Catalunya, Espanya i zona euro, 2016-2017

	2016	2017
Catalunya	0,1	2,2
Espanya	-0,2	2,0
Zona euro	0,2	1,5
Diferència Catalunya-Espanya	0,3	0,2
Diferència Catalunya-Zona euro	-0,2	0,7

Unitats: percentatges.

Font: INE (IPC) i Eurostat (IPCH).

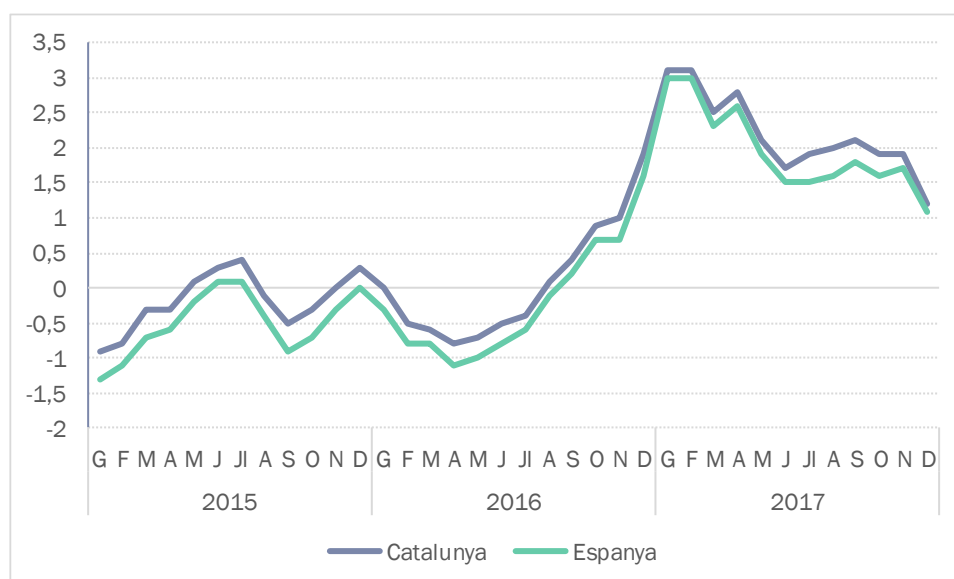
De la mateixa manera que en els anys anteriors, s'ha tornat a produir un diferencial inflacionista positiu, que l'any 2017 s'ha situat en els 0,2 punts percentuals. Una anàlisi de l'evolució històrica del registre interanual d'inflació (gràfic següent), mostra que en els darrers tres anys, l'evolució dels preus a Catalunya sempre s'ha situat per sobre de l'evolució en el conjunt d'Espanya. Tot i que en aquest darrer any aquest decalatge també s'ha produït, s'observa que el diferencial ha estat més intens durant el segon semestre que no pas durant el primer.

Si s'analitza aquest diferencial inflacionista de l'economia catalana sobre el conjunt de l'economia espanyola, destaca clarament que les rúbriques que més han aportat al diferencial han estat aquelles relacionades amb l'oci i el turisme, tot i que també hi apareixen rúbriques com ara el transport personal, estretament vinculat a l'evolució del preu dels carburants.¹¹³

Pel que fa al diferencial de preus amb el conjunt de l'Estat destaquen determinats productes i serveis com a precursors; també es pot subratllar l'aportació negativa que hi han tingut altres rúbriques. En aquest aspecte, la despesa en calefacció, enllumenat i distribució d'aigua, fruites fresques i conservació de l'habitatge han mostrat una aportació negativa al diferencial que s'ha situat en el 28,9% en conjunt (vegeu les aportacions de cada producte a la taula I.2.A.T1 de l'annex).

¹¹³ Entre els productes que més han accentuat aquest diferencial hi trobem: Aigua mineral, refrescos i sucs; esbarjo; transport personal; turisme i hoteleria; altres béns i serveis; serveis mèdics i similars; peces de vestir de dona; peix fresc i congelat; articles no duradors per a la llar; crustacis, mol·luscs i preparats de peix. En conjunt, aquestes deu rúbriques expliquen gairebé el 100% del diferencial. A més, destaca l'aportació de les quatre primeres, que arriba més enllà del 60% (61,9% concretament), i que es mostren, tret del cas del transport personal, molt vinculades al turisme.

GRÀFIC I.2.G1 Evolució mensual de la inflació interanual. Catalunya i Espanya, 2015-2017



Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE.

La inflació catalana s'ha situat en el 2,2%. Amb aquest registre, la inflació es torna a col·locar per sobre de l'espanyola, i manté el diferencial d'inflació en 0,2 punts percentuals.

D'altra banda, l'evolució del preu del cru s'ha mostrat en un perfil interanual clarament inflacionista des del principi d'any. A diferència de l'any anterior, en què la seva evolució interanual havia restat pressió a l'IPC durant el primer trimestre, l'any 2017 les variacions interanuals dels preus del petroli han estat positives per a gairebé tots els mesos de l'any. Tot i això, el perfil de creixement dels preus del cru ha mostrat una certa desacceleració durant el primer semestre, que s'ha capgirat a partir del segon,¹¹⁴ fet que queda reflectit en l'evolució interanual de l'IPC durant els primers sis mesos de l'any. En aquest àmbit, també caldria apuntar els efectes que podria haver tingut la revisió dels sistemes de subhastes de les elèctriques a l'hora d'adjudicar la compra d'energia.

Aquesta evolució persistentment alcista del petroli s'ha vist lògicament reflectida en l'evolució dels preus, que enguany s'ha mantingut propera al 2% i a Catalunya fins i tot lleugerament per sobre, deixant enrere el context deflacionista en què s'havia iniciat l'any anterior. De fet, entre les rúbriques més inflacionistes,¹¹⁵ hi trobem precisament la calefacció, l'enllumenat i distribució d'aigua (6,4%) i el transport personal (4,8%), amb un fort pes en la cistella de ponderacions de l'IPC.

D'aquesta manera, les rúbriques de transport personal, calefacció, enllumenat i distribució d'aigua, turisme i hoteleria, altres béns i serveis, llegums i hortalisses fresques, crustacis, mol·luscs i preparats de peix i esbarjo expliquen més del 80% de la inflació, i només les dues primeres, estretament vinculades al cost del petroli, més de la meitat.¹¹⁶

¹¹⁴ Càlculs elaborats a partir de la cistella de preus de l'OPEC. *OPEC basket price index*. Vienna: Organization of the Petroleum Exporting Countries.

¹¹⁵ Les rúbriques que han experimentat un augment de preus superior a la mitjana (2,2%) són relativament poques, tot i que en general amb un alt pes en la cistella de consum. Es tracta de llegums i hortalisses fresques (6,6%), calefacció, enllumenat i distribució d'aigua (6,4%), aigua mineral, refrescos i sucs (5,6%), crustacis, mol·luscs i preparats de peix (5,3%), transport personal (4,8%), olis i greixos (4,2%), peix fresc i congelat (4,1%), carn d'oví (2,9%), turisme i hoteleria (2,9%), carn de porc (2,5%).

¹¹⁶ A més, el conjunt de rúbriques amb aportacions negatives amb prou feines arriba a sostroure poc més de 6 punts percentuals en el creixement de preus generat. Aquestes rúbriques han estat, de major a menor sostracció: objectes recreatius, calçat nen, electrodomèstics i reparacions, articles d'us personal, cereals i derivats, patates i llurs preparats, calçat dona, fruites fresques, llet, utensilis i eines per a la llar, productes làctics i sucre. Vegeu les aportacions a la inflació a la taula I.2.A.T1 de l'annex.

L'efecte dels preus del petroli sobre l'evolució de l'IPC encara es veu molt més clar quan s'analitza la contribució a la variació de l'índex d'aquest any respecte de l'anterior. Partint de les aportacions diferencials de cadascuna de les rúbriques, l'exercici mostra com precisament entre aquestes dues mateixes rúbriques, transport personal i calefacció, enllumenat i distribució d'aigua, expliquen més del 90% de l'increment de la inflació, i afegint-hi la de turisme i hoteleria, més del 100%.¹¹⁷

Molt influïts per l'evolució dels preus energètics, els productes industrials s'han encarat el 4,3%, si bé la inflació subjacent s'ha mantingut més moderada, en l'1,3%.

Tot i aquest creixement dels preus del 2,2%, l'evolució de la inflació subjacent s'ha mostrat molt més moderada i ha pujat de l'1,1% de l'any anterior a l'1,3%. Tot i això, s'ha mantingut encara un diferencial positiu de 0,2 punts percentuals respecte del mateix registre al conjunt d'Espanya i de la zona euro, on s'ha situat en l'1,1%. Per grups específics, s'observa clarament que el principal canvi del 2017 respecte del 2016 ha estat l'evolució dels preus dels productes energètics. Mentre que l'any anterior havien caigut el 8,1%, l'any 2017 han sofert un augment d'una magnitud lleugerament superior (8,2%). La resta de partides han sofert variacions més aviat similars a les de l'any precedent.¹¹⁸

TAULA I.2.T2 Inflació subjacent (IPC) i inflació dels productes industrials (IPRI), 2016-2017

	Inflació subjacent		Inflació IPRI	
	2016	2017	2016	2017
Catalunya	1,1	1,3	-3,6	4,3
Espanya	0,8	1,1	-3,1	4,3
Zona euro	0,8	1,1	-2,0	2,8

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'IPC de l'INE, per a Espanya i Catalunya, IPCH de l'Eurostat (per a la zona euro); i de les dades de l'índex de preus industrials (IPRI) de l'INE, per a Catalunya i Espanya, i d'Eurostat per a la zona euro.

Pel que fa als productes industrials, Catalunya ha experimentat una pujada de preus més intensa que la de la zona euro, però no que la del conjunt d'Espanya, on el comportament ha estat molt similar. L'increment dels preus industrials d'enguany trenca absolutament amb l'evolució deflacionista registrada l'any anterior. Aquest canvi, que s'ha produït també en el conjunt d'Europa, ha estat de molta més intensitat tant a Espanya com a Catalunya. El diferencial més rellevant entre Catalunya i la resta d'Espanya i la zona euro s'ha produït lògicament en els béns energètics, que han augmentat el 13%, molt per sobre del que ho han fet a la resta d'Espanya i a la zona euro.¹¹⁹ Mentre que els béns intermedis i de capital s'han encarat per sota del que ho han fet fora, en el cas dels béns de consum, i en especial els de consum durador, l'encariment registrat a Catalunya ha estat molt superior al de la resta de la zona euro.¹²⁰

2.2. ELS COSTOS LABORALS

A diferència de l'any anterior, l'any 2017 els costos laborals mitjans, tant mensuals com per hora treballada, van disminuir lleugerament a Catalunya. De la mateixa manera que l'any anterior, aquest 2017 la dinàmica dels costos laborals en el conjunt de l'Estat ha estat la inversa i han augmentat lleugerament (vegeu la taula següent). D'aquesta manera, el diferencial positiu que havien experimentat l'any 2016

¹¹⁷ Vegeu aportacions a la taula I.2.A.T.2.

¹¹⁸ Vegeu taula I.2.A.T.2 de l'annex.

¹¹⁹ Vegeu taula I.2.A.T.3 de l'annex.

¹²⁰ *Ibidem*.

els costos laborals mitjans a Catalunya respecte d'Espanya, on fins i tot havien caigut, s'ha compensat en bona part el 2017, atès que han disminuït a Catalunya, si bé han augmentat al conjunt de l'Estat.

La disminució dels costos laborals mitjana a Catalunya se situa entre el 0,2% i el 0,3%, segons si els computem per hores treballades o mensualment per treballador (vegeu la taula següent). A Catalunya, el cost laboral mensual ha disminuït lleugerament més que el cost per hora, fet que s'explica perquè la jornada efectiva hauria augmentat lleugerament.

TAULA I.2.T3 Evolució del cost laboral total per treballador. Catalunya 2015-2017

Cost laboral total mensual	2015	2016	2017
Catalunya	0,7	0,1	-0,3
Espanya	0,6	-0,4	0,2
Cost laboral total per hora	2015	2016	2017
Catalunya	0,4	0,5	-0,2
Espanya	0,6	-0,1	0,1

Unitats: taxes de creixement (%).

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta trimestral de cost laboral, INE.

Els costos laborals per hora treballada enguany han disminuït el 0,2%. Aquesta disminució no s'ha reproduït per al conjunt d'Espanya, fet que ha compensat, en part, l'evolució que s'havia mantingut l'any anterior.

El cost mitjà per treballador i mes a Catalunya ha estat de 2.683,1 euros.¹²¹ Les activitats industrials són les que mostren la mitjana més elevada, el 25,1% per sobre de la mitjana del conjunt de Catalunya. El sector de la construcció, tot i mostrar uns costos també per sobre de la mitjana, els superen només en el 4,2 %. El sector serveis és el que manté uns costos laborals mensuals per treballador més baixos, un 5,6% per sota de la mitjana (vegeu la taula I.2.A.T4 de l'annex).

El sector industrial és l'únic que ha experimentat un augment dels costos mensuals mitjans (0,3%). Els altres dos grans sectors han experimentat una davallada. Mentre que els costos laborals a la construcció han disminuït el 0,9%, en els sectors serveis ho han fet el 0,3%. En el conjunt d'Espanya, el millor comportament s'explica no només per una pujada més intensa dels costos laborals a la indústria, sinó també per un comportament positiu en els serveis, on han augmentat el 0,2% (vegeu la taula I.2.A.T5 de l'annex).

Per hora treballada, la mitjana dels costos laborals de les activitats incloses en el còmput de l'ETCL se situa en els 20,9 euros. Per sectors, només el sector industrial es troba per sobre d'aquesta mitjana, concretament el 14,5%, mentre que la resta es troben per sota: un 4,7% en el cas de la construcció i el 3,2% en el cas dels serveis. En termes de creixement, la indústria ha mantingut un creixement més intens dels costos laborals per hora que dels mensuals. Tret del cas dels serveis, on han experimentat la mateixa caiguda, a la construcció la disminució del cost per hora ha estat més modesta (vegeu taula I.2.A.T7 de l'annex).

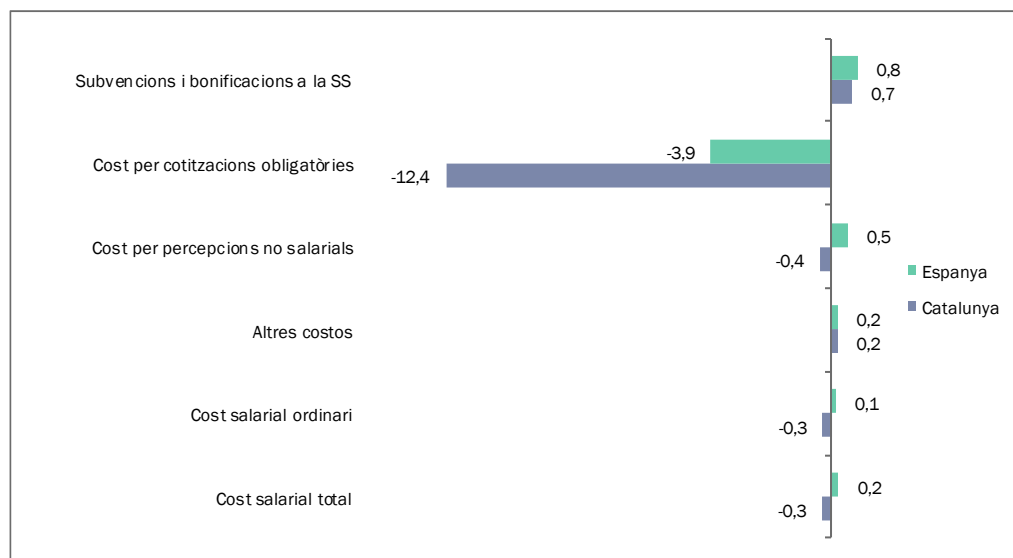
La disminució dels costos laborals s'ha produït per la caiguda dels costos salarials, tant ordinaris com extraordinaris, però també per al conjunt d'altres partides no salarials.

Per components del cost, la disminució cal atribuir-la a la caiguda de tots els tipus de costos. Tot i que els costos salarials extraordinaris han disminuït lleugerament més que els ordinaris, ambdós han contribuït a la davallada. Les cotitzacions obligatòries a la Seguretat Social han estat la partida que més ha disminuït i també una de les que han generat una aportació més intensa a la disminució. Per al conjunt

¹²¹ L'Enquesta trimestral de cost laboral només recull les despeses laborals d'activitats industrials, de serveis i de la construcció, excloent part important de les activitats primàries.

d'Espanya, la majoria de components han experimentat un cert creixement, tret de les cotitzacions obligatòries, que han caigut com a Catalunya (vegeu les taules que acompanyen el gràfic següent a l'annex).

GRÀFIC I.2.G2 Creixement dels components del cost laboral per treballador i mes, Catalunya 2016-2017



Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta trimestral de cost laboral, INE.

2.3. PRODUCTIVITAT, RETRIBUCIÓ DELS FACTORS I FORMACIÓ DE PREUS A CATALUNYA

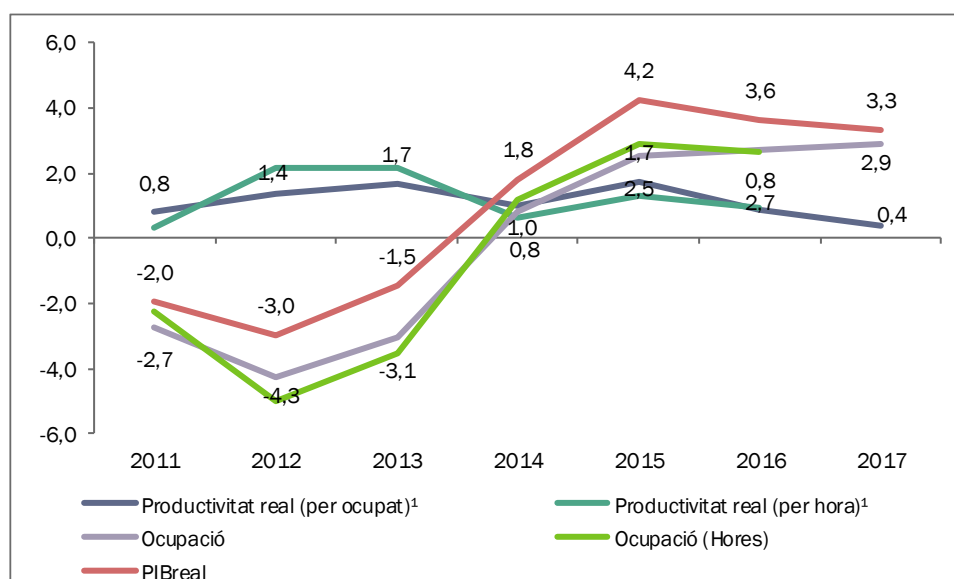
Amb les primeres estimacions del marc macroeconòmic que ofereix l'INE per a l'any 2017, l'economia catalana ha tornat a fer créixer la productivitat en el 0,4%, una taxa lleugerament inferior a la de l'any anterior, que la mateixa publicació situa en el 0,8%. En comparació amb el conjunt d'Espanya, aquest creixement de la productivitat aparent del treball a Catalunya no difereix gaire del que es registra al conjunt de l'Estat (0,5%).

Tal com s'observa en el gràfic següent, i de la mateixa manera que en els darrers anys, el lleuger creixement de la productivitat aparent del treball s'ha tornat a combinar l'any 2017 amb un augment de l'ocupació. El creixement de la productivitat estimada es torna a situar lleugerament per sota de la de l'any anterior. De la mateixa manera que l'any passat, això ha succeït perquè el creixement real ha estat, amb aquestes primeres estimacions, lleugerament inferior al del 2016, mentre que el creixement de l'ocupació ha estat lleugerament més intens.

A diferència de l'any anterior, en què el creixement s'havia desenvolupat en un context d'una evolució dels preus molt modesta (0,3%), enguany el creixement del deflactor del PIB, sense ser molt alt, s'ha situat en l'1%, una mica més lluny del context deflacionista. Això, com s'ha pogut veure, també ha succeït en el conjunt de la cistella de consum, atès que l'IPC ha augmentat el 2,2%.

Les primeres estimacions del PIB recullen un lleuger augment de la productivitat., que torna a combinar una evolució positiva de l'ocupació i del PIB.

GRÀFIC I.2.G3 Evolució de la productivitat, l'ocupació i el PIB a Catalunya, 2010-2017



Unitats: percentatges.

1) No hi ha dada d'ocupació en hores per a l'any 2015.

Font: elaboració pròpia a partir de la Comptabilitat regional d'Espanya (CRE) de l'INE.

Des de l'any 2010 a l'any 2015, tal com mostra la taula següent, el creixement dels costos laborals unitaris nominals (RO/PIB real) ha estat, de mitjana, negatiu. L'any 2015 aquesta tendència semblava que es podia capgirar, atès que va ser positiva per primer cop. No obstant això, amb les primeres estimacions de la remuneració dels assalariats del 2016 sembla que aquesta hauria caigut novament (-0,8%). Aquest darrer registre ha estat el resultat d'una combinació d'un augment de la productivitat real del treball, que s'hauria combinat amb una estabilitat absoluta dels costos laborals nominals.

En canvi, durant aquest mateix període la remuneració del capital es va comportar d'una manera completament diferent. Durant l'any 2016, amb les primeres estimacions de l'EBE, s'ha registrat un creixement més intens de la retribució del capital que no pas de la producció en termes reals, fet que ha introduït, des d'aquesta perspectiva, un element inflacionista clar en el context de creixement català.

Tot sembla indicar que, per a l'any 2016, es confirma l'aportació negativa dels costos laborals al creixement del deflactor i l'aportació positiva per part del capital.

TAULA I.2.T4 Evolució del deflactor, de les retribucions relatives dels factors i de la productivitat, Catalunya 2010-2017

	Catalunya			Espanya		
	2010-15	2016	2017	2010-15	2016	2017
Deflactor del PIB	0,3	0,4	1,1	0,2	0,3	1,0
EBE / PIB real (Excedent brut d'explotació/PIB)	1,0	2,4		0,4	2,6	
RO / PIB real (Remuneració dels ocupats/PIB)	-0,6	-0,8		-0,6	-0,7	
Impostos / PIB real	2,3	0,3	2,0	2,1	0,2	1,9
Remuneració per ocupat	0,7	0,0		0,4	0,0	
Productivitat real	1,3	0,8	0,4	1,0	0,7	0,5

Unitats: percentatges (taxes anuals de creixement i taxes anuals acumulatives). L'excedent brut d'explotació incorpora els rendiments imputats del treball de les rendes mixtes.

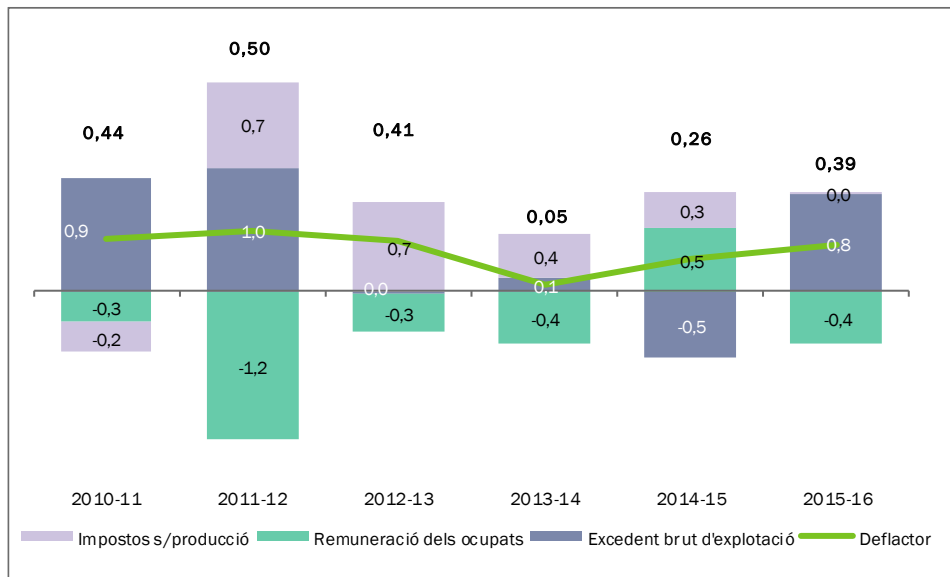
Font: elaboració pròpia a partir de la Comptabilitat regional d'Espanya (CRE) de l'INE. Càlculs elaborats amb persones ocupades.

El gràfic següent descompon les aportacions al creixement del deflactor que han dut a terme cadascun dels factors de producció en el decurs dels darrers sis anys des del 2010 fins al 2016. Com es pot observar, la remuneració dels assalariats ha vingut fent aportacions negatives al creixement dels preus des del 2010. L'únic any en què aquesta pauta sembla que va canviar va ser el 2015, en què l'aportació va ser lleugerament positiva i va sumar 0,5 punts percentuals al creixement del deflactor.

De la mateixa manera, la trajectòria que mostren les aportacions de la remuneració del capital és exactament la contrària. Mentre que les aportacions van ser molt positives en els primers anys, un període de recessió en els següents dos anys es va moderar molt, i el 2015 l'EBE i les rendes mixtes van passar a fer una aportació negativa. Amb aquest darrer exercici computable, el de 2016, aquesta tendència en les aportacions de l'EBE ha tornat a canviar i la seva aportació ha tornat a ser positiva, acostant el perfil de creixement del deflactor al dels primers anys de la sèrie. D'aquesta manera, les retribucions del capital apareixen com l'únic factor inflacionista l'any 2016, atès que l'aportació dels impostos indirectes sobre el producte, que hauria estat positiva durant tot aquest període des del 2012, ha passat a ser pràcticament inexistent l'any 2016.

Aquest perfil d'aportacions que es constata per a Catalunya no difereix gaire del que s'observa per al conjunt de l'economia espanyola, tot i que en general les aportacions de les retribucions del capital han estat més negatives al conjunt de l'economia espanyola ja des del 2013 (vegeu el gràfic I.2.A.G1 de l'annex).

GRÀFIC I.2.G4 Aportació dels factors interns al creixement del deflactor del PIB segons productivitat calculada per hores treballades. Catalunya, 2010-2016



Unitats: punts percentuals.

Font: elaboració pròpia a partir de la Comptabilitat regional d'Espanya, INE. Treball comptabilitzat en hores.

Malgrat que encara desconeixem l'evolució que seguiran les retribucions dels factors de producció en el marc de la comptabilitat regional sí que tenim altres aproximacions que ens permeten veure quina podria ser finalment l'aportació de cadascun d'aquests factors al creixement del deflactor.

Tot i que per a l'any 2017 no disposem de totes les dades necessàries per conèixer les aportacions al creixement del deflactor de cadascun dels factors, coneixem l'evolució de la productivitat aparent del treball, que ha augmentat lleugerament, en el 0,4%. A més, els costos laborals per treballador i mes a

Catalunya, que l'any 2016 es van mantenir (0,1%), enguany haurien disminuït segons les estimacions de l'ETCL el 0,3% (-0,2% els costos laborals per hora).

A partir d'aquesta informació és possible aproximar quina podria haver estat l'evolució dels costos laborals unitaris en termes nominals en cas de confirmar-se aquestes evolucions d'un i altre concepte. D'aquesta manera, tot i que el deflactor del PIB hauria crescut més intensament, la reculada en els costos laborals mitjans, en un context de creixement de la productivitat aparent del treball, sembla que podria augmentar la pressió deflacionista sobre els costos laborals unitaris. El càlcul orientatiu a partir d'aquestes estimacions alternatives situaria l'evolució dels costos laborals unitaris en el -0,7% en termes nominals (-1,7% en termes reals).

Les darreres dades per a l'any 2017 sembla que apunten a una nova davallada dels costos laborals unitaris, tant en termes nominals com en termes reals.

TAULA I.2.T5 Productivitat, costos laborals i preus. Catalunya, 2010-2017

	2010-11	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17
Productivitat real (per ocupat) ¹	0,8	1,4	1,7	1,0	1,7	0,8	0,4
Productivitat nominal (per ocupat) ¹	1,2	1,9	2,1	1,0	2,0	1,2	1,5
Productivitat real (per hora) ⁴	0,3	2,2	2,2	0,6	1,3	0,9	
Productivitat nominal (per hora) ⁴	0,7	2,7	2,6	0,7	1,5	1,3	
Cost laboral nominal per assalariat	0,1	-0,8	0,8	0,4	2,8	0,0	
Cost laboral nominal per hora (assalariats)	-0,1	0,1	1,6	-0,1	2,2	0,2	
Cost laboral per treballador i mes ²	1,2	-0,3	-0,2	-1,7	0,7	0,1	-0,3
Cost laboral hora ²	2,0	0,2	0,3	-1,7	0,4	0,5	-0,2
Deflactor del PIB	0,4	0,5	0,4	0,0	0,3	0,4	1,1
IPC (índex de preus al consum)	3,3	2,9	1,7	0,1	-0,2	0,1	2,2
CLU nominals ³ (costos laborals unitaris)	-0,4	-2,1	-0,5	-0,8	0,9	-0,8	
CLU reals ³ (costos laborals unitaris)	-0,9	-2,6	-0,9	-0,8	0,7	-1,1	
CLU nominals ^{3 4} (costos laborals unitaris)	-0,7	-2,2	-0,8	-0,6	1,1	-0,8	-0,7
CLU reals ^{3 4} (costos laborals unitaris)	-1,1	-2,6	-1,2	-0,6	0,8	-1,2	-1,7

Unitats: percentatges, taxes de creixement.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades estimades de la CRE, de l'ETCL i l'IPC de l'INE (les darreres dades són en alguns casos primeres estimacions). (Dades elaborades a partir de les estimacions de la CRE en base 2010).

(1) Calculat a partir del PIB.

(2) Calculat a partir de les dades de l'ETCL, INE.

(3) La darrera dada, corresponent a l'any 2017, ha estat calculada amb les dades de costos laborals de l'ETCL.

(4) Calculats a partir del cost laboral i productivitat per hora efectivament treballada.

Per altra banda, la part dels impostos sobre la producció i les importacions que ja s'han estimat haurien crescut el 2%. La contribució d'aquesta partida al creixement del deflactor, tot i ser positiva, sembla que serà reduïda, atès que suposa només el 9,2% del valor del producte. Per tant, si l'aportació del treball resulta negativa i l'aportació dels impostos no és prou intensa per compensar la del treball en termes absoluts, tot apunta a què, per definir un creixement de la inflació de l'1,1%, l'aportació de l'excedent brut d'explotació hauria de ser fins i tot més positiva en el conjunt de l'any 2017 del que ho hauria estat el 2016.

3. LES INFRAESTRUCTURES A CATALUNYA

La inversió pressupostada en infraestructures de transport ha augmentat un 1,3% l'any 2017 fruit dels increments de la inversió en carreteres (+8,2%), ports (+15,9%) i aeroports (+29,2%), mentre que la inversió ferroviària ha retrocedit (-6,7%). Així, la inversió pressupostada per l'Estat disminueix (-0,7%), mentre que la de la Generalitat augmenta (+8,1%). Per tipus d'infraestructura, destaca que l'Estat augmenta l'import pressupostat per a totes les infraestructures excepte per als ferrocarrils, mentre que la Generalitat incrementa la inversió pressupostada per a totes les infraestructures de transport.

Tots els modes de transport han incrementat el nombre d'usuaris l'any 2017. Així, els principals augments s'han produït als aeroports, seguits dels ports, mentre que al transport terrestre la carretera ha presentat un major dinamisme que el ferrocarril. Pel que fa al transport de mercaderies, els augments són majors, on destaca especialment el creixement de les mercaderies transportades als ports.

3.1. LA INVERSIÓ EN INFRAESTRUCTURES DE TRANSPORT

Es produeix un lleuger increment de la inversió pressupostada en infraestructures de transport.

La inversió pressupostada¹²² en infraestructures de transport ha augmentat un 1,3% l'any 2017. Aquest augment s'explica per l'increment en la inversió pressupostada en carreteres (+8,2%), ports (+15,9%) i aeroports (+29,2%). En canvi, la despesa en ferrocarril ha disminuït (-6,7%). Així, el pes del ferrocarril en la distribució d'aquesta inversió ha disminuït en 4,5pp, tot i que segueix representant el 53,2% de la inversió pressupostada.

TAULA I.3.T1 Inversió pressupostada, segons organisme inversor i tipus d'infraestructura de transport. Catalunya, 2016-2017

Estat	2016	Pes (%)	2017	Pes (%)	Var. 2016-2017 (%)	Var. 2016-2017 (pp)
Carreteres	197	19,5	215	21,5	9,2	1,9
Ferrocarrils	599	59,5	534	53,5	-10,8	-6,1
Ports	169	16,8	197	19,7	16,5	2,9
Aeroports	41	4,1	53	5,3	28,3	1,2
Total	1.006	77,1	999	75,6	-0,7	-1,5
Generalitat(1)	2016	Pes (%)	2017	Pes (%)	Var. 2016-2017 (%)	Var. 2016-2017 (pp)
Carreteres	136	45,6	145	45,0	6,7	-0,6
Ferrocarrils	155	51,8	169	52,4	9,4	0,6
Ports	7	2,4	7	2,3	1,4	-0,1
Aeroports	1	0,2	1	0,3	100,0	0,1
Total	299	22,9	323	24,4	8,1	1,5
Estat i Generalitat	2016	Pes (%)	2017	Pes (%)	Var. 2016-2017 (%)	Var. 2016-2017 (pp)
Carreteres	333	25,5	360	27,2	8,2	1,7
Ferrocarrils	754	57,8	704	53,2	-6,7	-4,5
Ports	177	13,5	205	15,5	15,9	1,9
Aeroports	42	3,2	54	4,1	29,2	0,9

¹²² Els pressupostos de la Generalitat de Catalunya per a l'any 2016 no es van arribar a aprovar. Això implica que es van prorrogar els pressupostos de l'any 2015. Tot i això, s'ha considerat oportú incloure la inversió del Projecte de pressupostos en la mesura que indiquen on es concentra la voluntat inversora del Govern de la Generalitat.

Total	1.305	100,0	1.322	100,0	1,3	0,0
--------------	-------	-------	-------	-------	-----	-----

Unitats: milions d'euros, percentatges i punts percentuals.

(1) Els pressupostos de la Generalitat de Catalunya per a l'any 2016 no es van arribar a aprovar.

Font: pressupostos generals de l'Estat 2016 i 2017 i Memòria explicativa dels pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2016 i 2017.

La inversió pressupostada per l'Estat s'ha reduït un 0,7% respecte al 2016. Aquest descens s'explica pel descens de la inversió pressupostada en ferrocarril (-10,8%), mentre que la inversió en carreteres (+9,2%), ports (+16,5%) i aeroports (+28,3%) ha augmentat. Així, la inversió ferroviària ha concentrat el 53,5% de la pressupostada, 6,1pp menys que l'any 2016.

Aquest increment és fruit d'un augment en la inversió pressupostada per la Generalitat i un tímid descens de la inversió pressupostada per part de l'Estat.

La inversió de la Generalitat de Catalunya¹²³ ha augmentat un 8,1% fruit de l'augment de la inversió en ferrocarrils (+9,4%), carreteres (+6,7%), ports (+1,4%) i aeroports (+100,0%). Això ha incrementat el pes de la inversió ferroviària fins al 52,4%, 0,6pp més que l'any 2016, mentre que el de la inversió viària ha retrocedit 0,6pp fins al 45,0%. Així, el pes de la inversió en infraestructures de la Generalitat sobre el total augmenta fins al 24,4% (1,5pp més que l'any 2016).

Segons dades del Departament de Vicepresidència i d'Economia i Hisenda, recollides de l'Anuari estadístic del Ministeri de Foment, la inversió liquidada de l'Estat a Catalunya va augmentar un 28,6% entre 2015 i 2016. Aquest increment s'explica per l'augment de la inversió liquidada en carreteres i ferrocarrils¹²⁴ (+35,0%) i, en menor mesura, en aeroports (+115,8%). La inversió liquidada per part de la Generalitat de Catalunya l'any 2016 va disminuir un 59,5% respecte al 2015. Aquest descens es va produir fruit del retrocés de la inversió en ferrocarrils (-75,1%) i carreteres (-27,5%). Això fa que el pes de la inversió ferroviària de la Generalitat sobre la inversió liquidada d'aquesta disminueixi (-26,7pp), en benefici del pes de la inversió viària (+23,5pp). Per últim, destaca que la inversió liquidada conjunta d'Estat i Generalitat va disminuir un 17,6%.

TAULA I.3.T2 Inversió liquidada, segons organisme inversor i tipus d'infraestructura de transport. Catalunya, 2015-2016

Estat	2015	Pes (%)	2016	Pes (%)	Var. 2015-2016 (%)	Var. 2015-2016 (pp)
Carreteres i ferrocarrils	391	84,5	528	88,7	35,0	4,2
Ports	58	12,6	38	6,4	-34,7	-6,2
Aeroports	14	2,9	29	4,9	115,8	2,0
Total	463	47,6	595	74,3	28,6	26,7
Generalitat	2015	Pes (%)	2016	Pes (%)	Var. 2015-2016 (%)	Var. 2015-2016 (pp)
Carreteres	152	29,8	110	53,3	-27,5	23,5
Ferrocarrils	354	69,5	88	42,8	-75,1	-26,7
Ports i aeroports	4	0,7	8	3,9	128,7	3,2
Total	510	52,4	206	25,7	-59,5	-26,7
Estat i Generalitat	2015	Pes (%)	2016	Pes (%)	Var. 2015-2016 (%)	Var. 2015-2016 (pp)
Carreteres i ferrocarrils	897	92,3	726	90,6	-19,1	-1,7
Ports i aeroports	75	7,7	75	9,4	0,1	1,7
Total	972	100,0	801	100,0	-17,6	0,0

Unitats: milions d'euros i percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Vicepresidència i d'Economia i Hisenda.

¹²³ Com s'ha comentat anteriorment, els pressupostos de la Generalitat de Catalunya per l'any 2016 no es van arribar a aprovar, motiu pel qual l'anàlisi que es du a terme es fa sobre la base d'una voluntat inversora.

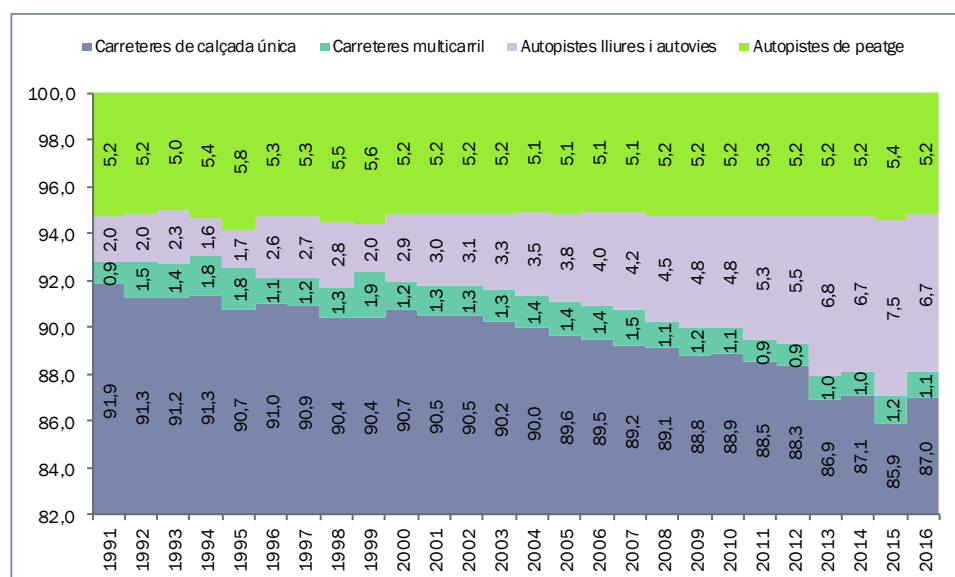
¹²⁴ Les dades agregades de SEITSA no permeten desagregar entre inversió en carreteres i ferrocarrils.

Si es compara la inversió pressupostada amb la liquidada l'any 2016 pel que fa a infraestructures de transport, s'observa que l'Estat va executar el 59,9% de la inversió pressupostada (amb només un 22,4% de la inversió compromesa en ports). Pel que fa a la Generalitat, la no aprovació dels pressupostos de l'any 2016 en dificulta la comparativa. En qualsevol cas, si es pren com a referència la inversió existent al projecte de pressupostos, se n'hauria executat el 69,9% (amb un 57,1% de la inversió compromesa en ferrocarrils).¹²⁵

3.1.1. CARRETERES

La longitud de la xarxa viària catalana ha oscil·lat al voltant dels 12.000 quilòmetres des de finals de la dècada de 1990, sense increments importants a la xarxa. Des de llavors, el fet més destacat ha estat la substitució de carreteres de calçada única per autopistes lliures i autovies. Així, aquestes últimes han passat de representar 372 quilòmetres l'any 2002 (3,1% del total) a 904 l'any 2015 (7,5%).

GRÀFIC I.3.G1 Quilòmetres de carreteres, segons tipologia. Catalunya, 1991-2016



Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Territori i Sostenibilitat.

L'Estat ha pressupostat 215 milions d'euros en inversions en carreteres l'any 2017, un 9,2% més que l'any 2016. D'aquests, 148 milions s'han destinat a noves carreteres (un 82,2% més que l'any anterior), 45 a conservació de carreteres ja existents (-12,7%) i 22 a SEITSA (-66,1%). Així doncs, les noves construccions han guanyat pes en detriment de la conservació.

¹²⁵ Per a una anàlisi més àmplia del percentatge d'inversió real executada vegeu el següent apartat d'aquesta Memòria (capítol I.4).

TAULA I.3.T3 Inversió pressupostada per l'Estat en carreteres. Catalunya, 2016-2017

	2016	Pes (%)	2017	Pes (%)	Var. 2016-2017 (%)	Var. 2016-2017 (pp)
DGC-Noves carreteres	81	41,4	148	69,0	82,2	27,7
DGC-Conservació	51	26,1	45	20,9	-12,7	-5,2
SEITSA	64	32,5	22	10,1	-66,1	-22,4
Total	197	100,0	215	100,0	9,2	0,0

Unitats: milions d'euros, percentatges i punts percentuals.

Font: pressupostos generals de l'Estat 2016 i 2017.

Entre els principals projectes pressupostats per l'Estat destaquen les obres a l'A-2 en diferents trams (56,9 M€ en total), el tram de la B-40 entre Olesa de Montserrat i Viladecavalls (29,1 M€), la variant de la N-340 a Vallirana (26,9 M€) o l'accés al Port de Barcelona des del cinturó litoral (23,1 M€). També destaquen el tram de Valls a Montblanc a l'A-27 (13,2 M€) o el tram de l'A-14 entre Lleida i Rosselló i a Almenar (9,2 M€).

Pel que fa a la Generalitat de Catalunya en matèria viària les principals inversions corresponen a actuacions de conservació i millora.

3.1.2. FERROCARRILS

La longitud de la xarxa ferroviària catalana era de 2.009 quilòmetres l'any 2016, dels quals 1.612 pertanyien a ADIF (374 d'alta velocitat), 294 a FGC i 103 a TMB.

La inversió pressupostada en infraestructures per l'Estat ha estat un 10,8% inferior a l'any anterior, amb 534 milions d'euros. Aquest descens s'explica pel retrocés de la inversió de RENFE-Operadora (-34,8%) i ADIF (-9,7%). En canvi, la inversió de SEITSA augmenta (+15,6%).

TAULA I.3.T4 Inversió pressupostada per l'Estat en ferrocarrils. Catalunya, 2016-2017

	2016	Pes (%)	2017	Pes (%)	Var. 2016-2017 (%)	Var. 2016-2017 (pp)
DGF	1	0,2	0	0,1	-73,8	-0,2
ADIF	336	56,1	304	56,9	-9,7	0,7
SEITSA	119	19,8	137	25,7	15,6	5,9
RENFE-Operadora	143	23,8	93	17,4	-34,8	-6,4
Total	599	100,0	534	100,0	-10,8	0,0

Unitats: milions d'euros, percentatges i punts percentuals.

Font: pressupostos generals de l'Estat 2016 i 2017.

Entre les principals inversions ferroviàries pressupostades per l'Estat l'any 2017 sobresurt la inversió en línies en explotació (92,8 M€) i en rodalies de Catalunya (92,8 M€), així com el tram d'alta velocitat a la província de Tarragona (77,6 M€). De SEITSA sobresurt la inversió pressupostada als accessos a la T-1 de l'aeroport de Barcelona (124,3 M€), mentre que entre la inversió pressupostada de Renfe-Operadora, sobresurt el pla de grans reparacions (38,5 M€).

La Generalitat també ha pressupostat obres destacades, com ara la línia 9 del metro de Barcelona (48,5 M€) o les obres de perllongament de la línia d'FGC a Sabadell (28,1 M€).

3.1.3. PORTS

El sistema portuari català compta amb dos dels ports més grans de la península (Barcelona i Tarragona) gestionats per *Puertos del Estado*, i un conjunt de ports gestionats per Ports de la Generalitat. L'augment

en inversió pressupostada en infraestructures portuàries per part de l'Estat (+16,5%) ha estat similar al port de Barcelona (+16,8%) i al de Tarragona (+15,4%), tot i que el primer concentra el 79,7% d'aquesta inversió.

TAULA I.3.T5 Inversió pressupostada per l'Estat en ports. Catalunya, 2016-2017

	2016	Pes (%)	2017	Pes (%)	Var. 2016-2017 (%)	Var. 2016-2017 (pp)
BCN	135	79,5	157	79,7	16,8	0,2
TGN	35	20,5	40	20,3	15,4	-0,2
Total	169	100,0	197	100,0	16,5	0,0

Unitats: milions d'euros, percentatges i punts percentuals.

Font: pressupostos generals de l'Estat 2016 i 2017.

La part més important de la inversió al port de Barcelona se l'emporta l'ampliació de molls i obres d'atraçament (30,7 M€), l'ampliació sud (24,1 M€), la terminal de creuers (18,7 M€), la pavimentació, accessos viaris i ferroviaris (15,1 M€) o el moll de l'energia (12,4 M€). A Tarragona la inversió més destacada es concentra en les actuacions de pavimentació, accessos viaris i ferroviaris (22,2 M€).

3.1.4. AEROPORTS

El sistema aeroportuari català consta d'un gran aeroport continental (Barcelona-El Prat) i tres aeroports comercials, dos dels quals (Girona i Reus) són gestionats per AENA,¹²⁶ que també n'és la propietària, mentre que el tercer (Lleida-Alguaire) el gestiona la propietària de l'aeroport: Aeroports de Catalunya.

La inversió aeroportuària ha augmentat un 28,3% l'any 2017 a causa de l'augment de la inversió a l'aeroport de Barcelona (+25,3%) i Reus (+154,1%). En canvi, la inversió a l'aeroport de Girona ha disminuït (-2,0%). Així, l'aeroport de Barcelona ha concentrat el 89,5% de la inversió de l'Estat.¹²⁷

TAULA I.3.T6 Inversió pressupostada per l'Estat en aeroports. Catalunya, 2016-2017

	2016	Pes (%)	2017	Pes (%)	Var. 2016-2017 (%)	Var. 2016-2017 (pp)
BCN	38	91,7	47	89,5	25,3	-2,1
GIR	2	5,0	2	3,8	-2,0	-1,2
REUS	1	3,4	4	6,7	154,1	3,3
Total	41	100,0	53	100,0	28,3	0,0

Unitats: milions d'euros, percentatges i punts percentuals.

(1) Inclou inversió pressupostada a Sabadell.

Font: pressupostos generals de l'Estat 2016 i 2017.

La principal actuació a l'aeroport de Barcelona ha estat en seguretat operativa (11,0 M€) i la remodelació de l'edifici del dic sud i plataforma (10,2M€), sense que hi hagi inversions destacades a Girona i Reus.

¹²⁶ AENA és propietat d'ENAIRE en un 51,0%.

¹²⁷ La inversió d'ENAIRE a la província de Barcelona inclou algunes actuacions a Sabadell.

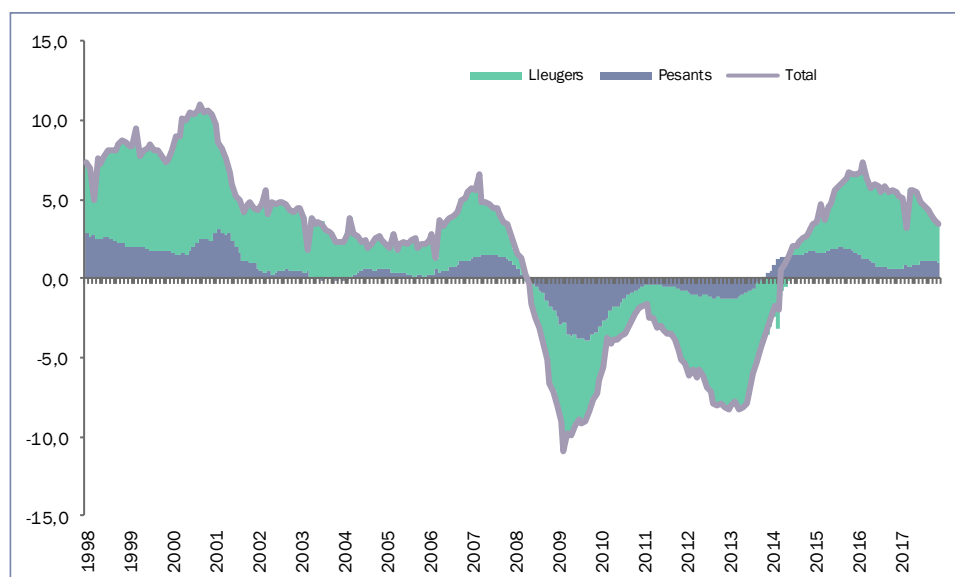
3.2. SERVISIS DE LES INFRASTRUCTURES DE TRANSPORT

3.2.1. CARRETERES

L'ús de les autopistes de peatge gestionades per l'Estat a Catalunya,¹²⁸ mesurades amb la intensitat mitjana diària (IMD)¹²⁹ de circulació de vehicles, ha augmentat un 3,5% durant l'any 2017. Aquest increment consolida el dels darrers tres anys, després d'un període de 6 anys de descensos (2008-2013) i és inferior al registrat al conjunt d'Espanya (+4,6%).

L'augment a Catalunya ha estat menys intens entre els vehicles lleugers (+3,0%) que entre els vehicles pesants (+5,3%). Així, els vehicles pesants representen el 20,1% del trànsit a les autopistes de peatge (0,3pp més que l'any 2016), un pes lleugerament inferior al que registrava abans de la crisi econòmica, però molt superior al que es registra a Espanya (14,0%).

GRÀFIC I.3.G2 Intensitat mitjana diària (IMD) de les autopistes de peatge AP-2 i AP-7. Variació anual i aportacions al creixement. Catalunya, 1998-2017



Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir del Butlletí estadístic del Ministeri de Foment.

Per trams, on més ha augmentat la IMD ha estat el de Saragossa al peatge del Mediterrani (+4,5%) i el de Montmeló al Papiol (+4,1%). Els trams de Tarragona a Barcelona (+3,4%) i el de València a Tarragona (+3,6%) registren increments pròxims a la mitjana, mentre que el tram que ha registrat un menor creixement és el de Montmeló a la Jonquera (+2,7%).

Així mateix, el transport col·lectiu per carretera s'ha incrementat un 3,9% fins als 369,8 milions d'usuaris l'any 2017 a la Regió Metropolitana de Barcelona (RMB), segons dades de l'Autoritat del Transport Metropolità (ATM).

Es detecta un increment en l'ús de les carreteres catalanes, tant pel transport de persones com de mercaderies.

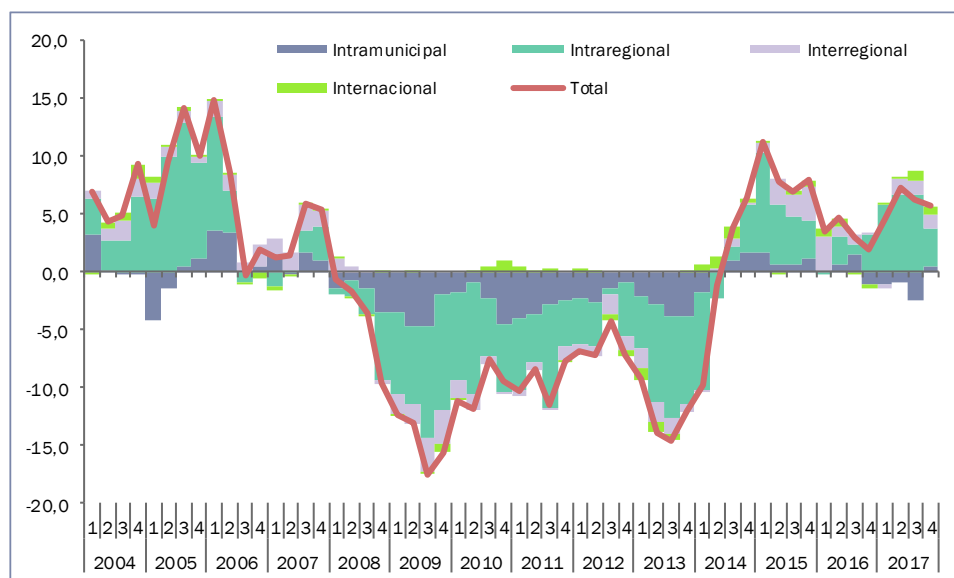
El transport de mercaderies per carretera a Catalunya ha augmentat un 5,7% l'any 2017, accelerant el creixement de l'any anterior i consolidant un cicle de quatre anys consecutius d'increments. Així, s'han

¹²⁸ D'aquestes, n'hi ha algunes que circulen de forma íntegra per territori català, mentre que d'altres només ho fan parcialment. És el cas de l'AP-7 entre València i Tarragona, que inclou un tram de 135 km entre València i els límits de Catalunya, o l'AP-2 entre Saragossa i La Bisbal del Penedès, que inclou un tram de 80km entre Saragossa i el perímetre de Catalunya.

¹²⁹ Vehicles al dia.

transportat 256,0 milions de tones,¹³⁰ amb un increment de les tones transportades en tot tipus de desplaçaments: intramunicipals (+5,9%), intraregionals (+5,5%), interregionals (+4,7%) i internacionals (10,7%).

GRÀFIC I.3.G3 Transport interior de mercaderies (tones) per carretera,⁽¹⁾ per tipus de desplaçament. Variació anual. Catalunya 2004-2017



Unitats: percentatges.

(1) Només inclou camions amb capacitat de càrrega superior a 3,5 tones.

Font: elaboració pròpia a partir del Butlletí estadístic del Ministeri de Foment.

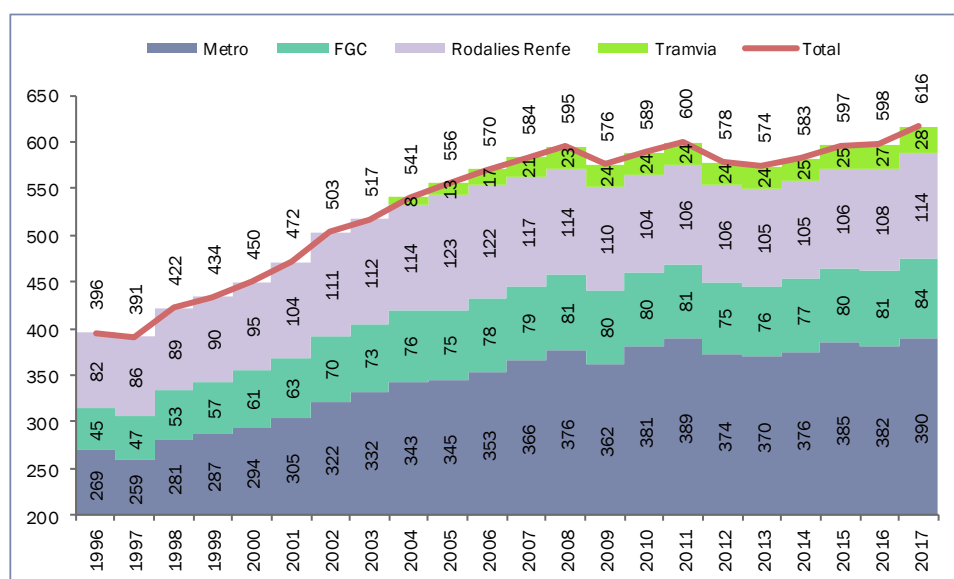
Aquest creixement és inferior al que es produeix a Espanya (+9,7%), on Catalunya concentra el 18,2% de les mercaderies transportades (0,7pp menys que l'any 2016).

3.2.2. FERROCARRILS

El gruix de desplaçaments en mode ferroviari que es duen a terme a Catalunya té lloc a la Regió Metropolitana de Barcelona (RMB). Després d'uns anys de fort creixement en l'ús del transport ferroviari a la RMB, aquest es va estancar al voltant dels 600 milions de desplaçaments l'any 2008. Posteriorment es van produir uns lleugers descensos i des de l'any 2013 s'han registrat increments en l'ús del mode ferroviari. En aquest sentit, l'any 2017 s'han assolit els 616 milions de viatges (3,1% més que l'any anterior i rècord absolut del sistema). Així, el volum de desplaçaments ha augmentat en tots els modes: un 2,3% al metro fins als 390,4 milions d'usuaris, un 4,8% a rodalies RENFE fins als 113,5 milions de viatges, un 3,6% als FGC fins als 84,3 milions i un 4,3% al tramvia fins als 28,0 milions.

¹³⁰ No s'hi inclou el trànsit de pas.

GRÀFIC I.3.G4 Desplaçaments en ferrocarril, segons companyia. Regió Metropolitana de Barcelona, 1996-2017



Unitats: milions d'usuaris.

Font: elaboració pròpia a partir de TransMet Xifres (ATM).

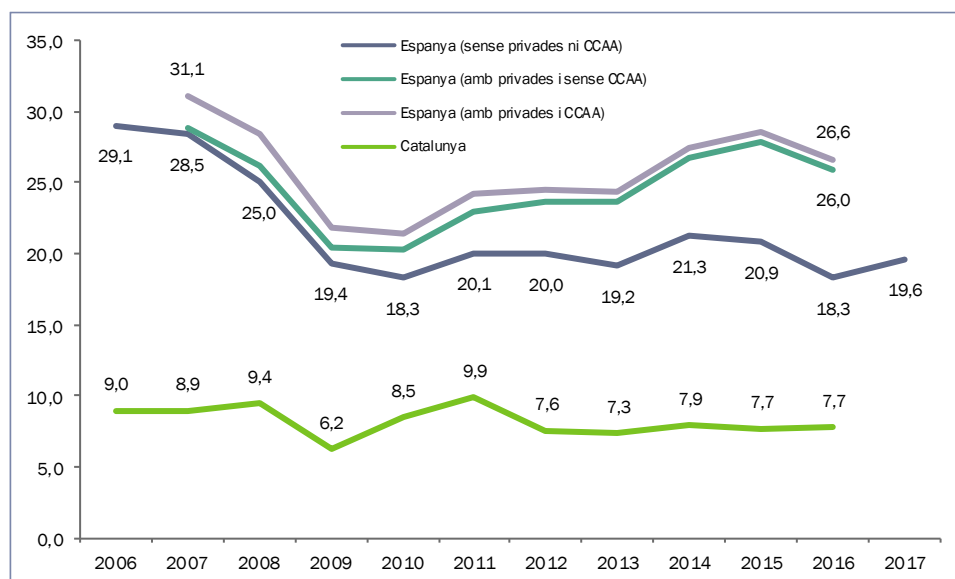
Així mateix, l'any 2016 el nombre de passatgers en trens regionals es va situar en 9,5 milions i en trens AVANT, en 1,2 milions. Pel que fa a l'alta velocitat, la van utilitzar 6,2 milions de passatgers, dels quals 3,9 milions van utilitzar-la per viatjar entre Barcelona i Madrid l'any 2016.¹³¹

El nombre d'usuaris de la xarxa ferroviària augmenta en tots els modes (metro, tramvia, rodalies i ferrocarrils de la Generalitat).

El volum de mercaderies transportades per ferrocarril a Catalunya l'any 2016 (la informació de l'any 2017 encara no està disponible) va ser de poc més de 7,7 milions de tones. Pel que fa a l'evolució a Espanya, el volum transportat per RENFE ha augmentat respecte al del 2016 fins a un valor pròxim al de l'any 2009. Tot i això, el major dinamisme en el transport de mercaderies durant els darrers anys l'han experimentat les companyies privades, de les quals no es disposa d'informació per a l'any 2017.

¹³¹ Amb dades disponibles fins al maig de l'any 2017, la línia Madrid-Barcelona presentava increments del 5,8% anuals. Vegeu l'annex.

GRÀFIC I.3.G5 Tones transportades en ferrocarril. Catalunya i Espanya, 2006-2017



Unitats: milions de tones.

Font: elaboració pròpia a partir del Butlletí estadístic del Ministeri de Foment, l'Observatori del Ferrocarril a Espanya i l'Anuari estadístic de Catalunya (Idescat).

3.2.3. PORTS

El nombre de passatgers al port de Barcelona s'ha incrementat un 4,2% l'any 2017 fins als 4,1 milions d'usuaris.¹³² Aquest creixement s'ha produït tant entre els passatgers de línia regular (+10,5%)¹³³ com entre els creueristes (+1,3%),¹³⁴ que s'han distribuït en un 34,2% i un 65,8%, respectivament, el que equival a 1,4¹³⁵ i 2,7 milions d'usuaris. Això fa que el port de Barcelona es mantingui com el quart port d'Espanya en transport de passatgers: el primer en nombre de creueristes i el cinquè en passatgers de línia regular (avançant l'any 2017 el port de Las Palmas).¹³⁶

¹³² Les dades que s'han utilitzat per al conjunt de passatgers en aquest apartat fan referència al Butlletí estadístic del Ministeri de Foment. En aquest sentit, hi ha hagut una revisió a la baixa del nombre de passatgers de l'any 2016 utilitzades en anteriors memòries. Aquestes dades mostren un increment del nombre de passatgers del 4,2% entre 2016 i 2017. Ports de l'Estat, per altra banda, publica la mateixa informació i xifra l'increment en el 4,5%. Es desconeix el motiu de les diferències entre ambdues fonts.

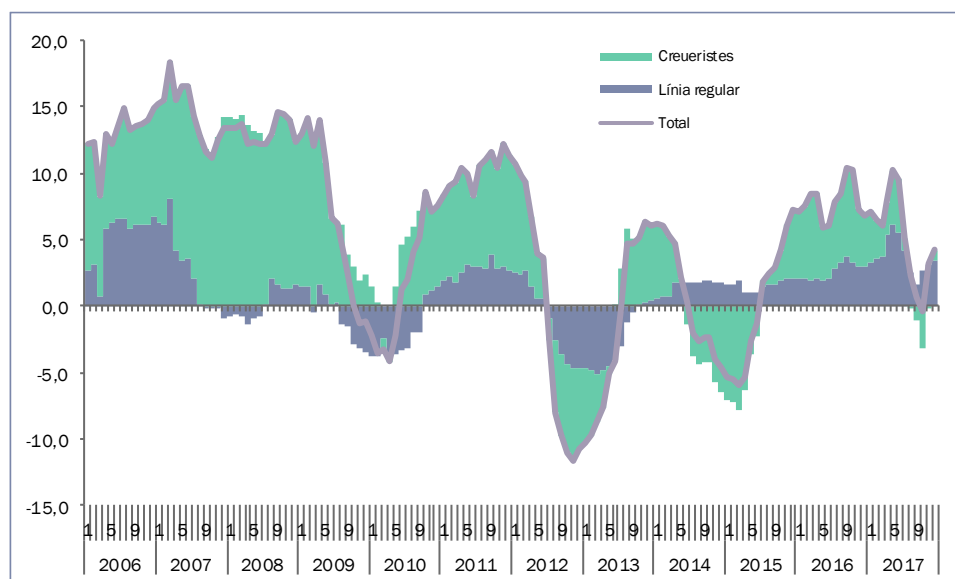
¹³³ Un +11,3% segons Ports de l'Estat.

¹³⁴ Destaca un descens del nombre de creueristes en termes interanuals coincidint amb els atemptats del 17 d'agost a Barcelona i Cambrils i que s'allarga entre agost i octubre per recuperar-se al novembre. Es desconeix si la situació política viscuda els mesos de setembre i octubre a Catalunya ha tingut algun impacte o si els efectes que s'observen els mesos de setembre i octubre són derivats dels atemptats de l'estiu.

¹³⁵ Menys d'1,3 milions segons Ports de l'Estat.

¹³⁶ Segons dades de Ports de l'Estat, el port de Barcelona concentra el 12,2% del transport de passatgers a Espanya (el mateix volum que l'any 2016), el 29,3% dels creueristes (1,6pp menys que l'any anterior) i el 5,7% dels passatgers de línia regular (0,4pp més que el 2016). Així mateix, a Espanya l'any 2017 ha crescut tant el nombre de creueristes (+6,7%) com el nombre de passatgers de línia regular (+4,0%), amb un increment global del 4,7%.

GRÀFIC I.3.G6 Passatgers transportats per via marítima. Variació anual. Port de Barcelona, 2006-2017



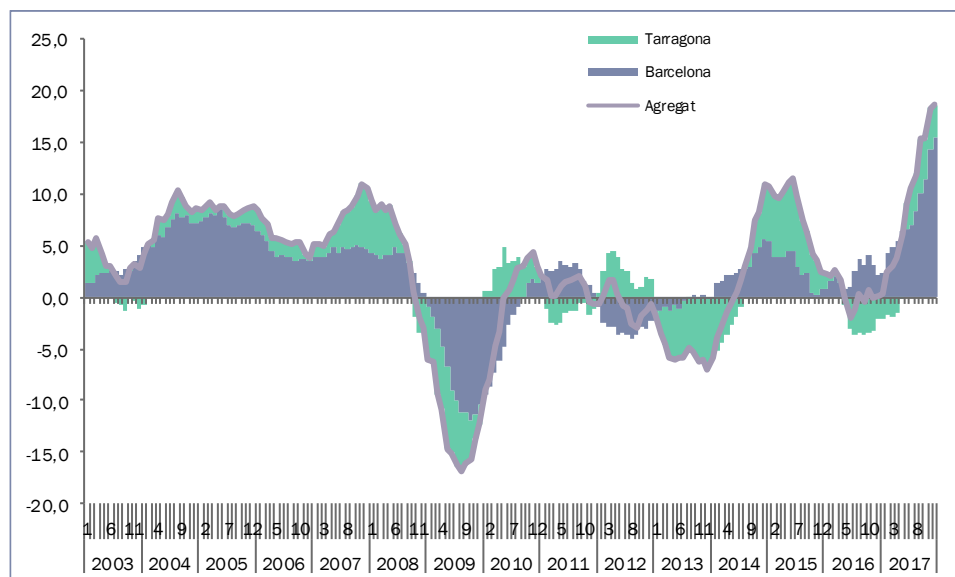
Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir del Butlletí estadístic del Ministeri de Foment i Ports de l'Estat.

Als ports, augmenta el nombre de passatgers (tant creueristes com de línia regular) i s'incrementa de forma espectacular el transport de mercaderies.

Les mercaderies transportades als ports catalans han augmentat un 18,6%, amb increments tant al port de Barcelona (+25,4%) com al de Tarragona (+8,1%). Això fa que el volum transportat se situï en 95,1 milions de tones transportades: 64,4% el port de Barcelona i 35,6% el de Tarragona.

GRÀFIC I.3.G7 Tones transportades per via marítima. Variació anual. Ports de Barcelona i Tarragona, 2003-2017



Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir del Butlletí estadístic del Ministeri de Foment.

Al port de Barcelona, especialitzat en transport de mercaderies en general (67,1% del volum transportat l'any 2017), aquestes han augmentat un 29,3%, mentre que el transport a granel ho ha fet un 18,7%. Així, entre les primeres, ha crescut tant el transport de mercaderies en contenidors (+42,6%) com per via

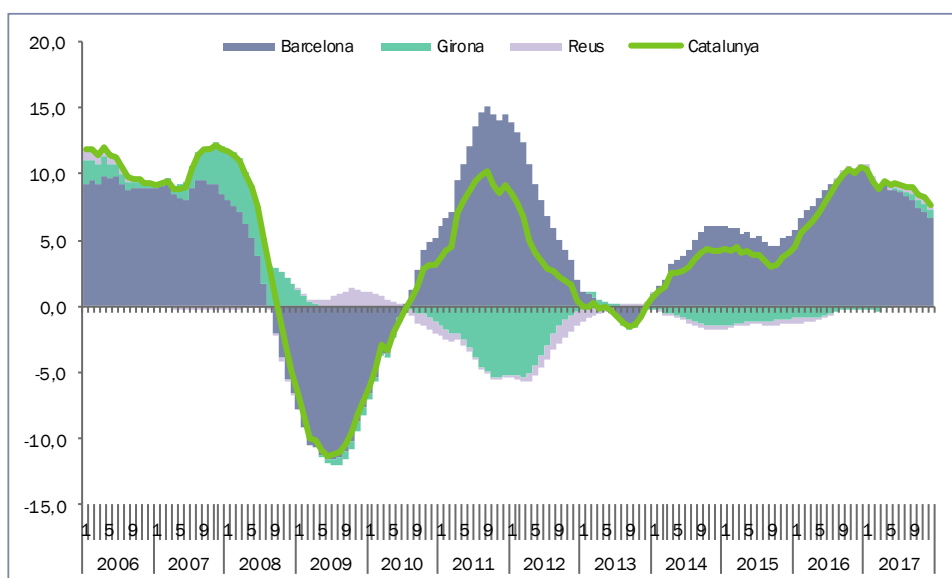
convencional (+3,6%), mentre que entre les segones el creixement s'ha produït sobretot en granel líquid (+25,7%), sent més modest l'increment del granel sòlid (+0,7%).

En canvi, al port de Tarragona, molt especialitzat en el granel (93,8% del total transportat l'any 2017), aquest ha augmentat un 8,2%, mentre que el transport de mercaderies en general ho ha fet un 2,2%. L'increment del transport a granel s'ha produït tant en líquids (+9,8%) com en sòlids (+5,1%). En el transport de mercaderies en general, baixa el transport en contenidors (-30,5%) i, en canvi, augmenta el transport per via convencional (+25,6%).

3.2.4. AEROPORTS

El trànsit als aeroports catalans ha augmentat un 7,7% respecte a l'any 2016 i ha situat el nombre d'usuaris en poc més de 50,2 milions per primera vegada a la història. Aquest creixement, però, ha estat desigual, amb un increment del 7,1% a l'aeroport de Barcelona que el situa en 47,3 milions de passatgers, un creixement del 16,9% a Girona (1,9 milions de passatgers) i un augment del 25,2% a l'aeroport de Reus (1,0 milions de passatgers).¹³⁷ Destaca, doncs, l'aportació conjunta al creixement de Girona i Reus.

GRÀFIC I.3.G8 Nombre de passatgers als aeroports comercials. Variació anual. Catalunya, 2006-2017



Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir d'AENA.

El nombre de passatgers creix als tres aeroports catalans, però destaquen sobretot els augments a Girona i Reus.

L'increment de passatgers de l'aeroport de Barcelona se situa per sota dels increments al conjunt d'Espanya, on el nombre de passatgers ha augmentat un 8,2%, però per sobre de l'augment registrat a l'aeroport de Madrid, on el nombre d'usuaris ha crescut un 5,9% fins als 53,4 milions. Això, juntament amb

¹³⁷ L'any 2017 l'aeroport de Barcelona ha concentrat el 94,1% dels passatgers en els 3 principals aeroports de Catalunya, enfront d'un 3,9% el de Girona i un 2,0% el de Reus (l'aeroport de Lleida-Alguaire va transportar vora 30.000 passatgers l'any 2017, el que representava menys del 0,1% del total transportat a Catalunya, mentre que a Sabadell van volar-hi poc més de 4.500 persones). Així mateix, destaca que l'aeroport de Girona trenca una sèrie de 8 anys seguits de descensos en el transport de passatgers. Durant aquest període, ha passat de ser un aeroport amb una distribució de passatgers al llarg de l'any similar a l'aeroport de Barcelona, a ser un aeroport de temporada (amb un pic de passatgers a l'estiu), amb una distribució semblant a la de l'aeroport de Reus. Vegeu el gràfic a l'annex.

l'evolució dels aeroports de Girona i Reus, fa que el pes dels aeroports catalans sobre el conjunt d'aeroports espanyols se situï al 20,2% (0,1pp menys que l'any 2016). A escala mundial, destaca el creixement de l'aeroport de Barcelona, que se situa com el 28è aeroport amb major nombre de passatgers; només el superen els aeroports asiàtics (Delhi, Xianyang, Kuala Lumpur, Baiyun, etc.), Moscú, Amsterdam i Ciutat de Mèxic entre els 50 aeroports amb més passatgers del món (és el 13è aeroport pel que fa a creixement).

Si s'analitza l'origen i destinació dels passatgers que han passat per aeroports catalans, s'observa que els que ho feien en vols intercontinentals han augmentat un 15,7%, els internacionals dins del continent europeu han crescut un 6,6% i els passatgers en vols nacionals s'han incrementat un 7,6%. Això fa que els usuaris en vols intercontinentals guanyin pes (+0,7pp) respecte dels vols al continent europeu (-0,7pp).¹³⁸

A escala intercontinental, les destinacions al continent americà han experimentat creixements de dos dígitos (30,2% l'Amèrica del Nord¹³⁹ o 27,6% l'Amèrica del Sud¹⁴⁰). En canvi, els creixements han estat més modestos a l'Àsia Occidental (+2,0%)¹⁴¹ o l'Àfrica del Nord (+7,6%)¹⁴², mentre que a la resta de territoris el nombre de passatgers ha augmentat amb molta força (+81,5%)¹⁴³.

Pel que fa al nombre de passatgers en vols europeus internacionals, destaquen els increments al Regne Unit (+9,1%), Portugal (+22,4%) o Rússia (+23,1%). A la resta de destinacions europees el creixement és més moderat, però positiu, amb l'excepció d'Alemanya, on disminueix el nombre de passatgers.

TAULA I.3.T7 Passatgers als aeroports comercials, per regió de destinació/origen. Catalunya, 2017

	Passatgers	Var. 2016-2017 (%)	Pes (%)	Var. 2016-2017 (pp)
Intercontinentals	5.318	15,7	10,6	0,7
- Àsia Occidental	1.951	2,0	36,7	-4,9
- Amèrica del Nord	1.458	30,2	27,4	3,0
- Àfrica del Nord	1.005	7,6	18,9	-1,4
- Amèrica del Sud	567	27,6	10,7	1,0
- Altres	337	81,5	6,3	2,3
Continents Internacionals	32.170	6,6	64,0	-0,7
- Regne Unit	6.268	9,1	19,5	0,5
- Itàlia	4.431	3,4	13,8	-0,4
- Alemanya	4.163	-1,1	12,9	-1,0
- França	3.777	5,4	11,7	-0,1
- Holanda	2.034	6,7	6,3	0,0

¹³⁸ L'aeroport de Barcelona presenta una distribució similar a la del conjunt de Catalunya, amb un 11,2% de passatgers en vols intercontinentals, un 61,9% en vols a Europa i un 26,9% en vols a Espanya. En canvi, a Girona i Reus el 97,6% i el 99,3% del nombre de passatgers volen al continent europeu, respectivament.

¹³⁹ Fruit de l'increment del nombre de passatgers amb origen o destinació als Estats Units (+32,8% i 1,2 milions de passatgers) i al Canadà (+19,2% i 260.000 passatgers).

¹⁴⁰ Aquest augment es deu principalment a l'increment del nombre de passatgers amb origen o destinació a l'Argentina (+56,4% i 192.000 passatgers) i al Perú, una ruta que en anys anteriors comptava amb pocs passatgers (+2.142,7% i 64.000 passatgers). En canvi, els passatgers amb origen o destinació al Brasil cauen (-5,2% i 142.000 passatgers) i els de Colòmbia es mantenen (+0,0% i 168.000 passatgers).

¹⁴¹ L'increment del nombre d'usuaris amb origen o destinació a l'Àsia Occidental s'explica pel creixement de passatgers a Emirats Àrabs Units (+3,5% i 551.000 persones), Israel (+2,6% i 409.000 persones) i Qatar (+0,4% i 354.000 persones), mentre que Turquia (-0,3% i 579.000 persones) presenta un creixement negatiu.

¹⁴² El creixement de l'Àfrica del Nord s'explica per l'augment de passatgers a Tunísia (+14,8% i 65.000 passatgers), el Marroc (+9,9% i 681.000 usuaris) i Egipte (+7,0% i 48.000 passatgers). En canvi, els passatgers amb origen o destí a Algèria disminueix (-0,7% i 210.000 passatgers).

¹⁴³ Per exemple, han augmentat molt els passatgers amb origen o destí a Xina (+58,0% i 95.000 passatgers), Hong-Kong (fins a 33.000 usuaris), la República de Corea (fins a 54.000 passatgers) o la República Dominicana (fins a 32.000 passatgers).

- Suïssa	1.636	0,4	5,1	-0,3
- Portugal	1.316	22,4	4,1	0,5
- Bèlgica	1.234	8,1	3,8	0,1
- Rússia	1.149	23,1	3,6	0,5
- Resta d'Europa	6.161	8,4	19,2	0,3
Nacionals	12.740	7,6	25,4	0,0
Total	50.229	7,7	100,0	0,0

Unitats: milers de passatgers, percentatges i punts percentuals.
Font: elaboració pròpia a partir de dades d'AENA.

Si s'analitza el període 2007-2017, el nombre de passatgers als aeroports catalans ha augmentat un 28,7%¹⁴⁴ (a Espanya ho ha fet un 18,4%). En l'àmbit territorial, sobresurt l'increment de passatgers en vols intercontinentals, que s'ha més que triplicat en 10 anys (+250,5%)¹⁴⁵. Això contrasta amb el descens del nombre de passatgers en vols d'àmbit nacional (-17,6%), més afectats per la posada en marxa de l'AVE i la conjuntura econòmica espanyola.¹⁴⁶ Per últim, el nombre de passatgers en vols al continent europeu ha augmentat un 46,3%.¹⁴⁷

L'augment de vols intercontinentals l'any 2017 a l'aeroport de El Prat reforça la tendència dels darrers anys.

En referència a les principals companyies que operen a l'aeroport de Barcelona, tant Vueling (+7,9% i 17,2 milions d'usuaris) com Ryanair (+2,6% i 7,0 milions de passatgers) han incrementat el nombre de passatgers. També han augmentat els usuaris d'EasyJet (+7,2% i 3,4 milions d'usuaris), però sobretot destaca l'increment de Norwegian (+28,6% i 2,0 milions d'usuaris), tercera i cinquena companyies de l'aeroport, mentre que Lufthansa, la quarta, ha crescut menys (+0,6% i 2,9 milions de passatgers). Això ha situat el pes de Vueling i Ryanair a Barcelona al 36,3% i 14,7%, respectivament, el que representa 0,3pp més i 0,6pp menys que l'any 2016. El modest increment del nombre de passatgers de Ryanair a Barcelona ha tingut com a contrapartida increments majors a l'aeroport de Girona (+8,2%), trencant un descens continuat del nombre d'usuaris els darrers 8 anys i a Reus (+19,2%). Tot i així, el 2017 la companyia ha perdut quota tant a l'aeroport de Girona (74,2% i -6,0pp) com a Reus (36,2% i -1,8pp).¹⁴⁸

El transport de mercaderies per via aeroportuària ha augmentat un 15,0% al conjunt dels aeroports catalans, amb 156.231 tones transportades, de les quals l'aeroport de Barcelona en concentra gairebé la totalitat (99,92%). Al conjunt d'Espanya el transport de mercaderies ha augmentat també un 15,0%, fins a les 918.305 tones, el que situa la quota catalana en el 17,0% (el mateix pes que l'any 2016).

¹⁴⁴ Amb un augment del 43,7% a Barcelona, i descensos del 59,8% a Girona i del 21,7% a Reus.

¹⁴⁵ Han augmentat molt el nombre de passatgers amb origen o destí a l'Àsia Occidental (+461,9% amb forts creixements a Emirats Àrabs Units, Turquia, Qatar o Israel), Amèrica del Nord (+260,6% amb forts creixements a Estats Units i Canadà) o Amèrica del Sud (+340,2%).

¹⁴⁶ El nombre de passatgers en el trajecte entre Madrid i Barcelona entre 2007 i 2017 ha disminuït un 50,9%, molt més del que ho ha fet entre Màlaga i Barcelona (-17,9%) o entre Sevilla i Barcelona (-22,8%). En canvi, ha augmentat el nombre d'usuaris de la línia Barcelona-Eivissa (+25,1%) o Barcelona-Tenerife (+55,5%). Vegeu el gràfic a l'annex.

¹⁴⁷ Amb increments notables de passatgers procedents de França (+64,6%) i Alemanya (+40,0%) i un increment a països que aporten menys passatgers, però que han diversificat els destins disponibles des dels aeroports catalans. És el cas de Suïssa (+64,8%), Rússia (+161,3%), Polònia (+280,3%), Noruega (+113,2%), etc. Vegeu la taula a l'annex.

¹⁴⁸ Vegeu gràfics a l'annex.

4. EL SECTOR PÚBLIC

4.1. LA DESPESA PÚBLICA A CATALUNYA

La despesa pública evoluciona per sota de l'augment de l'activitat econòmica.

L'any 2017 la despesa de les administracions públiques (AP) a Catalunya augmenta, si bé per sota del creixement del conjunt de l'activitat econòmica. Amb un increment de la despesa de la Generalitat de Catalunya, de les administracions locals i de l'Administració de la Seguretat Social, que compensen la davallada en la despesa de l'Administració general de l'Estat a Catalunya com a conseqüència de la reducció en les prestacions d'atur del Servei Públic d'Ocupació Estatal i el continuat retrocés de la inversió de l'Estat a Catalunya.

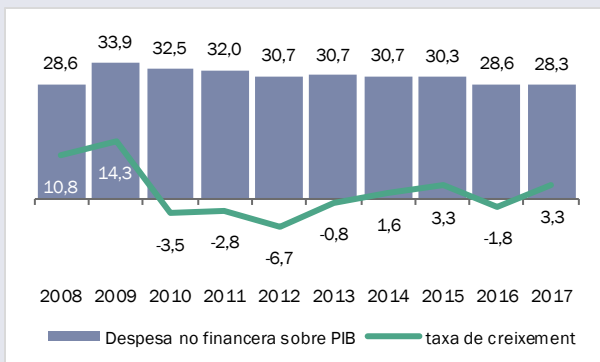
L'acció de les administracions públiques (AP) a Catalunya, ordenada en termes quantitativs, l'exerceixen la Generalitat de Catalunya, l'Administració de la Seguretat Social, a través del sistema de pensions i prestacions; les administracions locals i l'Administració general de l'Estat, principalment a través de la inversió estatal, i la despesa del Servei Públic d'Ocupació Estatal.

L'agregat d'aquests cinc indicadors de despesa pública augmenta el 3,3% en termes nominals, 2.041 milions d'€ més que el 2016 i situa el nivell de despesa pública a Catalunya en el 28,3% del PIB, mantenint la tendència de pèrdua de pes dels darrers nou anys. Així, aquest indicador és un 10,6% inferior al de l'any 2009, any a partir del qual s'inicia en el conjunt d'Espanya el procés de consolidació fiscal dels seus comptes públics.

El 2017 es constata un increment en termes nominals, del 3,6%, de l'agregat de la despesa corrent -de la Generalitat, Administració de la Seguretat Social, entitats locals, i Servei Públic d'Ocupació-, mentre que es redueix l'1,7%, la despesa de capital, amb una caiguda del 4,3% de l'execució de la despesa de capital agregada de la Generalitat, l'Administració de la Seguretat Social i la inversió pressupostada de l'Estat a Catalunya, que compensa l'augment, del 3,0%, de la inversió executada de les administracions locals.

GRÀFIC I.4.G1 Evolució de l'indicador de despesa pública de les administracions públiques a Catalunya. Catalunya, 2008-2017

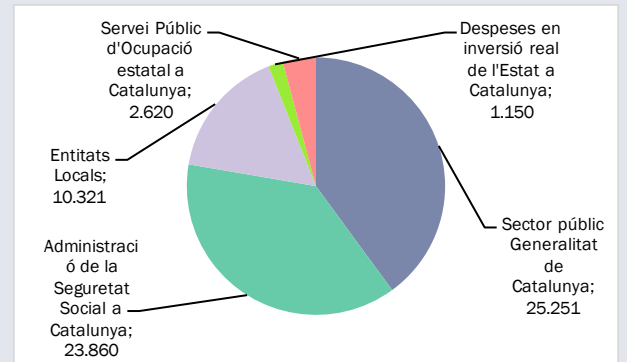
Pes sobre el PIB de l'indicador de despesa pública de les administracions públiques a Catalunya. Catalunya, 2008-2017



Unitats: pesos i taxes de creixement en percentatges.
Font: elaboració pròpia a partir dels pressupostos de la Generalitat de Catalunya; Ministeri de Treball i Immigració; Ministeri d'Hisenda i Administracions públiques; Departament de Vicepresidència i d'Economia i Hisenda de la Generalitat de Catalunya; Servei Públic d'Ocupació Estatal, i CR INE.

Indicador de despesa pública de les administracions públiques a Catalunya. Composició. Catalunya, 2017

Unitats: milions d'€.
Font: elaboració pròpia a partir dels pressupostos de la Generalitat



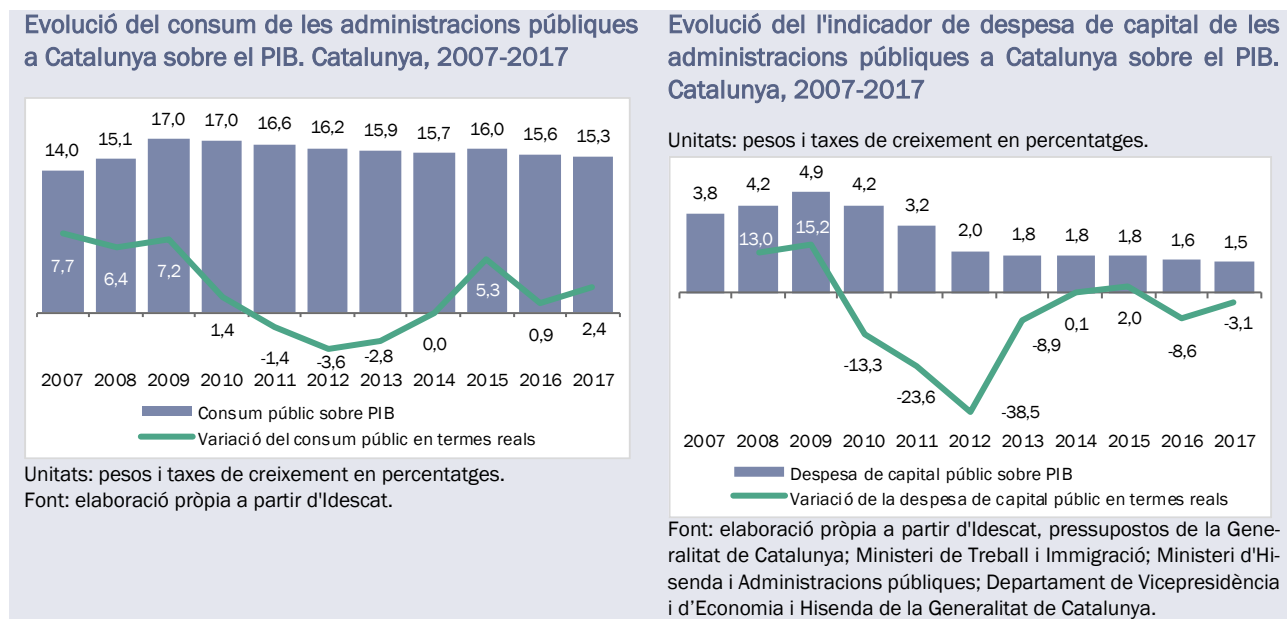
de Catalunya; Ministeri de Treball i Immigració; Ministeri d'Hisenda i Administracions públiques; Departament de Vicepresidència i d'Economia i Hisenda de la Generalitat de Catalunya; Servei Públic d'Ocupació Estatal, i CR INE.

Creix amb més intensitat el consum públic, mentre segueix disminuint la despesa pública de capital.

L'augment de la despesa pública ha anat acompanyat d'un creixement del consum públic del conjunt de les AP a Catalunya, amb un valor de 35.985 milions d'€, segons estima l'Idescat, i una evolució en termes reals del 2,4%, fent una contribució positiva, de 0,37 punts percentuals, al creixement de l'economia catalana. Tot i així continua el lent procés de reducció del seu pes sobre el PIB, que se situa en el 15,3% del PIB.

Paral·lelament, l'indicador de despesa de capital de les AP a Catalunya, amb un valor de 3.435,0 milions d'€, experimenta una caiguda del 3,1% en termes reals, reduint el seu pes sobre el PIB fins a l'1,5% del PIB.

GRÀFIC I.4.G2 Evolució del consum públic i l'indicador de despesa de capital de les administracions públiques a Catalunya sobre el PIB. Catalunya, 2007-2017



4.2. EL SECTOR PÚBLIC DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

El sector públic de la Generalitat de Catalunya, per mitjà de les competències que li atribueix l'Estatut d'autonomia, executa la part més important de la despesa de les diferents administracions públiques a Catalunya.

En els següents epígrafs s'analitza l'execució dels pressupostos en l'àmbit del sector públic administratiu, on es consoliden els ingressos i les despeses de la Generalitat, el Servei Català de la Salut, l'Institut Català de la Salut, l'Institut Català d'Assistència i Serveis Social i les entitats autònomes administratives. Si bé no es consoliden els ingressos ni les despeses del sector públic empresarial de la Generalitat de Catalunya (entitats de dret públic, societats mercantils, consorcis i fundacions de la Generalitat), sí que es considera el seu impacte en el càlcul del dèficit en termes SEC.

L'any 2017 el Govern aprova els pressupostos condicionat per un nou Pla econòmic i financer 2017-2018.

Al mes de març del 2017 el Parlament de Catalunya aprova els pressupostos de la Generalitat de Catalunya a través de la Llei 4/2017, de 28 de març.¹⁴⁹ Fins a aquell moment per a aquest any és d'aplicació el Decret 331/2016 de 20 de desembre,¹⁵⁰ que estableix els criteris de pròrroga dels pressupostos del 2015, que prorroga el 100% dels crèdits inicials dels capítols 2 a 9, ajustats a les previsions d'ingressos finalistes i afectats per al 2017, i estableix els límits a la tramitació de les despeses dels capítols 6, 7, i 8.

L'incompliment de l'objectiu de dèficit el 2016 exigeix un esforç de consolidació fiscal de 640 milions d'€ el 2017.

L'any 2016 es va tancar amb una necessitat de finançament dels comptes de la Generalitat (en termes SEC) de 1.974 milions d'€, un 0,9% del PIB, desviant-se 0,2 punts percentuals de la previsió del PEF 2015-2016 -tot i que sí es va complir amb els objectius de la regla de la despesa i de deute públic per a

¹⁴⁹ Llei 4/2017, de 28 de març, de pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2017. DOGC núm. 7340, de 30.03.2017.

¹⁵⁰ Decret 331/2016, de 20 de desembre, pel qual s'estableixen els criteris d'aplicació de la pròrroga dels pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2015, mentre no entrin en vigor els del 2017. DOGC núm. 7272, de 22.12.2013.

l'any 2016-. Com a conseqüència de l'incompliment de l'objectiu de dèficit, les finances de la Generalitat es troben sota l'actuació del Pla d'estabilitat financera 2017-2018 (PEF),¹⁵¹ aprovat al mes de juliol del 2017 pel Consell de Política Fiscal i Financera. En el PEF es preveu per a l'any 2017 una necessitat de finançament en termes SEC de la Generalitat de 1.328,01 milions d'€ i un esforç de consolidació fiscal, en relació amb l'execució dels pressupostos del 2016, de 640,0 milions d'€ per l'any 2017 i de 404,9 milions d'€ el 2018, per acomplir amb els objectius de dèficit del 0,6% del PIB el 2017 i del 0,4% l'any 2018, fixats pel Govern central.

Paral·lelament, cal tenir en compte que des del 22 de juliol les finances de la Generalitat es troben sota el control reforçat del Govern central a través de la Comissió Delegada del Govern per a Assumptes Econòmics com a conseqüència de les reaccions del Govern de la Generalitat a la sentència del Tribunal Constitucional d'inconstitucionalitat i nul·litat de la disposició addicional 40 de la Llei 4/2017,¹⁵² on s'establia que s'ha de garantir la dotació econòmica suficient per a fer front a les necessitats i els requeriments que es derivin de la convocatòria del referèndum sobre el futur polític de Catalunya, acordat en l'apartat I.1.2 de la Resolució 306/XI del Parlament de Catalunya¹⁵³ i que a partir de 27 d'octubre en aplicació de l'article 155 de la Constitució les finances de la Generalitat es troben sota la intervenció directa del Govern Central.¹⁵⁴

El 2017 s'assoleix un ajust fiscal de 731 milions d'€, acomplint l'objectiu de dèficit.

D'acord amb les dades provisionals del Ministeri d'Hisenda, el dèficit en termes SEC de la Generalitat de Catalunya l'any 2017 ha estat de 1.243 milions d'€, el 0,56% del PIB, acomplint amb l'objectiu aprovat en el marc del PEF 2017-2018.

L'ajust de consolidació fiscal assolit, de 731 milions d'€, es pot desglossar en:

- L'augment en 1.642,3 milions d'€ dels ingressos no financers en l'àmbit del sector públic administratiu (SPA) de la Generalitat, vinculat, fonamentalment, a l'increment dels recursos del model de finançament autonòmic (vegeu l'apartat 4.2.1.1).
- L'evolució dels ajustos SEC de comptabilitat nacional, que aporten una reducció de les necessitats de finançament de 273,7 milions d'€.
- Aquests dos elements han estat compensats en part per l'increment, en 1.185,2 milions d'€, de la despesa no financera en l'àmbit de l'SPA de la Generalitat. Evolució que respon fonamentalment a tres components: l'actualització de l'1% de les retribucions del personal del sector públic, la devolució pendent del tercer tram de la paga extraordinària suprimida el 2012 i l'augment de la tarifa dels concerts sanitaris, i la despesa de subministraments de l'ICS i dels concerts socials.

¹⁵¹ Pla economicofinancer 2017-2018 de la Generalitat de Catalunya, Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda, Generalitat de Catalunya, juliol 2017.

¹⁵² Vegeu Llei 4/2017, de 28 de març, de pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2017. DOGC núm. 7340, de 30.03.2017.

¹⁵³ Vegeu Orden PRA/686/2017, de 21 de julio, por la que se publica el Acuerdo de la Comisión Delegada del Gobierno para Asuntos Económicos de 21 de julio de 2017, por el que se adoptan nuevas medidas adicionales para garantizar en la Comunidad Autónoma de Cataluña la prestación de los servicios públicos en defensa del interés general y el cumplimiento de la Constitución y las Leyes. BOE núm. 174, 22.07.2017, i Orden HFP/878/2017, de 15 de septiembre, por la que se publica el Acuerdo de la Comisión Delegada del Gobierno para Asuntos Económicos de 15 de septiembre de 2017, por el que se adoptan medidas en defensa del interés general y en garantía de los servicios públicos fundamentales en la Comunidad Autónoma de Cataluña. BOE núm. 224, de 16.09.2017.

¹⁵⁴ Vegeu Orden PRA/1034/2017, de 27 de octubre, por la que se publica el Acuerdo del Consejo de Ministros de 21 de octubre de 2017, por el que, en aplicación de lo dispuesto en el artículo 155 de la Constitución, se tiene por no atendido el requerimiento planteado al M. H. Sr. Presidente de la Generalitat de Cataluña, para que la Generalitat de Cataluña proceda al cumplimiento de sus obligaciones constitucionales y a la cesación de sus actuaciones gravemente contrarias al interés general, y se proponen al Senado para su aprobación las medidas necesarias para garantizar el cumplimiento de las obligaciones constitucionales y para la protección del mencionado interés general.

Les mesures d'ingressos i despeses previstes en el PEF 2017-2018 situaven un impacte sobre la reducció del dèficit per a l'any 2017 de 13,3 milions d'€ i, per tant, deixaven la part més important d'esforç de consolidació fiscal a l'augment dels ingressos associat a la millora de l'activitat econòmica, com així ha estat finalment.

Des del vessant dels ingressos es preveia disposar de 100,8 milions d'€ més per mitjà de diferents actuacions en matèria tributària: a través de la recaptació d'impostos mediambientals (32,1 milions d'€ més), principalment per la nova figura de l'impost sobre el risc mediambiental; de l'augment dels tipus en l'impost de transmissions patrimonials i actes jurídics documentats (22,8 milions d'€ més); per la modificació dels tributs sobre els jocs (9,4 milions d'€ més), associat a l'augment de la tarifa en les màquines escurabutxaques; per modificacions en diverses taxes per serveis prestats (1,9 milions d'€ més) i a través d'altres tributs (34,6 milions d'€ més), principalment per la introducció de la nova figura de l'impost sobre les begudes amb excés de sucre.

Des del vessant de la despesa, el PEF preveia que la reversió de mesures *one-off* implementades en anys anteriors i les noves mesures per a aquest exercici significuessin un increment de la despesa de 87,5 milions d'€. Per una part, es preveu la recuperació del tercer tram de la paga extra del 2012 (70,4 milions d'euros més de despesa) i l'impacte per l'augment dels tipus en els interessos del FLA (87,1 milions d'€ més de despesa), mentre que per una altra, les mesures d'estalvi relacionades amb la prestació de serveis i subministraments i altres signifiquen una reducció de la despesa de 70 milions d'€ (vegeu les taules I.4.A.T1 i I.4.A.T2 de l'annex).

D'acord amb les dades provisionals del Ministeri d'Hisenda,¹⁵⁵ les mesures d'ingressos i despeses han permès una reducció del dèficit de 315,7 milions d'€, aportant una correcció més elevada de la prevista inicialment en el PEF aprovat, amb un increment dels ingressos per les mesures d'ingressos de 87,4 milions d'€ i una reducció de la despesa per les mesures de despesa de 228,3 milions d'€.

Les mesures previstes des del vessant dels ingressos han permès reduir en 87,4 milions d'€ el dèficit, el 86,7% d'allò previst en el PEF. Aquest increment dels recursos respon als següents elements: s'han ingressat 7,4 milions d'€ a través de l'impost sobre el risc mediambiental de la producció, manipulació i transport, custodi i emissió d'elements radiotòxics (la previsió era de 28,3 milions d'€); el nou impost sobre begudes ensucrades envasades ha ingressat 22,7 milions d'€ (mentre que el PEF preveia 15 milions d'€); l'augment en els tipus impositius de l'impost de transmissions patrimonials i actes jurídics documentats ha significat 18,6 milions d'€ (el PEF preveia un efecte de 22,6 milions d'€); la reforma de l'impost sobre estades en establiments turístics ha augmentat la recaptació en 5,0 milions d'€ més (el PEF preveia un increment de 3,8 milions d'€), mentre que el cànon de residus municipals ha augmentat la recaptació en 16,0 milions d'€ (el PEF preveia un increment de 15,5 milions d'€).

Per la seva part, les mesures de despesa del PEF fan una aportació positiva a la correcció del dèficit per valor de 228,3 milions d'€, quan al PEF aprovat es preveia que aquestes fessin augmentar el dèficit en 87,5 milions d'€. Aquest comportament és el resultat de la combinació dels següents elements:

En el capítol 1 de remuneració del personal, les mesures del PEF fan una aportació negativa a la consolidació fiscal, de 29,6 milions d'€, per l'augment de la despesa corresponent a la devolució pendent del tercer tram de la paga extra del 2012, tot i que part de l'impacte d'aquesta mesura es veu també recollit en els capítols II i IV dels pressupostos. En conjunt, l'augment de la despesa corresponent a la devolució pendent de la paga extra del 2012 significa un augment de la despesa de 61 milions d'€ (el PEF preveia 70,4 milions d'€ més de despesa).

En el capítol 2 de compra de béns i serveis, les mesures del PEF fan una aportació positiva a la consolidació fiscal, de 67,6 milions d'€, mentre que el PEF preveia un menor estalvi, amb reducció de la despesa de 27,6 milions d'€. En aquest sentit, tot i que no s'han aplicat les mesures d'estalvi relacionades amb

¹⁵⁵ Informe de seguiment dels plans economicofinancers 2017-2018, IV trimestre 2017. Ministeri d'Hisenda i Funció Pública.

el Pla de millora de l'eficiència en la prestació de serveis i subministraments -que es posposen per al 2018-, aquest capítol es veu afectat per la reducció de la despesa farmacèutica i sanitària com a conseqüència de la compra centralitzada de medicaments, mesura no prevista inicialment.

En el capítol 3 de despesa d'interessos, les mesures del PEF fan una aportació negativa a la consolidació fiscal, de 87,0 milions d'€, un valor molt similar al previst inicialment, que era de 87,1 milions d'€, associat a l'eliminació dels tipus d'interès del 0%, que passen a l'1%, dels préstecs del Fons de Liquiditat Autonòmic.

En el capítol 4 de transferències corrents, les mesures del PEF fan una aportació negativa a la consolidació fiscal, de 47,2 milions d'€, mentre que el PEF preveia un estalvi de 6,3 milions d'€.

En el capítol 5 es recullen els efectes per al 2017 dels acords de no disponibilitat, que no es preveien en el PEF aprovat, i que signifiquen una aportació positiva a la correcció del dèficit de 265,5 milions d'€.

La resta de capítols aporten una correcció del dèficit, per una menor despesa, de 59,0 milions d'€, que no estaven previstos en el PEF aprovat.

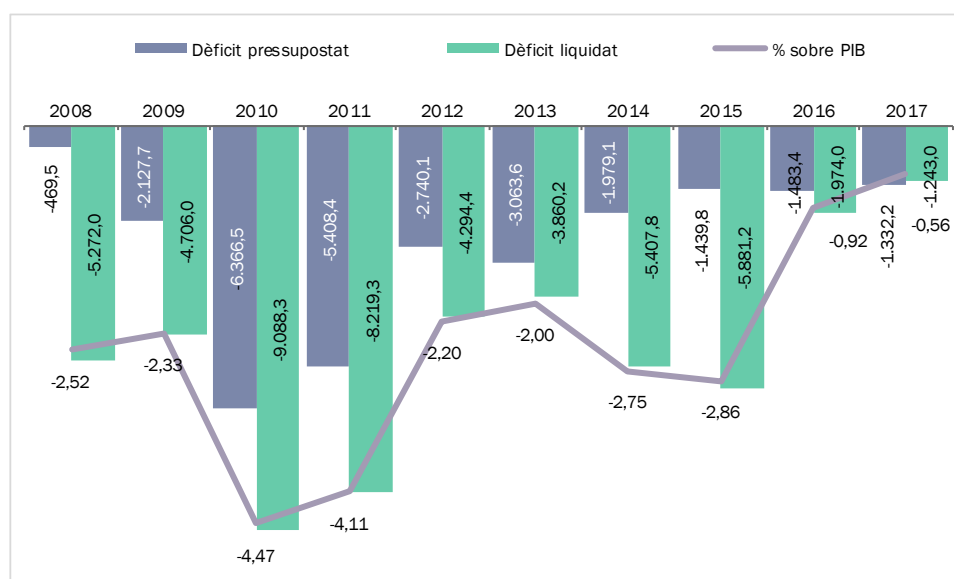
Els darrers set anys el procés de consolidació fiscal ha reduït el dèficit de la Generalitat.

Des d'una perspectiva temporal més àmplia, el procés de consolidació fiscal dels comptes de la Generalitat -iniciat l'any 2010 amb el Pla economicofinancer de reequilibri 2010-2012- situa per segon any consecutiu les necessitats de finançament en termes SEC de la Generalitat per sota del l'1% del PIB d'ençà del 2010. En aquell any les necessitats de finançament, de 9.088 milions d'€, es van disparar per l'impacte de la crisi econòmica sobre els ingressos tributaris i per l'exigència d'incorporar en les liquidacions del pressupost l'important volum de despesa desplaçada que s'havia anat acumulant en exercicis anteriors (vegeu el gràfic I.4.G3).

En els darrers set anys ha tingut lloc un fort ajust de la despesa. En aquest sentit, la despesa no financera meritada de l'SPA de la Generalitat (descomptada la despesa en interessos i incorporats els efectes de la despesa desplaçada) s'ha reduït en 2.241,5 milions d'€, el 8,4% menys que el 2010, tant per les reduccions en la despesa de remuneració del personal, compra de béns i serveis i transferències corrents -amb una caiguda conjunta del 3,0%, 721,7 milions d'€ menys que el 2010-, com pel fort ajust de la despesa de capital -amb un caiguda del 60,1%, 1.519,7 milions d'€ menys que el 2010-.

Des del vessant dels ingressos, la millora de l'evolució econòmica ha permès per segon any consecutiu situar els ingressos liquidats de l'SPA de la Generalitat (depurats de les liquidacions negatives dels anys 2008 i 2009 del sistema de finançament autonòmic) per sobre del valor de l'any 2010, amb un increment de 2.828,8 milions d'€, el 13,3% més que el 2010.

GRÀFIC I.4.G3 Evolució del dèficit de la Generalitat segons SEC. Catalunya, 2008-2017



Unitats: milions d'€ i percentatge sobre el PIB de Catalunya.

Nota: les dades del 2016 i 2017 són provisionals.

Font: Departament d'Economia i Coneixement i Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques, i Comptabilitat regional d'Espanya per al PIB de l'economia catalana, INE.

4.2.1. ELS INGRESSOS EXECUTATS DEL SECTOR PÚBLIC ADMINISTRATIU DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

L'any 2017 la Generalitat de Catalunya, en l'àmbit institucional del sector públic administratiu (SPA), ha obtingut uns recursos de 32.633,3 milions d'€ per finançar tota la seva despesa (financera i no financera). Un import que és l'1,3% superior al del 2016.

Els recursos no financers, de 24.023,5 milions d'€, han augmentat el 7,3%, i han guanyat pes dintre de l'estructura de finançament, fins a representar el 73,6% de tots els ingressos.

Paral·lelament, els ingressos financers s'han reduït en 1.222,3 milions d'€, el 12,4% menys que el 2016, fins a assolir la xifra de 8.609,8 milions d'€. Aquests s'utilitzen, per una part, per finançar el nou dèficit generat el 2017, de 1.227,3 milions d'€ i, per una altra, per cobrir el refinançament dels venciments del deute acumulat de la Generalitat de Catalunya. En aquest sentit, davant les dificultats d'accés al crèdit en els mercats, la Generalitat ha recorregut a les fórmules acordades per l'Administració central amb les comunitats autònomes a través, principalment, del Fons de Liquiditat Autonòmic (FLA) i, en menor mesura, del Fons per al Finançament dels Pagaments a Proveïdors.

TAULA I.4.T1 Evolució dels ingressos executats de l'SPA de la Generalitat de Catalunya. Catalunya, 2010-2017

	2010	2011	2012	2013 (1)	2014	2015	2016 (2)	2017 (2)	Variació 2016-2017
Ingressos no financers	21.319	19.629	20.105	19.828	20.087	20.231	22.381	24.023	7,3
Ingressos corrents	20.378	19.177	19.859	19.379	19.484	19.998	22.187	23.901	7,7
Cap. 1 Impostos directes	6.158	8.482	10.156	7.778	8.248	8.344	9.158	10.153	10,9
Cap. 2 Impostos indirectes	5.992	8.486	10.557	8.644	9.284	9.239	10.145	11.426	12,6
Cap. 3 Taxes, béns i altres ingressos	827	810	801	798	806	804	864	906	4,9

Cap. 4 Transferències corrents	7.385	1.389	-2.297	2.108	1.066	1.515	1.958	1.357	-30,7
Cap. 5 Ingressos patrimonials	15	10	642	50	80	97	62	60	-3,7
Ingressos de capital	941	451	247	449	603	233	194	122	-37,0
Cap. 6 Alienació d'inversions reals	0	0	20	216	332	4	4	9	130,5
Cap. 7 Transferències de capital	941	451	226	233	271	229	190	113	-40,5
Ingressos financers	9.740	12.290	12.346	15.196	12.653	12.414	9.832	8.610	-12,4
Cap. 8 Variació d'actius financers	5	24	72	511	157	149	269	198	-26,4
Cap. 9 Variació de passius financers	9.735	12.266	12.274	14.685	12.496	12.265	9.563	8.412	-12,0
Total ingressos	31.060	31.919	32.451	35.024	32.740	32.645	32.213	32.633	1,3

Unitats: milions d'€.

(1) L'ingrés liquidat dels totals dels capítols I, II i IV dels pressupostos del 2013 no són directament comparables amb l'estructura d'ingressos d'aquests capítols per al 2012, ja que l'any 2012 es van dur a terme les liquidacions del model de finançament del 2010 que es va aplicar segons la composició dels recursos de la nova cistella d'impostos.

(2) Les dades del 2016 i 2017 són provisionals. Provenen de les dades d'Execució pressupostària mensual de les CA del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques. Les dades estan depurades de les operacions relatives a la intermediació financera local (IFL) i algunes de les ajudes concedides als agricultors en el marc de la política agrícola comunitària (PAC) i no incorporen l'import dels ingressos executats per transferències corrents corresponents a la participació de les entitats locals en els tributs de l'Estat, i l'import dels ingressos per transferències de capital associats al FEAGA.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades d'Execució Pressupostària Mensual de les CA del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques.

L'augment dels recursos no financers ha significat disposar de 1.638,5 milions d'€ més que l'exercici precedent, com a resultat, principalment, de l'increment dels recursos del model de finançament, i en menor mesura, pels ingressos cobrats sobre serveis prestats a través de taxes i altres ingressos. Aquesta evolució es pot agrupar en els següents elements (vegeu la taula I.4.T2):¹⁵⁶

- Els recursos associats al model de finançament, 22.256,1 milions d'€, augmenten el 7,9%, aportant 1.637,9 milions d'€ més que el 2016. En els darrers anys el finançament de la Generalitat ha augmentat la seva dependència sobre aquests recursos, que signifiquen el 92,6% dels ingressos no financers l'any 2017 (vegeu el següent apartat). Cal tenir en compte que aquest model de finançament, aprovat l'any 2009, preveu una revisió quinquennal dels elements que en configuren l'estructura, com per exemple les variables i ponderacions que defineixen les necessitats o el càlcul de la capacitat fiscal, i que per tant està pendent de revisió des de l'any 2014.
 - La resta de recursos no financers aporta uns ingressos de 1.767,4 milions d'€, el 0,3% més que el 2016, amb una evolució diversa dels seus components.
1. Per una part, l'any 2017, la Generalitat de Catalunya augmenta la capacitat recaptatòria a través d'impostos propis, si bé cal tenir en compte que només aporten el 0,6% dels ingressos no financers. S'obtenen per aquesta via uns ingressos de 149,2 milions d'€, l'11,8% més que el 2016 a través, en primer lloc, de dues noves figures tributàries, l'impost sobre begudes envasades amb excés de sucre¹⁵⁷ (22,7 milions d'€) i l'impost sobre el risc mediambiental d'elements radiotòxics¹⁵⁸ (7,4 milions d'€). I en segon lloc, per la recaptació de sis figures ja existents: l'impost sobre habitatges buits (18,4 milions d'€) -que augmenta la seva recaptació perquè s'ha ampliat el nombre de municipis definits com a àrees de demanda residencial forta i acreditada, on s'aplica l'impost, canvi incorporat per la

¹⁵⁶ Vegeu l'*Informe mensual d'execució*, núm. 36 (desembre 2017) del Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda i l'Informe econòmic i financer del Projecte de pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2017.

¹⁵⁷ Vegeu la Llei 5/2017, de 28 de març, de mesures fiscals, administratives, financeres i del sector públic i de creació i regulació dels impostos sobre grans establiments comercials, sobre estades en establiments turístics, sobre elements radiotòxics, sobre begudes ensucrades envasades i sobre emissions de diòxid de carboni. DOGC núm. 7340, de 30.03.2017.

¹⁵⁸ Vegeu la Llei 5/2017 citada en la nota anterior.

Llei 4/2016 de 26 de desembre¹⁵⁹; l'impost sobre estades en establiments d'allotjament turístic (52,5 milions d'€), que augmenta la recaptació, principalment, per l'increment del tipus aplicable als habitatges d'ús turístic i als creueristes amb estades inferiors a 12 hores;¹⁶⁰ l'impost sobre grans establiments comercials (14,8 milions d'€), que redueix la recaptació;¹⁶¹ l'impost sobre dipòsits en entitats de crèdit (56,8 milions d'€), que redueix la seva recaptació; l'impost sobre emissió d'òxids de nitrogen a l'atmosfera produïda per l'aviació comercial (3,2 milions d'€) que augmenta la recaptació;¹⁶² l'impost sobre l'emissió de gasos i partícules a l'atmosfera produïda per la indústria (0,92 milions d'€) que redueix la recaptació. I finalment, cal tenir en compte que l'anul·lació per part del Tribunal Constitucional de l'impost sobre la provisió de continguts per prestadors de serveis de comunicació electrònica per al foment del sector audiovisual ha comportat una reducció de 27,4 milions d'€ en la recaptació, ja que s'han retornat els ingressos produïts entre el 2015 i el 2017 per aquesta figura tributària.

- Per una altra, augmenten el 5,2% els ingressos cobrats sobre serveis prestats a través de taxes i altres ingressos, que aporten 673,4 milions d'€ i signifiquen el 2,8% dels recursos no financers. Aquest increment respon, principalment, a l'augment dels ingressos de la prestació de serveis d'assistència sanitària com a conseqüència de la diferent comptabilització a partir del 2017 de la prestació de serveis sanitaris de l'ICS al CatSalut.
- Per la seva part, l'any 2017 es mantenen relativament estables els recursos provinents d'ingressos patrimonials i alienació d'inversions reals. Aquests conceptes han aportat uns ingressos de 68,8 milions d'€, el 4,2% menys que el 2016 i signifiquen el 0,3% de tots els ingressos no financers.
- A més, la Generalitat rep una sèrie de recursos via transferències corrents, generalment amb caràcter finalista, principalment de l'Estat i en menor mesura de la UE. L'any 2017 ha obtingut per aquesta via 762,7 milions d'€, el 4,1% més que el 2016, i que signifiquen el 3,2% dels ingressos no financers.
- Finalment, les transferències de capital aporten un recursos de 113,3 milions d'€, el 40,5% menys que el 2016, i signifiquen el 0,5% dels ingressos no financers. Aquests recursos s'han vist afectats negativament per la reducció de les transferències provinents de la UE, per la reducció del programa FEDER i el FEAGA i, en menor mesura, per la reducció de les transferències de l'Estat, especialment per la reducció del Programa d'agricultura.

TAULA I.4.T2 Evolució dels ingressos no financers de l'SPA de la Generalitat depurats dels ingressos de la participació dels ens locals i FEAGA i de l'efecte de l'anul·lació de l'impost sobre dipòsits en entitats de crèdit. Catalunya, 2010-2017

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 (1)	2017 (1)	Variació 2016-2017
Ingressos no financers	21.319,5	19.628,7	20.105,4	19.828,0	19.401,3	20.230,7	22.381,0	24.023,5	7,3
Ingressos model de finançament	18.620,8	17.619,5	17.951,7	18.091,8	17.486,1	18.356,5	20.618,2	22.256,1	7,9
Ingressos no financers sense model de finançament	2.698,6	2.009,2	2.153,6	1.736,2	1.915,1	1.874,3	1.762,8	1.767,4	0,3

¹⁵⁹ Vegeu la Llei 4/2016, de 23 de desembre, de mesures de protecció del dret a l'habitatge de les persones en risc d'exclusió residencial. DOGC núm. 7276, de 26.12.2016.

¹⁶⁰ Vegeu la Llei 5/2017, citada en una nota anterior.

¹⁶¹ Vegeu la Llei 5/2017, citada en una nota anterior.

¹⁶² Vegeu la Llei 2/2016, de 2 de novembre, de modificacions urgents en matèria tributària. DOGC núm. 7241, de 07.11.2016.

Ingressos impostos propis (capítol 1 i 2)	14,0	15,0	15,1	51,6	60,5	185,9	133,5	149,2	11,8
Ingressos per taxes i altres (capítol 3 sense tributs sobre el joc)	541,5	542,2	572,9	591,8	593,0	597,5	640,0	673,4	5,2
Ingressos transferències corrents sense transferències model de finançament	7.302,7	990,9	676,6	593,5	578,4	760,9	733,0	762,7	4,1
Ingressos patrimonials i alienació d'inversions reals	15,5	10,3	662,7	266,2	412,5	101,2	66,0	68,8	4,2
Ingressos per transferències de capital	941,2	450,8	226,3	233,0	270,8	228,8	190,3	113,3	-40,5
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 (1)	2017 (1)	Variació 2016-2017
Ingressos no financers	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
Ingressos model de finançament	87,3%	89,8%	89,3%	91,2%	90,1%	90,7%	92,1%	92,6%	0,05
Ingressos no financers sense model de finançament	12,7%	10,2%	10,7%	8,8%	9,9%	9,3%	7,9%	7,4%	-0,05
Ingressos impostos propis (capítol 1 i 2)	0,1%	0,1%	0,1%	0,3%	0,3%	0,9%	0,6%	0,6%	0,01
Ingressos per taxes i altres (capítol 3 sense tributs sobre el joc)	2,5%	2,8%	2,8%	3,0%	3,1%	3,0%	2,9%	2,8%	0,00
Ingressos transferències corrents sense transferències model de finançament	34,3%	5,0%	3,4%	3,0%	3,0%	3,8%	3,3%	3,2%	-0,31
Ingressos patrimonials i alienació d'inversions reals	0,1%	0,1%	3,3%	1,3%	2,1%	0,5%	0,3%	0,3%	0,00
Ingressos per transferències de capital	4,4%	2,3%	1,1%	1,2%	1,4%	1,1%	0,9%	0,5%	-0,04

Unitats: milions d'€.

(1) Les dades del 2016 i 2017 són provisionals. Provenen de les dades d'Execució pressupostària mensual de les CA del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques. Les dades originals estan depurades de les operacions relatives a la intermediació financera local (IFL) i a algunes de les ajudes concedides als agricultors en el marc de la Política agrícola comunitària (PAC), per tal de fer-les homogènies amb les dades executades del compte general, s'han sumat a les dades del Ministeri l'import dels ingressos executats per transferències corrents corresponents a la participació de les entitats locals en els tributs de l'Estat i l'import dels ingressos per transferències de capital associats al FEAGA.

Font: elaboració pròpia a partir dels informes de seguiment dels plans economicofinancers del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques i dels informes mensual d'execució pressupostària del Departament de Vicepresidència i d'Economia i Hisenda de la Generalitat de Catalunya.

4.2.1.1. ELS INGRESSOS VINCULATS AL SISTEMA DE FINANÇAMENT AUTONÒMIC

Els ingressos del model de finançament autonòmic augmenten el 7,9% per l'impacte de la millora de l'activitat econòmica sobre les bestretes dels impostos cedits parcialment i la recaptació dels cedits totalment i per les liquidacions pendents d'exercicis precedents.

Els ingressos executats vinculats al sistema de finançament autonòmic l'any 2017 han estat de 22.256,1 milions d'€, amb un augment de 1.637,7 milions d'€, el 7,9% més que el 2016.

Aquesta evolució respon a l'increment dels recursos vinculats als ingressos tributaris, 2.268,4 milions d'€ més que el 2016, mentre que es redueixen els recursos derivats de les transferències associades al model de finançament, que aporten 630,5 milions d'€ menys.

L'augment en els ingressos tributaris és el resultat de la combinació de tres elements:

1. Per una part, nou de les dotze figures tributàries de la cistella experimenten increments en les aportacions que fan al model de finançament, per valor de 2.284,6 milions d'€:
 - Les previsions d'una recaptació més elevada fetes pel Govern central signifiquen un increment del 7,5% (1.181,5 milions d'€ més) en les bestretes dels impostos cedits parcialment, que es distribueix amb un augment de les bestretes de l'IRPF (595,5 milions d'€ més); de l'IVA (553,8 milions d'€ més); de l'impost sobre labors del tabac (14,3 milions d'€ més); i de l'impost sobre hidrocarburs (19,3 milions d'€ més). En conjunt, l'augment de les bestretes d'aquests impostos supera l'increment de la recaptació que ha tingut lloc al llarg del 2017, que d'acord amb l'Agència Estatal d'Administració Tributària (AEAT) ha estat del 5,0%.
 - Així mateix, augmenta la recaptació dels següents impostos cedits totalment a la Generalitat: l'impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats (295,8 milions d'€ més), per la dinàmica del mercat immobiliari i per l'alça en els tipus aprovats per la Llei 5/2017;¹⁶³ l'impost sobre el patrimoni (15,9 milions d'€ més); els tributs sobre el joc (8,6 milions d'€ més) per l'increment de l'activitat i l'augment de la quota de les màquines escurabutxaques;¹⁶⁴ l'impost sobre determinats mitjans de transport (17,8 milions d'€ més), per l'augment de les matriculacions; i el tram autonòmic de l'impost sobre hidrocarburs (0,8 milions d'€ més).
2. Per una altra, es redueix l'aportació de recursos de l'impost de successions i donacions (5,8 milions d'€ menys); de l'impost sobre energia (9 milions d'€ menys); i de la bestreta de l'impost sobre l'alcohol (1,4 milions d'€ menys).
3. Finalment, les liquidacions pendents dels rendiments d'exercicis precedents de l'IRPF, l'IVA i els impostos especials són més elevades que les del 2016, provocant que es compti amb 762,7 milions d'€ més.

L'evolució dels ingressos per transferències associades al model de finançament autonòmic s'explica, en primer lloc, per la reducció en 434,6 milions d'€ de les liquidacions pendents de transferències d'exercicis anteriors; en segon lloc, per la reducció en 152,1 milions d'€, de les bestretes dels fons del model de finançament (l'agregat del Fons de Suficiència i el Fons de Garantia passa a tenir un saldo negatiu més petit que el 2015); i, finalment, per la reducció, en 43,8 milions d'€ dels fons específics vinculats a la sanitat.

¹⁶³ Vegeu la Llei 5/2017, de 28 de març, de mesures fiscals, administratives, financeres i del sector públic i de creació i regulació dels impostos sobre grans establiments comercials, sobre estades en establiments turístics, sobre elements radiotòxics, sobre begudes ensucrades envasades i sobre emissions de diòxid de carboni. DOGC núm. 7340, de 30.03.2017.

¹⁶⁴ Vegeu la Llei 5/2017 citada en la nota anterior.

TAULA I.4.T3 Evolució i grau d'execució dels ingressos de la Generalitat de Catalunya vinculats al sistema de finançament autonòmic. Catalunya, 2012-2017

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Variació 2016-2017	Execució sobre projecte pressupost 2017
Total ingressos per Model de finançament (A + B)	17.951,7	18.091,8	17.486,1	18.356,5	20.618,2	22.256,1	7,9	103,9
Bestretes tributs cedits parcialment	13.760,2	14.404,5	14.326,9	15.161,1	15.743,5	16.925,0	7,5	103,9
Liquidacions tributs cedits parcialment	4.494,7	-621,5	-213,3	-741,6	245,4	1.008,1	310,8	162,9
Tributs cedits totalment	2.670,2	2.794,2	2.885,0	3.183,4	3.404,3	3.728,5	9,5	102,4
Transferències liquidacions pendents	-3.881,2	1.330,1	528,3	886,2	1.181,1	746,5	-36,8	100,6
Transferències de fons del model de finançament (bestretes) (1)	814,6	90,8	-110,2	-219,0	-77,7	-229,8	195,6	243,4
Fons específics vinculats a la sanitat	93,2	93,7	69,5	86,5	121,7	77,8	-36,0	77,0
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Variació 2016-2017	Execució sobre projecte pressupost 2017
A. Total ingressos tributs cedits	20.925,1	16.577,2	16.998,6	17.602,8	19.393,2	21.661,6	11,7	105,4
Impost sobre successions i donacions	395,3	347,2	348,8	484,4	464,6	458,7	-1,3	83,8
Impost sobre el patrimoni	305,0	562,7	431,3	461,7	495,5	511,4	3,2	98,8
Impost sobre transmissions patrimonials i AJD	1.091,4	1.048,1	1.275,0	1.474,2	1.652,6	1.948,4	17,9	111,0
Tributs sobre el joc	227,7	206,4	213,4	206,3	223,8	232,5	3,9	101,5
IRPF (tram autonòmic)	9.440,6	6.852,1	6.762,5	7.292,3	8.102,3	9.092,5	12,2	107,3
IRPF (bestreta tram autonòmic)	7.430,7	7.338,6	7.046,1	7.418,6	7.753,1	8.348,6	7,7	103,9
IRPF (liquidació tram autonòmic)	2.009,9	-486,5	-283,5	-126,2	349,2	743,8	113,0	170,2
IVA (participació en l'impost estatal)	6.502,2	5.047,4	5.319,7	5.258,8	5.928,9	6.700,0	13,0	106,9
IVA (bestreta participació en l'impost estatal)	4.522,7	5.182,4	5.249,5	5.762,0	5.924,6	6.478,4	9,3	105,9
IVA (liquidació participació en l'impost estatal)	1.979,5	-134,9	70,2	-503,2	4,3	221,6	5.023,9	150,6
Impost sobre labors del tabac (bestreta participació en l'impost estatal)	783,5	710,1	881,9	734,1	782,7	797,0	1,8	98,6

Impost sobre alcohols (bestreta participació en l'impost estatal)	112,8	101,0	118,5	118,2	120,9	119,5	-1,1	95,7
Impost sobre hidrocarburs (bestreta participació en l'impost estatal)	910,5	1.072,3	1.030,9	1.128,2	1.162,2	1.181,4	1,7	98,4
Impost sobre hidrocarburs (tram autonòmic)		222,5	218,1	211,8	213,8	214,7	0,4	93,4
Impost sobre energia (participació en l'impost estatal)	269,8	273,8	343,9	276,3	276,7	267,7	-3,2	93,7
Impost sobre determinats mitjans de transport (participació en l'impost estatal)	72,5	50,4	54,5	68,5	77,3	95,1	23,0	127,9
Impost sobre vendes minoristes det. hidrocarburs (participació en l'impost estatal)	113,4	27,7	-	-	-	-	-	-
Impost sobre vendes minoristes det. hidrocarburs (tram autonòmic)	195,1	55,4	-	-	-	-	-	-
Liquidacions pendents de participació en impostos cedits	505,3	0,0	0,0	-112,2	-108,1	42,6	-139,5	123,2
B. Total ingressos per transferències	-2.973,4	1.514,6	487,6	753,7	1.225,0	594,5	-51,5	67,6
Liquidacions pendents del fons de suficiència	-3.289,9	-216,1	-341,2	-57,8	0,0	0,0	-	-
Liquidació bestreta a compte dels recursos previstos en el sistema de finançament aprovat per Acord 6/2009 CF	-2.189,6	-60,4	-53,8	-53,8	-53,8	0,0	-100,0	-
Fons de Suficiència Global (bestreta)	1.753,2	809,2	638,1	626,0	747,8	728,9	-2,5	94,2
Fons de Garantia de Serveis Públics Fonamentals (bestreta)	-938,6	-718,4	-748,4	-845,0	-825,5	-958,7	16,1	110,4
Fons de Suficiència Global (liquidació)	0,0	0,0	0,0	-74,6	93,9	130,7	39,2	100,0
Fons de Garantia Serveis Públics Fonamentals (liquidació)	405,1	440,1	-19,9	-120,9	-14,9	-132,6	788,0	-16.733,4
Fons Competitivitat (liquidació)	862,6	835,8	612,6	684,4	785,1	873,1	11,2	100,8
Regularització model de finançament	330,7	330,7	330,7	509,0	370,8	-124,8	-133,7	100,0
Fons específics de l'acord de finançament (conveni control incapacitat temporal)	52,9	61,3	47,9	43,4	58,0	50,5	-13,0	96,9
Fons específics de l'acord de finançament (fons de cohesió sanitària)	15,4	10,1	1,3	12,1	22,3	0,0	-100,0	0,0
Acord de finançament sanitari (facturació accidents i estrangers)	24,8	22,3	20,2	31,0	41,4	27,4	-33,8	127,2

Unitats: milions d'€ i percentatges.

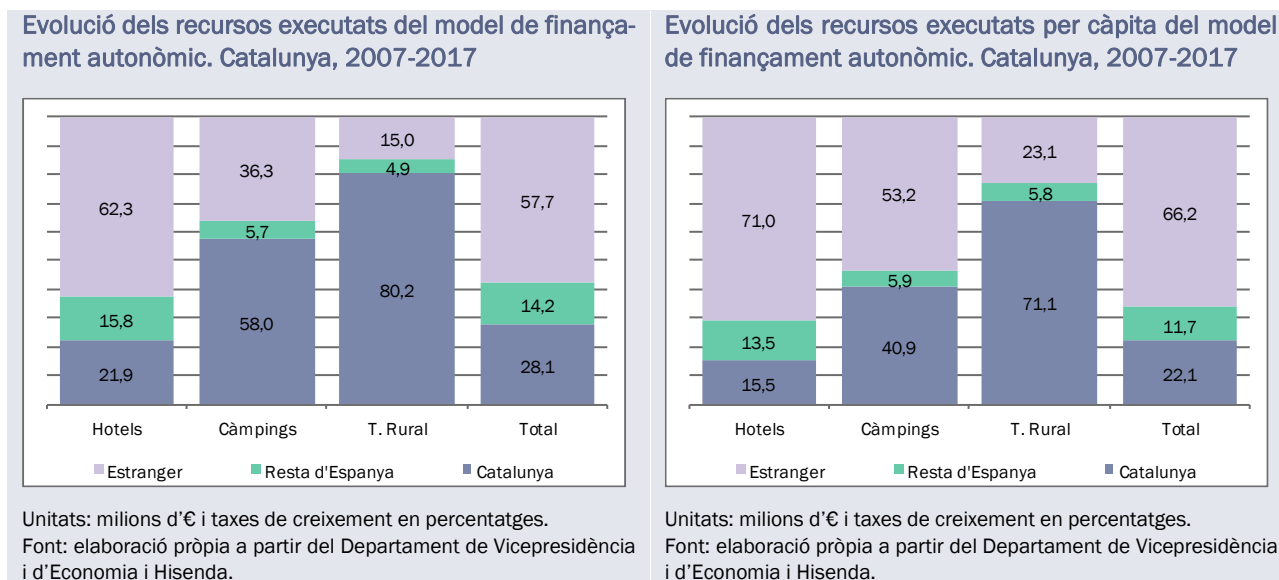
Nota: imports executats (drets liquidats) dels ingressos vinculats al model de finançament.

(1) Imports associats a les bestretes del Fons de Suficiència Global i el Fons de Garantia de Serveis Públics Fonamentals.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Vicepresidència i d'Economia i Hisenda.

Així, els recursos per càpita executats del model de finançament han passat dels 2.883 € per habitant de Catalunya l'any 2009, als 2.986 € per habitant el 2017, i han augmentat el 7,4% respecte del 2016.

GRÀFIC I.4.G4 Evolució dels recursos executats del model de finançament autonòmic. Catalunya, 2007-2017



4.2.2. LA DESPESA EXECUTADA DEL SECTOR PÚBLIC ADMINISTRATIU DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

Augmenta la despesa en termes d'obligacions reconegudes i no s'acompleix la regla de la despesa fixada en el marc de la legislació d'estabilitat pressupostària.

Tot i la disponibilitat d'uns ingressos no financers més elevats, el fet que les finances de la Generalitat estiguin sotmeses al PEF 2017-2018 ha limitat el creixement de la despesa meritada durant aquest any que, d'acord amb el darrer informe de seguiment del PEF del Ministeri, ha augmentat el 3,7% (908,9 milions d'€ més).¹⁶⁵

L'evolució de la despesa, a més de ser compatible amb l'objectiu de dèficit, també està condicionada pel sostre de creixement de l'1,8% finalment fixat per a aquest any per a les CA, a través de la regla de despesa.¹⁶⁶

D'acord amb el que disposa l'article 12 de la Llei orgànica 2/2012,¹⁶⁷ la despesa computable als efectes de la regla de despesa està formada per la despesa no financera en termes SEC de la Generalitat de Catalunya, exclosos els interessos del deute, la despesa no discrecional en prestacions per desocupació, la part de la despesa finançada amb fons finalistes procedents de la Unió Europea o d'altres administracions públiques i les transferències a les comunitats autònomes i a les corporacions locals vinculades als sistemes de finançament.

¹⁶⁵ Vegeu l'*Informe de seguiment dels plans economicofinancers 2017-2018*, IV trimestre 2017. Madrid: Ministeri d'Hisenda i Funció Pública, Secretaria General de Finançament Autonòmic i Local.

¹⁶⁶ Aquest sostre ve determinat per la taxa de referència de creixement del PIB a mitjà termini del 2016, calculada pel Ministeri d'Economia i Competitivitat d'acord amb la metodologia utilitzada per la Comissió Europea.

¹⁶⁷ Vegeu la *Llei orgànica 2/2012, de 27 d'abril, d'estabilitat pressupostària i sostenibilitat financera*. BOE núm. 103, de 30.04.2012.

En l'Informe sobre el grau de compliment de l'objectiu d'estabilitat pressupostària i de deute públic i de la regla de la despesa de l'exercici 2017,¹⁶⁸ s'estableix que la despesa computable a efectes del compliment de la regla de la despesa per a la CA de Catalunya ha estat de 25.944 milions d'€ amb un increment del 3,4% respecte de l'exercici 2016 i que, per tant, els comptes de la Generalitat no han complert amb aquest objectiu, que fixava per al conjunt de les Administracions un increment del 2,1%.

En termes d'obligacions reconegudes (OR), la despesa consolidada -financera i no financera- en l'àmbit de l'SPA de la Generalitat de Catalunya durant l'any 2017 ha estat de 31.193,9 milions d'€, un 0,8% més que el 2016.

Per una part, la despesa no financera (25.250,8 milions d'€ en termes d'OR) augmenta el 4,9% per l'increment de la remuneració del personal, la compra de béns i serveis i l'augment de les transferències corrents.

Per una altra, la despesa financera (capítols 8 i 9) es redueix el 13,7% en relació amb el 2016. Amb una disminució del 2,0% de la variació d'actius financers (capítol 8) per la reducció de préstecs i bestretes a llarg termini i per la reducció del 15,1% de la variació de passius financers (capítol 9), que s'ha vist afectada per un calendari d'amortitzacions més favorable que el de l'any precedent.

TAULA I.4.T4 Evolució de la despesa executada de l'SPA de la Generalitat de Catalunya. Catalunya, 2010-2017

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 (1)	2017 (1)	Variació 2016- 2017
Despeses no financeres	26.461	26.389	23.701	23.031	23.798	25.567	24.066	25.251	4,9
Despeses corrents	24.161	24.264	22.276	21.622	22.572	24.341	22.997	24.249	5,4
Cap. 1 Remuneracions del personal	7.590	7.235	6.557	6.358	6.386	6.971	7.147	7.450	4,3
Cap. 2 Despeses de béns corrents i serveis	7.661	7.471	7.243	6.769	7.383	8.595	7.984	8.314	4,1
Cap. 3 Despeses financeres	919	1.479	1.743	1.761	1.923	1.202	583	792	35,9
Cap. 4 Transferències corrents	7.991	8.079	6.733	6.734	6.880	7.572	7.284	7.692	5,6
Cap. 5 Fons de contingència	0	0	0	0	0	0	0	0	
Despeses de capital	2.301	2.125	1.425	1.409	1.226	1.226	1.069	1.002	-6,3
Cap. 6 Inversions reals	1.174	903	717	680	564	448	460	488	5,9
Cap. 7 Transferències de capital	1.127	1.222	708	729	662	779	608	514	-15,5
Despeses financeres	3.184	5.814	7.457	11.107	6.905	6.843	6.883	5.943	-13,7
Cap. 8 Variació d'actius financers	1.389	989	1.334	2.124	1.219	1.500	751	736	-2,0
Cap. 9 Variació de passius financers	1.795	4.825	6.123	8.983	5.686	5.342	6.132	5.207	-15,1

¹⁶⁸ Vegeu l'Informe sobre el grau de compliment de l'objectiu d'estabilitat pressupostària, i de deute públic i de la regla de la despesa de l'exercici 2016, de 15 d'abril del 2017. Madrid: Ministeri d'Hisenda i Funció Pública.

Total despeses	29.645	32.203	31.158	34.138	30.703	32.409	30.948	31.194	0,8
-----------------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	-----

Unitats: milions d'€ i percentatges.

(1) Les dades del 2016 i 2017 són provisionals. Provenen de les dades d'Execució Pressupostària Mensual de les CA del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques. Les dades estan depurades de les operacions relatives a la intermediació financera local (IFL) i a algunes de les ajudes concedides als agricultors en el marc de la política agrícola comunitària (PAC) i no inclouen l'import de les despeses executades per transferències corrents corresponents a la participació de les entitats locals en els tributs de l'Estat, i l'import de les despeses per transferències de capital associats al FEAGA.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades d'Execució Pressupostària Mensual de les CA del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques.

La despesa no financera meritada l'any 2017 augmenta el 3,7%.

L'augment de la despesa meritada el 2017 és lleugerament inferior al de la despesa no financera, en termes d'OR, com a conseqüència de la reducció de la despesa desplaçada entre els anys 2016 i 2017.

Un cop descomptat aquest element, la despesa no financera en l'àmbit de l'SPA de la Generalitat i meritada aquest any, augmenta el 3,7%, 0,91 milions d'€ més que el 2016 com a conseqüència, fonamentalment, de tres elements: l'actualització de l'1% de les retribucions del personal del sector públic i la devolució pendent del tercer tram de la paga extraordinària suprimida el 2012; per l'augment de la despesa sanitària; i per l'augment dels concerts eductius i les transferències a les universitats. Increments que es veuen reflectits en l'evolució dels capítols 1, 2, 3 i 4 del pressupost.

TAULA I.4.T5 Evolució de la despesa no financera ajustada de l'SPA de la Generalitat de Catalunya. 2010-2017

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 (1)	2017 (1)	Variació 2016-2017
Despeses no financeres	29.411	29.480	26.916	26.494	27.239	29.102	27.688	28.704	3,7
Recursos de transferències d'entitats locals i FEAGA	2.949	3.092	3.215	3.464	3.441	3.535	3.623	3.453	-4,7
Despeses no financeres ajustada de transferències	26.461	26.389	23.701	23.031	23.798	25.567	24.066	25.251	4,9
Augment de despesa desplaçada (compte 413/409)	1.208	-471	580	513	708	-1.253	154	50	-67,5
Augment de la despesa associada a interessos del deute meritats	136	292	50	188	5	-480	207	35	-83,1
Despesa no financera ajustada de transferències i depurada del compte 413/409	27.805	26.210	24.331	23.732	24.511	23.834	24.427	25.336	3,7
Despesa no financera ajustada de transferències i depurada del compte 413/409 i del capítol 3	26.750	24.438	22.538	21.783	22.583	23.111	23.637	24.509	3,7

Unitats: milions d'€ i percentatges.

(1) Les dades del 2016 i 2017 són provisionals. Provenen de les dades d'Execució Pressupostària Mensual de les CA del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques. Les dades estan depurades de les operacions relatives a la intermediació financera local (IFL) i a algunes de les ajudes concedides als agricultors en el marc de la política agrícola comunitària (PAC) i no inclouen l'import de les despeses executades per

transferències corrents corresponents a la participació de les entitats locals en els tributs de l'Estat, i l'import de les despeses per transferències de capital associats al FEAGA.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades d'Execució Pressupostària Mensual de les CA del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques.

La despesa meritada augmenta per l'evolució de les remuneracions del personal, de la tarifa del concert sanitari i els costos d'interessos del deute.

A continuació es descriuen els principals elements que expliquen l'evolució per capítols de la despesa no financera del sector públic administratiu (SPA) de la Generalitat l'any 2017:¹⁶⁹

- L'increment del 4,3% de les OR de despesa de personal (capítol 1) es correspon pràcticament amb l'increment de la despesa realment meritada aquest exercici, que augmenta el 4,2% (298,6 milions d'€ més) i s'explica per la devolució pendent del tercer tram de la paga extraordinària suprimida el 2012; per l'actualització global de les retribucions de l'1%; i per la incorporació de personal docent i personal de l'ICS.
- Les OR en la despesa de compra de béns i serveis (capítol 2) augmenta el 4,1%. Increment que és més elevat que la despesa meritada com a conseqüència de la reducció de la despesa desplaçada en relació amb el 2016. En termes de despesa meritada la compra de béns i serveis augmenta el 2,7% (216,4 milions d'€ més) per l'augment de la despesa sanitària; per l'increment en la compra de serveis socials; i per l'augment de despeses TIC i despeses vinculades a les eleccions del 21 de desembre.
- Les OR en despesa d'interessos (capítol 3) augmenten el 35,9% que, com en el cas del capítol anterior, és més elevat que l'augment de la despesa meritada, com a conseqüència de la reducció de la despesa desplaçada en relació amb el 2016. La despesa meritada en interessos augmenta el 4,6% (36,2 milions d'€ més) com a conseqüència, principalment, de l'augment del volum del deute.
- Les OR en transferències corrents (capítol 4) augmenten el 5,6%. Augment que també supera el de la despesa meritada per la reducció de la despesa desplaçada respecte del 2016. La despesa meritada en transferències corrents s'incrementa el 4,6% (337,1 milions d'€ més). Aquesta evolució respon, principalment, a l'augment de la partida de farmàcia; a l'actualització de l'1% de les retribucions del personal i el retorn parcial de la paga extra del 2012 de l'escola concertada, de les universitats públiques i de la resta d'entitats del sector públic de la Generalitat que es financen amb transferències; a l'increment de les subvencions socials vinculades als 0,7% de l'IRPF i les transferències a l'Agència Tributària de Catalunya per la internalització dels serveis de recaptació; al canvi de criteri d'aplicació de les transferències de l'Agència Catalana de l'Habitatge que fins a l'any 2016 es comptabilitzaven com a transferències de capital; i a l'augment de les transferències a les entitats que gestionen les polítiques de transport.
- Les OR en inversions reals (capítol 6) augmenten el 5,9%, inferior a l'increment del 27,2% de la despesa realment meritada aquest exercici (102,0 milions d'€ més) i s'explica, bàsicament, per la despesa més elevada d'inversions en edificis.
- Finalment, les OR en transferències de capital (capítol 7) es redueixen el 15,5%, que es correspon amb la reducció del 12,8% en termes de despesa meritada (78 milions d'€ menys que el 2016) com a conseqüència, principalment, del traspàs a transferències corrents dels recursos de l'Agència Catalana de l'Habitatge.

¹⁶⁹ Vegeu l'*Informe mensual d'execució*, núm. 36 (febrer 2018), del Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda i l'*Informe econòmic i financer del Projecte de pressupostos de la Generalitat de Catalunya 2017*.

4.2.3. EL DÈFICIT DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

Es redueix el dèficit de la Generalitat per l'impacte que la millora de l'activitat econòmica té sobre els ingressos associats al model de finançament autonòmic.

L'evolució dels ingressos i les despeses liquidades en l'exercici 2017 ha tingut com a conseqüència una reducció, del 37,0%, del dèficit de la Generalitat (mesurat en termes SEC), des dels 1.974,0 milions d'€ l'any 2016 als 1.243,0 milions d'€ del 2017, que se situa en el 0,56% del PIB, assolint l'objectiu fixat en el marc del Programa d'estabilitat financera.

L'esforç de consolidació fiscal ha estat de 731,0 milions d'€, amb una aportació de 733,6 milions d'€ en l'àmbit de l'SPA de la Generalitat i un increment de 2,6 milions d'€ del dèficit per la resta d'ajustos de comptabilitat nacional (vegeu la taula I.4.T7).¹⁷⁰

En l'àmbit de l'SPA de la Generalitat els ingressos no financers meritats el 2017 augmenten en 1.642,5 milions d'€ (fonamentalment per l'impacte de la millora de l'activitat econòmica sobre els recursos del sistema de finançament autonòmic), compensant l'augment en 908,9 milions d'€ de la despesa no financera meritada.

La resta d'ajustos SEC, que aporten un increment de 2,6 milions d'€ del dèficit, es pot desglossar en els següents elements:

- L'augment de la recaptació fa augmentar l'estimació de la recaptació incerta d'impostos, de -162,0 milions d'€ a -217,0 milions d'€, empitjorant els ingressos, i per tant, aportant un esforç negatiu de consolidació fiscal de 55,0 milions d'€.
- La combinació dels resultats econòmics del sector públic empresarial SEC i les aportacions de capital de la Generalitat a aquestes entitats passen de 71,0 milions d'€ a 79,0 milions d'€ i aporten un esforç de consolidació de 8,0 milions d'€.
- L'ajust per transferències de la UE es manté en 15,0 milions d'€ i per tant no fa un nou esforç de consolidació en relació al 2016.
- Finalment, els altres ajustos SEC passen de 23,3 milions d'€ a 67,7 milions d'€, aportant un esforç de consolidació de 44,4 milions d'€.

TAULA I.4.T6 Evolució de la capacitat/necessitat de finançament de la Generalitat sense sector empresarial (1) i en termes SEC. Catalunya, 2010-2017

	2010	2015	2016 (2)	2017 (2)	Variació 2016-2017	Variació 2016-2017 %
Total ingressos no financers (OR)	21.319,5	20.230,7	22.381,0	24.023,5	1.642,5	7,3
Liquidacions negatives dels anys 2008 i 2009 del sistema de finançament autonòmic	0,0	124,8	124,8	124,8	0,0	0,0
Total ingressos no financers meritats	21.319,5	20.355,5	22.505,8	24.148,3	1.642,5	7,3
Despesa no financera meritada (3)	27.805,4	23.833,6	24.427,1	25.336,0	908,9	3,7

¹⁷⁰ Vegeu, també, la taula IV.4.A.T3 de l'annex on s'obté la necessitat de finançament de la Generalitat de Catalunya en termes SEC a partir dels ingressos i les despeses en termes d'obligacions reconegudes en l'àmbit de l'SPA i els diferents ajustos SEC.

Despesa no financera meritada menys capítol 3 de despesa financera (3)	26.750,3	23.111,3	23.637,3	24.508,8	871,5	3,7
Capacitat/Necessitat de finançament meritada de l'SPA de la Generalitat	-6.486,0	-3.478,1	-1.921,3	-1.187,7	733,6	-38,2
Total resta ajustos de CN (SEC)	-2.602,3	-2.403,1	-52,7	-55,3	-2,6	5,0
Recaptació incerta	-215,0	-146,0	-162,0	-217,0	-55,0	34,0
Aportacions de capital (4)	-1.127,0	-601,0	71,0	79,0	8,0	11,3
Transferències de la UE	38,0	-129,0	15,0	15,0	0,0	0,0
Resultat sector públic empresarial SEC (4)	-648,0	149,0	-	-	-	-
Altres ajustos	-650,3	-1.676,1	23,3	67,7	44,4	190,4
Inversions associacions públi-coprivades (APP's)	0,0	-1.536,0	16,0	34,0	18,0	112,5
Resta ajustos	-650,3	-140,1	7,3	33,7	26,4	361,0
Capacitat/Necessitat de finançament (SEC)	-9.088,3	-5.881,2	-1.974,0	-1.243,0	731,0	-37,0

Unitats: milions d'€ i percentatges.

(1) El perímetre institucional de la Generalitat sense el sector públic empresarial compren les dades consolidades de l'Administració general de la Generalitat, els organismes autònoms, l'Institut Català de la Salut, el Servei Català de la Salut i l'Institut Català d'Assistència i Serveis Socials.

(2) Les dades del 2016 i 2017 són provisionals. Provenen de les dades d'Execució pressupostària mensual de les CA del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques. Les dades estan depurades de les operacions relatives a la intermediació financera local (IFL) i d'algunes de les ajudes concedides als agricultors en el marc de la política agrícola comunitària (PAC).

(3) La despesa no financera meritada s'obté a partir de la despesa no financera en termes d'obligacions reconegudes ajustada del comptes 413/409 o altres similars (despesa desplaçada) i de l'ajut d'interessos meritats.

(4) Els anys 2016 i 2017 les aportacions de capital sumen l'impacte en termes SEC de les aportacions de capital i els resultats del sector públic empresarial de la Generalitat.

Font: elaboració pròpia a partir dels informes de seguiment dels plans economicofinancers del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques, de les dades d'Execució pressupostària mensual de les CA del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques, de l'Informe mensual d'execució, núm. 36 (febrer 2018), del pressupost del sector públic administratiu, del Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda, i de l'informe *El procés de consolidació fiscal (III): evolució del dèficit i del deute de la Generalitat de Catalunya*. Monografia, núm. 21, del Departament de Vicepresidència i d'Economia i Hisenda de la Generalitat de Catalunya, 2016.

4.2.4. ENDEUTAMENT DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

El deute de la Generalitat augmenta, si bé redueix el seu pes fins al 34,8% del PIB, complint l'objectiu de deute per al 2017.

El Govern de la Generalitat tenia autoritzat un increment de deute de 2.608 milions d'€ per a l'any 2017 que, sumat al deute a 31 de desembre del 2017, fixa un sostre de 77.726 milions d'€ per a aquest any, el 34,8% del PIB. Aquest increment ve determinat pels acords de Consell de Ministres que van aprovar els objectius individuals de deute de les CA el 23 de desembre del 2017 i també té en compte els acords de la Comissió Delegada del Govern per a Assumptes Econòmics. L'increment autoritzat del deute es compon de 125 milions d'€ corresponents a les liquidacions negatives dels anys 2008 i 2009 del sistema de finançament autonòmic, de 1.339 milions d'€ corresponents a l'objectiu de dèficit del 0,6% del PIB fixat per a les CA el 2017, i de 1.144 milions d'€ a través de mecanismes addicionals de finançament fixats en la Comissió Delegada, per finançar deutes amb proveïdors per dèficits d'exercicis anteriors al 2017.

L'endeutament de la Generalitat en termes SEC s'ha incrementat el 2017 de 2.622 milions d'€, el 3,5% respecte del 2016, fins als 75.740 milions d'€. Aquest increment es manté en la línia del de l'any 2016 i és clarament inferior als dels anys precedents, i permet reduir el pes del deute sobre el PIB fins al

34,8%. Per tant, es compleix així amb els límits d'endeutament fixats en el marc dels objectius d'estabilitat pressupostària.

TAULA I.4.T7 Evolució de l'endeutament viu i altres instruments financers de la Generalitat de Catalunya. Catalunya, 2010-2017 (segons SEC)

	Dades dels Comptes Generals de la Generalitat							Dades deute (PDE) Banc d'Espanya	
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2016	2017
Total endeutament SEC 95	31.741	41.912	50.045	57.378	64.458	72.195	75.099	75.118	77.740
Endeutament empreses no SEC 95	7.931	6.027	5.606	3.134	3.581	2.849	2.489	-	-
Total endeutament financer	39.672	47.939	55.651	60.868	68.039	75.044	77.588	-	-
Altres instruments financers (1)	3.391	2.673	-	-	-	-	-	-	-
Endeutament TOTAL	43.063	50.612	-	-	-	-	-	-	-
Endeutament financer sobre PIB (2)	18,9%	22,9%	27,4%	30,0%	32,8%	34,8%	34,5%	35,1%	34,8%
Endeutament TOTAL sobre PIB (2)	20,5%	24,1%	-	-	-	-	-	-	-

Unitats: milions d'€ i percentatges.

Nota: l'augment de l'endeutament de cada any incorpora el dèficit generat en l'exercici, l'efecte del refinançament del deute que venia i la incorporació de noves entitats dins el perímetre de consolidació SEC.

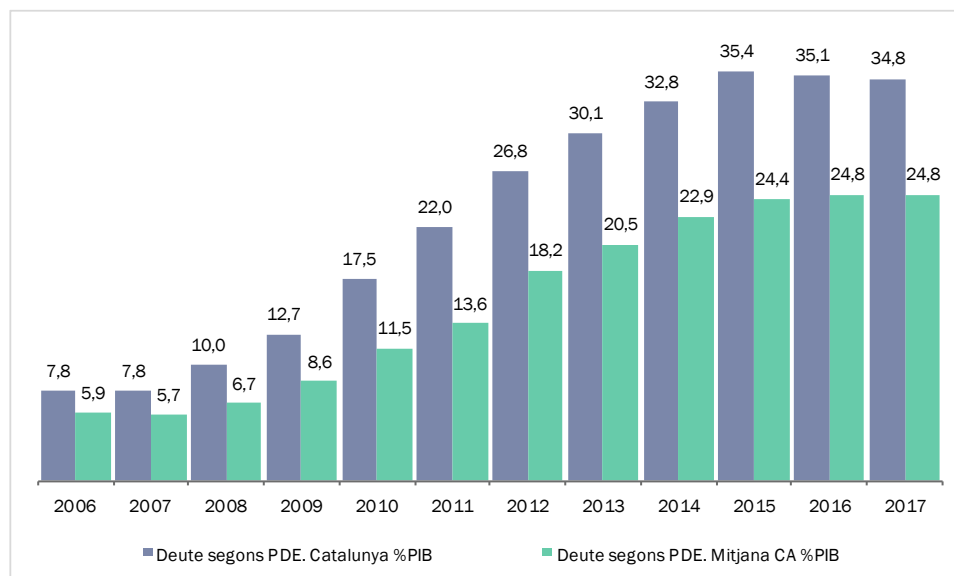
(1) Censos, *confirming*, pagaments a tercers, titulització i préstecs rebuts d'altres administracions públiques. Des de l'any 2013 els censos emfitètics estan inclosos en el deute financer, de la mateixa manera que el *confirming* o confirmació de pagament que està inclòs en l'endeutament financer des del 2012. Per altra banda, el pagament a compte de tercers tanca a zero el 2014.

(2) PIB nominal de Catalunya SEC-2010 segons Idescat. Per als anys 2016-2017: deute financer segons programa de dèficit excessiu (PDE) amb relació al PIB català SEC-2010 de la Comptabilitat regional, INE.

Font: Departament de Vicepresidència i d'Economia i Hisenda de la Generalitat de Catalunya, Idescat, Banc d'Espanya i INE.

Catalunya manté un pes del deute sobre el PIB clarament per sobre del de la mitjana de les CA d'Espanya (10 punts percentuals). Durant els anys de crisi econòmica aquest pes ha augmentat amb més intensitat que el de la mitjana de totes les CA d'Espanya, si bé els dos darrers anys ha retallat lleugerament la distància respecte de la mitjana de CA, com a conseqüència d'uns increments de l'endeutament de la Generalitat relativament més baixos que en el conjunt de CA.

GRÀFIC I.4.G5 Deute sobre PIB del sector Administració pública de la Generalitat (SEC) i del conjunt de comunitats autònomes. 2006-2017



Unitats: percentatges.

Nota: El sector Administració pública inclou l'Administració general, organismes autònoms, administratius, universitats i empreses públiques dependents sectoritzades com a administracions públiques. Deute segons Protocol de dèficit excessiu (PDE).

Font: Banc d'Espanya.

Els mecanismes de liquiditat de l'Estat financen, pràcticament, el 69% del deute de la Generalitat.

Finalment, cal assenyalar que l'estructura de la cartera del deute de la Generalitat de Catalunya s'ha vist àmpliament modificada com a conseqüència de la situació dels mercats financers. A partir de l'any 2012 la Generalitat s'ha adherit als mecanismes de liquiditat creats pel Govern central per tal de facilitar el refinançament dels venciments del deute i cobrir les noves necessitats d'endeutament.

Aquests recursos estan condicionats al compliment de la normativa d'estabilitat pressupostària i s'estructuren a través de la línia ICO-venciments, vigent únicament l'any 2012 -a través de la qual es van concedir préstecs a les CA per al pagament dels venciments de deute financer autonòmic-, el Fons de Pagament a Proveïdors (FPP) -operacions de préstec destinades a finançar el deute comercial- i, la més important en termes quantitius, el Fons de Liquiditat Autonòmic (FLA) -per atendre les necessitats derivades del dèficit de cada exercici i de venciments de deute-.

A 31 de setembre del 2017 el saldo viu del deute a finançar amb els mecanismes de liquiditat és de 53.005 milions d'€, que significa el 69,0% del deute de la Generalitat en termes del PDE.¹⁷¹

¹⁷¹ Vegeu l'informe *El procés de consolidació fiscal (III): evolució del dèficit i del deute de la Generalitat de Catalunya*. Monografia, núm. 21. Departament de Vicepresidència i d'Economia i Hisenda de la Generalitat de Catalunya, 2016 i l'Informe *Investor presentation*, desembre del 2017, del Departament de Vicepresidència i d'Economia i Hisenda de la Generalitat de Catalunya.

5. ECONOMIA SOCIAL

A diferència dels anys anteriors, durant el 2017 no s'han aprovat normes o documents que analitzin el concepte de l'economia social i de les societats que l'integren. En canvi, el debat tant a escala europea com internacional¹⁷² s'ha centrat en el paper que han de tenir aquestes entitats en determinats àmbits de l'economia, com ara la producció de l'energia, o en els nous models de negoci sorgits en el que es coneix com l'economia col·laborativa o, utilitzant un altre terme, l'economia de les plataformes (*platform economy*).

En primer lloc, el Comitè Econòmic i Social Europeu (CESE) recomana elaborar un marc general aplicable a l'energia de prosumidors (és a dir, consumidors i productors),¹⁷³ alhora que constata la idoneïtat d'adaptar la forma jurídica de la cooperativa per tal d'afavorir el desenvolupament d'aquest tipus d'energia. Aquestes cooperatives poden contribuir a reduir costos de producció de l'electricitat i reforçar la posició d'aquests agents en el mercat de l'energia.

En segon lloc, el CESE¹⁷⁴ també destaca el paper que poden tenir les entitats de l'economia social en el desenvolupament de l'economia digital, atès que considera que les plataformes cooperatives poden facilitar dur a terme activitats de manera col·laborativa i amb projecció internacional, com ara les finances, la governança o l'aprenentatge.

En el mateix sentit, el CTESC, en el posicionament sobre l'economia col·laborativa,¹⁷⁵ proposa que l'Administració doni suport a l'aplicació, si escau, dels principis de l'economia social en el marc de l'economia col·laborativa, en particular en allò que es refereix als principis de solidaritat, democràcia i participació, així com a la cooperació amb la comunitat local.

D'altra banda, el Parlament Europeu, en la Resolució sobre les condicions laborals i l'ocupació precària,¹⁷⁶ defensa la necessitat de fomentar l'emprenedoria i el cooperativisme en l'economia col·laborativa i les plataformes digitals, per tal de reduir els riscos plantejats pels nous models de negoci en relació amb els drets i les condicions laborals dels treballadors.

L'any 2017 s'ha modificat el règim de la prestació de treball regulat per la Llei de cooperatives.

Precisament, amb l'objectiu de garantir els drets i les condicions laborals dels treballadors, el Parlament de Catalunya ha modificat el règim de la prestació de treball regulat per la Llei de cooperatives.¹⁷⁷ Es pretén evitar el recurs a la subcontractació mercantil mitjançant cooperatives de treball associat en determinats sectors que ha comportat un ús fraudulent d'aquesta forma societària en alguns casos, en anar dirigida a eludir l'aplicació de la normativa laboral i de Seguretat Social.

La modificació legislativa estableix que les cooperatives de treball associat amb més de 25 socis treballadors i que siguin subcontractades per exercir tota o part de la pròpia activitat o de l'activitat principal d'una altra empresa o bé tinguin una alta dependència econòmica respecte d'un sol client, apliquin amb caràcter de norma mínima i indisponible, les condicions de treball reconegudes als convenis col·lectius

¹⁷² Oficina Internacional del Treball (2017). *La cooperación en un mundo del trabajo en transformación: hacia un futuro cooperativo. Nota informativa*, 6. Organització Internacional del Treball.

¹⁷³ Dictamen del CESE. "Cooperatives de productors-consumidors (prosumidors) d'energia: oportunitats i reptes en els països de la UE". DOUE C 34, de 02.02.2017.

¹⁷⁴ Dictamen del CESE. "La dimensió exterior de l'economia social". DOUE C 345, de 13.10.2017.

¹⁷⁵ CTESC (2017). *Posicionament del CTESC sobre l'economia col·laborativa*. Col·lecció Estudis i Informes, 44. Barcelona: Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya.

¹⁷⁶ Resolució de 4 de juliol de 2017 (2016/2221(INI)).

¹⁷⁷ Vegeu l'article 132, apartats 5, 6, 7, 8 i 9 de la *Llei 12/2015, de 9 de juliol, de cooperatives*, introduïts per la *Llei 5/2017, del 28 de març, de mesures fiscals, administratives, financeres i del sector públic i de creació i regulació dels impostos sobre grans establiments comercials, sobre estades en establiments turístics, sobre elements radiotòxics, sobre begudes ensucrades envasades i sobre emissions de diòxid de carboni* (DOGC núm. 7340, de 30.03.2017).

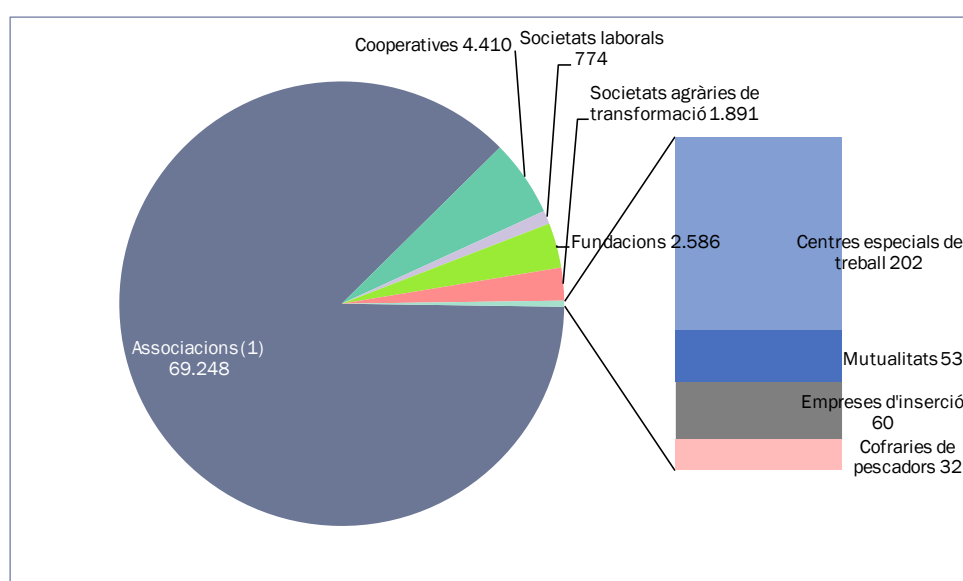
laborals que siguin aplicables als treballadors per compte d'altri en el sector o centre de treball de l'empresa principal. Així mateix, preveu que la protecció social d'aquests treballadors ha de ser la mateixa que la que comporta cotitzar al règim general de la Seguretat Social.

5.1. DEMOGRAFIA EMPRESARIAL

Un any més, creix el nombre d'entitats que conformen l'economia social.

A partir de la definició legal d'economia social que estableix la Llei d'economia social¹⁷⁸ es pot fer una primera aproximació quantitativa de les entitats que la integren, tenint en compte només la forma jurídica. Tal com reflecteix el gràfic I.5.G1, existirien a Catalunya 79.256 entitats de l'economia social l'any 2017, el 2,3% més que l'any 2016.

GRÀFIC I.5.G1 Entitats que conformen l'economia social a Catalunya, 2017



Unitats: nombres absoluts.

(1) No totes les associacions duen a terme una activitat econòmica i, per tant, no totes poden ser classificades com economia social.

Font: elaboració pròpia a partir del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social i dels departaments de Justícia, d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, de Treball, Afers Socials i Famílies i de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda.

Malgrat això, cal tenir en compte que el principal grup, les associacions, està sobrerrepresentat, atès que a partir de la definició legal d'economia social, caldria excloure'n les que no realitzen una activitat econòmica. Aquesta dada no està disponible en el Registre d'Associacions, adscrit a la Direcció General de Dret i d'Entitats Jurídiques del Departament de Justícia. El motiu és que, d'acord amb la normativa vigent, les associacions no rendeixen comptes davant el registre (excepte les declarades d'utilitat pública).

La manca de dades estadístiques oficials impedeix fer una anàlisi completa de l'economia social.

D'altra banda, cal constatar un any més que, malgrat la diversitat de formes jurídiques que integren el concepte legal, només es disposa de dades estadístiques oficials sobre cooperatives i societats laborals, si bé en determinats aspectes es disposa també d'informació sobre les empreses d'inserció i els centres especials de treball facilitada pel Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. En conseqüència, hi ha una important disparitat entre el conjunt d'entitats que integren l'economia social i la informació pública i oficial sobre aquestes, fet que en dificulta una anàlisi completa.

¹⁷⁸ Llei 5/2011, de 29 de març, d'economia social. BOE núm. 76, de 30.03.2011.

Així mateix, cal tenir en compte que les formes jurídiques de les entitats que són considerades economia social per aplicació de la definició legal, no són excloents. És a dir, algunes de les entitats incloses en el gràfic I.5.G1 estan comptabilitzades dos cops, atès que, d'una banda, tenen una forma jurídica determinada i alhora estan considerades entitat d'economia social per la seva activitat. Per exemple, de les 60 empreses d'inserció inscrites al registre el desembre de 2017, el 85,0% són societats limitades, el 13,3% són cooperatives i l'1,7% són societats laborals.¹⁷⁹ Un altre exemple són els centres especials de treball: dels 208 existents, més de la meitat (el 58,2%) són societats d'iniciativa social, el 28,4% són societats d'iniciativa empresarial i el 13,5% restant són cooperatives o societats anònimes laborals.

D'altra banda i tal com ja s'ha comentat, el gruix d'informació disponible es redueix a les cooperatives i les societats laborals. Segons les dades del IV trimestre de l'any 2017 del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social, a Catalunya hi ha 4.410 cooperatives i 774 societats laborals en alta a la Seguretat Social (SS) (vegeu la taula I.5.A.T1 de l'annex). Aquestes 5.184 empreses representen el 0,9% del total d'empreses a Catalunya.¹⁸⁰

El nombre de cooperatives creix per quart any consecutiu mentre que les societats laborals continuen davallant.

No hi ha canvis respecte de l'evolució de les societats laborals descrita en edicions anteriors d'aquesta Memòria: continuen davallant any rere any. En canvi, les cooperatives creixen per quart any consecutiu (l'1,4%). Malgrat això, el creixement registrat el 2017 és menys intens que el registrat l'any anterior, quan fou del 5,2%.

En l'àmbit estatal la situació descrita és la mateixa: les societats laborals decreixen de manera continuada (el 5,7% respecte del 2016) i s'incrementen les cooperatives, si bé amb un percentatge menor que el 2016: 0,8% vs. 2,0%. Les comunitats autònomes que tenen més cooperatives en situació d'alta són Navarra (amb 63 cooperatives més que el 2016), Catalunya (amb 62) i l'Aragó (44 cooperatives). En canvi, davalla el nombre de cooperatives a comunitats com Castella La Manxa (38 cooperatives menys), Andalusia (24) i Extremadura (24). Per a més detalls, vegeu la taula I.5.A.T2 de l'annex.

En l'edició anterior d'aquesta Memòria s'apuntava com a possibles factors explicatius de l'elevat increment del nombre de cooperatives en alta a la SS a Catalunya la millora de la situació econòmica general, l'aplicació de la nova Llei de cooperatives catalana i els resultats dels programes públics de foment de l'economia cooperativa i de creació de cooperatives, com ara el programa Aracoop i la Xarxa d'Ateneus Cooperatius.¹⁸¹

Una de cada tres noves cooperatives té només dos socis inicials.

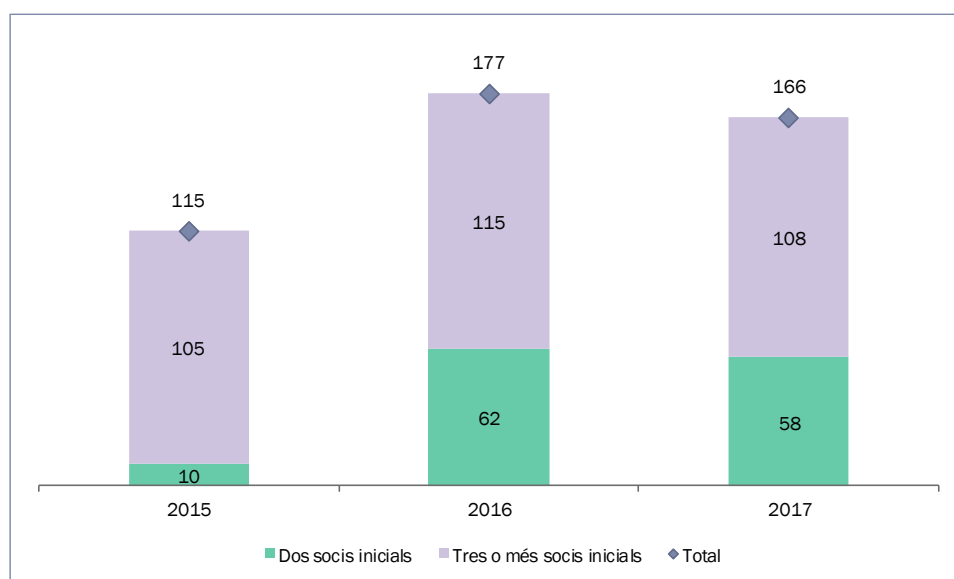
Així, la Llei de cooperatives permet la constitució de noves cooperatives amb només dos socis durant els primers cinc anys d'activitat de la cooperativa. Les dades facilitades pel Departament de Treball, Afers Socials i Famílies confirmen que les cooperatives de dos socis tenen un pes significatiu entre les noves cooperatives creades durant el 2017 (el 34,9%), tal com reflecteix el gràfic següent.

¹⁷⁹ La majoria d'aquestes empreses pertanyen al sector serveis (el 57,5%), si bé el sector industrial i primari tenen també un pes significatiu (del 25% i de l'11,3%; vegeu el gràfic I.5.A.G1 de l'annex).

¹⁸⁰ Segons el Directori central d'empreses (DIRCE) l'1 de gener de 2017 hi ha 608.981 empreses a Catalunya.

¹⁸¹ Per a un major detall d'aquests programes vegeu l'apartat dedicat a les mesures de foment del treball autònom de l'informe del CTESC sobre el treball autònom a Catalunya 2017.

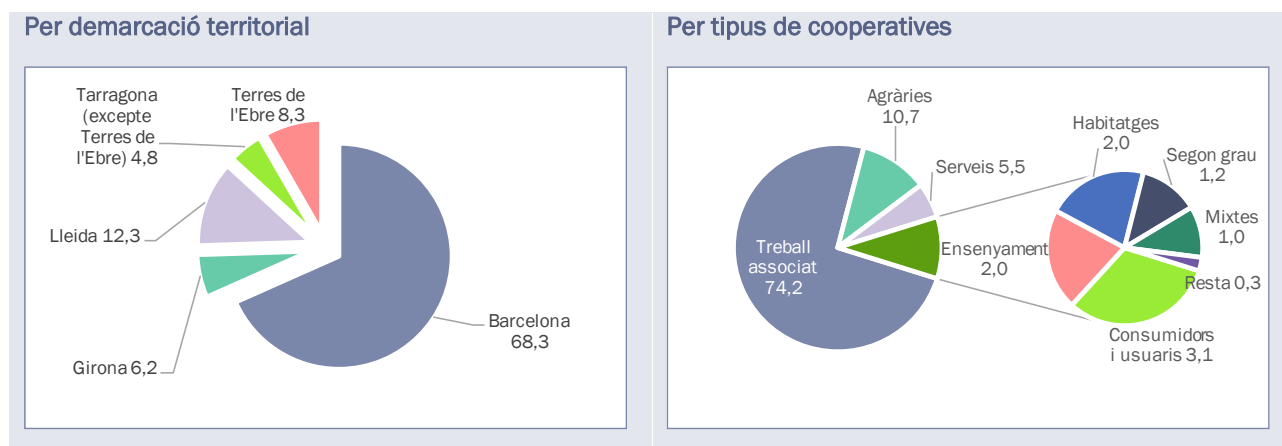
GRÀFIC I.5.G2 Cooperatives constituïdes, per nombre de socis inicials. Catalunya, 2015-2017



Unitats: nombres absoluts.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

D'altra banda, cal destacar que un any més la majoria de les cooperatives es concentra en la demarcació de Barcelona, tal com reflecteix el primer dels gràfics següents. Així mateix, tres de cada quatre cooperatives existents són de treball associat, distribuint-se el 26% restant entre la resta de tipus (vegeu el gràfic I.5.G3 i les taules I.5.A.T3 i I.5.A.T4 de l'annex).

GRÀFIC I.5.G3 Cooperatives existents.¹ Catalunya, 2017

Unitats: percentatges.

(1) La diferència entre el nombre absolut de cooperatives existents segons el Registre de Cooperatives i segons les dades del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social (4.090 vs. 4.410) pot venir explicada pels moviments naturals d'altres, baixes i transformacions que experimenten aquestes societats.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

L'any 2017 s'han creat 166 cooperatives i s'han registrat 14 societats laborals noves. A banda d'aquestes empreses noves cal tenir en compte altres societats que s'han transformat i han adoptat alguna d'aquestes dues formes societàries: 6 cooperatives i una societat laboral. D'altra banda, durant l'any 2017 s'ha cancel·lat la inscripció del Registre de Cooperatives d'onze societats (set per transformació a una altra forma jurídica i quatre per fusió) i s'han dissolt sis cooperatives. Pel que fa a les societats laborals, enguany se n'han dissolt tres.

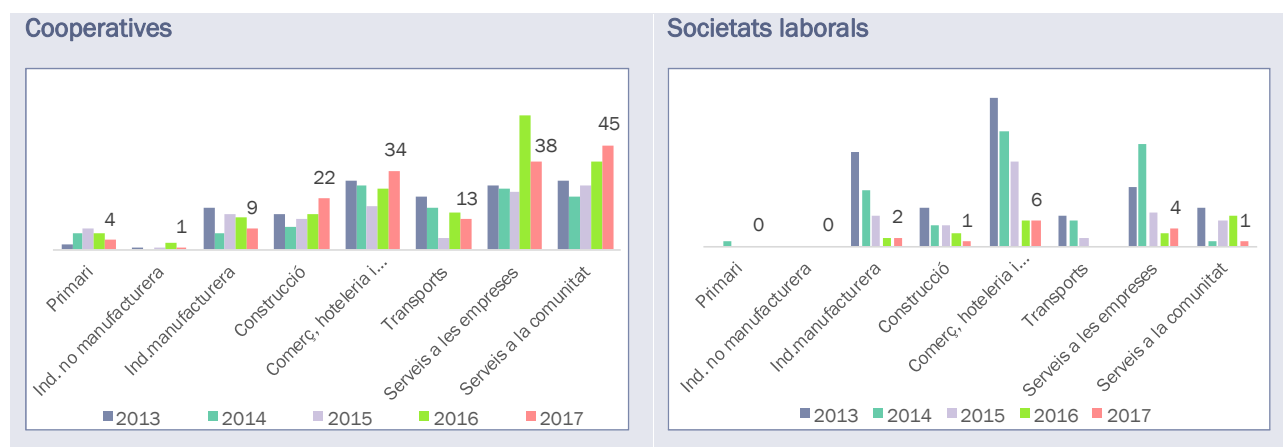
Vuit de cada deu noves cooperatives són de treball associat, dada que les configura un any més com la principal forma jurídica per canalitzar l'activitat cooperativa. Amb tot, respecte de l'any 2016 guanyen pes altres tipus de cooperatives: així, les cooperatives de serveis representen el 9,6% de les cooperatives creades l'any 2017, les d'habitatge el 4,2% i les mixtes el 3,6%. Tal com es pot comprovar a la taula I.5.A.T5 de l'annex, aquests percentatges són superiors als dels anys anteriors.

Els serveis concentren la major part de les societats cooperatives i laborals creades l'any 2017 (el 79,5% i el 78,6% respectivament; vegeu els gràfics I.5.A.G2 i I.5.A.G3 de l'annex). En les noves cooperatives els serveis i la construcció guanyen pes, en detriment de l'agricultura i la indústria.

La majoria de les noves cooperatives operen en els serveis a la comunitat, a les empreses o al comerç i turisme.

Dins del sector serveis les noves cooperatives es concentren principalment en els serveis a la comunitat (el 27,1%), els serveis a les empreses (22,9%) i el comerç, l'hoteleria i la restauració (el 20,5%). Pel que fa a les societats laborals, sis de les 14 noves societats registrades es dediquen al comerç, l'hoteleria i la restauració i quatre als serveis a les empreses.

GRÀFIC I.5.G4 Societats constituïdes o registrades per any. Catalunya, 2013-2017



Unitats: nombres absoluts.

Nota:

Primari: Agricultura, ramaderia i caça; silvicultura i explotació forestal; pesca i aqüicultura.

Indústria no manufacturera: Antracita, hulla i lignit; petroli i gas natural; minerals metàl·lics; minerals no metàl·lics ni energètics; suport a les indústries extractives; coqueries i refinació del petroli; energia elèctrica i gas; aigua; tractament d'aigües residuals; tractament de residus; gestió de residus.

Indústria manufacturera: Ind. de productes alimentaris; fabricació de begudes; ind. del tabac; ind. tèxtils; confecció de peces de vestir; ind. del cuir i del calçat; ind. de fusta i suro, excepte mobles; ind. del paper; arts gràfiques i suports enregistrats; ind. químiques; productes farmacèutics; cautxú i plàstic; prod. minerals no metàl·lics; metalúrgia; prod. metàl·lics, excepte maquinària; prod. informàtics i electrònics; materials i equips elèctrics; maquinària i equips; vehicles motor, remolcs i semiremolcs; altres materials de transport; mobles; ind. manufactures diverses; reparació i instal·lació de maquinària; edició.

Construcció: Construcció d'immobles; construcció d'obres d'enginyeria civil; activitats especialitzades construcció.

Comerç, hoteleria i restauració: Venda i reparació de vehicles motor; comerç engròs, excepte vehicles de motor; comerç detall, excepte vehicles de motor; serveis d'allotjament; serveis de menjar i begudes; reparació ordinadors i efectes personals.

Transports: Transport terrestre i per canonades; transport marítim i per vies interiors; transport aeri; emmagatzematge i afins al transport; agències de viatges i operadors turístics.

Serveis a les empreses i serveis personals: Act. postals i de correus; telecomunicacions; serveis de tecnologies de la informació; serveis d'informació; mediació financera; assegurances i fons de pensions; act. auxiliars mediació financera; act. immobiliàries; act. jurídiques i de comptabilitat; seus centrals i consultoria empresarial; serveis tècnics d'arquitectura i enginyeria; recerca i desenvolupament; publicitat i estudis de mercat; act. professionals i tècniques; act. de lloguer; act. relacionades amb l'ocupació; act. de seguretat i investigació; serveis a edificis i de jardineria; act. administratives d'oficina.

Serveis a la comunitat: Cinema i vídeo, enregistrament de so; ràdio i televisió; act. veterinàries; Adm. pública, defensa i SS obligatòria; educació; act. sanitàries; serveis socials amb allotjament; serveis socials sense allotjament; act. artístiques i d'espectacles; biblioteques i museus; jocs d'atzar i apostes; act. esportives i d'entreteniment; act. associatives; altres act. de serveis personals.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

Durant l'any 2017 s'han creat sis noves empreses d'inserció, segons les dades facilitades pel Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. Quatre d'aquestes sis empreses operen a la demarcació de Barcelona i les altres, una a Tarragona i una a Girona. Cinc són societats limitades i una, cooperativa.

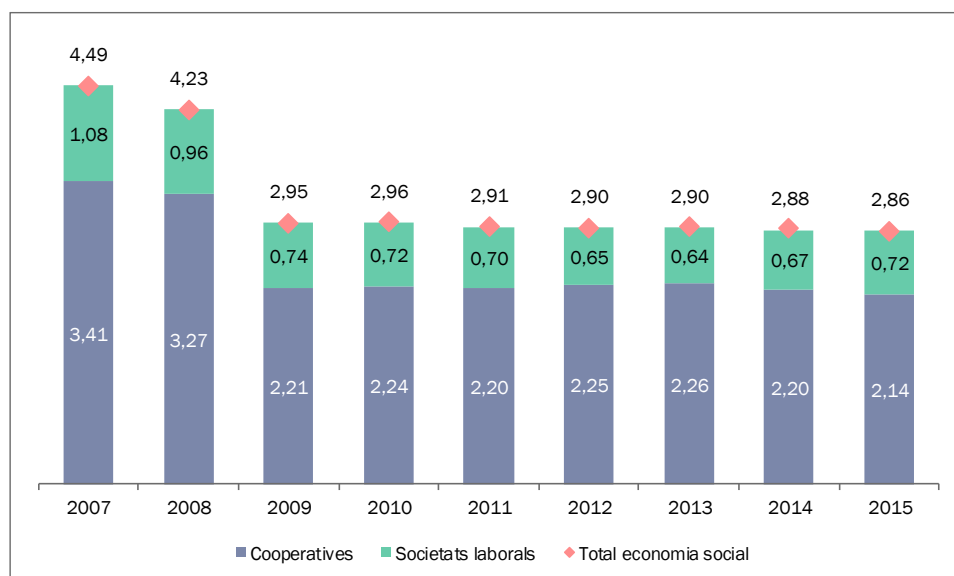
5.2. INDICADORS ECONÒMICS

Valor de producció

Les darreres dades disponibles sobre el valor de producció de les empreses de l'economia social sobre les que es disposa d'informació (cooperatives i societats laborals) corresponen a l'any 2015. Per tant, cal tenir en compte que el context econòmic i social d'aquestes dades no coincideix amb el de les dades comentades en la resta d'apartats.

El gràfic següent mostra com un any més continua davallant el valor de negoci o de producció de l'economia social, en passar de 2,88 a 2,86. Les cooperatives registren dos anys amb taxes de variació negatives mentre que les registrades per les societats laborals són positives.

GRÀFIC I.5.G5 Percentatge del volum de producció de les cooperatives i les societats laborals sobre el PIB. Catalunya, 2007-2015



Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'AEAT i Idescat.

Població ocupada

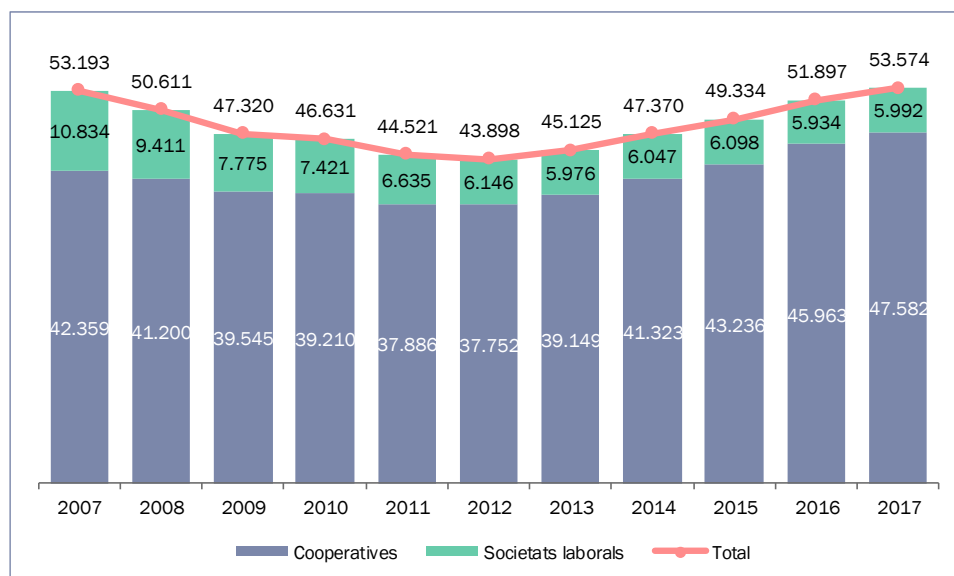
Creix la població ocupada en cooperatives i societats laborals

Per cinquè any consecutiu, creix el nombre de persones que treballen en cooperatives i societats laborals (el 3,2%) i arriba a les 53.574 persones, l'1,62% del total de l'ocupació a Catalunya. En termes absoluts se supera la població ocupada en l'economia social que hi havia l'any 2007, tal com es constata en el gràfic I.5.G5.

Ara bé, cal tenir en compte que només l'ocupació en les cooperatives supera l'existent l'any 2007, atès que el nombre de persones que treballen en societats laborals s'ha reduït el 44,7% en aquests deu anys. Malgrat això, i a diferència de l'any anterior, el 2017 també creix l'ocupació en les societats laborals (l'1,0%) i continua fent-ho en les cooperatives (el 3,5%).

Per règim de cotització, l'any 2017 el creixement més intens el registren les persones que treballen en cooperatives i cotitzen al règim general (RG) de la Seguretat Social (4,1%), en comparació amb el creixement de les que cotitzen al règim especial dels treballadors autònoms (RETA), que creixen el 2,4% i les persones que treballen en societats laborals creixen l'1,0% (vegeu les taules I.5.A.T6 i I.5.A.T7 de l'annex).

GRÀFIC I.5.G6 Persones afiliades a la Seguretat Social que treballen en cooperatives i societats laborals. Catalunya, 2007-2017



Unitats: nombres absoluts.

Nota: dades al IV trimestre.

Font: elaboració pròpia a partir del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

En l'àmbit estatal, l'ocupació en les cooperatives i societats laborals també creix, si bé amb menys intensitat que a Catalunya (1,1% vs. 3,2%). Malgrat això, el seu pes sobre el total de l'ocupació és lleugerament superior a la resta de l'Estat que a Catalunya (2,02% vs. 1,62%).

El comportament de l'ocupació no és homogeni en totes les comunitats autònomes: si bé el nombre de persones que treballen en cooperatives creix en la majoria de comunitats, Catalunya és la que registra el tercer increment més elevat en termes absoluts (amb 1.619 persones més), darrere del País Basc (2.628) i Navarra (1.845). Amb tot, l'ocupació també decreix en altres, com ara la Comunitat Valenciana, que perd 4.391 treballadors. Per a més informació, vegeu la taula I.5.A.T8 de l'annex.

En canvi, el comportament de l'ocupació en les societats laborals és menys optimista, en decreix en la majoria de comunitats autònomes o registrar increments menors que l'ocupació en les cooperatives (vegeu la taula I.5.A.T9 de l'annex).

El creixement de la població ocupada es concentra en la indústria i els serveis

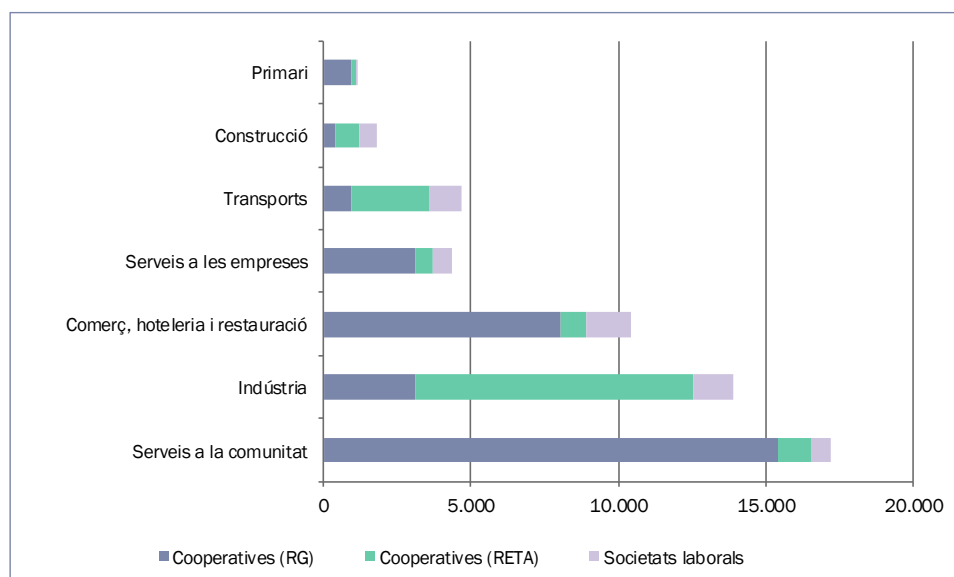
Per sectors d'activitat, a Catalunya l'increment de la població ocupada en l'economia social es concentra en la indústria i els serveis, amb taxes de creixement del 6,4% i del 2,5%, respectivament. En canvi, davalla en l'agricultura (el 4,1%) i la construcció (el 0,8%). Tot i això, en l'àmbit estatal la població ocupada en l'economia social també creix en el sector de la construcció (el 6,8%, tal com recull la taula I.5.A.T10 de l'annex).

L'anàlisi de l'evolució de l'ocupació per branques d'activitat permet constatar com, igual que els anys anteriors, el creixement de l'afiliació es concentra en diferents branques d'activitat depenent del tipus de societat i el règim de cotització.

Així, les persones que treballen en cooperatives i cotitzen al règim general creixen principalment en els serveis a la comunitat (el 7,6%, que suposa 1.089 persones més). En canvi, el principal increment de les persones que treballen en cooperatives i cotitzen al RETA es dona en la indústria, amb 774 persones més (que suposa un increment del 8,9% respecte al 2016). Les persones que treballen en societats laborals creixen en els transports i la construcció (vegeu les taules I.5.A.T6 i I.5.A.T7 de l'annex).

Aquesta evolució diferent segueix la distribució interna de l'ocupació en aquestes societats diferenciant el règim de cotització, atès que gairebé la meitat dels cooperativistes que cotitzen al règim general pertanyen als serveis a la comunitat (el 48,3%) i el 60,1% dels que cotitzen al RETA pertanyen a la indústria. Les branques d'activitat que concentren un percentatge més elevat de persones que treballen en societats laborals són el comerç, l'hoteleria i la restauració (el 25,7%) i la indústria (el 23,1%).

GRÀFIC I.5.G7 Persones que treballen en cooperatives i societats laborals, per règim d'afiliació. Catalunya, 2017



Unitats: nombres absoluts. Dades al IV trimestre.

Nota: l'agrupació per branques d'activitat no coincideix exactament amb la dels anteriors gràfics, atès que el Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social no publica les dades amb el mateix desglossament.

Primari: Agricultura, ramaderia, caça, silvicultura i pesca (Epígraf A, CNAE 2009).

Indústria: Indústries extractives, manufactures, producció i distribució d'energia elèctrica, gas i aigua (Epígrafs B, C, D i E, CNAE 2009). Sota aquest concepte s'inclou la indústria manufacturera i la no manufacturera, atès que les dades del Ministeri de Treball i Immigració no en permeten el tractament per separat. Per tant, no és directament comparable amb la classificació dels gràfics de l'apartat anterior.

Construcció: Epígraf F, CNAE 2009.

Comerç, hosteleria i restauració: Epígrafs G i I, CNAE 2009.

Transport: Transport, emmagatzematge i comunicacions (Epígrafs H i J, CNAE 2009).

Serveis a les empreses i personals: Intermediació financera, activitats immobiliàries, activitats professionals i serveis auxiliars (Epígrafs K, L, M, N i O, CNAE 2009).

Serveis a la comunitat: Educació i activitats sanitàries, socials, activitats culturals i altres serveis (Epígrafs P, Q, R i S, CNAE 2009).

Font: elaboració pròpia a partir del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

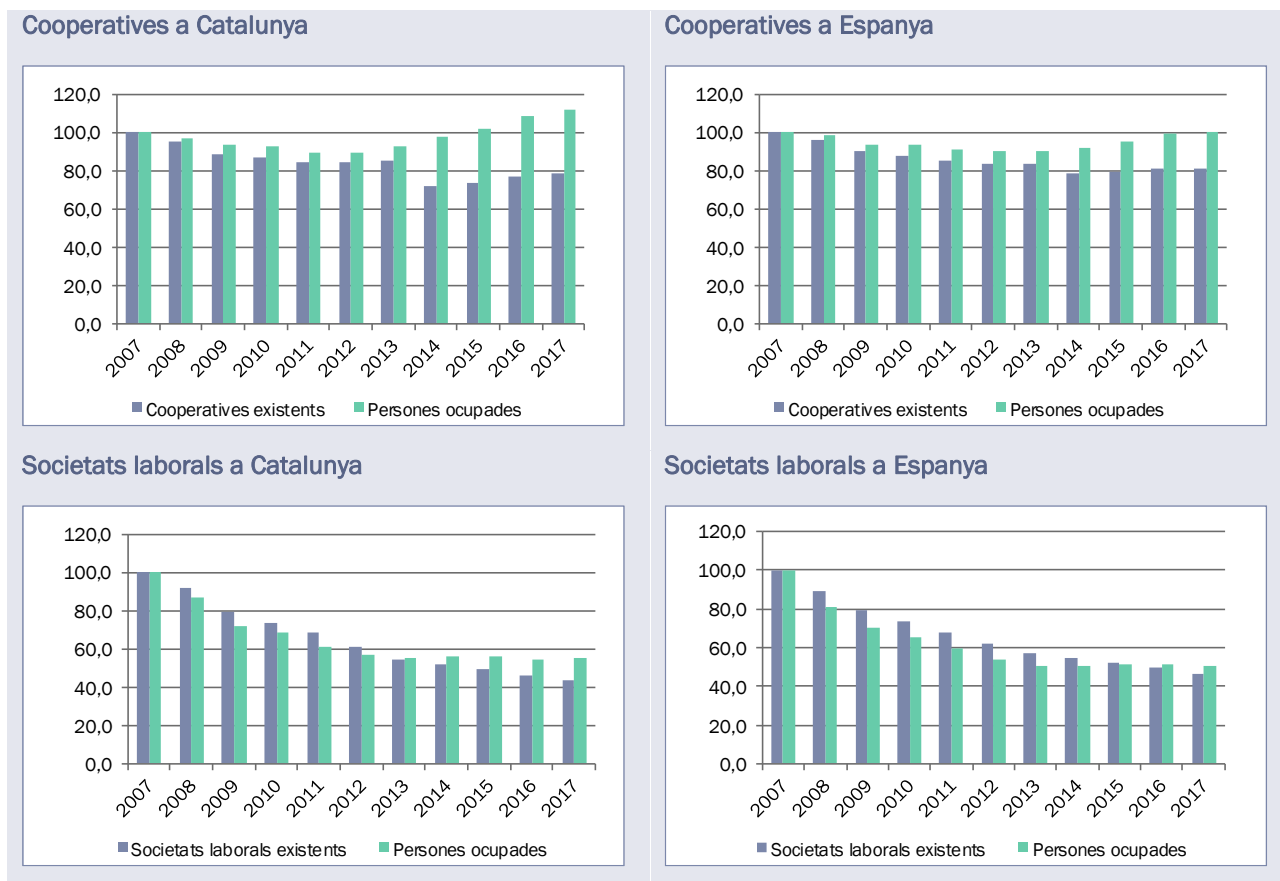
S'incrementa la dimensió mitjana (en termes d'ocupació) de les cooperatives i societats laborals.

El gràfic múltiple següent combina la informació relativa a l'evolució del nombre de societats actives i l'ocupació, prenent com a base l'any 2007. Per tercer any consecutiu, l'ocupació de les cooperatives catalanes és superior a la de l'any 2007, malgrat ser inferior el nombre de cooperatives existents. Aquestes dades permeten confirmar la tendència apuntada en les edicions anteriors d'aquesta Memòria, és a dir, l'increment de la dimensió mitjana de les cooperatives en termes d'ocupació. Aquesta afirmació

també és predicable en l'àmbit estatal, tal com reflecteix el segon dels gràfics següents. D'altra banda, l'any 2017 s'ha superat l'ocupació registrada l'any 2007 (el 0,7%).

Pel que fa a les societats laborals, els gràfics també mostren l'increment de la dimensió mitjana en termes d'ocupació, si bé d'una manera més clara a Catalunya que a la resta d'Espanya. Amb tot, el nombre de treballadors s'ha reduït pràcticament a la meitat respecte del 2007.

GRÀFIC I.5.G8 Evolució del nombre de societats i de persones que hi estan ocupades, per tipus de societat. Espanya i Catalunya, 2007-2017



Unitats: percentatges.

Nota: la variació del nombre de societats i de persones ocupades està calculada prenent com a base l'any 2007. Dades al IV trimestre.

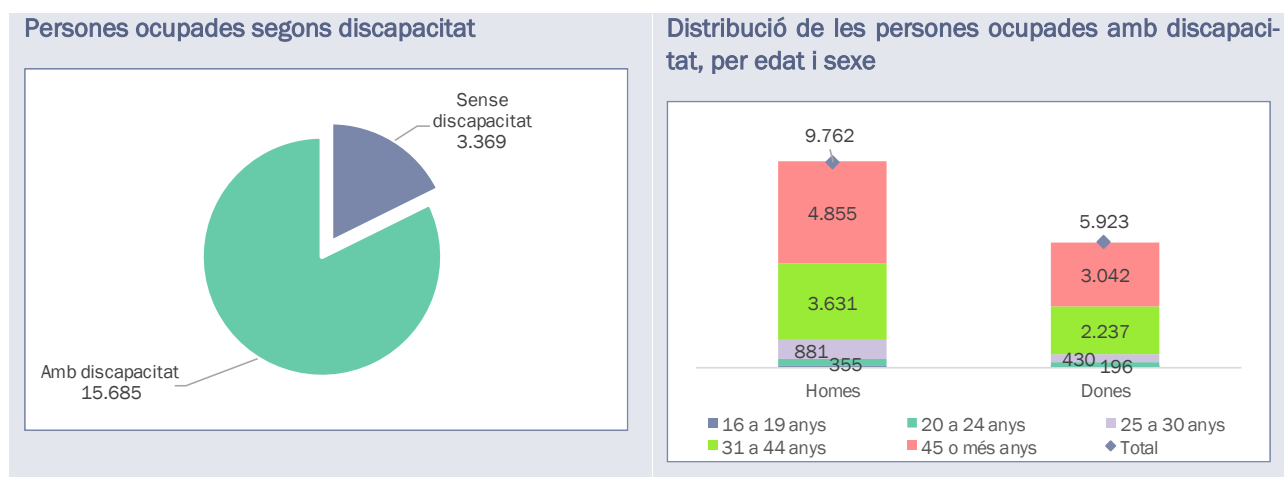
Font: elaboració pròpia a partir del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

El nombre de treballadors subjectes a un conveni d'inserció també creix.

D'altra banda, el nombre de treballadors subjectes a un conveni d'inserció també segueix una tendència creixent, tal com es constata a la taula I.5.A.T11 de l'annex. L'any 2016 (darrer any amb dades disponibles) hi ha més homes que dones, mentre que l'any anterior la situació era inversa. Pel que fa als centres especials de treball, cal destacar que a 31 de desembre de 2017 tenen 19.054 persones ocupades, sent la majoria persones amb discapacitat (15.685, el 82,3%). D'aquestes, la majoria són homes, tal com reflecteix el primer dels gràfics següents.

La majoria de les persones ocupades amb discapacitat tenen més de 45 anys (el 50,3%), seguits per la franja d'edat de 31 a 44 anys (que aglutina el 37,7%). No hi ha diferències destacades per sexe.

GRÀFIC I.5.G9 Persones ocupades en centres especials de treball. Catalunya, 2017



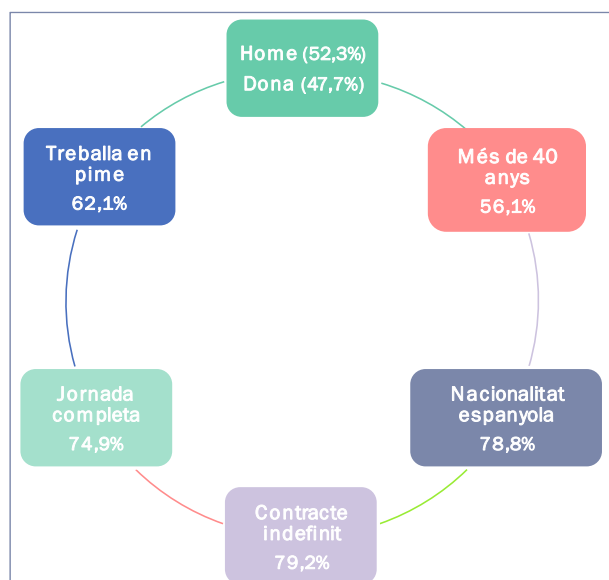
Unitats: nombres absoluts.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

El perfil de les persones ocupades en societats cooperatives i laborals es manté estable...

A partir de les dades del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social es pot dibuixar el perfil de les persones ocupades en societats cooperatives i laborals. Tal com es constata en edicions anteriors, aquest perfil es manté estable al llarg dels anys, amb una presència equilibrada d'homes i dones, tenint la majoria més de 40 anys, nacionalitat espanyola, un contracte indefinit, a jornada completa i ocupats en una empresa de menys de 250 treballadors.

FIGURA 1. Perfil majoritari de les persones que treballen en cooperatives i societats laborals. Catalunya, 2017



Unitats: percentatges.

Nota: Dades a IV trimestre.

Font: elaboració pròpia a partir del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

... si bé es detecten alguns canvis pel que fa a la duració del vincle, l'antiguitat i la mida de les empreses.

Tot i la poca varietat d'aquestes dades, en edicions anteriors d'aquesta Memòria s'han detectat alguns canvis, com ara el progressiu increment de les persones que treballen en societats de més de 250 treballadors, fet que confirma l'increment de la dimensió mitjana en termes d'ocupació d'aquestes socie-

tats. Les dades del darrer trimestre de 2017 mostren una lleugera davallada, atès que aquests treballadors passen de representar el 38,4% al 37,8%, trencant la tendència creixent registrada des de l'any 2012.

Així mateix, els darrers anys es constata un cert increment de les relacions de treball temporals (passen de representar el 17,4% l'any 2012 al 20,8 el 2017) i de les relacions de curta durada, atès que l'antiguitat inferior a un any passa de representar el 32,7% al 36,9% durant el mateix període (vegeu la taula I.5.A.T12 de l'annex).

Amb tot, aquesta situació no obsta per afirmar que l'ocupació en aquestes societats continua sent de qualitat, entesa aquesta com una major presència de la dona i una major estabilitat (aproximada per una temporalitat menor i una antiguitat més alta), en comparació amb el mercat de treball general (vegeu la taula I.5.A.T13 de l'annex).

Aquest aspecte positiu en termes socials conviu amb una aportació positiva de les empreses del sector en termes d'ocupació i de creació de valor, superiors al seu pes sobre el total d'empresa de Catalunya. És a dir, i a partir de les dades analitzades en aquest apartat, mentre que el pes de les cooperatives i les societats laborals és el 0,9% del total de les empreses actives a Catalunya, l'ocupació que generen representa l'1,62% del total i el seu valor de producció respecte del PIB és del 2,86%.

Per a més informació sobre la normativa relacionada amb l'economia social i aprovada durant l'any 2017, vegeu el [Recull normatiu al web del CTESC](#).

CAPÍTOL II. R+D+I I SOCIETAT DIGITAL

6. L'ESTAT DE L'R+D+I

Del context de política econòmica i normatiu de l'any 2017, en l'àmbit de l'R+D+I, destaquem el Reial Decret 316/2017, de 31 de març, pel qual s'aprova el Reglament per a l'execució de la Llei 24/2015, de 24 de juliol, de patents.

Aquest Reial decret desenvolupa la Llei 24/2015, de patents, després d'un ampli període de *vacatio legis*. El Reglament es divideix en onze títols, dedicats successivament a les patents d'inversió (sol·licitud, procediments de concessió, oposició, revocació o limitació i altres procediments); als certificats complementaris de protecció; als models d'utilitat; a les disposicions generals en matèria de procediment; a la inscripció de cessions, llicències i altres modificacions de drets; a les llicències obligatòries; a la caducitat de patents; a l'aplicació del Conveni sobre la concessió de patents europees i del Tractat de cooperació en matèria de patents; a la reivindicació de la patent; a les taxes i a la representació enfront de l'Oficina Espanyola de Patents i Marques (OEPM).

Un dels canvis més importants és que l'Informe d'estat de la tècnica, que realitza l'Oficina Espanyola de Patents i Marques s'ha de demanar (i pagar) al començament de la sol·licitud de la patent i serà vinculant.

A finals d'octubre, la Comissió Europea va anunciar com invertirà els 30.0000 milions d'euros del programa Horitzó 2020 de recerca i innovació, que se centrarà en set prioritats per al període 2018-2020, que serà l'últim d'aquest programa marc europeu.

Algunes convocatòries ja estan obertes i els imports assignats per a cadascuna de les set prioritats del programa Horitzó són els següents: 2.700 M€ per al suport a la innovació puntera creadora de mercats, 9.400 M€ per al reforç de les polítiques públiques en matèria de baixes emissions de carboni i canvi climàtic (3.300 M€), projectes d'energia neta (2.200 M€), economia circular (1.000 M€), digitalització i transformació de la indústria i els serveis (1.700 M€), seguretat de la Unió (1.000 M€) i migració (200 M€), 4.760 M€ per a l'impuls a la recerca fonamental, 1.000 M€ per a la millora de la cooperació internacional en temes d'interès comú i 460 M€ per a la difusió de l'excel·lència. No s'especifica l'import destinat a la simplificació de les normes d'aplicació.

També es destinaran 2.000 M€ a canalitzar la ciència oberta i 600 M€ al Núvol Europeu de la Ciència oberta, la infraestructura europea de dades i la informàtica d'alt rendiment.

A finals d'any, el Consell de Ministres va aprovar el Pla estatal de política científica i tècnica i d'innovació per al període 2017-2020. Aquest pla representa l'instrument fonamental de l'Estat per al desenvolupament i consecució dels objectius de l'Estratègia espanyola de ciència i tecnologia i Innovació 2013-2020 i de l'estratègia Europa 2020. Inclou les mesures destinades a la R+D+I.

El pla està integrat per quatre programes estatals que corresponen als objectius de l'Estratègia espanyola de ciència i tecnologia i innovació: promoció del talent i de la seva ocupació, generació de coneixement i enfortiment del sistema, lideratge empresarial en R+D+I i R+D+I orientada als reptes de la societat.

6.1. L'R+D+I A CATALUNYA

Les despeses en R+D+I sobre el PIB disminueixen del 2,26% al 2,19% entre els anys 2015 i 2016.

L'evolució de les despeses en recerca, desenvolupament i innovació en relació amb el PIB mostra una disminució del 2,26% al 2,19% entre els anys 2015 i 2016 (0,07 punts percentuals menys).

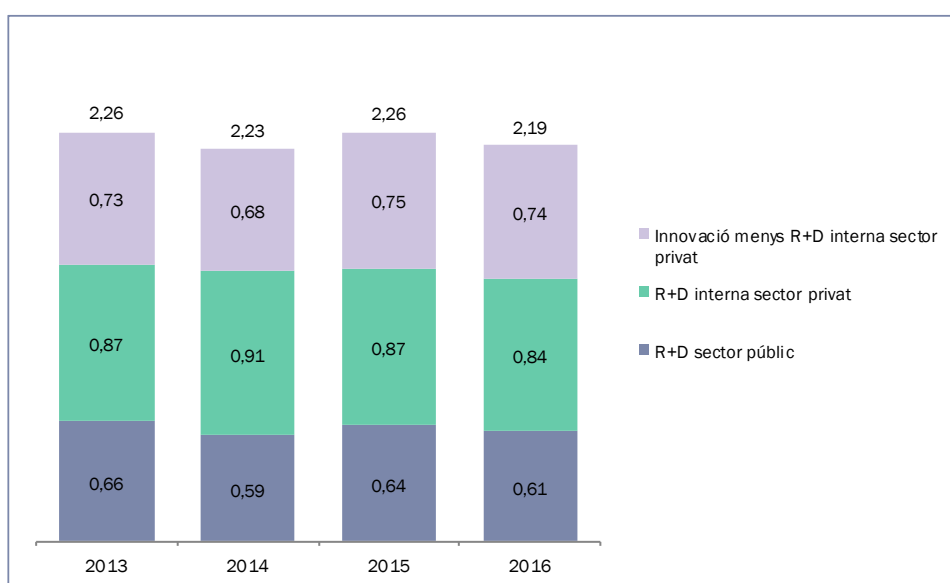
L'R+D és la que més ha contribuït a aquesta disminució.

Tots els components d'aquest indicador han retrocedit. L'R+D ha estat la que més ha contribuït a aquesta disminució, en la qual han participat a parts iguals el sector privat i el sector públic (0,03 punts percentuals menys cadascun).

Per la seva banda, les despeses en innovació del sector privat, descomptant les de recerca i desenvolupament, també hi han contribuït encara que sigui de forma molt modesta (0,01 punts percentuals).

Tal com podem comprovar més endavant, el que va passar l'any 2016 és que les magnituds absolutes de les despeses en recerca, desenvolupament i innovació es van mantenir en valor pròxims als de l'any 2015 i no van seguir la intensitat del creixement que va protagonitzar el PIB nominal.

GRÀFIC II.1.G1 Evolució de les despeses en recerca i desenvolupament per sectors d'execució i de les despeses en innovació del sector privat (descomptant les de recerca i desenvolupament) en percentatge del PIB. Catalunya, 2013-2016



Unitats: percentatge sobre el PIB.

Nota: el sector públic inclou l'ensenyament superior i l'Administració pública.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE.

6.2. LA RECERCA I EL DESENVOLUPAMENT

Les despeses en R+D es mantenen pràcticament en el mateix valor que l'any 2015.

Les despeses internes en R+D han tornat a disminuir l'any 2016 malgrat el resultat positiu que van mostrar l'any 2015. Se situen en 3.103,4 milions d'euros i representen el 23,4% de les despeses en R+D del conjunt d'Espanya.

En canvi, el personal en R+D evoluciona positivament.

Quant al personal en R+D, en canvi, l'evolució ha estat positiva i el seu creixement manifesta un taxa de creixement considerablement elevada, del 3,9%, per sobre del creixement del total de l'ocupació. El personal en R+D se situa l'any 2016 en 46.592 persones.

TAULA II.1.T1 Despeses internes i personal en R+D. Catalunya, 2013-2016

Despeses internes en R+D	2013	2014	2015	2016
--------------------------	------	------	------	------

Import	2.960,6	2.937,7	3.106,8	3.103,4
Creixement	-1,0	-0,8	5,8	-0,1
Pes a Espanya	22,8	22,9	23,6	23,4
Personal en R+D	2013	2014	2015	2016
Nombre	44.506	43.898	44.826	46.592
Creixement	0,1	-1,4	2,1	3,9
Pes a Espanya	21,9	21,9	22,3	22,6

Unitats: despesa en milions d'euros corrents, personal en equivalència a jornada completa i percentatges.

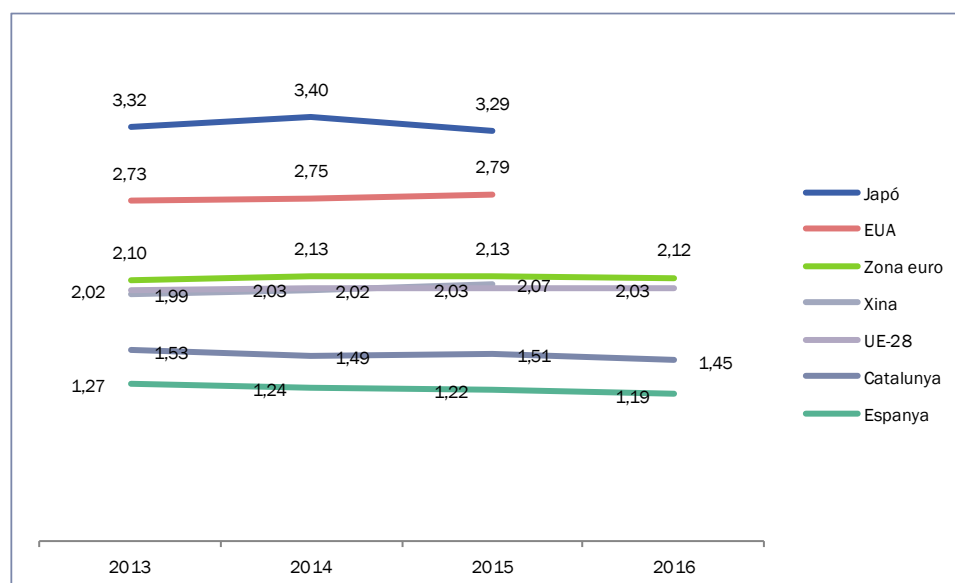
Font: elaboració pròpia a partir de l'INE.

En termes de PIB, les despeses en R+D retrocedeixen 0,06 punts percentuals i passen de l'1,51% a l'1,45% entre els anys 2015 i 2016.

La reducció de la intensitat en R+D del PIB també es dona a la UE-28.

Observem, en el gràfic de la comparació internacional, que aquesta reducció de la intensitat en R+D del PIB també es dona en el conjunt d'Espanya, en la zona euro i en el conjunt de la UE-28, tot i que en aquestes zones ho fa de forma més modesta.

GRÀFIC II.1.G2 Despeses internes en R+D respecte del PIB. Comparació internacional, 2013-2016



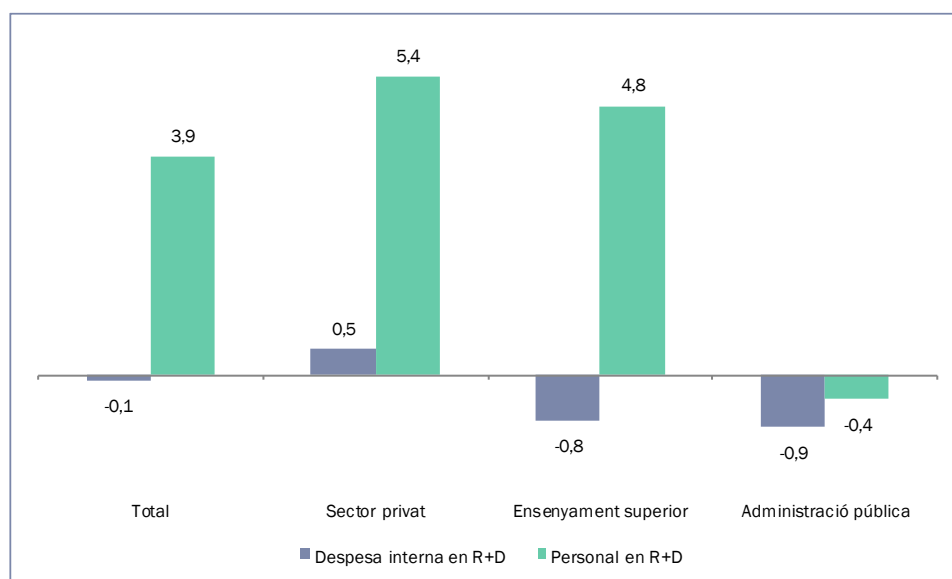
Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE i Eurostat.

La comparació internacional del personal en R+D per cada 1.000 persones ocupades mostra un escenari diferent. La taxa corresponent a Catalunya (13,76) augmenta en relació amb la de l'any 2015 i aconseguix mantenir-se per sobre de la taxa corresponent a la UE-28 (13,35). Vegeu el gràfic II.1.A.G1. "Personal en R+D per 1.000 persones ocupades. Comparació internacional, 2013-2016", de l'annex.

Si ens fixem en les taxes de creixement anual que han experimentat les despeses internes i el personal ocupat en R+D per sectors d'execució, constatem allò que ja hem comentat al principi de l'apartat.

GRÀFIC II.1.G3 Taxa de creixement anual de les despeses internes i del personal en R+D per sectors d'execució. Catalunya, 2015-2016



Unitats: taxa de creixement anual.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE.

Les despeses internes en R+D de l'Administració pública i de l'ensenyament superior disminueixen. Només augmenten les corresponents al sector privat, i ho fan a una taxa inferior a la que creix el PIB.

Els bons resultats en termes de personal en R+D es deuen al sector privat i l'ensenyament superior.

Pel que fa al personal en R+D observem que els bons resultats del total de l'economia es deuen al comportament del sector privat i de l'ensenyament superior.

Per tant, l'Administració pública és el sector que presenta pitjors resultats en les dues variables considerades.

Un altre punt a considerar és el pes de cada sector en l'execució de les despeses internes en recerca i desenvolupament del total de l'economia. El sector amb més importància relativa és el sector privat, que representa el 57,8% del total, seguit de l'ensenyament superior (22,8%) i de l'Administració pública (19,3%). Respecte del conjunt d'Espanya, Catalunya disposa d'un sector privat lleugerament superior i d'un ensenyament superior relativament més baix.

TAULA II.1.T2 Despeses internes en R+D com a percentatge del PIB per sectors d'execució. Catalunya i Espanya, 2016

	Import	% PIB	% Sector privat	% Ensenyament superior	% Administració pública
Catalunya	3.103,4	1,45	57,8	22,8	19,3
Espanya	13.259,8	1,19	54,0	27,5	18,5

Unitats: despesa en milions d'euros corrents, personal en equivalència a jornada completa i percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE.

L'Administració pública és l'únic sector en què les dones representen més del 50% del personal ocupat en R+D.

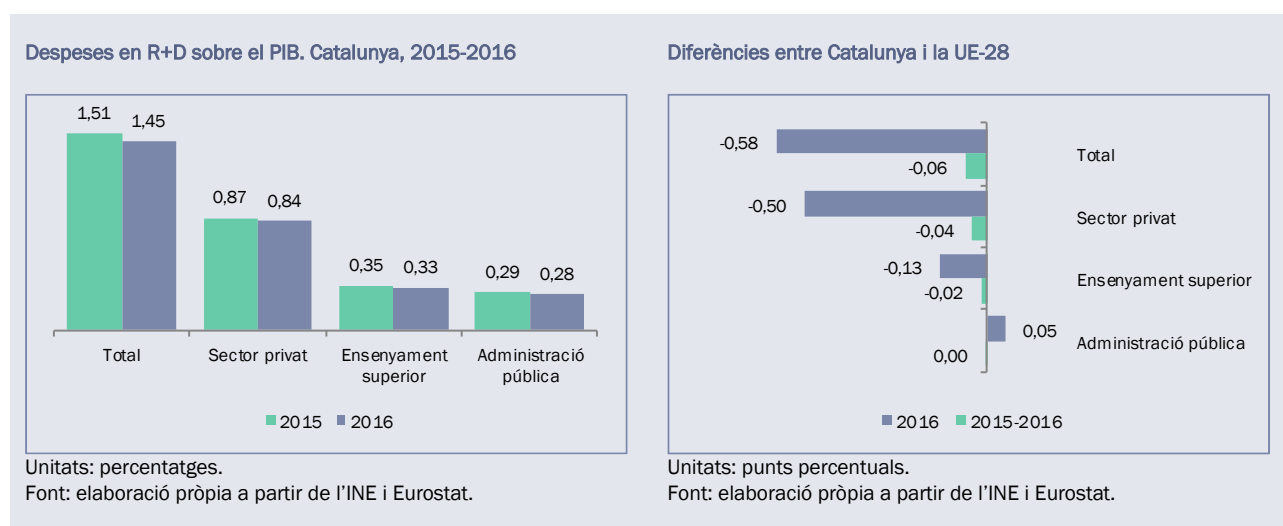
Altres consideracions que volem destacar són referents a les tendències observades en l'evolució del personal investigador i de la presència de dones per sectors d'execució:

- El sector privat manté en els darrers anys un increment del percentatge de personal investigador sobre el personal total en R+D, que se situa en el 50,6% l'any 2016.
- L'Administració pública és el sector que més percentatge de dones té tant sobre el seu personal total en R+D (51,6%) com sobre el seu personal investigador (46,5%).

Vegeu les taules II.1.A.T1, II.1.A.T2 i II.1.A.T3 “Despeses internes i personal en R+D del sector privat. Catalunya i Espanya, 2014-2016”, “Despeses internes i personal en R+D de l'Ensenyament superior. Catalunya i Espanya, 2014-2016” i “Despeses internes i personal ocupat en R+D a l'Administració pública. Catalunya, 2014-2016” de l'annex.

Una altra qüestió que estem analitzant en les darreres memòries són les diferències entre Catalunya i la UE-28 en la intensitat de les despeses en R+D sobre el PIB per sectors d'execució.

GRÀFIC II.1.G4 Despeses internes en R+D sobre el PIB de Catalunya 2015 i 2016 i diferències respecte de la UE-28



La intensitat en R+D del PIB del sector privat és considerablement inferior a la del conjunt de la UE-28.

Comprovem que les despeses en R+D sobre el PIB de Catalunya són 0,58 punts percentuals inferiors a les del conjunt de la UE-28 (2,03%) i que la part més important d'aquesta diferència està explicada pel sector privat (-0,50 punts percentuals), seguida per l'ensenyament superior (-0,13 punts percentuals) i per l'Administració pública (0,05 punts percentuals).

Es constata que durant l'any 2016 aquestes diferències s'han ampliat en 0,06 punts percentuals i que s'han concentrat a ampliar la distància amb el sector privat i l'ensenyament superior.

Hi ha més informació sobre la posició de Catalunya en l'àmbit internacional, en termes d'intensitat de les despeses internes en R+D sobre el PIB per sectors d'execució, a l'annex.

Vegeu els gràfics II.1.A.G2, II.1.A.G3 i II.1.A.G4 “Despeses en R+D del sector privat respecte del PIB. Comparació internacional, 2013-2016”, “Despeses en R+D de l'Ensenyament superior respecte del PIB. Comparació internacional, 2013-2016” i “Despeses en R+D de l'Administració pública respecte del PIB. Comparació internacional, 2013-2016” de l'annex.

Pel que fa a les despeses internes en R+D per origen dels fons i sectors, aquestes dades només arriben fins a l'any 2015. Vegeu la taula II.1.A.T4 “Despesa interna en R+D per origen dels fons i sectors. Catalunya, Espanya, zona euro i UE-28, 2013-2015” de l'annex.

Els recursos que el sector privat destina a l'Administració pública són superiors, en termes relatius, als que es destinen al conjunt de la UE-28.

De la seva anàlisi es poden extreure les següents conclusions:

- El sector que aporta més fons és el sector privat, amb un percentatge del 55,6%, seguit del sector públic (36,4%) i de l'estranger (8%).
- Els fons procedents de l'estranger han crescut en els darrers anys i els procedents del sector públic han minvat.
- Els recursos que el sector privat destina a l'Administració pública equivalen al 2,5% del total de les despeses en R+D. Aquest és un percentatge clarament superior al de les altres zones de comparació.
- En canvi, els recursos que el sector privat destina a l'ensenyament superior (1,3% del total) són clarament inferiors al que destinen, en termes relatius, les altres zones de comparació.
- El 59,8% dels recursos procedents de l'estranger es destinen al sector públic (ensenyament superior i Administració pública).

El següent punt a tractar és el finançament en R+D+I de la Generalitat de Catalunya. Vegeu la taula de la pàgina següent.

El finançament en R+D+I de la Generalitat de Catalunya es manté en un valor similar al de l'any 2015.

L'any 2016 disminueix el finançament en R+D de la Generalitat fins a situar-se en 706,5 milions d'euros, que passa a representar el 22,8% del total de les despeses internes en R+D de l'economia catalana. Portava dos anys seguits creixent.

El finançament en innovació de la Generalitat (exclosa l'R+D) també disminueix i se situa en 46,7 milions d'euros.

TAULA II.1.T3 Finançament en R+D+I de la Generalitat de Catalunya i de l'Estat a Catalunya, 2013-2016¹

	2013	2014	2015	2016
Finançament en R+D de la Generalitat²	640,0	660,4	710,8	706,5
Percentatge sobre l'R+D total	21,6%	22,5%	22,9%	22,8%
Percentatge sobre el finançament en R+D dels sectors ES i AP³	57,7%	61,4%	62,9%	-
Finançament en R+D de l'Estat⁴	468,4	414,6	419,6	-
Percentatge sobre l'R+D total	15,8%	14,1%	13,5%	-
Percentatge sobre el finançament en R+D dels sectors ES i AP	42,3%	38,6%	37,1%	-
	2013	2014	2015	2016
Finançament en innovació (exclosa l'R+D) de la Generalitat	48,2	51,5	49,4	46,7
Percentatge sobre el finançament en R+D+I de la Generalitat	7,0%	7,2%	6,5%	6,6%
Percentatge sobre la innovació (exclosa l'R+D) del sector privat	3,4%	3,9%	3,2%	3,0%

Unitats: milions d'euros i percentatges.

(1) Les dades totals inclouen el sector de l'ensenyament superior (universitats), a més de les administracions públiques, atès que la taula d'origen de fons d'Idescat agrega ambdós sectors en una sola dada.

(2) Aquest import inclou no només el finançament de l'R+D per part de la Generalitat de Catalunya a tots els sectors d'execució, sinó també una petita part que correspon a la despesa en R+D executada internament per la pròpia Generalitat. Correspon al finançament dels departaments de la Generalitat, subsector Generalitat segons els pressupostos de la Generalitat de Catalunya.

(3) ES: ensenyament superior i AP: Administracions públiques.

(4) Dada aproximada per diferència entre el finançament en R+D dels sectors Administració pública i ensenyament superior i el finançament en R+D de la Generalitat de Catalunya. Inclou també el finançament de l'Administració local, però no afecta de forma rellevant els càlculs dels percentatges calculats. També inclou el finançament de l'ensenyament superior que no finança la Generalitat de Catalunya.

Font: elaboració pròpia a partir d'Idescat, INE i de la Secretaria d'Universitats i Recerca.

Quant al finançament en R+D+I de la Generalitat per departaments, hem de tenir present que hi ha hagut alguns canvis de denominació de departaments.

El Departament d'Empresa i Coneixement és el que més despesa executa amb un total de 501,2 milions d'euros. Si comparem aquest pressupost amb el del Departament d'Economia i Coneixement de l'any 2015, hi ha un augment de 39 milions d'euros.

Una bona part d'aquest augment és degut a la despesa d'Empresa, de la qual sabem que, en conjunt amb la despesa de Treball, l'any 2015 pujava a 30,9 milions d'euros.

El Departament de Salut redueix el seu finançament en R+D+I en 13,7 milions d'euros.

El segon departament amb més despesa executada és el de Salut, amb 219 milions d'euros. Aquest departament ha reduït la seva despesa en 13,7 milions d'euros.

Vegeu la taula II.I.A.T5 "Finançament en R+D+I dels departaments de la Generalitat de Catalunya, 2015-2016" de l'annex.

Per acabar, tractarem les qüestions relatives als indicadors dels sectors de tecnologia alta i del comerç de productes industrials per contingut tecnològic.

El pes de les despeses internes en R+D dels sectors de tecnologia alta ja representa el 40,2% del total.

Referent als indicadors de tecnologia alta, destaca la dada que el pes de les despeses internes en R+D d'aquests sectors ja ha arribat l'any 2015 al 40,2% del total de les despeses internes en R+D.

Una altra qüestió, que també vam comentar en la memòria de l'any passat, és el pes reduït a Espanya del valor afegit dels serveis de tecnologia alta. Aquest pes només arriba al 12,8%, mentre que les manufactures de tecnologia alta i de tecnologia mitjana alta representen, en ambdós casos, participacions superiors al 30%.

El pes de Catalunya a Espanya del valor afegit dels serveis de tecnologia alta està molt per sota del que tenen les manufactures de tecnologia alta.

En aquest sentit, l'INE ha revisat el criteri de regionalització del valor afegit que, a partir de l'any 2015 passarà a ser la localització de l'establiment i deixarà de ser la seu social. Amb aquest canvi, el pes del valor afegit dels serveis de tecnologia alta de Catalunya sobre Espanya augmenta fins al 18,4%, però se situa, encara, molt per sota del pes que tenen les manufactures de tecnologia alta.¹⁸²

Vegeu la taules II.I.A.T6 "Despeses internes i personal en R+D dels sectors de tecnologia alta. Catalunya, 2013-2015" i "II.I.A.T7 Valor afegit dels sectors de tecnologia alta. Catalunya, 2013-2015" de l'annex.

En relació amb el comerç exterior de productes industrials per contingut tecnològic, s'observa, per a l'any 2017, una millora del saldo comercial total en 654 milions d'euros, que situa el saldo comercial total en un dèficit de 8.302 milions d'euros.

¹⁸² Els serveis de tecnologia alta inclouen les activitats de cinematografia, de vídeo i de programes de televisió; activitats d'enregistrament de so i edició musical, les activitats d'emissió i programació de ràdio i televisió, les telecomunicacions, els serveis de tecnologies de la informació i els serveis d'informació. El pes de Catalunya a Espanya del valor afegit d'aquestes activitats és del 17,4%.

Els serveis de tecnologia alta també inclouen les activitats de recerca i desenvolupament. En aquest cas, el pes de Catalunya a Espanya en termes de valor afegit és del 31,1%.

Els productes de tecnologia alta segueixen sent els que més dèficit exterior aporten.

Per contingut tecnològic, els productes de tecnologia mitjana alta són els que més contribueixen al dèficit global, amb 4.000 milions d'euros, mentre que els productes de tecnologia mitjana baixa són els que més han contribuït a la millora del dèficit amb 966 milions d'euros. Vegeu el gràfic de la pàgina següent.

Vegeu també els gràfics II.I.A.G5 "Exportacions de productes industrials per contingut tecnològic. Catalunya, 2014-2017" i II.I.A.G6 "Importacions de productes industrials per contingut tecnològic. Catalunya, 2014-2017" de l'annex.

GRÀFIC II.1.G5 Saldo comercial de productes industrials per contingut tecnològic. Catalunya, 2014-2017



Unitats: milions d'euros.

Font: elaboració pròpia a partir d'Idescat.

6.3. LA INNOVACIÓ DE LES EMPRESES

En el període 2014-2016 el nombre d'empreses innovadores disminueix en 167 i se situa en 9.282 empreses. Portava dos anys creixent.

TAULA II.1.T4 Empreses innovadores en el període segons el tipus d'innovació amb seu social a Catalunya, 2011-2013/2014-2016

Catalunya	2011-2013	2012-2014	2013-2015	2014-2016
Empreses innovadores	8.206	8.830	9.449	9.282
Empreses amb innovació no tecnològica	6.580	7.162	7.901	7.933
Empreses amb innovació tecnològica	4.057	4.307	4.303	4.024

Unitats: nombre d'empreses de 10 o més persones ocupades.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE.

Disminueix el nombre de les empreses que fan innovació tecnològica, però es manté el de les empreses que fan innovació no tecnològica.

Aquesta disminució està explicada per la reducció que experimenta el nombre d'empreses amb innovació tecnològica, que és de 279, atès que el nombre d'empreses amb innovació no tecnològica augmenta en 32.

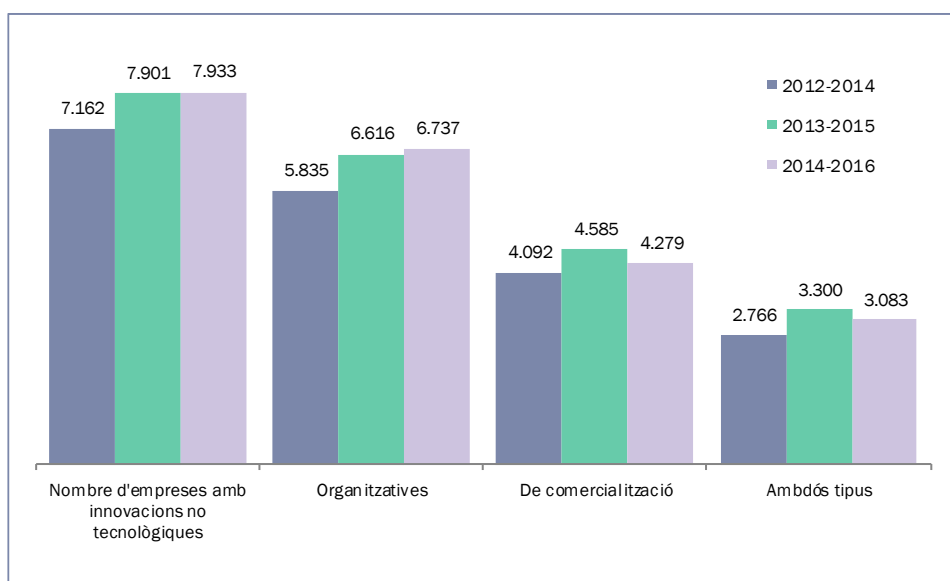
El nombre d'empreses innovadores catalanes representa el 22,2% de les empreses innovadores del conjunt de l'Estat espanyol.

Vegeu la taula II.I.A.T8 "Empreses innovadores en el període segons el tipus d'innovació a Espanya, 2011-2013/2014-2016" de l'annex.

La major part de la innovació no tecnològica que fan les empreses és de tipus organitzatiu.

De les 7.933 empreses que fan innovacions no tecnològiques, la majoria (6.737) fan innovacions de tipus organitzatiu que, a més, augmenten en relació amb el període anterior.

GRÀFIC II.1.G6 Nombre d'empreses amb innovacions no tecnològiques segons tipus d'innovació. Catalunya, 2012-2014/2014-2016



Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE.

En referència a les empreses que fan innovació tecnològica, la seva disminució en el darrer període les situa en 4.024 i passen a representar el 14,4% sobre el total d'empreses de 10 o més persones ocupades de Catalunya.

Vegeu la taula II.I.A.T9 "Empreses que fan innovació tecnològica segons el tipus d'innovació. Catalunya, 2012-2015" de l'annex.

La despesa en innovació tecnològica creix un modest 1,3% respecte de l'any 2015.

La despesa en innovació tecnològica no ha seguit la disminució que ha experimentat el nombre d'empreses amb innovació tecnològica i ha crescut l'1,3%. Una taxa de creixement modesta, però positiva, que situa la despesa en innovació tecnològica en 3.376,2 milions d'euros l'any 2016.

TAULA II.1.T5 Despesa en innovació tecnològica de les empreses. Catalunya, 2013-2016

	2013	2014	2015	2016
Import	3.095,2	3.118,8	3.324,5	3.367,2
Creixement anual	-6,5	0,8	6,6	1,3
Pes a Espanya	23,4	22,3	24,3	24,3

Unitats: milions d'euros i percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE.

La intensitat d'aquesta despesa sobre el PIB passa de l'1,62% a l'1,58% entre els anys 2015 i 2016. Vegeu el gràfic II.I.A.G7 "Intensitat en innovació tecnològica. Catalunya i Espanya, 2013-2016" de l'annex.

La distribució de la despesa en intensitat tecnològica revela, amb un any de retard respecte de les dades de la taula anterior, un augment relatiu d'1,3 punts percentuals de l'adquisició de maquinària i equip. Vegeu el gràfic II.I.A.G8 "Distribució de la despesa en innovació tecnològica per activitats. Catalunya, 2013-2015" de l'annex.

6.4. PATENTS I PRODUCCIÓ CIENTÍFICA

Les sol·licituds de patents catalanes a l'Oficina Europea de Patents creixen per tercer any consecutiu i...

Les sol·licituds de patents catalanes a l'Oficina Europea de Patents segueixen creixent per tercer any consecutiu i l'any 2017 se situen en 633.

El nombre de sol·licituds per milió d'habitants millora considerablement, però encara està molt lluny de la taxa del conjunt de la UE-28. Vegeu la taula de la pàgina següent.

... procedeixen majoritàriament de la província de Barcelona.

Enguany, l'Oficina Europea de Patents ens ha facilitat les dades de sol·licituds catalanes per províncies. Observem que la immensa majoria de sol·licituds es fan a la província de Barcelona, que representa el 89,3% del total. Vegeu la taula II.I.A.T10 "Distribució provincial de les sol·licituds de patents a l'OEP. Catalunya, 2016-2017".

TAULA II.1.T6 Sol·licituds de patents europees a l'OEP. Catalunya, Espanya i UE-28, 2013-2017

Nombre	2013	2014	2015	2016	2017
Catalunya	533	487	515	547	633
Espanya	1.504	1.471	1.518	1.560	1.676
UE-28	65.620	67.382	67.669	67.398	69.130
Per milió d'habitants	2013	2014	2015	2016	2017
Catalunya	71,2	65,7	69,6	73,8	85,1
Espanya	32,2	31,6	32,7	33,6	36,0
UE-28	129,9	132,9	133,1	132,1	135,1

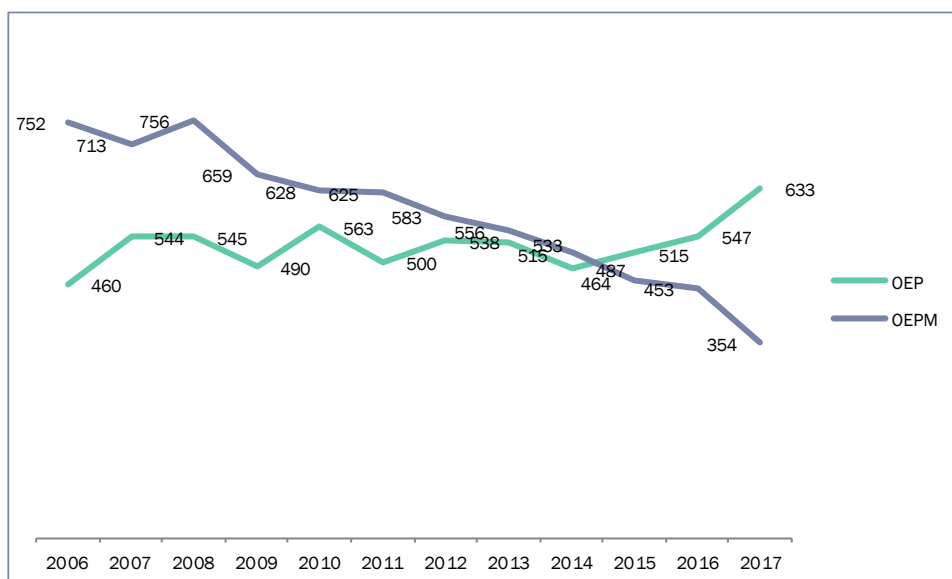
Unitats: nombre d'aplicacions.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Oficina Europea de Patents (OEP) i Eurostat.

Les sol·licituds catalanes a l'Oficina Espanyola de Patents i Marques continuen disminuint malgrat l'entrada en vigor de la nova Llei de patents.

L'entrada en vigor de la nova Llei de patents a Espanya no ha canviat la tendència que s'està observant en els darrers anys d'augment de les sol·licituds catalanes a l'Oficina Europea de Patents i de disminució a l'Oficina Espanyola de Patents i Marques.

GRÀFIC II.1.G7 Sol·licituds de patents catalanes a l'OEPM i a l'OEP, 2006-2017



Unitats: nombre de sol·licituds.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Oficina Espanyola de Patents i Marques (OEPM) i de l'OEP.

7. SOCIETAT DIGITAL

L'any 2017 ha estat un any amb molta activitat de política econòmica i normativa.

El dia 10 de gener de 2017 s'aprova una Proposta de reglament del Parlament Europeu i del Consell sobre el respecte de la vida privada i la protecció de les dades personals en el sector de les comunicacions electròniques i pel qual es deroga la Directiva 2002/58/CE. Se l'anomena Reglament sobre la privacitat i les comunicacions electròniques.

Aquest Reglament estableix les normes relatives a la protecció dels drets i les llibertats fonamentals de les persones físiques i jurídiques en l'àmbit de la prestació i utilització de serveis de comunicacions electròniques i, en particular, els drets al respecte de la vida privada i les comunicacions i la protecció de les persones físiques en allò que es refereix al tractament de les dades personals.

També garanteix la lliure circulació de les dades de les comunicacions electròniques i serveis de comunicacions electròniques en la Unió, que no serà possible restringir ni prohibir per motius relacionats amb el respecte de la vida privada i les comunicacions de les persones físiques i jurídiques i la protecció de les persones físiques en allò que es refereix al tractament de dades personals.

Al febrer es va celebrar amb èxit una nova edició del *Mobile World Congress* de Barcelona. Els temes principals del congrés van ser els nous llançaments de telèfons mòbils, tauletes i dispositius portàtils, la intel·ligència artificial aplicada als serveis de telecomunicacions, la Internet de les coses, el 5G i l'eliminació dels càrrecs d'itinerància entre els estats membres de la UE, prevista i duta a terme al mes de juny.

El dia 24 de febrer s'aprova el Reial Decret 123/2017, pel qual s'aprova el Reglament sobre l'ús del domini públic radioelèctric.

Aquest Reial decret té per objecte el desenvolupament de la Llei 9/2014, de 9 de maig, general de telecomunicacions, pel que fa a l'ús del domini públic radioelèctric. En aquest sentit, el Reglament desenvolupa els principis i objectius que han d'inspirar la planificació, administració i control del domini públic radioelèctric i estableix les diferents actuacions que comprenen aquestes facultats.

El Reglament clarifica els diferents tipus d'ús (comú, especial o privatiu) i els diferents títols habilitants per a l'ús del domini públic radioelèctric necessaris per a cadascun dels usos. També normalitza els diferents tràmits administratius en funció del tipus d'estació i regula els negocis jurídics que poden celebrar els actors en aquest àmbit: la transferència de títols habilitants d'ús privatiu de l'espectre, la cessió, la mutualització de drets d'ús privatiu, així com la provisió de serveis majoristes rellevants.

Al mes de març, el Govern de Catalunya aprova el Programa de recerca i innovació en tecnologies digitals avançades per fer de Catalunya un *hub* internacional. Aquest acord s'emmarca dins l'estratègia Smart-CAT del Govern català i de l'Estratègia de recerca i innovació per a l'especialització intel·ligent de Catalunya (RIS3CAT).

El programa compta amb un pressupost d'uns 10 milions d'euros associats al Pla d'acció de la RIS3CAT finançat pel programa operatiu FEDER de Catalunya en el període 2018-2020. L'objectiu del programa és potenciar el desenvolupament tecnològic, establir sinèrgies entre centres de recerca i d'innovació, millorar la captació de talent i d'inversions en aquest àmbit i impactar l'Administració, el sector productiu i la ciutadania mitjançant la transformació digital.

Per obtenir aquests resultats, es desenvoluparan projectes col·laboratius d'R+D+I en tecnologies digitals avançades com ara el 5G, la Internet de les coses, la intel·ligència artificial, la visió per computador, el *blockchain* o les tecnologies quàntiques, orientats a resoldre reptes socials.

També en el mes de març, la Generalitat presenta l'Autodiagnosi TIC, una eina que permet a les empreses comercials conèixer el seu estat de maduresa digital.

El dia 25 de juliol s'aprova la Llei 15/2017 de l'Agència de Ciberseguretat de Catalunya.

Aquesta Llei crea l'Agència de Ciberseguretat de Catalunya, entitat de dret públic de l'Administració de la Generalitat, amb personalitat jurídica pròpia, que ajusta la seva activitat a l'ordenament jurídic privat. Aquest ens substitueix el Centre de Seguretat de la Informació de Catalunya (Cesicat) que, per la seva forma jurídica, no pot exercir funcions ni prestar el servei públic de ciberseguretat. Segons la Llei, ha d'iniciar el procediment de dissolució en el moment de constitució de l'Agència.

Està adscrita al Departament de la Presidència i té com a principal missió garantir la seguretat de les xarxes de comunicacions electròniques i els sistemes d'informació en l'àmbit de la Generalitat de Catalunya i de tot el seu sector públic, en col·laboració amb els organismes judicials i policials.

Al desembre d'aquest any 2017, el Tribunal Constitucional va suspendre la Llei 15/2017, del 25 de juliol, de l'Agència de Ciberseguretat de Catalunya per un recurs d'inconstitucionalitat promogut per l'advocat de l'Estat, en representació del president del Govern.

Al mes de juliol, els grups de treball del Pacte nacional per a la indústria van fixar 116 actuacions per desenvolupar en els sis àmbits de treball que el configuren: competitivitat i ocupació industrial, dimensió empresarial i finançament, indústria 4.0 i digitalització, formació, infraestructures i energia, i sostenibilitat i economia circular.

La Generalitat, a través del desenvolupament d'aquestes mesures, invertirà un total de 1.844 milions d'euros fins al 2020. Aquest pressupost mobilitzarà més de 3.100 milions d'euros de recursos d'altres administracions i del sector privat en aquest mateix període. Per a aquest primer any s'han destinat 468 milions d'euros.

En l'àmbit d'indústria 4.0 i digitalització, l'objectiu és difondre entre les empreses la importància de la disrupció que pot provocar la indústria 4.0 en el mercat, així com capacitar el capital humà per donar resposta a la demanda de nous perfils, prestar serveis avançats i promoure les infraestructures necessàries per al desplegament de la indústria 4.0.

Una d'aquestes infraestructures és la Plataforma industrial 4.0, que és un *marketplace* o un entorn virtual de col·laboració empresarial on es proveiran serveis TIC avançats de valor afegit per a les empreses industrials. També s'impulsarà una infraestructura industrial de suport a la impressió 3D que consolidi Catalunya com un *hub* internacional en aquesta tecnologia.

A l'octubre, la Generalitat endega el Pla d'acció del Pacte nacional per a la societat digital a través del qual es crearan 94 línies d'acció fins al 2023, amb una inversió de més de 600 milions d'euros que es pressupostaran cada any.

Les iniciatives concretes són: vetllar pels drets i deures de la societat civil i apoderar-la en l'entorn digital, fomentar l'economia digital, fomentar la innovació digital, garantir la connectivitat i les infraestructures digitals a tot el territori, dotar-se i estendre l'ús de la tecnologia digital, aprofundir en la recollida, gestió i ús de les dades, oferir nous productes i serveis digitals, crear nous serveis interadministratius i definir els mecanismes per garantir la cogovernança de la transformació digital.

Al mes de desembre, el Ministeri d'Energia, Turisme i Agenda Digital aprova el Pla nacional 5G 2018-2020.

El pla exposa les aplicacions de la tecnologia 5G: banda ampla mòbil de molt alta velocitat i capacitat, comunicacions ultrafiables i de baixa latència (apropiades per a aplicacions com el vehicle connectat o autònom, la telemedicina, els sistemes de seguretat i la fabricació intel·ligent) i comunicacions massives

tipus màquina a màquina (que permetran el desplegament massiu de sensors, la Internet de les coses i els serveis de *big data*).

S'estructura en els següents eixos d'actuació: gestió i planificació de l'espectre radioelèctric, impuls a la tecnologia 5G a través de projectes pilot de xarxa i de serveis i activitats d'R+D+I, aspectes de regulació per proporcionar un marc jurídic adequat i coordinació del pla i cooperació internacional.

També en el mes de desembre, el Ministeri d'Energia, Turisme i Agenda Digital publica el Pla nacional de territoris intel·ligents.

Aquest pla té una dotació de 159,17 milions d'euros, que es reparteixen en els següents eixos de treball: destins turístics intel·ligents (60,4 M€), territoris rurals intel·ligents (41,3 M€), ciutats intel·ligents (40,9 M€), serveis públics 4.0 en plataformes de ciutat i món rural (10,4 M€), accions de suport (5,52 M€) i accions complementàries (0,65 M€).

7.1. LLARS I CIUTADANIA

En aquesta secció s'estudiarà l'equipament TIC de les llars catalanes i els serveis d'Internet que utilitzen les persones.

Pel que fa a les llars, el seu nombre és de 2.590.677 l'any 2017, similar al de 2016, i representen el 15,9% de les llars del conjunt d'Espanya.

Pel que fa a les persones, ens centrarem en el tram d'edat de 16 a 74 anys. El seu nombre és de 5.468.704, el 0,4% superior al 2016 i representen, també, el 15,9% de la població de 16 a 74 anys del conjunt d'Espanya.

Tal com passava en l'anterior edició, hem observat que alguns resultats de l'Enquesta sobre equipament i ús de les tecnologies de la informació i la comunicació de l'INE no són lògics. En aquesta edició, l'enquesta dona una disminució de l'ús del telèfon intel·ligent com a forma de connexió a Internet de banda ampla a les llars.

L'explicació rebuda per part de l'INE és que, en aquesta edició de l'enquesta, els enquestats responen per Internet sense l'assistència d'un entrevistador experimentat i que, a més, la pregunta sobre les formes de connexió a Internet és una de les més complicades de respondre. Informen que per a l'any 2019 tenen previst fer una simplificació.

7.1.1. ACCÉS A INTERNET I BANDA AMPLA

L'accés a Internet de les llars continua augmentant ...

Per començar, l'accés a Internet de les llars catalanes és similar al de l'any 2016 i se situa l'any 2017 en el 83,7% del total. La immensa majoria d'aquestes llars es connecten a Internet amb banda ampla.

TAULA II.2.T1 Accés a Internet i connexió a banda ampla a les llars. Catalunya, Espanya, UE-28 i zona euro, 2015-2017

Catalunya	2015	2016	2017	2016-2017
Accés a Internet	80,7	82,9	83,7	0,8
Connexió a banda ampla	79,5	82,3	82,9	0,6
Espanya	2015	2016	2017	2016-2017

Accés a Internet	78,7	81,9	83,4	1,5
Connexió a banda ampla	77,8	81,2	82,7	1,5
UE-28	2015	2016	2017	2016-2017
Accés a Internet	83,0	85,0	87,0	2,0
Connexió a banda ampla	80,0	83,0	85,0	2,0
Zona euro	2015	2016	2017	2016-2017
Accés a Internet	83,0	85,0	87,0	2,0
Connexió a banda ampla	80,0	83,0	85,0	2,0

Unitats: percentatge de llars amb almenys un membre entre 16 i 74 anys.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE i Eurostat.

... però encara queda camí per recórrer.

Aquesta connectivitat a Internet de les llars catalanes és semblant a la del conjunt d'Espanya, però sensiblement inferior a la de la UE-28. A més, a Catalunya s'aprecia un ritme inferior de creixement d'aquesta connectivitat.

La informació relativa a l'equipament de telèfon mòbil, telèfon fix i ordinador a les llars, que es venia presentant en edicions anteriors, s'ha traslladat a l'annex. Vegeu la taula II.2.A.T1 de l'annex.

El telèfon intel·ligent és la forma de connexió a banda ampla més estesa...

Quant a la forma de connexió a banda ampla, la més representativa segueix sent el telèfon intel·ligent, que s'estén al 62,2% de les llars. Això, malgrat una disminució de 8,4 punts percentuals que costa d'entendre. Tal com hem comentat abans, aquest resultat podria estar motivat per un problema metodològic relacionat amb la recollida de informació de l'enquesta de l'INE.

L'Enquesta AIMC a usuaris d'Internet 2016 manifesta, tot i que sigui per al conjunt d'Espanya, una tendència diferent del telèfon intel·ligent en l'equipament dels internautes. Aquesta enquesta també revela un creixement del telèfon mòbil com a dispositiu d'accés a Internet fins al punt de convertir-se en el dispositiu principal.¹⁸³

... però la que més ha crescut és la fibra, que se situa en segona posició.

La segona forma de connexió a banda ampla de les llars deixa de ser l'ADSL i passa a ser-ho la fibra òptica que, amb un guany de 10 punts percentuals, ja representa el 42,7% de les llars totals. A excepció de la fibra òptica, totes les altres formes de connexió perden representativitat.

TAULA II.2.T2 Accés a Internet dels habitatges principals i forma de connexió. Catalunya i Espanya, 2016-2017

Catalunya	Banda ampla	ADSL	Cable o fibra	Altres fixes	Telèfon intel·ligent	Portàtil
2017	82,9	36,5	42,7	12,7	62,2	8,0
2016	82,3	42,4	32,8	16,2	70,7	12,4
2016-2017	0,6	-5,9	10,0	-3,5	-8,4	-4,5
Espanya	Banda ampla	ADSL	Cable o fibra	Altres fixes	Telèfon intel·ligent	Portàtil
2017	82,7	34,5	40,8	6,1	63,0	6,3
2016	81,1	39,3	30,5	6,6	65,1	5,4

¹⁸³ Enquesta AIMC a usuaris d'Internet 2016 i 2015. Associació per a la Investigació de Mitjans de Comunicació.

2016-2017	1,5	-4,7	10,4	-0,5	-2,1	0,9
------------------	-----	------	------	------	------	-----

Unitats: percentatge de llars amb almenys un membre entre 16 i 74 anys.

Nota: les altres connexions fixes inclouen el satèl·lit, el WIFI públic o el WiMax.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE.

La situació del conjunt d'Espanya és similar a la de Catalunya (respecte a les formes de connexió a banda ampla de les llars), però la situació del conjunt de la UE-28, en relació amb la de Catalunya, només la podem inferir a partir de les dades d'Eurostat.

Aquesta darrera font ens diu que, entre Espanya i la UE-28, la connexió a banda ampla fixa de les llars és superior en el conjunt europeu per 2 punts percentuals, mentre que la connexió a banda ampla mòbil és superior en el conjunt espanyol per 22 punts percentuals.¹⁸⁴

7.1.2. PERSONES QUE UTILITZEN INTERNET HABITUALMENT

Els internautes que utilitzen Internet almenys 1 cop per setmana se situen en el 81,8% de la població, però...

En relació amb les persones que utilitzen Internet habitualment, en aquest epígraf estudiarem les persones que han utilitzat Internet almenys 1 cop per setmana en els darrers tres mesos. Aquest col·lectiu ha tingut un guany de 2,9 punts percentuals entre els anys 2016 i 2017 i representa el 81,8% del total de persones entre 16 i 74 anys.

Aquestes xifres situen els internautes catalans amb uns nivells de participació similars als que es donen en el conjunt d'Espanya i a la UE-28. De totes formes, destaquem que el creixement del nombre d'internautes en el conjunt d'Espanya ha estat superior al que s'ha donat a Catalunya i que aquests representen el 16,2% dels internautes del conjunt de l'Estat.

GRÀFIC II.2.G1 Persones que han utilitzat Internet almenys un cop per setmana en els darrers tres mesos. Catalunya, Espanya i UE-28, 2015-2017



Unitats: percentatge respecte del total d'individus entre 16 i 74 anys.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE i Eurostat.

¹⁸⁴ Eurostat dona la següent informació per a Espanya per a l'any 2017: el 73% de les llars tenen connexió a banda ampla fixa i el 64% tenen connexió a banda ampla mòbil.

... la bretxa digital persisteix respecte de la UE-28 en la franja de més edat.

A continuació analitzarem el perfil dels internautes habituals segons el seu gènere, edat i hàbitat. Vegeu la taula II.2.A.T2 de l'annex. Aquestes són les conclusions que s'extreuen:

- En primer lloc, no s'aprecien diferències significatives entre homes i dones.
- Persisteix la bretxa digital respecte de la UE-28 en la franja de més edat.
- S'observa una menor utilització habitual d'Internet en les poblacions de 20.000 a 50.000 habitants, tenint en compte que poblacions de menor dimensió tenen una utilització superior.

7.1.3. SERVEIS D'INTERNET UTILITZATS PER MOTIUS PARTICULARS

El servei d'Internet més utilitzat segueix sent el correu electrònic.

Els serveis d'Internet més utilitzats per motius particulars continuen sent el correu electrònic, la consulta de mitjans de comunicació i la cerca d'informació, amb percentatges que se situen clarament per sobre del 70% del total de persones que han utilitzat Internet en els darrers tres mesos.¹⁸⁵

La utilització dels serveis d'Internet que estan relacionats a la taula següent revela que només la cerca d'informació té una utilització a Catalunya inferior a la que se'n fa en el conjunt d'Espanya i de la UE-28. Fet que està explicat per la forta caiguda de 8,2 punts percentuals que donen les estadístiques (vegeu també el gràfic II.2.A.G1 de l'annex).

TAULA II.2.T3 Serveis d'Internet utilitzats en els darrers tres mesos per motius particulars. Catalunya, Espanya i UE-28, 2017

	Correu electrònic	Mitjans	Informació	Banca	Viatges
Catalunya	86,7	78,2	71,8	62,1	55,1
Espanya	79,9	77,5	74,5	54,6	54,2
UE-28	86,0	72,0	78,0	61,0	50,0

Unitats: percentatge respecte del total d'individus entre 16 i 74 anys que han utilitzat Internet en els darrers 3 mesos.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE i Eurostat.

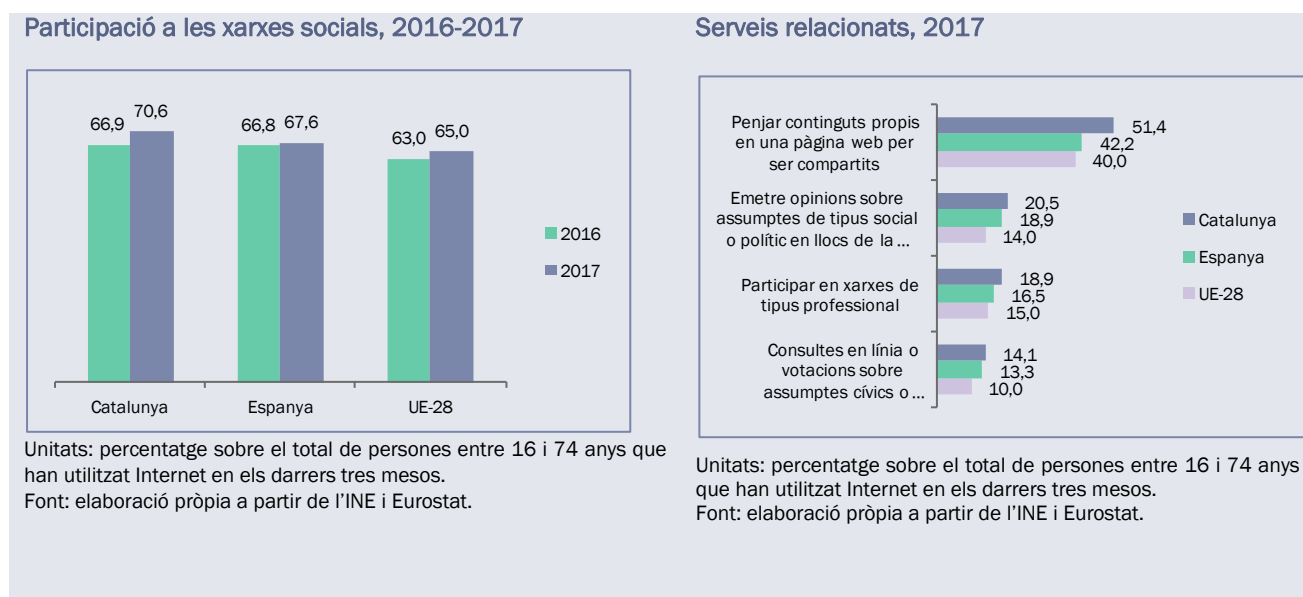
A continuació analitzem els serveis d'Internet relacionats amb la participació a les xarxes socials. Les dades figuren el requadre de la pàgina següent.

La seva evolució ha estat força positiva en el darrer any, atès que el percentatge de persones que han utilitzat les xarxes socials ha passat del 66,9% al 70,6% sobre el total dels internautes (4,6 punts percentuals més).

Els serveis relacionats amb la participació a les xarxes socials es concentren a penjar continguts propis en una pàgina web per ser compartits, que representen més de la meitat (51,4%) de les persones que utilitzen les xarxes socials.

¹⁸⁵ Aquest col·lectiu és de 4.687.387 persones i representa el 16,1% del mateix col·lectiu a Espanya.

GRÀFIC II.2.G2 Serveis d'Internet utilitzats en els darrers tres mesos per motius particulars relacionats amb la participació a les xarxes socials. Catalunya, Espanya i UE-28, 2016-2017



La participació a les xarxes socials de Catalunya és superior a la d'Espanya i la UE-28.

Atenent les dades del requadre, podem constatar que la participació a les xarxes socials de Catalunya i la utilització dels serveis relacionats és superior a la del conjunt de l'Estat espanyol i de la UE-28.

El següent punt a considerar són els serveis d'Internet destinats a buscar informació sobre temes de salut. En aquest cas, tornem a constatar una evolució positiva, atès que la seva utilització ha augmentat 1,6 punts percentuals en el darrer any i ha situat la taxa de participació per sobre del 65% dels internautes (vegeu el gràfic II.2.A.G2 de l'annex).

Un altre punt important són les formes d'interacció de les persones amb les administracions públiques per Internet. Vegeu la taula II.2.A.T3 de l'annex.

L'Administració pública electrònica sembla estar estancada.

S'observa que la interacció de les persones amb l'Administració pública electrònica ha quedat estancada l'any 2017 i que algunes formes d'interacció han tingut una disminució significativa. La interacció de les persones amb l'Administració pública electrònica representa el 57,3% dels internautes.

De totes formes, aquest context d'estancament de l'e-govern també es dona en el conjunt d'Espanya i de la UE-28.

Seguint l'ordre de l'anàlisi a partir del percentatge de persones que han utilitzat determinats serveis d'Internet per motius particulars, ara és el torn del comerç electrònic.

El nombre de persones que compren per Internet segueix creixent i representen més de la meitat dels internautes.

Pel que es refereix a les persones que han comprat per Internet, la seva evolució ha estat molt expansiva i en el darrer any han crescut el 10,4%. El seu nombre se situa en 2.488.260 persones que representen el 53,1% dels internautes catalans i el 18,2% del mateix col·lectiu a Espanya.

TAULA II.2.T4 Serveis d'Internet utilitzats per motius particulars per comprar o vendre béns i serveis en els darrers tres mesos. Catalunya, Espanya i UE-28, 2015-2017

	2015		2016		2017	
	Compren	Venen	Compren	Venen	Compren	Venen
Catalunya	46,7	14,4	50,0	18,0	53,1	16,8
Espanya	41,0	12,8	43,0	14,7	47,0	15,5
UE-28	54,0	23,0	55,0	22,0	57,0	22,0

Unitats: percentatge respecte del total de persones entre 16 i 74 anys que han utilitzat Internet en els darrers tres mesos.

Font: elaboració pròpia a partir d'Idescat, INE i Eurostat.

Les taxes de participació del comerç electrònic de Catalunya són superiors a les del conjunt d'Espanya, però en aquest àmbit territorial es constata una evolució més expansiva. En canvi, respecte de la UE-28, les taxes de participació de Catalunya són inferiors i no s'observa cap retrocés del percentatge de persones que venen per Internet.

En relació amb l'ús del comerç electrònic amb finalitats privades o per a la llar, no s'aprecien canvis en els productes o serveis més sol·licitats. Aquests segueixen sent l'allotjament de vacances, les entrades d'espectacles, els altres serveis per a viatges i la roba o material esportiu. Vegeu la taula II.2.A.T4 de l'annex.¹⁸⁶

Els productes duradors per a la llar i, sobretot, la roba o els material esportius ja tenen unes participacions considerablement elevades en el comerç electrònic.

Pel que fa als productes i serveis que han tingut una evolució més expansiva, aquests han estat el productes duradors per a la llar, la roba o el material esportiu, l'altre programari per a ordinador i l'allotjament per vacances.

Respecte de l'estructura de compres per Internet que s'observa a la UE-28, Catalunya manifesta una preferència considerablement superior en allotjament de vacances, entrades d'espectacles i altres serveis per a viatges i considerablement inferior en roba o material esportiu, llibres, revistes, diaris i vídeos o música, i productes duradors per a la llar.

En darrer lloc, tractarem els serveis d'Internet utilitzats en els darrers tres mesos per motius particulars relacionats amb l'aprenentatge. Vegeu el gràfic II.2.A.G3 de l'annex.

A partir de la informació que proporciona l'Enquesta de l'INE sobre l'aprenentatge electrònic, constatem una evolució significativament positiva en dues de les variables considerades, com són la utilització de material d'aprenentatge en línia i la comunicació amb monitors i monitores i alumnes. L'evolució no és tan expansiva quant a fer algun curs en línia.

7.2. EMPRESSES

En aquesta secció comentarem l'equipament TIC i els serveis d'Internet utilitzats amb finalitats empresarials. El darrer epígraf analitzarà algunes característiques del sector TIC.

L'estudi es dedica fonamentalment a les empreses de 10 o més persones ocupades, que han crescut el 5,4% en el darrer any i se situen en 29.393. Representen el 20,2% de les empreses de 10 o més persones ocupades del conjunt d'Espanya.

¹⁸⁶ Aquestes dades estan referides a les persones que han comprat per Internet en els darrers dotze mesos. Un col·lectiu que ha crescut el 8,3% en el darrer any i que se situa en 2.982.451 persones.

També hi ha algun tractament dirigit a les empreses de menys de 10 persones ocupades, que han crescut el 2% en el darrer any i se situen en 579.588. Representen el 18,5% de les empreses de la mateixa dimensió de tota Espanya.

7.2.1. EQUIPAMENT TIC A LES EMPRESES

L'equipament TIC de les empreses catalanes presenta una utilització gairebé universal de l'ordinador, Internet i banda ampla que, malgrat això, segueix augmentant encara que sigui a taxes de creixement moderades. Vegeu el gràfic II.2.A.G4 de l'annex.

La tecnologia que més ha crescut ha estat la de la pàgina web que, amb un creixement de 3,1 punts percentuals, s'estén al 84,2% de les empreses de 10 o més persones ocupades.

L'equipament TIC de les empreses està en bona situació respecte d'Espanya i de la UE-28.

És una bona notícia comprovar que l'equipament TIC de les empreses catalanes està en una bona situació respecte de la que mostren les empreses del conjunt d'Espanya o de la UE-28.

TAULA II.2.T5 Ús d'algunes tecnologies d'informació i comunicació a les empreses. Catalunya, Espanya i UE-28, 2017

	Ordinador	Internet	Banda ampla	Banda ampla mòbil	Pàgina web
Catalunya	99,7	98,9	98,6	83,0	84,2
Espanya	99,6	98,7	98,1	81,3	76,7
UE-28	98,0	97,0	96,0	69,0	77,0

Unitats: percentatge d'empreses amb 10 o més persones ocupades.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE i Eurostat.

Les diferències d'equipament TIC entre les empreses grans i petites augmenten.

Quan comparem l'equipament TIC de les empreses de 10 o més persones ocupades amb el de les empreses de menys de 10 persones ocupades es constaten unes diferències molt importants. Vegeu el gràfic II.2.A.G5 de l'annex.

Efectivament, la utilització de TIC per part de les empreses de dimensió més reduïda és molt inferior a la de les empreses de més dimensió. Aquestes diferències van des de 26,8 punts percentuals en el cas de l'ús de l'ordinador fins als 59,8 punts percentuals en el cas de la pàgina web.

El problema és encara més greu quan constatem que en el darrer any aquestes diferències han augmentat en totes les tecnologies analitzades, amb l'única excepció de la banda ampla mòbil. Malgrat això, la banda ampla mòbil a les empreses de menys de 10 persones ocupades s'estén al 53% del total de les empreses de la mateixa dimensió, i encara està molt lluny del percentatge d'ús d'aquesta tecnologia (83%) en les empreses de més dimensió.

També considerem en aquest epígraf d'equipament TIC de les empreses, l'equipament TIC del personal. Vegeu el gràfic II.2.A.G6 de l'annex.

L'equipament TIC del personal també està en bona situació respecte d'Espanya i de la UE-28.

En aquest cas, s'observa que Catalunya segueix ben posicionada respecte del conjunt d'Espanya i de la UE-28 pel que fa al personal que utilitza ordinadors connectats a Internet amb finalitats empresarials (55,8% sobre el total de persones ocupades) i pel que fa al personal a qui se li proporciona un dispositiu portàtil amb connexió mòbil a Internet per a ús empresarial (29% sobre el total de persones ocupades).

Un altre punt que cal considerar és l'accés a Internet per tipus de connexió.

Comprovem que l'accés a banda ampla fixa, que representa el 94,8% de les empreses, supera la banda ampla mòbil, que representa el 83% de les empreses.

Igual com passava a les llars, la forma de connexió a Internet més estesa a les empreses és el telèfon intel·ligent, seguit de la fibra òptica.

Dit això, la forma de connexió més estesa a les empreses de 10 o més persones ocupades és el telèfon intel·ligent, que s'estén al 77% del total, mentre que la forma de connexió que ha tingut l'evolució més expansiva en el darrer any ha estat la fibra òptica, amb un creixement de 10 punts percentuals.

La situació de Catalunya, quant a formes de connexió a Internet, és similar a la del conjunt d'Espanya. Respecte de la UE-28 podem inferir, a partir de les dades que dona Eurostat, que tenim una utilització similar de connexions fixes de banda ampla, però considerablement més estesa de connexions de tipus mòbil.¹⁸⁷

TAULA II.2.T6 Empreses amb accés a Internet per tipus de connexió. Catalunya i Espanya, 2015-2017

Catalunya	Banda ampla	Fixa	DSL	Fibra òptica	Altres	Mòbil	Telèfon intel·ligent	Portàtil	Altres
2017	98,6	94,8	62,0	55,0	6,9	83,0	77,0	61,3	20,2
2016	98,4	93,0	66,9	45,0	6,3	82,9	72,6	64,5	26,6
2015	98,8	94,0	78,0	32,8	6,0	81,6	74,6	61,7	27,3
Espanya	Banda ampla	Fixa	DSL	Fibra òptica	Altres	Mòbil	Telèfon intel·ligent	Portàtil	Altres
2017	98,1	93,8	64,7	49,8	5,8	81,3	76,4	58,7	19,0
2016	97,8	93,3	70,3	40,7	5,8	81,5	70,3	62,6	25,3
2015	98,1	94,2	79,9	29,6	5,3	79,4	71,7	59,9	24,9

Unitats: percentatges d'empreses amb 10 o més persones ocupades.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE o Eurostat.

L'Enquesta de l'INE aporta una informació nova per aquest any 2017, que és la valoració de les connexions a banda ampla fixes de les empreses i la velocitat màxima contractada. Vegeu el gràfic II.2.A.G7 de l'annex.

El 79,1% de les empreses consideren suficient la velocitat de les seves connexions fixes a Internet.

S'aprecia que el 15,7% de les empreses no consideren suficient la velocitat de les seves connexions fixes a Internet i que el 27,3% de les empreses amb banda ampla fixa tenen una velocitat de descàrrega contractada de 100 Mb/segon o superior. Una situació que manifesta un cert desavantatge respecte del conjunt d'Espanya en el primer indicador, però que situa Catalunya clarament per sobre de la UE-28 en el segon indicador.

7.2.2. SERVEIS D'INTERNET UTILITZATS AMB FINALITATS EMPRESARIALS

El servei d'Internet més utilitzat amb finalitats empresarials continua sent l'administració electrònica. Vegeu la taula II.2.A.T5 de l'annex.

Més del 90% de les empreses utilitza l'administració electrònica i ...

¹⁸⁷ Les estadístiques d'Eurostat donen una utilització de connexions fixes a banda ampla del 93% del total d'empreses i de connexions mòbils del 69% en el conjunt de la UE-28.

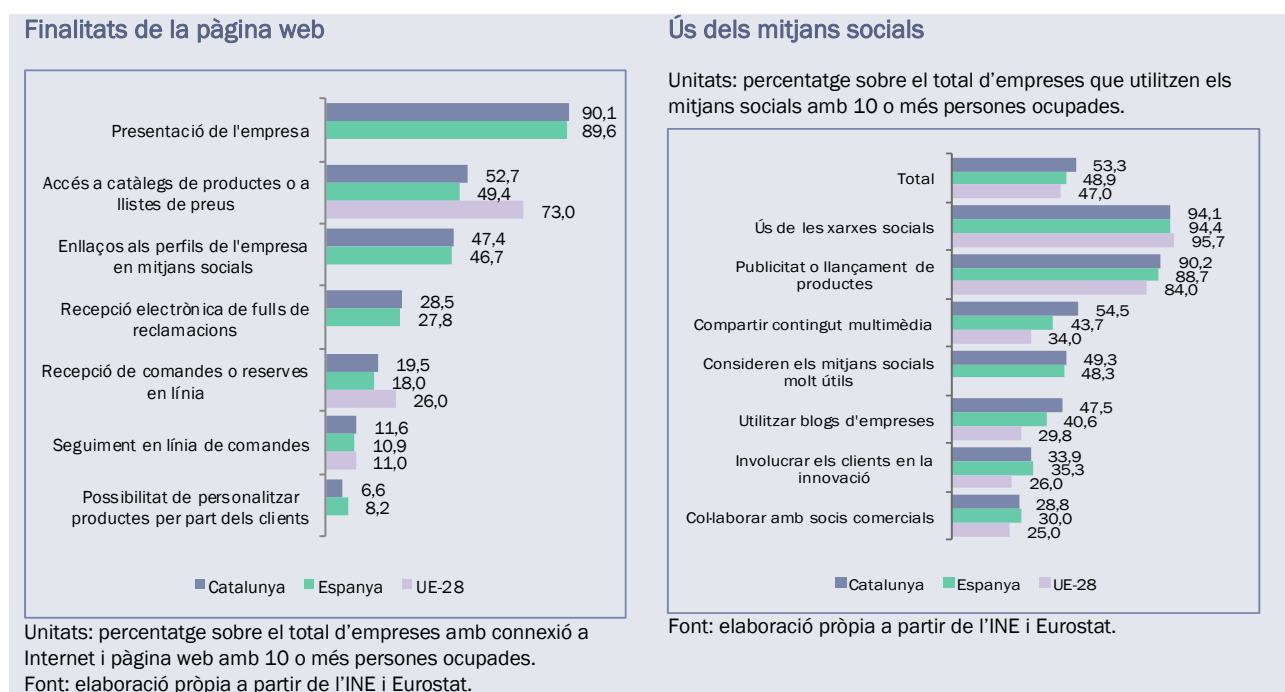
El 91,3% de les empreses han interactuat amb l'Administració pública a través d'Internet en el darrer any, i això significa un creixement de 0,4 punts percentuals respecte de l'any 2016.

... la majoria d'empreses ho fa per declarar impostos.

L'Enquesta de l'INE aporta informació nova al respecte d'aquest servei i ens diu que la majoria d'empreses que utilitzen l'e-govern ho fan per declarar impostos sense necessitat de cap tràmit addicional en paper (87,9%). La declaració de contribucions a la Seguretat Social de forma electrònica representa un percentatge menor d'empreses (70,8%).

El segon servei d'Internet que analitzem és la utilització de pàgina web de l'empresa que, com hem vist en l'anterior epígraf, s'estén àmpliament entre les empreses de 10 o més persones ocupades i ha tingut una evolució positiva en el darrer any.

GRÀFIC II.2.G3 Finalitats de la pàgina web de les empreses i ús dels mitjans socials. Catalunya, Espanya i UE-28, 2017



Constatem com la principal finalitat de la pàgina web de les empreses és la presentació de l'empresa, seguida a més distància, però amb una representació a l'entorn del 50%, de l'accés a catàlegs de productes o a llistes de preus, i de l'establiment d'enllaços als perfils de l'empresa en mitjans socials.

L'INE torna a donar informació nova, ara referent a la utilització de la pàgina web de les empreses, quan diu que el 16,5% de les empreses comparteixen electrònicament informació sobre la cadena de subministrament amb els seus proveïdors o clients i que el 61,4% d'aquestes ho fa a través de la pàgina web.

Hi ha una utilització relativa inferior de la pàgina web per accedir a catàlegs i rebre comandes respecte de les empreses de la UE-28.

Les finalitats de la pàgina web de les empreses catalanes en relació amb les empreses del conjunt de la UE-28 mostren una utilització relativa inferior de l'accés a catàlegs i de recepció de comandes o reserves en línia.

Les empreses que utilitzen els mitjans socials ja superen el 50% del total i ...

En el requadre anterior també disposem de les estadístiques d'ús dels mitjans socials, que ja representen el 53,3% de les empreses, i que ha tingut un bon creixement de 7,2 punts percentuals entre els anys 2016 i 2017.

... el comportament més estès és el de publicitat o llançament de nous productes.

El comportament més estès que detectem és l'ús de les xarxes socials per motius de publicitat o llançament de nous productes. En menor mesura, les empreses també comparteixen contingut multimèdia o utilitzen blogs d'empreses i tracten d'involucrar els clients en la innovació i col·laborar amb socis comercials.

L'ús dels mitjans socials de les empreses catalanes és significativament superior al que en fan les empreses del conjunt d'Espanya i de la UE-28. Aquesta utilització més intensiva es manifesta especialment en la compartició de contingut multimèdia i en la utilització de blogs d'empreses.

El següent punt a considerar és la factura electrònica. Vegeu la taula II.2.A.T6 de l'annex.

Augmenta el percentatge d'empreses que fan factura electrònica i també el de les que fan factura només en paper.

Les estadístiques corresponents a aquest servei no acaben d'anar totes en el mateix sentit. Per una banda, el percentatge d'empreses que utilitzen la factura electrònica que permet el seu processament automàtic ha crescut 4,7 punts percentuals i se situa en el 37,8% del total d'empreses. Però, per altra banda, el percentatge d'empreses que utilitzen la factura electrònica que no permet el seu processament automàtic ha disminuït i el percentatge d'empreses que fan factures només en paper ha augmentat.

En canvi, en el conjunt d'Espanya, l'evolució que experimenta la factura electrònica en el darrer any és inequívocament positiva tan si aquesta permet el seu processament automàtic com si no. A més, el percentatge d'empreses que fan factura només en paper es redueix amb una intensitat de 8,5 punts percentuals.

Aquesta evolució situa Catalunya en una posició d'utilització de la factura electrònica relativament inferior a la de les empreses del conjunt d'Espanya.

Un altre punt important és el comerç electrònic. Vegeu la taula II.2.A.T7 de l'annex.

El comerç electrònic de les empreses ha tingut una evolució molt moderada.

L'evolució que ha seguit el comerç electrònic de les empreses ha estat positiva, però ha mostrat un creixement molt moderat. El percentatge d'empreses que compren per comerç electrònic ha passat del 35,5% al 36,5% entre els anys 2016 i 2017 i el percentatge de les empreses que venen ha passat del 23,8% al 25,1%.

En relació amb la situació del comerç electrònic de la UE-28, Catalunya mostra una utilització inferior de les compres.

A continuació analitzarem els serveis de computació al núvol (vegeu la taula II.2.A.T8 de l'annex).

Els serveis de computació al núvol han estat els serveis d'Internet utilitzats amb finalitats empresarials que més han crescut.

La seva acceptació ha augmentat considerablement en el darrer any, atès que el percentatge d'empreses que els utilitzen ha crescut 9,5 punts percentuals i s'ha situat en el 34,8%.

Els serveis de computació al núvol més utilitzats són el correu electrònic, el magatzem de fitxers i el servidor de base de dades i els que més han crescut són, precisament, els que ocupen les dues primers posicions.

En el conjunt d'Espanya, els serveis d'informàtica en núvol tenen una acceptació menor (24,4%).

Per acabar, estudiarem les característiques principals dels serveis de *big data*. Vegeu la taula II.2.A.T9 de l'annex.

Es constata que la seva evolució ha estat molt discreta, atès que només han augmentat 0,7 punts percentuals en el darrer any. La seva utilització entre les empreses s'estén a poc més del 10% (10,5%).

El tipus de font més utilitzat són les dades generades per mitjans socials i les dades per geolocalització a partir de dispositius portàtils. També s'aprecia que el personal que duu a terme el *big data* és bàsicament personal propi.

7.2.3. SECTOR TIC

L'estadística de despesa TIC de les empreses de l'any 2016 dona una forta disminució del 23,2% i se situa en 2.378 milions d'euros. Res a veure amb el creixement de l'any 2015, que va ser de la mateixa intensitat, però en sentit positiu.

És possible que aquest resultat tan negatiu estigui motivat per la pròpia dinàmica del creixement de l'activitat econòmica, que va mostrar una caiguda del PIB en els darrers trimestres de l'any 2016, i de la contenció dels ritmes d'inversió.

De totes formes, l'evolució positiva de l'ocupació del sector TIC va en sentit contrari d'aquests resultats.

Malgrat això, encara representa el 19,2% de la despesa TIC de les empreses en el conjunt de l'Estat.

El programari segueix sent la partida principal d'aquesta despesa (43,1%), seguida dels serveis TIC (28,3%) i dels productes TIC (18,3%).

Pel que fa a la contractació de personal especialista en TIC, s'observa un retrocés respecte de l'any 2016, atès que el percentatge d'empreses que en van contractar o van intentar-ho es va reduir 2,9 punts percentuals respecte de l'any 2016.

El 19,4% de les empreses que van contractar especialistes TIC van tenir dificultats (per contractar).

Les dificultats per contractar personal especialista TIC es van reduir en relació amb el total d'empreses, però cal dir que el percentatge d'empreses que van tenir dificultats respecte de les empreses que en van contractar o van intentar-ho va augmentar lleugerament del 17,2% al 19,4% entre els anys 2016 i 2017.

TAULA II.2.T7 Empreses que ocupen o van contractar especialistes TIC. Catalunya, Espanya i UE-28, 2016-2017

2017	Catalunya	Espanya	UE-28
Ocupen	29,1	22,1	19,0
Van contractar o intentar	15,1	11,3	8,0
Van tenir dificultats per contractar	2,9	2,6	4,0
2016-2017	Catalunya	Espanya	UE-28
Ocupen	-4,4	-4,3	-1,0
Van contractar o intentar	-2,9	-1,9	-1,0
Van tenir dificultats per contractar	-0,2	0,3	0,0

Unitats: percentatge sobre el total d'empreses de 10 o més persones ocupades.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE i Eurostat.

Un aspecte que tractem per primera vegada és la presència de dones especialistes TIC a les empreses. Les preocupacions en relació amb aquesta qüestió són certes, tal com revelen les estadístiques de la taula de sota.

Les dones especialistes en TIC tenen molt poca presència a les empreses.

Efectivament, comprovem que només el 3,9% de les empreses de 10 o més persones ocupades que ocupen personal especialista en TIC tenen almenys el 50% de dones especialistes TIC.

Les estadístiques d'Eurostat no donen informació de Catalunya sobre aquesta qüestió, però presenten uns indicadors prou eloqüents d'aquest dèficit de dones especialistes TIC per a Espanya i per al conjunt de la UE-28. En particular, destaquem el percentatge de dones especialistes TIC respecte del total de personal especialista en TIC, que a Espanya és el 20,4% l'any 2016 i en el conjunt de la UE-28 és el 16,2%.

TAULA II.2.T8 Presència de dones especialistes TIC a les empreses. Catalunya i Espanya, 2017

	Catalunya	Espanya
% d'empreses amb dones especialistes TIC	46,7	48,1
% d'empreses amb almenys el 10% de dones especialistes TIC	15,3	15,8
% d'empreses amb almenys el 10%, però menys del 25% de dones especialistes TIC	14,5	14,8
% d'empreses amb almenys el 25%, però menys del 50% de dones especialistes TIC	13,0	12,9
% d'empreses amb almenys el 50% de dones especialistes TIC	3,9	4,6

Unitats: percentatge sobre el total d'empreses de 10 o més persones ocupades que ocupen personal especialista TIC.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE.

Una altra qüestió que tractem en aquest epígraf és la formació TIC a les empreses. Vegeu la taula II.2.A.T10 de l'annex.

Constatem que l'evolució de la formació TIC a les empreses és positiva l'any 2017 i avança moderadament fins a representar el 27,8% de les empreses. Continua la tendència de dirigir aquesta formació més cap al personal no especialista TIC.

A continuació comentarem l'evolució de l'ocupació del sector TIC. Vegeu els gràfics II.2.A.G8 i II.2.A.G9 de l'annex.

L'ocupació del sector TIC segueix augmentant l'any 2017 i ja representa el 3,5% de l'ocupació total.

L'any 2017 presenta una bona evolució de l'ocupació del sector TIC a partir del segon trimestre i situa el nombre d'ocupats en 115.600 persones, el 3,5% de l'ocupació total.

Abans d'acabar, fem esment de l'estudi recentment publicat d'ACCIÓ sobre mapeig i anàlisi de la indústria 4.0 a Catalunya per a l'any 2015.¹⁸⁸ Vegeu la taula II.2.A.T11 de l'annex.

En aquest estudi es quantifiquen en 365 les empreses d'aquesta branca avançada de l'economia, que donen ocupació a més de 23.000 persones i que facturen més de 4 mil milions d'euros. El 28,5% d'aquesta facturació s'atribueix a activitats d'indústria 4.0.¹⁸⁹

En aquest sentit, recordem que la darrera dada publicada per Idescat del nombre d'empreses TIC és de 12.830 per a l'any 2015.¹⁹⁰ Dada que hauria tingut una evolució positiva durant els anys posteriors al situar-se l'any 2017, segons l'Observatori TIC de Catalunya, en 15.077 empreses.¹⁹¹

Per últim, fem esment de l'informe de gener de 2018 del *Mobile World Capital Barcelona* sobre l'ecosistema d'*startups* digital.¹⁹² Conté un apartat dedicat a Barcelona del qual s'extreuen aquests resultats per a l'any 2017:

- Barcelona concentra el 34% de totes les *startups* espanyoles. A prop de 1.300 *startups* de tecnologia estan allotjades a la ciutat.
- Barcelona és la tercera ciutat més atractiva d'Europa per als emprenedors, per darrere de Londres i Berlin.
- Barcelona continua liderant les inversions en *startups* amb un total de 453 milions d'euros, que representa el 58% de la inversió espanyola.
- El mòbil se situa com el sector que rep més inversió (54,6%), seguit del comerç electrònic (24,7%) i el social (10,5%).
- Barcelona, amb 285,4 milions d'euros, representa el 60% de la inversió en fusions i adquisicions del total espanyol.

¹⁸⁸ En el marc de l'estudi d'ACCIÓ, la quarta revolució industrial o indústria 4.0 és un procés de transformació de la indústria que es basa en la combinació de mètodes de producció i tecnologies de la informació avançades, per tal de fer que el procés de fabricació sigui adaptatiu i flexible.

El concepte d'indústria 4.0 no fa referència només a la fàbrica, sinó que inclou tota la cadena de valor.

Es basa en la disponibilitat de tota la informació en temps real a través de la integració de totes les entitats que conformen la cadena de valor. La interacció de persones, màquines i sistemes permet xarxes dinàmiques de valor de companyies autoorganitzades que poden ser optimitzades segons diferents criteris i a temps real.

¹⁸⁹ Tal com s'exposa a la taula de l'Annex, les empreses de la Indústria 4.0 es classifiquen en 4 blocs que desenvolupen diverses tecnologies:

1. Mitjans de producció: robòtica avançada i fabricació additiva.
2. Intel·ligència: realitat augmentada, simulació i integració de sistemes.
3. Dades i connectivitat: internet de les coses, núvol, ciberseguretat i *big data*.
4. Consultoria i serveis professionals.

¹⁹⁰ *Estadística i comptes de les empreses del sector TIC: empreses i ocupació del sector TIC: Catalunya 2015*. Barcelona: Idescat. Consulta a <https://www.IDESCAT.cat/pub/?id=etic&n=2>.

¹⁹¹ *Observatori TIC de Catalunya: empreses del sector TIC*. Barcelona: Cercle Tecnològic de Catalunya. Consulta a <http://coneixement.ctecno.cat/ca/observatori-type/empreses-del-sector-tic-2017>.

¹⁹² *Digital startup ecosystem: overview 2017*. Barcelona: Mobile World Capital Barcelona, 2018.

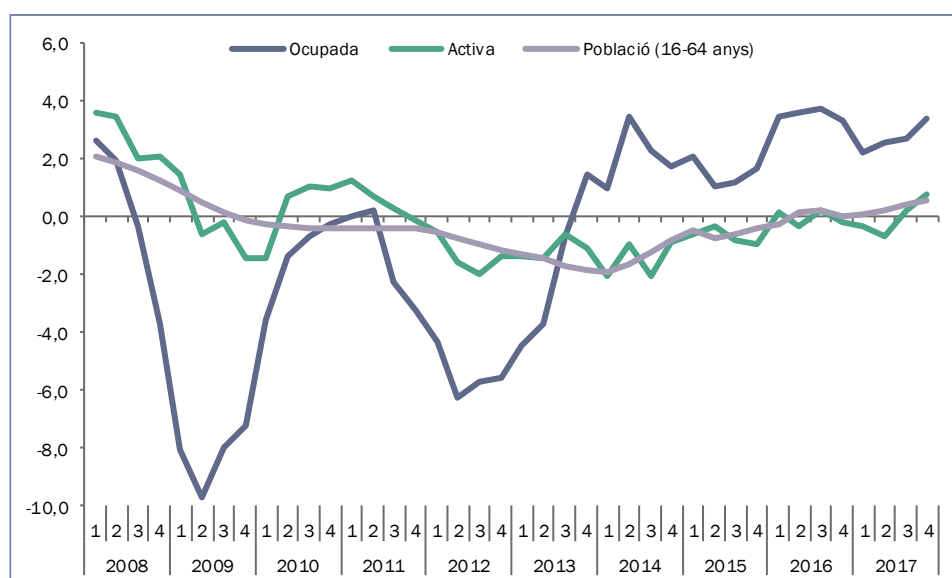
CAPÍTOL III. MERCAT DE TREBALL

8. ANÀLISI DEL MERCAT DE TREBALL

El creixement del nombre de persones ocupades l'any 2017 (+2,7%), tot i ser inferior al de l'any 2016, (+3,5%), suposa el quart any consecutiu d'increment de la població ocupada. Aquest augment s'ha produït en un context de dinamisme econòmic, on el PIB català ha crescut el 3,4% en termes reals durant l'any 2017, la productivitat aparent del treball s'ha incrementat un 0,4% en termes reals, mentre que els costos laborals unitaris han disminuït un 1,4%.¹⁹³

La població en edat de treballar ha augmentat per primer cop des de l'any 2009, mentre que la població activa s'ha mantingut estable per segon any consecutiu. En canvi, la població desocupada s'ha reduït un 14,6% i s'ha situat lleugerament per sobre de les 500.000 persones.

GRÀFIC III.1.G1 Població en edat de treballar (16-64 anys), variació interanual segons relació amb l'activitat. Catalunya, 2008-2017



Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'EPA (Idescat).

La taxa d'activitat s'ha mantingut en valors elevats, tot i el menor creixement de la població activa en relació amb la població en edat de treballar, i s'ha situat al 78,6% (-0,3pp respecte a l'any 2016). En canvi, la taxa d'ocupació ha augmentat durant el 2017 i ha assolit un 68,0% (+1,6pp respecte al 2016, però encara 3,3pp menys que la de l'any 2008 i 4,4pp inferior a la de 2007), arribant al 68,8% durant el tercer trimestre. La taxa d'atur també s'ha situat en el seu mínim al tercer trimestre amb el 12,6%, amb una mitjana anual del 13,5% (2,3pp menys que l'any 2016, però encara 4,5pp més alta que la de 2008 i 7,0pp per sobre de la de 2007).

8.1. POBLACIÓ EN EDAT DE TREBALLAR¹⁹⁴

La població en edat de treballar ha crescut lleugerament l'any 2017 per primer cop des de l'any 2009. Així, la població de 16 a 64 anys se situa en poc més de 4.770.000 persones, vora 235.000 menys que el 2009 (4,7% menys), quan hi havia prop de 5 milions de persones en edat de treballar. Així, el pes dels

¹⁹³ Per a una anàlisi detallada de la conjuntura macroeconòmica, vegeu el capítol I d'aquesta Memòria.

¹⁹⁴ Vegeu el capítol IV.1 d'aquesta Memòria per a una anàlisi més detallada de l'evolució de la població a Catalunya.

individus en edat de treballar sobre el total de la població s'ha situat en un 64,7%, 0,1pp menys que l'any 2016. Aquest percentatge ha disminuït de forma clara des de l'any 2007, quan se situava al 68,4% fruit de l'envelliment de la població i la migració de les cohorts joves.

Tot i que la població en edat de treballar ha variat poc, sí que ho han fet els diferents col·lectius que la componen. Així, s'ha reduït la població de 25 a 34 anys (-1,7%), mentre que ha augmentat la de 16 a 19 anys (+2,0%) i la de 55 a 64 anys (+1,8%). També creix la població de nacionalitat estrangera (+2,1%) per segon any consecutiu i trenca amb el patró dominant durant la crisi de major pèrdua de població jove, de nacionalitat estrangera i masculina.

TAULA III.1.T1 Població en edat de treballar (16-64 anys), per grups d'edat, gènere i nacionalitat. Catalunya, 2016-2017

	2017					Var. 2016-2017 (%)				
	Dona	Home	Nacional	Estranger	Total	Dona	Home	Nacional	Estranger	Total
16-24	314	331	547	98	645	2,0	2,1	2,0	2,3	2,0
25-34	434	416	649	201	850	-1,7	-1,7	-1,6	-2,0	-1,7
35-54	1.181	1.195	2.010	366	2.376	0,3	-0,2	-0,3	2,3	0,0
55-64	466	437	846	57	902	1,9	1,8	0,9	17,6	1,8
Total	2.395	2.378	4.052	722	4.773	0,4	0,2	0,0	2,1	0,3

Unitats: milers de persones i percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'EPA (Idescat).

8.2. POBLACIÓ ACTIVA

La població activa també s'ha mantingut invariable l'any 2017 en poc més de 3.750.000 persones, vora 155.000 menys que l'any 2008 (4,0% menys). Així, la taxa d'activitat ha disminuït 0,3pp entre 2016 i 2017, fins al 78,6%.

La població activa es manté estable en un context de lleuger increment de la població en edat de treballar.

Analitzant-ho per col·lectius, destaca el descens de la població activa d'entre 25 i 34 anys i l'increment de la població activa entre 16 i 24 anys. Destaca també l'augment de població activa de nacionalitat estrangera (+0,7%) per segon any consecutiu després d'anys de descensos. Tant la població activa femenina com la masculina es mantenen invariables. Aquest fet, però, no amaga importants variacions, especialment entre la població menor de 35 anys. Així, la població activa masculina acumula 9 anys consecutius sense creixement (des de l'any 2008 ha retrocedit un 10,6% enfront d'un increment del 4,5% de la població activa femenina).

TAULA III.1.T2 Població activa (16-64 anys), per grups d'edat, gènere i nacionalitat. Catalunya, 2016-2017

	2017					Var. 2016-2017 (%)				
	Dona	Home	Nacional	Estranger	Total	Dona	Home	Nacional	Estranger	Total
16-24	130	148	232	46	278	3,1	7,5	8,2	-6,7	5,4
25-34	371	385	593	163	756	-2,1	-3,7	-2,8	-3,4	-2,9
35-54	1.023	1.123	1.835	311	2.146	0,6	-0,2	-0,2	2,2	0,2
55-64	262	308	534	36*	570	-0,4	1,8	-0,4	20,9*	0,7
Total	1.786	1.965	3.195	556	3.751	0,0	0,0	-0,1	0,7	0,0
	Taxa (%)					Var. 2016-2017 (pp)				
	Dona	Home	Nacional	Estranger	Total	Dona	Home	Nacional	Estranger	Total
16-24	41,4	44,8	42,5	46,7	43,2	0,5	2,3	2,5	-4,5	1,4
25-34	85,6	92,6	91,5	81,1	89,0	-0,3	-1,9	-1,1	-1,2	-1,1
35-54	86,6	94,0	91,3	85,1	90,3	0,2	0,0	0,2	-0,1	0,1
55-64	56,2	70,6	63,1	63,5	63,1	-1,3	0,0	-0,8	1,8	-0,7
Total	74,6	82,6	78,8	77,1	78,6	-0,3	-0,2	-0,1	-1,1	-0,3

Unitats: milers de persones, percentatges i punts percentuals.

* Mostra inferior a 80 observacions en mitjana anual.

Font: elaboració pròpia a partir de l'EPA (Idescat).

Les majors variacions en la taxa d'activitat es troben en els grups d'edat i la nacionalitat, mentre que entre homes i dones les variacions són de poca consideració. Així, entre la població de 16 a 24 anys la taxa d'activitat ha augmentat 1,4pp fins al 43,2%, al mateix temps que entre la de 25 a 34 anys ha disminuït 1,1pp fins al 89,0% i entre la població de 55 a 64 anys ho ha fet 0,7pp per situar-se en un 63,1%. Per nacionalitats, s'ha produït un descens de la taxa d'activitat entre la població de nacionalitat estrangera, fruit d'un creixement de la població activa inferior al de la població en edat de treballar (sobretot per la menor activitat del més joves).

Tot i el comportament desigual entre la població de 16 a 24 anys i la de 55 a 64 pel que fa a la taxa d'activitat, la del primer grup se situa encara 14,1pp per sota de la que existia l'any 2007, mentre que la de la població de 55 a 64 anys ho fa 8,5pp per sobre. Malgrat la dinàmica de l'any 2017, doncs, la tendència d'anys anteriors mostra el progressiu retard en l'entrada i la sortida del mercat de treball.¹⁹⁵

8.3. POBLACIÓ OCUPADA

La població ocupada s'ha incrementat un 2,7% durant l'any 2017, amb 86.000 persones ocupades més que el 2016. Això fa que la població ocupada se situï en poc més de 3.245.000 persones el 2017, un nivell lleugerament inferior al de l'any 2009, però lluny encara de les 3.560.000 persones ocupades a Catalunya l'any 2008 (313.000 persones ocupades menys o el que és el mateix: un 8,8% menys). En aquest sentit, tot i que la crisi de l'any 2008 va ser la més intensa viscuda els darrers 50 anys pel que fa a pèrdua de població ocupada, la creació de nous llocs de treball aparentment està resultant quelcom menys intensa que en períodes anteriors de creixement.¹⁹⁶ Finalment, i en referència a la taxa d'ocupació, aquesta se situa en un 68,0% al conjunt de l'any, 1,6pp més que el 2016, però encara 4,4pp per sota de la taxa d'ocupació de l'any 2007.

El creixement de la població ocupada, tot i desaccelerar-se, consolida quatre anys de creixement consecutius.

¹⁹⁵ En aquest sentit, convé destacar que des de l'any 2007, la taxa d'activitat femenina ha augmentat 6,2pp enfront d'un descens de 3,6pp en la masculina, mentre que, per nacionalitats, entre la població amb nacionalitat espanyola ha crescut 1,6pp i entre la població amb nacionalitat estrangera ha disminuït 1,7pp.

¹⁹⁶ Vegeu l'annex.

Si s'estudien els fluxos de l'EPA¹⁹⁷ per a la població ocupada, s'observa que augmenta de forma insignificant el percentatge de població que transita d'un lloc de treball a l'atur entre un trimestre i l'altre (2,6% de mitjana l'any 2017 enfront del 2,5% l'any 2016). Així mateix, el percentatge de població que es manté ocupat d'un trimestre a l'altre és relativament alt (95,5%), només per sota dels valors dels anys 2015 i 2016 (95,7% en ambdós casos) durant el període 2006-2017.¹⁹⁸

Si les dades s'estudien per col·lectius, s'observa un increment generalitzat de la població ocupada, amb l'excepció, potser, del col·lectiu de 25 a 34 anys, on l'increment és de només el 0,3%, especialment entre els homes (-1,2%) i les persones de nacionalitat estrangera (-4,1%) d'aquesta franja d'edat. En canvi, augmenta de forma considerable la població ocupada de 16 a 24 anys (+11,6%) i per sobre de la mitjana entre la de 35 a 54 anys (+2,9%). També és notable l'augment de la població de nacionalitat estrangera (+4,1%), tot i el descens entre la població ocupada de 25 a 34 anys d'aquest col·lectiu. Per sexes, l'increment de la població ocupada femenina (+3,1%) és més gran que el de la masculina (+2,4%).

Destaca el creixement de l'ocupació entre la població de nacionalitat estrangera i entre la població jove de 16 a 24 anys, dos dels col·lectius més afectats per la crisi.

Des de l'inici de la crisi, el creixement de la població ocupada havia estat gairebé sempre inferior entre la població jove, de nacionalitat estrangera i masculina. L'any 2017 continua el canvi de patró observat ja l'any 2016 pel que fa a l'ocupació segons nacionalitat, mentre que aquest es manté en el cas dels homes i de la població jove (fruit del mal comportament de la població de 25 a 34 anys).

TAULA III.1.T3 Població ocupada (16-64 anys), per grups d'edat, gènere i nacionalitat. Catalunya, 2016-2017

	2017					Var. 2016-2017 (%)				
	Dona	Home	Nacional	Estranger	Total	Dona	Home	Nacional	Estranger	Total
16-24	94	100	164	30*	194	10,7	12,5	12,4	7,4*	11,6
25-34	323	329	527	124	651	1,9	-1,2	1,4	-4,1	0,3
35-54	892	1.017	1.667	242	1.910	3,6	2,2	2,3	7,0	2,9
55-64	219	271	464	27*	490	0,0	4,2	1,5	18,8*	2,3
Total	1.528	1.717	2.822	424	3.245	3,1	2,4	2,5	4,1	2,7
	Taxa (%)					Var. 2016-2017 (pp)				
	Dona	Home	Nacional	Estranger	Total	Dona	Home	Nacional	Estranger	Total
16-24	29,9	30,2	29,9	30,8	30,1	2,3	2,8	2,8	1,4	2,6
25-34	74,3	79,1	81,2	61,9	76,7	2,6	0,4	2,4	-1,3	1,5
35-54	75,5	85,2	82,9	66,3	80,4	2,4	2,0	2,1	2,9	2,2
55-64	47,1	62,1	54,8	47,1	54,3	-0,9	1,4	0,3	0,5	0,2
Total	63,8	72,2	69,6	58,7	68,0	1,7	1,5	1,7	1,2	1,6

Unitats: milers de persones, percentatges i punts percentuals.

* Mostra inferior a 80 observacions en mitjana anual.

Font: elaboració pròpia a partir de l'EPA (Idescat).

Pel que fa a la taxa d'ocupació, l'increment ha estat encara més generalitzat i bastant uniforme, especialment entre homes i dones i, en menor mesura, en funció de la nacionalitat. Destaquen, en tot cas, les diferències per grups d'edat. Així, la taxa d'ocupació de la població de 16 a 24 anys (+2,6pp) i la de 35 a

¹⁹⁷ Els fluxos de l'EPA analitzen el trànsit entre les diferents situacions de l'individu en relació amb el mercat de treball (ocupat, aturat i inactiu). Les dades, proporcionades per l'Observatori del Treball i Model Productiu analitzen 5/6 parts de la mostra de l'EPA entre dos trimestres consecutius per a la població de 16 a 64 anys. Les dades es proporcionen per trimestres i s'utilitzen sèries trimestrals agregades de l'EPA per obtenir una mitjana ponderada del conjunt de l'any. Un any consisteix en les transicions del 4t trimestre de l'any anterior al 1r de l'any considerat, del 1r al 2n, del 2n al 3r i del 3r al 4t de l'any d'anàlisi. Les dades que es mostren en aquesta Memòria fan referència al percentatge de població que, en mitjana anual, transita d'un estat a un altre entre dos trimestres d'aquell any.

¹⁹⁸ Vegeu l'annex.

54 anys (+2,2pp) creixen per sobre de la mitjana, mentre que la del grup de 55 a 64 anys (+0,2pp) ho fa molt per sota.

Malgrat tot, la taxa d'ocupació de la població amb nacionalitat estrangera se situa encara 10,9pp per sota de l'estimada l'any 2007, mentre que la de la nacionalitat espanyola és 3,4pp més baixa. També la taxa d'ocupació de la població masculina se situa a 9,1pp de l'existent el 2007, mentre que entre la població femenina és 0,6pp més alta. El canvi més important durant aquests darrers anys, però, es manté entre els diferents trams d'edat, amb taxes d'ocupació 19,6pp i 8,3pp més petites per als joves de 16 a 24 anys i de 25 a 34 anys, respectivament, i 2,5pp més elevada entre la població de 55 a 64 anys.

L'any 2017 la població ocupada ha crescut entre el personal tècnic i directiu (+3,4%) i els treballadors qualificats manuals (+3,5%). També ha augmentat entre els treballadors no qualificats (+1,5%) i els treballadors qualificats no manuals (+2,0%), tot i que en ambdós casos per sota de la mitjana.¹⁹⁹

El creixement de la població ocupada l'any 2017 s'ha produït a tots els nivells formatius,²⁰⁰ a excepció del grup d'individus amb estudis de secundària de segona etapa amb orientació general, que ha retrocedit (-2,7%). Els principals increments es produeixen entre la població amb educació secundària de segona etapa amb orientació professional (+6,1%) i entre els que tenen estudis d'educació superior (+4,1%).²⁰¹

El creixement de la població ocupada es produeix a tots sectors per tercer any consecutiu, on destaquen els increments a la construcció i l'agricultura.

Per sectors, sobresurt la creació de llocs de treball a la construcció i l'agricultura, on el nombre de persones ocupades ha augmentat un 12,9% i un 8,7%, respectivament, l'any 2017. També s'ha incrementat el nombre d'individus ocupats als serveis i la indústria, tot i que de forma més moderada (2,3% i 0,9%, respectivament). Aquest creixement generalitzat als quatre grans sectors es produeix per tercer any consecutiu. En aquest sentit, i en comparació al nombre d'ocupats/ades de l'any 2008 a cada sector, la construcció presenta encara una pèrdua del 48,9% de la població ocupada al sector (tot i el creixement de l'any 2017), la indústria del 23,2% i l'agricultura del 12,2%. En canvi, el nombre d'ocupats als serveis supera el valor de l'any 2008 en un 3,0%. Així, si es comparen els llocs de treball perduts durant la crisi (2008-2013) i els creats durant la recuperació (2013-2017),²⁰² s'observa que l'agricultura ha recuperat el 22,8% de l'ocupació perduda, la indústria n'ha recuperat el 19,0% i la construcció el 10,4%,²⁰³ quant al conjunt de sectors se n'ha recuperat el 49,0%.

¹⁹⁹ No és possible comparar l'evolució de les diferents ocupacions des de l'inici de la crisi, atès que es produeix un trencament de la sèrie l'any 2011 per un canvi a la CNO.

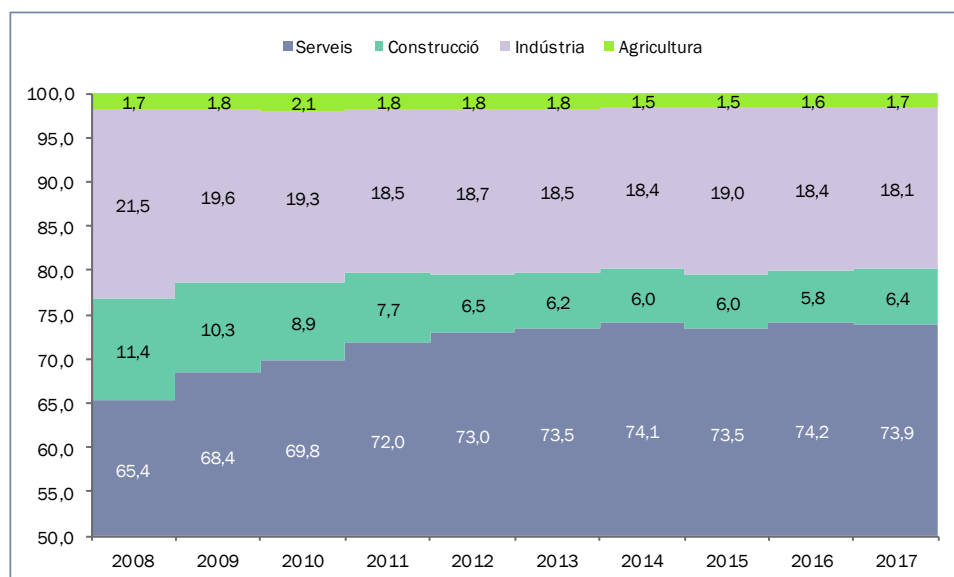
²⁰⁰ Vegeu el capítol IV.3 d'aquesta Memòria per a més informació sobre educació a Catalunya.

²⁰¹ No és possible comparar l'evolució dels diferents nivells formatius des de l'inici de la crisi atès que es produeix un trencament de la sèrie l'any 2014 fruit d'un canvi a la CNED.

²⁰² Vegeu l'annex.

²⁰³ A l'agricultura i la construcció el mínim s'assoleix l'any 2014, any a partir del qual s'inicia la recuperació. Des de llavors s'ha recuperat el 56,2% de l'ocupació perduda a l'agricultura i l'11,6% a la construcció.

GRÀFIC III.1.G2 Població ocupada (16-64 anys), per sector d'activitat. Catalunya, 2008-2017



Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'EPA (Idescat).

No és estrany, doncs, que el sector serveis hagi anat guanyant pes des de l'any 2008 (+8,5pp), en detriment de la construcció (-5,0pp), però també de la indústria (-3,4pp). Tot i això, l'actual distribució sectorial ha variat poc els darrers 5 anys.

Si l'anàlisi es du a terme per branques d'activitat, dins de la indústria l'any 2017 han augmentat les indústries extractives, refinament de petroli, química, farmacèutica, del cautxú i matèries plàstiques, subministrament d'electricitat, gas, vapor, aire condicionat i aigua, gestió de residus i metal·lúrgia (+3,8%), així com la construcció de maquinària, equips electrònics i material de transport i instal·lació i reparació industrial (+1,1%). En canvi, a la indústria de l'alimentació, tèxtil, del cuir, de la fusta i del paper el nombre de persones ocupades ha retrocedit (-2,5%).

Al sector serveis destaca el creixement l'any 2017 de l'ocupació al transport, emmagatzematge, informació i telecomunicacions (+4,4%), juntament amb el de la categoria "altres serveis" (+7,1%). La resta de branques d'activitats del sector serveis ha augmentat la seva població ocupada, tot i que per sota de la mitjana del sector.

TAULA III.1.T4 Població ocupada (16-64 anys), per sectors i branques d'activitat. Catalunya, 2016-2017

	2017	Var. 2016-2017 (%)	Pes 2017 (%)	Var. Pes 2016-2017 (pp)	Var. absoluta	Pes variació (%)
Agricultura	54	8,7	1,7	0,1	4	5,0
Indústria	587	0,9	18,1	-0,3	5	5,9
Indústria I	187	-2,5	5,8	-0,3	-5	-5,6
Indústria II	214	3,8	6,6	0,1	8	9,1
Indústria III	186	1,1	5,7	-0,1	2	2,4
Construcció	207	12,9	6,4	0,6	24	27,5
Serveis	2.398	2,3	73,9	-0,3	53	61,6
Serveis I	744	1,7	22,9	-0,2	12	14,4
Serveis II	302	4,4	9,3	0,2	13	14,9

Serveis III	455	1,5	14,0	-0,2	7	7,9
Serveis IV	639	0,6	19,7	-0,4	4	4,8
Serveis V	257	7,1	7,9	0,3	17	19,7
Total	3.245	2,7	100,0	0,0	86	100,0

Unitats: milers de persones, percentatges i punts percentuals.

Nota: Agricultura=agricultura, silvicultura i pesca. Indústria I=indústria de l'alimentació, tèxtil, del cuir, de la fusta i del paper. Indústria II=indústries extractives, refinat de petroli, química, farmacèutica, del cautxú i matèries plàstiques, subministrament d'electricitat, gas, vapor, aire condicionat i aigua, gestió de residus i metal·lúrgia. Indústria III=construcció de maquinària, equips electrònics i material de transport i instal·lació i reparació industrial. Construcció=construcció. Serveis I=comerç, reparació d'automòbils i hostaleria. Serveis II=transport, emmagatzematge, informació i telecomunicacions. Serveis III=intermediació financera, assegurances, activitats immobiliàries, serveis professionals, científics, administratius i altres. Serveis IV=Administració pública, educació i activitats sanitàries. Serveis V=altres serveis.

Font: elaboració pròpia a partir de l'EPA (Idescat).

Si la comparativa es realitza respecte a l'any 2008 dins de la indústria, la de l'alimentació, tèxtil, del cuir, de la fusta i del paper és la que menys ha retrocedit, amb una disminució del 12,2% de la població ocupada. Això representa que entre 2013 i 2017 s'ha recuperat el 47,2% dels llocs de treball perduts entre 2008 i 2013. Les indústries extractives, refinament de petroli, química, farmacèutica, del cautxú i matèries plàstiques, subministrament d'electricitat, gas, vapor, aire condicionat i aigua, gestió de residus i metal·lúrgia han perdut el 28,0% de la població ocupada entre 2008 i 2017 enfront d'un 26,8% a la construcció de maquinària, equips electrònics i material de transport i instal·lació i reparació industrial. Això implica una recuperació de només el 12,6% i 8,6% dels llocs de treball perduts durant la crisi, respectivament.

La pèrdua de llocs de treball al sector serveis des de l'any 2008 ha estat més intensa a la intermediació financera, assegurances, activitats immobiliàries, serveis professionals, científics, administratius i altres (-7,3%). Aquesta és l'única branca d'activitat del sector serveis que encara no ha assolit els nivells d'ocupació anteriors a la crisi, tot i haver recuperat, entre 2013 i 2017 el 50,1% de l'ocupació perduda entre 2008 i 2013. Entre 2008 i 2017 ha augmentat lleugerament la població ocupada al transport, emmagatzematge, informació i telecomunicacions (+0,3%), al comerç, reparació d'automòbils i hostaleria (+1,3%) i als altres serveis (+3,5%). Per últim, a l'administració pública, educació i activitats sanitàries la població ocupada ha augmentat durant el període 2008-2017 (+15,7%), fent-ho tant entre els anys 2008-2013 (+5,9%) com entre 2013-2017 (+9,2%).²⁰⁴

Les províncies de Barcelona i Girona s'estan convertint en el pol de creixement de l'ocupació, fet que s'ha consolidat l'any 2017.

La població ocupada ha crescut a les províncies de Barcelona (+3,0%), Girona (+3,1%) i Tarragona (+3,5%), mentre que ha retrocedit a Lleida (-2,1%). Val a dir que la taxa d'ocupació ha crescut sobretot a Tarragona (+2,7pp i 64,0%) i Girona (+2,2pp fins al 68,4%), mentre que ha augmentat menys a Barcelona (+1,6pp fins al 68,6%) i ha disminuït a Lleida (-1,5pp, fins al 67,0%). Tot i així, la província de Tarragona segueix a la cua pel que fa a la taxa d'ocupació. En aquest sentit, la població ocupada a Barcelona és un 8,4% inferior a la que hi havia l'any 2008 enfront d'un 7,7% a Girona, un 11,5% a Lleida i un 11,2% Tarragona.²⁰⁵

Afiliació a la Seguretat Social

Segons dades de la Seguretat Social, l'afiliació a Catalunya l'any 2017 ha augmentat un 3,9% respecte a l'any 2016, el que equival a unes 122.000 persones afiliades més. Això situa la mitjana d'afiliats/ades

²⁰⁴ Vegeu l'annex.

²⁰⁵ La crisi ha estat especialment intensa a Barcelona i Tarragona i una mica menys intensa a Girona i, sobretot, a Lleida. Aquestes dues últimes províncies comencen a recuperar-se l'any 2012, mentre que Barcelona i Tarragona ho fan l'any 2013. L'any 2017 la província de Barcelona s'ha consolidat com el pol de la recuperació de l'ocupació, amb un creixement de la població ocupada del 11,8% entre 2013 i 2017. La província de Lleida, en canvi, està tenint una recuperació més erràtica, amb anys de creixement combinats amb anys de descensos de la població ocupada.

en gairebé 3.275.000 persones. Aquest increment és superior al que estima l'EPA per a la població ocupada (+2,7%).

El nombre d'individus afiliats en el règim general²⁰⁶ ha augmentat un 4,5% (118.000 persones), mentre que el nombre d'afiliats en el règim especial de treballadors autònoms ha crescut un 0,8% (4.000 persones) i la població afiliada en el règim especial del mar ha retrocedit un 1,0% (gairebé 70 persones afiliades menys).

El Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya ofereix dades detallades d'afiliació a Catalunya a través de l'Observatori del Treball i Model Productiu. A partir d'aquestes dades es poden treballar variables que no apareixen a l'EPA.²⁰⁷ Així, amb aquesta font, la població afiliada ha crescut un 4,1%, un augment una mica superior al que registra la Seguretat Social (+3,9%) i molt superior al de l'EPA (+2,7%). El creixement l'any 2017 s'ha produït a tot tipus d'empreses segons la mida d'aquestes, a excepció d'aquelles de més de 5.000 empleats (-2,6%). Tot i això, entre les empreses de menys de 5.000 treballadors, el creixement ha estat una mica inferior a les empreses de 5 treballadors o menys (+1,1%) i superior a la resta (+5,9%).²⁰⁸ En el transcurs de la recessió i la posterior recuperació (període 2008-2017), les empreses de menys de 50 treballadors són les que han perdut un major nombre de treballadors, especialment les empreses d'entre 6 i 50 empleats. En canvi, les empreses de més de 100 treballadors tenen l'any 2017 més població ocupada que l'any 2008.²⁰⁹

Les dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu mostren un increment de l'afiliació del 6,2% a la construcció, del 4,2% al sector serveis i un 3,0% a la indústria, mentre que a l'agricultura l'afiliació ha augmentat un 0,1%.²¹⁰ Així, el sector serveis concentra el 80,2% de la nova afiliació generada enfront d'un 11,0% de la indústria i un 8,8% de la construcció.

Si es desagrega la informació sectorial per seccions s'observa que, dins del sector serveis, destaquen sobretot els increments d'afiliació a les activitats administratives i serveis auxiliars (+6,1%), l'Administració pública, defensa i Seguretat Social obligatòria (+6,6%), l'hostaleria (+4,7%) i les activitats professionals, científiques i tècniques (+5,0%). Juntes representen gairebé la meitat de la nova ocupació generada al sector serveis. També és significatiu l'increment de població afiliada a les activitats immobiliàries (+5,5%) o la informació i comunicacions (+7,1%), tot i que l'aportació al creixement de la població ocupada és menor per causa del seu pes, més baix, sobre el total de l'afiliació. També és remarcable que gairebé totes les seccions incrementin el nombre de persones afiliades, a excepció de les activitats financeres i d'assegurances (-0,9%) i les activitats de les llars que donen ocupació a personal domèstic o les activitats de les llars que produeixen béns i serveis per a ús propi (-1,8%).

²⁰⁶ El règim general inclou el sistema especial agrari i el sistema d'empleats de la llar.

²⁰⁷ Les dades del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies fan referència a l'últim mes de cada trimestre per la població afiliada en règim general, règim especial de la mineria i el carbó i règim especial de treballadors autònoms. Així doncs, les dades no són comparables amb les d'afiliació per al conjunt de l'any que ofereix la Seguretat Social, ni amb les dades de l'EPA.

²⁰⁸ Les dades d'augment de l'afiliació per mida d'empresa fan referència exclusivament al règim general i règim especial de la mineria i el carbó, on l'ocupació ha augmentat un 4,9%.

²⁰⁹ Vegeu l'annex.

²¹⁰ Aquest creixement sectorial dista de l'evolució sectorial que presentava l'EPA, que assignava un major creixement a l'agricultura i la construcció i un de menor a la indústria i els serveis.

TAULA III.1.T5 Població afiliada⁽¹⁾, per seccions. Catalunya, 2016-2017

		2017	Var. 16-17 (%)	Pes 2017 (%)	Var. (pp)	Var. 16-17 absoluta	Pes variació (%)
Agricultura	Agricultura, ramaderia, silvicultura i pesca	33	0,1	1,0	0,0	0	0,0
Indústria	Indústries extractives	3	0,3	0,1	0,0	0	0,0
	Indústries manufactureres	440	3,0	13,9	-0,1	13	10,3
	Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	5	-0,6	0,2	0,0	0	0,0
	Subministrament d'aigua; activitats de sanejament, gestió de residus i descontaminació	25	3,6	0,8	0,0	1	0,7
Construcció	Construcció	190	6,2	6,0	0,1	11	8,8
Serveis	Comerç a l'engròs i al detall; reparació de vehicles de motor i motocicletes	588	2,4	18,5	-0,3	14	11,1
	Transport i emmagatzematge	163	4,9	5,2	0,0	8	6,1
	Hostaleria	263	4,7	8,3	0,0	12	9,3
	Informació i comunicacions	103	7,1	3,3	0,1	7	5,4
	Activitats financeres i d'assegurances	64	-0,9	2,0	-0,1	-1	-0,5
	Activitats immobiliàries	31	5,5	1,0	0,0	2	1,3
	Activitats professionals, científiques i tècniques	207	5,0	6,5	0,1	10	7,8
	Activitats administratives i serveis auxiliars	269	6,2	8,5	0,2	16	12,5
	Administració pública, defensa i Seguretat Social obligatòria	191	6,6	6,0	0,1	12	9,4
	Educació	159	3,8	5,0	0,0	6	4,6
	Activitats sanitàries i de serveis socials	271	4,5	8,5	0,0	12	9,2
	Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	65	5,1	2,1	0,0	3	2,5
	Altres serveis	96	1,7	3,0	-0,1	2	1,3
	Activitats de les llars que donen ocupació a personal domèstic; activitats de les llars que produeixen béns i serveis per a ús propi	6	-1,8	0,2	0,0	0	-0,1
	Organismes extraterritorials	0	9,8	0,0	0,0	0	0,0
	Total		3.172	4,1	100,0	0,0	126

Unitats: milers de persones, percentatges i punts percentuals.

(1) Mitjana anual calculada a partir de les dades d'afiliació de l'últim dia dels quatre trimestres dels anys 2016 i 2017, per a la població afiliada en el règim general, el règim especial de treballadors autònoms i el règim especial de la mineria i el carbó.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya (Observatori del Treball i Model Productiu).

Per entendre el comportament de la indústria cal analitzar la indústria manufacturera, que concentra el gruix de l'afiliació al sector. Així, si aquesta s'analitza per divisions, l'any 2017 destaca el creixement per sobre de la mitjana del sector a les indústries de productes alimentaris (+4,3%), a les indústries de productes farmacèutics (+4,9%) i a la reparació i instal·lació de maquinària (+7,1%). Fent la mateixa anàlisi de divisions per al sector serveis, destaquen per damunt de la resta els increments d'afiliació als serveis de menjar i begudes (+4,5%), així com als serveis de tecnologies de la informació (+10,4%) o les activitats relacionades amb l'ocupació (+13,3%).

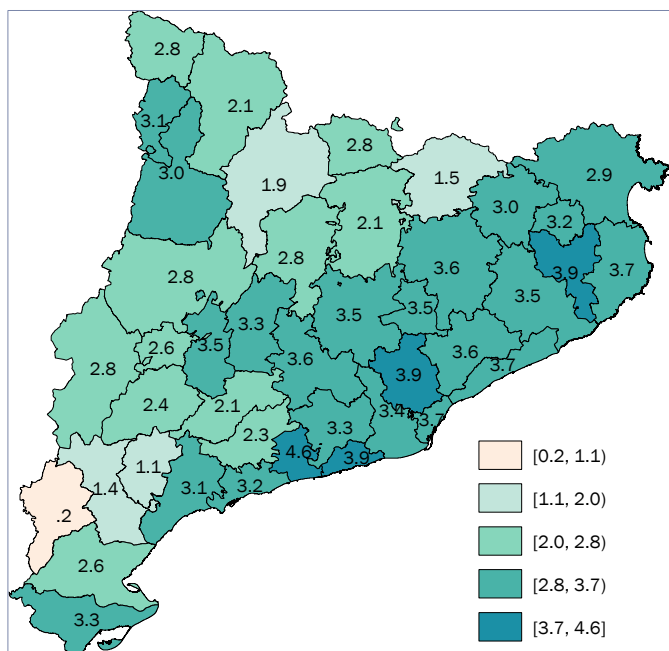
Les dades d'afiliació mostren una terciarització de l'activitat, amb un sector serveis que ha resistit millor el període recessiu (2008-2013) i creix més durant el període expansiu (2013-2017). En canvi, l'agricultura, la indústria i la construcció, tot i estar recuperant part de la població afiliada, encara estan molt lluny dels valors de l'any 2008, especialment les dues darreres.

Les dades d'afiliació deixen entreveure un creixement diversificat i generalitzat de la població ocupada durant la recuperació.

Dins del sector serveis, és destacable el comportament de les activitats financeres i d'assegurances, que perd afiliats tant en el període recessiu (-14,0%) com en el període expansiu (-7,9%), fet que no es produeix a cap altra branca d'activitat. A l'altre extrem, l'educació i les activitats sanitàries i de serveis socials creixen tant durant la fase recessiva del cicle com durant la fase expansiva. En un terme mig, hi ha seccions on el resultat conjunt de la crisi i la recuperació és d'incrementos de l'afiliació, com és el cas de l'hostaleria, la informació i comunicacions o les activitats professionals, científiques i tècniques, que entre 2008 i 2017 mostren increments del 21,3%, 25,7% i 17,6%, respectivament, fruit del bon comportament durant la fase de recuperació. També en aquest grup, hi apareixen les activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment (+17,4%). En canvi, n'hi ha d'altres que mostren descensos en el període 2008-2017, com és el cas del comerç i la reparació de vehicles, el transport i emmagatzematge o la categoria "altres serveis", on l'afiliació ha baixat un 2,9%, 5,0% i 9,5%, respectivament. En aquestes branques el resultat s'explica per un fort descens durant la recessió i un augment de l'afiliació més tímid durant la recuperació. En resum, doncs, el que s'observa és una recessió molt concentrada en uns pocs sectors i una recuperació més diversificada.²¹¹

Amb dades d'afiliació d'Idescat²¹² d'àmbit comarcal, es pot veure un increment de l'afiliació a totes les comarques catalanes. Els principals increments de població afiliada, però, s'han produït a la costa i a l'entorn de l'àrea metropolitana de Barcelona i Girona. Així, s'ha registrat un increment del 4,6% al Baix Penedès o d'un 3,9% al Garraf, Gironès o Vallès Occidental. En canvi, a l'interior i, específicament, en algunes comarques de Tarragona, el creixement ha estat més petit. És el cas de la Ribera d'Ebre (+1,4%) o el Priorat (+1,1%), però sobretot de la Terra Alta (+0,2%).

MAPA III.1.M1 Població afiliada⁽¹⁾ per comarques, variació anual. Catalunya, 2016-2017



Unitats: percentatges.

(1) Mitjana anual calculada a partir de les dades d'afiliació de l'últim dia dels quatre trimestres dels anys 2016 i 2017, per a la població afiliada. Font: elaboració pròpia a partir d'Idescat.

²¹¹ Vegeu l'annex.

²¹² S'utilitzen les dades que proporciona Idescat, atès que incorpora tots els règims de cotització i corregeix la informació que proporciona la Seguretat Social basant-se en el Padró poblacional.

Utilitzant dades d'afiliació de l'Observatori del Treball i Model Productiu per al període 2008-2017,²¹³ s'observa que durant la fase recessiva del cicle (2008-2013) les zones rurals perden una proporció major de població afiliada, amb especial incidència a les Terres de l'Ebre (el Montsià i la Ribera d'Ebre, per exemple, perden el 26,9% de la població afiliada). En canvi, destaca el millor comportament durant la crisi de les comarques de les províncies de Barcelona i Girona (especialment aquestes últimes), mentre que a la província de Lleida el comportament és molt desigual. Pel que fa a la fase expansiva (2013-2017), la recuperació és més intensa a les zones de costa, així com a les comarques de les províncies de Barcelona i Girona, però sobretot a l'àrea metropolitana de Barcelona. Amb dades d'Idescat, si s'analitza el període de recuperació (2013-2017),²¹⁴ s'observa un major creixement de la població afiliada a la província de Barcelona i a la costa, especialment la gironina. Per contra, els creixements més petits es registren al Pirineu i a les comarques interiors de l'Ebre.²¹⁵

Analitzant conjuntament la recessió i la recuperació (2008-2017) amb dades de l'Observatori, s'aprecia un descens a les zones rurals i un comportament millor a les zones urbanes. El descens és molt important a les Terres de l'Ebre (entre el 15,0 i el 20,0%). Algunes comarques interiors, en canvi, presenten un nivell de població afiliada superior al que registraven l'any 2008 (Moianès, Osona, La Cerdanya o La Segarra). En aquest sentit, la província de Lleida presenta evolucions molt desiguals, fruit del comportament durant la fase recessiva (amb augments de l'1,6% a la Segarra i alhora descensos de més del 14,0% al Solsonès, l'Alt Urgell o l'Alta Ribagorça).²¹⁶ Tot plegat sembla dibuixar un moviment de l'afiliació de sud a nord, d'interior a costa i de zones rurals a zones urbanes durant el període 2008-2017, amb les Terres de l'Ebre com a zona més afectada per la crisi. Tampoc s'observa cap correlació entre el descens en l'afiliació durant la fase recessiva i un increment del nombre d'afiliats durant la fase expansiva per comarques, el que podria indicar una relocalització de l'activitat durant el període 2008-2017.

El treball a temps parcial

La població ocupada a temps parcial ha augmentat l'any 2017 (+3,4%) per sobre de l'increment de la població ocupada a temps complet (+2,6%). Això ha derivat en un petit augment de la taxa de treball a temps parcial (+0,1pp), que s'ha situat en un 14,1%. A excepció de l'any 2015, des de l'inici de la crisi la taxa de treball a temps parcial sempre ha augmentat. Així, la població ocupada a temps complet és encara un 11,5% més petita que l'any 2008, mentre que l'ocupada a temps parcial és un 11,8% més gran.

Es produeix un lleuger increment de la taxa de treball a temps parcial que fa que aquesta es mantingui força per sobre de la que existia l'any 2008.

El percentatge de població que treballa a temps parcial de forma involuntària²¹⁷ s'ha situat al 55,1% l'any 2017 (gairebé 252.000 persones), 3,3pp menys que l'any anterior. Això s'explica per un descens del 2,4% dels treballadors/ores a temps parcial involuntari juntament amb l'increment de la població treballant a temps parcial. En comparació amb l'any 2008, la població que treballa a temps parcial de forma involuntària és un 124,8% superior, mentre que el percentatge de treballadors/ores a temps parcial involuntari se situa 27,7pp per sobre de l'existent llavors (27,4%).

Pel que fa als fluxos de l'EPA, quan s'analitza el percentatge de població que transita d'un lloc de treball a l'atur en funció de si treballa a temps complet o temps parcial, s'observa un percentatge més alt entre els ocupats en un lloc de treball a temps parcial. Així, l'any 2017 el 6,0% de la població ocupada a temps

²¹³ No es disposa de dades d'Idescat d'afiliació corregides segons la residència padronal de l'afiliat per a l'any 2008.

²¹⁴ No es disposa de dades d'Idescat d'afiliació corregides segons la residència padronal de l'afiliat per a l'any 2008.

²¹⁵ En algunes comarques, les diferències en el creixement de l'afiliació entre les dues fonts analitzades en el període de recuperació (2013-2017) són molt notables. És el cas de la Cerdanya (+26,2% amb dades de l'Observatori i +5,5% amb les d'Idescat: 20,7pp de diferència) o Osona (+23,8% amb dades de l'Observatori i +14,8% amb les d'Idescat: 9,0pp de diferència). Tant la correcció segons residència padronal de l'afiliat, com el fet que s'inclouguin tots els règims d'afiliació, fan preferible prendre com a referència les dades d'Idescat.

²¹⁶ Vegeu l'annex.

²¹⁷ Per no haver pogut trobar un lloc de treball a jornada completa.

parcial es trobava en situació d'atur al trimestre següent enfront d'un 2,0% entre els treballadors a temps complet (3,9pp de diferència). L'any 2012, aquests percentatges eren del 9,3% i 3,4% respectivament (5,9pp de diferència), amb una millora més notable entre els treballadors a temps parcial i una millora més moderada entre els que treballen a jornada completa els darrers anys. Val a dir, però, que aquesta dinàmica s'ha revertit lleugerament l'any 2017.²¹⁸

En un context on el treball a temps parcial augmenta, destaquen els descensos entre la població masculina (-4,5%) i la del grup d'edat de 35 a 54 anys (-2,7%). Així mateix, sobresurt l'increment de la població que treballa a temps parcial entre la població femenina (+6,6%), la de 16 a 34 anys (+7,1% entre la de 16 a 24 anys i +10,3% entre la de 25 a 34), així com entre la de 55 a 64 anys (+11,2%).

TAULA III.1.T6 Població ocupada (16-64 anys) que treballa a temps parcial, per grups d'edat, gènere i nacionalitat. Catalunya, 2016-2017

	2017					Var. 2016-2017 (%)				
	Dona	Home	Nacional	Estranger	Total	Dona	Home	Nacional	Estranger	Total
16-24	49	29*	69	9*	78	16,2	-5,3*	7,8	2,2*	7,1
25-34	73	36*	82	27*	109	10,6	9,6*	9,4	13,2*	10,3
35-54	174	40*	173	41*	213	3,1	-22,1*	-2,6	-3,3*	-2,7
55-64	43	15*	53	5*	58	4,4	36,8*	12,2	2,6*	11,2
Total	338	120	377	82	458	6,6	-4,5	3,6	2,6	3,4
	Taxa (%)					Var. 2016-2017 (pp)				
	Dona	Home	Nacional	Estranger	Total	Dona	Home	Nacional	Estranger	Total
16-24	52,1	29,2	42,2	30,0*	40,3	2,5	-5,5	-1,8	-1,5*	-1,7
25-34	22,5	10,9	15,5	21,6	16,7	1,8	1,1	1,1	3,3	1,5
35-54	19,5	3,9	10,4	16,7	11,2	-0,1	-1,2	-0,5	-1,8	-0,6
55-64	19,7	5,6	11,5	19,5*	11,9	0,8	1,3	1,1	-3,1*	1,0
Total	22,1	7,0	13,4	19,3	14,1	0,7	-0,5	0,1	-0,3	0,1

Unitats: milers de persones, percentatges i punts percentuals.

* Mostra inferior a 80 observacions en mitjana anual.

Font: elaboració pròpia a partir de l'EPA (Idescat).

La taxa de treball a temps parcial ha augmentat entre les dones (+0,7pp) i retrocedeix entre els homes (-0,5pp). També s'incrementa entre la població de 25 a 34 anys (+1,5%) i la de 55 a 64 anys (+1,0pp) i cau entre la de 16 a 24 anys (-1,7pp) i la de 35 a 54 anys (-0,6pp), mentre que les diferències en funció de la nacionalitat són menors. Així, les taxes de treball a temps parcial segueixen divergint per gènere, mentre que convergeixen molt lleugerament per nacionalitats. Per grups d'edat, en canvi, no hi ha un patró clar de convergència o divergència.

8.3.1. POBLACIÓ ASSALARIADA

Si s'analitzen les dades de l'EPA en funció de la situació professional, l'any 2017 el nombre d'ocupats/ades creix entre els assalariats al sector privat (+4,3%) i els empresaris amb assalariats (+1,3%), tot i que en aquest cas ho fa per sota de la mitjana. En canvi, retrocedeix entre els treballadors independents o empresaris sense assalariats (-1,1%) i entre els assalariats del sector públic (-2,0%). Des de l'inici de la crisi el col·lectiu d'empresaris amb assalariats és el que ha disminuït més (-34,7%), seguit del d'assalariats del sector privat (-10,0%). El d'empresaris sense assalariats ha augmentat un 2,5% i el d'assalariats del sector públic és un 3,8% més gran que l'any 2008. És a dir, l'any 2017 ha beneficiat més

²¹⁸ Vegeu l'annex.

aquelles situacions professionals més afectades per la crisi, tot i que encara estan lluny de recuperar el nombre de persones ocupades previ a aquesta.

La població assalariada al sector públic i els empresaris sense assalariats són els grups que millor han superat la crisi. L'any 2017, però, la població assalariada al sector privat i els empresaris amb assalariats són els grups que més han crescut.

Si s'observa el conjunt la població assalariada, aquesta s'ha incrementat un 3,4% l'any 2017, un creixement lleugerament inferior al de l'any 2016 en una tímida desacceleració que consolida quatre anys consecutius de creixements. Tot i això, la població assalariada és encara un 8,2% més petita que l'any 2008.

El pes dels assalariats sobre el conjunt de la població ocupada ha augmentat 0,5pp respecte al 2016 i se situa en el 84,3%. Així mateix, el pes del sector públic sobre el conjunt dels assalariats ha disminuït en 0,8pp fins a situar-se al 14,4%. Tot i això, el pes dels assalariats del sector públic sobre el total d'assalariats és encara 1,7pp més elevat del que ho era a l'inici de la recessió.

Temporalitat

La població assalariada amb contracte temporal s'ha incrementat un 5,5% l'any 2017, un creixement que gairebé dobla el de la població ocupada amb contracte indefinit (+2,8%).²¹⁹ Això ha suposat un increment de la taxa de temporalitat de 0,4pp, fins a situar-la al 21,6%. Aquest increment de la població assalariada amb contracte temporal ha situat la taxa de temporalitat per sobre de la que existia l'any 2008 (21,4%, 0,2pp per sota de l'actual), però lluny encara de la de 2006 (26,5% i 4,8pp per sobre de l'actual). En aquest sentit, la població assalariada ocupada amb contracte temporal és encara un 7,1% menor a la de l'any 2008 enfront d'un 8,5% de la població assalariada amb contracte indefinit. Així doncs, durant el període de crisi la temporalitat va retrocedir i està augmentant amb la recuperació econòmica.

L'any 2017 el creixement d'ocupats/ades amb un contracte temporal explica més d'un terç de la nova ocupació creada.

La població assalariada amb contracte temporal ha crescut més entre la població de 16 a 24 anys (+7,5%) i la de 55 a 64 anys (+11,5%), tot i que en aquest últim cas el valor inicial era molt baix. També ha crescut més entre la població femenina (+11,8%) i la de nacionalitat estrangera (+12,3%). En el cas dels joves i la població de nacionalitat estrangera es tracta de col·lectius que presentaven les taxes de temporalitat més elevades l'any 2016. Així, les taxes dels individus de nacionalitat espanyola (+0,1pp) i dels de nacionalitat estrangera (+2,8pp) han divergit, el que també succeeix per grups d'edat (excepte en el cas de la població de 16 a 24 anys). Les taxes de temporalitat masculina (-0,8pp) i femenina (+1,7pp) també divergeixen, tot i partir del mateix nivell l'any 2016, tornant a una situació prèvia a la crisi econòmica de major temporalitat femenina.

TAULA III.1.T7 Població assalariada (16-64 anys) amb contracte temporal, per grups d'edat, gènere i nacionalitat. Catalunya, 2016-2017

	2017					Var. 2016-2017 (%)				
	Dona	Home	Nacional	Estranger	Total	Dona	Home	Nacional	Estranger	Total
16-24	63	59	105	17*	122	17,6	-1,6	8,1	4,0*	7,5
25-34	91	94	146	39*	185	7,2	2,4	6,3	-1,1*	4,7
35-54	138	113	189	62	251	13,1	-4,8	-1,8	28,5	4,3
55-64	16*	18*	30*	4*	34*	6,6*	16,5*	15,8*	-14,1*	11,5*
Total	309	283	470	122	592	11,8	-0,7	3,8	12,3	5,5
	Taxa (%)					Var. 2016-2017 (pp)				

²¹⁹ El 35,6% dels 86.000 llocs de treballs de diferència entre els anys 2016 i 2017 eren amb contracte temporal.

	Dona	Home	Nacional	Estranger	Total	Dona	Home	Nacional	Estranger	Total
16-24	70,1	61,9	66,3	63,8*	65,9	4,0	-8,1	-2,0	-3,1*	-2,2
25-34	30,8	32,5	30,8	35,4	31,6	1,6	0,8	1,0	2,2	1,2
35-54	17,6	13,9	13,6	30,0	15,8	1,4	-1,0	-0,6	4,6	0,2
55-64	8,8	9,4	8,5	21,0*	9,1	0,3	0,6	0,8	-4,2*	0,5
Total	22,8	20,5	19,8	33,7	21,6	1,7	-0,8	0,1	2,8	0,4

Unitats: milers de persones, percentatges i punts percentuals.

* Mostra inferior a 80 observacions en mitjana anual.

Font: elaboració pròpia a partir de l'EPA (Idescat).

La població assalariada amb contracte temporal ha disminuït un 0,7% al sector públic l'any 2017, a diferència del creixement que s'observa al sector privat (+6,5%). Quelcom similar succeeix amb la població assalariada amb contracte indefinit, que disminueix al sector públic (-2,4%) i augmenta al sector privat (+3,8%). A resultes d'això, l'augment de la temporalitat és similar al sector públic (+0,3pp) i al sector privat (+0,4pp), el que provoca que la temporalitat es mantingui lleugerament per sobre al sector privat (21,7%) que al sector públic (21,2%). Així, si durant la crisi la taxa de temporalitat ha estat clarament superior al sector públic (2007-2012), durant els darrers quatre anys les diferències han estat petites, amb la taxa del sector privat per sobre de la del sector públic (a excepció de l'any 2014).

La població assalariada amb contracte temporal ha augmentat de forma important a la indústria (+5,2%) i els serveis (+7,4%) i, en canvi, ha disminuït a la construcció (-7,9%) i l'agricultura (-10,8%). A aquest fet cal afegir-hi un fort augment de la població amb contracte indefinit a la construcció (25,4%) i l'agricultura (+68,6%) i un increment moderat a la indústria (+1,0%) i als serveis (+1,7%). La suma d'aquests fenòmens ha suposat un descens de la taxa de temporalitat de forma molt notable a la construcció (-7,1pp) i l'agricultura (-14,0pp), fins a situar-les al 32,0% i 26,2%, respectivament. En canvi, la temporalitat ha augmentat als serveis (+0,9pp) i la indústria (+0,6pp), tot i que mantenen nivells força més baixos (22,2% i 16,5%, respectivament). Tot plegat ha suposat una forta convergència sectorial en termes de temporalitat després d'uns anys de divergència.

Per branques d'activitat, sobresurt l'increment de la població amb contracte temporal a la indústria de la alimentació, tèxtil, cuir, fusta i del paper (+13,0%), així com al comerç, reparació d'automòbils i hostaleria (+14,6%), al transport, emmagatzematge, informació i telecomunicacions (+18,3%) i, en menor mesura, a l'Administració pública, educació i activitats sanitàries (+9,3%). La taxa de temporalitat en aquestes branques ha augmentat en 2,6pp, 2,4pp, 2,0pp i 1,8pp, respectivament. Així mateix, destaca el descens de la població ocupada amb un contracte temporal a la intermediació financera, assegurances, activitats immobiliàries, serveis professionals, científics, administratius i altres (-12,9%), que ha suposat un descens de 2,7pp en la taxa de temporalitat d'aquesta branca.

El nombre de contractes firmats ha augmentat un 6,7% respecte a l'any 2016, situant-se en poc més de 3.187.000 de contractes (12,9% indefinits i 87,1% temporals) segons dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu. Així, el nombre de contractes indefinits ha crescut un 9,4%, un increment superior al dels contractes temporals (+6,3%). Entre els principals contractes indefinits destaca el major creixement dels contractes convertits en indefinits (+12,3%) que el dels contractes ordinaris (+7,3%). Entre els temporals, els dos principals contractes han augmentat considerablement en nombre (els contractes per obra i servei augmenten un 7,7% i els eventuals per circumstàncies de la producció ho fan un 8,2%), mentre que els contractes d'interinitat s'han reduït un 2,2%.

Si s'estudien els contractes firmats en funció de la seva durada, tal i com els proporciona l'Observatori del Treball i Model Productiu, s'observa que amb l'arribada de la crisi van créixer els contractes de menys d'un mes mentre la resta retrocedien. Amb la recuperació, a partir de l'any 2013, els contractes de menys d'un mes van seguir creixent, però ho van fer a un ritme lleugerament inferior als contractes temporals de més llarga durada. Tot i això, l'any 2017 el pes d'aquests sobre el total es manté per sobre del 41,0%

(l'any 2006 era inferior al 27,0%, gairebé 15,0pp per sota)²²⁰. En aquest sentit, l'any 2017 els contractes de menys d'un mes han augmentat un 6,6% enfront d'un 10,2% dels contractes de 3 a 6 mesos o un 22,1% dels contractes de 12 a 18 mesos, mentre que el conjunt de contractes temporals ha augmentat un 6,3%.²²¹

Per últim, si s'estudia la rotació al mercat de treball a partir de dades d'afiliació de la Seguretat Social, s'observa un increment important d'aquesta durant la recuperació econòmica, període durant el qual s'ha passat del 17,1% de l'any 2012 al 22,4% el 2017 (+5,5pp). L'últim any, el creixement ha estat de 0,9pp (del 21,5% al 22,4%).²²² És a dir, cada mes entren o surten de l'ocupació més d'una cinquena part dels afiliats²²³. Fent un exercici similar, i dividint el nombre de contractes firmats per les persones contractades amb aquests, s'obté l'índex de rotació. Segons dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu, aquest ha augmentat de 2,2 contractes per persona contractada l'any 2011 fins a 2,5 l'any 2016. El gruix d'aquest augment s'explica per l'evolució al sector serveis.²²⁴

Segons les dades de fluxos de l'EPA que proporciona l'Observatori del Treball i Model Productiu, el percentatge de població que roman en un lloc de treball d'un trimestre a l'altre sempre ha estat més alt si es treballa amb un contracte indefinit que amb un de temporal. Així, el percentatge de població que es mantenia ocupat d'un trimestre a un altre amb un contracte indefinit era del 97,7% l'any 2017 enfront d'un 85,3% amb un contracte temporal (12,4pp menys). De la mateixa manera, el percentatge de població que transitava d'un lloc de treball a l'atur entre un trimestre i l'altre era de l'1,2% entre els treballadors amb contracte indefinit i del 9,3% entre els que tenien contracte temporal (8,0pp més). Així, entre 2016 i 2017, es produeixen poques variacions en les probabilitats de transitar en qualsevol de les relacions amb l'ocupació, tant entre els treballadors amb contracte temporal com entre els treballadors amb contracte indefinit. Tot i que les diferències s'havien anat reduint des de l'any 2013, quan el 97,0% del treballadors amb contracte indefinit es mantenia ocupat d'un trimestre a un altre, enfront d'un 79,4% entre els treballadors amb contracte temporal (17,6pp menys), l'any 2017 aquesta dinàmica sembla haver-se estancat. També el diferencial en el percentatge d'individus que transiten cap a l'atur s'havia reduït entre 2013 i 2016, però sembla haver-se estabilitzat l'any 2017: l'any 2013 l'1,7% dels treballadors amb contracte indefinit esdevenia aturat entre un trimestre i l'altre enfront d'un 15,6% entre els treballadors amb contracte temporal (13,9pp més). Aquestes diferències entre les transicions segons el tipus de contracte disten força de les que existien abans de la gran recessió, quan aquestes eres menors.²²⁵

8.4. POBLACIÓ DESOCUPADA

La població desocupada ha retrocedit un 14,6% l'any 2017, fins a situar-se en 506.000 persones (87.000 persones menys que l'any 2016). Això ha situat la taxa d'atur en un 13,5% (2,3pp menys que l'any 2016). Tot i així, aquesta encara és 4,5pp superior a la de 2008 i 7,0pp més elevada que la de 2007. Als últims trimestres de l'any, però, la taxa d'atur s'ha situat ja per sota del 13,0% i la reducció de la població desocupada es manté elevada.

Si s'estudien els fluxos de l'EPA, el percentatge de població aturada que troba un lloc de treball d'un trimestre a l'altre cada cop és més elevat (21,2% l'any 2017, 2,2pp més que l'any 2016 i 7,3pp més que l'any 2013). Així mateix, el percentatge de població que es manté desocupada d'un trimestre a l'altre es redueix (62,3% l'any 2017, 5,5pp menys que l'any 2016 i 11,6pp menys que l'any 2013). Tot i això,

²²⁰ Els contractes d'un dia suposen el 16,0% dels contractes temporals l'any 2017 enfront d'un 12,4% dels de 2 a 5 dies i un 12,9% dels de 6 a 30 dies.

²²¹ Vegeu l'annex.

²²² Vegeu l'annex.

²²³ En molts casos es pot tractar d'entrades i sortides d'una mateixa persona, motiu pel qual el col·lectiu afectat per aquesta rotació seria menor.

²²⁴ Vegeu l'annex.

²²⁵ Vegeu l'annex.

aquests valors encara es troben lluny dels de l'any 2007, quan un 35,9% de la població aturada trobava un lloc de treball d'un trimestre a l'altre i només el 39,6% dels que estaven a l'atur s'hi mantenien el trimestre següent.

La reducció de la població aturada ha estat més intensa entre la població amb nacionalitat espanyola (-16,5%) i els individus de 25 a 54 anys (-19,0% entre els de 25 a 34 anys i -17,3% entre els de 35 a 54 anys) i lleugerament més pronunciada entre les dones que entre els homes.

TAULA III.1.T8 Població desocupada (16-64 anys), per grups d'edat, gènere i nacionalitat. Catalunya, 2016-2017

	2017					Var. 2016-2017 (%)				
	Dona	Home	Nacional	Estranger	Total	Dona	Home	Nacional	Estranger	Total
16-24	36	48	69	16*	85	-12,3	-1,5	-0,7	-25,6*	-6,5
25-34	49	56	66	39*	105	-22,2	-16,1	-26,8	-1,2*	-19,0
35-54	130	106	167	69	236	-16,4	-18,3	-19,4	-11,8	-17,3
55-64	42	37	70	9*	79	-2,6	-13,0	-11,0	27,5*	-7,8
Total	258	248	373	133	506	-15,1	-14,2	-16,5	-9,0	-14,6
	Taxa (%)					Var. 2016-2017 (pp)				
	Dona	Home	Nacional	Estranger	Total	Dona	Home	Nacional	Estranger	Total
16-24	27,9	32,5	29,6	34,2	30,4	-4,9	-3,0	-2,6	-8,6	-3,9
25-34	13,1	14,6	11,2	23,7	13,9	-3,4	-2,2	-3,7	0,5	-2,8
35-54	12,8	9,4	9,1	22,1	11,0	-2,6	-2,1	-2,2	-3,5	-2,3
55-64	16,2	12,1	13,1	25,9*	13,9	-0,4	-2,0	-1,6	1,3*	-1,3
Total	14,4	12,6	11,7	23,8	13,5	-2,6	-2,1	-2,3	-2,5	-2,3

Unitats: milers de persones, percentatges i punts percentuals.

* Mostra inferior a 80 observacions en mitjana anual.

Font: elaboració pròpia a partir de l'EPA (Idescat).

La taxa d'atur s'ha reduït de forma bastant homogènia a tots els col·lectius. En tot cas, destaca el menor descens d'aquesta entre la població de 55 a 64 anys (-1,3pp) i la major reducció entre la de 16 a 24 anys (-3,9pp). Tot i el major descens de la taxa d'atur de les dones (-2,6pp) i la població de nacionalitat estrangera (-2,5pp), la taxa d'aquests col·lectius se situa encara per sobre de la mitjana (14,4% i 23,8%, respectivament), fet que també succeeix amb els menors de 35 anys. Des de l'any 2013, la taxa d'atur s'ha reduït especialment entre la població menor de 35 anys (-19,8pp entre individus de 16 a 24 anys i -10,4pp entre els de 25 a 34 anys), la població estrangera (-15,8pp) i els homes (-11,2pp), els tres col·lectius més afectats per la crisi econòmica. En el cas dels homes, des de l'any 2015 tenen una taxa d'atur inferior a la de les dones, com ja succeïa abans de la crisi. En canvi, tant la població de nacionalitat estrangera com la població menor de 35 anys segueixen amb taxes d'atur superiors a la resta, fet que també era habitual abans de la gran recessió. Destaca, així mateix, que des de 2014 la taxa d'atur de la població de 55 a 64 anys es manté per sobre de la de 35 a 54 anys, un fet insòlit abans de la crisi econòmica i que reflectiria les dificultats del col·lectiu per trobar un lloc de treball.

El descens de la taxa d'atur, tot i ser homogeni, és més intens entre aquells col·lectius amb taxes d'atur més elevades (dones, joves i població de nacionalitat estrangera).

Si s'estudien les dades de fluxos de l'EPA, s'observa que els col·lectius on més ha augmentat el percentatge de població que transita de l'atur a un lloc de treball d'un trimestre a l'altre l'any 2017 són la població de 16 a 44 anys (+5,0pp entre la població de 16 a 29 anys i +2,4pp entre la de 30 a 44 anys),

la masculina (+3,1pp) i la de nacionalitat espanyola (+2,5pp).²²⁶ Durant els darrers anys, la recuperació ha millorat les probabilitats de transitar de l'atur a l'ocupació de tots els col·lectius. Tot i així, destaca el menor increment d'aquesta probabilitat entre la població de 45 a 64 anys, un col·lectiu que històricament sempre ho ha tingut més difícil per transitar de l'atur a l'ocupació, però que ara compta amb un nombre de persones afectades més voluminosos que abans de la gran recessió.

La reducció del nombre de persones desocupades ha estat més intensa entre els aturats/des de llarga durada, que han retrocedit més que el conjunt de la població aturada (-24,0%). Això situa la incidència de l'atur de llarga durada en el 51,6%, 6,4pp menys que l'any 2016, però encara un percentatge molt elevat respecte als valors previs a la crisi (l'any 2008, la incidència de l'atur de llarga durada era del 19,0%, 32,6pp menys que l'any 2017). Així doncs, el nombre de persones aturades de llarga durada se situa en poc més de 260.000 persones l'any 2017, un fenomen que és més intens a mesura que augmenta l'edat de la persona, fet que lliga amb les dificultats de reinserció dels col·lectius de població aturada de més edat. Per últim, cal remarcar que les persones que fa 4 anys o més que busquen feina representen encara un 21,8% de la població en situació d'atur (1,2pp menys que l'any 2016).

Més de la meitat de la població aturada fa més d'un any que busca feina i el percentatge de persones aturades que fa 4 anys o més que es troben a l'atur supera encara el 20,0%.

Si s'estudien els fluxos de l'EPA segons el temps que fa que l'individu va deixar l'última feina, s'observa que el percentatge de persones aturades que troben un lloc de treball d'un trimestre a l'altre l'any 2017 entre els que fa un any o menys que van deixar l'última feina era del 35,4%. En canvi, entre els que feia més d'un any que l'havien deixada aquest percentatge baixa fins a l'11,5% (24,0pp menys). L'evolució dels últims anys d'aquest percentatge ha estat més favorable per a la població que fa menys d'un any que va deixar la última feina.²²⁷

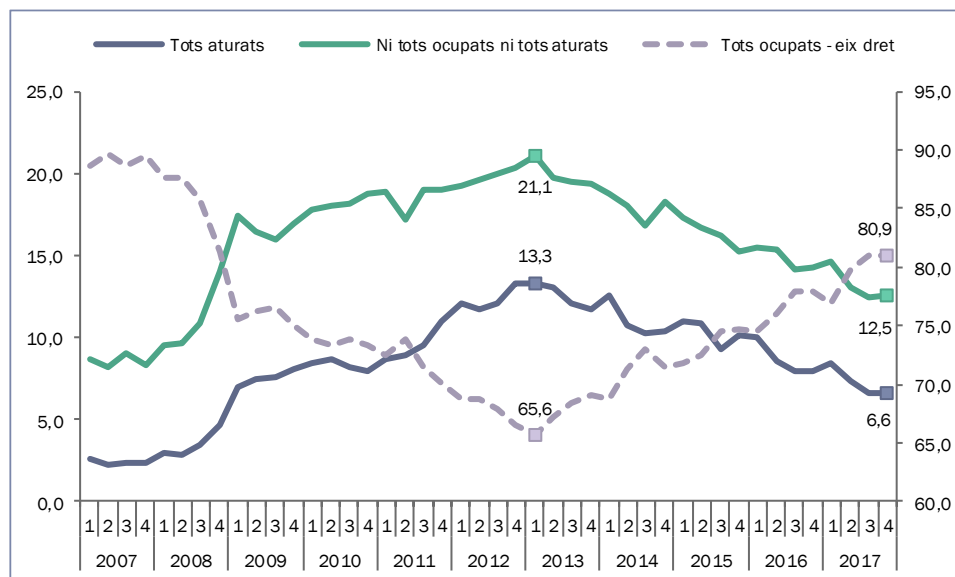
El percentatge de llars on tots els seus membres actius estan ocupats ha augmentat 3,1pp l'any 2017 fins a situar-se al 79,7%. Això s'ha traduït en un descens de les llars on hi conviuen ocupats i aturats (13,1% i -1,7pp) i de les llars on cap dels seus membres actius té feina (7,2% i -1,4pp).

Tot i que els valors de l'any 2017 s'aproximen als del 2008-2009, aquests encara disten dels que es registraven l'any 2007. Llavors el percentatge de llars amb tots els seus membres actius ocupats era del 89,1% (9,4pp més que l'any 2017), el nombre de llars amb ocupats i aturats representava el 8,6% (4,6pp menys que l'any 2017) i el pes de les llars amb tots els membres actius desocupats suposava el 2,4% (4,8pp menys que l'any 2017).

²²⁶ Vegeu l'annex.

²²⁷ Vegeu l'annex.

GRÀFIC III.1.G3 Llars agrupades pel nombre d'actius⁽¹⁾ en situació d'atur. Catalunya, 2007-2017



Unitats: percentatges.

(1) Mínim un actiu a la llar.

Nota: l'escala dreta fa referència a les llars amb tots els actius ocupats.

Font: elaboració pròpia a partir de l'EPA (INE).

Les llars amb tots els membres actius en situació d'atur es poden dividir en funció de si algun membre de la llar rebia una prestació per desocupació o no. L'any 2017 les llars on algun dels seus membres en situació d'atur rebia una prestació representaven el 2,8% del total de llars, 0,4pp menys que el 2016 i 3,4pp menys que l'any 2013. Això contrasta amb l'evolució de les llars amb tots els seus membres actius en situació d'atur i sense prestacions. Així, l'any 2017 aquestes últimes representaven el 4,4% de les llars, 1,0pp menys que l'any 2016 i 2,0pp menys que el 2013. És a dir, des de l'any 2013 el pes de les segones disminueix menys que el de les primeres.²²⁸

Atur registrat

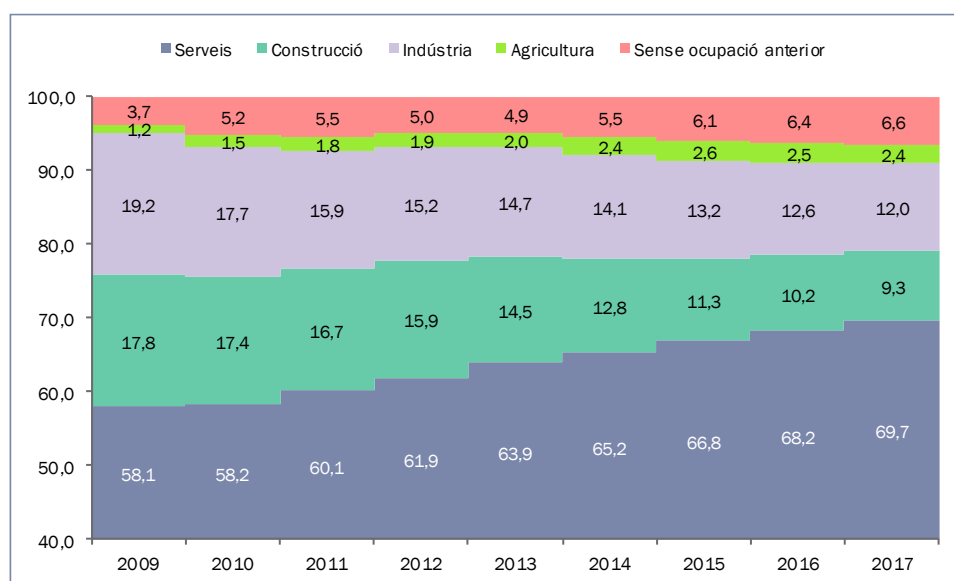
El nombre de persones desocupades registrades ha estat de poc més de 418.000 l'any 2017²²⁹, l'11,1% menys que l'any 2016 i un valor pròxim al de mitjan any 2009, segons dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu. Si les dades d'atur registrat es combinen amb les d'afiliació, s'obté una taxa d'atur registral que l'any 2017 se situa en l'11,3%, 1,7pp menys que l'any 2016 i 2,2pp menys del que estima l'EPA.

Tots els sectors d'activitat han vist reduït el nombre de persones registrades com a demandants d'ocupació. Així, el nombre de persones aturades registrades ha disminuït amb força a la construcció (-19,2%), la indústria (-15,4%) i l'agricultura (-15,6%). En canvi, el descens ha estat menor als serveis (-9,2%) i entre els demandants sense ocupació anterior (-8,3%). Així doncs, ha crescut el percentatge de persones desocupades que havien treballat al sector serveis (+1,5pp) i entre els que no tenien ocupació anterior (+0,2pp). En canvi, han disminuït els que ho havien fet a l'agricultura (-0,1pp), la indústria (-0,6pp) i a la construcció (-0,9pp). Això fa que aquesta distribució sectorial de les persones desocupades s'assembli cada cop més a la distribució de la població ocupada.

²²⁸ Vegeu l'annex.

²²⁹ Lluny de les més de 506.000 que estima l'EPA.

GRÀFIC III.1.G4 Població desocupada per sectors d'activitat. Catalunya, 2009-2017



Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya (Observatori del Treball i Model Productiu).

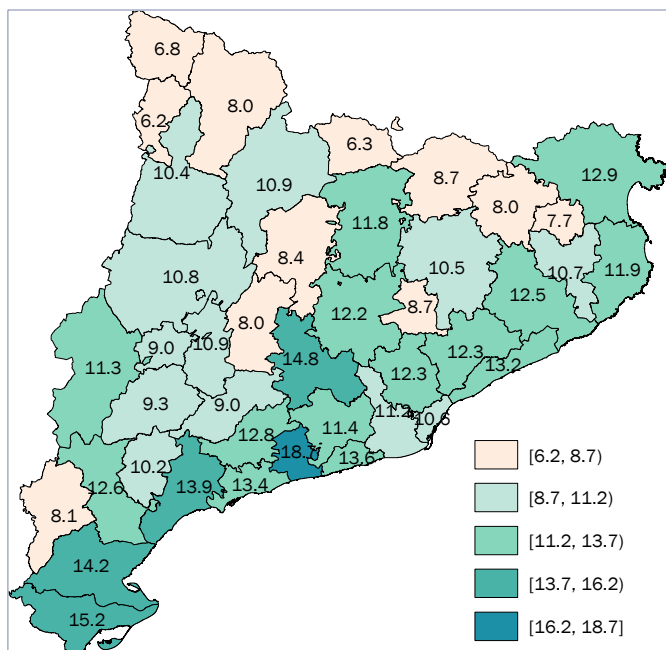
Si es desagrega la població desocupada del sector serveis,²³⁰ s'observa que les branques on s'acumula un major percentatge d'aturats són el comerç (15,8% del total d'aturats), l'hostaleria (10,9%) i les activitats administratives i serveis auxiliars (16,0%). Entre 2009 i 2017 destaca l'augment del pes de l'hostaleria sobre el total de demandants d'ocupació (+3,6pp), així com el de les activitats administratives i auxiliars (+2,6pp) o les activitats culturals, esportives i altres serveis (+2,5pp). Val a dir, però, que gairebé totes les branques del sector serveis guanyen pes entre la població desocupada entre 2009 i 2017, a excepció del comerç a l'engròs (-0,5pp), el transport i l'emmagatzematge (-0,5pp) i les activitats immobiliàries, professionals i tècniques (-2,2pp).

Si s'analitzen les taxes d'atur registral per comarques que proporciona l'Observatori del Treball i Model Productiu²³¹ s'observa que les més elevades s'han registrat al Baix Penedès (18,7%), Montsià (15,2%), Anoia (14,8%) i Baix Ebre (14,2%). Així, destaca que sis de les deu comarques on l'atur registral és més elevat són comarques tarragonines i tres són barcelonines. En canvi, les comarques amb una menor taxa d'atur registral són l'Alta Ribagorça (6,2%), la Cerdanya (6,3%) i la Vall d'Aran (6,8%), amb les comarques amb una taxa d'atur més baixa concentrades a les províncies de Lleida i Girona.

²³⁰ Vegeu l'annex.

²³¹ Per al conjunt de Catalunya, les dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu per als últims dies de cada trimestre mostren una taxa d'atur registral de l'11,7%, 1,6pp menys que l'any 2016 i 1,8pp menys que la taxa d'atur que estima l'EPA per a la població de 16 a 64 anys l'any 2017.

MAPA III.1.M2 Taxa d'atur registral,⁽¹⁾ per comarques. Catalunya, 2017



Unitats: percentatges.

(1) Mitjana anual calculada a partir de les dades de l'últim dia dels quatre trimestres dels anys 2016 i 2017.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya (Observatori del Treball i Model Productiu).

La taxa d'atur registral ha caigut a totes les demarcacions entre 2016 i 2017, on sobresurt el descens al Baix Penedès (-2,2pp). Això no ha impedit que aquesta comarca presenti la taxa d'atur registral més elevada de Catalunya, molt allunyada encara de la resta. També ha disminuït força la taxa d'atur registral al Pallars Jussà (-2,1pp), Montsià (-2,1pp), Alt Penedès (-2,0pp) o Vallès Occidental (-2,0pp). Per contra, al Pallars Sobirà (-0,4pp) o al Ripollès (-0,9pp) el descens ha estat més moderat, en un clar procés de convergència. Així mateix, durant el període 2013-2017 la taxa d'atur registral ha retrocedit a totes les comarques, però ho ha fet més en aquelles que presentaven uns valors més elevats l'any 2013. Així, la taxa d'atur registral ha convergit clarament durant el període expansiu, corregint part de la divergència experimentada durant la fase recessiva.²³² De fet, en algunes comarques la taxa d'atur s'acosta molt a la taxa d'atur registral que tenien l'any 2008, com és el cas del Ripollès (8,7% i +0,1pp), la Cerdanya (6,3% i +0,2pp) o la Garrotxa (8,0% i +0,3pp). En aquest sentit, les comarques que actualment presenten taxes similars a les de 2008 es concentren a la província de Girona i nord de Barcelona. En canvi, les comarques que presenten una taxa d'atur més allunyada (i més alta) a la de 2008 s'ubiquen a les Terres de l'Ebre i a ponent, amb comarques on aquesta encara està entre 4,0pp i 5,0pp per sobre de la de 2008.²³³

8.5. CONTEXT DEL MERCAT DE TREBALL

Per contextualitzar la situació del mercat de treball a Catalunya cal comparar-la amb la d'altres territoris. A continuació s'analiza l'evolució de les principals magnituds a Espanya i les seves comunitats autòno-

²³² Vegeu l'annex.

²³³ Val a dir que la taxa d'atur més baixa es va assolir l'any 2007, tot i que no es disposa de dades a escala comarcal per a aquell any.

mes -territoris que es regeixen per una mateixa normativa i on hi intervenen fortes connexions interterritorials. Posteriorment s'estudia l'evolució a Europa, primer amb una anàlisi dels països europeus i després dels quatre motors d'Europa -territoris amb diferent normativa i contextos.

La població ocupada ha augmentat de forma similar a Catalunya que a la resta de l'Estat, el que ha provocat que la població aturada també hagi disminuït en paral·lel a com ho ha fet al conjunt d'Espanya. També els increments en temporalitat o treball a temps parcial són similars a Catalunya i a Espanya. De la mateixa manera, la taxa d'ocupació a Catalunya s'ha situat per sobre de la mitjana de la UE-28. Tot i així, l'elevada taxa d'activitat fa que la taxa d'atur sigui encara molt elevada a casa nostra en comparació amb altres països i regions europees, així com també la taxa de temporalitat, on s'ha experimentat una divergència entre països. En qualsevol cas, però, l'any 2017 s'ha mantingut la tímida convergència al mercat de treball europeu que es va iniciar l'any 2014.

8.5.1. ESPANYA

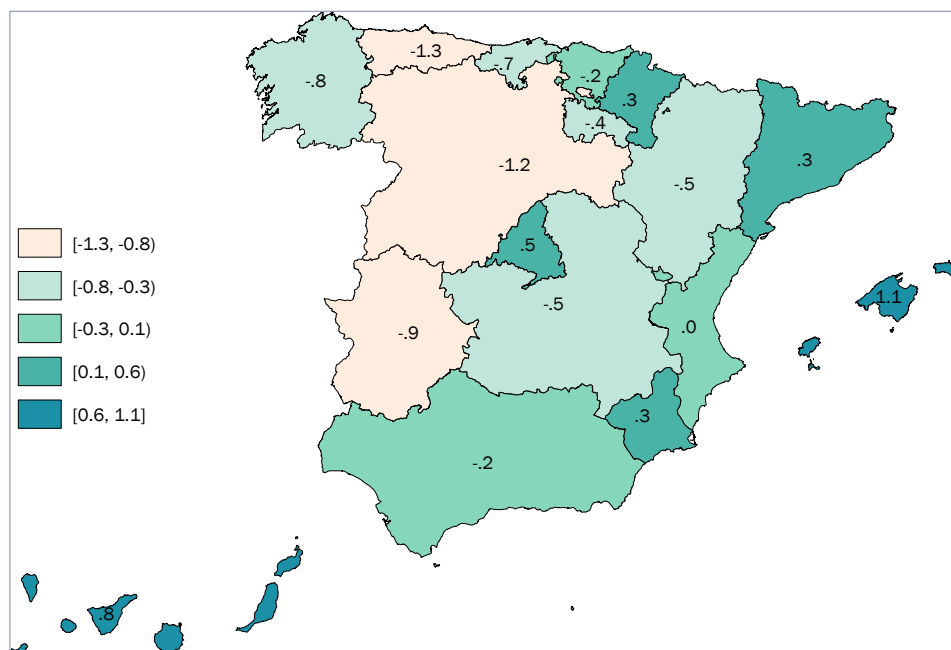
L'any 2017 el nombre d'individus d'ocupats ha crescut lleugerament més a Catalunya (+2,7%) que al conjunt del territori espanyol (+2,6%). Tot i que Catalunya no és de les comunitats que més creix en nombre d'ocupats, els nivells d'ocupació i d'activitat se situen en posicions capdavanteres del conjunt de comunitats autònomes. Aquesta evolució similar o paral·lela entre Catalunya i Espanya es produeix també en temporalitat, treball a temps parcial o descens de la taxa d'atur, encara més elevada al conjunt d'Espanya.

Població en edat de treballar

Espanya ha mantingut la població en edat de treballar (de 16 a 64 anys) que tenia l'any 2016 (+0,0%), en contrast amb un lleuger augment a Catalunya. Les comunitats autònomes que han augmentat la seva població en edat de treballar han estat les Illes Balears (+1,1%), Canàries (+0,8%), la Comunitat de Madrid (+0,5%), Múrcia, Navarra i Catalunya (totes un +0,3%). Durant el període 2008-2017, el nord d'Espanya és on més ha retrocedit la població en edat de treballar (especialment al nord-oest) i només els arxipèlags n'han guanyat.²³⁴

²³⁴ Vegeu l'annex.

MAPA III.1.M3 Població en edat de treballar (16-64 anys) per comunitats autònomes. Variació anual. Espanya, 2016-2017



Unitats: percentatges.

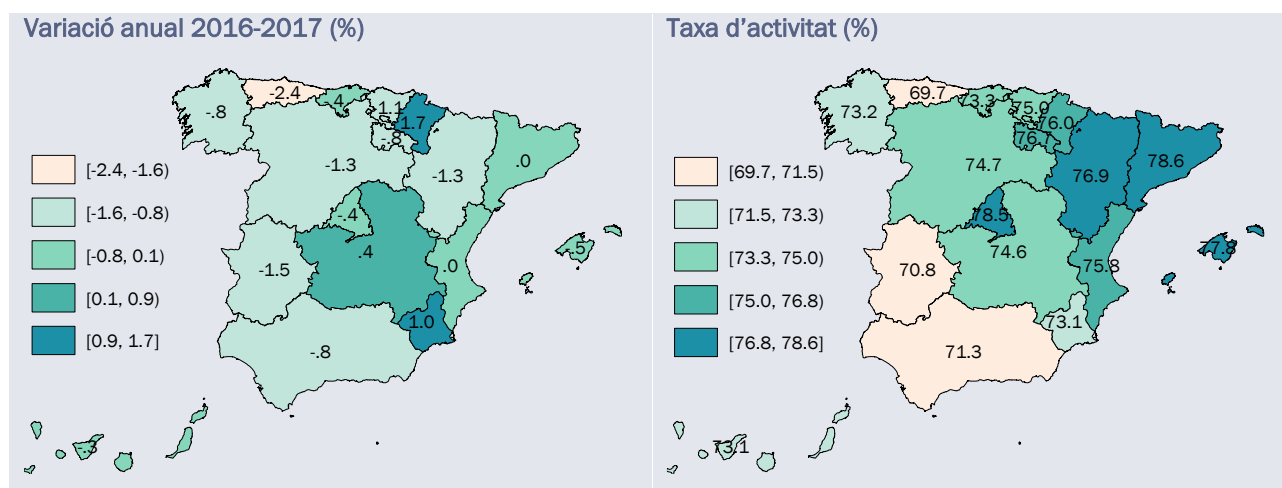
Font: elaboració pròpia a partir de l'EPA (INE).

Població activa

La població activa al conjunt d'Espanya ha retrocedit un 0,4%, mentre que a Catalunya no ha variat. Aquesta estabilitat a Catalunya suposa un terme mig entre els increments a Navarra (+1,7%) o Múrcia (+1,0%) i els descensos a Aragó (-1,3%), el País Basc (-1,1%) o Astúries (-2,4%), entre d'altres. Així, la taxa d'activitat de Catalunya (78,6% i -0,3pp) s'ha situat com la més alta d'Espanya, per sobre de les taxes de la Comunitat de Madrid (78,5% i -0,7pp) i les Illes Balears (77,8% i -1,3pp) i es manté a certa distància de la mitjana estatal (75,1% i -0,3pp). Pel que fa al període 2008-2017, la població activa s'ha incrementat al sud de la península i als arxipèlags i ha retrocedit al nord d'Espanya.²³⁵

²³⁵ Vegeu l'annex.

MAPA III.1.M4 Població activa (16-64 anys) per comunitats autònomes. Espanya, 2016-2017



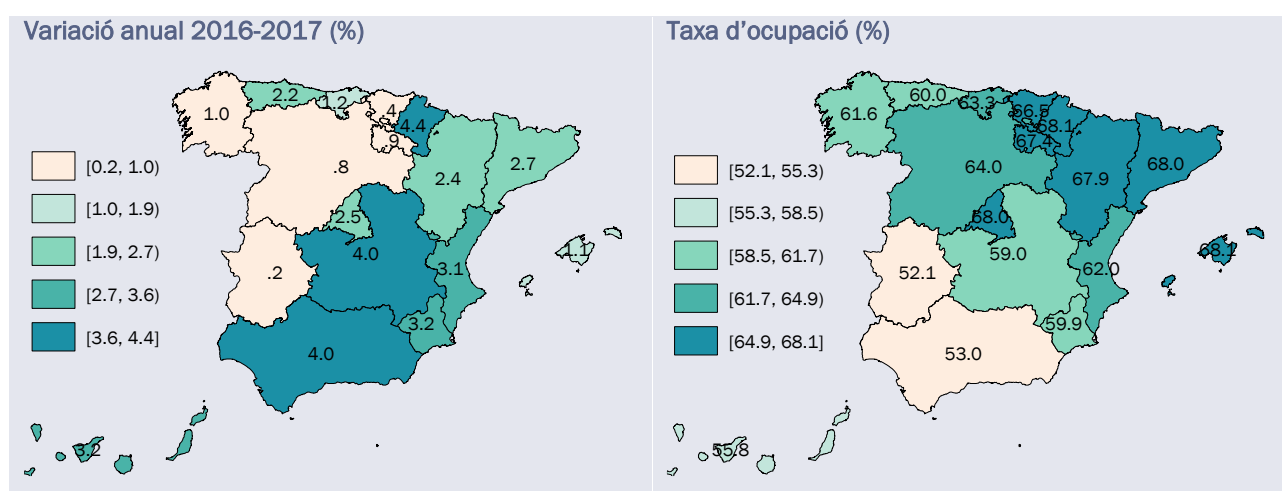
Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'EPA (INE).

Població ocupada

La població ocupada a Espanya ha augmentat un 2,6%, gairebé 0,2pp menys que a Catalunya, cosa que situa la taxa d'ocupació espanyola al 62,1%, 5,9pp per sota de la taxa catalana. Així, hi ha un grup de comunitats on la població ocupada ha crescut més, com per exemple Navarra (+4,4%), Andalusia (+4,0%) o Castella la Mancha (+4,0%), i d'altres on ha crescut menys, com ara Extremadura (+0,2%), País Basc (+0,4%) o Galícia (+1,0%). En qualsevol cas, però, el creixement és generalitzat. Si es compara la taxa d'ocupació, Catalunya (68,0% i +1,6pp) es manté al grup capdavanter, només per sota de Navarra (68,1% i +2,6pp) i Illes Balears (68,1% i +0,0pp), i empatada amb la Comunitat de Madrid (68,0% i +1,3pp). Durant el període 2008-2017, la taxa d'ocupació ha retrocedit menys a les comunitats autònomes del nord d'Espanya que a les del sud, fruit de la menor caiguda de població a les regions meridionals.²³⁶ Així, el procés de divergència en la taxa d'ocupació durant el període 2008-2013, sembla corregir-se en el període 2013-2017.²³⁷

MAPA III.1.M5 Població ocupada (16-64 anys) per comunitats autònomes. Espanya, 2016-2017



Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'EPA (INE).

²³⁶ Vegeu l'annex.²³⁷ A excepció d'Extremadura i, en menor mesura, Galícia, que semblen quedar-se al marge de la recuperació en termes d'ocupació. La correcció s'observa en gran mesura pel bon comportament d'Andalusia i Castella la Manxa l'any 2017.

Si s'analitza el creixement de la població ocupada des del punt més baix pel que fa a ocupació (l'any 2013), destaca el creixement dels arxipèlags i de les regions mediterrànies. Així, la població ocupada ha crescut un 15,0% a les Canàries i un 12,5% a les Illes Balears des de l'any 2013. A Andalusia l'increment ha estat del 14,3% enfront d'un 13,2% a Múrcia i un 12,4% a la Comunitat Valenciana, mentre que a Catalunya ha estat del 10,2% i a Espanya d'un 9,7%. En canvi, a la Comunitat de Madrid (+6,9%), Galícia (+4,3%) i País Basc (+3,6%) el creixement ha estat inferior.²³⁸

El creixement de la població ocupada a Espanya durant la recuperació es produeix principalment als arxipèlags i l'Arc Mediterrani.

Si el creixement de la població ocupada entre 2013 i 2017 es compara amb l'ocupació destruïda entre 2008 i 2013, s'obté el percentatge d'ocupació recuperada de la crisi. Per al conjunt d'Espanya aquest valor és del 49,7%, similar al de Catalunya (49,0%). Tot i així, la recuperació amb aquest indicador també sembla ser més intensa als arxipèlags i al Mediterrani. D'aquesta manera, només les Illes Balears compten amb més persones ocupades que l'any 2008. Les Canàries han recuperat un 99,6% de l'ocupació perduda enfront d'un 62,6% Andalusia, un 60,3% Múrcia o un 48,4% la Comunitat Valenciana. A l'altre extrem, Galícia (22,6%), País Basc (23,0%) i Astúries (29,2%) han recuperat una part molt petita de l'ocupació perduda durant la crisi.²³⁹

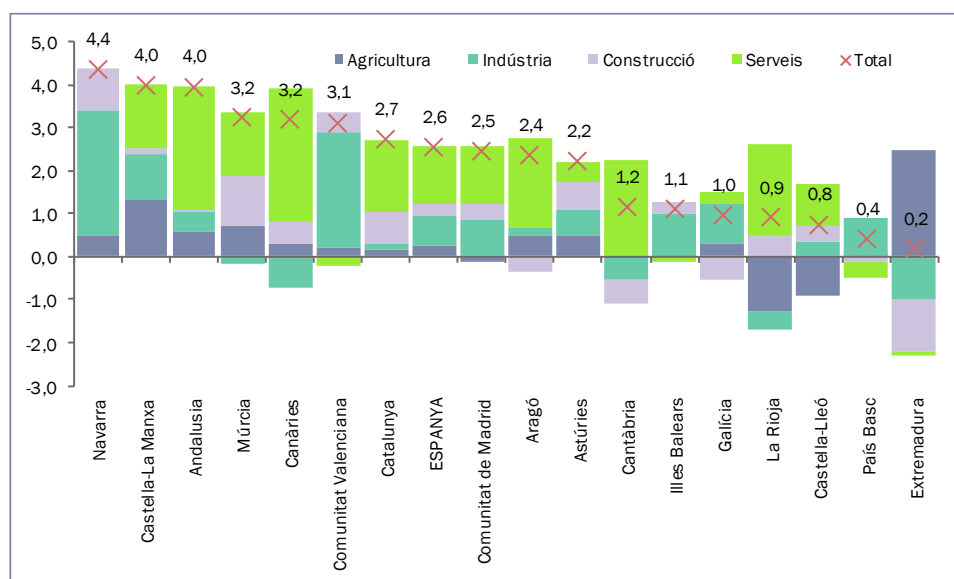
Catalunya destaca per un major pes de la indústria entre la població ocupada que al conjunt d'Espanya, el que es compensa en un menor pes de l'agricultura i el sector serveis. Aquesta distribució sectorial és similar a la major part de comunitats autònomes del nord d'Espanya (Astúries, Cantàbria, Comunitat Valenciana i País Basc, com es pot veure a l'annex²⁴⁰). Més de la meitat de l'increment de la població ocupada a Espanya l'any 2017 s'explica pel major nombre d'individus ocupats al sector serveis, fet que s'ha produït a un elevat nombre de comunitats autònomes. La resta de sectors contribueixen menys al creixement de la població ocupada, però cal ressaltar l'aportació de la indústria. Així, hi ha algunes comunitats autònomes on un part important de l'increment de la població ocupada s'explica pel comportament industrial (Navarra, Comunitat Valenciana, Illes Balears, Galícia o País Basc). A Castella-La Manxa, la segona comunitat amb major creixement, una part de l'augment s'explica pels ocupats a l'agricultura. Aquest creixement a l'agricultura també s'observa a Extremadura, la comunitat autònoma on menys creix la població ocupada, on aquest únic sector compensa els descensos de població ocupada a la indústria, la construcció i els serveis. Per últim, destaca l'aportació uniforme al creixement de la població ocupada dels quatre sectors a Astúries.

²³⁸ Val a dir que a les Illes Balears el mínim de població ocupada dels darrers anys s'assoleix l'any 2011, iniciant la recuperació abans que les altres comunitats autònomes. En canvi, a la Comunitat de Madrid, Galícia i el País Basc es produeix l'any 2014, amb un retard en l'inici de la recuperació. A la resta de comunitats autònomes el mínim s'assoleix l'any 2013. Si enlloc de fer l'anàlisi entre 2013 i 2017 s'estudia el creixement de la població ocupada entre 2014 i 2017 els resultats no varien, amb el creixement concentrat als arxipèlags i l'Arc Mediterrani.

²³⁹ Vegeu l'annex.

²⁴⁰ Aragó, Navarra i La Rioja tenen una distribució amb un major pes de la indústria i l'agricultura i un menor pes del sector serveis.

GRÀFIC III.1.G5 Variació de l'ocupació (16-64 anys) i pes de cada sector d'activitat en aquesta variació, per comunitats autònomes⁽¹⁾. Espanya, 2016-2017



Unitats: percentatges.

(1) Comunitats autònomes ordenades en funció de la variació de la població ocupada, de major a menor.

Font: elaboració pròpia a partir de l'EPA (INE).

Tant a la indústria com als serveis a Espanya, els increments de població ocupada entre 2016 i 2017 són fruit d'una aportació coral de totes les branques d'activitat, sense que n'hi hagi cap que destaquí molt per sobre de la resta.

La petita diferència de creixement de la població ocupada entre Catalunya i Espanya s'explica pel major augment de població ocupada a la construcció i a la categoria "altres serveis" a Catalunya. Així mateix, el menor creixement de la població ocupada a la indústria a Catalunya que a Espanya modera el creixement del nombre d'ocupats a Catalunya.

Ja s'ha comentat anteriorment que els pols de creixement a Espanya pel que fa a la població ocupada durant els últims quatre anys han estat els arxipèlags i l'Arc Mediterrani. Si s'analitzen els sectors econòmics que han propiciat el creixement a Espanya entre 2013 i 2017 (+9,7%), destaca per damunt de tots el sector serveis amb una aportació del 71,4% al creixement de la població ocupada. Dins dels serveis sobresurten el comerç i l'hostaleria, que explica el 26,2% de l'increment observat sobre el total. En segon lloc en l'ordre de contribució al creixement de la població ocupada apareix l'Administració pública, l'educació i les activitats sanitàries (18,4%) i en tercer lloc la intermediació financera i les activitats immobiliàries (13,2%).²⁴¹ Entre les comunitats que més creixen, aquestes tres branques d'activitat també expliquen bona part de l'augment de la població ocupada. En els casos de Canàries i Illes Balears la contribució de l'Administració pública, l'educació i les activitats sanitàries és menor. En el cas de Canàries perquè el comerç i l'hostaleria concentren el 63,5% de l'augment de població ocupada. A les Illes Balears destaca l'aportació al creixement de l'ocupació de la construcció (24,8%). En canvi, a Andalusia i Murcia també té molta importància el creixement de la població ocupada a l'agricultura (explica el 18,4% i el 19,6% de l'augment en aquestes regions). Per últim, tant a la Comunitat Valenciana, com a Aragó i en menor mesura les Illes Balears, sobresurt l'aportació de la indústria (33,3%, 35,9% i 23,5%, respectivament).²⁴²

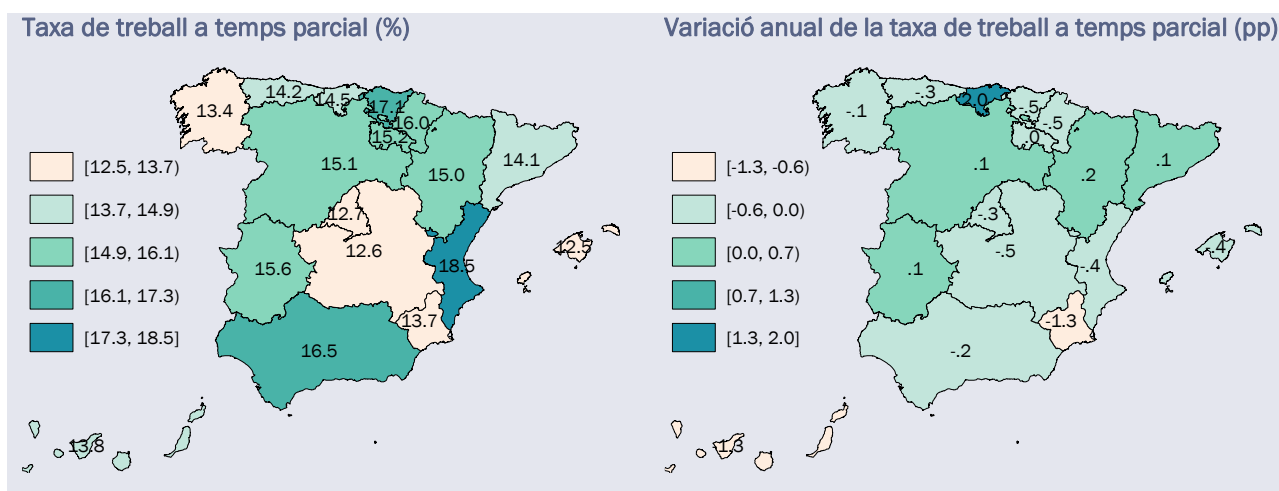
La taxa de treball a temps parcial al conjunt d'Espanya s'ha situat al 14,9% l'any 2017 (0,2pp menys que l'any 2016) i s'acosta a la taxa catalana, que ha augmentat lleugerament fins al 14,1% (+0,1pp). Així, la

²⁴¹ La construcció només explica el 5,9% de l'augment de població ocupada a Espanya entre 2013 i 2017.

²⁴² Vegeu l'annex.

taxa de treball a temps parcial a Catalunya es manté en una posició intermèdia, lluny de les taxes més elevades –Comunitat Valenciana (18,5%) i País Basc (17,1%)- i també de les més baixes –Illes Balears (12,5%) o Comunitat de Madrid (12,7%). En general, les variacions en la taxa de treball a temps parcial han estat petites arreu, a excepció de Cantàbria, on ha augmentat 2,0pp, i Múrcia i Canàries, on ha disminuït 1,3pp. Per últim, destaca que la taxa de treball a temps parcial a Espanya ha augmentat durant el període recessiu (2008-2013) i, en canvi, ha disminuït durant la recuperació (2013-2017). Aquest patró no s'observa a Catalunya, que experimenta un descens brusc l'any 2015 i increments moderats els anys 2016 i 2017, tot i que la taxa sigui inferior a la de l'any 2013. A escala territorial no s'observa un patró definit.²⁴³

MAPA III.1.M6 Població que treballa a temps parcial (16-64 anys) per comunitats autònomes. Espanya, 2017



Unitats: percentatges i punts percentuals.
Font: elaboració pròpia a partir de l'EPA (INE).

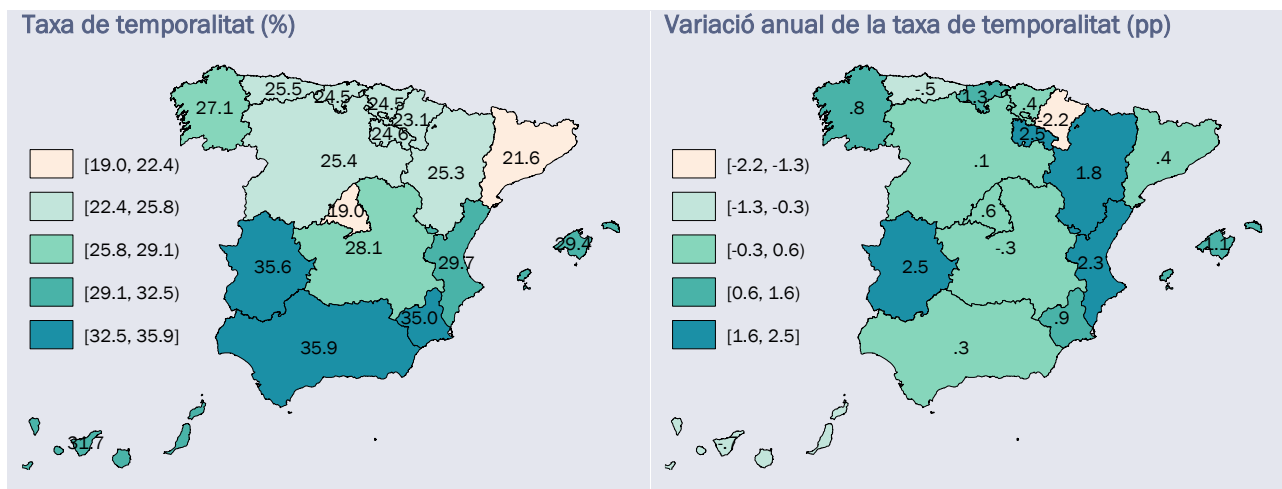
La població assalariada ha crescut menys a Espanya (+3,1%) que a Catalunya (+3,4%). Així, a Espanya ha augmentat el pes de la població assalariada sobre el total d'individus ocupats (83,8% i +0,5pp), una evolució paral·lela a la que es produeix a Catalunya (84,3% i +0,5pp).

La taxa de temporalitat de Catalunya (21,6% i +0,4pp) es manté per sota i s'allunya lleugerament de la taxa espanyola (26,8% i +0,6pp) l'any 2017. Així, només la Comunitat de Madrid (19,0%) presenta una taxa de temporalitat inferior a la de Catalunya. L'augment de la taxa de temporalitat a Catalunya ha estat el més baix del seu entorn, on la taxa de temporalitat creix amb força: +2,3pp a la Comunitat Valenciana i +1,8pp a Aragó. Tot i els increments generalitzats de la taxa de temporalitat, destaca que hi ha quatre comunitats on aquesta retrocedeix, entre les quals sobresurt Navarra (-2,2pp). A diferència de la taxa de treball a temps parcial, la taxa de temporalitat ha disminuït durant la fase recessiva del cicle (2008-2013) i està augmentant amb força durant la fase de recuperació (2013-2017), tant a Espanya com a Catalunya. No s'observen, però, diferències en l'evolució entre comunitats autònomes.²⁴⁴

²⁴³ Vegeu l'annex.

²⁴⁴ Vegeu l'annex.

MAPA III.1.M7 Població assalariada amb contracte temporal (16-64 anys) per comunitats autònomes. Espanya, 2017

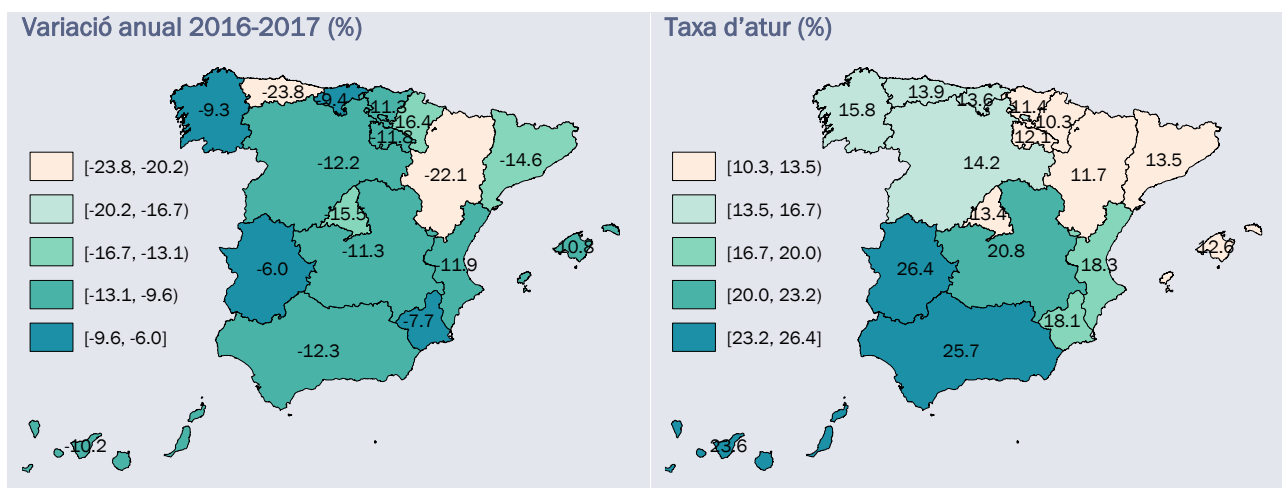


Unitats: percentatges i punts percentuals.
 Font: elaboració pròpia a partir de l'EPA (INE).

Població desocupada

La població desocupada ha disminuït més a Catalunya (-14,6%) que a Espanya (-12,6%) i la taxa d'atur espanyola (17,3% i -2,4pp) és superior a la catalana (13,5% i -2,3pp). El descens de la població desocupada a Catalunya ha estat dels cinc més intensos d'Espanya, només per darrere d'Astúries (-23,8%), Aragó (-22,1%), Navarra (-16,4%) i Comunitat de Madrid (-15,5%). Així, tot i una certa convergència de la taxa d'atur catalana amb les comunitats del nord de la península (País Basc, La Rioja o Cantàbria), aquesta es manté a la banda alta de les comunitats autònomes del nord d'Espanya. Durant el període 2008-2017 la taxa d'atur ha augmentat més a les regions del sud que a les septentrionals, on ha retrocedit més la població en edat de treballar.²⁴⁵ Això és fruit d'un procés de divergència entre 2008 i 2013 i un cert procés de convergència entre 2013 i 2017.²⁴⁶

MAPA III.1.M8 Població aturada (16-64 anys) per comunitats autònomes. Espanya, 2016-2017



Unitats: percentatges.
 Font: elaboració pròpia a partir de l'EPA (INE).

²⁴⁵ Vegeu l'annex.

²⁴⁶ Extremadura sembla quedar-se una mica al marge d'aquesta recuperació.

8.5.2. EUROPA²⁴⁷

La població en edat de treballar s'ha comportat millor a Catalunya (+0,3%) que a la mitjana de la UE-28 (-0,2%). Aquests valors se situen lluny dels creixements de Suècia (+1,2%) o Irlanda (+1,0%), però també de la majoria dels països de l'Est, molts d'ells amb pèrdues superiors a l'1,0%. En aquest sentit la variació de la població en edat de treballar de Catalunya ha estat similar a la de països com França (+0,1%), Regne Unit (+0,3%) o Dinamarca (+0,4%).

El lleuger descens de la taxa d'activitat a Catalunya l'any 2017 ha sigut un fenomen relativament aïllat que només es produeix a Islàndia, Dinamarca, Noruega, Espanya i Irlanda. La majoria d'aquests països, però, partien de taxes elevades l'any 2016. Així, doncs, la taxa d'activitat catalana es manté entre les més elevades d'Europa, per darrere d'Islàndia, Suïssa, Suècia, Països Baixos, Dinamarca i Estònia, tot i una certa convergència en les taxes d'activitat.

A escala europea el creixement de la població ocupada a Catalunya se situa a la banda alta del conjunt de països europeus.

La taxa d'ocupació a Catalunya s'ha situat just per sobre de la mitjana de la UE-28, lluny dels països del nord d'Europa, gairebé tots amb taxes d'ocupació pròximes al 75,0%. L'any 2017 les taxes d'ocupació que han crescut menys o, fins i tot, han decaïgut, han estat les dels països que ja partien d'uns nivells més elevats (Islàndia, Dinamarca, Noruega, etc.). Això ha generat una certa convergència.

La taxa de treball a temps parcial catalana és baixa en comparació amb la UE-28, tot i el lleuger augment experimentat l'any 2017. Al conjunt d'Europa es produeixen tímids augments i descensos de la taxa de treball a temps parcial, sense que s'observi cap procés clar de divergència o convergència. Així, Catalunya se situa lluny de països com Alemanya (26,9%), Àustria (27,9%), Suïssa (37,0%) o Països Baixos (49,8%), els països amb unes taxes més elevades. En canvi, la temporalitat a Catalunya se situa per sobre de la mitjana de la UE-28 i és dels llocs on aquesta ha augmentat de forma més intensa l'any 2017 en un context de descensos generalitzats i de divergència. Així, l'economia catalana presenta una taxa de temporalitat pròxima a la dels Països Baixos (21,5%) o Portugal (22,0%) i inferior a la de Polònia (26,1%) o el conjunt d'Espanya (26,8%).

Catalunya presenta una taxa d'atur elevada, només per darrere d'Espanya i Grècia i per davant d'Itàlia. Així, tot i que els descensos de les taxes d'atur són generalitzats arreu de la UE-28, els majors descensos es produeixen en aquells països que presentaven uns valors més elevats l'any 2016, fet que deriva en una convergència.

8.5.2.1. ANÀLISI COMPARATIVA DE L'EVOLUCIÓ DELS PRINCIPALS AGREGATS DEL MERCAT DE TREBALL A LES REGIONS DELS QUATRE MOTORS PER A EUROPA²⁴⁸

A continuació s'estudia l'evolució del mercat de treball als quatre motors d'Europa. Aquesta anàlisi, a diferència de l'anterior, permet estudiar territoris amb una regulació laboral diferent a l'existent a Catalunya, però amb una estructura econòmica similar (tant per mida demogràfica, com per composició sectorial o pes relatiu en els seus respectius països).

²⁴⁷ Vegeu l'annex per a més informació.

²⁴⁸ Vegeu l'annex per a més informació.

La població en edat de treballar creix als quatre motors, excepte a Llombardia (-6,6%)²⁴⁹. En canvi, el pes de la població ocupada a la indústria decreix a les quatre regions, excepte a Roine-Alps on el pes d'aquesta es manté invariable.

La població activa ha augmentat lleugerament a Baden-Württemberg (+0,8%) i Roine-Alps (+0,8%), mentre que a Catalunya es manté. Tot i ser l'única que decreix, la taxa d'activitat catalana s'ha mantingut com la segona més elevada dels quatre motors, per darrere de la regió alemanya i per davant de la francesa.

En canvi, la població ocupada a Catalunya ha crescut més que a les altres tres regions, on tot i així han experimentat creixements (a excepció de Llombardia). Aquest increment ha fet que la taxa d'ocupació augmenti més a Catalunya que als altres territoris. Malgrat això, Catalunya s'ha mantingut com la regió amb la taxa d'ocupació més baixa de les quatre.

Catalunya concentra gairebé tants individus desocupats com Roine-Alps i Llombardia juntes, tot i el descens més intens de la població aturada a Catalunya. Aquest descens ha servit per acostar la taxa d'atur catalana a la de les altres regions. Malgrat això, aquesta (13,5%) encara es troba lluny de les regions francesa (7,3%) i italiana (6,5%) i molt lluny de la taxa d'atur de la regió alemanya (3,0%).

9. POLÍTIQUES D'OCUPACIÓ

9.1. CONTEXT DE LES POLÍTIQUES D'OCUPACIÓ: COMUNITARI I ESTATAL

L'**Estudi prospectiu anual sobre el creixement** (EPAC),²⁵⁰ inici del Semestre Europeu 2017, presenta les prioritats econòmiques i socials més urgents en les que la Unió Europea (UE) i els estats membres han de centrar la seva atenció. L'**Informe conjunt sobre l'ocupació**²⁵¹ resumeix els esdeveniments centrals en matèria social i d'ocupació a Europa i les mesures de reforma dels estats membres, en consonància amb les orientacions per a les polítiques d'ocupació i les prioritats de l'EPAC.

En matèria de polítiques d'ocupació, l'*Informe conjunt sobre l'ocupació* destaca les conclusions següents:

- La situació social i de l'ocupació estan millorant en un context de recuperació econòmica moderada.
- L'atur juvenil i l'atur de llarga durada han continuat baixant, però continuen essent elevats en diversos estats membres, entre els quals hi ha Espanya.
- Les reformes per promoure mercats de treball resilients i inclusius han de continuar estimulant la creació d'ocupació i la participació en el mercat de treball, combinant degudament la flexibilitat amb una seguretat adequada.
- Els sistemes tributaris han d'estar millor orientats a afavorir la creació d'ocupació i corregir les desigualtats.

²⁴⁹ Es desconeix el perquè d'aquest descens tant brusc a Llombardia, que afecta tant la població amb edat de treballar com actius, ocupats i aturats.

²⁵⁰ Aprobats el novembre de 2016. [Comunicació de la Comissió al Parlament Europeu, al Consell, al Banc Central Europeu, al Comitè Econòmic i Social Europeu, al Comitè de les Regions i al Banc Europeu d'Inversions. Estudi prospectiu anual sobre el creixement 2017. COM \(2016\) 725 final.](#)

²⁵¹ Proyecto de informe conjunto sobre el empleo de la Comisión y del Consejo que acompaña a la Comunicación de la Comisión relativa al estudio prospectivo anual sobre el crecimiento para 2017. Consulta a <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/ES/COM-2016-729-F1-ES-MAIN.PDF>.

- Han continuat els esforços per modernitzar els sistemes de protecció social per millorar la cobertura i la idoneïtat de les prestacions, l'accés, la qualitat i la capacitat de resposta dels serveis i per fomentar activament la participació en el mercat de treball.

Prenent com a punt de partida l'EPAC, el **Programa nacional de reformes d'Espanya** per a l'any 2017 (PNR 2017)²⁵² analitza els progressos assolits, reconeix la necessitat de continuar l'agenda reformista per consolidar el creixement i, sobretot, la creació d'ocupació i estructura les mesures a adoptar al voltant de les àrees prioritàries.

El PNR 2017 assenyala que són prioritàries les reformes que promouen la incorporació dels ciutadans al mercat de treball, destacant en particular les polítiques actives d'ocupació i d'adequació del capital humà. Entre les mesures que el PNR planteja, la concreció de les quals s'analitza més endavant, destaquen la renovació de l'Estratègia d'activació per a l'ocupació 2017-2020; la implantació de la Cartera comuna de serveis de les comunitats autònomes; l'aprovació d'una nova Estratègia d'emprenedoria i ocupació jove; la revisió de l'Acord marc de col·laboració amb agències privades de col·locació; el desenvolupament de la Llei de reforma de la formació professional per a l'ocupació; i el Programa d'acció conjunta per a persones en situació d'atur de llarga durada.

A la vista del PNR 2017, el Consell de la Unió Europea formula **recomanacions específiques** a Espanya,²⁵³ entre les quals, destaca que cal:

- Reforçar la coordinació entre els serveis autonòmics d'ocupació, els serveis socials i les empreses, per tal de respondre millor a les necessitats dels sol·licitants i demandants d'ocupació.
- Adoptar mesures destinades a promoure la contractació per temps indefinit.
- Fer front a les disparitats autonòmiques i la fragmentació en els sistemes de renda mínima garantida.

A finals d'any, el Parlament Europeu, el Consell i la Comissió aproven conjuntament el **Pilar europeu de drets socials** (PEDS).²⁵⁴ Anunciat el 2015 i després d'un llarg període de tramitació, s'aprova com a declaració institucional no vinculant. Aquest nou impuls de la dimensió social de la Unió Europea, en la mateixa línia que l'estratègia Europa 2020, vol afavorir un creixement econòmic inclusiu i sostenible. És l'expressió dels principis i drets essencials per al funcionament bo i just dels mercats laborals i dels sistemes de benestar de l'Europa del segle XXI. Suposa un compromís i una responsabilitat compartides de les institucions i dels estats membres.

S'estableixen vint principis fonamentals, la majoria dels quals ja recollits en instruments anteriors, que s'ordenen en tres capítols: sobre igualtat d'oportunitats i accés al mercat de treball; sobre condicions de

²⁵² Programa nacional de reformes de España 2017. Madrid: Gobierno de España. Consulta a http://www.mineco.gob.es/stfls/mineco/comun/pdf/170503_np_reformas.pdf.

²⁵³ Recomanació del Consell d'11 de juliol de 2017 relativa al Programa nacional de reformes de 2017 d'Espanya i per la que s'emet un dictamen del Consell sobre el Programa d'estabilitat de 2017 d'Espanya. DOUE C núm. 261, de 09.08.2017.

²⁵⁴ Aprovat a la Cimera social de Goteborg el 17 de novembre de 2017. Consulta a https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/social-summit-european-pillar-social-rights-booklet_es.pdf.

treball justes i sobre protecció i inclusió social. Als efectes d'aquest apartat, destaquen els principis de suport actiu per a l'ocupació²⁵⁵ i el relatiu a les prestacions d'atur.²⁵⁶

En la presentació del PEDS, se'l defineix com un programa de principis i un programa d'acció. Caldrà, per tant, estar atents al seu grau de concreció posterior.²⁵⁷ En aquesta línia, l'estudi prospectiu anual sobre el creixement 2018 indica que els principis i drets del PEDS s'integren en el Semestre Europeu 2018.²⁵⁸ Així mateix, la Proposta d'orientacions per a les polítiques d'ocupació dels estats membres indica que es revisen per tal d'adequar-les al PEDS.²⁵⁹

Tal com s'ha esmentat en fer referència al PNR 2017, els compromisos assumits per l'Estat enfront la UE en matèria d'ocupació s'han materialitzat normativament a través de diverses iniciatives. En primer lloc, s'aprova l'**Estratègia espanyola d'activació per a l'ocupació 2017-2020**,²⁶⁰ que es configura com el marc normatiu per a la coordinació i execució de les polítiques actives d'ocupació i intermediació laboral en el conjunt de l'Estat.

L'Estratègia estableix tres tipus d'objectius: clau, estratègics o prioritaris i estructurals.

Estratègia espanyola d'activació per a l'ocupació 2017-2020

Objectius clau (resumeixen la finalitat última de l'actuació)

- Reduir l'atur
- Augmentar l'activació i reduir els períodes d'atur
- Millorar la participació dels serveis públics d'ocupació en la cobertura de vacants
- Millorar el grau de satisfacció dels sol·licitants i demandants amb els serveis prestats pels serveis públics d'ocupació

Objectius estratègics o prioritaris (adquireixen especial rellevància en un moment determinat i sobre els quals cal focalitzar l'esforç)

- Promoure l'activació i millora de l'ocupabilitat dels joves, amb especial atenció als que presenten majors deficiències de formació i risc de precarietat laboral, mitjançant instruments com la Garantia juvenil i la coordinació amb el sistema educatiu
- Potenciar l'ocupació com a principal instrument d'inclusió social, millorant de manera prioritària l'activació i inserció de les persones en situació d'atur de llarga durada i els més grans de 55 anys
- Promoure, d'acord amb les necessitats identificades als diagnòstics personalitzats amb les necessitats del sistema productiu, una oferta formativa dirigida a un mercat laboral canviant, ajustant millor les competències i facilitant les transicions laborals
- Millorar l'acompliment dels serveis públics d'ocupació modernitzant els instruments del Sistema Nacional d'Ocupació
- Abordar les polítiques d'activació des d'una perspectiva holística que tingui en compte les seves dimensions sectorial i local, i establint marcs de col·laboració amb ocupadors, interlocutors socials i altres agents públics i privats

²⁵⁵ Suport actiu per a l'ocupació, segons el qual: Tota persona té dret a rebre assistència personalitzada i oportuna a fi de millorar les seves perspectives d'ocupació o de treballar per compte propi. Això inclou el dret a rebre ajut per a la cerca d'ocupació, la formació i el reciclatge. Tota persona té dret a la transferència de la protecció social i el dret a la formació durant les transicions professionals. Els joves tenen dret a educació contínua, una formació com aprenents, un període de pràctiques o una oferta d'ocupació de bona qualitat en els 4 mesos següents a quedar en situació d'atur o finalitzar els seus estudis. Les persones aturades tenen dret a rebre un ajuda personalitzada, continuada i adequada. Les persones aturades de llarga durada tenen dret a una avaluació individual detallada dins els 18 mesos de l'inici de la situació d'atur.

²⁵⁶ Prestacions d'atur. Les persones aturades tenen dret a ajudes adequades a l'activació per part dels serveis públics d'ocupació per (re)integrar-se al mercat laboral i a prestacions d'atur adequades de durada raonable, en consonància amb les seves pròpies contribucions i als criteris de concessió nacionals. Aquestes prestacions no han de desincentivar un ràpid retorn al treball.

²⁵⁷ Entre les propostes que la Comissió Europea ha fet el març de 2018 en relació amb el Pilar europea de drets socials destaquen la creació d'una autoritat laboral europea; una iniciativa per garantir l'accés a la protecció social de tots els treballadors assalariats i autònoms i una comunicació de seguiment de l'aplicació del pilar.

²⁵⁸ *Estudio prospectivo anual sobre el crecimiento 2018*. Bruselas: Comisión Europea. Consulta a <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0690&from=ES>.

²⁵⁹ Propuesta de Decisión del Consejo relativa a las orientaciones para las políticas de empleo de los Estados miembros. Bruselas: Comisión Europea. Consulta a <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017PC0677&from=ES>.

²⁶⁰ *Reial decret 1032/2017, de 15 de desembre, pel qual s'aprova l'Estratègia espanyola d'activació per a l'ocupació 2017-2020*. BOE núm. 305, de 16.12.2017.

Objectius estructurals (són de naturalesa estable i han de ser atesos en el funcionament ordinari)

Eix 1 Orientació

- Informació i diagnòstic personalitzat
- Orientació i acompanyament d'itineraris individuals personalitzats
- Gestió i cobertura d'ofertes d'ocupació
- Relació amb empreses, entitats territorials i altres agents del mercat de treball

Eix 2 Formació

- Ajustar l'oferta formativa a les necessitats del mercat de treball i a la millora de la competitivitat del teixit productiu, amb especial atenció a les competències clau, digitals i idiomàtiques
- Millorar la informació, el seguiment i l'avaluació de l'oferta formativa i el coneixement de les necessitats de capacitats en els diferents sectors econòmics i territoris, a través dels instruments establerts a la Llei 30/2015 i la normativa de desenvolupament
- Promoure la formació modular acreditable i el reconeixement de les competències professionals adquirides a través de l'experiència laboral i vies no formals de formació
- Promoure la formació vinculada a la contractació i l'obtenció d'experiència laboral
- Impulsar la formació a les empreses a través dels instruments establerts a la Llei 30/2015 i la normativa de desenvolupament
- Oferir als demandants formació ajustada als seus itineraris personals

Eix 3 Oportunitats d'ocupació

- Fomentar i sostenir la contractació de col·lectius amb especials dificultats d'accés a l'ocupació
- Fomentar i sostenir la contractació i la promoció de l'ocupació en la dimensió local
- Promoure l'activació de perceptors de prestacions i la vinculació de polítiques actives i passives

Eix 4 Igualtat d'oportunitats d'accés a l'ocupació

- Promoure l'activació a través de mesures de conciliació de la vida personal, familiar i laboral
- Promoure l'activació de les dones i la igualtat efectiva d'oportunitats d'homes i dones per accedir a l'ocupació
- Donar suport a la mobilitat geogràfica i sectorial

Eix 5 Emprenedoria

- Promoure dins de les polítiques d'activació i inserció l'emprenedoria, l'ocupació autònoma i les noves oportunitats laborals que ofereixen l'economia digital i les diferents fórmules de l'economia social i de l'economia col·laborativa
- Formació i assessorament a emprenedors en l'objecte del negoci i en tècniques de gestió de la microempresa
- Establir marcs de col·laboració amb sectors productius i entitats territorials que facilitin un enfocament integral de les polítiques d'ocupació

Eix 6 Millora del marc institucional del Sistema Nacional d'Ocupació

- Millorar la gestió, coordinació i col·laboració en el si del Sistema Nacional d'Ocupació
- Millorar la qualitat dels serveis prenent com a marc de referència la Cartera comuna de serveis del Sistema Nacional d'Ocupació
- Millorar els sistemes d'informació i intercanvi de coneixement en el Sistema Nacional d'Ocupació
- Avaluació de l'acompliment i el desenvolupament d'una agenda de canvi basant-se en els seus resultats
- Desenvolupament i aplicació d'una metodologia comuna per a l'avaluació de la satisfacció de demandants i ocupadors
- Desenvolupament i implantació d'una metodologia comuna per a l'avaluació de l'impacte dels programes de polítiques d'activació

El Pla anual de política d'ocupació, que s'analitza més endavant, estableix la importància relativa d'aquests objectius. L'estratègia determina en detall el cicle de preparació, execució i avaluació de cada Pla. L'avaluació, com la planificació, es fa en funció dels resultats. S'estableixen dos nivells de seguiment i avaluació. En el primer nivell s'inclouen quatre avaluacions (avaluació estratègica del compliment d'objectius; autoavaluació anual de l'acompliment; avaluació biennal de l'acompliment i avaluació anual de la qualitat, impacte, eficàcia i eficiència del conjunt del Sistema de Formació Professional per a l'Ocupació). El segon nivell el formen les avaluacions dels serveis i programes en concret.

L'estratègia inclou un conjunt de mesures amb l'objectiu de racionalitzar el sistema de protecció per desocupació i dotar al Sistema Nacional d'Ocupació d'eines, infraestructures i sistemes d'informació determinants per a la seva modernització i millora en eficiència i eficàcia. Aquestes mesures, tretze en concret, es poden agrupar en els blocs següents: (i) millora dels sistemes de protecció; (ii) reforç dels sistemes i instruments de suport; (iii) millora de la informació; (iv) enfortiment i desenvolupament de sistemes de gestió i avaluació.

Partint d'aquest context, s'aprova el **Pla anual de política d'ocupació per a 2017 (en endavant, PAPE)**²⁶¹ que estableix els objectius que cal assolir el 2017 en el conjunt de l'Estat i en cadascuna de les comunitats autònomes, així com els indicadors que permetran valorar el seu grau de consecució. Conté els serveis (accions) i programes (mesures) de polítiques actives d'ocupació que es proposen dur a terme les comunitats autònomes, tant les finançades amb fons estatals, distribuïts d'acord amb els criteris objectius acordats per la Conferència Sectorial d'Ocupació i Afers Laborals, com amb les finançades amb recursos econòmics propis, així com les accions i mesures que durà a terme, en el seu àmbit de competència, el Servei Públic d'Ocupació Estatal mateix. Amb tot, d'acord amb l'estratègia 2017-2020, tant en l'orientació dels objectius estratègics i estructurals d'aquest pla com en la seva avaluació, cal tenir en compte els objectius de referència de l'estratègia 2014-2016.

En el PAPE 2017 els objectius estratègics es concreten en els següents termes:

- Millorar l'ocupabilitat i la inserció dels joves menors de 30 anys que ni estudien ni treballen, impulsant el Sistema Nacional de la Garantia Juvenil a Espanya i donant compliment als compromisos adquirits amb la UE. En comparació amb el pla anterior, es fa especial referència als joves que ni estudien ni treballen.
- Afavorir l'ocupabilitat d'altres col·lectius especialment afectats per l'atur de llarga durada, en particular la dels més grans de 45 anys. En comparació amb el pla anterior, no es fa referència específica a que siguin perceptors d'alguna de les ajudes complementàries quan s'esgoten les prestacions contributives (PREPARA, programa d'activació per a l'ocupació i Programa d'acció conjunta per a la millora de l'atenció a aturats de llarga durada).
- Millorar la qualitat de la formació professional per a l'ocupació, en especial en matèria de formació dual, atenent especialment els seus resultats en la inserció i millora del desenvolupament professional dels treballadors. En comparació amb el pla anterior es fa especial referència a la formació professional dual.
- Promoure l'activació dels perceptors de prestacions d'atur. En el pla anterior l'objectiu es proposava reforçar la vinculació entre polítiques actives i polítiques passives.
- Impulsar l'emprenedoria com a part inseparable de l'activació dels aturats i de la recuperació de l'ocupació. Aquest objectiu es planteja en termes idèntics que en el pla anterior.

La dotació pressupostària inicial del Pla anual de polítiques d'ocupació per a 2017 ha estat de 5.575,1 M€, el 5,7% més que 2016. Atès l'avanç de liquidació del pressupost del Servei Públic d'Ocupació Estatal, d'aquest pressupost s'han reconegut obligacions per import de 4.808,7 M€, que representa el 86,25% del total.²⁶²

²⁶¹ Resolució de 18 de desembre de 2017, de la Secretaria d'Estat d'Ocupació, per la qual es publica l'Acord del Consell de Ministres de 15 de desembre de 2017 pel que s'aprova el Pla anual de política d'ocupació per a 2017, segons l'establert a l'article 11.2 del Text refós de la Llei d'ocupació, aprovada pel Reial decret legislatiu 3/2015, de 23 d'octubre. BOE núm. 313, de 26.12.2017.

²⁶² Segons les dades provisionals d'execució. Avance de liquidación del presupuesto del Servicio Público de Empleo Estatal. Consulta a https://www.sepe.es/contenidos/que_es_el_sepe/quienes_somos/pdf/ejecucion_presupuestaria_diciembre2017.pdf.

El finançament d'aquest import es fa a càrrec de la quota de formació professional per a l'ocupació (2.011,4 M€); de les aportacions de la Unió Europea (475 M€); de les quotes d'atur (1.387,3 M€), de l'aportació de l'Estat (1.634,6 M€) i d'altres ingressos (66,7 M€).

Del pressupost total del PAPE 2017, a les comunitats autònomes els ha correspost la gestió de 2.056,5 M€, el 14,1% més que l'any anterior.²⁶³

Aquest import es distribueix entre les comunitats autònomes basant-se en els criteris següents: el 50% en funció del grau de compliment dels objectius fixats al Pla anual de política d'ocupació de l'any 2016²⁶⁴ i el 50% restant s'assigna aplicant els percentatges acordats en l'exercici anterior.²⁶⁵

S'exceptua de l'aplicació d'aquests criteris l'import corresponent al Programa d'acció conjunta per a la millora de l'atenció a les persones aturades de llarga durada (258 M€), que es distribueix en funció del nombre de potencials beneficiaris que cada comunitat autònoma ha d'atendre, mesurat a 31.12.2016.²⁶⁶ Dels imports corresponents a serveis i programes inclosos en orientació professional, agències de col·locació se'n reserva un percentatge específicament per destinar-los al col·lectiu de persones en situació d'atur de llarga durada.

Aplicats els criteris de distribució descrits, a Catalunya li ha correspost gestionar 322,6 M€ com a conseqüència de la distribució aprovada per la Conferència Sectorial d'Ocupació i Afers Laborals. Aquest import representa el 17,3% més que el 2016.

TAULA III.2.T1 Import de les subvencions en l'àmbit laboral finançades a càrrec dels pressupostos generals de l'Estat, Espanya i Catalunya, 2017

	Espanya	Catalunya
Orientació professional	409.952.200	64.146.165
Oportunitats d'ocupació	382.562.210	60.942.160
Foment igualtat oportunitats en l'ocupació	750.000	116.850
Emprenedoria	27.073.080	4.258.786
Flexibilitat: formació i requalificació	22.051.280	3.263.590
Agències de col·locació	125.600.000	20.511.021
Formació professional	1.028.542.910	160.342.100
Persones en situació d'atur	655.438.170	102.174.783
Persones ocupades	120.250.560	18.735.037
Programes públics ocupació i formació	252.854.180	39.432.280

²⁶³ Enguany la distribució s'acorda a través de les dues ordres següents: [Ordre ESS/621/2017, de 20 de juny, per la qual es distribueixen territorialment per a l'exercici econòmic de 2017, per a la seva gestió per les comunitats autònomes amb competències assumides, subvencions de l'àmbit laboral finançades amb càrrec als pressupostos generals de l'Estat, incloent aquelles destinades a l'execució del Programa d'acció conjunta per a la millora de l'atenció a les persones aturades de llarga durada](#). BOE núm. 154, de 29.06.2017 i [Ordre ESS/1119/2017, de 16 de novembre, per la qual es distribueixen territorialment per a l'exercici econòmic de 2017, per a la seva gestió per les comunitats autònomes amb competències assumides, subvencions addicionals de l'àmbit laboral finançades amb càrrec als pressupostos generals de l'Estat, incloent aquelles adreçades a l'execució del Programa d'acció conjunta per a la millora de l'atenció a les persones aturades de llarga durada](#). BOE núm. 283, de 21.11.2017.

²⁶⁴ El grau de compliment es determina a través dels indicadors establerts a l'annex I.1.b de l'Ordre ESS/621/2017.

²⁶⁵ D'acord amb l'annex I.1.a de l'Ordre ESS/621/2017, el percentatge corresponent a Catalunya és el 15,5%.

²⁶⁶ Aquest programa es va aprovar l'any 2016 en resposta a les recomanacions de la Unió Europea. [Recomanació del Consell, del 15 de febrer del 2016, sobre la integració de les persones aturades de llarga durada en el mercat de treball](#). DOUE C 67, de 20.02.2016. [Recomanació del Consell, del 12 de juliol del 2016, relativa al Programa nacional de reformes del 2016 d'Espanya i per la qual s'emeta un dictamen del Consell sobre el Programa d'estabilitat del 2016 d'Espanya](#). DOUE C 299, de 18.08.2016.

Modernització dels serveis públics d'ocupació	60.000.000	9.348.000
TOTAL	2.056.531.680	322.928.672

Unitat: euros.

Font: Ordre ESS/621/2017 i Ordre ESS/1119/2017.

9.2. POLÍTIQUES ACTIVES D'OCUPACIÓ

A continuació es descriuen les principals mesures de polítiques actives d'ocupació, enteses com a conjunt de serveis i programes d'orientació, ocupació i formació professional per a l'ocupació en l'àmbit laboral adreçades a millorar les possibilitats d'accés a l'ocupació, per compte d'altri o propi, de les persones desocupades, al manteniment de l'ocupació i a la promoció professional de les persones ocupades i al foment de l'esperit empresarial i de l'economia social.

L'import definitiu destinat per la Generalitat a la política de foment de l'ocupació ha estat de 808,8 M€, el 15,6% més que l'any anterior.

L'import definitiu destinat per la Generalitat a la política de foment de l'ocupació ha estat de 808,8 M€, el 15,6% més que l'any anterior. D'aquest import se n'ha executat el 88,8% (718,3 M€).²⁶⁷ El total consolidat inicialment destinat a aquesta política ha estat de 724,1 M€, que representa l'1,9% sobre el total de despeses del sector públic de la Generalitat (38.671,6 M€).

A més dels fons rebuts de la distribució territorial que fa l'Estat als que ja s'ha fet referència (322,6 M€), la resta del pressupost que es destina a la política de foment de l'ocupació prové de fons propis de la Generalitat, del Fons Social Europeu i del programa Garantia juvenil.

Dins aquesta política de despesa s'inclouen el conjunt de programes, mesures i actuacions que tenen per objecte millorar la qualificació professional i l'ocupabilitat de les persones. El Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, directament o bé mitjançant el Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC) i el Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya, gestiona majoritàriament els recursos que es destinen a aquesta política. El Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació executa el Programa de formació professional agrària i pesquera.

TAULA III.2.T2 Pressupost definitiu de la política de foment de l'ocupació de la Generalitat i pressupost definitiu i obligacions reconegudes del Servei d'Ocupació de Catalunya, 2012-2017

	2013	2014	2015	2016	2017	2016-2017 %
Pressupost definitiu política foment de l'ocupació	534,1	511,5	620,5	699,8	808,8	15,6
Pressupost definitiu Servei Ocupació de Catalunya (SOC)	398,8	369,3	469,8	571,3	572,2	0,2
Obligacions reconegudes pel SOC	193,9	225,8	245,8	384,0	335,0	-12,8
Pressupost definitiu del Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya	23,4	29,4	27,5	44,5	56,7	27,4
Obligacions reconegudes pel Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya	22,6	21,4	16,6	23,4	29,8	27,3

Unitats: milions d'euros i percentatges.

Nota: les dades sobre obligacions reconegudes són provisionals.

Font: elaboració pròpia a partir dels pressupostos de la Generalitat i del Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya.

²⁶⁷ Les dades sobre execució del pressupost són provisionals. Consulta feta el 15.05.2017.

El **Pla de desenvolupament de polítiques d'ocupació de Catalunya** (PDPO),²⁶⁸ l'instrument de planificació i programació de les accions del SOC per al període 2017-2018, concreta el conjunt de serveis i programes destinats a fomentar, directament o indirectament, l'ocupació. El pla conté una diagnosi general de Catalunya, provincial i comarcal; estableix les prioritats i objectius; descriu els serveis ocupacionals i indica els serveis i programes que s'ofereixen; la carta de serveis i el seu desenvolupament; recull aspectes de la concertació territorial; regula instruments operatius (sistemes d'informació i model d'avaluació); preveu les fonts de finançament i la calendarització de les actuacions.

Al SOC li ha correspost gestionar el 70,7% del pressupost destinat a foment de l'ocupació. El seu pressupost definitiu ha estat de 572,2 M€, el 0,1% més que l'any anterior. D'aquest pressupost definitiu n'ha executat el 58,5%, que representa el 12,8% menys que l'any anterior. El pressupost definitiu del Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya ha estat de 56,7 M€, el 27,4% més que l'exercici precedent. Se n'ha executat el 52,5%.

Atesa la Llei de pressupostos de la Generalitat,²⁶⁹ la política de foment l'ocupació s'executa, com en anys precedents, a través dels programes següents: Ocupabilitat, Igualtat, qualitat i integració laboral i Formació professional agrària i pesquera. El programa amb major dotació pressupostària és el d'**Ocupabilitat**, si bé el que ha experimentat un major creixement és el programa Igualtat, qualitat i integració laboral.

Mesures incloses dins el programa Ocupabilitat

El programa Ocupabilitat, gestionat bàsicament pel SOC,²⁷⁰ té per finalitat mantenir i fomentar l'ocupació estable i de qualitat i l'autoocupació; prevenir i reduir la desocupació i oferir protecció a les persones en situació d'atur i donar oportunitats a la resta de població activa que estigui en recerca de millora de la seva ocupació. L'any 2017 es dota amb un pressupost definitiu de 435,3 M€, el 5% més que l'any anterior. D'aquest pressupost definitiu se n'ha executat el 99%.

Dins aquest programa s'han desenvolupat diferents mesures que el SOC classifica en les següents categories: gestió de la demanda i l'oferta d'ocupació; mobilitat internacional; orientació professional; formació i requalificació; foment d'ocupació i programes de desenvolupament local.

Amb caràcter previ cal fer un esment especial a les mesures dirigides a la població jove, que és un dels col·lectius d'intervenció prioritària. Enguany, a la població jove s'han destinat diferents mesures específiques, la majoria de les quals incloses dins la Garantia juvenil, la iniciativa europea per reduir l'atur juvenil. Entre els principals programes o mesures dirigides específicament a la població juvenil es troben: programes integrals; Xarxa d'Impulsors del Programa Garantia Juvenil; Joves per a l'ocupació; Fem ocupació per a joves; Joves en pràctiques; Ajuts al desplaçament de persones joves inscrites a la Garantia juvenil; Programes de formació d'oferta d'àmbit estatal dirigits a les persones joves. L'anàlisi concreta d'aquestes mesures dirigides a la població jove es troba inclosa en la classificació general en funció de la finalitat de les mesures actives d'ocupació que a continuació es desenvolupa.

▪ Gestió de la demanda i l'oferta d'ocupació

S'han registrat 38.279 ofertes d'ocupació, a través de les quals s'oferien 65.188 places o llocs de treball per als quals s'han presentat 510.710 candidatures.

²⁶⁸ Aprovat pel Consell de Direcció del SOC el 25 de maig de 2017. *Pla de desenvolupament de les polítiques actives d'ocupació de Catalunya 2017-2018*. Barcelona: Servei d'Ocupació de Catalunya. Consulta a http://serveiocupacio.gencat.cat/web/.content/01_soc/servei-public-docupacio-de-catalunya-soc/estrategia/pla-de-desenvolupament-de-politiques-docupacio-pdpo/PDPO-2017-2018.pdf.

²⁶⁹ Llei 4/2017, del 28 de març, de pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2017. DOGC núm. 7340, de 28.03.2017.

²⁷⁰ També intervenen en la gestió el Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya, la Secretaria General de Treball, Afers Socials i Família i Infraestructures de la Generalitat de Catalunya SAU.

Hi ha hagut 95.961 demandes noves i 1.454.966 renovacions. El total de demandants és de 558.507.

El 2017 s'han formalitzat 3.187.159 contractes de treball a Catalunya, el 6,7% més que l'any anterior. Atesos els llocs de treball oferts a les ofertes d'ocupació registrades a les oficines dels serveis públics d'ocupació i al portal d'internet Feina Activa, el SOC ha fet d'intermediari en el 2% dels contractes, el mateix percentatge que l'any anterior.

Les **agències de col·locació** han col·laborat en la intermediació laboral. El SOC ha desenvolupat dues línies d'actuació en aquest àmbit a través de les quals s'ha atorgat un pressupost total de 2,8 M€.²⁷¹ La primera, a través de la qual s'han atorgat 2,6 M€, afecta persones desocupades i inscrites en el SOC com a demandants d'ocupació no ocupades, que siguin derivades per les oficines de Treball.²⁷²

La segona línia d'actuació va dirigida a demandants d'ocupació que tinguin reconegut un grau de discapacitat igual o superior al 33% i patir una discapacitat intel·lectual, física, sensorial o trastorn mental. Es preveu que un total de 68 persones es puguin beneficiar d'aquest programa, amb un pressupost atorgat de 210.840 € per 13 entitats.

A través de la **Xarxa Eures** s'han atès 7.428 consultes de demandants d'ocupació i 2.153 consultes de persones empresàries, totes en relació amb processos de mobilitat europea. Així mateix, s'ha facilitat informació mitjançant sessions de formació, tallers, jornades i xerrades on han participat 2.360 persones.

▪ Mobilitat internacional

Al programa **Eurodissea**²⁷³ s'han destinat 557.875€ i hi han participat 93 persones. 46 joves han fet estades de perfeccionament professional en empreses europees en els sectors següents: Administració, agricultura, arquitectura, comunicació audiovisual, biologia marina, art, biologia, educació, física, gestió de programes, turisme, publicitat i RRPP i traducció. La durada de les pràctiques ha estat de 6 mesos per a 33 dels participants, de 5 mesos per a 7 dels participants i de 3 mesos per als 3 participants restants. Els llocs de destí de les estades han estat: 17 a Bèlgica, 12 a Portugal, 7 a França, 5 a Croàcia, 4 a Itàlia i 1 a Suïssa.

47 joves van fer estades de perfeccionament professional a Catalunya. Provenien de Bèlgica (25), Portugal (7), Croàcia (4), Itàlia (4); França (3); Suïssa (3) i Geòrgia (1). La durada majoritària de les pràctiques fou de 6 mesos per a 43 dels participants.

L'estada la van fer en els sectors següents: Administració pública, alberg juvenil, arquitectura, belles arts i cultura; comercial, consultoria transferència tecnologia i innovació, disseny gràfic, docència, enginyeria i sistemes d'informació geogràfica, educació, hostaleria, màrqueting, noves tecnologies i comerç electrònic, relacions internacionals, serveis, sòcio-cultural, turístic i tecnologia informàtica per a negocis i comerç.

En el programa **Mobilitat laboral Catalunya/Baden-Württemberg** hi han participat 52 persones. A aquest programa s'ha atorgat un pressupost de 50.000 €.

²⁷¹ Ordre TSF/310/2016, de 17 de novembre, per la qual s'aproven les bases reguladores per a la concessió de subvencions per a la realització d'accions d'intermediació laboral per a la inserció en el mercat de treball de persones aturades en col·laboració amb agències de col·locació; Resolució TSF/2186/2017, de 28 de juliol, per la qual s'obre la convocatòria per a l'any 2017 en relació amb les actuacions del Programa d'accions d'intermediació laboral per a la inserció en el mercat de treball de persones aturades en col·laboració amb agències de col·locació i Resolució TSF/2989/2017, de 19 de desembre, per la qual s'obre la convocatòria per a l'any 2017 en relació amb les actuacions del Programa d'accions d'intermediació laboral per a la inserció en el mercat de treball de persones aturades, Línia 1, en col·laboració amb agències de col·locació.

²⁷² La convocatòria es va tancar a 14.03.2018 i no s'ha disposat de dades sobre persones beneficiàries.

²⁷³ Programa multilateral d'intercanvis entre regions d'Europa que té per objectiu oferir als joves europeus d'entre 18 i 30 anys la possibilitat d'adquirir experiència professional i millorar el coneixement i l'ús d'un idioma estranger a través de pràctiques en empreses durant un període de 3 a 7 mesos.

Al programa **TLN Mobilicat** s'han destinat 1,5M€. Se n'han beneficiat 9 entitats del sector de l'economia social i hi han participat 161 persones.

▪ **Orientació professional**

Des de les oficines de treball del SOC s'han atès 867.641 persones, que han participat en algun dels serveis d'assessorament i orientació de primer nivell, de major o menor intensitat en funció del col·lectiu.

A les set **Aules Actives** han estat atesos 942 participants, 98 dels quals a l'àrea d'alt rendiment en enfocament laboral (l'Àrea del Barri gòtic).

El SOC ha aprovat programes específics d'orientació. Al programa **Accions d'orientació i acompanyament a la inserció**²⁷⁴ hi han participat 13.000 persones i s'hi han destinat 6,3 M€ entre 17 entitats beneficiàries (2 agents socials, que han atès 7.688 persones, 12 entitats d'economia social que han atès 4.813 persones i 1 empresa privada que ha atès 500 persones).

A través del programa **Ubicat**²⁷⁵ es preveuen actuacions d'orientació, acompanyament a la inserció i suport ocupacional de les persones desocupades, inactives, o persones treballadores, preferentment aquelles que es troben en una situació de precarietat laboral. S'adreça a persones en situació d'atur, persones inactives i persones treballadores que es troben en una situació de precarietat laboral. Es preveuen 6.783 persones beneficiàries d'aquest programa, amb un pressupost atorgat de 2,9 M€ euros a 49 entitats.

A través dels **programes integrals per a persones majors de 30 anys desocupades de llarga durada**²⁷⁶ s'estableix un procés personalitzat d'acompanyament i suport per tal de treballar les potencialitats de la persona amb la realització d'actuacions de tutorització, d'orientació, de coneixement i d'exploració de quins són els interessos i motivacions de les persones participants, de l'àmbit laboral, de formació i d'inserció, ajustades a les necessitats de cada persona. Es considera prioritària la participació en les accions formatives d'aquelles persones amb especials dificultats d'inserció com els aturats de llarga durada. Es preveu que hi participin 2.608 persones, amb un pressupost atorgat de 7,9 M€ entre 46 entitats.

Els **programes integrals (Garantia juvenil)**²⁷⁷ s'adrecen a les persones joves que, per circumstàncies diverses, necessiten un procés de reflexió i d'orientació per redirigir les seves trajectòries educatives i/o professionals. Així, l'objectiu és que aquests joves que no treballen ni estudien rebin una oferta d'ocupació de qualitat, de formació, o bé puguin realitzar un període de pràctiques en un termini de 4 mesos

²⁷⁴ Ordre TSF/301/2016, de 4 de novembre, per la qual s'aproven les bases reguladores per a la concessió de subvencions per a la realització d'accions d'orientació i acompanyament a la inserció i Resolució TSF/1444/2017, de 9 de novembre, per la qual s'obre la convocatòria de les subvencions per a la realització d'accions d'orientació i acompanyament a la inserció per a l'any 2017.

²⁷⁵ Ordre TSF/220/2017, de 22 de setembre, per la qual s'aproven les bases reguladores per a la concessió de subvencions per a la realització del programa UBICAT d'acompanyament a la inserció i suport ocupacional per a la inclusió social i Resolució TSF/2426/2017, d'11 d'octubre, per la qual s'obre la convocatòria per a l'any 2017 per a la concessió de subvencions per a la realització del programa UBICAT d'acompanyament a la inserció i suport ocupacional per a la inclusió social.

²⁷⁶ Ordre TSF/318/2016, de 22 de novembre, per la qual s'aproven les bases reguladores per a la concessió de subvencions per al finançament de programes Integrals, que promou el Servei Públic d'Ocupació de Catalunya i Resolució TSF/2939/2016, de 23 de desembre, per la qual s'obre la convocatòria anticipada, per a l'any 2017, en relació amb la concessió de subvencions per al finançament de les actuacions de programes Integrals per a persones majors de 30 anys en situació de desocupació de llarga durada, que promou el Servei Públic d'Ocupació de Catalunya.

²⁷⁷ Ordre TSF/318/2016, de 22 de novembre, per la qual s'aproven les bases reguladores per a la concessió de subvencions per al finançament de programes integrals, que promou el Servei Públic d'Ocupació de Catalunya; Resolució TSF/2729/2016, de 24 de novembre, per la qual s'obre convocatòria anticipada, per a l'any 2017, en relació amb la concessió de subvencions per al finançament de programes integrals, que promou el Servei Públic d'Ocupació de Catalunya i Resolució TSF/429/2017, de 6 de març, per la qual s'amplia l'import màxim destinat a l'atorgament de les subvencions previstes a la Resolució TSF/2729/2016, de 24 de novembre, per la qual s'obre la convocatòria anticipada, per a l'any 2017, en relació amb la concessió de subvencions per al finançament de programes integrals, que promou el Servei Públic d'Ocupació de Catalunya.

després d'haver acabat l'educació formal o d'haver-se quedat en situació de desocupació. Es preveuen 2.475 participants, amb un pressupost atorgat de 12,2 M€ a 41 entitats.

A través de la convocatòria **Xarxa d'Impulsors del Programa de Garantia Juvenil a Catalunya** (Garantia juvenil),²⁷⁸ a la que s'ha destinat un pressupost de 2,3 M€, es preveuen 89 persones impulsores que podran atendre prop de 5.000 persones.

▪ Formació i requalificació

En les **accions de formació d'oferta adreçades prioritàriament a treballadors desocupats**²⁷⁹ es preveu que l'any 2017 s'ofereixin un total de 27.438 places, amb un pressupost atorgat de 56,9 M€.

316 entitats han estat beneficiàries d'aquests ajuts: 157 empreses privades (12.794 persones destinatàries), 79 ens locals (6.881 persones destinatàries), 60 entitats de l'economia social (5.545 persones destinatàries), 15 agents socials (2.068 persones destinatàries), 4 organismes públics (135 persones destinatàries) i 1 universitat (15 persones destinatàries).

L'oferta formativa es basa en el fitxer d'especialitats del SOC i correspon a les especialitats que han estat considerades prioritàries en els diferents àmbits territorials. La taula següent exposa, per famílies professionals, les especialitats formatives cursades en el marc de la formació d'oferta adreçada prioritàriament a treballadors desocupats.

TAULA III.2.T3 Nombre de persones destinatàries de la formació d'oferta adreçada prioritàriament a treballadors desocupats, per família professional, Catalunya 2017

Formació per família professional	Nombre persones destinatàries	Formació per família professional	Nombre persones destinatàries
Serveis socioculturals i a la comunitat	8.620	Instal·lació i manteniment	345
Administració i gestió	5.715	Seguretat i medi ambient	338
Formació complementària	3.390	Arts gràfiques	315
Comerç i màrqueting	2.958	Energia i aigua	266
Informàtica i comunicacions	1.522	Química	165
Transport i manteniment de vehicles	744	Activitats físiques i esportives	150
Fabricació mecànica	698	Sanitat	135
Electricitat i electrònica	530	Hostaleria i turisme	75
Imatge personal	465	Tèxtil i confecció	75
Agrària	445	Arts i artesanía	30
Indústria alimentària	442	Imatge i so	15
Total			27.438

Font: Servei d'Ocupació de Catalunya.

²⁷⁸ Ordre EMO/381/2014, de 22 de desembre, per la qual s'aproven les bases reguladores de les subvencions destinades a la Xarxa d'Impulsors del Programa de Garantia Juvenil a Catalunya, i s'obre la convocatòria anticipada per a l'any 2015; Ordre TSF/177/2016, de 22 de juny, per la qual es modifica l'Ordre EMO/381/2014, de 22 de desembre, per la qual s'aproven les bases reguladores de les subvencions destinades a la Xarxa d'Impulsors del Programa de Garantia Juvenil a Catalunya i Resolució TSF/1823/2017, de 13 de juliol, per la qual s'obre la convocatòria per a l'any 2017 de les subvencions destinades a la Xarxa d'Impulsors del Programa de Garantia Juvenil a Catalunya.

²⁷⁹ Ordre TSF/288/2016, de 24 d'octubre, per la qual s'aproven les bases reguladores per a la concessió de subvencions per a la realització d'accions de formació d'oferta en àrees prioritàries, adreçades prioritàriament a persones treballadores desocupades, que promou el Servei Públic d'Ocupació de Catalunya i Resolució TSF/1897/2017, de 20 de juliol, per la qual s'obre la convocatòria per a l'any 2017 de les subvencions per a la realització d'accions de formació d'oferta en àrees prioritàries adreçades prioritàriament a persones treballadores desocupades que promou el Servei Públic d'Ocupació de Catalunya.

La **formació d'oferta dirigida prioritàriament a treballadors ocupats**²⁸⁰ la gestiona el Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya. Té com a finalitat impulsar i estendre entre les empreses i les persones treballadores una formació que respongui a les necessitats del mercat laboral i estigui orientada a la millora de l'ocupabilitat de les persones treballadores i la competitivitat empresarial.

L'oferta formativa aprovada l'any 2017 inclou accions formatives que responen a necessitats de caràcter sectorial i transversal adreçades als requeriments de productivitat i competitivitat de les empreses, les necessitats d'adaptació als canvis en el sistema productiu i les possibilitats de promoció professional i desenvolupament personal de les persones treballadores. Així mateix es convoquen accions formatives dirigides a l'obtenció de certificats de professionalitat.

Els programes transversals es distribueixen en els àmbits sectorials següents: idiomes; tecnologies de la informació i la comunicació; seguretat i salut laboral; habilitats interpersonals o directives; gestió empresarial, economicofinancera i recursos humans; treball autònom; economia social; altres accions formatives.

Els programes sectorials es distribueixen en els àmbits següents: agroalimentària; comerç; construcció; educació i formació; metall; química; sanitat; serveis a col·lectius i a les persones; serveis financers, administratius i assegurances; tèxtil, calçat i pell; transports, comunicacions i mar; turisme, hostaleria i joc; altres serveis i indústries afins.

El pressupost atorgat ha estat de 19,9 M€ en programes transversals i 15,1 M€ en programes sectorials. Les persones destinatàries han estat 108.494, 64.320 en programes transversals en què han participat 116 entitats (22 entitats d'economia social, 17 agents socials, 11 ens locals i 1 organisme públic) i 44.174 en programes sectorials en què han participat 124 entitats (63 empreses privades, 33 entitats d'economia social, 21 agents socials, 5 ens locals i 2 organismes públics).

A través de la convocatòria **Forma i Insereix**²⁸¹ se subvencionen accions formatives amb la modalitat de compromís de contractació. Es preveuen 372 persones beneficiàries. El pressupost atorgat ha estat de 959.980 €. La mateixa finalitat té la convocatòria **Formació amb compromís de contractació**,²⁸² que preveu 531 persones beneficiàries, amb un pressupost atorgat de 2,3 M€.

Als vuit **centres d'innovació i formació ocupacional (CIFO)**, que formen una xarxa pròpia del SOC per a formació professional per a l'ocupació, s'han impartit 237 cursos amb un total de 3.144 alumnes. El pressupost que s'hi ha destinat ha estat de 3,4 M€.

²⁸⁰ Resolució de 20 de juliol de 2017, per la qual s'obre la convocatòria de 2017 dels programes de formació professional per a l'ocupació per a persones treballadores ocupades, que promou el Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya.

²⁸¹ Ordre EMO/203/2015, d'1 de juliol, per la qual es modifiquen les bases de l'Ordre EMO/185/2014, de 13 de juny, per la qual s'estableixen les bases reguladores del programa Forma i insereix, i s'obre la convocatòria de la línia 1, adreçada a empreses, per al 2015 i Resolució TSF/1412/2017, de 25 de maig, per la qual s'obre la convocatòria per a l'any 2017 de les subvencions destinades a les actuacions del programa Forma i Insereix.

²⁸² Ordre EMO/163/2015, de 27 de maig, per la qual s'estableixen les bases reguladores per a la concessió de subvencions destinades al Programa de formació amb compromís de contractació gestionat per entitats de formació i s'obre la convocatòria per a l'any 2015 i Resolució TSF/1352/2017, de 25 de maig, per la qual s'obre la convocatòria per a l'any 2017 de les subvencions destinades a les actuacions del Programa de formació amb compromís de contractació gestionat per entitats de formació – FCC 2017.

▪ Foment d'ocupació

La convocatòria de **foment de la incorporació de persones en situació d'atur majors de 45 anys**²⁸³ preveu per a l'any 2017 un total de 78 persones beneficiàries amb un pressupost atorgat de 643.941 €. Dels 78 contractes, 11 van ser persones amb discapacitat reconeguda.

El **programa 30 Plus**²⁸⁴ té per objectiu la realització de projectes que desenvolupin actuacions ocupacionals per afavorir la inserció laboral de persones en situació d'atur de 30 anys i més, preferentment d'entre 30 i 45 anys i baix nivell formatiu proporcionant-los, entre d'altres recursos, la formació i competències necessàries per ocupar un determinat lloc de treball. Enguany pretén incidir també en la qualitat de l'ocupació, donant suport a la contractació mínima de 6 mesos. El pressupost ha estat de 7.9 M€ (6,7 M€ per a ens locals i 1,2 M€ per a agents socials), amb una previsió total de 1.801 persones beneficiàries.

A la convocatòria de l'any anterior, que té per objectiu accions per a l'adquisició d'experiència professional mitjançant contracte laboral²⁸⁵ s'hi ha destinat 5,4 M€. Se n'han beneficiat 878 entitats (807 empreses privades, 52 empreses de l'economia social, 9 ens locals, 8 agents socials i 2 organismes públics) i s'han fet 1.350 contractes de treball.

La convocatòria **Enfeina't**²⁸⁶ té per objectiu l'execució d'accions per a la contractació laboral temporal i acompanyament a la inserció de les persones en situació d'atur de llarga durada, amb l'objectiu de millorar la seva ocupabilitat, trencar amb la seva situació de desocupació i evitar així la seva cronificació i facilitar-los experiència professional per a la seva inserció laboral. En aquesta convocatòria s'han atorgat 11,6 M€, amb una previsió total de 461 persones beneficiàries.

El programa **Treball i Formació**²⁸⁷ integra accions d'experiència laboral i accions de formació, adreçat a persones en situació d'atur, per afavorir-ne la inserció laboral i millorar la seva ocupabilitat, i accions de coordinació i suport tècnic. Té quatre línies: treball i formació adreçat a persones en situació d'atur no perceptores de prestacions o subsidi per desocupació i preferentment més grans de 45 anys (PANP); treball i formació adreçat a persones en situació d'atur beneficiàries de la renda mínima d'inserció (PRMI); treball i formació per a dones en situació d'atur (DONA); accions de coordinació i suport tècnic (COOR). Es considera prioritària la participació en les accions formatives d'aquelles persones amb especials dificultats d'inserció com els aturats de llarga durada.

En referència a aquest programa, s'ha de destacar la pròrroga de l'Acord signat el setembre de 2016 entre les organitzacions sindicals més representatives, les entitats locals i el Servei d'Ocupació²⁸⁸ pel qual, entre d'altres aspectes, s'acorda que el SOC finançarà un salari brut de 1.000 € mensuals més el

²⁸³ Ordre EMO/311/2015, de 2 d'octubre, per la qual s'aproven les bases reguladores per a la concessió de subvencions per al foment de la incorporació de persones en situació d'atur majors de 45 anys al mercat de treball, s'obre la convocatòria per a l'any 2015 i s'obre la convocatòria anticipada per a l'any 2016 i Resolució TSF/2106/2017, de 27 de juliol, per la qual s'obre la convocatòria per a l'any 2017 per al foment de la incorporació de persones en situació d'atur més grans de 45 anys al mercat de treball.

²⁸⁴ Ordre TSF/284/2016, de 24 d'octubre, per la qual s'aproven les bases reguladores per a la concessió de subvencions per a la realització del programa 30 Plus per a la inserció de persones desocupades de 30 i més anys i Resolució TSF/1705/2017, de 12 de juliol, per la qual s'obre la convocatòria per a l'any 2017 per a la concessió de subvencions a les entitats promotores que realitzaran el programa 30 Plus per a la inserció de persones desocupades de 30 i més anys.

²⁸⁵ Resolució TSF/2379/2016, de 24 d'octubre, per la qual s'obre la convocatòria per a l'any 2016 i la convocatòria anticipada per al 2017 per a la concessió de subvencions per a la realització del programa 30 Plus per a la inserció de persones desocupades de 30 i més anys.

²⁸⁶ Ordre TSF/247/2017, de 27 d'octubre, per la qual s'aproven les bases reguladores per a la concessió de subvencions destinades al programa ENFEINA'T per a la contractació laboral temporal i acompanyament a la inserció de les persones en situació d'atur de llarga durada i Resolució TSF/2805/2017, de 24 de novembre, per la qual s'obre la convocatòria per a l'any 2017 per a la concessió de subvencions destinades al programa ENFEINA'T per a la contractació laboral temporal i acompanyament a la inserció per a persones en situació d'atur de llarga durada.

²⁸⁷ Ordre TSF/296/2016, de 2 de novembre, per la qual s'aproven les bases reguladores per a la concessió de subvencions per al Programa de treball i formació i Resolució TSF/2162/2017, d'1 de setembre, per la qual s'obre la convocatòria per a l'any 2017 per a la concessió de subvencions per al Programa de treball i formació.

²⁸⁸ Signen l'Acord la consellera de Treball, Afers Socials i Famílies, CCOO de Catalunya, UGT de Catalunya, la Federació de Municipis de Catalunya i l'Associació Catalana de Municipis i Comarques. Consulta a http://serveiocupacio.gencat.cat/web/.content/70_entitats_i_proveidors/ajuts-i-subvencions/Convocatories_2017/convocatories/Treball_Formacio/Acord_treball_formacio_2017.pdf.

prorratgeig de les pagues extraordinàries i les despeses de cotització empresarial. Així mateix, s'acorda que la durada de les contractacions serà d'un mínim de sis mesos i un màxim de dotze mesos i que a la finalització del contracte de durada determinada, els participants tindran dret a percebre una indemnització de quantia equivalent a la part proporcional de la quantitat resultant d'abonar dotze dies de salari per cada any de servei.

Es tracta d'una convocatòria pluriennal 2017-2019, amb un pressupost total atorgat de 52.4 M€: 28.4 M€ per a la línia 1, 12.8 M€ per a la línia 2, 7.9M€ per a la línia 3 i 3.1 M€ per la línia 4. La previsió total de persones beneficiàries és de 3.926 persones. Aquestes persones tenen contracte laboral i formació.

El foment de l'ocupació dels joves té un paper central i es du a terme a través de diferents programes. Al programa **Joves per a l'ocupació** (experiència professional en empreses)²⁸⁹ s'han assignat 1,2M€ i es preveuen 423 persones beneficiàries.

Dins del programa **Fem ocupació per a joves** s'hi inclouen actuacions ocupacionals que faciliten la inserció laboral de persones joves de 18 a 29 anys, i prioritàriament amb experiència professional.²⁹⁰

Les actuacions previstes són experiència professional mitjançant contracte laboral; formació vinculada a aquest contracte i orientació i acompanyament en el procés de contractació i formació. Per al 2017 s'han atorgat 6,7 M€ (5,9 M€ als 52 ens locals beneficiaris i 792.000€ als 2 agents socials beneficiaris) i es preveu un total de 1.542 persones beneficiàries (1.362 via ens locals i 180 via agents socials).

L'any 2016 es va fer també una convocatòria anticipada per a 2017 d'aquest programa,²⁹¹ que preveia accions per a l'adquisició d'experiència professional mitjançant contracte laboral. L'atorgament pressupostari ha estat de 2,9 M€ amb una previsió de 1.110 persones beneficiàries.

D'altra banda, al programa **Joves en pràctiques**²⁹² s'han destinat 10 M€ i es preveu que se'n beneficiïn 909 persones. Així mateix, es preveu que 1.888 persones es beneficiïn dels ajuts als **desplaçaments de les persones joves inscrites a la Garantia juvenil**,²⁹³ programa que compta amb un pressupost atorgat de 182.025 € distribuït entre 14 entitats.

²⁸⁹ Ordre EMO/254/2015, de 5 d'agost, de modificació de l'Ordre EMO/251/2014, de 4 d'agost, per la qual s'estableixen les bases reguladores per a la concessió de subvencions del Programa d'experiència professional per a l'ocupació juvenil a Catalunya Joves per l'ocupació, i s'obre la convocatòria per a l'any 2015 i la convocatòria anticipada per a l'any 2016 i Resolució TSF/1912/2016, d'1 d'agost, per la qual s'obre la convocatòria per a l'any 2016 i la convocatòria anticipada per a l'any 2017, per a la concessió de subvencions destinades al Programa d'experiència professional per a l'ocupació juvenil a Catalunya, Joves per l'ocupació.

²⁹⁰ Ordre EMO/256/2015, de 5 d'agost, per la qual s'aproven les bases reguladores per a la concessió de subvencions per a la realització del programa Fem Ocupació per a Joves, i s'obre la convocatòria per al col·lectiu de persones joves de la Garantia juvenil per a l'any 2015 i la convocatòria anticipada per al 2016; Ordre TSF/212/2016, de 29 de juliol, de modificació de l'Ordre EMO/256/2015, de 5 d'agost, per la qual s'aproven les bases reguladores per a la concessió de subvencions per a la realització del programa Fem Ocupació per a Joves i Resolució TSF/2937/2017, de 14 de desembre, per la qual s'obre la convocatòria de l'any 2017 per a la concessió de subvencions destinades a la realització de les actuacions del programa Fem Ocupació per a Joves.

²⁹¹ Ordre EMO/256/2015, de 5 d'agost, per la qual s'aproven les bases reguladores per a la concessió de subvencions per a la realització del programa Fem Ocupació per a Joves i s'obre la convocatòria per al col·lectiu de persones joves de la Garantia juvenil per a l'any 2015 i la convocatòria anticipada per al 2016 i Resolució TSF/1910/2016, de 29 de juliol, per la qual s'obre la convocatòria per a l'any 2016 i la convocatòria anticipada per al 2017 per a la concessió de subvencions destinades a la realització de les actuacions del programa Fem ocupació per a joves.

²⁹² Ordre TSF/213/2016, d'1 d'agost, per la qual s'aproven les bases reguladores per a la concessió de subvencions destinades a incentivar la contractació en pràctiques de persones joves beneficiàries del programa de Garantia juvenil a Catalunya i Resolució TSF/1779/2017, de 13 de juliol, per la qual s'obre la convocatòria, per a l'any 2017, per a la concessió de subvencions destinades a incentivar la contractació en pràctiques de joves beneficiaris del programa de Garantia juvenil a Catalunya.

²⁹³ Ordre TSF/311/2016, de 15 de novembre, per la qual s'aproven les bases reguladores dels ajuts destinats a subvencionar els desplaçaments de les persones joves inscrites a la Garantia juvenil que participen en el Programa de noves oportunitats, en el programa Integrals i/o en els projectes singulars i Resolució TSF/1778/2017, de 13 de juliol, per la qual s'obre la convocatòria, per a l'any 2017, per a la concessió dels ajuts destinats a subvencionar el desplaçament de les persones joves inscrites a la Garantia juvenil que participen en el Programa de noves oportunitats, en el programa Integrals i/o en els projectes singulars.

▪ Programes de desenvolupament local

Els programes de desenvolupament local tenen per objectiu promoure la identificació i concreció de les oportunitats d'ocupació dels diferents territoris de Catalunya.

El Projecte Treball als barris²⁹⁴ té per objectiu estimular la creació d'activitat econòmica i la generació d'ocupació i desenvolupar un entorn socioeconòmic que millori la qualitat de vida de les persones que resideixen als barris i àrees urbanes que, per les seves característiques, requereixen una atenció especial.²⁹⁵ Preveu que es beneficiïn 15.524 persones amb un pressupost atorgat de 29,9 M€ i 500.000 € per a beques per al 2018.

Els programes de suport al desenvolupament local²⁹⁶ tenen per objectiu permetre a les entitats locals, en cooperació amb els actors rellevants del territori diagnosticar, planificar, programar, coordinar, comunicar, integrar i executar totes les mesures que es vulguin posar en marxa en el marc d'un desenvolupament socioeconòmic el més integrat, equilibrat, equitatiu i sostenible possible i el disseny d'accions específiques tant per intervenir sobre les persones en situació d'atur, com sobre el teixit productiu local, especialment el pertanyent a sectors estratègics per al territori, mitjançant accions d'identificació de potencialitats i l'acompanyament i suport a les empreses de cada territori.

En aquesta categoria enguany hi ha hagut el Programa de suport i acompanyament a la planificació estratègica (779.779 € per a 41 projectes en els que han participat 30 entitats beneficiàries), el Programa d'agents d'ocupació i desenvolupament local (288 contractacions en 117 entitats beneficiàries per les que s'ha destinat un pressupost de 7,6 M€) i el Programa de suport als territoris amb més necessitats de reequilibri territorial i econòmic - projecte Treball a les 7 comarques (2,6 M€ i 2.058 persones beneficiàries).

Finalment, l'any 2017 s'han desenvolupat 50 projectes innovadors i experimentals,²⁹⁷ als quals s'han destinat 2,3 M€ entre 24 entitats beneficiàries. L'objectiu d'aquests projectes és donar suport a les entitats locals que exerceixen un lideratge territorial en l'àmbit de l'ocupació i el desenvolupament local per a l'execució de projectes innovadors i experimentals identificats prèviament des del territori en el marc de la seva planificació territorial derivats de la concertació territorial.

Mesures incloses dins el programa Igualtat, qualitat i integració laboral

El pressupost definitiu del **programa Igualtat, qualitat i integració laboral** ha estat de 365,1 M€, el 32,7% més que l'any anterior. Les obligacions reconegudes incloses en aquest programa representen el 75,9% del pressupost definitiu. Aquest programa inclou les actuacions destinades a impulsar la igualtat d'oportunitats en l'àmbit laboral, ja sigui abordant situacions de desigualtat i discriminació en l'àmbit del mercat de treball, ja sigui facilitant la inserció sociolaboral dels col·lectius amb més dificultats. Si bé la majoria de l'import d'aquest programa es destina a la gestió de la renda mínima d'inserció, que s'analitza en el

²⁹⁴ Ordre EMO/225/2014, de 22 de juliol, per la qual s'estableixen les bases reguladores de les subvencions destinades al Programa de suport als territoris amb majors necessitats de reequilibri territorial i social: Projecte Treball als Barris i Resolució TSF/1324/2017, de 25 de maig, per la qual s'obre la convocatòria per a l'any 2017 per a la concessió de subvencions destinades al Programa de suport als territoris amb majors necessitats de reequilibri territorial i social: Projecte Treball als Barris.

²⁹⁵ Poden ser entitats beneficiàries d'aquest programa els ajuntaments que tenen aprovats projectes d'intervenció integral en barris o àrees urbanes per part de la Generalitat de Catalunya a l'empara de la Llei 2/2004, de 4 de juny, així com els seus organismes autònoms i entitats dependents o vinculades a aquells, amb competències en matèria de desenvolupament local i/o promoció de l'ocupació, d'acord amb el que estableix el Decret legislatiu 2/2003, de 28 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya.

²⁹⁶ Ordre EMO/258/2014, de 5 d'agost, per la qual s'aproven les bases reguladores per a la concessió de subvencions destinades als programes de suport al desenvolupament local i s'obre la convocatòria per a l'any 2014 i Resolució TSF/1322/2017, de 25 de maig, per la qual s'obre la convocatòria per a l'any 2017 per a la concessió de subvencions destinades als programes de suport al desenvolupament local.

²⁹⁷ Ordre EMO/315/2015, de 7 d'octubre, per la qual s'aproven les bases reguladores per a la concessió de subvencions destinades al Programa de projectes innovadors i experimentals i s'obre la convocatòria per a l'any 2015 i Resolució TSF/1325/2017, de 25 de maig, per la qual s'obre la convocatòria, per a l'any 2017, per a la concessió de subvencions destinades al Programa de projectes innovadors i experimentals.

capítol IV d'aquesta Memòria, també inclou les actuacions destinades a fomentar l'ocupabilitat i la integració laboral de les persones amb discapacitat.

Pel que fa a les actuacions dirigides a la integració laboral dels col·lectius amb més dificultats, les mesures específiques han anat dirigides a les persones discapacitades i a les que es troben en risc d'exclusió.

S'han atorgat 51M€ per a la inserció laboral de les persones discapacitades, dels quals 34,6M€ al foment de la integració en el mercat de treball protegit, que han beneficiat 208 centres especials de treball. A les unitats de suport s'han atorgat 9,9M€ entre 127 centres especials de treball.

La inserció laboral en empreses del mercat ordinari de treball de persones amb discapacitat o trastorns de salut mental s'ha articulada en el context de l'estratègia 2017-2019 del Pla integral d'atenció a les persones amb trastorns mentals i addiccions.²⁹⁸ S'han atorgat 6,5M€, que han beneficiat 49 entitats i 1.893 persones.

Mesures incloses dins el programa Formació professional agrària i pesquera

El **programa Formació professional agrària i pesquera** té per missió professionalitzar el sector agroalimentari, a partir de la millora de la qualificació professional dels agricultors i de les persones que viuen en el món rural, tant des de la formació inicial com des del reciclatge de coneixements i la formació permanent. El pressupost inicial d'aquest programa (8,3 M€) coincideix amb el definitiu. Les obligacions reconegudes tenen un import de 8,5 M€.²⁹⁹

Mesures de competència estatal

A més de les mesures analitzades fins ara, cal afegir les mesures gestionades directament per l'Estat incloses en la política de despesa de foment de l'ocupació. En concret, a la formació gestionada per la Fundació Estatal per la Formació en l'Ocupació, el programa PREPARA i les bonificacions i reduccions en la contractació.

La formació programada per les empreses la gestiona la **Fundació Estatal per la Formació en l'Ocupació** (Fundae). El nombre d'empreses que fan formació per als seus treballadors i ho comuniquen a la Fundae ha disminuït per tercer any consecutiu, si bé a un ritme inferior. Així, han estat 52.600 empreses, el 2,2% menys que l'any anterior.³⁰⁰ La taxa de cobertura³⁰¹ ha estat del 19,4%, 1,4pp menys que l'any anterior. Aquesta taxa és inferior a la mitjana estatal, que ha estat del 21,2% (-0,9pp respecte 2016).

Per mida de l'empresa, el 48% són empreses d'1 a 5 treballadors, el 27,9% empreses de 10 a 49 treballadors i el 14,4% empreses de 6 a 9 treballadors. Pel que fa al sector d'activitat, el 36,5% s'enquadren en "altres serveis" (que inclou activitats com sanitat i serveis social, educació, intermediació financera, activitats immobiliàries, transport i comunicacions i activitats socioculturals), el 21,8% en el comerç, el 15,9% en l'hostaleria, el 14,5% en la indústria, el 9,8% en la construcció i l'1,6% en l'agricultura.

²⁹⁸ Aprobada el març de 2017. *Pla integral d'atenció a les persones amb trastorn mental i addiccions: estratègia 2017-2019*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Consulta a http://presidencia.gencat.cat/web/.content/departament/plans_sectorials_i_interdepartamentals/pla_integral_trastorn_mental_addiccions/docs/estrategia_2017_2019.pdf.

²⁹⁹ Atès que l'any 2016 es van prorrogar els pressupostos, la Memòria explicativa dels pressupostos de la Generalitat per a l'any 2017 compara els pressupostos dels anys 2015 i 2017. Indica que l'homologació de pressupostos fa que es consideri que en la partida de formació professional agrària i pesquera el 2015 hi havia 8M€. Per tant, en la variació 2015-2017 es considera un augment del 3,9% (0,3M€).

³⁰⁰ Es computen les empreses que tenen tots o la major part dels treballadors a Catalunya, atès que es considera que hi tenen l'activitat principal.

³⁰¹ La Fundae defineix la taxa de cobertura com el percentatge d'empreses que fan formació per als seus treballadors respecte al total d'empreses cotitzants per FP inscrites a la Tresoreria General de la Seguretat Social.

La bonificació aplicada ha estat de 100M€, el 0,7% més que l'any anterior.³⁰² La ràtio disposada ha estat del 62,8%, 0,9 pp menys que l'any precedent. L'aportació privada ha augmentat el 7% i ha estat de 163M€ (10,9M€ més que l'any 2016).

Els participants formats³⁰³ han continuat augmentant d'ençà de 2004. Han estat 822.776, el 6,8% més que l'any anterior. La taxa de cobertura³⁰⁴ també ha continuat augmentant i ha estat del 35,2%, 0,9 punts percentuals més que l'any anterior.

Pel que fa al perfil dels participants formats, el 53% han estat homes i el 47% dones. Per grups d'edat, els de 36 a 45 són els que més han participat en accions de formació (35,1%), seguits dels de 46 a 55 (25,9%) i dels de 26 a 35 (24,1%). Atesa la mida de l'empresa, el 21,4% dels participants formats treballen en empreses de més de 4.999 treballadors, el 16,9% en empreses de 10 a 49 treballadors i de 1.000 a 4.999 treballadors, i el 13,9% en empreses de 100 a 249 treballadors.

La durada mitjana de la formació ha estat de 14,5 hores per participant (1,4 hores menys que la mitjana estatal).

Segons la tipologia de la formació, la modalitat presencial és la que ha acollit la majoria dels participants, el 79,4% (653.040 participants) i la durada mitjana ha estat d'11,8 hores. El 54% han estat homes.

Pel que fa a la modalitat de teleformació, hi han participat 158.527 persones (el 19,3% del total), el 55% de les quals són dones. La durada mitjana d'aquest tipus de formació ha estat de 23,4 hores.

En la modalitat mixta hi han participat 11.209 persones (l'1,4%), el 55% de les quals són homes.

Per tipus d'acció, el 50,6% ha participat en accions formatives genèriques i la resta en accions específiques.

Atesos els continguts formatius, destaquen els participants formats en prevenció de riscos laborals (17,6%), en gestió de recursos humans (14,5%), en idiomes (7,9%), en direcció i gestió bancària (6%), en informàtica d'usuari (4%) i en manipulació i control alimentaris (4%).

Pel que fa als permisos individuals de formació, se n'han finalitzat 1.825 (104 menys que l'any anterior), d'una durada mitjana de 64,4 hores per participant. D'aquests permisos, 991 han correspost a dones (el 54%) i 834 a homes (el 46%). Per edat, el 43,4% tenien entre 36 i 45 anys i el 32,5% entre 26 i 35 anys i el 17,4% entre 46 i 55 anys. El 97,3% dels permisos es vinculen a formació reglada.

L'any 2017 la Fundae ha gestionat programes específics de formació d'oferta d'àmbit estatal dirigida als joves (Compromís contractació SNGJ 2015 i programa específic Joves 2015). S'han format 9.412 participants, dels quals 473 a Catalunya. Pel que fa al perfil dels participants formats, destaquen les dades següents: el 54,8% han estat homes, el 88% en situació d'atur, el 66,6% d'entre 16 i 25 anys i el 33,4% de 26 a 35 anys. La durada mitjana ha estat de 262,7 hores.

Cal tenir en compte les recomanacions que la defensora del Poble va dirigir a la Secretaria d'Estat d'Ocupació per tal que es destinin els fons procedents de la quota de formació professional al finançament del Sistema de Formació Professional per a l'Ocupació en l'àmbit laboral d'acord amb el caràcter finalista d'aquests fons i el que estableix la Llei 30/2015. Així mateix, recomana articular les mesures necessàries

³⁰² El crèdit disposat ha estat de 104,8 M€ i el crèdit assignat 167M€.

³⁰³ Cada treballador que fa una acció formativa és un participant. Un treballador dona lloc a tants participants com accions formatives hagi fet.

³⁰⁴ La taxa de cobertura és el percentatge de participants que van fer formació organitzada per les empreses en un any natural en relació amb el total de persones assalariades del sector privat segons l'EPA del IIT en aquest mateix any.

per a la incorporació dels romanents de crèdit provinents de la quota de formació professional als pressupostos generals de l'Estat, d'acord amb el previst per la Llei 30/2015.³⁰⁵

En segon lloc, s'ha de fer referència al **Pla PREPARA**, a través del qual es destinen ajuts a la requalificació professional de les persones que han esgotat la prestació d'atur. Consisteix en un ajut econòmic d'acompanyament per import de 403 euros mensuals (75% de l'IPREM vigent) a percebre durant sis mesos, excepte si la persona beneficiària té a càrrec com a mínim tres membres de la unitat familiar, cas en què l'ajut és de 457 euros (85% de l'IPREM vigent).³⁰⁶ El Servei Públic d'Ocupació Estatal no computa aquest col·lectiu com a beneficiaris de prestacions d'atur. L'any 2017 s'hi han destinat 130 M€, dels quals se n'ha executat el 77,14% (86,7M€).³⁰⁷ D'ençà de març de l'any 2011, i fins a setembre de 2017, a aquest programa s'han acollit 119.717 persones a Catalunya (954.935 a tot l'Estat).³⁰⁸ En l'apartat següent, relatiu a les prestacions d'atur, s'amplia la referència a aquest programa.

També cal fer referència a les **bonificacions i reduccions a la contractació**, gestionades pel Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social. Els pressupostos generals de l'Estat per al 2017 destinen 1.825 M€, l'11,7% més que l'any anterior, a bonificacions (al pressupost del Servei Públic d'Ocupació Estatal). Per fer front a les reduccions de les cotitzacions, que van a càrrec del pressupost de la Seguretat Social, es preveuen 1.984,5 M€ (-5,5% respecte 2016).³⁰⁹ Una de les mesures anunciades, però encara no implementades, per reduir el dèficit de la Seguretat Social és la conversió de reduccions en bonificacions.

Finalment, cal assenyalar que es desplega la Llei que regula el Sistema de Formació Professional per a l'Ocupació a través del Reial decret 694/2017.³¹⁰ L'objecte és la regulació de les iniciatives i dels programes de formació professional per a l'ocupació, els requisits i límits de les accions formatives, els seus destinataris i la forma d'acreditació de les competències adquirides pels treballadors, així com els instruments del sistema integrat d'informació i el règim de funcionament del Sistema de Formació Professional per a l'Ocupació. El Consell de Direcció del Servei Públic d'Ocupació de Catalunya (SOC) aprova per unanimitat una declaració de rebuig a aquesta norma, considera que no compta amb el consens necessari, ni per parts de les comunitats autònomes ni dels agents socials i econòmics i reclama que s'obri un procés real de diàleg social i territorial amb l'objectiu d'assolir una governança consensuada del Sistema de Formació Professional per a l'Ocupació a l'àmbit laboral al servei de la millora de la qualificació de les persones treballadores i de la competitivitat de les empreses. L'aprovació d'aquest Reial decret tampoc va comptar amb el consens dels agents socials d'àmbit estatal.³¹¹

D'altra banda, la sentència 81/2017 del Tribunal Constitucional³¹² declara la inconstitucionalitat i nul·litat de l'incís «i al Servei Públic d'Ocupació Estatal quan els esmentats centres presencials estiguin ubicats en més d'una comunitat autònoma», de l'article 15.2, paràgrafs segon i tercer, de la Llei 30/2015, de 9 de setembre, per la que es regula el Sistema de Formació Professional per a l'Ocupació en l'àmbit laboral.

³⁰⁵ En resposta a les sol·licituds de CECOT i CCOO. Financiación del sistema de formación profesional: fondos provenientes de la cuota de formación profesional. Defensor del Pueblo. Consulta a <https://www.defensordelpueblo.es/resoluciones/destino-de-los-fondos-provenientes-de-la-cuota-de-formacion-profesional-al-sistema/>.

³⁰⁶ La Llei 3/2017 de pressupostos generals de l'Estat per a 2017 augmenta l'1% l'import mensual de l'indicador públic de renda d'efectes múltiples, que és de 537,84 euros i que havia estat congelat els darrers sis anys en 532,51€ mensuals.

³⁰⁷ D'acord amb l'avanç de liquidació del pressupost de despeses del Servei Públic d'Ocupació Estatal de l'exercici 2017.

³⁰⁸ El Gobierno obtiene el respaldo unánime de las CCAA para la reactivación del PREPARA hasta abril de 2018. Nota de prensa, 18.09.2017. Ministerio de Trabajo, Migraciones y Seguridad Social. Consulta a <http://prensa.empleo.gob.es/WebPrensa/noticias/laboral/detalle/3128>.

³⁰⁹ Ambdós imports, bonificacions i reduccions, es gestionen en l'àmbit estatal. No s'ha disposat de la desagregació corresponent a Catalunya.

L'import de les reduccions s'ha extret del [Pressupost de la Seguretat Social](#) (pàg. 107). L'import de les bonificacions s'ha extret de l'avanç de liquidació del pressupost del Servei Públic d'Ocupació Estatal.

³¹⁰ [Reial decret 694/2017, de 3 de juliol, pel qual es desenvolupa la Llei 30/2015, de 9 de setembre, per la qual es regula el Sistema de Formació Professional per a l'Ocupació en l'àmbit laboral](#). BOE núm. 159, de 05.07.2017.

³¹¹ En aquest sentit es van pronunciar [CEOE](#), [UGT](#) i [CCOO](#).

³¹² Sentència 81/2017 del Tribunal Constitucional. Consulta a <https://www.boe.es/boe/dias/2017/07/19/pdfs/BOE-A-2017-8466.pdf>.

9.3. PRESTACIONS D'ATUR

Les prestacions d'atur protegeixen aquells que han perdut la seva feina amb caràcter temporal o definitiu o se'ls redueix la jornada amb la corresponent reducció salarial.

Amb caràcter previ a l'anàlisi de l'evolució de les prestacions d'atur corresponent a l'any 2017, s'ha de fer referència a l'anul·lació, via tres sentències del Tribunal Constitucional, del sistema de gestió de dues de les ajudes extraordinàries per a persones en situació d'atur: PREPARA i Programa d'Activació per a l'Ocupació (PAO).³¹³

El Tribunal Constitucional enquadra materialment aquestes ajudes com a foment de l'ocupació. En conseqüència, considera que a les comunitats autònomes els correspon la competència per a l'execució de les normes dictades per l'Estat basant-se en la seva competència exclusiva sobre les bases i coordinació general de l'activitat econòmica. Considera també que no es donen les circumstàncies que podrien justificar una gestió centralitzada i, en conseqüència, anul·la l'atribució de funcions executives al Servei Públic d'Ocupació Estatal. Cap de les tres sentències afecta les ajudes en si ni les situacions ja consolidades.

En paral·lel amb aquestes sentències, a través del Reial decret llei 7/2017 es prorroga per un any el Programa d'activació per a l'ocupació³¹⁴ i, a través del Reial decret llei 14/2017, s'aprova la reactivació extraordinària del Programa de requalificació professional de les persones que esgotin la seva protecció per desocupació (PREPARA), amb efectes des del 16 d'agost de 2017 i fins al 30 d'abril de 2018.³¹⁵

En la darrera de les pròrrogues del programa PREPARA, feta pel Reial decret llei 1/2016, s'establia la pròrroga automàtica per períodes de sis mesos, sempre que la taxa d'atur fos superior al 18% segons l'última Enquesta de població activa (EPA) publicada amb anterioritat a la data de la pròrroga.

Atès que segons l'Enquesta de població activa corresponent al segon trimestre de 2017 la taxa d'atur fou del 17,22 %, el programa no es prorroga de manera automàtica i en finalitza la vigència el 15 d'agost de 2017.

No obstant això, el Govern aprova la reactivació extraordinària del programa PREPARA ja que, malgrat els avenços registrats en el mercat laboral espanyol durant els últims anys, persisteix un nivell elevat d'atur que afecta en especial les persones en situació d'atur de llarga durada que han esgotat les prestacions o els subsidis i les col·loca en una situació greu de risc d'exclusió social.

D'altra banda, malgrat la Sentència 100/2017 a la qual ja s'ha fet referència, el Reial decret llei 14/2017 esmentat atribueix temporalment al Servei Públic d'Ocupació Estatal les funcions de reconeixement, concessió i pagament, atès que considera que no és possible, per la seva complexitat, fer efectiva sense solució de continuïtat la gestió de les ajudes econòmiques per part de les comunitats autònomes, que són les administracions competents per a la gestió d'aquestes ajudes.

Tenint en compte aquest context, incloses les recomanacions que el Consell de la Unió Europea formula a la vista del PNR 2017, el Reial decret llei 14/2017 preveu la revisió, en el marc del diàleg social i amb les comunitats autònomes, dels diferents programes que actualment complementen la protecció d'atur,

³¹³ Sentència 100/2017, de 20 de juliol 2017 en relació amb el Reial decret llei 1/2013 que prorroga el Programa de requalificació professional de les persones que esgotin la protecció d'atur i s'adopten mesures urgents per a l'ocupació i la protecció social de les persones aturades (PREPARA). Consulta a <https://www.boe.es/boe/dias/2017/08/11/pdfs/BOE-A-2017-9659.pdf>.

Sentència 153/2017, de 21 de desembre de 2017 en relació amb el Reial decret llei 16/2014 que regula el Programa d'activació per a l'ocupació. Consulta a <https://www.boe.es/boe/dias/2018/01/17/pdfs/BOE-A-2018-615.pdf>.

Sentència 156/2017, de 21 de desembre de 2017 en relació amb el Reial decret llei 1/2016, de 15 d'abril, que prorroga el Programa d'activació per a l'ocupació i el PREPARA. Consulta a <https://www.boe.es/boe/dias/2018/01/17/pdfs/BOE-A-2018-618.pdf>.

³¹⁴ Reial decret llei 7/2017, de 28 d'abril, pel qual es prorroga i es modifica el Programa d'activació per a l'ocupació. BOE núm. 102, de 29.04.2017.

³¹⁵ Reial decret llei 14/2017, de 6 d'octubre, pel qual s'aprova la reactivació extraordinària i per temps limitat del Programa de requalificació professional de les persones que esgotin la seva prestació per desocupació. BOE núm. 242, de 07.07.2017.

a fi de reordenar-los i adaptar-los plenament al marc constitucional vigent, millorar les condicions de protecció de les persones desocupades, la seva eficàcia perquè els beneficiaris recuperin l'ocupació, i evitar distorsions en la compatibilitat entre els programes autonòmics i estatals.

La pròrroga del programa PREPARA i el compromís de revisió dels programes que complementen la protecció d'atur formaven part de l'acord de la **Mesa de diàleg social del Pla de xoc per a l'ocupació** del 28.09.2017.³¹⁶ En aquesta reunió, a més, s'acorda avançar en els treballs per a la renovació de l'Estratègia espanyola d'emprenedoria i ocupació jove 2017-2020 i en la implementació urgent de les mesures següents per a l'impuls de l'ocupació juvenil: Programa de formació i transmissió de coneixements en l'ocupació a través del contracte de relleu; incentius a la conversió en indefinit del contracte de relleu per a beneficiaris del Sistema Nacional de Garantia Juvenil; modificació del contracte per a la formació i l'aprenentatge; bonus Garantia juvenil; equiparació del contracte de treball en pràctiques amb el contracte per a la formació i l'aprenentatge en matèria de cotització i incentius per a la conversió en indefinit; estatut de les pràctiques no laborals; Programa integral de polítiques d'ocupació per a joves sense qualificació professional i col·laboració dels interlocutors socials en la difusió, inscripció i gestió del Sistema Nacional de Garantia Juvenil.

Així mateix, cal tenir en compte que, a principis de l'any 2017, el Congrés accepta admetre a tràmit la Proposició de Llei de prestació d'ingressos mínims en l'àmbit de la Seguretat Social, derivada d'una iniciativa legislativa popular promoguda per UGT i CCOO, que té per objectiu introduir una nova prestació en l'àmbit no contributiu de la Seguretat Social que assegurï uns recursos mínims als ciutadans i ciutadanes per atendre les seves necessitats essencials quan no tinguin recursos.³¹⁷ Aquesta iniciativa legislativa s'ha tramitat al llarg de l'any i en el moment d'aprovar aquesta Memòria es troba en la recta final de tramitació, pendent d'aprovació definitiva.

En l'àmbit català cal tenir en compte l'aprovació de la renda garantida de ciutadania,³¹⁸ que s'analitza al capítol següent.

Finalment, en l'àmbit de la protecció d'atur, cal assenyalar que en resposta a una qüestió prejudicial, el Tribunal de Justícia de la Unió Europea (TJUE) considera que l'article 3.4 del Reial decret 625/1985 s'oposa a la prohibició de discriminació per raó de sexe que s'estableix a l'article 4.1 de la Directiva 79/7/CEE,³¹⁹ atès que en els casos de treball a temps parcial vertical (és a dir, quan la prestació de serveis es fa només uns dies a la setmana) exclou del còmput com a dies cotitzats els dies no treballats, amb la conseqüent minoració de la durada de la prestació d'atur.

9.3.1. PERSONES BENEFICIÀRIES DE PRESTACIONS D'ATUR

El nombre de persones beneficiàries de prestacions d'atur ha estat de 240.436, el 9,8% menys que l'any anterior.

La mitjana anual de persones beneficiàries de prestacions d'atur ha continuat la tendència descendent iniciada l'any 2012. Enguany ha estat de 240.436 persones, el 9,8% menys que l'any anterior. En l'àmbit estatal la mitjana de persones beneficiàries ha estat d'1.862.400, el 7,4% menys que l'any anterior.

Tot i aquest descens continuat d'ençà de 2012, el nombre de persones beneficiàries de prestacions d'atur continua essent un 20,3% superior al que hi havia l'any 2007.

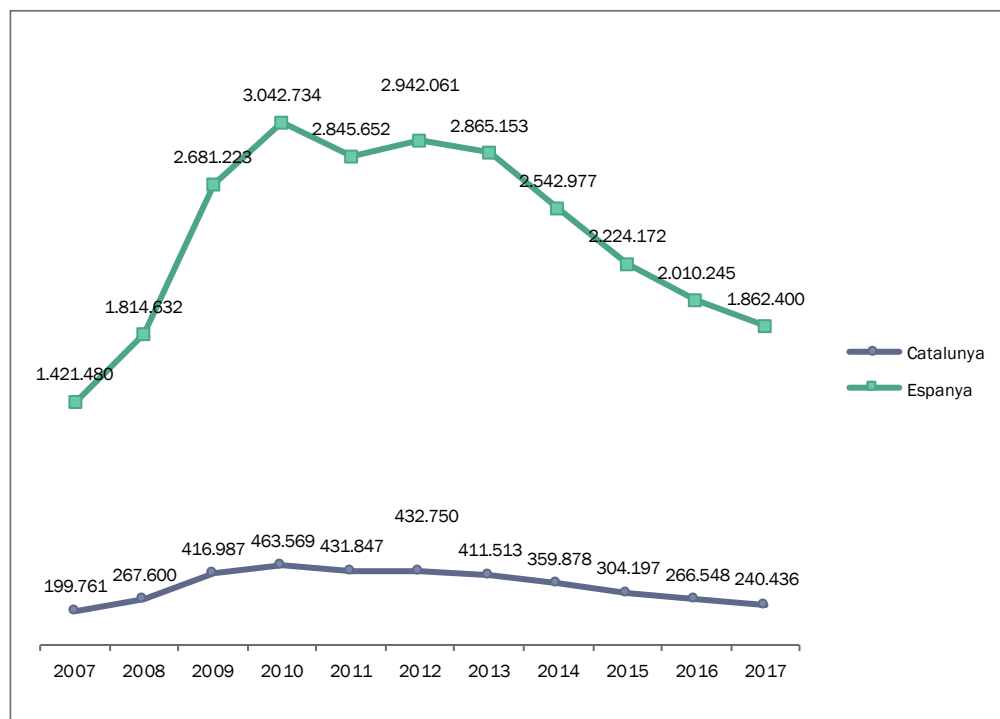
³¹⁶ Acta de la 14^a reunió de la Mesa de diàleg social. Plan de choque para el empleo. Consulta a <http://www.ugt.es/Documentos%20de%20apoyo/ACTA%2014%C2%AA%20REUNI%C3%93N%20MESA%20DI%C3%81LOGO%20SOCIAL.pdf>.

³¹⁷ La iniciativa es va presentar el 09.09.2016 i es pren en consideració, és a dir, se n'accepta la tramitació, el 07.02.2017.

³¹⁸ Llei 14/2017, del 20 de juliol, de la renda garantida de ciutadania. DOGC núm. 7418, de 24.07.2017.

³¹⁹ Sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea de 9 de novembre de 2017. El TJUE considera acreditat que la majoria de treballadors a temps parcial vertical són dones.

GRÀFIC III.2.G1 Evolució del nombre de persones beneficiàries de prestacions d'atur. Catalunya i Espanya, 2007-2017



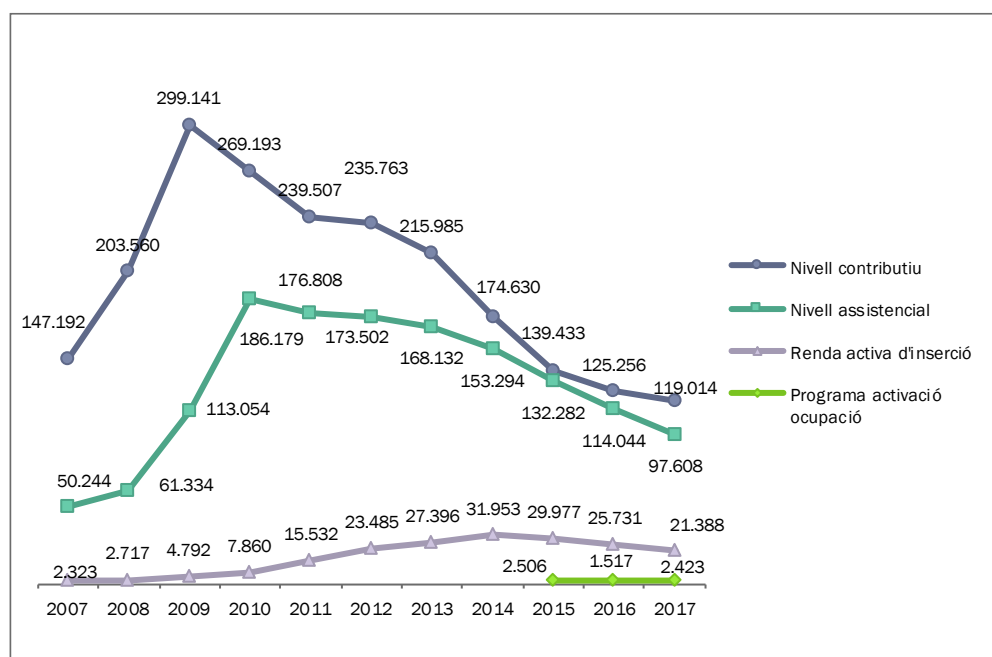
Unitats: persones.

Nota: mitjana anual.

Font: elaboració pròpia a partir del Servei Públic d'Ocupació Estatal.

Del total de persones beneficiàries de prestacions d'atur, el 53,2% són dones i el 46,8% homes. Les dones són el col·lectiu majoritari en totes les prestacions.

GRÀFIC III.2.G2 Evolució del nombre de persones beneficiàries de prestacions d'atur, per tipus de prestació. Catalunya, 2007-2017



Unitats: persones.

Nota: mitjana anual.

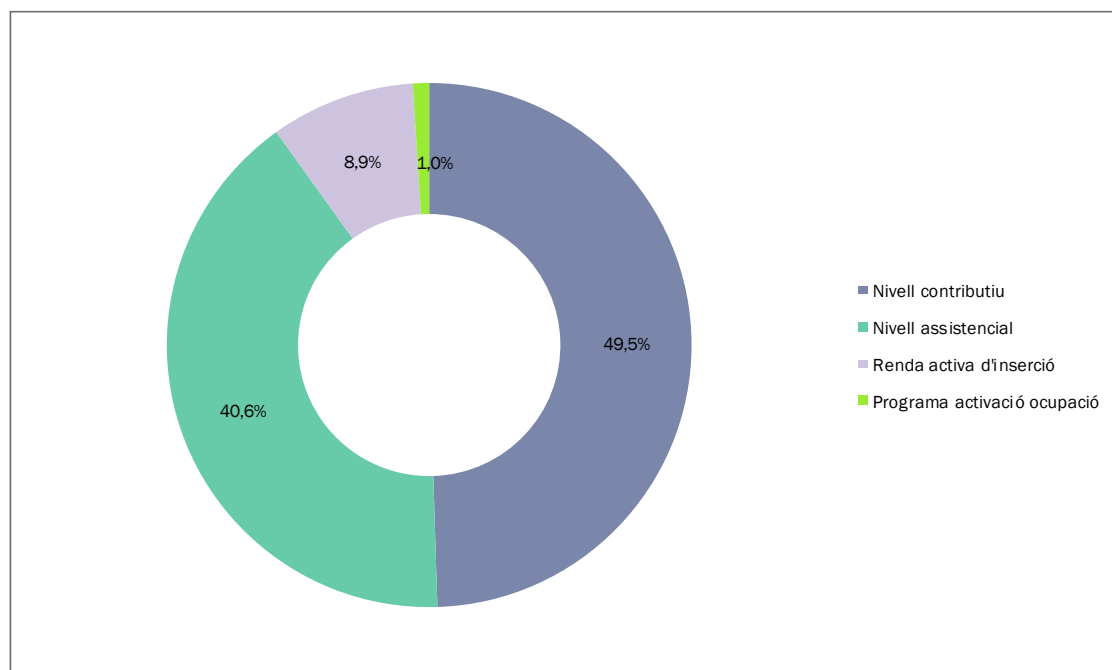
Font: elaboració pròpia a partir del Servei Públic d'Ocupació Estatal.

El pes de les persones que reben una prestació contributiva ha seguit augmentant. Tot i això, el 50,5% de les persones beneficiàries de prestacions d'atur reben una prestació no contributiva.

De les 240.436 persones beneficiàries de prestacions d'atur de mitjana anual, el 49,5% ho és d'una prestació del nivell contributiu (119.014 persones) i la resta, el 50,5%, d'una prestació no contributiva, distingint el nivell assistencial (40,6%, 97.608 persones), la renda activa d'inserció (8,9%, 21.388 persones) i el Programa d'activació de l'ocupació (1%, 2.426 persones). En comparació amb l'any anterior, el pes del nombre de persones que reben una prestació contributiva ha augmentat 2,5 pp.

Atès el tipus de prestació, disminueixen les persones que reben prestacions de nivell contributiu (-4,9%), de nivell assistencial (-14,4%) i la renda activa d'inserció (-16,8%). Per contra, augmenten el 59,7% el nombre de persones que reben la prestació vinculada al Programa d'activació de l'ocupació, que passen de 1.517 a 2.423 persones.

GRÀFIC III.2.G3 Percentatge de persones beneficiàries de prestacions d'atur, per tipus de prestació. Catalunya, 2017



Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir del Servei Públic d'Ocupació Estatal.

La finalització del contracte continua essent la principal causa d'accés a la prestació contributiva. Representa el 41,8%, 1,8pp més que el 2016. Les prestacions tramitades per acomiadament del qual no se'n sap la resolució en el moment de sol·licitar la prestació d'atur es mantenen gairebé igual que l'any anterior, en el 24,6%, 0,1 pp més. Les prestacions degudes a acomiadaments objectius han disminuït lleugerament i representen el 12%, 1,1 pp menys que l'any passat.

En el nivell assistencial, les persones que perceben el subsidi per a més grans de 55 anys representen el 48,1% del total, 1,5 pp més que l'any anterior. El pes de les persones beneficiàries que no tenien el període mínim cotitzat per accedir a una prestació contributiva torna a augmentar i representa el 21,9%

sobre el total, 1,5 pp més. L'esgotament de la prestació contributiva és la següent causa d'accés al subsidi d'atur, tant de les persones menors de 45 anys, que representen el 14,2%, 1,9 pp menys, com de les més grans de 45 anys, que representen l'11,3%, 1,6 pp menys.

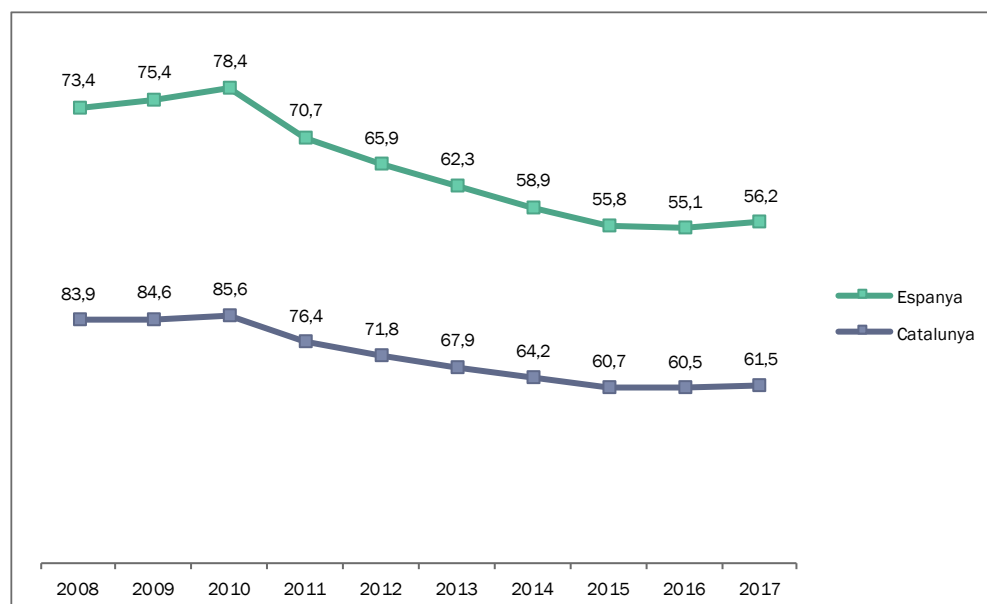
9.3.2. INDICADOR DE COBERTURA

L'indicador de cobertura ha estat del 61,5%, 1 punt percentual més que l'any anterior, trencant-se així la tendència descendent iniciada l'any 2010.

L'any 2017 l'indicador de cobertura³²⁰ ha estat del 61,5%, 1 pp més que l'any anterior, capgirant-se la tendència descendent iniciada l'any 2010. En l'àmbit estatal la taxa de cobertura ha estat del 56,2%, 1,1 punts més que l'any anterior.

Tot i això, l'indicador de cobertura, tal com s'aprecia en el gràfic següent, és 24,1 pp per sota del nivell de 2010, any en què es va assolir el grau més alt de cobertura. En l'àmbit estatal aquesta diferència entre els indicadors de cobertura els anys 2010 i 2017 és de - 22,2 pp.

GRÀFIC III.2.G4 Evolució de l'indicador de cobertura. Catalunya i Espanya, 2008-2017



Unitats: percentatge.

Font: elaboració pròpia a partir del Servei Públic d'Ocupació Estatal.

El nombre de persones que no perceben cap prestació d'atur també ha disminuït. 169.079 persones de les 418.018 registrades com a aturades el mes de desembre de 2017 no cobraven cap prestació, 17.322 persones menys que l'any anterior. En mitjana anual, 177.858 persones no cobraven cap prestació, 26.199 menys que l'any anterior. Si es compara la xifra de persones beneficiàries de prestacions amb la xifra de demandants d'ocupació no ocupats,³²¹ el mes de desembre 186.452 persones no rebien prestació, 19.204 menys que l'any anterior.

³²⁰ El Servei Públic d'Ocupació Estatal calcula l'indicador de cobertura del sistema de protecció d'atur dividint el nombre total de beneficiaris de prestacions entre la suma del nombre d'aturats registrats als serveis públics d'ocupació amb experiència laboral prèvia i els beneficiaris dels subsidis eventuais agraris (que a Catalunya no n'hi ha). Vegeu l'anàlisi que sobre el càlcul de l'indicador de cobertura es va fer a la *Memòria socioeconòmica i laboral de Catalunya* de l'any 2015.

³²¹ D'ençà de la implantació del SISPE (Sistema d'Informació dels Serveis Públics d'Ocupació) l'any 2005, s'incorpora a l'estadística oficial (tot que sense suport normatiu) el concepte "demandant d'ocupació no ocupat", que fa referència al col·lectiu que inclou la xifra d'atur registrat més cinc col·lectius que, segons els criteris de l'Organització Internacional del Treball (OIT), podrien complir les condicions per ser considerats aturats: estudiants, demandants de serveis previs a l'ocupació, demandants d'ocupació conjuntural, demandants d'ocupació de jornada reduïda (inferior a 20 hores) i treballadors eventuais agraris subsidiats.

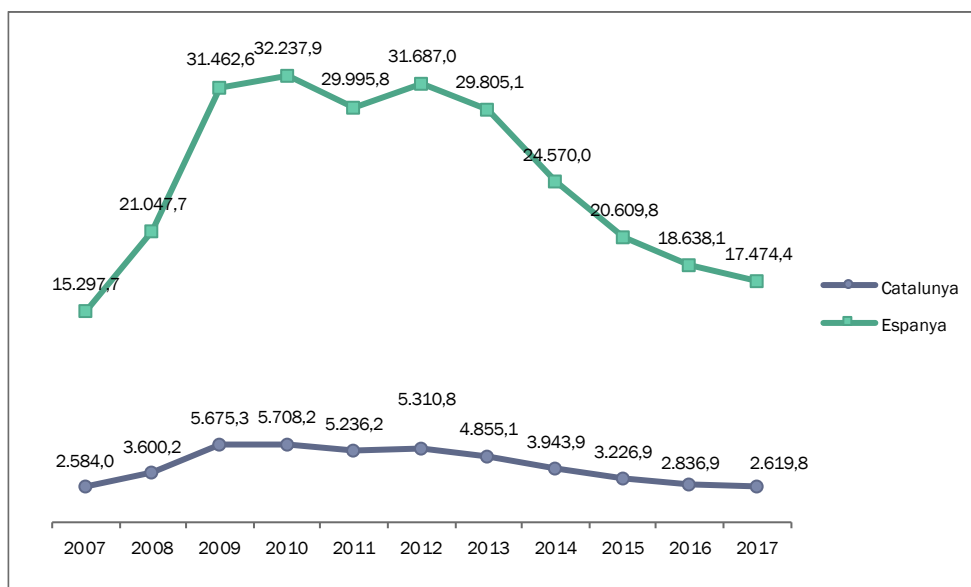
En comparació amb l'atur estimat, el nombre de persones que no reben prestació també ha disminuït respecte de l'any anterior. Tenint en compte les mitjanes anuals, 265.564 persones aturades no rebien cap mena de prestació del sistema de protecció d'atur, 59.888 persones menys. Tot i la disminució respecte de l'any anterior, el nombre de persones en situació d'atur que no reben prestació continua essent superior al què resulta de comparar-ho amb les dades d'atur registrat.³²²

9.3.3. DESPESA

La despesa en prestacions d'atur ha continuat disminuint, si bé a un ritme inferior que l'any passat. S'ha situat en 2.619,8 M€, 217,1 M€ menys que l'any anterior.

La despesa en prestacions d'atur ha estat de 2.619,8 M€, el 7,6% menys que l'any 2016 (217,1 M€ menys). Ha continuat disminuint, si bé a un ritme inferior que el 2016. Aquesta despesa ha representat el 14,9% de l'import de la despesa en prestacions d'atur en el conjunt de l'Estat, que ha estat de 17.474,1 M€, el 6,2% menys que l'any anterior.

GRÀFIC III.2.G5 Evolució de la despesa en prestacions d'atur. Catalunya i Espanya, 2007-2017



Unitats: milions d'euros.

Nota: mitjana anual.

Font: elaboració pròpia a partir del Servei Públic d'Ocupació Estatal.

L'import brut de les prestacions contributives ha estat de 841,5€ mensuals i el de les assistencials ha augmentat 4,27€, situant-se en 430,27€ mensuals.

L'import mig brut de les prestacions contributives ha estat de 841,5€ mensuals, mentre que l'import líquid ha estat de 769,8€. En el conjunt de l'Estat l'import mig brut ha estat de 804,3€ mensuals i el líquid ha estat de 738,9€ mensuals.

³²² Remetem a l'apartat anterior d'aquest capítol ("Anàlisi del mercat de treball") per a l'anàlisi de les dades relatives a les prestacions rebudes en llars amb tots els membres actius en situació d'atur.

L'import de la prestació de nivell assistencial, de la renda activa d'inserció i del Programa d'activació per a l'ocupació, és a dir, de les ajudes rebudes pel 50,5% de les persones que reben prestacions d'atur, ha estat de 430,27€ mensuals, 4,27€ més que l'any anterior.³²³

³²³ Correspon al 80% de l'indicador públic de renda d'efectes múltiples (IPREM).

10. RELACIONS LABORALS

10.1. LA CONFLICTIVITAT LABORAL

10.1.1. VAGUES I TANCAMENTS PATRONALS

Vagues³²⁴

El decrement del nombre de vagues que es produeix l'any 2017 suposa una recuperació de la tendència a la baixa observada en el període 2013-2015

Durant l'any 2017 s'han produït 111 vagues, el 14,6% menys que l'any anterior. Aquest decrement suposa una recuperació de la tendència decreixent observada en el període 2013-2015. En canvi, pel que fa al nombre de persones treballadores participants, es manté la tendència a la baixa de l'any anterior, si bé enguany el decrement és més accentuat, del 56,7%.

Cal tenir en compte, però, que les dades del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies no inclouen les vagues generals del 3 d'octubre i del 8 de novembre de 2017 a Catalunya en les quals, segons el Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social, van participar 257.191 persones treballadores i van suposar el mateix nombre d'hores no treballades.

Tot i que baixen les jornades no treballades, es produeix un increment de les hores no treballades per persona treballadora

Pel que fa a les jornades no treballades, es manté la tendència a la baixa, tot i que el decrement, del 20,8%, és més moderat que el de l'any 2016. Les hores no treballades per persona treballadora augmenten el 75% (9 hores en termes absoluts), la qual cosa representa un canvi de tendència respecte dels anys anteriors.

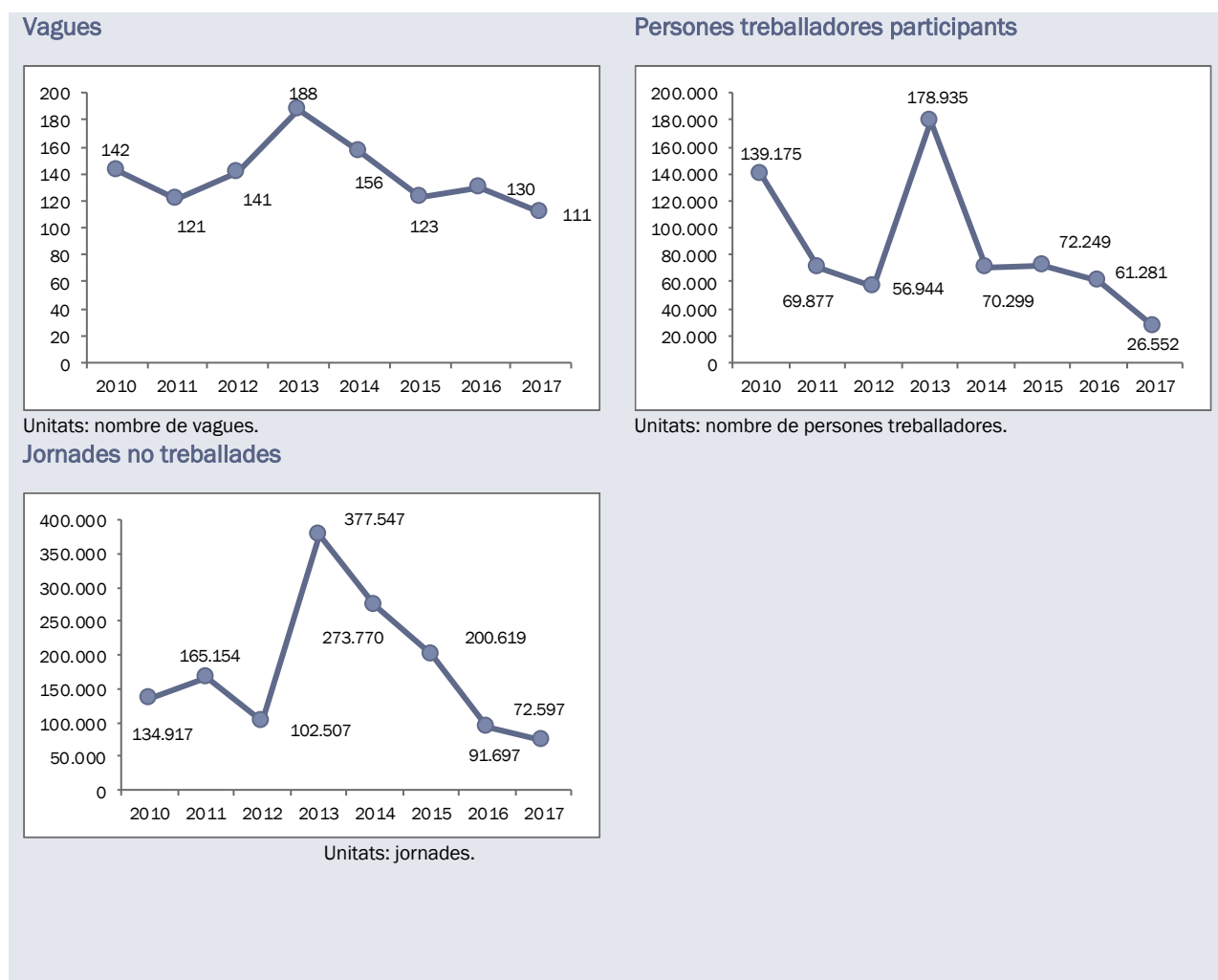
Baixa l'índex d'incidència per segon any consecutiu.

L'índex d'incidència de les vagues³²⁵ ha estat del 13,4%, 26,7 punts percentuals menys que l'any 2016. Aquestes xifres denoten una davallada per segon any consecutiu.

³²⁴ Dades actualitzades a 9 d'abril de 2018.

³²⁵ Índex d'incidència= persones treballadores participants/plantilla convocada*100

GRÀFIC III.3.G1 Vagues, persones treballadores participants i jornades no treballades. Catalunya, 2010-2017



Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

Si s'analitzen les vagues segons l'àmbit sectorial al qual pertanyen, s'observen decrements en el sector industrial i en el sector serveis, tant pel que fa al seu nombre com a les persones treballadores participants. En relació amb l'any 2016, cal comentar la diferència pel que fa al sector serveis, ja que l'any passat es va produir un increment interanual pel que fa al nombre de vagues. Així com durant l'any 2016 es va registrar alguna vaga en els sectors de l'agricultura i de la construcció, enguany no n'hi ha hagut cap.

Pel que fa a l'índex d'incidència de les vagues, el del sector industrial segueix sent el més elevat (88,5%), tot i que té un comportament interanual decreixent. En el cas del sector serveis la davallada de l'índex és més acusada, la qual cosa el situa en un 7,6% enfront del 28,7% de l'any 2016.

El subsector d'activitat econòmica més conflictiu ha estat el de les arts gràfiques i suports enregistrats. En aquest subsector s'han produït 10 vagues, mentre que l'any 2016 només se'n van registrar 3. El subsector del transport terrestre i per canonades se situa a poca distància del primer (9 vagues), si bé cal destacar el seu decrement respecte de l'any anterior, del 66,7%. El mateix succeeix amb el subsector dels vehicles de motor, remolcs i semiremolcs que, tot i situar-se entre els subsectors amb un nombre major de vagues (7), pateix un fort decrement interanual, del 70,8%. L'any 2016 figurava el subsector de les activitats administratives d'oficina entre els més conflictius, mentre que aquest any s'han registrat la meitat de vagues (6).

En canvi, en els serveis a edificis i jardineria s'han produït 7 vagues, mentre que l'any anterior només se'n van produir dues. També destaca el subsector de les activitats sanitàries amb 6 vagues (enfrent de les 2 del 2016) i el subsector de l'educació, també amb 6 vagues, el doble que l'any anterior.

Hi ha hagut diversos sectors en què l'any 2016 no es va produir cap vaga i enguany sí: Administració pública, defensa i Seguretat Social obligatòria (6 vagues), activitats artístiques i d'espectacles (2 vagues), la reparació i instal·lació de maquinària (3 vagues) i la venda i reparació de vehicles de motor (2 vagues). També són nous respecte de l'any anterior els subsectors dels productes minerals no metàl·lics, la metal·lúrgia, els productes informàtics i electrònics, l'energia elèctrica i gas, el tractament de residus, el transport aeri, la mediació financera i els serveis socials sense allotjament, cadascun amb una vaga registrada.

Respecte als treballadors/ores participants, destaca, en primer lloc, el dels vehicles de motor, remolcs i semiremolcs (7.769 persones treballadores), tot i que es produeix un decrement del 66,2% respecte de l'any anterior. Cal ressaltar el subsector de l'educació, amb 6.302 persones treballadores participants, enfrent de les 1.072 de l'any anterior. El tercer lloc l'ocupa el transport terrestre i per canonades (2.912), tot i que també amb una davallada interanual important, del 90,3%. Finalment, cal fer una menció especial dels 1.743 treballadors/ores participants en les vagues del sector dels serveis de menjar i begudes, xifra que contrasta amb les 5 persones treballadores participants l'any 2016.

El 81,1% de les vagues es produeixen a l'empresa privada, seguint la tendència dels anys anteriors. També de manera coincident, s'observa un decrement, tant pel que fa al nombre de vagues com als treballadors/ores participants, així com del seu índex d'incidència.

Altrament, s'observa un canvi de tendència pel que fa a les vagues a l'empresa pública, ja que es constata un decrement significatiu tant pel que fa al nombre de vagues, a les persones treballadores participants i al seu índex d'incidència.

Enguany s'han produït dues vagues a empreses públiques i privades conjuntament i una a les administracions locals, mentre que l'any anterior no se'n va produir cap en aquests tipus d'empresa. Val a dir que la de les administracions locals ha estat l'única vaga amb un índex d'incidència del 100%.

Per bé que disminueixen les vagues de les empreses amb conveni d'empresa i de sector, augmenta el seu índex d'incidència

Les vagues que s'han produït a les empreses amb conveni d'empresa han patit un decrement del 37%, la qual cosa posa de manifest un canvi de tendència respecte de l'any anterior. Aquest també és predicable pel que fa a les persones treballadores que hi han participat, que decreixen el 77%. No obstant això, i també a diferència de l'any 2016, l'índex d'incidència d'aquestes vagues ha crescut 43 punts percentuals.

Pel que fa a les vagues produïdes en el si d'empreses amb conveni sectorial, es produeix un decrement, seguint la tendència de l'any anterior. No obstant això, els treballadores/es participants i l'índex d'incidència de les vagues augmenten, la qual cosa representa un canvi respecte de l'any 2016. Quant a les vagues de les empreses sense conveni, es produeix un decrement, seguint la tendència de l'any anterior. No obstant això, enguany la davallada només correspon a una vaga, en termes absoluts. Per contra, es produeix un increment considerable de les persones treballadores participants en aquest tipus de vagues i del seu índex d'incidència, que contrasta amb l'any anterior. Enguany hi ha hagut una vaga d'empresa amb conveni de centre de treball, a diferència de l'any 2016, que no n'hi va haver cap.

A diferència de l'any 2016, es produeix un decrement de les vagues d'àmbit municipal i autonòmic.

Respecte de l'àmbit territorial de les vagues, s'observen diferències respecte de la tendència de l'any 2016. Les d'àmbit municipal segueixen sent la majoria, és a dir, el 80,2%. No obstant això, i a diferència

de l'any anterior, decreixen tant el nombre de vagues com de treballadors/ores participants. De manera coincident amb l'any 2016, baixa l'índex d'incidència.

Les vagues d'àmbit autonòmic també decreixen, a diferència de l'any anterior. El nombre de treballadors/ores participants decreix, però de manera més accentuada que l'any anterior. En canvi, la baixada de l'índex d'incidència té un caire més moderat que el del 2016.

Contràriament al que es va observar l'any anterior, les vagues d'àmbit estatal són les úniques que augmenten, tant pel que fa al seu nombre, de manera molt moderada, com als treballadors/ores que hi participen, amb caràcter accentuat. No obstant això, l'increment no es veu reflectit en una pujada de l'índex d'incidència.

Pel que fa a les vagues d'àmbit provincial, cal destacar que són les úniques en què augmenta l'índex d'incidència, a diferència de l'any anterior.

Per bé que la majoria de vagues, el 93,7%, es concentren a la província de Barcelona, enguany s'ha produït un decrement interanual, a diferència de l'any anterior. Girona i Tarragona ocupen el segon lloc, amb el mateix nombre de vagues. Lleida se situa a la cua, si bé destaca el seu increment del 50% pel que fa al nombre de vagues.

Pel que fa a les persones treballadores participants a les vagues destaquen els increments de Girona i, especialment, de Tarragona. En canvi, es produeixen decrements a les altres dues províncies. Pel que fa a l'índex d'incidència es manté la tendència a la baixa observada l'any anterior, excepte en el cas de Tarragona, on es produeix un petit increment.

TAULA III.3.T1 Característiques de les vagues. Catalunya, 2016-2017

	Nombre de vagues	Variació % respecte any anterior	Treballadors participants	Variació % respecte any anterior	Índex incidència	Variació respecte any anterior (pp)
Àmbit sectorial						
Agricultura	0	-100	0	-100,0	0	-10,2
Indústria	38	-19,1	12.434	-50,2	88,5	-4,7
Construcció	0	-100	0	-100,0	0	-49,5
Serveis	73	-7,6	14.118	-61,0	7,6	-21,1
Tipus empresa						
Empresa privada	90	-10,0	19.777	-30,4	62,7	-10,3
Empresa pública	18	-37,9	4.559	-86,1	5,5	-60
Empreses privades i públiques conjuntament	2	100	2.126	100	2,5	2,5
Administracions locals	1	100	90	100	100	100
Àmbit conveni						
Empresa	29	-37,0	12.111	-77,0	82,8	43
Centre de treball	1	100,0	264	100	69,8	69,8
Sector	56	-3,4	6.608	72,3	58,6	13,6
Sense conveni	25	-3,8	7.569	56,8	4,4	-35,4
Àmbit territorial						
Provincial	1	-87,5	1.209	-39,3	89,7	24

Autonòmic	2	-33,3	958	-65,9	1,3	-2,9
Estatat	19	5,6	3.356	129,7	3,7	-12,8
Municipal	89	-11,9	21.029	-61,8	67,2	-6,3
Àmbit provincial						
Barcelona	104	-9,6	24.296	-59,7	17,2	-27,7
Girona	17	13,3	289	58,8	1,4	-26,1
Lleida	12	50,0	63	-56,3	0,5	-1,8
Tarragona	17	6,3	1904	251,3	7,9	3,1
Àmbit funcional						
Alguns centres em- presa	59	-16,9	14.160	-47,2	70,2	-14,8
Tots els centres em- presa	51	-12,1	10.336	-69,9	11	-17,3
Sector	1	100	2.056	100	2,4	2,4

Unitats: nombre de vagues, percentatges, persones treballadores i punts percentuals.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

Augmenten les vagues derivades d'impagaments de salaris i altres causes laborals, com el tancament patronal i davallen significativament les vagues causades pel procés de negociació col·lectiva.

Si s'analitzen les vagues segons la seva motivació, es pot observar que, enguany, les més nombroses han estat les causades per impagament de salaris (21 vagues), l'organització/sistemes de treball (16 vagues), l'incompliment d'acords o normes legals (16 vagues) i d'altres causes laborals, com l'anunci de possible tancament patronal (16 vagues). Pel que fa a l'impagament de salaris i les altres causes laborals s'han produït increments interanuals, del 5% i del 33%, respectivament. Les causades per incompliment d'acords o normes legals s'han mantingut igual respecte de l'any 2016 i les que deriven de l'organització/sistemes de treball han baixat el 20%.

Pel que fa a les altres causes cal destacar el decrement, del 58,3%, de les vagues causades per conflictes derivats de la negociació col·lectiva, a diferència de l'any anterior, en què aquesta causa figurava com la més conflictiva i, a més, havia tingut un augment interanual molt significatiu. En relació amb la negociació col·lectiva, també és important tenir en compte que, així com durant l'any 2016 es van registrar algunes vagues per pressió per negativa a negociar un conveni, per pressió durant la negociació d'un conveni o per interpretació de les clàusules del conveni vigent, enguany no n'hi ha hagut cap.

També s'han produït decrements en les vagues causades per acomiadaments (-70%) i per accident laboral (-33%). No obstant això, aquestes darreres han estat les més participades (6.944 persones treballadores) i les que han tingut un índex d'incidència més elevat (99,9%). En canvi, les causades per conflictes derivats del procés de negociació col·lectiva, tot i que han patit un decrement de les persones treballadores participants (-88%), són les que han suposat més jornades i hores no treballades.

Destaca l'increment de les vagues que acaben amb una negociació directa entre les parts, tot i que el resultat majoritari sigui la manca d'acord

De les 111 vagues que s'han produït, la immensa majoria, el 90,1%, han acabat. Segons la forma d'acabament, més de la meitat de les vagues, el 59%, han acabat per la finalització del temps fixat en la convocatòria. Tot i això, aquesta forma d'acabament pateix una davallada interanual del 32,2%. En canvi, les que acaben amb una negociació directa de les parts, que representen el 30%, augmenten un 172,7%.

Pel que fa als resultats, el 62% de les vagues acaben sense acord i el 31% sense predomini de cap de les parts. La resta acaben o bé amb acord (5%), amb acceptació total de les peticions dels treballadors/ores (1%) o amb predomini de l'acceptació de les peticions dels treballadors/ores (1%).

Tancaments patronals

Enguany no s'ha registrat cap tancament patronal.

10.2. SOLUCIÓ EXTRAJUDICIAL DE CONFLICTES

10.2.1. CONCILIACIONS INDIVIDUALS I COL·LECTIVES³²⁶

En aquest apartat s'analitzen les conciliacions individuals i col·lectives, enteses com l'intent obligatori d'avenença entre els interessos en conflicte de persones treballadores i d'empreses amb la intervenció de l'Administració en matèria derivada del contracte de treball i de la interpretació de les normes que regulen les relacions laborals. L'objectiu és arribar a un acord entre les parts en conflicte per tal d'evitar les demandes davant dels jutjats socials, tot i que s'admet la conciliació en qualsevol instant del procés judicial fins al moment de dictar sentència.

Conciliacions individuals

L'increment de les conciliacions individuals suposa un canvi de tendència respecte dels darrers anys.

Durant l'any 2017 s'han dut a terme 71.612 conciliacions individuals, l'1,9% més que l'any anterior. Aquest increment, tot i que sigui lleuger, suposa un canvi de tendència respecte dels darrers anys, en què s'encadenaven davallades pel que fa al nombre d'aquest tipus de conciliacions.

Seguint la tendència dels anys anteriors, les conciliacions motivades per acomiadaments són les que tenen un major pes sobre el total, el 61,5%. El segon lloc l'ocupen les conciliacions per reclamacions de quantitat (30%). Les conciliacions causades per motius diversos i per sancions se situen a força distància de les dues primeres i representen el 4,9% i el 3% sobre el total, respectivament.

Si es comparen les dades amb les de l'any anterior, val a dir que enguany les conciliacions per reclamacions de quantitat són les úniques que augmenten (el 12,3%), la qual cosa representa un canvi de tendència respecte de l'any 2016. Així mateix, la davallada del 15,1% pel que fa a les conciliacions per motius diversos contrasta amb l'alça observada a l'any anterior. En canvi, en les conciliacions per sancions es manté el comportament decreixent i les conciliacions per acomiadaments es mantenen pràcticament estables, tal com es pot observar a la taula següent.

Segons la forma d'acabament de les conciliacions, les que són amb avenença i sense avenença tenen un pes semblant sobre el total, del 39,5% i del 33,1% respectivament. En ambdós casos s'han produït increments interanuals semblants. Pel que fa a les conciliacions amb avenença l'augment ha estat de l'1,9% i, pel que fa a les conciliacions sense avenença, del 2,7%. Les conciliacions intentades sense efecte representen el 22,4% sobre el total i és l'únic cas en què es produeix un decrement interanual, per bé que aquest ha estat lleuger, de l'1,3%.

En les conciliacions considerades i no presentades, que tenen un pes inferior comparat amb la resta (del 2,4% i del 2,6%, respectivament) s'han produït increments superiors, del 8,5% i del 16,2%.

Les conciliacions per acomiadaments són les úniques en què predomina l'avenença sobre la manca d'avenença, seguint la tendència dels anys anteriors. Cal esmentar que la pràctica totalitat d'aquestes conciliacions comporten acomiadaments efectius.

³²⁶ Dades actualitzades a 26 de gener de 2018.

TAULA III.3.T2 Conciliacions individuals segons motiu i forma d'acabament. Catalunya, 2016-2017

	Acomiadaments		Sancions	
	2016	2017	2016	2017
Amb avinença	26.031	26.415	181	201
Sense avinença	10.511	9.762	1.567	1.385
Sense efectes	6.115	6.138	459	405
No presentades	695	725	75	74
Desistides	945	995	61	88
Total	44.297	44.035	2.343	2.153
	Reclamacions de quantitat		Diversos	
	2016	2017	2016	2017
Amb avinença	1.301	1.457	251	209
Sense avinença	8.754	10.497	2.242	2.045
Sense efectes	8.191	8.543	1.452	922
No presentades	59,8734	803	98	136
Desistides	547	625	78	187
Total	19.527	21.925	4.121	3.499

Unitats: nombre de conciliacions.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

Pel que fa a les quantitats acordades, enguany el total ha estat de 544.328.844,1 euros, la qual cosa confirma la tendència decreixent observada els darrers anys (-7,3%). No obstant això, i a diferència dels anys anteriors, s'observa un increment, del 25,6%, de les quantitats acordades en conciliacions motivades per reclamacions de quantitat. En les conciliacions per acomiadaments es manté la tendència a la baixa (-7,3%). En canvi, en les conciliacions derivades de motius diversos les quantitats acordades pateixen una davallada considerable, del 56,3%, cosa que contrasta amb l'increment de l'any 2016.

Conciliacions col·lectives

Es manté la tendència a la baixa del nombre de conciliacions col·lectives i a l'alça pel que fa a les empreses afectades. No obstant, l'increment del nombre de treballadors/ores afectats suposa un canvi respecte de l'any 2016.

Durant l'any 2017 hi ha hagut 102 conciliacions col·lectives, el 13,6% menys que l'any anterior. Aquestes han afectat 129 empreses i 66.503 persones treballadores, la qual cosa implica increments del 2,4% i del 2%, respectivament.

Per bé que el decrement del nombre de conciliacions i l'increment de les empreses afectades donen continuïtat a la tendència observada l'any anterior, l'increment del nombre de persones treballadores afectades suposa un canvi.

La manca d'avinença és un tret comú del 59,8% de les conciliacions. Aquestes, al mateix temps, són les que afecten la majoria d'empreses, el 68,2%, i de persones treballadores, el 76,8%. No obstant això, es constaten decrements interanuals tant pel que fa al nombre d'aquesta tipologia de conciliacions (-30,7%), a les empreses afectades (-7,4%) i a les persones treballadores afectades (-8,2%).

De fet, tal com es pot observar a la taula següent, les úniques que augmenten són les intentades sense efectes i les considerades i no presentades.

TAULA III.3.T3 Conciliacions col·lectives, empreses i persones treballadores afectades segons el resultat de la conciliació. Catalunya, 2016-2017

	Conciliacions		Empreses		Treballadors	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Amb avinença	8	11	9	11	1.320	1.975
Sense avinença	88	61	95	88	55.623	51.077
Intentades sense efectes	11	20	11	20	5.699	6.870
Considerades i no presentades	0	4	0	4	0	943
Desistides	11	6	11	6	2.540	5.638
Total	118	102	126	129	65.182	66.503

Unitats: nombre de conciliacions, d'empreses i de persones treballadores afectades.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

Pel que fa al sector econòmic en què es produeixen les conciliacions, les que tenen més pes són les del sector serveis, que representen el 65,7% sobre el total, seguint la tendència dels anys anteriors. El seu nombre s'ha mantingut. Si bé les conciliacions del sector industrial ocupen el segon lloc (el 26,5% sobre el total), és destacable el seu decrement interanual, del 35,7%. Aquest suposa un canvi de tendència. Les conciliacions en l'agricultura i la construcció són les que tenen un pes menor (del 3,9% cadascun dels sectors) i pràcticament no han variat respecte del 2016. La divisió econòmica amb més conciliacions col·lectives segueix sent la del transport terrestre i per canonades (17 conciliacions), per bé que enguany també cal destacar, a poca distància del primer, el de les activitats sanitàries, amb 14 conciliacions (enfront de les 6 de l'any anterior).

10.2.2. MEDIACIONS

Es manté la tendència a la baixa pel que fa a les mediacions en termes globals, tot i que augmenten les causades per conflictes col·lectius.

L'Administració, si les parts implicades ho sol·liciten, pot actuar com a mediadora entre empresa i persones treballadores que estan immerses en un conflicte, ja siguin vagues, conflictes col·lectius o altres tipus de conflicte. Durant l'any 2017 s'han dut a terme 294 mediacions. Aquesta xifra dona continuïtat a la tendència a la baixa observada els anys anteriors, si bé enguany el decrement, del 6,7%, és més notable que el de l'any anterior.

Si es desagreguen les mediacions per tipus de conflicte, es pot observar que, la majoria, el 66%, s'han dut a terme com a conseqüència d'una vaga, seguint la tendència dels anys anteriors. El 26,9% deriven de conflictes col·lectius i la resta, el 7,1%, d'altres conflictes.

En relació amb l'any 2016, s'inverteix la tendència pel que fa a les mediacions derivades d'una vaga i les causades per conflictes col·lectius. Així, les derivades d'una vaga davallen (-6,3%), la qual cosa contrasta amb el creixement observat l'any 2016. En canvi, es produeix un increment del 23,4% de les mediacions causades per conflictes col·lectius, que l'any anterior van disminuir. Pel que fa a les mediacions causades per altres tipus de conflictes, es manté la tendència decreixent, si bé aquest any és més acusada (-52,3%).

TAULA III.3.T4 Mediacions dutes a terme per l'autoritat laboral catalana segons el tipus de conflicte i l'òrgan mediador. Catalunya 2016-2017

Catalunya	Total		Vagues		Conflictes col·lectius		Altres tipus	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Direcció General de Relacions Laborals	51	78	40	67	3	5	8	6
Serveis Territorials de Barcelona	196	157	128	99	50	51	18	7
Serveis Territorials de Girona	42	19	21	8	6	8	15	3
Serveis Territorials de Lleida	3	5	3	5	0	0	0	0
Serveis Territorials de Tarragona	19	33	13	15	3	13	3	5
Serveis Territorials de Terres de l'Ebre	4	2	2	0	2	2	0	0
Total	315	294	207	194	64	79	44	21

Unitats: nombre de mediacions.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

La majoria de mediacions acaben sense acord, tot i que s'observa un augment significatiu de les mediacions causades per una vaga que acaben amb reunions prèvies a l'acord.

Més de la meitat de les mediacions, el 53,4%, han acabat sense acord. Seguint la tendència dels anys anteriors, en el cas de les mediacions causades per una vaga i de les motivades per conflictes col·lectius ha predominat la manca d'acord. No obstant això, cal dir que, pel que fa a les causades per vaga s'observa un increment interanual significatiu (257,1%) de les mediacions que finalitzen amb reunions prèvies a l'acord. Aquest fet provoca una disminució del percentatge de mediacions sense acord respecte de l'any anterior (43,3% enfront del 60,4% observat l'any 2016).

En canvi, del total de les mediacions derivades d'altres tipus de conflictes, el 52,4% acaben amb acord i a les acabades sense acord o amb reunions prèvies els correspon un 23,8%, respectivament.

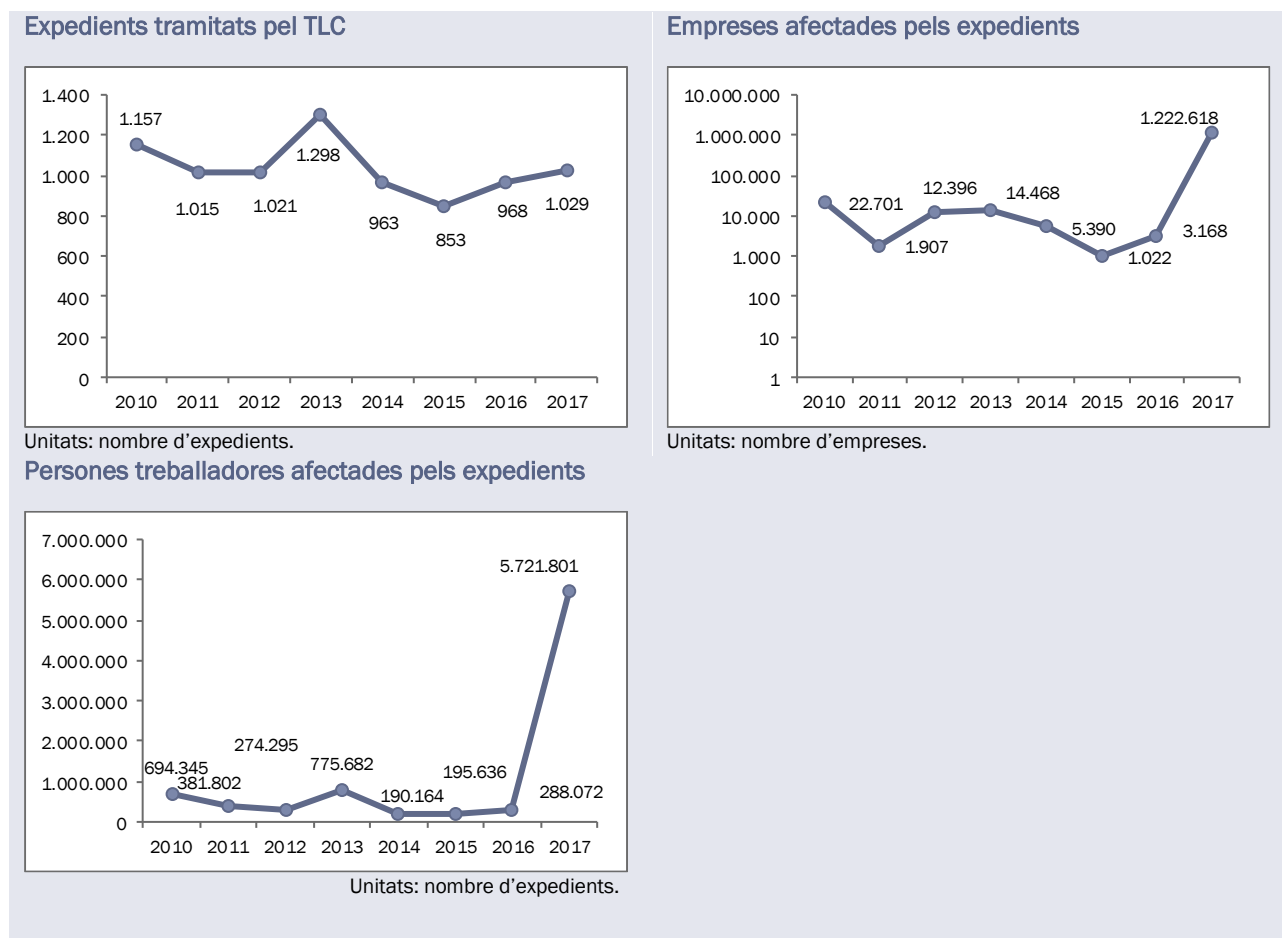
Segons l'òrgan mediador, la majoria de les mediacions, el 53,4%, es duen a terme als Serveis Territorials de Barcelona, seguides de les de la Direcció General de Relacions Laborals, que en realitza el 26,5%. El tercer lloc l'ocupa Tarragona, amb l'11,2% de les mediacions, 5,2 punts percentuals més que l'any anterior. En canvi, les mediacions dutes a terme a Girona davallen 6,8 punts percentuals respecte de l'any anterior. Finalment, als Serveis territorials de Lleida i de les Terres de l'Ebre es realitzen l'1,7% i el 0,7% de les mediacions, respectivament.

10.2.3. ACTIVITAT DEL TRIBUNAL LABORAL DE CATALUNYA

Augmenten els procediments tramitats pel TLC, però el més destacable és l'increment tant de les empreses com de les persones treballadores afectades per aquests.

Enguany el Tribunal Laboral de Catalunya, en endavant TLC, ha tramitat 1.029 expedients, la qual cosa suposa un increment interanual moderat, del 6,3%. Respecte a les empreses i persones treballadores afectades per aquests, cal ressaltar que s'han produït increments molt significatius, tal com es pot observar al gràfic següent. Dit d'una altra manera, hi ha hagut 1.219.450 empreses afectades i 5.433.729 persones treballadores afectades més que a l'any 2016.

GRÀFIC III.3.G2 Evolució de l'activitat del TLC. Catalunya, 2010-2017



Font: elaboració pròpia a partir del TLC.

Seguint la tendència dels anys anteriors, la majoria dels procediments, el 75,6%, són conciliacions i han augmentat el 2% respecte de l'any 2016. El 23,2% dels procediments són mediacions i també s'ha produït un increment interanual del 23,2%. En el cas dels arbitratges, que representen l'1,2% dels procediments, s'ha produït un increment del 20% (que equival a dos arbitratges en termes absoluts), la qual cosa marca un canvi de tendència.

Del total de conciliacions, el 74% per cent han estat col·lectives i, d'aquestes, el 94% han estat sense vaga. En el cas de les mediacions, també tenen un clar predomini les de caràcter col·lectiu, atès que representen un 90% del total de mediacions. Així mateix, el 95% han estat sense vaga.

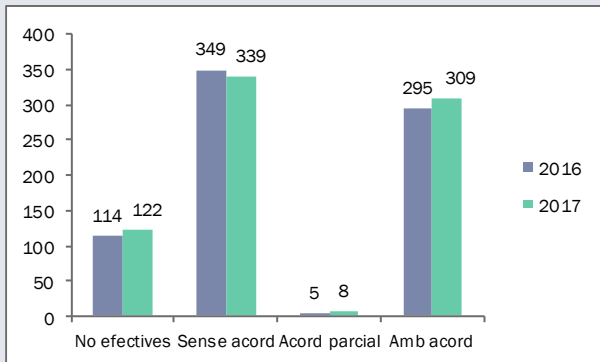
Si s'analitzen aquests procediments segons el seu resultat es pot concloure que, coincidint amb l'any 2016, en el cas de les conciliacions predomina la manca d'acord i en el cas de les mediacions, l'acord. No obstant això, no és trivial tenir en compte que, tal com es pot observar als gràfics següents, les diferències entre les conciliacions/mediacions amb acord o sense no són molt significatives.

S'ha produït un increment de l'acord, tant en les conciliacions com en les mediacions. Tot i això, en les conciliacions segueix predominant la manca d'acord.

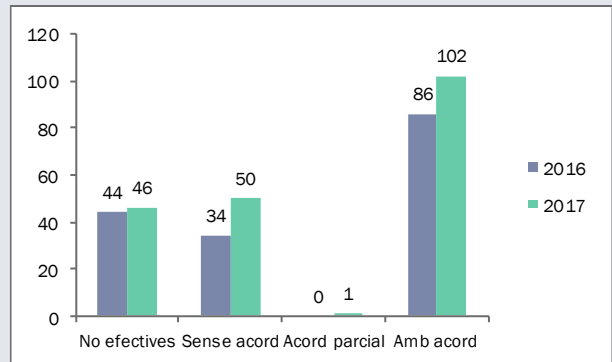
Tant en les conciliacions com en les mediacions es produeix un increment de les que acaben amb acord. En canvi, en el cas de les conciliacions, disminueixen les que estan mancades d'acord, trencant amb la tendència observada l'any anterior. *Sensu contrario*, en el cas de les mediacions, se segueixen incrementant les que acaben sense acord.

GRÀFIC III.3.G3 Resultat de les conciliacions del TLC. Catalunya, 2016-2017

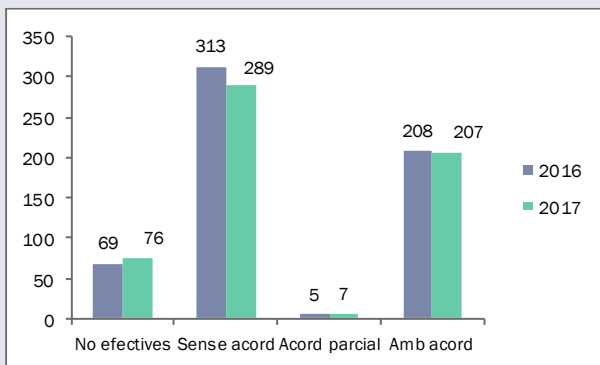
Resultat de les conciliacions



Resultat de les conciliacions individuals



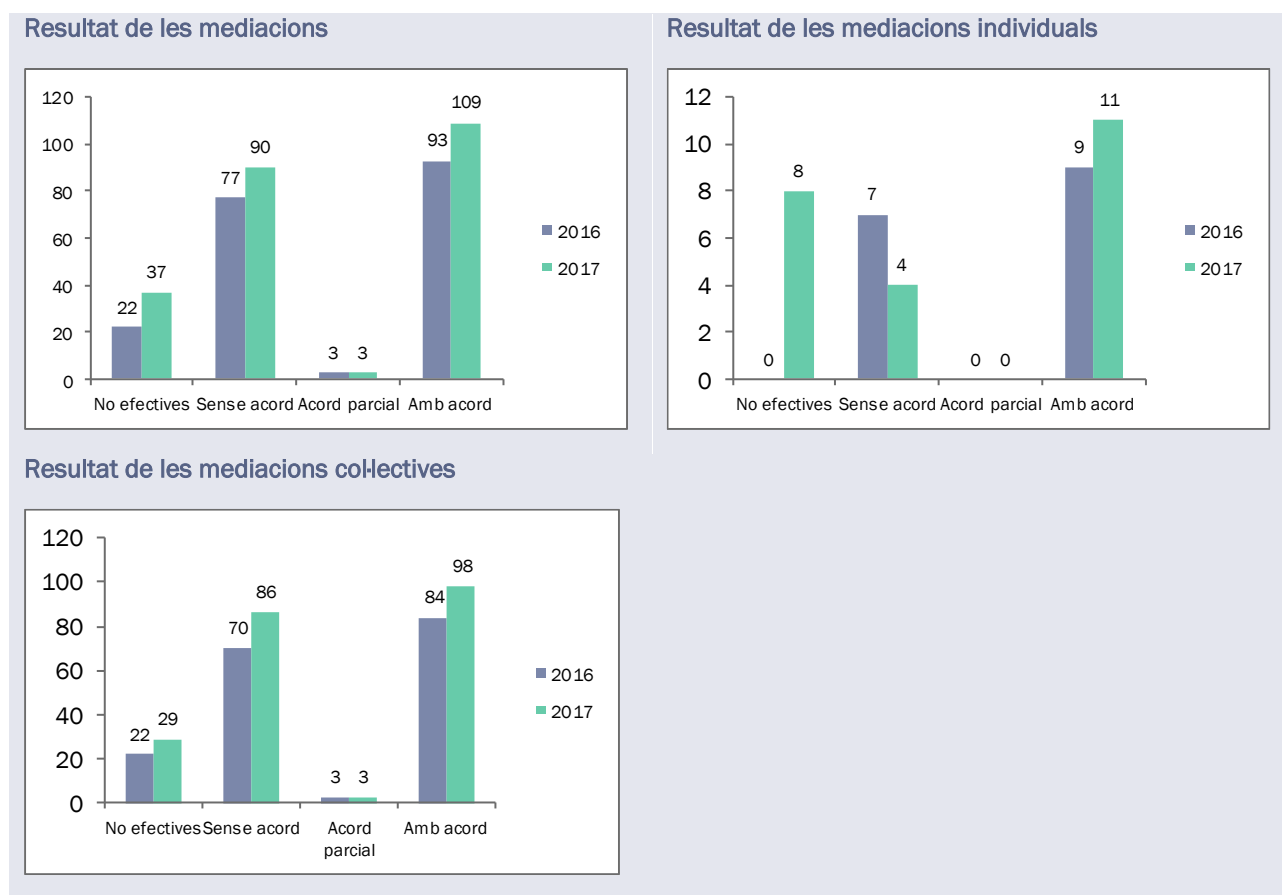
Resultat de les conciliacions col·lectives



Unitats: nombre de conciliacions.

Font: elaboració pròpia a partir del TLC.

GRÀFIC III.3.G4 Resultat de les mediacions del TLC. Catalunya, 2016-2017



Unitats: nombre de mediacions.

Font: elaboració pròpia a partir del TLC.

Seguint la tendència dels anys anteriors, Barcelona és la província que aglutina la gran majoria de procediments, el 89,1%, així com d'empreses i persones treballadores afectades, el 99,9% i el 99,7%, respectivament. Altrament, és l'únic cas en què es produeixen increments interanuals pel que fa a les tres variables. Tarragona ocupa el segon lloc, amb el 5,8% dels procediments, seguida de Girona, amb el 3,8% i, finalment, Lleida, amb l'1,3%. En aquest darrer cas, la davallada dels procediments i empreses i persones treballadores afectades suposa un canvi respecte de l'any 2016.

El Barcelonès, el Vallès Occidental i el Baix Llobregat són les comarques amb un nombre major d'expedients tramitats, seguint la tendència dels anys anteriors.

El 20% dels procediments han sorgit per discrepàncies relacionades amb el salari, tot i que disminueixen.

En relació amb els temes sobre els quals versen els procediments, no hi ha novetat respecte de l'any anterior quant als que tenen un pes major. Això és, els que han sorgit per temes salarials, que representen un 20% sobre el total; per aspectes relacionats amb la jornada, calendari o vacances (el 18%) i per incompliment del conveni col·lectiu o pacte d'empresa (10%). No obstant això, s'observa un comportament decreixent dels procediments sorgits per temes salarials (-12,2%), que contrasta amb l'increment de l'any anterior. En canvi, els que han estat motivats per incompliment del conveni col·lectiu o pacte d'empresa augmenten (8,5%), a diferència de l'any anterior. En els procediments causats per aspectes relacionats amb la jornada, calendari o vacances es manté la tendència creixent (5,5%), si bé aquesta és més moderada que la de l'any anterior.

Enguany destaca un increment considerable, del 52,3%, dels procediments causats per acomiadaments objectius, a diferència de l'any anterior. Així mateix, s'observen increments en els procediments motivats per modificacions substancials (15,4%) i per vagues (20,8%), mentre que l'any anterior es van produir decrements (vegeu el gràfic III.3.A.G2 de l'annex).

Seguint la tendència dels anys anteriors, més de la meitat dels procediments, el 60,9%, pertanyen al sector terciari; el 38,6%, al secundari i, la resta, el 0,5%, al sector primari. Les activitats amb major nombre de procediments també coincideixen amb les dels anys anteriors. Això és, el metall, amb el 19% dels procediments; els transports, amb el 16%, i la sanitat, amb el 14%. Cal destacar que enguany hi ha procediments en matèria d'ensenyament, esports, jocs i espectacles i banca, mentre que l'any anterior no n'hi va haver cap en aquestes matèries. No obstant això, tenen un pes molt baix sobre el total.

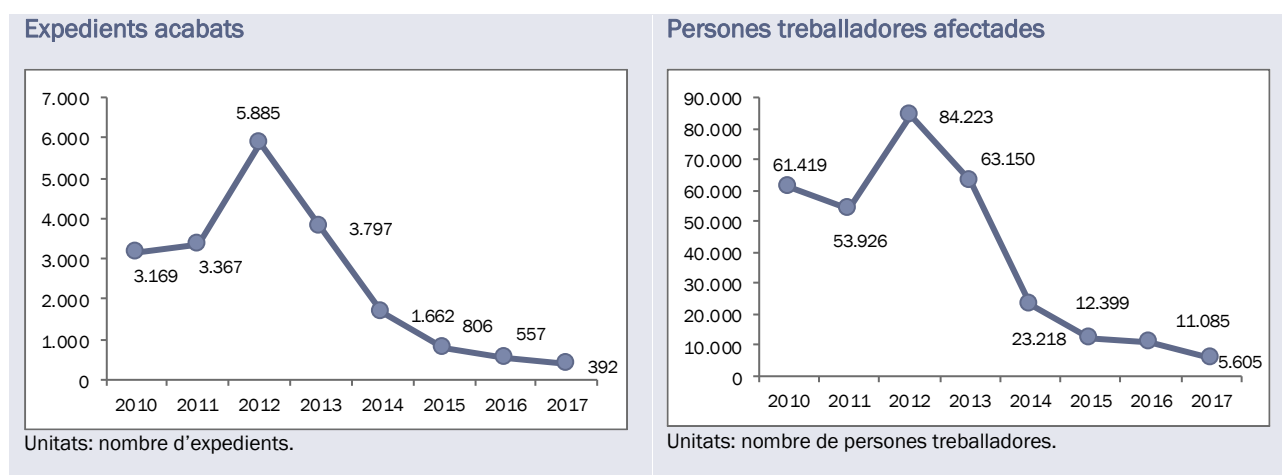
Si s'observen els procediments segons la grandària de les empreses on es produeixen, es pot concloure que les empreses de fins a 250 persones treballadores registren la majoria de procediments, el 66%, de la mateixa manera que els anys anteriors. Les empreses de 251 a 500 treballadors/ores tenen un pes del 16% i les de més de 500 representen un percentatge lleugerament superior, del 18%.

10.3. EXPEDIENTS DE REGULACIÓ DE L'OCUPACIÓ³²⁷

Tant el nombre d'expedients de regulació d'ocupació com les persones treballadores afectades per aquests decreixen per cinquè any consecutiu.

Durant l'any 2017 s'han tramitat 392 expedients, que han afectat 5.605 persones treballadores. Aquestes dades evidencien un decrement per cinquè any consecutiu, del 29,6% pel que fa als expedients, i del 49,4% pel que fa als treballadors/ores. Si bé els expedients han patit un descens similar al de l'any anterior, en el cas de les persones afectades ha estat més acusat, tal com es pot veure al gràfic següent.

GRÀFIC III.3.G5 Expedients de regulació d'ocupació acabats i persones treballadores afectades. Catalunya, 2010-2017



Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

La majoria dels expedients són comunicats no desistits i resolts autoritzats i, d'aquests, en el 90,3% dels casos s'ha arribat a un acord durant el període de consultes.

Pel que fa a la forma d'acabament, la majoria dels expedients, el 89,3%, són comunicats no desistits i resolts autoritzats, seguint la tendència dels anys anteriors. Aquests també són els que afecten la gran

³²⁷ Dades actualitzades a 4 d'abril de 2018.

majoria de treballadors/ores, el 90%. Amb tot i, també de manera coincident amb els anys anteriors, decreixen tant els expedients d'aquest tipus com les persones treballadores afectades per aquests, el 32,3% i el 49,5%, respectivament.

Els expedients desistits representen el 9,9% sobre el total i, contràriament al que va succeir l'any 2016, augmenten el 5,4%. En canvi, els treballadors/ores decreixen el 47,3%, la qual cosa també marca un canvi de tendència respecte de l'any anterior.

Els expedients resolts no autoritzats són els que tenen menys pes sobre el total, el 0,8%, i es manté el seu nombre per tercer any consecutiu. En canvi, i a diferència de l'any anterior, es constata un decrement del 73,2% pel que fa a les persones treballadores afectades per aquest tipus d'expedients.

Seguint la tendència dels anys anteriors, en el 90,3% dels expedients comunicats no desistits i resolts autoritzats s'ha arribat a un acord durant el període de consultes entre l'empresa i els representants dels treballadors/ores. Les persones treballadores afectades per aquest tipus d'expedients també són una gran majoria, el 93,4%. S'han produït decrements interanuals tant dels expedients com dels treballadors/ores afectats pels expedients amb acord, per bé que l'evolució dels expedients sense acord també és de signe negatiu.

Respecte a la mesura adoptada pels expedients comunicats no desistits i resolts autoritzats, gairebé la meitat, el 46,6%, són de suspensió del contracte, seguint la tendència dels anys anteriors. Igualment, aquests són els que afecten un nombre major de treballadors/ores, el 47,3%. Tot i això, aquests decreixen el 56,8%, a diferència de l'any anterior, en què es va observar un lleuger increment.

Els expedients d'extinció del contracte representen el 32,3% i afecten el 39,9% de persones treballadores. Per acabar, els expedients de reducció de la jornada representen el 21,1% del total i afecten el 12,8% de persones treballadores.

Si bé és cert que els expedients han patit decrements, sigui quina sigui la mesura adoptada per aquests, el més significatiu s'ha produït en el cas dels expedients de reducció de la jornada (-46,8%), de manera coincident amb l'any anterior. En canvi, es produeixen diferències respecte de l'any 2016 pel que fa als expedients de suspensió del contracte i d'extinció. Això és, el decrement pel que fa als procediments de suspensió (-29,4%) és més moderat que el de l'any anterior, per bé que la davallada en el cas dels procediments d'extinció té un caràcter més accentuat (-23,1%) (vegeu el gràfic III.3.A. G1 de l'annex).

Si es desagreguen per sexe les persones treballadores afectades pels expedients comunicats no desistits i resolts autoritzats, s'observa que la majoria, el 66,6% són homes, seguint la tendència dels anys anteriors. Respecte de l'any anterior, s'observen decrements pel que fa als dos sexes, tot i que en el cas dels homes aquest és superior (-52%) que en el de les dones (-43,5%). Si es desagreguen els expedients per mesura, s'observa, però, que en els expedients de reducció de la jornada, el decrement dels treballadors afectats (-27,6%) és lleugerament inferior al de les dones (-30,9%). Tanmateix, en els expedients d'extinció del contracte els decrements se situen al voltant del 43% en ambdós sexes.

La majoria de persones treballadores, el 63,4%, han estat afectades per expedients motivats per mesures econòmiques, de manera coincident amb els anys anteriors. El 15,4%, per mesures de producció; el 12,3%, per mesures organitzatives; el 7,7%, per mesures tècniques i/o tecnològiques i el 0,8% restant, per causa de força major. S'han produït decrements pel que fa als treballadors/ores afectats per totes les causes, sent els més rellevants els casos dels afectats per expedients en què s'al·leguen causes de força major, de producció i organitzatives, que se situen al voltant del 60%. Quan les causes al·legades són mesures tècniques i/o tecnològiques i mesures econòmiques, els decrements són del 43,5%.

Gairebé la meitat de les persones treballadores afectades pels EROS pertanyen al sector industrial tot i que, a diferència de l'any 2016, enguany s'ha produït un decrement.

El 48,5% de les persones treballadores afectades pels expedients comunicats no desistits i resolts autoritzats pertanyen al sector de la indústria, seguint la tendència dels anys anteriors. No obstant això, es

produeix un decrement del 49,9% respecte de l'any 2016, la qual cosa representa un canvi de tendència. El 46% dels treballadors/ores afectats pertanyen al sector serveis i es manté la tendència decreixent, que enguany correspon al 46%. El 4,1% de les persones treballadores són del sector de la construcció i també es produeix un decrement del 72,8%, molt més accentuat que el de l'any anterior. El 7,2% restant de treballadors afectats pertanyen al sector agrícola i és l'únic cas en què s'observa un increment, del 7,9%, a diferència de l'any anterior.

A tots els grans sectors d'activitat econòmica hi ha més treballadors afectats pels ERO que treballadores, seguint la tendència dels anys anteriors. Amb tot, si es desagreguen els expedients per sexe, mesura i sector d'activitat, el nombre de dones afectades en el cas dels ERO de reducció de la jornada del sector de la construcció és lleugerament superior al dels homes, tal com es pot observar a la taula següent.

TAULA III.3.T5 Persones treballadores afectades per expedients de regulació d'ocupació comunicats no desistits i resolts autoritzats per sexe, mesura i sector d'activitat econòmica. Catalunya, 2017

Sector econòmic	Suspensió contracte			Reducció jornada			Extinció contracte		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Agricultura	86	83	3	0	0	0	10	2	8
Indústria	1.440	1.012	428	107	63	44	887	658	229
Construcció	74	65	9	4	1	3	127	105	22
Serveis	784	455	329	534	319	215	989	596	393
Total	2.384	1.615	769	645	383	262	2.013	1.361	652

Unitats: nombre de treballadors/ores.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

Per divisió econòmica, la dels vehicles de motor, remolcs i semiremolcs és la que té un nombre major de treballadors/ores afectats per ERO (600), seguint la tendència dels anys anteriors, tot i que han baixat el 48,8% respecte de l'any 2016. Tot i que, en termes globals, s'ha produït un decrement interanual de les persones treballadores afectades pels ERO, en algunes divisions econòmiques no ha estat així. Mostra d'això en són els sectors de l'edició, dels serveis de menjar i begudes, de les arts gràfiques i suports enregistrats i de les indústries de productes alimentaris.

Això és, en el sector de l'edició (344 treballadors/ores), que ocupa el segon lloc, han augmentat el 234%. En el sector dels serveis de menjar i begudes, amb 273 persones treballadores afectades, i en el sector de les arts gràfiques i suports enregistrats, amb 257 persones treballadores afectades, s'han produït increments interanuals, del 45,2% i del 147,1%, respectivament. Altrament, a les indústries de productes alimentaris, hi ha hagut 204 treballadors/ores afectats, el 179,5% més que l'any anterior.

El Barcelonès (1.748 persones treballadores) i el Baix Llobregat (557 persones treballadores) són les comarques amb un nombre major d'afectats/ades pels ERO, seguint la tendència dels anys anteriors. No obstant això, és produeixen decrements interanuals en ambdós casos, del 50,6% i del 36,1%, respectivament. En canvi, en algunes comarques augmenta el nombre de persones treballadores afectades pels ERO respecte de l'any 2016. Alguns exemples en són el Gironès, el Tarragonès, l'Alt Empordà, el Bages, la Ribera d'Ebre, l'Alt Penedès i l'Alt Urgell.

Per concloure, el 70% dels expedients pertanyen als Serveis Territorials de Barcelona, seguint la tendència dels anys anteriors.

10.4. EMPRESSES SOTMESES AL PROCEDIMENT CONCURSAL³²⁸

Es manté la tendència a la baixa pel que fa a les empreses concursades a Catalunya, si bé s'observa un increment de les del conjunt d'Espanya.

Durant l'any 2017 hi ha hagut 747 empreses concursades a Catalunya i 4.095 al conjunt d'Espanya. Així com en el cas de Catalunya es manté la tendència a la baixa per quart any consecutiu (-13,9%), en el cas d'Espanya s'observa un increment del 0,4% que equival a 15 empreses en termes absoluts.

Seguint la tendència dels anys anteriors, Catalunya encapçala la llista de comunitats autònomes amb més empreses concursades (747), a molt poca distància de Madrid (741) i seguida de la Comunitat Valenciana (616). També destaquen especialment pel nombre d'empreses Andalusia (451), el País Basc (298) i Galícia (225).

El comerç a l'engròs, la indústria i la construcció són les activitats econòmiques amb un major nombre d'empreses concursades, de la mateixa manera que els anys anteriors. El nombre d'empreses concursades de la indústria i del comerç a l'engròs es manté gairebé igual respecte de l'any 2016. En canvi, cal destacar un decrement, del 46,3%, de les empreses concursades del sector de la construcció.

Pel que fa a la resta d'activitats, es produeixen decrements a totes excepte al transport i emmagatzematge (6,9%). Els decrements més significatius s'han produït en el sector de l'energia (-77,8%) i en el de l'hostaleria (-37,5%).

La majoria d'empreses concursades a Catalunya, el 70,5%, tenen entre 0 i 9 persones treballadores, si bé aquestes han disminuït el 15% respecte de l'any 2016. Contràriament, les que tenen entre 50 i 99 persones treballadores, el 2,1% del total, han tingut un increment del 45,5%. En canvi, així com l'any anterior es va produir un increment notable de les empreses concursades amb més de 100 persones assalariades, l'1,7% del total, enguany decreixen el 31,3%.

La majoria de les empreses concursades, el 70,3%, tenen un volum de negoci de fins a 2 milions d'euros, seguint la tendència dels anys anteriors. Més de la meitat d'aquestes, el 53%, tenen un volum de fins a 0,25 milions d'euros. Si bé es produeixen decrements de les empreses concursades en tots els trams de volum de negoci, el de fins a 2 milions d'euros és el més moderat (-18%). Contràriament, els més significatius són el de 5 a 10 milions (-63,2%), a no gaire distància del de més de 10 milions (-52,6%).

Si bé les empreses de fins a 4 anys d'antiguitat són les que tenen un percentatge superior respecte del total (23,6%), se situen a poca distància de les de més de 20 anys (20,9%) i de les de 5 a 8 anys (18,7%). Així com l'any 2016 es va produir un increment de les empreses concursades de fins a 4 anys d'activitat, enguany observem la tendència contrària, atès que decreixen el 8,3%. També es constata una tendència a la baixa en els altres trams d'antiguitat, essent la més destacable la de 9 a 12 anys.

³²⁸ Dades actualitzades a 7 de febrer de 2018.

11. PREVENCIÓ DE RISCOS I SINISTRALITAT LABORAL

11.1. ANÀLISI DE LA SINISTRALITAT

L'anàlisi de la sinistralitat posa de manifest que dels accidents de treball (en endavant AT) registrats al llarg del 2017 més de la meitat s'han produït en jornada laboral i no han causat baixa. ³²⁹ Aquest tipus d'accidentalitat absorbeix el 54,1% dels AT totals, xifra que es concreta en 129.520 AT, molt per sobre dels AT en jornada laboral causants de baixa (90.695). En xifres més discretes se situen els AT *in itinere*, amb 18.299 AT registrats.

TAULA III.4.T1 AT segons tipologia. Catalunya 2016-2017

	2016	2017	Variació absoluta	Variació relativa	AT dones	% AT dones s/total
AT en jornada sense baixa						
Total	132.734	129.520	-3.214	-2,4%	44.413	34,3%
AT en jornada amb baixa						
Segons gravetat						
Lleus	88.584	90.695	2.111	2,4%	28.130	31,0%
Greus	543	532	-11	-2,0%	78	14,7%
Mortals	68	54	-14	-20,6%	6	11,1%
Segons sector econòmic						
Agricultura	1.970	1.949	-21	-1,1%	208	10,7%
Indústria	20.055	20.225	170	0,8%	3.317	16,4%
Construcció	8.728	9.506	778	8,9%	151	1,6%
Serveis	58.442	59.601	1.159	2,0%	24.568	41,2%
Segons tipus de contracte						
Fix	59.350	58.437	-913	-1,5%	18.807	32,2%
Eventual	28.387	31.333	2.946	10,4%	9.211	29,4%
Sense especificar	1.458	1.511	53	3,6%	226	15,0%
Total	89.195	91.281	2.086	2,3%	28.244	30,9%
AT <i>in itinere</i>						
Lleus	17.437	18.299	862	4,9%	9.513	52,0%
Greus	264	231	-33	-12,5%	71	30,7%
Mortals	31	24	-7	-22,6%	7	29,2%
Total	17.732	18.554	822	4,6%	9.591	51,7%
Total AT						
Total	239.661	239.355	-306	-0,1%	82.248	34,4%

Unitats: nombres absoluts i percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades facilitades pel Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

³²⁹ Les dades que es recullen en aquest apartat corresponen a l'anàlisi estadística dels règim en què l'acció protectora comprèn de manera específica la contingència d'accident de treball que són els següents: règim general, RE de la mineria i el carbó, RE agrari i RE de treballadors de la mar. Els treballadors i les treballadores afiliades al RETA poden optar voluntàriament per la cobertura de les contingències professionals. A Catalunya hi ha 549.054 persones afiliades al RETA a 31 de desembre de 2017, de les quals 71.625 han optat per cotitzar per contingències professionals (53.329 a Barcelona, 3.202 a Girona, 12.383 a Lleida i 2.711 a Tarragona), el 13,7% del total. Aquesta xifra absorbeix el 13,0% de les persones afiliades al RETA a Catalunya. En relació amb les persones afiliades al RETA amb les contingències professionals cobertes de tot l'Estat (586.216 en total), el pes de Catalunya se situa en el 12,2%, mentre que la afiliació al RETA concentra el 17,1%.

L'evolució del total dels AT declarats comparada amb l'any anterior no mostra canvis significatius, si bé s'aprecia un lleu descens en conjunt dels AT registrats que es quantifica en 306 accidents menys, xifra que percentualment suposa el -0,1%.

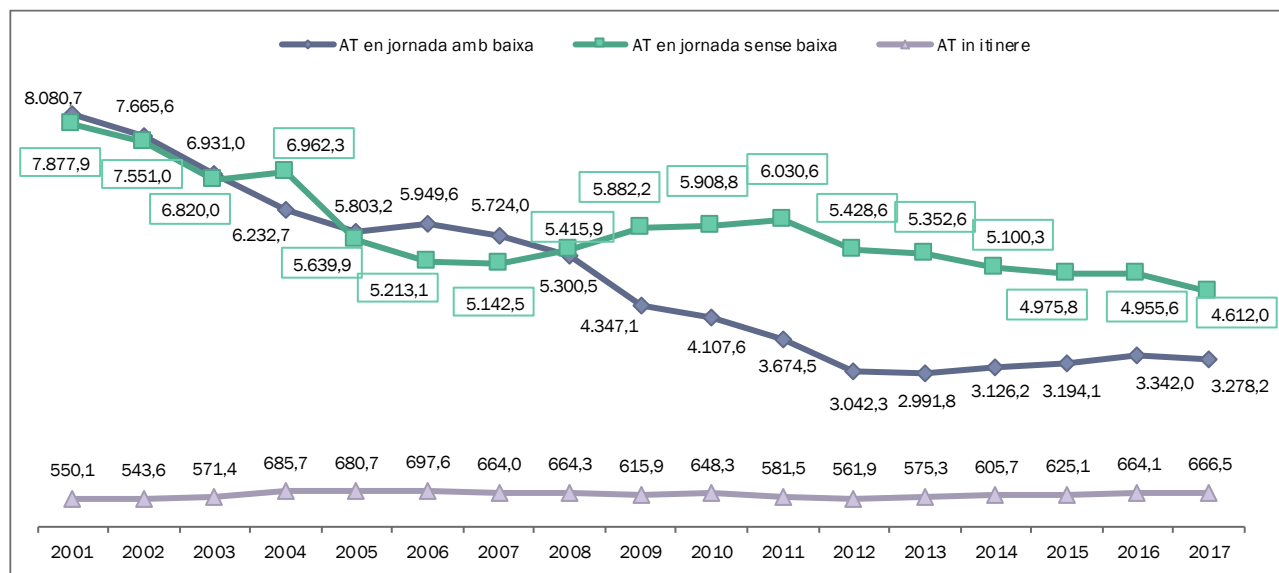
Amb tot, aquesta afirmació no es pot aplicar d'igual manera a les diferents tipologies d'accidentalitat. Els AT en jornada laboral amb baixa i els AT *in itinere* presenten un repunt en les seves xifres globals i més concretament en les relatives als AT de menor gravetat, els AT lleus (2.111 i 862, respectivament). Però, en conjunt, aquest augment es veu absorbit per la disminució dels AT en jornada laboral sense baixa, que es quantifica en 3.214 AT menys.

La contenció en la sinistralitat laboral supera el creixement de l'ocupació i la reducció de la població aturada.

Convé destacar que aquesta estabilitat en l'accidentalitat laboral es produeix en un context del mercat de treball on creix el nombre de persones ocupades (+2,7%) i disminueix la població aturada (-14,6%). Entre els factors de l'ocupació que incideixen en la sinistralitat, cal esmentar que hi ha un augment de la població ocupada significatiu en sectors amb una alta accidentalitat, com ara el sector serveis, on les xifres d'AT són elevades (59.601 AT, el 65,3% del total d'AT), que creix en 2.398 milers de persones ocupades més, o la construcció, on la incidència dels AT és molt alta (7.217,4 AT per cada 100.000 persones treballadores exposades als riscos amb les contingències professionals cobertes), que percentualment registra una variació de l'ocupació del +12,9%. A més, cal tenir present que la població assalariada amb contracte temporal s'ha incrementat un 5,5% en conjunt, si bé ha disminuït en la construcció i en l'agricultura.³³⁰

Per tant, la tendència de decreixement de la sinistralitat -i/o d'estabilitat de la sinistralitat- en aquest context d'augment de l'ocupació, malgrat sigui lleugera, és una dada positiva.

GRÀFIC III.4.G1 Evolució dels índexs d'incidència dels AT segons tipologia. Catalunya 2001-2017



Unitats: nombre d'AT/nombre de persones afiliades a la Seguretat Social amb les contingències professionals cobertes*100.000.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

³³⁰ Per a més informació sobre mercat de treball, vegeu l'apartat III.1 d'aquesta Memòria.

L'anàlisi de l'evolució dels índexs d'incidència posa de manifest aquesta situació.³³¹ Així, els valors dels índexs d'incidència dels AT laborals amb i sense baixa mostren una tendència decreixent. Amb tot, els AT *in itinere* trenquen aquesta pauta i els seus índexs d'incidència mantenen el comportament ascendent dels darrers anys, si bé més suau.

11.1.1. ACCIDENTS DE TREBALL

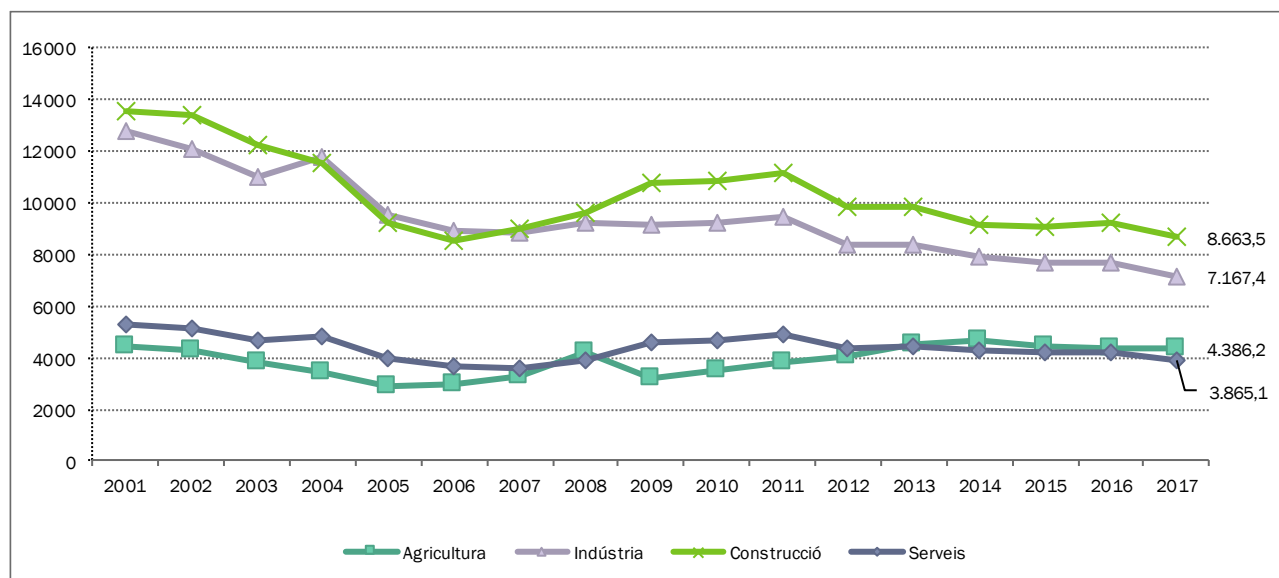
11.1.1.1. EN JORNADA LABORAL SENSE BAIXA

El 2017 s'han registrat 129.520 AT sense baixa, fet que suposa una reducció respecte a l'any precedent del 2,4% (3.214 accidents menys), alhora que manté la tendència decreixent iniciada el 2012. Tot i el descens, el nombre d'AT en jornada laboral sense baixa concentra el 59,8% de l'accidentalitat en jornada laboral i el 54,1%, si es considera el total dels AT.

La disparitat entre el nombre d'AT que produeixen baixa i els que no cada vegada és menor.

La distribució dels AT sense baixa entre els sectors econòmics és molt similar a la que s'observa en els AT amb baixa. En aquesta ocasió, el 65,5% s'han produït en el sector serveis, el 24,1% a la indústria, el 8,9% a la construcció i l'1,5% a l'agricultura. A escala sectorial, la variació interanual mostra un descens del nombre d'AT sense baixa a la indústria (-4,2%) i als serveis (-3,3%), mentre que a l'agricultura i a la construcció augmenten (3,0% i 1,9%, respectivament).

GRÀFIC III.4.G2 Evolució dels índexs d'incidència dels AT sense baixa segons sector d'activitat. Catalunya 2001-2017



Unitats: nombre d'AT/nombre de persones afiliades a la Seguretat Social amb les contingències professionals cobertes* 100.000.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

En la desagregació per activitats econòmiques segons el CNAE 2009, s'observa que hi ha 10 activitats on s'han produït més de 4.000 AT en cadascuna d'elles. Globalment aquestes activitats concentren el 53,9% dels AT sense baixa. Concretament es tracta de les següents activitats econòmiques: comerç al detall, exc. vehicles motor (10.639 AT), Adm. pública, defensa i SS obligatòria (9.802), activitats sanitàries (8.120), activitats especialitzades construcció (7.309), serveis de menjar i begudes (6.871), comerç

³³¹ Els índexs d'incidència indiquen el nombre d'AT per cada 100.000 persones treballadores exposades als riscos amb les contingències professionals cobertes, de tal forma que les fluctuacions de la població ocupada i assalariada s'integren en els resultats.

a l'engròs, exc. vehicles motor (6.771), productes metàl·lics, exc. maquinària (5.598), indústries de productes alimentaris (5.068), serveis a edificis i de jardineria (4.944) i activitats relacionades amb l'ocupació (4.077).

Els índexs d'incidència sectorials mostren valors més intensos en el sector de la construcció i de la indústria (8.663,52 i 7.167,40), mentre que l'agricultura i els serveis tenen índexs més moderats (4.386,20 i 3.865,13). Les activitats econòmiques que tenen més risc de patir un AT sense baixa pertanyen al sector de la indústria. Així, els índexs d'incidència més alts es donen en activitats com el suport a l'antracita, hulla i lignit (157.894,7), els minerals metàl·lics (100.000) i el suport a les indústries extractives (20.833,3).

Pel que fa a les característiques dels AT sense baixa, cal esmentar que són més freqüents entre els homes que entre les dones, ja que la sinistralitat femenina concentra el 34,3% dels AT sense baixa. Així, el nombre d'AT patits pels homes s'eleva a 85.107, mentre que en les dones ascendeix a 44.413 AT. Val a dir que la proporció d'AT patits per les dones és lleugerament superior a la proporció registrada en els AT en jornada amb baixa (30,9%).

Pel que fa a les parts del cos lesionades, destaca que en el 57,6% dels casos són les extremitats, si bé són més freqüents les lesions en les extremitats superiors (37,0% del total d'AT) que les inferiors (20,6%). Les ferides i les lesions superficials concentren el 50,3% dels AT (65.206 AT), seguides de les lesions que provoquen dislocacions, esquinços i torçades (35,8%, 46.351 AT), per bé que respecte al 2016 d'aquestes darreres lesions s'han registrat 2.729 AT menys, mentre que el descens de les ferides i lesions superficials només fa referència a 36 AT menys.

La forma d'accident més habitual és el sobre esforç físic, trauma psíquic, exposició a radiacions, soroll, llum i pressió, que absorbeix el 27,9% dels AT, malgrat que respecte a l'any anterior hi ha 2.954 AT menys d'aquest tipus (-7,6%). En segon terme, se situen els xocs o cops, col·lisions contra un objecte en moviment (25,0%) i, en tercer lloc, es troben els aixafaments sobre o contra un objecte immòbil (15,3%) (vegeu les taules III.4.A.T1, III.4.A.T2 i III.4.A.T3).

11.1.1.2. AT EN JORNADA LABORAL AMB BAIXA

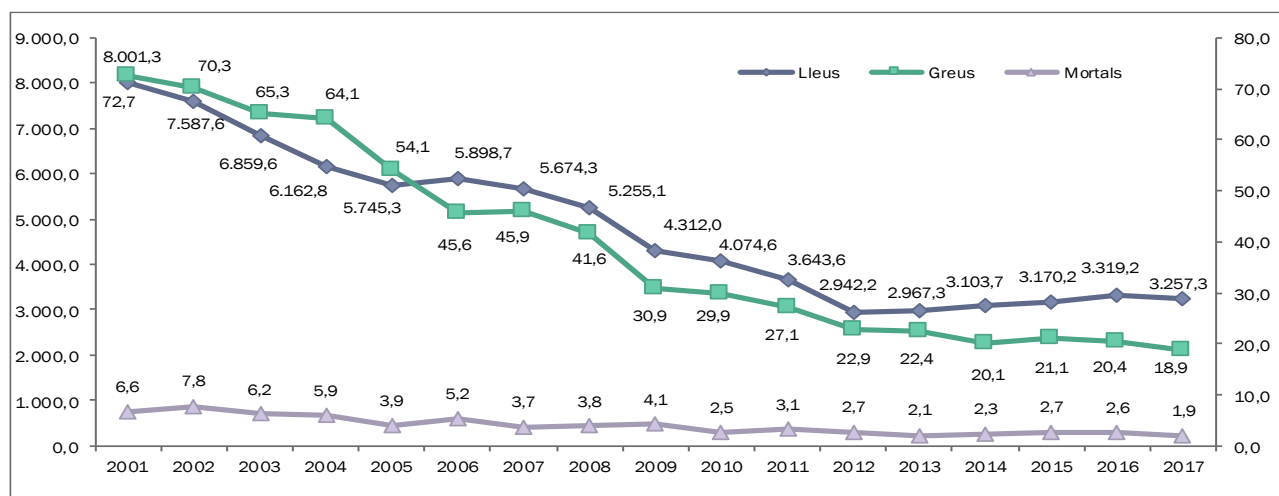
Segons les característiques dels AT

L'anàlisi quantitativa dels AT en jornada laboral amb baixa reflectida a la primera taula d'aquest apartat mostra que la majoria d'ells són AT lleus, 90.695 AT, però també hi ha 532 AT greus i 54 AT mortals. La variació interanual evidencia un descens de l'accidentalitat greu i mortal, especialment d'aquesta darrera tipologia que, amb 14 AT menys, redueix les seves xifres en el -20,6%. Per contra, els AT lleus han incrementat els seus registres amb 2.111 AT més (el +2,4%).

Es redueix l'accidentalitat mortal i greu.

En el gràfic següent sobre l'evolució de la sinistralitat a partir dels índexs d'incidència segons la gravetat, destaca que el 2017 es registren valors més baixos per a qualsevol del grau de gravetat. A més, el gràfic, amb la seva doble escala, permet veure com l'evolució dels índexs d'incidència dels AT ha trencat la tendència ascendent dels quatre anys anteriors dels AT lleus, mentre que els AT greus i mortals mantenen el descens per segon any consecutiu. Aquesta reducció és important, més si es té en compte que al llarg del 2017 s'ha produït un increment en el nombre de persones assalariades.

GRÀFIC III.4.G3 Evolució dels índexs d'incidència dels AT amb baixa segons gravetat. Catalunya 2001-2017



Unitats: nombre d'AT/nombre de persones afiliades a la Seguretat Social amb les contingències professionals cobertes* 100.000.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

Entre les altres característiques dels AT cal destacar que el 2017, com ja succeïa en els anys precedents, la forma o contacte³³² que ocasiona més lesions en les persones treballadores a Catalunya se'n deriva de la categoria que agrupa el sobreesforç físic, el trauma psíquic, les radiacions, el soroll, la llum o la pressió. Les dades mostren un predomini molt acusat d'aquests AT respecte a altres causes o formes de contacte (el 38,2% de tots els AT, 34.850 AT). Amb tot, cal tenir en compte que si bé aquesta categoria agrupa diverses formes o contactes possibles, són els trastorns musculoesquelètics derivats dels riscos ergonòmics els que constitueixen el primer problema de salut relacionat amb el treball.

En segon terme se situen els aixafaments sobre o contra objectes immòbils, ja sigui quan el treballador/a en moviment està situat en un pla vertical o horitzontal. Aquesta tipologia concentra el 22,4% del total d'AT (20.419). En tercer lloc, es troben els xocs o cops o col·lisions contra objectes en moviment, amb un pes relatiu del 18,8%. Pel que fa a la sinistralitat mortal, la forma més freqüent són els infarts o vessaments cerebrals i altres tipologies no traumàtiques, que registren 27 AT mortals, mentre que els xocs o cops o col·lisions contra objectes en moviment han causat 10 AT mortals més (vegeu la taula III.4.A.T4 de l'annex).

Atenent la part del cos lesionada, s'observa que les parts amb danys més freqüents són les extremitats superiors (37,3% del total d'AT) i les inferiors (26,9%), per bé que entre els sinistres mortals s'observen altres parts. Així, en 30 AT mortals l'afectació ha estat de tot el cos i de múltiples parts i en altres 17 AT mortals han estat el tronc i els òrgans.

En darrer terme, convé esmentar que les lesions més habituals entre els AT amb baixa són les dislocacions, esquinços i torçades (el 50,6% del total) i les ferides i lesions superficials (34,0%). Entre l'accidentalitat mortal destaquen les lesions registrades pels infarts o vessaments cerebrals i altres patologies no traumàtiques o lesions múltiples (27 i 16 AT, respectivament) o les commocions i lesions internes (5 AT) (vegeu les taules III.4.A.T5 i III.4.A.T6 de l'annex).

Segons les dades de l'Institut Català de Seguretat i Salut Laboral, l'any 2017 hi va haver a Catalunya 14.446 víctimes per AT amb baixa de trànsit, dels quals 11.135 van succeir en els desplaçaments

³³² La forma o contacte descriu el mode en el qual la víctima ha estat lesionada per l'agent material (objecte, substància, instrument, vibració, màquina, persona o animal) que ha provocat la lesió.

d'anada i tornada de la feina i 3.311 durant la jornada laboral. En total, un 41'14% de les víctimes d'accident de trànsit van ocórrer en desplaçaments per motiu de la feina.

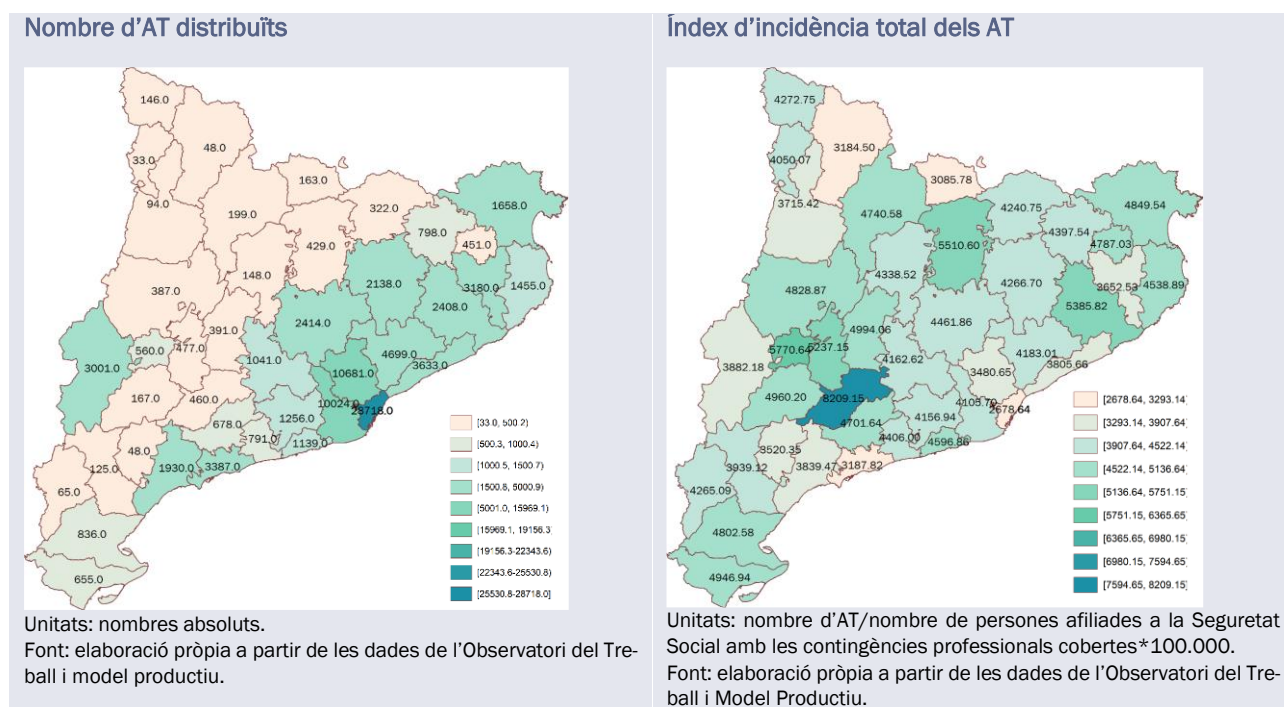
L'any 2017 es va registrar un augment de l'índex d'incidència dels accidents de treball de trànsit en jornada del 3,73%. Tot i això, aquest augment és un 50% menor que l'augment que havia experimentat l'any anterior (6,81%). En nombres absoluts els AT en jornada amb baixa declarats com a accident de trànsit han augmentat en 3.311 AT (el 8,20%).

Atenent la gravetat, s'observa que entre els AT amb baixa declarats com a accident de trànsit 3.255 han estat lleus, 50 greus i 6 mortals. La distribució territorial es decanta clarament cap a la demarcació de Barcelona, on s'han registrat 2.622 AT, seguida de Girona, amb 264 AT, Tarragona, amb 258 i, a un menor nombre, Lleida (167). Les proporcions més elevades d'aquesta tipologia d'AT de trànsit tenen lloc en les branques d'activitat dels serveis de menjar i begudes (499 AT), l'Administració pública, defensa i Seguretat Social obligatòria (430), el transport terrestre (341), el comerç a l'engròs i intermediaris del comerç (233) i les activitats especialitzades de la construcció (188). Aquestes cinc branques d'activitat concentren el 51,0% dels AT en jornada amb baixa declarats com a accident de trànsit.

Segons la distribució territorial

La distribució territorial de l'accidentalitat no és uniforme.

MAPA III.4.M1 AT en jornada laboral amb baixa en nombres absoluts i segons índexs d'incidència a les comarques. Catalunya 2017



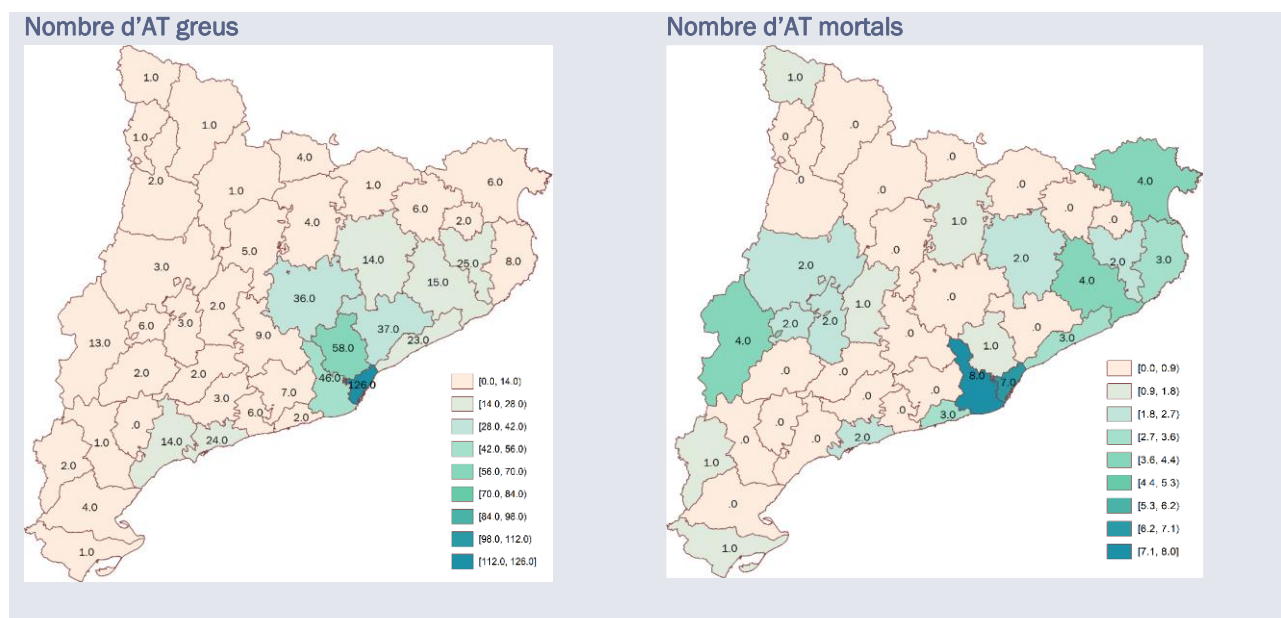
Per demarcacions ja s'observen diferències notòries, atès que a Barcelona s'han registrat 66.153 AT, el 72,5% del total. A molta distància es troben els 10.426 AT registrats a Girona, els 8.975 de Tarragona y els 5.679 de Lleida. Val a dir que la demarcació de Barcelona concentra el 74,4% de la població ocupada segons les dades EPA 2017, circumstància que explica un pes més elevat en la sinistralitat respecte a altres demarcacions, però també cal destacar que el pes de l'accidentalitat està per sota del d'ocupabilitat.

Així, els índexs d'incidència mostren que el risc de patir un AT és més elevat a Girona (4.065,1), seguida de Lleida (3.800) i Tarragona (3.600,3). Barcelona se situa en darrer lloc amb un índex d'incidència del 3.108,9.

El Barcelonès registra el volum més gran d'AT, però amb uns índexs d'incidència menors.

Tal com s'aprecia en els mapes següents, els AT són més nombrosos al Barcelonès, Numèricament, els AT són més nombrosos al Barcelonès, on s'han registrat 28.718 AT, i a les comarques de l'àmbit metropolità, on destaquen els 10.681 AT del Vallès Occidental i els 10.024 del Baix Llobregat. Però, aplicant els càlculs dels índexs d'incidència que eliminen el biaix que poden produir les xifres absolutes, el comportament de la sinistralitat a les comarques varia. Així, s'observa que l'accidentalitat en jornada laboral amb baixa és més intensa en la Conca de Barberà, on el risc eleva els índexs d'incidència a 8.209,2, al Pla d'Urgell (5.770,6), al Berguedà (5.510,6), a la Selva (5.385,8) i a l'Urgell (5.237,2).

MAPA III.4.M2 AT en jornada laboral amb baixa greus i mortals segons comarques. Catalunya 2017



Unitats: nombres absoluts.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Segons la gravetat, la prelació de les comarques amb un nombre més elevat d'AT lleus i greus en nombres absoluts es manté igual que l'accidentalitat general. Amb tot, convé destacar els 126 AT greus del Barcelonès, els 58 AT del Vallès Oriental i els 46 AT del Baix Llobregat.

Pel que fa a la variació interanual en nombres absoluts és de destacar que, amb l'excepció de cinc comarques, s'observa un increment del nombre d'AT amb baixa a tot el territori. Així, només el Barcelonès (-654 AT), el Tarragonès (-103), el Baix Ebre (-50), el Pallars Sobirà (-7) i l'Alta Ribagorça (-1) veuen reduïdes les seves xifres. Els augments més importants han tingut lloc al Baix Llobregat (+314 AT), el Maresme (+312), el Gironès (+311) i el Vallès Occidental (+292). En el cas dels AT greus la variació interanual és més desigual entre les comarques, si bé destaca la reducció de 37 AT greus menys al Barcelonès i l'augment de 18 AT greus més al Bages. En l'accidentalitat mortal el Barcelonès redueix de nou les seves xifres amb un descens de 18 AT mortals menys (vegeu els mapes III.4.A.M1, III.4.A.M2 i III.4.A.M3 de l'annex).

Segons el perfil de les persones accidentades

En comparar les xifres absolutes dels AT en jornada laboral amb baixa entre els homes i les dones s'observa que l'accidentalitat dels homes és més elevada. Tot i això, l'anàlisi de la sinistralitat femenina entre els anys 2000-2017 posa de manifest que, si bé en general les xifres absolutes disminueixen, el pes relatiu dels AT de les dones s'ha incrementat amb el temps, si bé els darrers anys ha iniciat un descens progressiu. Concretament, l'any 2000 les dones absorbien el 19,1% dels AT, xifra que ascendeix fins al 32,8% l'any 2014, moment a partir del qual va descendint fins al 30,9% de l'any 2017.

L'any 2017 els homes són els que han patit el 69,1% dels AT (63.037 AT els homes i 28.244 les dones). Aquesta sinistralitat més alta dels homes no guarda relació directa amb la seva participació en el mercat de treball, ja que el percentatge d'homes ocupats és, sens dubte, molt inferior, el 52,9% (segons dades EPA 2017).

Una explicació a aquesta circumstància se'n deriva de la possible exposició a riscos. L'exposició a riscos que poden ocasionar AT físics és més elevada en alguns sectors o branques econòmiques en les quals els homes estan representats en major mesura, com ara la construcció, sector molt masculinitzat i on el percentatge de dones ocupades és del 10,9% (segons dades EPA 2017). Concretament, en aquest sector els índexs d'incidència registrats, com es veurà més endavant, són notòriament més alts, tot i que en termes absoluts el nombre d'AT sigui menor.

El desequilibri entre l'accidentalitat registrada per a cadascun dels dos gèneres s'evidencia molt més a mesura que la gravetat de l'AT s'incrementa. Entre els AT més mortals el pes de les dones disminueix de forma acusada. Així, dels 54 AT mortals 6 d'ells han estat patits per dones (l'11,1% del total).³³³ En el cas dels AT greus el percentatge dels patits per les dones s'eleva al 14,7% del total (78 AT greus patits per dones enfront dels 532 AT totals). Els AT lleus registrats pels homes ascendeixen a 63.535 AT, mentre que en el cas de les dones són 28.160 (el 31,0%).

Seguint les pautes generals de l'ocupació, els AT de les dones es concentren quasi exclusivament en el sector serveis (87,0%, 24.568 AT), sens dubte com a conseqüència d'una ocupabilitat més gran en el sector (86,8%). I, com succeeix en els serveis, en la indústria hi ha una proporció lleugerament més alta d'AT que la que correspondria pel grau d'ocupació femenina en el sector (la proporció d'AT és de l'11,7% mentre que el pes de l'ocupació femenina a la indústria és del 11,1%, 3.317 AT). En el cas dels homes la dispersió de l'ocupabilitat entre els diferents sectors econòmics és més gran, com també ho és l'accidentalitat. Entre els AT patits pels homes destaca que la meitat ha tingut lloc en el sector dels serveis (35.033 AT, el 55,6%), el 26,8% a la indústria (16.908 AT), el 14,8% a la construcció (9.355 AT) i el 2,8% a l'agricultura (1.741 AT).

L'origen de les persones també ofereix informació sobre quin és el perfil de les persones accidentades. En aquesta línia cal esmentar que el gran gruix de les persones que han patit un AT són autòctones, ja que el 85,8% dels AT són persones autòctones. Així, el 14,2% restant correspon a persones d'altres països d'origen, xifra que coincideix amb la proporció de població de nacionalitat estrangera resident a Catalunya (el 14,2% segons dades del Padró continu d'habitants a 1 de gener de 2018), si bé és lleugerament superior a la proporció de població ocupada estrangera segons l'EPA 2017, que se situa en el 13,1% del total d'ocupats.

Entre els AT soferts per persones estrangeres cal destacar els 3.408 patits per nacionals del Marroc, els 1.646 de les de Romania i els 707 AT de les persones d'Equador. Les persones d'origen estranger han tingut 10 AT mortals, tots ells d'homes. Aquesta xifra absorbeix el 18,5% dels AT mortals, circumstància que posa de manifest que la sinistralitat mortal és més elevada en aquest col·lectiu. També entre els AT

³³³ Cal tenir en compte que el pes relatiu dels AT mortals de les dones cada vegada és més gran con a conseqüència d'un descens notori dels AT mortals masculins, ja que la sinistralitat mortal de les dones, malgrat registrar algunes oscil·lacions, no ha variat excessivament. A títol d'exemple convé esmentar que l'any 2001 es van produir 150 AT mortals d'homes i al 2002 van ser 176, mentre que l'any 2017 la xifra es redueix fins als 48 AT mortals. Paral·lelament, aquells anys les dones van registrar 5 i 10 AT mortals respectivament, i el 2017 han estat 6.

greus el pes relatiu dels patits per persones d'origen estranger és més alt que la proporció de població estrangera, el 17,3%. Val a dir que alguns dels possibles motius que explicarien aquesta diferenciació, com succeïa en la desagregació per sexe, se'n deriven de tenir present quins són els sectors on treballa el col·lectiu i els tipus d'ocupacions que desenvolupen les persones d'origen estranger.

Per aquesta raó, altres característiques a valorar dins del perfil de les persones accidentades són el tipus d'ocupació que desenvolupen i l'experiència en el lloc de treball, com a reflex del coneixement de les tasques a realitzar. Aquests aspectes sovint es relacionen amb el risc de patir un AT.

En relació amb els llocs de feina que ocupen les persones accidentades, convé esmentar que la major part dels AT són patits per treballadors i treballadores manuals (77.924 AT, el 85,4%).

L'experiència i el coneixement del treball a realitzar són difícils de mesurar, però un acostament a algunes variables interrelacionades, com el tipus de contracte com a via d'anàlisi de la relació amb l'empresa o el temps d'antiguitat en el lloc de treball, poden oferir alguna aproximació.

La distribució del nombre d'AT segons el tipus de contracte mostra que la major part d'ells els han patit persones amb contractes fixos (64,0% dels AT, 58.437 AT). En principi, la major incidència de la sinistralitat entre les persones amb contracte fix troba la seva lògica en la proporció de la població assalariada que té aquest tipus de contracte (79,4%). Tot i així, cal tenir en compte que la taxa de temporalitat (21,6%) és molt inferior a la proporció d'AT de les persones amb contracte eventual (34,3%), fet que posa de manifest que l'accidentalitat d'aquest col·lectiu és més intensa, com a conseqüència, entre d'altres causes, d'un menor coneixement del lloc de treball o de les tasques a realitzar.

Respecte a l'any passat, el pes dels AT de persones amb contracte eventual s'ha incrementat, passant del 31,8% el 2016 a l'esmentat 34,3% d'enguany, si bé cal esmentar que la població assalariada amb contracte temporal també ha crescut, el 5,5%. Així mateix, respecte a l'antiguitat, les xifres mostren que hi ha una proporció elevada de persones que han patit un AT i que porten menys d'un any a l'empresa, el 40,0%, dels quals el 14,1% va tenir un AT en el període comprès entre 1 i 3 mesos (12.860). En l'altre extrem de la forquilla, en el 49,4% dels AT les persones tenien una antiguitat superior als 2 anys (vegeu el gràfic III.4.A.G1T8 i la taula III.4.A.T7 de l'annex).

Segons el règim de cotització on estan inscrites les persones accidentades, s'observa que el 97,9% dels AT són patits per persones afiliades al règim general. Aquest fet també era previsible, ja que és el resultat d'una proporció més elevada de persones amb les contingències professionals cobertes en aquest règim de cotització. Altrament, també destaca que l'1,6% dels AT han estat patits per persones afiliades al RE del treball autònom (vegeu taula III.4.A.T8 de l'annex).

Segons les condicions laborals

L'anàlisi de les xifres interanuals segons la gravetat dels AT en els quatre sectors econòmics mostra alguns matisos. Atenent les xifres globals s'observa un creixement de l'accidentalitat en tres dels quatre sectors, 8,9% a la construcció, 2,0% als serveis i 0,8% a la indústria, mentre que a l'agricultura el nombre d'AT registrats es redueix en l'1,2%.

Pel que fa a la gravetat, en el sector serveis, on es registren les xifres més elevades, han augmentat els AT lleus (+1.160), mentre que es redueixen els greus i els mortals (-17 i -16, respectivament). L'accidentalitat a la construcció ha augmentat entres els AT lleus i greus, mentre que els AT mantenen la seva xifra (+778 lleus, +2 greus i 7AT mortals). Val a dir que l'agricultura és l'únic sector on els sinistres mortals han augmentat, 4 AT més. En aquest context cal esmentar que als serveis s'han produït 16 sinistres mortals menys.

Els índexs d'incidència de l'agricultura, la indústria i els serveis es redueixen, però no els de la construcció.

La relació entre els sectors en funció dels índexs d'incidència presenta algunes diferències. Sota aquest càlcul la possibilitat de patir un accident és més elevada en el sector de la construcció, amb valors dels índexs d'incidència que quasi tripliquen els del sector serveis (7.217,4 i 2.737,4, respectivament). La indústria es manté en segon lloc (4.689,7). L'agricultura, en darrer terme en l'anàlisi numèrica de l'accidentalitat, se situa en aquesta ocasió en tercer lloc (4.388,5).

L'evolució dels índexs d'incidència dels sectors en la darrera dècada mostra una tendència a la baixa especialment fins a l'any 2012, si bé a partir d'aleshores en la variació interanual s'observa una tendència ascendent, no intensa, però sí constant. El 2017, però, s'aprecien unes petites minves en tots els sectors menys a la construcció, que manté el creixement (vegeu el gràfic III.4.A.G2 de l'annex).

L'anàlisi segons l'activitat econòmica concreta on s'han registrat els AT posa de manifest que un gran nombre dels AT tenen lloc en les indústries manufactureres (18.335), en el comerç a l'engròs i el detall (10.232), en la construcció i activitats especialitzades de la construcció (9.503), en les activitats sanitàries i serveis socials (7.476), en l'Administració pública (6.862) i els serveis de menjar i begudes (5.869). Aquestes activitats econòmiques concentren el 56,4% dels AT registrats.

Val a dir que algunes d'aquestes activitats econòmiques són les que més AT mortals han registrat. En aquesta ocasió el 57,4% dels AT mortals han tingut lloc en 6 activitats econòmiques: Transport terrestre i per canonades (12), Adm. pública, defensa i SS obligatòria (6), Construcció d'immobles (4), Agricultura, ramaderia i caça (3), Pesca i aqüicultura (3) i Comerç a l'engròs, exc. vehicles motor (3).

Tot i això, entre les activitats econòmiques la probabilitat més gran de patir un AT es dona en les branques industrials. Concretament, i seguint la mateixa relació que l'any anterior, en la branca dels minerals metàl·lics, amb un índex d'incidència de 100.000 i en la de suport a les indústries extractives 41.666,7. En tercer lloc destaca el valor de l'activitat de silvicultura i explotació forestal (19.325,5).

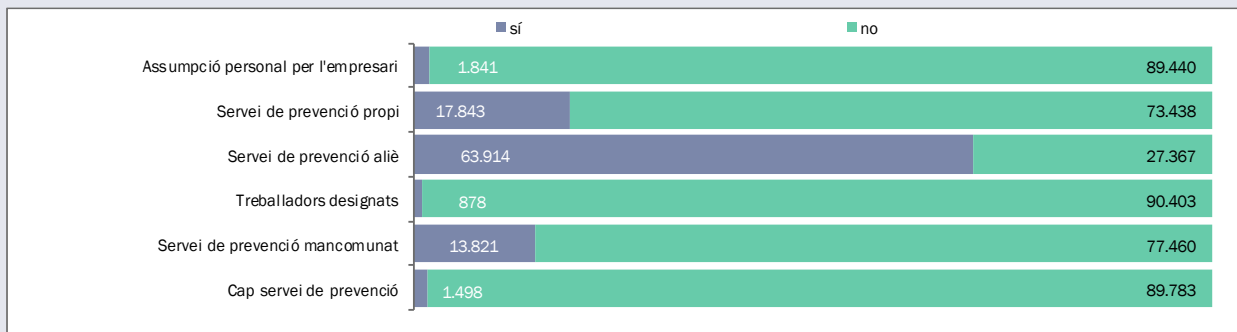
Pel que fa als AT mortals els índexs d'incidència més elevats es donen en la divisió econòmica de la pesca i l'aqüicultura (112,2), la silvicultura i l'explotació forestal (76,9), les indústries de fusta suro, excepte mobles (29,9 i les biblioteques i museus (22,9). Altres activitats econòmiques amb índexs d'incidència mortals superiors a 10 són: el transport terrestre i per canonades (17,5), la construcció d'obres d'enginyeria civil (14,8) i la fabricació de begudes (11,6).

En el context de les condicions laborals, altres dels factors relatius a l'entorn empresarial que poden influir són la modalitat preventiva escollida per l'empresa i la grandària.

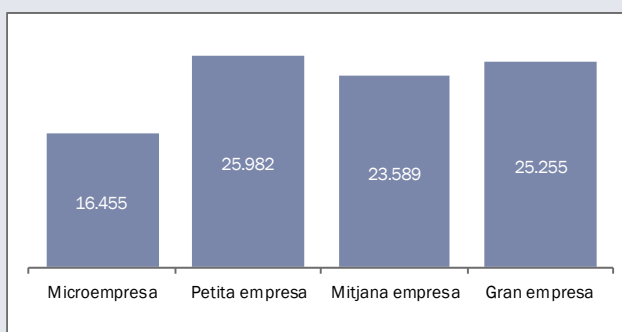
Tal com es pot observar en els gràfics següents, la distribució dels AT segons la modalitat preventiva escollida per l'empresa mostra un clar predomini pel servei de prevenció aliè, que és la forma emprada en les empreses on s'han produït el 70,0% dels AT (63.914 AT). Amb tot, també és rellevant l'ús d'altres vies com el servei de prevenció propi i el servei de prevenció mancomunat.

GRÀFIC III.4.G4 Distribució dels AT amb baixa a partir d'algunes variables de les condicions laborals. Catalunya 2017

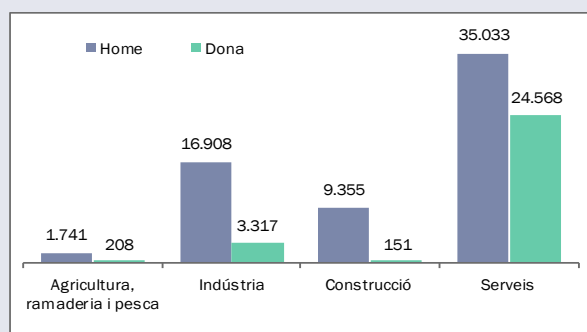
Segons modalitat d'organització preventiva



Segons grandària de l'empresa



Segons sector i sexe



Unitats: nombres absoluts.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades facilitades per l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Una distribució molt més uniforme es dona en la grandària de les empreses. Les microempreses és on la proporció d'AT és menor, ja que concentren el 18,0% de l'accidentabilitat, seguides de les empreses mitjanes (25,8%) i les grans empreses (27,7%). La proporció més elevada d'AT registrats ha tingut lloc en les petites empreses, el 28,5% del total.

11.1.1.3. AT IN ITINERE

En dret laboral s'anomenen AT *in itinere* els produïts a l'anada o la tornada del centre de treball sempre que el camí recorregut sigui el que habitualment es realitza, sense interrompre'l voluntàriament. El treballador o treballadora que pateix un accident d'aquest tipus, que majoritàriament són de trànsit, té tots els drets derivats dels AT.

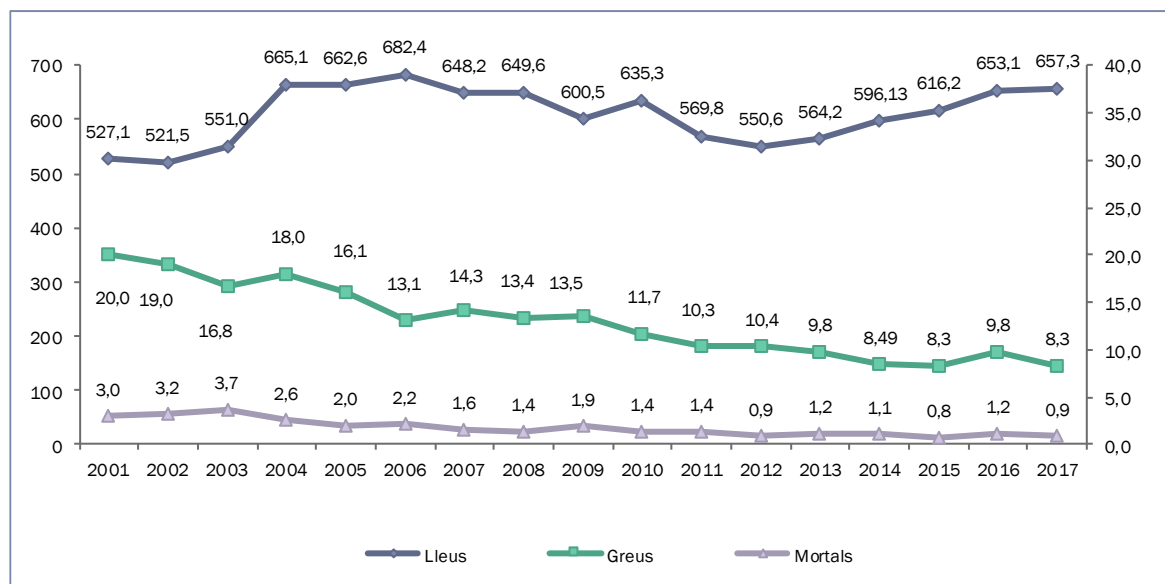
El nombre d'AT *in itinere* a Catalunya ha estat de 18.554, dels quals 18.299 són lleus, 231 greus i 24 mortals. La distribució segons gravetat mostra que el 98,3% són AT *in itinere* lleus, el 1,5% greus i el 0,2% mortals.

Respecte a l'any anterior s'ha produït un increment en el nombre global del 4,7%, fet que quantitativament respon a 825 AT *in itinere* més. Aquest creixement percentual respon a un augment del nombre de AT *in itinere* lleus (+863), ja que els AT greus i els mortals s'han reduït (-30 i -89, respectivament).

Els AT in itinere mortals i greus també es redueixen, mentre que els lleus creixen.

En aquesta línia, en l'evolució dels índexs d'incidència s'observa un repunt en els corresponents als AT lleus, mentre que els índexs dels AT mortals es redueixen i els AT greus continuen la tendència a la baixa dels darrers anys, si bé es va trencar l'any anterior, quan es va produir un increment.

GRÀFIC III.4.G5 Evolució dels índexs d'incidència dels AT *in itinere* segons gravetat. Catalunya 2001-2017



Unitats: nombre d'AT/nombre de persones afiliades a la Seguretat Social amb les contingències professionals cobertes* 100.000.

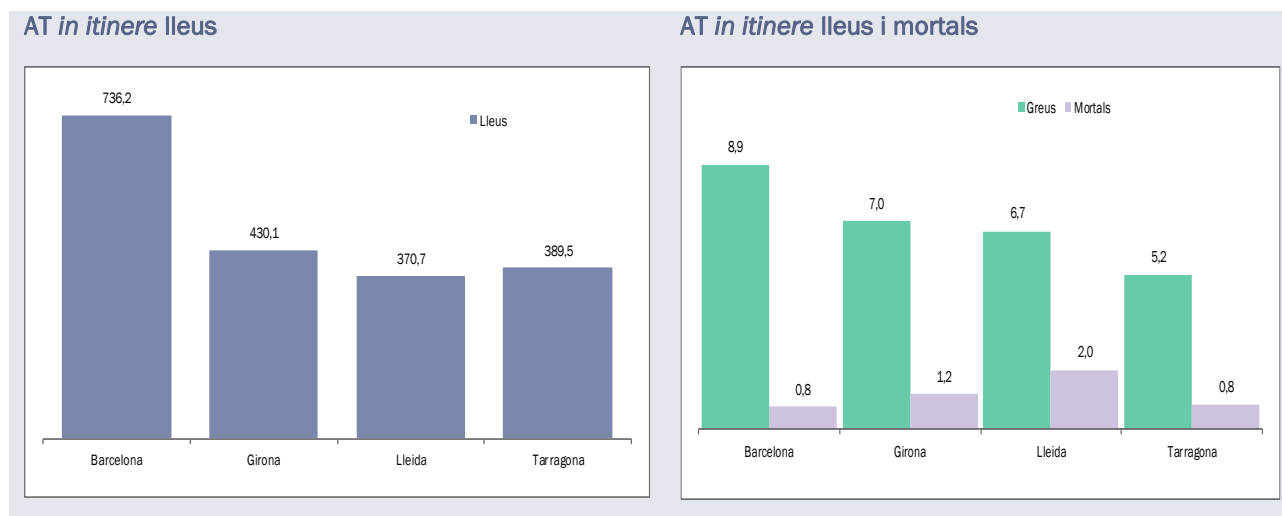
Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

Per demarcacions, els AT *in itinere* són més nombrosos a Barcelona, que concentra el 85,6% del total d'aquesta tipologia (15.872 accidents), seguida de Girona, amb el 6,1% (1.124), i Tarragona, amb el 5,3% (986). A Lleida l'accidentalitat *in itinere* és menor i absorbeix el 3,1% (567).

Tot i això, com es pot observar en els següents gràfics, l'índex d'incidència dels accidents pot resultar més o menys intens segons la gravetat i variar aquesta prelatió entre les demarcacions. Així, destaca com la possibilitat de patir un accident lleu o greu respecte a la seva proporció d'afiliats és més elevada a Barcelona, però és a Lleida on el risc de tenir un accident mortal és més alt que en altres demarcacions.

Un fet molt rellevant entre els AT *in itinere* és que la proporció d'AT de trànsit és molt elevada. Així, cal tenir present que el 60,0% són accidents de trànsit. Concretament, s'han produït 11.135 AT de trànsit, 7.414 per causes traumàtiques (el 40,0% del total) i 5 per causes no traumàtiques que inclouen els infarts de cor, els vessaments cerebrals, entre d'altres (vegeu la taula III.4.A.T9 de l'annex).

GRÀFIC III.4.G6 Índexs d'incidència dels AT *in itinere* segons gravetat i demarcació. Catalunya 2017



Unitats: nombre d'AT/nombre de persones afiliades a la Seguretat Social amb les contingències professionals cobertes* 100.000.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

Dos de cada tres AT *in itinere* són de trànsit.

Altres de les característiques dels AT *in itinere* se'n deriven de la part del cos lesionada. En aquest cas les lesions es produeixen principalment en les extremitats inferiors i en la zona del coll, inclosa la columna i les vertebres. Aquestes dues parts del cos són les que absorbeixen el 53,2% dels AT *in itinere*. En aquesta ocasió les lesions de les extremitats superiors ocupen la tercera posició en la prelación de zones afectades (15,3% dels AT) (vegeu la taula III.4.A.T11 de l'annex).

Les lesions més freqüents són les dislocacions, esquinços i torçades, que s'han patit en el 53,9% dels AT *in itinere* (10.009 AT), seguides de les ferides i lesions superficials (el 23,2% dels AT, 4.310 AT) i de les fractures d'ossos (12,2%, 2.271 AT). Aquestes darreres lesions són especialment freqüents en aquesta tipologia d'AT, ja que comparativament entre els AT sense baixa només concentren l'1,0% del seu total (vegeu la taula III.4.A.T10 de l'annex).

11.1.2. MALALTIES PROFESSIONALS

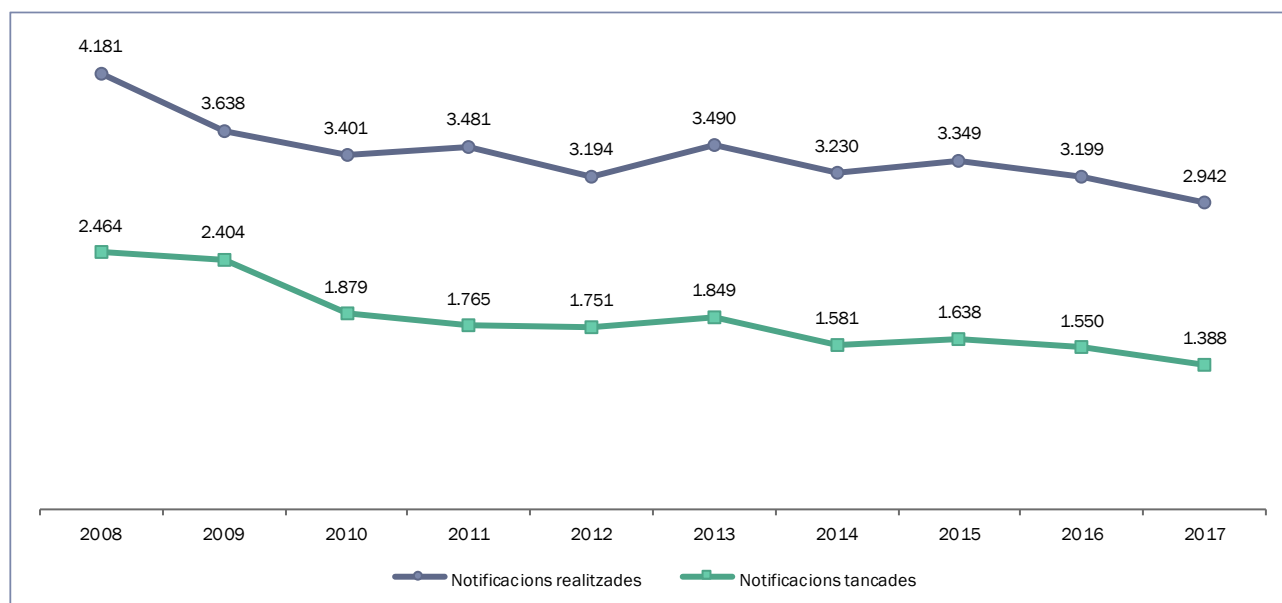
Una altra de les variables que cal estudiar en el marc de la seguretat i salut de les persones treballadores són les malalties professionals (en endavant, MP).

Malalties professionals

A Catalunya el nombre de notificacions de malalties professionals realitzades el 2017, segons les dades registrades mitjançant el sistema CEPROSS, consolida la tendència decreixent dels darrers anys. Concretament, l'any de referència s'han registrat 2.942 notificacions (257 menys que el 2016), situació que suposa una reducció del 8,0%. A tot Espanya s'han realitzat 16.791 notificacions, fet que evidencia que aproximadament una de cada sis notificacions comunicades a tot l'Estat s'ha fet a Catalunya (14,0%).

L'evolució experimentada en el nombre de notificacions d'MP i del nombre de notificacions tancades com a MP en el període 2008-2017 es reflecteix en el gràfic següent.

GRÀFIC III.4.G7 Evolució de les notificacions de malalties professionals. Catalunya 2008-2017



Unitats: nombre absoluts.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Observatori de les Contingències Professionals de la Seguretat Social (MEYSS).

La distribució entre les notificacions d'MP que han causat baixa i les que no es mostra relativament equilibrada, decantant-se lleugerament cap a les que han causat baixa, ja que concentren el 53,6% del total. La proporció de notificacions amb baixa i sense baixa dels homes i de les dones es presenta similar, atès que en ambdós casos les dels homes concentren al voltant del 49% del total.

En l'anàlisi de la variació interanual destaca el descens registrat per les notificacions d'MP amb baixa, que duplica el de les que no causen baixa. Les notificacions d'MP amb baixa s'han reduït 178 expedients, amb un decreixement percentual del 10,1%, enfront de les 79 notificacions d'MP sense baixa menys, el 5,5% menys. A més, s'observa que la reducció en el nombre de notificacions amb baixa de les dones és superior a la dels homes (127 i 51, respectivament).

Les notificacions tancades com a MP amb baixa han estat 1.388 (el 15,1% de tota Espanya). En aquest cas el descens es quantifica en 162 notificacions menys (el 10,5%). D'elles, 655 són notificacions d'homes i 733 de dones (el 52,8%).

Les MP més freqüents són les produïdes per agents físics, especialment les relatives a trastorns musculoesquelètics.

En relació amb les malalties que les originen s'observa que majoritàriament són MP del Grup 2, que agrupa les causades per agents físics (1.124, el 81,0% del total). Aquestes malalties constitueixen un grup molt heterogeni de patologies dins de les quals destaquen per la seva prevalença les relatives als processos musculoesquelètics. Aquestes MP són provocades principalment per postures forçades i moviments repetitius en el treball. Amb molta distància se situen les MP causades per agents biològics (77) agrupades en el Grup 3, les del Grup 1 causades per agents químics (76), les de la pell del Grup 5 (70), les del Grup 4 causades per inhalació de substàncies (40) i, finalment, les del Grup 6 causades per agents carcinògens (1). Aquesta relació entre els grups d'MP també es manté en els índexs d'incidència normalitzats respectius amb els valors següents: G2 amb un valor de 105,6; G5 de 6,0; G4 de 5,4; G3 de 4,9; G1 de 3,8 i G6 de 0,3.

Entre les característiques de les persones afectades s'observa que la distribució de les MP amb baixa entre els sexes es presenta bastant equilibrada, per bé que les dones absorbeixen el 52,8% del total. Cal destacar que la distribució és molt diferent a l'observada en els AT en jornada laboral amb baixa on la

majoria són patits per homes i les dones concentren el 30,9%. Les MP i els AT *in itinere* presenten una afectació més alta en les dones, fins i tot més elevada que la participació de les dones en el mercat de treball (el 47,1% de l'ocupació són dones).

En aquesta línia, cal esmentar la diferent incidència que tenen les malalties incloses en els grups 3 i 4, causades per agents biològics i per inhalació de substàncies, respectivament, entre els homes i les dones com a conseqüència dels diferents sectors d'activitat on s'ocupen. Així s'observa que el 80,5% de les MP del grup 3, causades per agents biològics, les han patit les dones, com a conseqüència de la seva ocupació en activitats sanitàries o en els serveis a edificis i activitats de jardineria. Per contra, el grup 4 de malalties causades per inhalació de substàncies són més freqüents entre els homes, que concentren el 60,0% del total. Per branques d'activitat el nombre més gran d'MP dels homes es donen en sectors com la fabricació de vehicles a motor i, en general, en la indústria manufacturera.

Per activitats econòmiques, els treballadors i treballadores de la indústria manufacturera són els que han patit un major nombre d'MP amb baixa laboral (592). A aquesta branca li segueix la branca del comerç i la reparació de vehicles de motor i motocicletes (190), la de les activitats sanitàries i de serveis socials (134), la de les activitats administratives i serveis auxiliars (119) i la de la construcció (79). En totes les altres activitats econòmiques el nombre de notificacions tancades com a MP amb baixa són inferiors a aquestes xifres.

Altrament, el sistema CEPROSS permet un estudi longitudinal dels processos d'MP, definits com el conjunt de notificacions tancades que pertanyen a una mateixa persona i que provenen d'una mateixa MP. Així, hi poden haver diferents notificacions tancades com a MP dins d'un mateix procés. La durada dels processos és el nombre acumulat de dies de baixa laboral de totes les notificacions tancades i pertanyents al mateix procés.

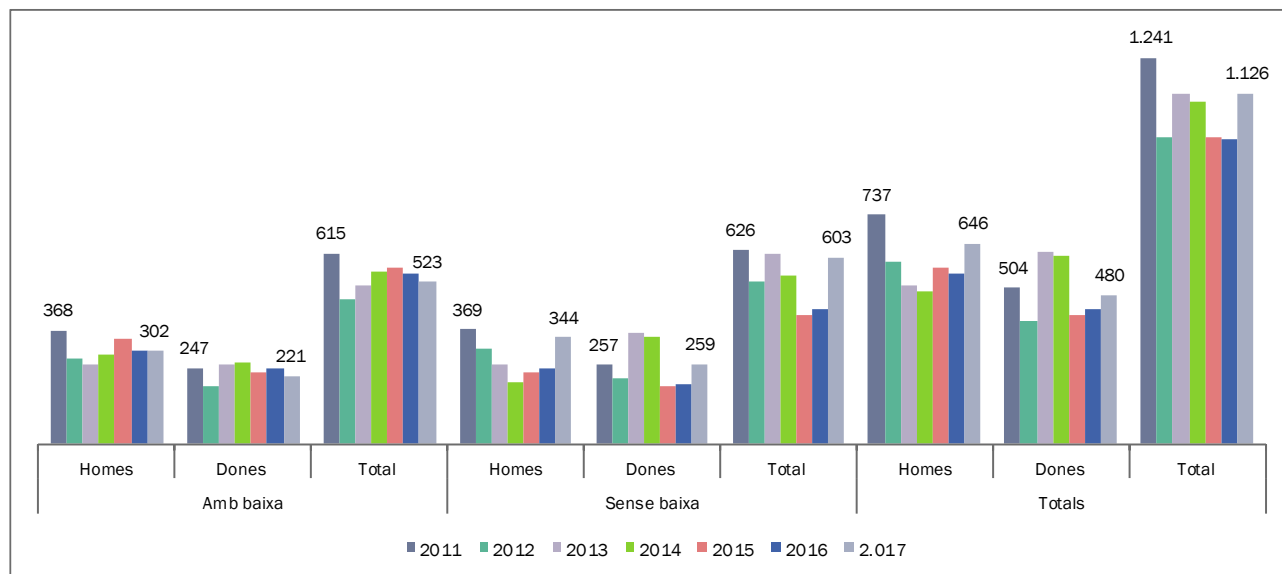
Fet aquest aclariment, cal esmentar que a Catalunya el 2017 han finalitzat 1.275 processos, dels quals 599 corresponen a homes amb una durada mitjana acumulada de 92,1 dies de baixa laboral, mentre que en el cas de les dones el nombre de processos ascendeix a 676 i la durada mitjana ha estat de 112,2 dies de baixa laboral (cal tenir en compte que, aproximadament la meitat dels processos tenen més d'una notificació d'MP). Val a dir que la durada mitjana s'incrementa amb l'edat de tal forma que en els homes de 60 a 64 anys ha estat de 180,5 dies i en les dones d'aquesta edat de 175,6 dies. Les cohorts d'edat on més processos s'han patit són de treballadors/ores que tenen entre els 40 i els 54 anys; en aquesta forquilla d'edats és on es registren el 57,8% dels processos tancats com a MP.

Patologies no traumàtiques causades o agreujades pel treball

D'altra banda, mitjançant el sistema PANOTRATSS, a partir del 2010 es poden estudiar les patologies no traumàtiques causades pel treball i protegides pel sistema de Seguretat Social, així com les patides amb anterioritat per la persona treballadora, però que s'agreugen com a conseqüència de la lesió constitutiva d'accident.

A Catalunya al llarg del 2017 s'han presentat 1.126 notificacions (el 23,9% d'Espanya) que, en aquesta ocasió, corresponen a processos patits per dones en el 42,6% dels casos. El 46,4% de les notificacions són de processos que no han causat baixa (523). La variació interanual mostra un increment del 14,7%, tot i que les dades encara són inferiors a les registrades el 2011. Les notificacions sense baixa augmenten el 38,6% i les que han causat baixa es redueixen en el -4,4%.

GRÀFIC III.4.G8 Evolució del nombre de notificacions de les patologies no traumàtiques causades i/o agreujades pel treball i protegides pel sistema de Seguretat Social segons sexe i causants o no de baixa. Catalunya 2011-2017



Unitats: nombres absoluts.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Observatori de Contingències Professionals de la Seguretat Social (sistema de comunicació PANOTRASS, MEYSS).

A partir de les dades per al conjunt d'Espanya, es pot afirmar que el nombre de les notificacions de malalties causades pel treball és més rellevant que el de malalties o defectes agreujats pel treball (3.888 i 816, respectivament, 4.704 en total).

Tot i així, ambdues categories coincideixen en les patologies i les malalties més comunes que són les de l'aparell locomotor en primer terme. En segon lloc, s'observen algunes diferències. Així, la prelació continua amb les malalties en els sentits, seguides de les malalties en la pell per a les patologies causades pel treball i les malalties de la pell, seguides de les malalties del sistema cardiorcirculatori, en el cas de les malalties o defectes agreujats pel treball.

En conjunt, les activitats econòmiques on s'ha presentat un nombre més elevat de notificacions són les de la construcció especialitzada (305), les activitats administratives d'oficina i altres activitats auxiliars (294), el comerç a l'engròs (263) i el comerç al detall (240). En el cas de les notificacions comunicades de malalties que han causat baixa, el focus principal varia i s'orienta a les activitats de la indústria manufacturera (1.043 de 4.704), el comerç al detall i a l'engròs (622) i les activitats administratives i de serveis auxiliars (512).

Sistema d'alerta

Una altra mesura de la sinistralitat laboral que s'obté a partir de les comunicacions al sistema CEPROSS és el sistema d'alerta, que permet localitzar "els focus de risc" de malalties professionals, amb l'objectiu de facilitar una eficiència més alta en les accions de prevenció. Aquest sistema possibilita, en temps real, localitzar les empreses que superen els límits de sinistralitat establerts per a cada grup de malaltia professional. En la determinació final d'aquests límits es tenen en compte les característiques que presenta la distribució de les malalties professionals, com són el nombre de treballadors de l'empresa i l'activitat desenvolupada, entre d'altres.

Al llarg del 2017 les empreses que han superat els límits de sinistralitat a Espanya han estat 227, enfront de les 215 detectades al 2016. Aquestes empreses representen el 2,03% de les empreses amb alguna malaltia professional. Del total espanyol, 21 són empreses catalanes, en les quals s'han superat 26

vegades els límits dels diferents grups de malalties.³³⁴ Aquestes xifres són inferiors a les registrades el 2016, quan n'eren 30 empreses les que van superar els límits de sinistralitat específics en 34 ocasions.

A Catalunya es redueix el nombre d'empreses que superen els límits de sinistralitat, mentre que a Espanya augmenta.

De les 26 alertes, 12 corresponen a la superació dels límits per malalties del Grup 3 causades per agents biològics. Així, segons les notificacions realitzades, les malalties més freqüents són les causades per malalties infeccioses causades pel treball de les persones que s'ocupen de la prevenció, assistència mèdica i activitats en les quals s'ha provat un risc d'infecció (7) o d'origen parasitari que s'ha transmès per animals o pels seus productes o cadàvers. Aquest tipus de malalties han incrementat el nombre d>alertes respecte a l'any precedent, quan van ser 8.³³⁵

Altrament, enguany s'han emès 10 alertes de malalties del Grup 2 causades per agents físics, 2 del Grup 5 de malalties en la pell causades per substàncies i agents no compresos en els altres apartats. De les dues restants, 1 correspon a malalties causades per agents carcinògens (Grup 6) i l'altra alerta a malalties causades per inhalació de substàncies i agents no compresos en altres apartats (Grup 4). Enguany no hi ha cap alerta per malalties causades per agents químics (Grup 1).

La distribució de les alertes entre les activitats econòmiques és variada tot i que destaca que hi ha 4 centres d'activitats hospitalàries, 2 empreses dedicades a l'assistència en establiments residencials de cures sanitàries, 2 en establiments residencials per a persones grans i 2 en empreses dedicades a la fabricació de components i accessoris per a vehicles a motor.

11.2. INCAPACITAT TEMPORAL

A més de l'impacte personal dels accidents de treball i de les malalties professionals analitzats fins ara, difícilment quantificable en la seva totalitat, la sinistralitat té altres repercussions en el món laboral. Una d'aquestes repercussions es reflecteix en el nombre de jornades no treballades. Les incapacitats temporals (en endavant IT) permeten fer una aproximació a aquests efectes, tant segons el nombre de processos iniciats o en vigor, com per la seva durada.³³⁶

La taula següent mostra els principals resultats de les prestacions d'IT a Catalunya 2017. En ella s'observa clarament que el gran gruix de les prestacions el conformen les derivades d'una contingència comuna (106.345 IT), mentre que les que deriven d'un AT o una MP redueixen notòriament el seu nombre (9.826, el 9,2% del total).

³³⁴ Una mateixa empresa pot superar els límits específics establerts en més d'una ocasió o bé en grups de malalties diferents.

³³⁵ Davant d'un augment dels riscos d'AT i MP causats per agents biològics en establiments hospitalaris i sanitaris, el mes de març es va publicar una *Guia d'actuació per a la prevenció dels riscos laborals davant d'agents biològics perillosos altament transmissibles en centres sanitaris*. Els punts descrits inclosos a la Guia són: la definició dels agents biològics altament transmissibles, les formes de transmissió, l'àmbit d'aplicació i els nivells de risc. També s'inclou una descripció del procediment, gestió i circuit assistencial, així com de les instal·lacions sanitàries, els equips de protecció individual, la gestió del material, la neteja i el manteniment de les instal·lacions i el material. En darrer terme, es desenvolupen els criteris d'actuació davant l'exposició d'una persona treballadora a un agent biològic, les necessitats formatives del personal i les consideracions generals sobre la vigilància de la salut.

³³⁶ La incapacitat temporal (IT) és la situació en què un treballador o treballadora està impedit per treballar temporalment per un problema de salut que requereix d'assistència sanitària. Aquesta situació, causada per malalties comunes o accidents no laborals (contingències comunes) o per accidents de treball o malalties professionals (contingències professionals), dona dret a una compensació econòmica que té com a objectiu cobrir la manca d'ingressos produïts per deixar de treballar. Les absències curtes del lloc de treball que no deriven en el fet administratiu de la baixa laboral per incapacitat temporal no són registrades; per aquest motiu es fa al·lusió a l'aproximació.

TAULA III.4.T2 Prestacions per IT segons el tipus de contingència causant i l'entitat gestora o col·laboradora de tramitació. Catalunya 2017

Contingències professionals	Durada (dies)	Incidència	Mitjana mensual nombre processos iniciats en el període	Var. durada	Var. incidència	Var. del nombre de processos
Mútues col·laboradores	35,0	3,6	9.804	0,0	3,4	278
INSS	102,3	0,8	21	17,3	0,7	5
ISM	47,0	5,0	1	-48,1	4,3	0
Total	35,6	3,5	9.826	0,6	3,4	283
Contingències comunes (excepte autònoms)	Durada (dies)	Incidència	Mitjana mensual nombre processos iniciats en el període	Var. durada	Var. incidència	Var. del nombre de processos
Mútues col·laboradores	27,3	34,2	73.739	1,0	31,4	8.273
INSS	35,4	26,3	17.381	2,6	23,7	112
ISM	92,3	10,7	41	7,8	10,8	3
Total	28,8	32,4	91.161	1,2	29,4	8.388
Contingències comunes d'autònoms	Durada (dies)	Incidència	Mitjana mensual nombre processos iniciats en el període	Var. durada	Var. incidència	Var. del nombre de processos
Mútues col·laboradores	76,8	9,6	4.596	1,3	9,1	187
INSS	114,5	10,2	762	14,4	9,9	-93
Total	82,4	9,7	5.358	2,8	9,6	95

Unitats: nombres absoluts (dies i persones) i percentatges per cada mil persones protegides (incidència).

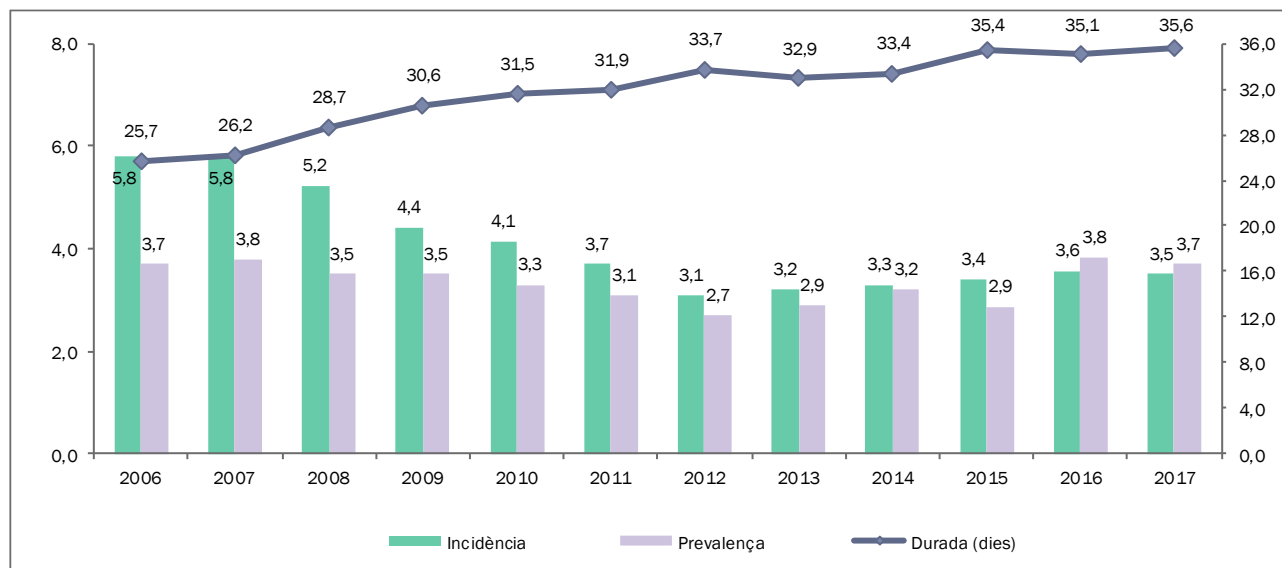
Font: elaboració pròpia a partir de les dades del MEYSS.

Pel que fa a les IT derivades de contingències professionals destaca que quasi en la seva totalitat són gestionades per les mútues (MATEPSS), si bé les poques que gestionen l'INSS i l'ISM tenen una durada superior. Les MATEPSS també gestionen gran part dels processos derivats de contingències comunes, encara que l'INSS manté una presència més alta que en el cas de les contingències professionals.

El 2017 els principals indicadors de la IT per contingència professional presenten una tendència lleugerament ascendent, tant en l'indicador de la incidència³³⁷ (+3,4%) com en el nombre de processos iniciats en el període (+283). La prevalença o nombre de processos registrats en vigor al final del període (10.252) per cada mil treballadors/ores protegits a la seva fi (2.775.059 en total), se situa en 3,7 i mostra un petit descens respecte a la xifra de 2016. Aquest creixement està provocat per un descens en el nombre de processos a la fi del període (-13) i per un increment en el nombre de treballadors/ores protegits (+96.392).

³³⁷ La incidència és la mitjana dels processos iniciats per cada 1.000 persones protegides. La prevalença és el nombre de processos en vigor al final del període per cada 1.000 persones protegides.

GRÀFIC III.4.G9 Evolució de les prestacions d'IT per contingències professionals. Catalunya 2006-2017



Unitats: nombres absoluts (dies) i percentatges per cada mil persones protegides (incidència i prevalença).
Font: elaboració pròpia a partir de les dades del MEYSS.

En la desagregació segons el sexe de les dades de processos d'IT, d'AT i MP gestionats per les MATEPSS no es perceben grans diferències en la durada mitjana requerida per les incapacitats en les quals s'ha produït un alta en el període, 34,7 dies per als homes i 37,0 per a les dones. Per contra, les xifres dels processos que s'han donat d'alta en el període presenten dades molt dispars, amb un volum més elevat en el cas dels homes amb 76.002 processos i 41.647 en el cas de les dones.

11.3. ACTUACIONS DE LA ITC PER A LA PREVENCIÓ DELS RISCOS LABORALS

L'1 de març del 2010 es va fer efectiu el traspàs de la Inspecció de Treball a la Generalitat de Catalunya (en endavant ITC). Amb el traspàs, la Generalitat va assumir la competència orgànica i funcional sobre el servei de la ITC i el seu personal. L'àmbit d'actuació de la ITC comprèn la vigilància i el control del compliment de totes les normes d'ordre social i les principals àrees i matèries sota la seva competència són: l'àrea de seguretat i salut laboral, l'àrea de relacions laborals i l'àrea d'ocupació i immigració, que inclou les actuacions en treball no declarat.³³⁸

Les darreres dades disponibles fan referència a l'any 2016, any en el qual la Generalitat de Catalunya, mitjançant la ITC, va intensificar les actuacions en quatre àmbits d'especial transcendència en les condicions de treball: l'externalització de les activitats (subcontractació, cessió il·legal de treballadors/ores i empreses multiserveis), incompliments en matèria de jornada laboral, frau en la contractació temporal i investigació d'AT.

Les actuacions inspectores de la Inspecció de Treball de Catalunya (ITC) es quantifiquen en 36.028 visites realitzades. Com a conseqüència d'elles s'ha constatat la comissió d'infraccions recollides en 10.198 actes d'infracció en el conjunt de les àrees (relacions laborals, seguretat i salut laboral, ocupació i estrangeria, Seguretat Social i altres àrees). Els expedients finalitzats han estat 51.234, xifra que suposa un descens del 10,4% (5.919 expedients menys).

³³⁸ El servei públic d'inspecció en matèria de Seguretat Social a Catalunya resta, però, sota la dependència del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social, el qual és competent per vigilar i exigir el compliment de les normes de l'ordre social en aquest àmbit.

Les ordres de servei finalitzades en l'àrea de seguretat i salut laboral han estat 11.169, xifra que absorbeix el 21,8% de les realitzades en totes les àrees. El 2016, com ja succeïa l'any precedent, les actuacions més nombroses s'han dut a terme en l'àrea de Seguretat Social on hi ha 25.741 expedients finalitzats (el 50,2% del total).³³⁹

La ITC actua en dues grans línies en matèria de seguretat i salut laboral: la derivada de les demandes externes (peticions de la judicatura, la Fiscalia, l'autoritat laboral, juntament amb les denúncies de treballadors/ores i dels representants sindicals), que concentren el 51,0% del total d'inspeccions finalitzades, i les actuacions de vigilància i control sobre empreses de sectors que o bé presenten uns índexs alts de sinistralitat o bé utilitzen o disposen d'equips de treball o agents considerats especialment perillosos, que concentren el 49,0% restant.

Un dels instruments preventius en matèria de seguretat i salut laboral d'especial importància és la figura del requeriment d'esmena. Mitjançant el requeriment s'insta al subjecte passiu la correcció de les deficiències observades en un termini determinat. A Catalunya el 2016 s'han efectuat 20.097 requeriments, dels quals 14.472 són en l'àrea de seguretat i salut laboral (el 72,0%).

En aquesta mateixa àrea s'han recollit 2.337 infraccions en acta per incompliments en matèria de prevenció de riscos (el 22,9% del total, 10.198), amb una afectació de 22.920 treballadors/ores (el 29,3% del total).

Pel que fa als requeriments a l'Administració pública i les paralitzacions de feina, les dades mostren que han tingut lloc en l'àrea de seguretat i salut laboral i que no s'han produït en cap altra àrea de la ITC.

TAULA III.4.T3 Activitat de la ITC. Catalunya 2015-2016

	2015	2016	Var. absoluta	Var. relativa
Inspeccions finalitzades	57.153	51.234	-5.919	-10,4%
... en l'àrea de seguretat i salut laboral	13.455	11.169	-2.286	-17,0%
Visites realitzades	41.198	36.028	-5.170	-12,5%
... en l'àrea de seguretat i salut laboral	13.000	9.996	-3.004	-23,1%
Actuacions inspectores	119.753	104.797	-14.956	-12,5%
... en l'àrea de seguretat i salut laboral	36.997	30.068	-6.929	-18,7%
Infraccions en acta	10.006	10.198	192	1,9%
... en l'àrea de seguretat i salut laboral	2.222	2.337	115	5,2%
Treballadors/ores afectades per les infraccions	79.694	78.228	-1.466	-10,4%
.... en l'àrea de seguretat i salut laboral	16.946	22.920	5.974	35,3%
Import (€)	38.168.267	44.162.438	5.994.171	15,7%
.... en l'àrea de seguretat i salut laboral	6.484.307	7.511.366	1.027.059	15,8%
Requeriments a l'Administració Pública	151	179	28	18,5%
.... en l'àrea de seguretat i salut laboral	151	179	28	18,5%

³³⁹ Val a dir que per a una millor atenció en matèria de seguretat i salut laboral en el futur des del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies s'ha fet una aposta el 2017 pel reforçament de la ITC. Així, a partir del mes de febrer, s'han incorporat 18 nous tècnics/ques habilitats amb la intenció d'incrementar les tasques de seguiment i control en matèria de prevenció de riscos laborals, que se sumen als actuals 98 inspectors/res i els 16 tècnics/ques ja en plantilla. Segons nota de premsa del propi Departament de Treball, Afers Socials i Famílies del dia 23 de gener del 2017.

Requeriments d'esmena	22.463	20.097	-2.366	-10,5%
.... en l'àrea de seguretat i salut laboral	17.140	14.472	-2.668	-15,6%
Paralitzacions de feina	10	5	-5	-50,0%
.... en l'àrea de seguretat i salut laboral	10	5	-5	-50,0%

Unitats: nombres absoluts i percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu, Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

Comparativament amb l'any precedent, destaca el descens en el nombre de visites realitzades, que decauen amb 3.004 visites menys. A més, també s'observa una reducció del nombre d'ordres de servei finalitzades, que es concreta en el -17,0% (2.286 expedients menys), si bé aquesta xifra contrasta amb un import més elevat de les sancions proposades (1.017.060€ més, el 15,8% d'increment) i més persones treballadores afectades (5.974, el 35,3%).

Alhora, s'han detectat més infraccions i s'han realitzat més requeriments a l'Administració pública, situació que es tradueix en un increment percentual de l'1,9% i el 18,5%, respectivament.

Un tret positiu s'extreu de les ordres de paralització, atès que el 2016 únicament s'han hagut d'ordenar 5 paralitzacions de treballs en els quals s'ha apreciat un risc greu i imminent per a la seguretat i salut dels treballadors. La variació interanual reforça el caràcter de millora, atès que l'any 2015 es van ordenar 10 paralitzacions.

D'altra banda, una de les comeses fonamentals de la ITC és la investigació d'AT i MP. Concretament, s'han investigat 1.628 AT (amb emissió d'informe de l'autoritat laboral), dels quals 928 han estat lleus, 629 greus, 18 molt greus i 53 mortals. La major part dels AT investigats han tingut lloc en jornada de treball amb baixa, 1.584 AT, mentre que una petita part d'ells s'han produït en els trajectes d'anada i de tornada de la feina, 44 AT *in itinere*. Alhora s'han investigat 29 MP.

Per a més informació sobre la normativa relacionada amb la seguretat i salut laborals aprovada durant l'any 2017, vegeu el [Recull normatiu al web del CTESC](#).

CAPÍTOL IV. CONDICIONS DE VIDA

12. DINÀMICA DEMOGRÀFICA³⁴⁰

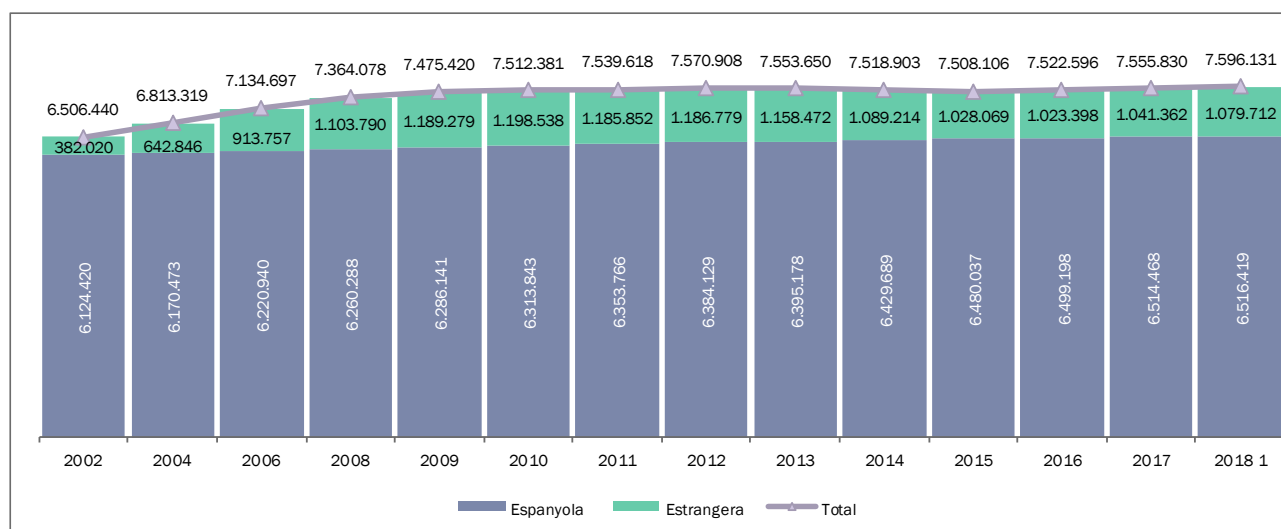
12.1. LA POBLACIÓ A CATALUNYA

A partir de la seva quantificació i de la seva distribució territorial s'obté una primera aproximació a la població resident a Catalunya.

En aquesta línia, les **dades provisionals** del Padró continu d'habitants a 1 de gener de 2018 mostren que la població a Catalunya és de 7.596.131 persones. En aquesta xifra i per tercer any consecutiu es detecta un increment de població empadronada, fet que suposa 40.301 persones més i representa un augment del 0,5% respecte a les dades definitives relatives a l'1 de gener del 2017.

Gairebé tot el gruix del creixement poblacional es genera com a conseqüència de l'increment del nombre de persones de nacionalitat estrangera. Aquest col·lectiu constitueix el 14,2% de la població (13,8% el 2017), en tant que creix en 38.350 persones (3,7%), mentre que la població de nacionalitat espanyola es manté pràcticament estable i creix en 1.951 persones (0,03%).

GRÀFIC IV.1.G1 Evolució de la població resident a Catalunya. Catalunya 2000-2018*



Unitats: nombres absoluts.

(1) Les dades del Padró continu d'habitants de l'1 de gener del 2018 són provisionals.

(2) Les dades es refereixen a l'1 de gener de cadascun dels anys.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades d'Idescat, Padró continu d'habitants.

La **distribució territorial** de la població arreu de Catalunya mostra una concentració residencial en determinades àrees geogràfiques, fortament urbanitzades, mentre que altres resten més despoblades. Concretament, les 7.555.830 persones empadronades a 1 de gener del 2017 (dades definitives) mostren les següents pautes residencials:

1. Una alta **concentració** en determinades comarques on el volum poblacional és més elevat (Barcelona, Vallès Occidental i Baix Llobregat), enfront d'altres amb un nombre molt menor de residents (Aran, Priorat, Pallars Sobirà o Alta Ribagorça). En conjunt hi ha un fort contrast entre les comarques

³⁴⁰ En aquest apartat es tracten fonts estadístiques molt diverses que, malauradament, no sempre coincideixen en l'àmbit temporal i s'ha optat per analitzar les darreres dades disponibles de cadascuna d'elles.

del litoral, molt més poblades, que les d'interior. El 63,8% de la població resideix a l'Àrea Metropolitana (vegeu el gràfic IV.1.A.G1 de l'annex)

2. La **comarca més poblada** i amb més densitat demogràfica és el Barcelonès, que absorbeix el 29,8% de la població catalana (2.248.227 habitants) amb una densitat de 15.319,6 hab/km². Cal tenir present que només Barcelona, amb una població de 1.620.809 persones, concentra el 72,1% de la comarca. A més, convé esmentar que 1 de cada 5 residents a Catalunya viu a Barcelona (el 21,5%).

3. Més de la meitat de la població habita en **municipis** de més de 50.000 habitants, el 54,0%. La concentració poblacional en les grans àrees urbanes, els 23 municipis de més de 50.000 habitants (5 d'elles amb més de 100.000 habitants), contrasta amb el gran nombre de municipis amb un nombre de residents inferior a les 1.000 persones. Concretament, hi ha 488 municipis d'aquestes característiques (vegeu el mapa comarcal IV.1.A.M1 de l'annex) L'evolució en els darrers 20 anys de la distribució de la població segons la grandària del municipi mostra que els municipis entre 50.000 i 100.000 habitants són els que més han crescut.

TAULA IV.1.T1 Distribució de la població segons grandària del municipi. Catalunya 2017

Grandària	Població 2017	Nombre municipis 2017	Pes relatiu		
			2017	2007	1998
Més de 100.001 hab.	2.520.365	5	33,4%	42,6%	45,0%
Entre 50.001 i 100.000 hab.	1.555.149	18	20,6%	12,3%	12,4%
Entre 10.001 i 50.000 hab.	2.080.688	98	27,5%	25,8%	22,3%
Entre 5.001 i 10.000 hab.	626.445	89	8,3%	8,4%	7,5%
Entre 1.001 i 5.000 hab.	579.726	249	7,7%	8,1%	9,6%
Menys de 1.000 hab.	193.457	488	2,6%	2,7%	3,3%

Unitats: nombres absoluts i percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades d'Idescat, Padró continu d'habitants.

4. La variació interanual mostra com els municipis de menys de 2.000 habitants estan perdent població (-0,8%), mentre que les altres tipologies municipals en guanyen, especialment els municipis més grans de 50.000 habitants, que registren un creixement del 0,6%, amb 22.563 habitants més. En l'àmbit comarcal, el Barcelonès lidera el creixement amb 15.394 habitants més, seguit pel Vallès Occidental (+5.791 residents més) i el Baix Llobregat (+4.113). Per contra, el Baix Camp, el Segrià i el Baix Ebre han reduït el nombre de residents (-887, -822 i -797, respectivament).

12.2. EL MOVIMENT NATURAL, L'ESTRUCTURA DE LA POBLACIÓ I DE LES LLARS

Els fets vitals que analitza el moviment natural (naixements, defuncions i nupcialitat, incloent-hi les ruptures o dissolucions matrimonials) ofereixen informació sobre els canvis de la societat catalana. Amb el mateix objectiu en aquest apartat també s'analitza l'estructura de la població i l'estructura de les llars.

El moviment natural³⁴¹

1. La natalitat

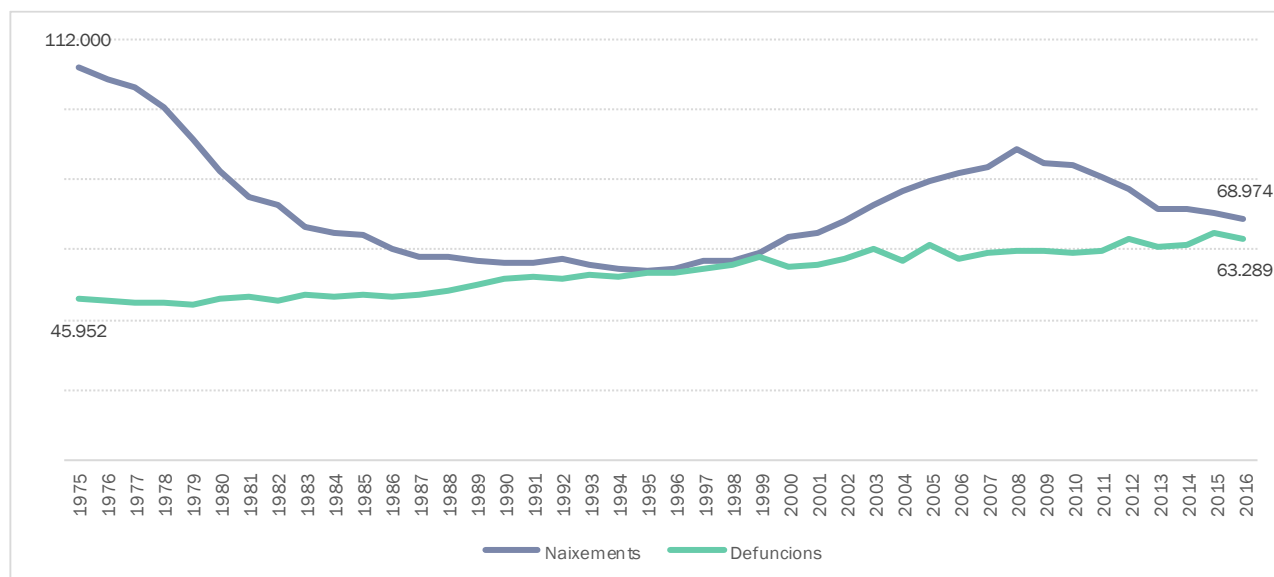
- A Catalunya al llarg de l'any 2016 s'han registrat 69.974 **naixements** (1.416 menys respecte al 2015), fet que consolida la tendència de reducció de la natalitat. Les xifres de natalitat decauen

³⁴¹ Les darreres dades disponibles relatives al moviment natural corresponen a l'any 2016. Per veure l'evolució de tots els indicadors del moviment natural, vegeu el gràfic IV.1.A.G3 de l'annex.

a partir de l'any 2008, quan es va produir un punt àlgid en el volum de naixements gràcies principalment al creixement de la maternitat de mares de nacionalitat estrangera (vegeu la taula IV.1.A.T1 de l'annex)

- La natalitat de **mares de nacionalitat estrangera** comença a prendre força a partir de l'any 2000, quan el nombre de naixements constitueix el 9,0% del total (5.707 nadons), fins a assolir el seu grau més alt l'any 2010, quan arriben a concentrar el 29,0% dels naixements (24.391). L'any 2016 els 18.293 nadons representen el 26,5% del total (vegeu el gràfic IV.1.A.G2 i les taules IV.1.A. T3 i IV.1.A.T4 de l'annex).
- En paral·lel a les xifres en valors absoluts, la **taxa bruta de natalitat** evoluciona de forma descendent i se situa en 9,2 nascuts vius per cada 1.000 habitants, mentre que l'any 2008 n'era del 10,3‰. També disminueix el nombre de nascuts vius per cada 1.000 dones de 15 a 49 anys amb valors del 40,2‰ (48,5‰ el 2008).

GRÀFIC IV.1.G2 Evolució del nombre de naixements i de defuncions registrades. Catalunya 1975-2016



- Juntament amb la reducció en la natalitat s'observa un lleuger increment de l'**edat mitjana** a la maternitat que se situa ja en els 32 anys (31,9 anys el 2015), a l'igual que l'edat mitjana al primer fill/a, que s'eleva a 30,8 (30,6 l'any precedent). Pel que fa a l'indicador de fecunditat, la xifra es manté en 1,39 fills/es per dona.
- On sí que s'aprecien canvis més significatius respecte a l'any anterior és en el pes del nombre de nascuts vius de **mares no casades**, que ja concentra el 48,9% dels nadons (47,7% el 2015). Aquesta situació cada vegada és més freqüent en la nostra societat de tal forma que si s'observen les dades de fa 16 anys s'aprecia clarament com aleshores la proporció era molt inferior, del 20,1% del total de nadons (vegeu la taula IV.1.A.T2 de l'annex).

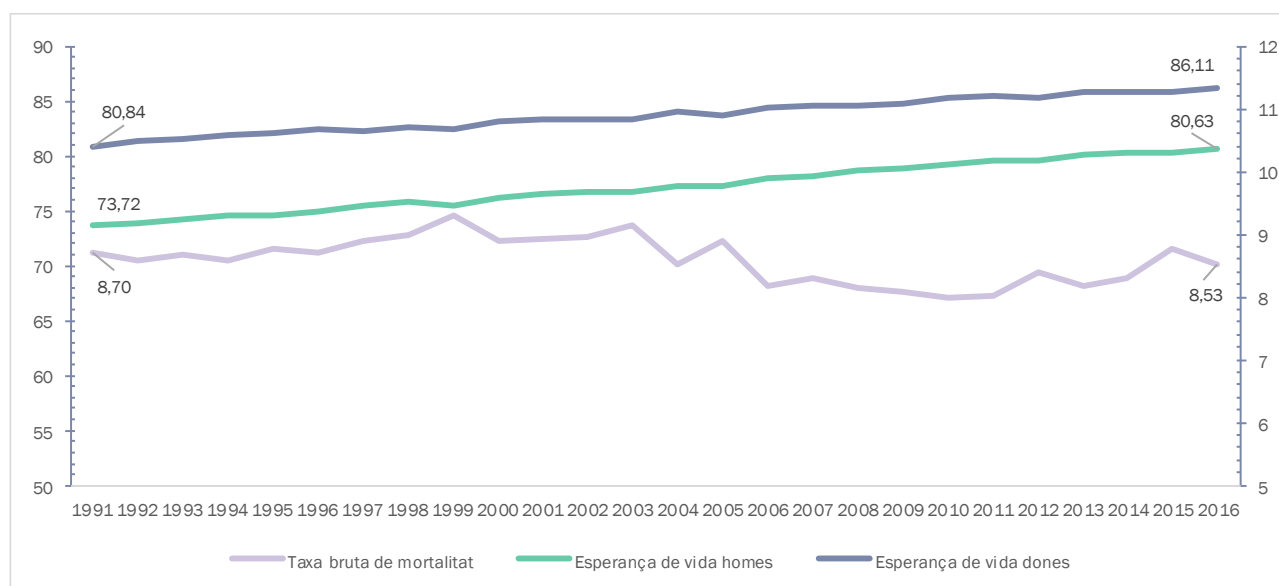
2. La mortalitat

- En relació amb les **defuncions** comptabilitzades al llarg de l'any, cal destacar que ascendeixen a 63.289 defuncions, de les quals 31.796 han estat d'homes i 31.493 de dones. El nombre de defuncions de persones de nacionalitat estrangera és de 1.452, sent en aquesta ocasió bastant més nombroses les dels homes (873) que les de les dones (579). Respecte a l'any anterior, hi ha 1.577 defuncions menys (411 menys d'homes i 1.161 de dones) (vegeu el gràfic IV.1.A.G5 i la taula IV.A.1.T9 de l'annex).

El creixement natural o vegetatiu es manté en valors positius, malgrat la proximitat en els registres de natalitat i mortalitat.

- La **taxa bruta de mortalitat** presenta lleugeres oscil·lacions els darrers anys, si bé en conjunt no hi ha grans variacions. Enguany el nombre de defuncions per cada 1.000 habitants ha estat de 8,53‰, fet que posa de manifest un lleu descens (8,77‰ el 2015). Per contra, la taxa de mortalitat infantil creix lleugerament i se situa en 2,47 nadons morts per cada 1.000 nascuts vius (2,41‰ el 2015) (vegeu la taula IV.1.A.T11 de l'annex).
- L'indicador més usat per analitzar la mortalitat és l'**esperança de vida** en néixer que estima el nombre d'anys que una persona pot viure si es veïés subjecta al llarg de la seva vida a les actuals condicions de mortalitat. L'esperança de vida en néixer el 2016 se situa en 86,1 anys per a les dones i 80,6 anys per als homes, mantenint l'increment constant dels darrers anys. Així, en els darrers 25 anys s'ha produït un increment en el nombre d'anys estimats de vida de 6,9 anys per als homes i de 5,3 anys per a les dones. L'esperança de vida als 65 anys és de 19,3 anys per als homes i 23,3 per a les dones (vegeu la taula IV.1.A.T12 de l'annex).

GRÀFIC IV.1.G3 Evolució de l'esperança de vida en néixer segons sexe i de la taxa bruta de mortalitat total. Catalunya 1991-2016



Unitat: nombres absoluts.

Nota: taxa bruta de mortalitat és el nombre de defuncions per cada 1.000 habitants.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'INE.

- A més de l'esperança de vida, un altre tret diferencial entre els dos sexes se'n deriva de la **causa de la defunció**. Els tumors constitueixen la primera causa de mort entre els homes, amb 10.568 defuncions per aquest motiu, mentre que per a les dones són la segona causa, 7.077 defuncions (33,2% i 22,5% del total de defuncions, respectivament). Per a les dones la primera causa són les malalties del sistema circulatori, ja que concentren el 28,8% del total de la mortalitat femenina, mentre que per als homes aquesta causa absorbeix el 24,6% (9.975 i 7.831 defuncions, respectivament) (vegeu la taula IV.1.A.T10 de l'annex).³⁴²

3. La nupcialitat.

³⁴² Per a més informació, vegeu l'apartat "Salut".

- El nombre de **matrimonis** registrats el 2016 és de 29.355, xifra que manté el lleuger repunt registrat els darrers tres anys. En concret, enguany hi ha un augment de 1.763 matrimonis més (+2,9%). La continuació de la tendència creixent en la nupcialitat és significativa ja que al llarg dels passats 15 anys la **taxa bruta de nupcialitat**, nombre de matrimonis per cada 1.000 habitants, ha sofert nombroses reduccions. Així, l'any 2000 assolí el valor de 4,79‰, moment en el qual s'inicia el seu descens fins als 3,44‰ del 2013. A partir d'aquest any comença a remuntar fins als 3,93‰ del 2016. També convé destacar que a Catalunya les taxes de nupcialitat eren inferiors a les registrades a Espanya, per bé que a partir de l'any 2013, quan es registren els valors més baixos en els dos casos, Catalunya mostra una evolució amb valors més elevats.
- Altres característiques dels matrimonis celebrats són que:
 - ▲ Dels 29.355 matrimonis, 28.396 s'han celebrat amb persones de diferent sexe i 959 del mateix sexe.
 - ▲ S'incrementa de nou l'edat al matrimoni. L'edat mitjana al primer matrimoni se segueix endarrerint i enguany supera, per primera vegada, els 35 anys en el cas dels homes (35,1) i els 33 anys en el de les dones (33,2).
 - ▲ La tendència de creixement del tipus de celebració exclusivament civil es manté un any més. Enguany ja concentren el 85,5% del total (vegeu la taula IV.1.A.T6 de l'annex).
 - ▲ Es redueix la proporció d'homes i dones casats en primeres núpcies (79,1% i 80,1%, respectivament). Els matrimonis en segones núpcies o posteriors per a almenys un dels cònjuges ja representen el 30,0% del total de matrimonis i mostren un increment respecte a l'any precedent del 9,0%. Els celebrats entre persones solteres també van augmentar, però menys, el 5,3%.
 - ▲ Els matrimonis amb dos cònjuges de nacionalitat espanyola van ser 22.204, xifra que representa el 77,6% del total, mentre que en 5.362 matrimonis un dels cònjuges té nacionalitat estrangera (18,7%) i en 1.065 (3,7%) ho eren tots dos cònjuges (vegeu la taula IV.1.A.T7 de l'annex).

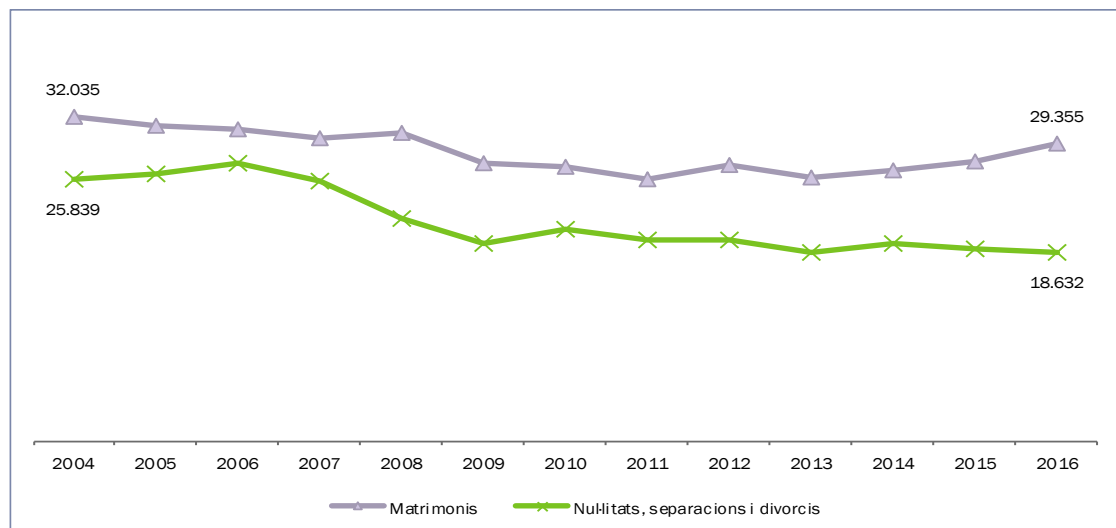
L'increment de la nupcialitat s'acompanya d'un lleu descens de les dissolucions matrimonials.

4. Les dissolucions matrimonials

- Les 18.632 **nul·litats, separacions i divorcis** registrades el 2016 mostren un lleu descens respecte a les 18.898 registrades el 2015. En xifres absolutes, s'han registrat 17.931 divorcis, 634 separacions i 66 nul·litats (vegeu el gràfic IV.1.A.G4 de l'annex)
- Els trets més rellevants dels **divorcis** són:
 - ▲ Entre les demandes de divorci plantejades destaca que cada any són més nombrosos els divorcis consensuats, el 83,5% del total (vegeu la taula IV.1.A.T8 de l'annex).
 - ▲ Quasi 1 de cada 3 divorcis són de parelles amb 20 anys o més de matrimoni previ (5.463, el 30,5%). Els divorcis de parelles amb una convivència prèvia de 6 anys a 10 anys també són freqüents, constituint el 23,7% del total (4.255). Menor proporció es dona entre els divorcis amb una durada d'11 a 15 anys, que concentren el 18,5% (3.056) i els de 16 a 19 anys, amb el 14,1% (2.455). Val a dir que les dues primeres tipologies són les úniques que registren un increment respecte a l'any anterior, mentre que les altres categories segons durada descendeixen. Els divorcis de matrimonis de menys d'un any decreixen en 16,5% fins a assolir la xifra de 106 divorcis i els de 3 a 5 anys, en el 8,5%, fins als 1.936 divorcis.
 - ▲ En el 44,6% dels divorcis la parella no té fills/es al seu càrrec (8.002).
 - ▲ En el 48,2% dels 17.609 divorcis registrats de parelles de diferent sexe no procedeix custòdia (8.496 divorcis), en el 26,1% l'exerceix la mare (4.785), en el 21,9% ambdós membres (3.855) i en el 2,8% el pare (497).
 - ▲ Cada vegada prenen més pes els divorcis en els quals l'estat civil dels cònjuges en contraure matrimoni era el de divorciat o divorciada. Augmenten les segones o posteriors núpcies, si bé

encara la proporció no és molt elevada ja que els homes divorciats que es casen representen el 8,6% i les dones divorciades el 8,5% del total d'homes i dones divorciats, respectivament.

GRÀFIC IV.1.G4 Evolució del nombre de matrimonis i de nul·litats, separacions i divorcis. Catalunya 2004-2016



Unitat: nombres absoluts.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades d'Idescat.

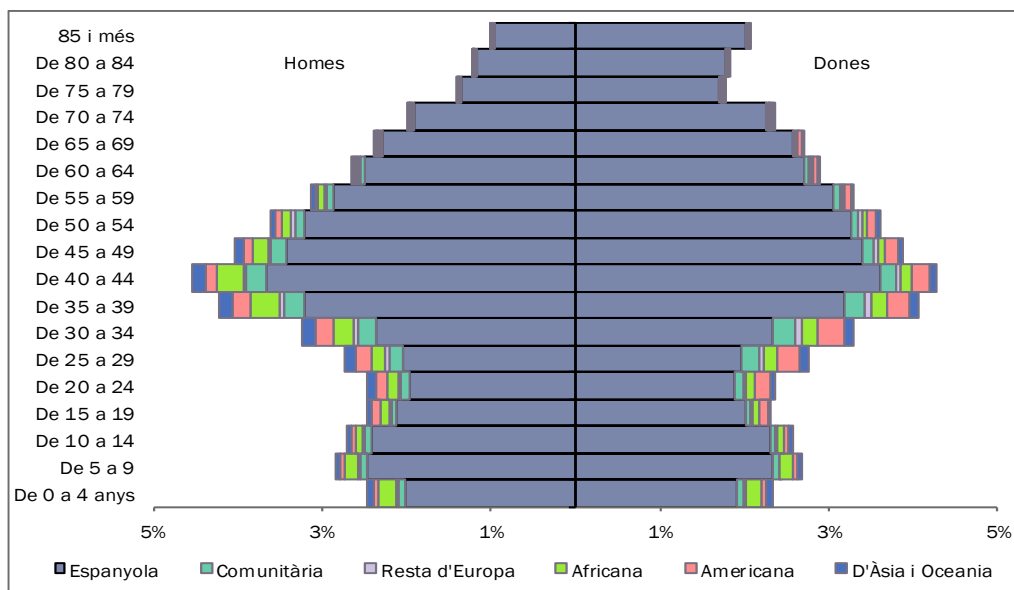
L'estructura de la població

Els trets més importants de l'anàlisi de l'estructura de la població segons el Padró continu d'habitants a 1 de gener del 2017 són els següents:

1. Un any més continua la tendència regressiva de la **piràmide** poblacional. Gràficament aquesta circumstància es visualitza en una base més estreta, amb franges més contretes, com a conseqüència del descens en la natalitat i la fecunditat, especialment en la franja corresponent als infants menors de 5 anys. Per contra, en la cúspide de la piràmide, on se situen les cohorts d'edats més avançades, s'evidencia l'augment sostingut de l'esperança de vida que afavoreix la seva amplitud. En aquestes franges d'edat, s'observa com la longevitat de les dones és més elevada, malgrat que l'esperança de vida ha augmentat per als dos sexes, tal com s'ha comentat.
2. En l'anàlisi de la distribució segons el **sexe**, les dones absorbeixen el 50,9% del conjunt poblacional. Si a la variable sexe s'afegeix la desagregació per grups d'edat, s'observa que en els grups de les persones menors de 55 anys la proporció d'homes és lleugerament superior a la de dones, amb l'excepció de les cohorts de 25 a 34 anys, on el 50,2% i 50,3% són dones, respectivament. La proporció de dones a partir dels 55 s'eleva cada quinquenni fins a assolir el 67,6% del total de persones de 85 anys i més. Si s'analitza la proporció de dones segons la nacionalitat de les persones empadronades, s'observa que les nacionalitats americanes i les europees no comunitàries són les més feminitzades, ja que al voltant del 57,3% són dones. Les nacionalitats asiàtiques i les africanes mostren un grau més gran de masculinització (aproximadament del 41,5%).
3. **L'edat mitjana** dels homes i de les dones és de 40,6 anys i 43,2 anys respectivament (41,9 en conjunt). Les persones de nacionalitat estrangera tenen una mitjana d'edat força més jove, 33,3 anys per als homes i 33,2 per a les dones, mentre que les de nacionalitat espanyola mostren edats més elevades, 41,81 anys per als homes i 44,7 per a les dones. Val a dir que situacions com l'arribada de persones estrangeres d'edats més joves en la darrera dècada i/o el repunt de la natalitat fins al

2008, entre d'altres, han provocat un cert alentiment del procés d'envelliment, si bé el procés no s'ha aturat.

GRÀFIC IV.1.G5 Piràmide poblacional segons nacionalitat. Catalunya 2017



Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades d'Idescat, Padró continu d'habitants.

4. Amb relació a la distribució de la població segons la seva **edat**, s'observa que, com a conseqüència del descens experimentat per la fecunditat, minva el nombre d'infants menors de 15 anys. Enguany, i per quart any consecutiu, es redueix el nombre de menor, i la xifra se situa en 1.179.741, el 15,6% del total poblacional (vegeu la taula IV.1.A.T13 de l'annex).

TAULA IV.1.T2 Estructura de la població segons grups d'edat i nacionalitat. Catalunya 2017

	Espanyola	Resta UE	Resta d'Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania	Total
De 0-14 anys	1.016.533	34.604	9.922	64.589	9.207	16.293	28.593	1.179.741
De 15-29 anys	905.876	55.454	15.187	56.701	24.837	46.115	38.316	1.142.486
De 30-44 anys	1.388.877	104.979	24.088	107.195	28.654	75.917	56.040	1.785.750
De 45-64 anys	1.329.116	37.604	11.527	27.322	7.010	21.358	15.276	2.048.579
De 65 anys i més	679.909	6.218	1.032	1.850	764	2.336	604	1.399.274
Total	6.514.468	275.288	69.998	283.745	77.401	180.949	153.981	7.555.830

Unitats: nombres absoluts.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades d'Idescat, Padró continu d'habitants.

L'evolució demogràfica també es tradueix en un envelliment de la població activa. En termes de població potencialment activa, les xifres demogràfiques es tradueixen en una proporció de persones en edat de treballar (de 16 a 64 anys) de 65,9%, xifra sensiblement més baixa que la resultant fa una dècada (69,1% el 2007).³⁴³ Val a dir que des de l'any 2005 la pèrdua de pes de la població en edat laboral és progressiva. Per contra, els efectes de la baixada en la mortalitat i l'augment de l'esperança de vida afavoreixen que augmenti la proporció del grup de més edat (65 anys i més), que és del 18,5%, xifra que manté l'ascens dels darrers anys, ja que una dècada enrere era de

³⁴³ Amb tot, cal tenir present que hi ha persones que treballen en edats superiors als 65 anys.

16,6%. Aquesta xifra s'incrementa en les dones, ja que arriba al 20,8%, i es redueix entre els homes fins al 16,1% (vegeu els mapes de comarques IV.1.A.M2, IV.1.A.M3 i IV.1.A.M4 de l'annex)

TAULA IV.1.T3 Evolució dels principals indicadors demogràfics. Catalunya 2007-2016

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Índex d'envelliment ¹	112,1	109,5	107,8	107,4	107,6	108,2	109,8	112,6	114,6	116,0
Índex de sobreenvelliment ²	12,7	13,1	13,7	14,1	14,7	14,7	15,0	15,3	15,7	16,1
Índex de dependència juvenil ³	21,2	21,5	22,0	22,6	23,1	23,5	23,8	24,1	24,3	24,3
Índex de dependència de la gent gran ⁴	23,8	23,6	23,8	24,2	24,8	25,4	26,2	27,1	27,8	28,1

Unitats: percentatges.

(1) Índex d'envelliment: quocient entre el nombre de persones de 65 anys i més i el nombre de joves menors de 15 anys.

(2) Índex de sobreenvelliment: quocient entre el nombre de persones de 85 anys i més i el nombre de persones de 65 anys i més.

(3) Índex de dependència juvenil: quocient entre el nombre de joves menors de 15 anys i el nombre de persones de 15 a 64 anys.

(4) Índex de dependència de la gent gran: quocient entre el nombre de persones de 65 anys i més i el nombre de persones de 15 a 64 anys.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades d'Idescat, indicadors demogràfics.

Catalunya es manté com la comunitat amb un nombre més elevat de persones estrangeres.

5. En relació a la població **d'origen estranger** cal tenir present quina és la variable d'anàlisi, la nacionalitat o el lloc de naixement:

5. Si es desagrega la població en funció del lloc de **naixement**, s'observa que sobre el total de persones empadronades al territori català 4.899.882 han nascut a Catalunya (el 64,8%), 1.325.004 a la resta d'Espanya (el 17,5%) i 1.330.944 a l'estranger (el 17,6%) (vegeu el gràfic IV.1.A.G6 de l'annex).

6. Pel que fa a la distribució de la població en funció de la **nacionalitat**, convé esmentar que el 13,8% de la població resident a Catalunya és de nacionalitat estrangera (1.041.362 persones).

7. Respecte a les altres comunitats autònomes de l'Estat espanyol, Catalunya és el territori amb un nombre més elevat de persones estrangeres. Catalunya absorbeix el 22,8% de les residents a Espanya, seguida de Madrid, que concentra el 17,4% (795.721 persones estrangeres, 246.091 menys que Catalunya).³⁴⁴

8. La desagregació continental de les dades del padró posa de manifest la preeminència de les nacionalitats europees, amb 345.286 persones inscrites al padró (el 33,2%), seguides de prop per les africanes amb 283.750 (el 27,2%) i per les americanes amb 258.350 persones (el 24,8%). A força distància se situen les nacionalitats asiàtiques que, amb 153.981 persones, concentren el 14,8%.

9. En conjunt, a Catalunya hi ha representades 169 nacionalitats, si bé numèricament el 49,2% de la població estrangera pertany a una de les 7 nacionalitats predominants. Així, per països, el Marroc continua destacant per ser el col·lectiu més nombrós, el 19,9% del total d'estrangers (207.082), seguit pel 8,6% dels nacionals de Romania (89.071). Les nacionalitats de Xina, d'Itàlia, de Pakistan, de França i de Bolívia registren cadascuna gruixos poblacionals entre els 30.000 i les 58.000 persones³⁴⁵ (vegeu els gràfics IV.1.A.G7 i IV.1.A.G8 de l'annex).

La seva presència al territori no és uniforme i és més intensa en algunes comarques. El Barcelonès en concentra el 37,1% del total de població estrangera. Si a aquesta comarca s'afegeixen el Vallès Occidental (8,5%), el Baix Llobregat (7,2%) i el Maresme (4,6%), s'obté la residència del 57,3% de la

³⁴⁴ La comunitat amb una proporció més elevada de població estrangera són les Illes Balears, on el 16,8% de la població resident és de nacionalitat estrangera (186.333 persones).

³⁴⁵ Xina, 54.545, Itàlia, 49.421, Pakistan, 43.093, Bolívia, 32.724 i França, 31.716. En conjunt els sis països concentren 513.767 persones.

població estrangera. Amb tot, la població de nacionalitat estrangera es fa més evident en les comarques de l'Alt Empordà i la Segarra, on constitueix el 24,0% i el 25,2% de les persones residents, respectivament (vegeu els gràfics IV.1.A.G9, IV.1.A.G10 i IV.1.A.G11 i el mapa comarcal IV.1.A.M5 de l'annex).

En aquests darrers resultats cal tenir present els processos d'adquisició de nacionalitat espanyola. En total, al llarg del 2016, darrera dada disponible, han finalitzat de forma favorable 18.813 processos de concessió de nacionalitat per residència (15.330 el 2015, el 22,7% més). Els trets més rellevants són:

10. El 20,1% de les concessions de nacionalitat de l'Estat espanyol han tingut lloc a Catalunya, seguida de la Comunitat de Madrid (19,7%, 18.441 concessions).

11. Segons el motiu de concessió, el 39,4% de les persones declaren una residència de més de 2 anys, el 29,7%, més de deu anys i el 24,8% han nascut a Espanya. Així, el continent de naixement amb més persones sol·licitants és Amèrica del Sud, ja que amb 7.650 concessions concentra el 40,7% del total català. Altres 5.138 adquisicions de nacionalitat són per a persones d'origen africà i 4.596 per a persones nascudes a Espanya.

12. El país amb un nombre més alt d'adquisicions de nacionalitat és el Marroc, que amb 7.459 concessions favorables absorbeix el 39,6% del total concedides. Bolívia és el segon país amb un nombre més elevat de concessions, 1.557 (8,3%), mentre que Equador i Colòmbia amb poc més de 1.000 concessions n'ocupen les següents posicions en el rànquing.

13. La distribució per sexes està molt equilibrada, 9.438 han estat concedides a homes i 9.375 a dones. Per grups d'edat, quasi la meitat de les concessions favorables han estat per a la franja d'edat d'entre els 25 i els 44 anys, el 45,5% del total, mentre que els menors de 15 anys absorbeixen el 24,9%.

L'estructura de les llars

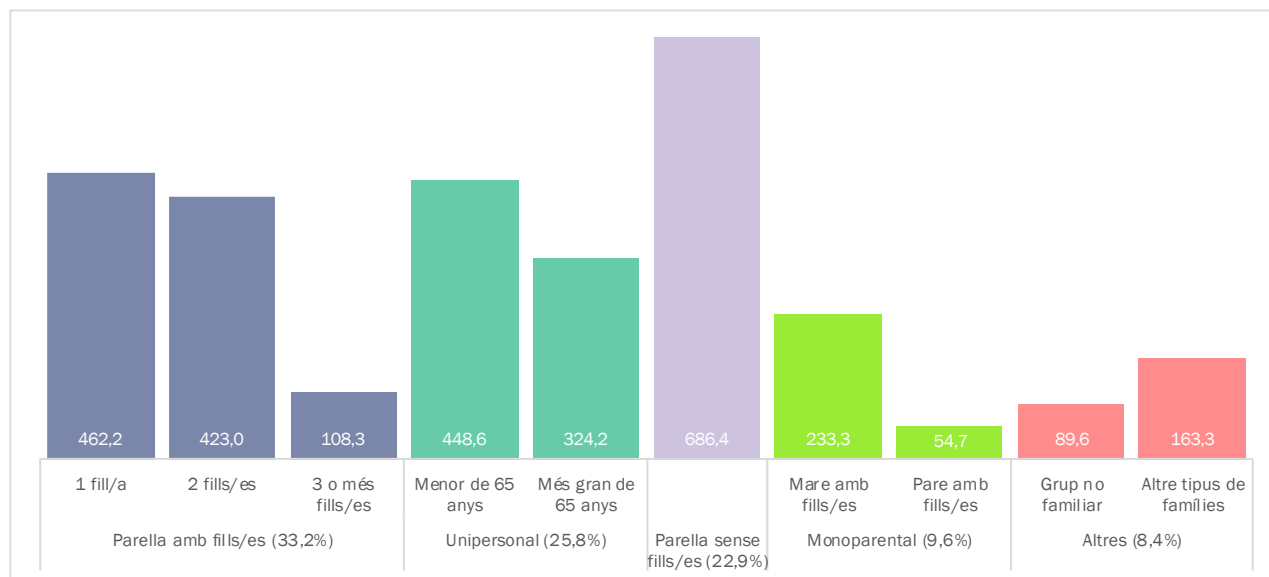
Les llars més freqüents segueixen sent les formades per parelles amb fills/es.

L'any 2017 el nombre de llars a Catalunya va tornar a augmentar, assolint la xifra de 2.993,6 milers de llars, fet que suposa 31,5 milers de llars més que l'any precedent (+1,1%). Els trets més rellevants són:

- La **dimensió mitjana** de la llar és de 2,46 persones (2,49 a Espanya), cada vegada més petita (el 2001 hi havia 2,74 membres)³⁴⁶ (vegeu la taula IV.1.A.T4 de l'annex).
- Les llars amb una **estructura** de parelles amb infants representen una de cada tres llars a Catalunya (33,2%), mentre que altra quarta part de les llars són unipersonals (25,8%) i una altra cinquena part són de parelles sense fills/es (22,9%). Pel que fa a l'evolució respecte a l'any anterior, el pes de les parelles amb infants s'ha incrementat en 1,2 punts percentuals (32,0% el 2016), mentre que les parelles sense fills/es augmenten de forma més discreta (22,2% el 2016).

³⁴⁶ La llar és un concepte ampli que inclou els nuclis familiars (llars de parelles amb o sense fills/es o llars monoparentals) i les persones que viuen soles (llars unipersonals) o que viuen amb d'altres persones, però sense constituir un nucli familiar (llars multipersonals). El nombre i la tipologia de les llars depèn de diverses variables com l'estructura per edats de la població, el volum de població, les pautes de comportament vers la natalitat, la nupcialitat o les ruptures matrimonials, entre d'altres.

GRÀFIC IV.1.G6 Estructura de les llars. Catalunya 2017



Unitats: milers de llars.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Enquesta continua de llars, INE.

Però ampliant el focus a les dades de la primera enquesta publicada l'any 2013 s'observa que les llars que més han crescut en aquest quinquenni són les unipersonals i les monoparentals. Aquesta podria ser una de les causes explicatives del descens de la dimensió de les llars en el seu conjunt.

- De la xifra de persones que viuen soles a Catalunya, les anomenades llars **unipersonals**, destaca que predominen les que tenen edats inferiors a 65 anys (58% del total). El nombre de persones amb edats de més de 65 anys també és elevat i a tres de cada quatre llars la persona de referència és una dona, generalment vídua. Per contra, els homes són majoritaris en les llars d'edats inferiors als 65 anys (57,8% del total).
- Les llars **monoparentals**, és a dir, les formades per una de les persones progenitores amb fills, estan majoritàriament integrades per una mare amb fills/es, el 81,0%. En més de la meitat de les llars de mares amb fills/es la dona té una edat compresa entre els 35 i els 54 anys (55,7%), si bé hi ha un no menyspreable 27,7% de les mares amb 65 anys o més. L'edat de les mares explica en gran mesura que el 33,7% de les dones siguin vídues, el 33,6% divorciades, el 15,0% solteres i el 10,9% separades.
- L'agrupació de les llars on conviu un **nucli familiar amb altres persones**, les llars de varies persones sense ser nucli familiar i/o les llars amb dos o més nuclis absorbeix el 8,4%.

12.3. ELS MOVIMENTS MIGRATORIS

A partir de les estadístiques de variacions residencials de Catalunya s'observa que les **migracions internes dins de Catalunya** durant el 2016 (darrera dada disponible) viuen un moment de desaceleració amb relació a l'any anterior.³⁴⁷ Concretament, s'han registrat 230.171 canvis de residència entre municipis

³⁴⁷ Les dades relatives a l'evolució de la població resident als diferents municipis poden obtenir-se també a partir del Padró continu d'habitants a 1 de gener del 2017, tal com s'ha comentat en el primer punt d'aquest apartat, que són més recents, però en aquesta estadística no es pot distingir el tipus de moviment migratori que origina que aquella població resideixi allà: migració interna de Catalunya, amb la resta de comarques, amb l'Estat espanyol o migracions externes.

catalans, el 5.8% menys (244.339 el 2015). Atenent el sexe de les persones que han variat la seva residència, s'observa un equilibri entre el nombre d'homes (115.492) i el de les dones (114.679) (vegeu la taula IV.1.A.T15 de l'annex).

La grandària dels municipis mostra un any més algunes diferències. Els municipis de grandària mitjana (entre 10.001 i 100.000 habitants) són els que més població han guanyat, 4.087 habitants més en total, seguits pels municipis petits (de 2.000 a 10.000 habitants) que guanyen 3.003 habitants. Per contra, Barcelona i els municipis de fins a 2.000 habitants perden (7.053 i 637 habitants menys, respectivament).

Les comarques limítrofes al Barcelonès són les receptores de gran part dels fluxos intercomarcals. Concretament, el Maresme és la comarca amb un increment més alt (2.037), seguida del Vallès Occidental (1.206 habitants més), el Baix Llobregat (1.125) i el Vallès Oriental (1.106). Aquestes quatre comarques quasi concentren el 60% dels increments poblacionals amb la resta de Catalunya (5.474 habitants). A l'altre extrem hi ha 18 comarques amb saldos negatius, entre les quals destaca sobretot el Barcelonès (-7.627) i, en menor mesura, l'Alt Empordà (-345), Ribera d'Ebre (-162) i la Segarra (-142) (vegeu la taula IV.1.A.T.15 de l'annex).

El saldo migratori de Catalunya **amb la resta de l'Estat** és positiu per tercer any consecutiu, tant en el seu conjunt com per a 33 de les 42 comarques catalanes. Així, s'observa que s'han produït 51.192 entrades, el 20,1% de les quals procedeix d'Andalusia (10.313), el 16,5% de la Comunitat Valenciana (8.452) i el 13,1% de la Comunitat de Madrid (6.718). Les principals destinacions de les 47.303 emigracions són a les mateixes comunitats autònomes esmentades: el 19,0% a Andalusia (8.964), el 15,0% a la Comunitat de València (7.116) i el 14,9% a la Comunitat de Madrid (7.055).

Per edats, hi ha algunes diferències, ja que s'observa que el saldo migratori amb la resta d'Espanya és negatiu a partir dels 45 anys. És en aquest moment, i especialment en les franges d'edat entre els 55 i els 69 anys, quan més persones decideixen iniciar un procés migratori amb destinació a altres comunitats autònomes. En la resta de franges d'edat –amb l'excepció dels infants menors de 4 anys– el saldo migratori és positiu.

En conjunt, la taxa d'immigracions internes se situa en 6,9 persones immigrades per cada 1.000 habitants, xifra que trenca la tendència a l'alça dels darrers dos anys (el 2015 n'era de 7,4‰), mentre que la taxa d'emigració se situa en 6,3 persones emigrades per cada 1.000 habitants, dada que es redueix cada any des de l'any 2007.

En el marc de les variacions residencials, el saldo migratori de les **migracions externes** a Catalunya presenta un resultat positiu per segon any consecutiu, amb 45.233 residents més. També l'OCDE constata que els fluxos migratoris estan augmentant per tercer any consecutiu segons les dades preliminars analitzades del 2016. Segons aquestes dades, es calcula que al voltant de 5 milions de persones van emigrar de forma permanent a països de l'OCDE.³⁴⁸ Entre les principals causes migratòries registrades es troba la reunificació familiar i la lliure circulació dins del territori de la UE, fluxos que concentren un terç de les migracions. Aquestes mateixes raons es repliquen a Catalunya. En aquesta línia, convé esmentar que s'han tramitat 11.112 sol·licituds d'informes per a l'adequació d'habitatge per sol·licitar el reagrupament familiar o per renovar les autoritzacions de residència dels familiars reagrupats (10.093 han estat favorables, el 92,3%) i 10.784 sol·licituds d'informes acreditatius del grau d'integració per accedir a l'arrelament social a Catalunya o per renovar o modificar l'autorització de residència temporal. D'aquestes, el 84,4% s'han resolt favorablement, mentre que el 8,1% han resultat desfavorables, principalment com a conseqüència d'un desconeixement de la llengua.³⁴⁹

³⁴⁸ *International migration outlook 2017*. Paris: OECD Publishing.

³⁴⁹ Els aspectes administratius vinculats a la residència, a les autoritzacions de treball i a l'accés a la nacionalitat són de vital importància i, per bé que es tracta de matèries de competència de l'Estat, des de la Generalitat es tramiten els informes que acrediten el grau o l'esforç d'integració, així com de l'adequació de l'habitatge, que és un dels requisits necessaris per tramitar el reagrupament familiar.

Altrament, l'Informe de l'OCDE detecta 1,6 milions de noves sol·licituds d'asil, de les quals aproximadament el 75% s'han registrat en països europeus.³⁵⁰ El 20% de les sol·licituds són de persones procedents de Síria i el 13% d'Afganistan. A Espanya, segons l'Informe d'*Asil en xifres 2016* (Ministeri d'Interior), l'any 2016 també s'ha produït un increment del nombre de peticions de protecció internacional. Concretament, es van formalitzar 16.544 sol·licituds (el 11,1% més). Per països destaquen les procedents de Veneçuela (4.196),³⁵¹ les de Síria (3.069) i les d'Ucraïna (2.764). Del total de sol·licituds, les presentades a Catalunya han estat 1.834, de les quals 1.650 a Barcelona i 97 a Girona. A Lleida i Tarragona les xifres són més discretes (40 i 47, respectivament). Com passa en l'Estat espanyol, a Barcelona els principals països d'origen de les persones sol·licitants de protecció internacional són Veneçuela (399), Ucraïna (363) i Síria (92). En conjunt, a Catalunya s'han presentat 904 sol·licituds d'asil per aquests països (el 49,3% del total). Tramitats els expedients, s'ha reconegut la condició de refugiat i s'ha concedit el dret d'asil a 369 persones i s'ha reconegut el dret a la protecció subsidiària a 6.500 persones. Altrament, a Espanya l'estatut d'apàtrida ha estat sol·licitat per 1.401 persones.

En aquest context, a meitat de l'any 2017 a Catalunya hi ha 1.116 persones seguint el Programa estatal d'acollida de refugiats. En 2016 hi havia 471 i en el 2015 n'eren 28. Un total de 175 sol·licitants d'asil, nacionals de Síria, Eritrea, Iraq i Palestina, han arribat via reubicació o via reassentament. També el 2017 s'ha implementat el Programa català del refugi, que ha comptabilitzat 2.845 inscripcions de persones voluntàries per exercir de mentors.³⁵²

L'emigració redueix la intensitat del seu creixement i la immigració inicia un procés de recuperació.

D'altra banda, Catalunya coincideix amb altres països de l'OCDE en el creixement dels moviments emigratoris dins del territori de la UE. En aquest marc cal tenir present que l'emigració consolida una dinàmica de creixement progressiu, si bé enguany s'aprecia una desaceleració en les seves xifres.

La **població catalana resident a l'estranger**,³⁵³ registrada a les oficines consulars o les seccions consulars de les missions diplomàtiques d'Espanya en data 1 de gener del 2018, ha estat de 302.525 persones. El nombre de persones que han decidit residir a l'estranger s'ha incrementat en 18.151 respecte a l'any precedent, fet que suposa una variació percentual del 6,4%. Així, i per segon any consecutiu, l'emigració redueix la intensitat del seu creixement.

Aquest increment afecta totes les comarques catalanes excepte Les Garrigues (2 persones emigrades menys), si bé en termes absoluts és més intensa al Barcelonès (7.925 persones emigrades més) i a la Noguera, en termes relatius (el 12,9% més). El Barcelonès concentra el major nombre de residents a l'estranger, 150.790 persones (el 5,3% més que l'any anterior), seguit amb molta distància pel Vallès Occidental, 18.831 persones (el 8,7% més).

França, Argentina i Alemanya són els països amb més catalans residents a l'estranger.

³⁵⁰ Alemanya ha registrat 722.360 sol·licituds formals d'asil i Itàlia, 122.120.

³⁵¹ Segons l'*Informe del CEAR 2017* (Comissió Espanyola d'Ajuda al Refugiat) l'increment de sol·licituds de Veneçuela en Espanya, com ara també als EEUU, respon a la situació política del país i la seva crisi econòmica. El mateix informe assenyala que a Espanya les persones sol·licitants argumenten una posició política contrària al Govern veneçolà o una persecució per raons d'orientació sexual.

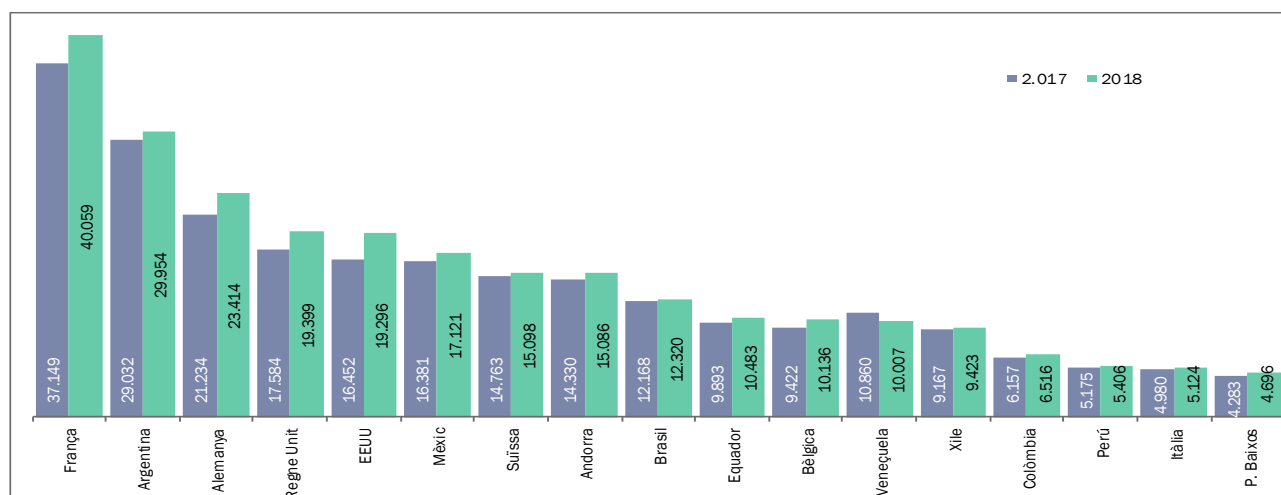
Amb relació a la protecció internacional atorgada per Espanya, aquest informe valora positivament que s'ha atorgat protecció "al 90% de les sol·licituds de persones sirianes (malgrat que només en el 0,8% es tracta de l'estatut de refugiat), al 100% de les persones iraquianes i al 90% de les procedents de Somàlia, quasi no ho fa amb el 15% de les procedents d'Ucraïna i amb cap de les procedents de Veneçuela, Colòmbia, Mali, Hondures o El Salvador" (pàg.57).

³⁵² Les de Catalunya són de la Secretaria d'Igualtat, Migracions i Ciutadania del Govern de la Generalitat, *Activitat de la Secretaria d'Igualtat, Migracions i Ciutadania en matèria d'estrangeria*. Per a les persones refugiades que finalitzen el Programa estatal de refugi a Catalunya sense haver assolit una autonomia suficient a partir del mes de gener del 2017 s'ha desplegat el Programa català de refugi.

³⁵³ Es tracta de població de nacionalitat espanyola, sigui aquesta l'única o no, que ara viuen habitualment fora de Catalunya, però que van estar inscrits en un municipi català abans de residir a l'estranger. Aquesta població es comptabilitza mitjançant el Padró d'habitants residents a l'estranger que pren les dades existents en el Registre de Matrícula de cada oficina consular o secció consular de les missions diplomàtiques. Cal tenir en compte que, tot i que la residència està fixada a l'estranger, es manté el vincle amb els municipis catalans en els quals estan inscrits a efectes electorals.

La distribució entre els sexes en aquesta ocasió està molt equilibrada, sent el 49,6% dones. Per edat, dos de cada tres persones residents a l'estranger té entre 15 i 64 anys (65,3% del total). Els/les menors de 15 anys concentren el 20,2% i els/les més grans de 65 anys, el 14,5%. Aquesta estructura per edats és similar a la del conjunt poblacional. Amb tot, la distribució per edats varia en funció del continent de residència, de tal forma que la proporció dels menors de 15 anys s'eleva fins al 53,0% als residents en països africans, la de les persones amb edats compreses entre els 15 i els 64 fins al 71,4% en el països europeus no comunitaris i la de les persones més grans de 65 anys fins al 20,0% en els països de l'Amèrica del Sud (vegeu la taula IV.1.A.T16 de l'annex)

GRÀFIC IV.1.G7 Evolució del nombre de residents a l'estranger segons els principals països de destinació. 2017-2018



Unitats: nombres absoluts.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades d'Idescat, Padró d'habitants a l'estranger.

Atenent el lloc de naixement, cal tenir en compte que el 33,9% de la població empadronada als municipis catalans, de nacionalitat espanyola i resident a l'estranger va néixer a Catalunya, mentre que el 49,0% va néixer al mateix país de residència actual (102.448 persones i 148.270 persones, respectivament). La resta van néixer a altres comunitats autònomes (4,6%) o a altres països (12,4%)³⁵⁴ (vegeu el gràfic IV.1.A.G12 i la taula IV.1.A.T16 de l'annex).

França, Argentina i Alemanya són els països amb un nombre més alt de persones emigrades de Catalunya; una de cada tres persones residents a l'estranger han escollit aquests països com a destí (el 30,9%). Si a aquests països s'afegeixen els Estats Units, el Regne Unit i Mèxic s'obté el destí del 49,3% de les persones emigrades. Les persones nascudes a Catalunya mostren una clara preferència per França (16.376 persones, el 16,0% del total), Alemanya (10.031), Regne Unit (9.417) i Andorra (9.202). Les persones nascudes a l'estranger en conjunt mostren més dispersió entre les destinacions, tot i que destaquen alguns països com Argentina (23.793, el 16%), França (13.506) i Mèxic (13.134).

Finalment, cal esmentar que l'any 2018 s'han registrat 30.547 noves inscripcions al Padró d'habitants residents a l'estranger que es produeixen per naixement, nacionalització, omissió i emigració de Catalunya a l'estranger, de les quals hi ha 15.779 en què els titulars són homes. Pel que fa a la distribució per edats, s'observa una proporció més elevada en el grup d'edat de les persones menors de 15 anys que el pes que aquest col·lectiu té en el conjunt dels residents a l'estranger. Les noves inscripcions de les persones menors de 15 anys absorbeixen el 38,2% de les noves inscripcions, si bé, com s'ha esmentat, el col·lectiu concentra el 20,2% dels residents a l'estranger (vegeu el gràfic IV.1.A.G13 de l'annex).

³⁵⁴ A més, hi ha un 0,2%, 579 persones, que no consta on van néixer.

En coherència amb els països de destinació escollits s'observa que quatre de cada deu noves inscripcions s'ha registrat en algun país comunitari, mentre que quatre més s'han fet en els d'Amèrica (13.016, el 42,6% del total i 12.257, el 40,1% del total, respectivament). Entre els països comunitaris destaquen les realitzades a França, el Regne Unit i Alemanya (3.824, 3.612 i 2.814, respectivament), mentre que a l'Amèrica destaquen les dels Estats Units, Equador i d'Argentina (2.228, 1.860 i 1.388, respectivament).

La immigració trenca la tendència decreixent dels darrers anys.

En l'anàlisi dels **processos migratoris** a Catalunya el 2017 les dades mostren que el Padró municipal registra un augment de 17.964 persones més (+1,8%), trencant d'aquesta manera la tendència decreixent dels darrers anys (vegeu la taula IV.1.A.T17).³⁵⁵

En relació amb l'any anterior, el nombre d'estrangers va experimentar un increment en la majoria de les nacionalitats. Entre les nacionalitats que més han augmentat el nombre de persones empadronades a Catalunya convé destacar els/les nacionals d'Amèrica del Nord i Central amb 6.881 persones més (el 9,8% més), els/les de països europeus no comunitaris i els/les d'Amèrica del Sud (+3.712 i +3.687, respectivament). Per contra, les persones d'alguna nacionalitat africana han vist reduït el nombre de residents a Catalunya, ja que hi ha 4.520 persones menys empadronades (-1,6%). En l'anàlisi dels moviments migratoris experimentats per cadascuna de les nacionalitats s'observa que hi ha un descens de les persones nacionals del Marroc (-4.302), de Bolívia (-2.079), d'Equador (-1.971) i de Romania (-1.803). L'efecte contrari es troba entre les persones nacionals d'Hondures (+4.033), Veneçuela (+2.722), de la Xina (2.644) i d'Itàlia (2.340) (vegeu el gràfic IV.1.A.G14 de l'annex).

En relació amb les comarques que més moviments migratoris han registrat, convé destacar el Barcelonès, que ha viscut un increment de 20.179 persones de nacionalitat estrangera, seguit a força distància pel Vallès Occidental, que creix en 1.596 persones. Val a dir que la major part de les comarques han viscut un descens en les persones de nacionalitat estrangera empadronades, sent els més notoris els registrats a l'Alt Empordà, el Baix Camp, el Segrià i el Vallès Oriental (1.356, 1.231, 1.147 i 1.114 persones menys, respectivament).

Finalment, en el cas dels fluxos migratoris de sortida del territori, també cal fer referència als registres sobre sortides que ofereixen dades sobre les persones que s'acullen a programes de retorn voluntari, si bé es tracta de xifres molt discretes (58 persones al llarg del 2017).³⁵⁶

Per a més informació sobre la normativa relacionada amb la demografia i la immigració, aprovada durant l'any 2017, vegeu el [Recull normatiu al web del CTESC](#).

³⁵⁵ Altrament, cal tenir present que el padró pot reflectir processos migratoris de persones que van tenir lloc fa més temps i que, en absència d'una renovació de la inscripció al padró, enguany s'ha produït la baixa per inscripció indeguda.

³⁵⁶ La major part d'elles són originàries d'algun país sud-americà, entre les quals destaquen en nombre les persones retornades d'Hondures (11), Uruguai (10) i Colòmbia (8). Pel que fa al gènere, les xifres fan referència a 32 dones i 26 homes. Per demarcacions, la meitat s'han tramitat a Barcelona (24). Altres característiques són que 42 d'aquestes persones tenen edats inferiors als 34 anys, mentre que laboralment 34 estaven aturades i 32 d'elles havien treballat al sector serveis. Val a dir que el temps de permanència a Catalunya havia estat curt, ja que en 28 dels casos era inferior a 1 any i en 20 casos més entre 1 i dos anys.

13. SALUT

13.1. LA SALUT DE LA POBLACIÓ CATALANA

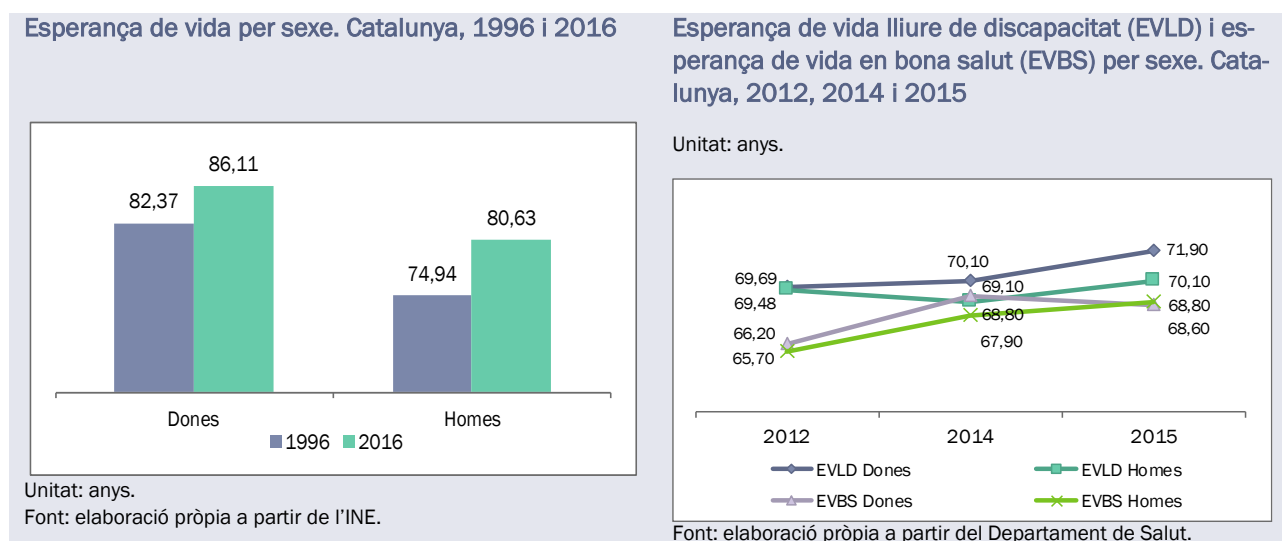
13.1.1. ESPERANÇA DE VIDA I MORTALITAT

L'esperança de vida, l'esperança de vida lliure de discapacitat i l'esperança de vida en bona salut evolucionen favorablement.

Tal com s'ha comentat en l'apartat IV.1. sobre dinàmica demogràfica, l'any 2016 l'esperança de vida en néixer (EV) a Catalunya és de 83,43 anys (86,11 en el cas de les dones i 80,63 en el dels homes). L'EV ha estat globalment positiva en els darrers vint anys, un període de temps al llarg del qual ha augmentat gairebé cinc anys.

L'EV no informa sobre la qualitat de vida de les persones des del punt de vista de la seva salut. En canvi, l'esperança de vida lliure de discapacitat (EVLD) i l'esperança de vida en bona salut (EVBS) tenen en compte els fenòmens de mortalitat i morbiditat.³⁵⁷ L'any 2015 l'EVLD és de 71,03 anys i l'EVBS és de 68,75.³⁵⁸ Tots dos indicadors han evolucionat globalment de manera positiva des de l'any 1994. Les persones viuen ara més anys de mitjana lliures de la condició de discapacitat i, sobretot, en bona salut. L'EVBS de dones i homes pràcticament coincideixen, tal com s'observa en el gràfic IV.2.G1, encara que les dones viuen de mitjana més anys.

GRÀFIC IV.2.G1 Esperança de vida, esperança de vida lliure de discapacitat i esperança de vida en bona salut per sexe. Catalunya, 1996, 2012, 2014, 2015 i 2016



Les primeres causes de mort són les malalties per càncer i les malalties del sistema circulatori. La mortalitat evitable es manté relativament estable ençà de l'any 2009.

La **mortalitat** és un indicador complementari de l'EV que proporciona informació sobre l'estat de salut de la població i l'evolució de fenòmens epidemiològics (vegeu l'apartat IV.1. sobre dinàmica demogràfica).

³⁵⁷ Vegeu *Esperança de vida, lliure de discapacitat i en bona salut a Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Salut, 2014. Consulta: abril de 2018.

³⁵⁸ *Anàlisi de la mortalitat a Catalunya 2015: avanç de resultats*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Salut, 2017. Consulta: abril de 2018.

D'acord amb les dades de l'Institut Nacional d'Estadística (INE) de l'any 2016,³⁵⁹ la proporció de defuncions per càncer a Catalunya és del 27,88% i la de defuncions per malalties del sistema circulatori, del 26,71%. La tercera i quarta causa de mort són les malalties del sistema respiratori (10,45%) i les malalties del sistema nerviós i dels òrgans dels sentits (7,68%). La causa més freqüent de defunció en les dones són les malalties del sistema circulatori (28,82%), mentre que en els homes ho són els tumors (33,24%).

Pel que fa a les causes detallades de mortalitat, un any abans -el 2015- es constata que les demències i les malalties cerebrovasculares eren les causes que provocaven el nombre més elevat de defuncions en les dones, seguides de la malaltia d'Alzheimer. En els homes havien estat els tumors malignes de pulmó, la cardiopatia isquèmica i el grup de bronquitis i asma.³⁶⁰

De fet, els tumors ocasionen l'any 2015 el 52,3% dels anys potencials de vida perduts (APVP) per **mort prematura** en les dones i el 39,3% en els homes. Al mateix temps, les causes de mort prematura que l'any 2015 han provocat la pèrdua mitjana d'anys de vida més elevada a les persones que les han patit són els accidents de trànsit (28,6 anys), els enverinaments accidentals (26,3 anys) i els suïcidis i autoleisions (23,21 anys).

La **mortalitat evitable** es mostra relativament estable amb algunes variacions interanuals. Les taxes de defunció per causes que es consideren susceptibles d'intervenció a través dels serveis d'assistència sanitària (rehabilitació i tractament) descriuen una tendència decreixent des de l'any 1999, mentre que les taxes de defunció per causes susceptibles d'intervenció a través de les polítiques sanitàries intersectorials (promoció i prevenció) evolucionen en sentit contrari –especialment en el cas de les dones– des de l'any 2008. L'any 2015 el primer conjunt de causes va provocar 3.107 defuncions evitables i el segon 8.427, la xifra més elevada de la sèrie des de l'any 2008.

Les causes de mortalitat evitable que han ocasionat les taxes més elevades de defunció en les dones són el tumor maligne de mama (14,68) i el tumor maligne de pulmó (13,40) i, en els homes, el tumor maligne de pulmó (49,18) i la malaltia isquèmica del cor (47,54).

El Pla de salut de Catalunya 2016-2020³⁶¹ es proposa seguir augmentant l'EVBS, així com disminuir la mortalitat per càncer i per malalties circulatòries, respiratòries i mentals. A banda d'això, els 28 objectius del pla també preveuen millorar els indicadors de risc (*i.e.* tabaquisme, sedentarisme, mals hàbits alimentaris i consum excessiu d'alcohol), reduir l'impacte de malalties prevalents com el VIH, les infeccions de transmissió sexual (ITS) o la fractura de fèmur i millorar la qualitat dels serveis i la seguretat.

13.1.2. MORBIDITAT

8 de cada 10 persones valora positivament el seu estat de salut i 1 de cada 3 pateix alguna malaltia o problema de salut crònic. Ambdós indicadors tenen diferències de gènere, classe social i nivell d'estudis.

D'acord amb les dades de l'Enquesta de salut de Catalunya 2016 (ESCA 2016),³⁶² vuit de cada deu persones fa una valoració positiva del seu estat de salut. La prevalença de l'**autopercepció positiva de l'estat de salut** s'ha estabilitzat a l'entorn d'aquestes xifres des de l'any 2010. Més concretament, el 83,4% de

³⁵⁹ Vegeu "Estadística de defunció segons causa de mort" en el lloc web de l'INE. Consulta: abril de 2018.

³⁶⁰ Aquestes i la resta de dades sobre mortalitat (*i.e.* mort prematura i mortalitat evitable) provenen del document *Anàlisi de la mortalitat a Catalunya 2015: avanç de resultats*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Salut 2017. Consulta: abril de 2018.

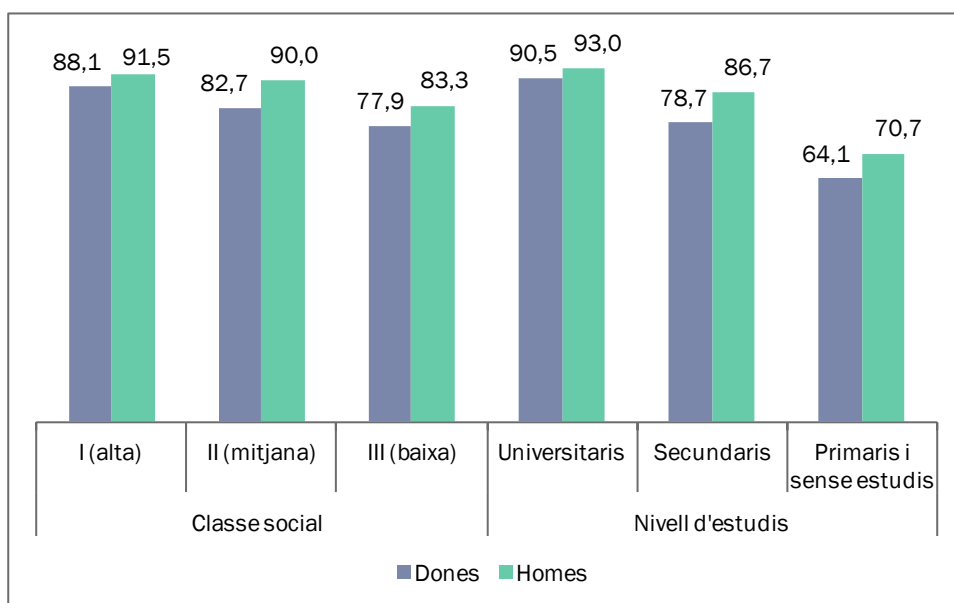
³⁶¹ Vegeu el *Pla de salut 2016-2020* en el lloc web del Departament de Salut. Consulta: juny de 2018.

³⁶² Vegeu taules i documents a "Enquesta de salut de Catalunya 2016" en el *lloc web del Departament de Salut sobre resultats de l'ESCA*. Consulta: abril de 2018. En el moment d'elaboració d'aquesta MSEL, no es disposa de les dades de l'ESCA corresponents a l'edició del 2017.

la població general considera que la seva salut és "bona", "molt bona" o "excel·lent" enfront del 16,6% restant, que la valora com a "regular" o "dolenta".

Si es deixa de banda l'edat, les persones que manifesten tenir un estat de salut pitjor són les dones amb estudis primari o sense estudis, seguides de les dones de la classe social III (baixa).³⁶³ En l'extrem contrari s'hi troben els homes amb estudis universitaris seguits dels homes de la classe social I (alta).

GRÀFIC IV.2.G2 Autopercepció positiva (excel·lent, molt bona i bona) de l'estat de salut en la població general per sexe, classe social i nivell d'estudi. Catalunya, 2016



Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Salut.

La cronicitat en salut o els **trastorns crònics** són un fenomen cada cop més rellevant degut a l'envelliment poblacional, les millores diagnòstiques i els avenços terapèutics, els quals allarguen l'EV de les persones amb malalties. L'any 2016, el 34,9% de la població general de Catalunya manifesta patir alguna malaltia o problema de salut crònic, entès com aquell que dura o s'espera que tingui una durada superior a sis mesos.

Si es deixa de banda l'edat, les dones amb estudis primaris o sense estudis seguides de les dones de la classe social III (baixa) són les persones amb la prevalença més elevada de malalties o problemes de salut crònics: 56,3% i 39,2%, respectivament. Contràriament, els homes de la classe social II (mitjana) seguits dels homes amb estudis universitaris són les persones amb la prevalença més baixa de cronicitat: 27,1% i 30,4%, respectivament.

El Programa de prevenció i atenció a la cronicitat de Catalunya (**PPAC**) va ser l'instrument mitjançant el qual el Departament de Salut va determinar a partir de l'any 2012 les línies directrius per impulsar, planificar i coordinar les actuacions a desenvolupar en els àmbits de la prevenció i atenció a les malalties cròniques. El PPAC té com a missió aportar un nou model d'atenció integrada social i sanitària per a tots els ciutadans de Catalunya.³⁶⁴

³⁶³ Segons l'ESCA (2016), la variable classe social es determina a través de la posició socioprofessional de les persones enquestades (variable d'aproximació o proxy). La classe social I està formada per les persones que desenvolupen tasques de direcció i gerència i pels i per les professionals universitaris; la classe social II per les persones que tenen ocupacions intermèdies i pels treballadors i treballadores per compte propi; i la classe social III pels treballadors i treballadores manuals.

³⁶⁴ Per a més informació, consulteu el [lloc web del Departament de Salut sobre el PPAC](#). Consulta: abril de 2018.

Més recentment, l'any 2014 es crea el Pla interdepartamental d'atenció i interacció social i sanitària (**PIAISS**) sota l'empара del Departament de la Presidència i amb la participació dels departaments de Salut i de Benestar Social i Família (actual Departament de Treball, Afers Socials i Famílies). La voluntat del PIAISS és canalitzar les actuacions necessàries per fer realitat un sistema que garanteixi l'atenció integrada social i sanitària centrada en la persona. El model català d'atenció integrada proposa atendre les persones tenint en compte les seves preferències, necessitats, percepcions i expectatives i garantint la continuïtat assistencial.³⁶⁵

13.1.3. MALALTIES DE DECLARACIÓ OBLIGATÒRIA

La taxa de nous diagnòstics de VIH es manté relativament estable, però està per sobre de la mitjana europea. Continua augmentant la incidència de les infeccions de transmissió sexual.

Durant el 2016, el nombre de nous diagnòstics de **VIH** a Catalunya és de 781, xifra que representa una taxa de 10,9 casos per 100.000 persones. L'any 2016 Catalunya té una de les taxes més elevades de nous diagnòstics de VIH de la UE, on la mitjana és de 6,3 casos per 100.000 persones.³⁶⁶

La taxa de diagnòstics s'ha mantingut estable a Catalunya al llarg dels darrers deu anys, però es constaten tendències diferents en funció de la via de transmissió. Els diagnòstics en els homes que tenen sexe amb homes (HSH) s'han incrementat un 44% entre els anys 2006 i 2016. Al mateix temps, es manté el nombre elevat de persones immigrades en els nous diagnòstics de VIH (el 42%).

El 43% dels casos dels quals es disposa d'aquest tipus d'informació és un diagnòstic tardà (DT) i d'aquests, el 23% compleix amb els criteris de diagnòstic tardà amb malaltia avançada (DTA). La proporció de DT és superior en les dones, en les persones de més edat i en els homes que tenen sexe amb dones i les dones que tenen sexe amb homes. La proporció de DT del VIH dels darrers deu anys continua en descens i ha passat del 49% en 2007 al 43% en 2016.

Pel que fa a la **Sida**, el nombre de casos declarats l'any 2016 és de 94, xifra que representa una taxa global d'1,3 casos per 100.000 persones. El nombre de diagnòstics de SIDA continua en descens com a conseqüència de l'accés als tractaments antiretrovirals.

Finalment, l'any 2016 es manté el creixement de les **infeccions de transmissió sexual** (ITS) que té lloc des de finals dels anys 90. Aquesta tendència té a veure amb la millora dels sistemes de vigilància epidemiològica (i.e. detecció i notificació de casos) i amb canvis en les conductes sexuals.³⁶⁷

Partint de les dades de l'*Informe de vigilància epidemiològica del Centre d'Estudis Epidemiològics sobre les Infeccions de Transmissió Sexual i Sida de Catalunya (CEEISCAT)*, l'any 2016 les ITS més rellevants - en tant que més freqüents i amb tractament antibiòtic d'origen bacterià- són la clamídia, la gonocòccia i la sífilis infecciosa. Les taxes de nous diagnòstics per 100.000 persones d'aquestes infeccions són de 55,1 37,9 i 20,3, respectivament, totes elles superiors a les registrades un any abans (39,3, 26,5 i 18,8).

La incidència de les ITS a Catalunya és desigual i és més elevada en les persones joves de menys de 25 anys, les persones immigrades i els HSH.

Es manté la millora dels indicadors de control de la tuberculosi. Tot i això, aquesta malaltia encara presenta a Catalunya una incidència superior a la dels països industrialitzats del seu entorn.

³⁶⁵ Per a més informació, consulteu el [lloc web del Departament de la Presidència sobre el PIAISS](#). Consulta: abril de 2018.

³⁶⁶ *Vigilància epidemiològica de la infecció pel VIH i la SIDA a Catalunya: informe anual 2016*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Centre d'Estudis Epidemiològics sobre les Infeccions de Transmissió Sexual i Sida de Catalunya, 2017. Consulta: abril de 2018.

³⁶⁷ *Vigilància epidemiològica de les infeccions de transmissió sexual a Catalunya. A partir del sistema de notificació de malalties de declaració obligatòria i del sistema de notificació microbiològica: Informe anual 2016*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Centre d'Estudis Epidemiològics sobre les Infeccions de Transmissió Sexual i Sida de Catalunya, 2017. Consulta: abril de 2018.

La **tuberculosi** (TB) és encara un problema de salut pública global que afecta milions de persones al món. Es calcula que 10,4 milions de persones van contraure la malaltia l'any 2016. La difusió de la tuberculosi multiresistent (TB-MDR) representa una amenaça per al control mundial d'aquesta malaltia.³⁶⁸

Durant l'any 2016, s'han notificat 1.000 casos de TB en persones residents a Catalunya. Aquesta xifra representa una taxa d'incidència de 13,3 per 100.000 persones i un descens del 7,2% respecte de l'any anterior. Les taxes d'incidència de TB varien dins del territori des dels 6,1 casos per 100.000 persones al Servei de Vigilància Epidemiològica (SVE) de Terres de l'Ebre fins als 18,1 a l'SVE de Lleida o els 16,1 de la ciutat de Barcelona.

Dels 1.000 casos detectats, el 61,9% són homes i el 38,1% restant, dones. De fet, la davallada respecte de l'any 2015 s'ha produït sobretot en les dones (el 12,3%) i no tant en els homes (el 4%). Per un altre costat, el 45,8% dels casos es donen en població immigrada -més afectada que la població autòctona per alguns factors de risc associats a la TB. Cal destacar que entre el 2015 i el 2016 la proporció de casos en situació de precarietat social ha augmentat del 16,5 al 18,2%.

Es manté la millora dels indicadors generals de control d'aquesta malaltia, com ara la reducció de la incidència, l'augment de la realització d'estudis de contactes en els casos de TB pulmonar i l'increment de la taxa de compliment del tractament (el 87,7% dels casos de TBC declarats l'any 2015 han conclòs el tractament amb indicació de "cura" o "complet"). Tot i això, el retard diagnòstic de la TB continua sent molt alt i, fins i tot, superior a l'observat l'any anterior.

A més, la TB presenta a Catalunya una incidència superior a la dels països industrialitzats del seu entorn. Per aquest motiu no entra a formar part dels països amb incidència baixa de TBC, que l'Organització Mundial de la Salut (OMS) defineix com els que presenten una incidència inferior o igual a 10 casos per 100.000 habitants. L'estratègia mundial de l'OMS aspira a aconseguir una reducció del 80% en la taxa d'incidència de TBC entre els anys 2015 i 2030 i l'eliminació d'aquesta malaltia al 2050. Per aconseguir-ho a Catalunya, s'ha d'augmentar la intensitat del declivi constatat en els darrers nou anys (del 6% anual mitjà).

13.1.4. HÀBITS I ESTILS DE VIDA

No es detecten millores significatives a l'entorn de l'activitat física i l'alimentació. La meitat de la població de 18 a 74 anys té excés de pes (sobrepès o obesitat).

D'acord amb l'OMS, les actuacions comunitàries de **promoció i prevenció de la salut** són més rendibles que les actuacions de tractament de les malalties i restauració de la bona salut. L'activitat física al llarg del dia i integrada en la rutina diària i l'alimentació saludable -concretament la dieta mediterrània- són de gran valor per a la promoció de la salut i la prevenció i control de malalties.³⁶⁹ Tot i això, el desplegament de les actuacions de salut pública a Catalunya i el conjunt de l'Estat va coincidir en el temps amb una caiguda dels recursos originàriament previstos per a aquesta finalitat.³⁷⁰ El [Pla de salut de Catalunya 2016-2020](#) preveu, a diferència de l'anterior, reforçar l'àmbit de la salut pública i, per això, el converteix en una línia estratègica d'actuació.

³⁶⁸ *Informe anual 2016: Situació epidemiològica i tendència de l'endèmia tuberculosa a Catalunya: prevenció i control de la tuberculosi a Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Agència de Salut Pública de Catalunya, 2018. Consulta: abril de 2018.

³⁶⁹ *Enquesta de salut de Catalunya: comportaments relacionats amb la salut, l'estat de salut i l'ús de serveis sanitaris a Catalunya: informe dels principals resultats 2015*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2016. Consulta: abril de 2018.

³⁷⁰ *La reforma del sistema sanitario en España. Cauces: cuadernos del Consejo Económico y Social*, núm. 3 (primavera 2013), p. 33-41. Madrid: Consell Econòmic i Social d'Espanya. Consulta: abril de 2017.

Segons els resultats de l'ESCA del 2016, el 19,1% de la població de 15 a 69 anys és sedentària (no assoleix un nivell d'**activitat física** saludable).³⁷¹ En les dones d'aquestes edats, la prevalença del sedentarisme és del 21,8% i en els homes, del 13,8%. Pel que fa a la població infantil de 3 a 14 anys, només el 30,6% practica un estil d'oci actiu, és a dir, fan com a mínim una hora diària d'activitat física extraescolar esportiva o juguen diàriament al parc o al carrer. Aquest percentatge s'incrementa fins al 34,2% en els nens i decau fins al 26,9% en les nenes.

Pel que fa als **hàbits alimentaris**, el 27,6% de la població de més de 14 anys no fa un seguiment adequat de les recomanacions de la dieta mediterrània. Aquesta manca d'hàbit és superior en els homes (el 31,8%) que en les dones (el 23,6%). El consum freqüent de productes hipercalòrics en la població de 3 a 14 anys és del 33%. Més concretament, el 32,9% de les nenes i el 33,1% dels nens consumeixen aquests productes més de tres vegades a la setmana.

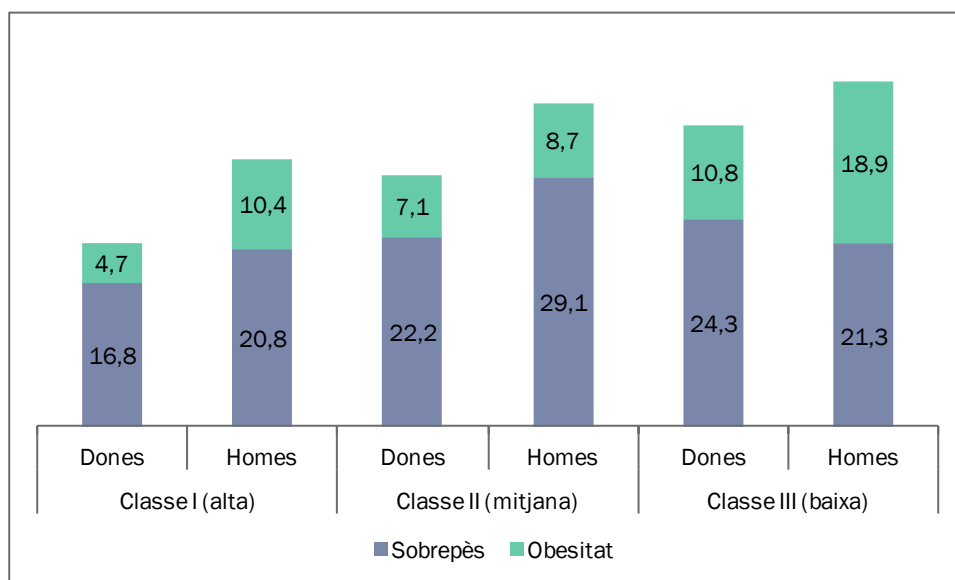
Els hàbits de vida no saludables causen un dels problemes de salut pública més preocupants al món segons l'OMS: el de l'**obesitat**. Catalunya no és cap excepció: l'any 2016, el 14,4% de les dones i el 14,8% dels homes de 18 a 74 anys té obesitat. Al mateix temps, el 27,3% de les dones i el 43,2% dels homes d'aquestes edats té sobrepès. Això significa que la meitat de la població d'aquestes edats (el 49,9%) té excés de pes (*i.e.* sobrepès o obesitat). Quant a la població infantil entre sis i dotze anys, el 8,5% de les nenes i el 15,4% dels nens té obesitat, i el 21,8% i el 22,5%, respectivament, té sobrepès. En conjunt, el 34,2% dels nens i nenes d'aquestes edats té excés de pes.

Les dades de l'ESCA posen de manifest l'existència d'una relació general entre els hàbits d'activitat física i alimentació, d'una banda, i el gènere, la classe social i/o el nivell d'estudis de les persones de l'altra. Aquesta relació es tradueix en una prevalença d'excés de pes més elevada en les persones de la classe social menys afavorida i en les persones amb estudis primaris o sense, tant en el cas dels homes com de les dones.

Alhora, no es registren millores significatives a l'entorn de l'activitat física i l'alimentació, a excepció probablement de l'augment de l'activitat física saludable en la població general des del 2014. Contràriament, s'ha trencat la tendència ascendent en l'oci actiu observada des del 2010 en la població infantil i es constata un descens de la prevalença en el darrer bienni. De la mateixa manera, creix el consum infantil freqüent de productes hipercalòrics des del 2014.

³⁷¹ Aquestes i altres dades sobre hàbits i estils de vida (*i.e.* activitat física, alimentació, tabaquisme i alcohol) estan disponibles al [lloc web sobre resultats de l'Enquesta de salut de Catalunya 2016](#). Consulta: abril de 2016.

GRÀFIC IV.2.G3 Sobrepès i obesitat en la població infantil de 6 a 12 anys per classe social segons ocupació de la persona de referència de la llar i sexe. Catalunya, 2016



Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Salut.

El tabaquisme descriu una tendència a la baixa, però el 22,9% de la població de més de 14 anys és fumadora diària. Es constata un nou repunt en el consum de risc d'alcohol.

El **consum de tabac** és la primera causa de pèrdua de salut i de mortalitat prematura i evitable.³⁷² El percentatge d'homes fumadors ha anat disminuint en el període 1994-2016, mentre que el de dones fumadores es manté estable des de 2013. Al mateix temps, l'abandonament de l'hàbit tabàquic descriu una tendència creixent: la taxa d'abandonament en la població de 15 anys i més³⁷³ s'ha incrementat del 43,5% l'any 2013 al 44,3% el 2014 i el 2015 i al 47,7% al 2016.

Tot i això, el 22,9% de les persones de més de 14 anys es declara fumadora diària segons l'ESCA 2016. La prevalença del tabaquisme és més elevada en els homes que en les dones en tots els trams d'edat, en els grups d'edats més joves, en els homes de la classe social més desafavorida i en les persones amb estudis secundaris.

Aquest mateix any, l'11,1% de les persones de més de 14 anys està exposada al fum ambiental del tabac a casa i el 16,0% dels nens i nenes de fins a 14 anys conviuen amb una o més persones que fumen dins la llar. Aquesta exposició és més freqüent entre els infants de la classe social menys afavorida (el 19,9%) i quan la mare té estudis primaris o no en té (el 21,8%).

Quant a l'**alcohol**, les dades del 2016 posen de manifest un repunt en el consum de risc d'aquesta substància similar al que va tenir lloc l'any 2014. Així, 4,5% de les persones de més de 14 anys practica un consum de risc en què es busca la intoxicació enfront del 3,8% del 2015. El consum de risc d'alcohol és més elevat en els homes que en les dones (6,9% vs. 2,2%) en tots els trams d'edat, en els grups més joves (de 15 a 44 anys), en les persones de la classe social més afavorida i en les persones amb estudis universitaris.

L'any 2016 es redueix l'accidentalitat i el nombre de víctimes mortals en accidents de trànsit. S'està avançant cap al compliment de l'objectiu europeu de reducció de les víctimes mortals.

³⁷² *Enquesta de salut de Catalunya: comportaments relacionats amb la salut, l'estat de salut i l'ús de serveis sanitaris a Catalunya: informe dels principals resultats 2015.* Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Salut, 2016. Consulta: maig de 2018.

³⁷³ $\text{Persones exfumadores} / [\text{persones fumadores} + \text{persones exfumadores}] \times 100.$

L'any 2015, Catalunya continua situant-se dins dels grup de països de la UE amb un nombre més baix de víctimes mortals en accidents de trànsit per 1.000.000 d'habitants. Els països amb uns índexs més alts són els de l'est d'Europa, juntament amb Letònia i Lituània. Contràriament, els països que tenen uns índexs més baixos són els del nord d'Europa: Suècia (27), Regne Unit (28), Dinamarca (31), Països Baixos (31) i Irlanda (36). Els països del sud d'Europa presenten uns índexs intermedis o alts, llevat de Malta (26), Espanya (36) i Catalunya (39), on el nombre relatiu de víctimes mortals en accidents de trànsit és inferior al dels seus veïns.³⁷⁴

Tal com s'ha comentat en edicions anteriors de l'MSEL, estadísticament s'està avançant cap al compliment de l'objectiu de reducció del 50% del nombre de víctimes mortals en el període 2010-2020 que estableix el Pla estratègic de seguretat viària de Catalunya 2014-2020 (PESV),³⁷⁵ d'acord amb el Programa d'acció europeu de seguretat viària. Tot i això, les dades publicades en els darrers anuaris estadístics d'accidents de trànsit a Catalunya³⁷⁶ apunten cap a una possible desacceleració en la línia de reducció de la sinistralitat a la xarxa viària.

De fet, l'any 2015 es detecta un relaxament de la disciplina en la conducció (*i.e.* velocitat inadequada, distraccions, consum d'alcohol i estupefaents, etc.) que es tradueix en un increment del 7% respecte de l'any anterior en el nombre de víctimes mortals a 30 dies en accidents de trànsit (de 272 a 291).³⁷⁷

L'any 2016, però, es redueix tant l'accidentalitat com les víctimes mortals en accident de trànsit: s'han registrat 231 víctimes mortals a 24 hores i 282 a 30 dies, fet que significa una reducció de l'11,5% i el 3,1% en comparació l'any anterior i del 31,9% i el 26% en comparació amb el 2010.³⁷⁸

Per tal d'assolir els objectius establerts en el PESV, el Pla de seguretat viària 2017-2019 estableix accions específiques per a la millora de la seguretat viària basats en els marges potencials de millora o grups de risc que s'han detectat a la xarxa viària catalana:

- **Collectius vulnerables:** gent gran, com a vianants i conductors de turismes; joves de 18 a 24 anys, com a conductors de turismes; motoristes homes de qualsevol edat; ciclistes en general i amb risc entre 55 i 64 anys; i vianants
- **Riscos detectats:** consum d'alcohol, drogues i psicofàrmacs durant la conducció; control de l'ús de dispositius mòbils durant la conducció; i accidents simples (*i.e.* de vehicles sols)
- **Àmbits destacats de treball:** accidentalitat en zona urbana; i accidentalitat de trànsit laboral (en jornada i en desplaçament en anar i tornar de la feina) (vegeu l'apartat III.4 sobre prevenció de riscos i sinistralitat laboral).

³⁷⁴ [Pla de seguretat viària 2017-2019](#). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Servei Català de Trànsit, 2017. Consulta: abril de 2018.

³⁷⁵ [Pla estratègic de seguretat viària de Catalunya 2014-2020](#). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Servei Català del Trànsit, 2014. Consulta: maig de 2018.

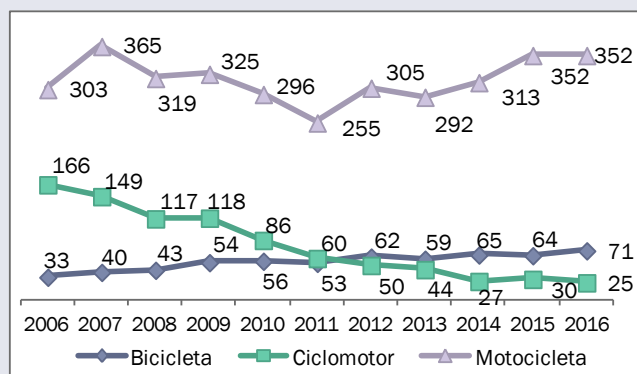
³⁷⁶ Vegeu el [lloc web d'estadístiques generals sobre accidentalitat del Servei Català de Trànsit](#). Consulta: abril de 2018.

³⁷⁷ [Anuari estadístic d'accidents de trànsit a Catalunya 2015](#). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Servei Català del Trànsit, 2016. Consulta: maig de 2018.

³⁷⁸ [Anuari estadístic d'accidents de trànsit a Catalunya 2016](#). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Servei Català del Trànsit, 2016. Consulta: maig de 2018.

GRÀFIC IV.2.G4 Nombre de persones mortes i ferides greus per zona i vehicle de dues rodes. Catalunya, 2006-2016

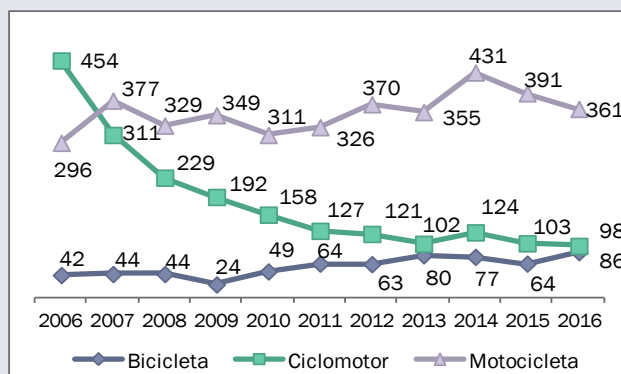
Nombre de persones mortes i ferides greus a zona interurbana per vehicle de dues rodes. Catalunya, 2006-2016



Unitats: nombre de persones.

Font: elaboració pròpia a partir del Servei Català del Trànsit.

Nombre de persones mortes i ferides greus a zona urbana per vehicle de dues rodes. Catalunya, 2006-2016



Unitats: nombre de persones.

Font: elaboració pròpia a partir del Servei Català del Trànsit.

13.2. ELS RECURSOS DEL SISTEMA SANITARI³⁷⁹

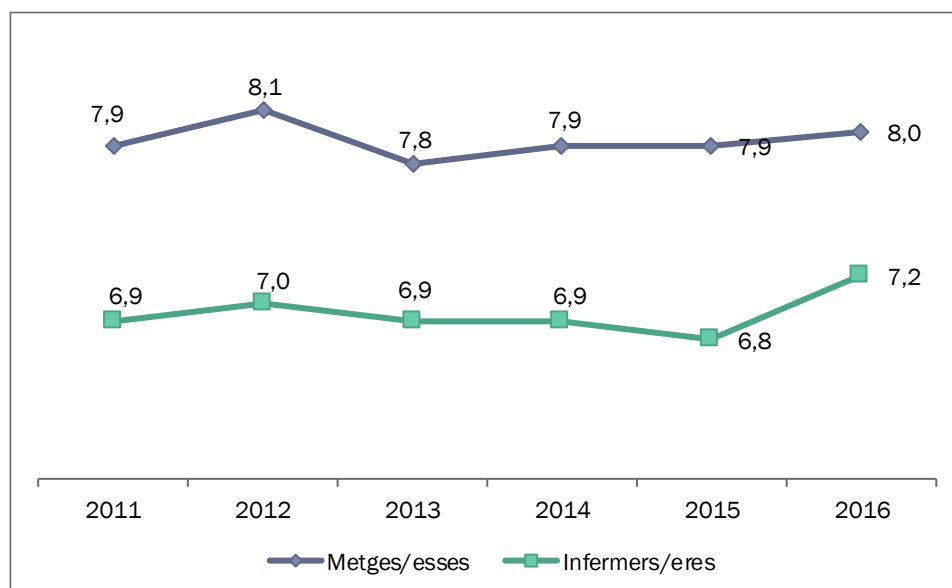
Les ràtios de personal mèdic i d'infermeria a l'atenció primària augmenten l'any 2016.

L'any 2016 s'incrementa el nombre de metges i metgesses i d'infermers i infermeres per 10.000 habitants a l'atenció primària.³⁸⁰ Ambdues ràtios s'aproximen molt a la les del 2012, moment de màxima dotació del sistema. Al mateix temps, el nombre d'equips d'atenció primària (EAP) augmenta en dues unitats i passa de 369 a 371.

³⁷⁹ Les dades que s'analitzen en aquest apartat corresponen exclusivament al sistema sanitari integral d'utilització pública de Catalunya (SIS-CAT). Llevat que s'indiqui el contrari, les dades sobre recursos del sistema sanitari provenen de la *Memòria 2016* del Servei Català de Salut. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Salut, 2016, així com del document "Dades memòria CatSalut 2016" disponible en el [lloc web de Memòries d'activitat anual del CatSalut](#). Consulta: abril de 2018.

³⁸⁰ L'atenció primària és el primer nivell d'accés del ciutadà a l'assistència sanitària. S'articula a partir de les àrees bàsiques de salut (ABS), unitats territorials elementals que concentren el nucli fonamental de l'activitat assistencial en el centre d'atenció primària (CAP). A cada ABS hi ha un equip d'atenció primària (EAP), que és el conjunt de professionals sanitaris i no sanitaris que dirigeix i desenvolupa les seves activitats al CAP. De vegades, l'EAP presta els seus serveis en més d'un CAP. En localitats petites on no hi ha CAP, l'atenció primària s'ofereix des dels consultoris locals. Alguns CAP ofereixen atenció continuada les 24 hores del dia per garantir la continuïtat assistencial de determinats tractaments i per atendre urgències de complexitat baixa i mitjana. Són els anomenats centres d'urgències d'atenció primària (CUAP) o punts d'atenció continuada (PAC) que de vegades estan integrats en serveis d'urgències hospitalàries.

GRÀFIC IV.2.G5 Llocs de treball d'atenció primària per 10.000 habitants. Catalunya 2011-2016



Unitats: llocs de treball per 10.000 habitants.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Salut.

Augmenta la taxa de llits hospitalaris, però disminueix per vuitè any consecutiu la de llits socio-sanitaris.

A l'**atenció hospitalària**³⁸¹ l'any 2016 el nombre de centres d'internament d'aguts del Sistema sanitari integral d'utilització pública de Catalunya (SISCAT) és de 70, un més que en el 2015.³⁸² Alhora, la taxa de llits hospitalaris per 10.000 persones assegurades s'incrementa de 17,2 a 17,5. Aquest fet té lloc en un context de relativa estabilitat de la població assegurada de referència i, per tant, s'explica gràcies a l'increment del nombre de llits instal·lats (de 12.902 a 13.063 unitats entre els anys 2015 i 2016).

Tot i la pèrdua progressiva del paper que té el llit hospitalari com a indicador de la dimensió i la capacitat resolutiva dels sistemes sanitaris, s'ha de destacar que la taxa global de llits hospitalaris (centres públics i privats) de Catalunya se situava l'any 2014 per sota de la de l'UE-27 (45,6 llits per 10.000 persones vs. 52,0).³⁸³ En comparació amb l'OCDE, l'any 2015 aquesta taxa també era més baixa a Catalunya (46,2 llits per 10.000 persones vs. 47,0)³⁸⁴ (vegeu la taula IV.2.A.T1 de l'annex).

³⁸¹ En l'àmbit de l'atenció hospitalària especialitzada, la xarxa de proveïdors està constituïda pels centres hospitalaris d'internament d'aguts integrats en el Sistema sanitari integral d'utilització pública de Catalunya (SISCAT). L'atenció hospitalària constitueix el segon nivell d'atenció sanitària, després del concepte que engloba la promoció de la salut, la prevenció de la malaltia i l'atenció primària. Aquesta xarxa està ordenada en diferents nivells d'estructura, que garanteixen un poder resolutiu diferencial i permeten el trasllat de pacients quan la patologia així ho requereix.

³⁸² La Clínica del Vallès va formar part del SISCAT fins al 15 d'agost del 2016 i l'Hospital General de Catalunya tenia un contracte vigent fins al mes de desembre. Per aquest motiu estan comptabilitzats com a centres de la Regió Sanitària Barcelona i, per tant, també en el còmput global.

³⁸³ La taxa global de llits hospitalaris de Catalunya de l'any 2014 s'ha calculat a partir del [Catálogo nacional de hospitales 2014: actualizado a 31 de diciembre de 2013](#). Madrid: Gobierno de España, Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad, 2014 (nombre de llits hospitalaris) i de [Dades de població de referència 2014](#). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Salut, 2014 (nombre de persones assegurades). Consulta: abril de 2018. El Catàleg nacional d'hospitals recull el nombre de llits instal·lats (incloent les incubadores) en disposició de ser utilitzats, encara que una part no ho estigui, de tots els centres sanitaris que estan autoritzats per actuar sota la denominació genèrica "hospital" (centre amb internament). La taxa de llits hospitalaris de la UE-27 apareix a [Health at a glance: Europe 2016: state of health in the EU cycle](#). París: OECD Publishing, 2016. Consulta: abril de 2018.

³⁸⁴ La taxa global de llits hospitalaris de Catalunya de l'any 2015 s'ha calculat a partir del [Catálogo nacional de hospitales 2015: actualizado a 31 de diciembre de 2014](#). Madrid: Gobierno de España, Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad, 2015 (nombre de llits hospitalaris) i de [Dades de població de referència 2015](#). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Salut, 2015 (nombre de persones assegurades). Consulta: abril de 2018. La taxa de llits hospitalaris de l'OCDE apareix a [Health at a glance 2017: OECD indicators](#). París: OECD Publishing, 2018. Consulta: abril de 2018.

A l'**atenció sociosanitària**³⁸⁵ amb internament el nombre de centres s'incrementa en cinc unitats l'any 2016 (quatre a la ciutat de Barcelona i un a Terrassa), però disminueix per vuitè any consecutiu el nombre de llits disponibles per 10.000 persones grans (de 73,9 l'any 2008 a 60,3 el 2015 i 59,3 el 2016).³⁸⁶ En els últims anys s'ha produït una reconversió dels serveis de llarga estada (i.e. rehabilitació, profilaxi de complicacions i tractament de malalties cròniques de llarga evolució) cap als de mitjana estada (i.e. recuperació funcional i tractament de malalties en fase terminal). Tot i això, l'any 2016 finalitza amb una reducció del nombre de llits tant en els serveis de llarga estada (31 menys) com en els de mitjana estada (69 unitats menys) (vegeu la taula IV.2.A.T2 de l'annex).

Disminueix per cinquè any consecutiu la taxa de places d'hospital de dia sociosanitari. La resta de recursos ambulatoris roman relativament estable llevat dels PADES, que s'incrementen en 7 unitats.

En relació amb l'**atenció sociosanitària ambulatoria**, el nombre de places d'hospital de dia per 10.000 persones disminueix lleugerament malgrat el seu increment en termes absoluts. A banda d'això, la situació de la resta de recursos sociosanitaris alternatius a l'internament és estable llevat dels equips d'atenció integral ambulatoria (EAIA) de tipus geriàtric, els quals s'incrementen en una unitat (de 28 a 29), i dels programes d'atenció domiciliària-equips de suport (PADES), els quals ho fan en 7 (de 118 a 125). Els PADES realitzen atenció directa especialitzada al domicili i són un element de suport per als i les professionals de l'atenció primària i de les unitats bàsiques d'assistència social. Són l'únic recurs d'atenció sociosanitària alternativa a l'internament que experimenta un creixement notable i sostingut al llarg dels últims anys (vegeu la taula IV.2.A.T2 de l'annex).

Disminueix per tercer any consecutiu la taxa de llits d'hospitalització psiquiàtrica. Els recursos ambulatoris romanen estables.

A l'**atenció en salut mental**³⁸⁷ amb internament l'any 2016 es manté estable el nombre d'hospitals monogràfics i centres que presten serveis d'internament psiquiàtric (i.e. serveis de psiquiatria dels hospitals generals i dels centres sociosanitaris autoritzats). Contràriament, continua disminuint el nombre de llits, els quals passen a ser 3.735 (149 menys que al 2015). La disponibilitat d'aquest recurs per 10.000 persones assegurades baixa de 5,2 a 5,0.

Els recursos de l'**atenció en salut mental alternatius a l'internament** romanen estables després de les millores experimentades l'any anterior en els hospitals de dia (vegeu la taula IV.2.A.T3 de l'annex).³⁸⁸

³⁸⁵ L'atenció sociosanitària s'adreça a les persones dependents, no autosuficients a nivell funcional i que requereixen ajuda, vigilància o cura especial (persones grans, amb malalties cròniques degeneratives que cursen discapacitat i/o en situació terminal). Es facilita mitjançant l'internament o bé mitjançant un conjunt de dispositius alternatius a l'internament.

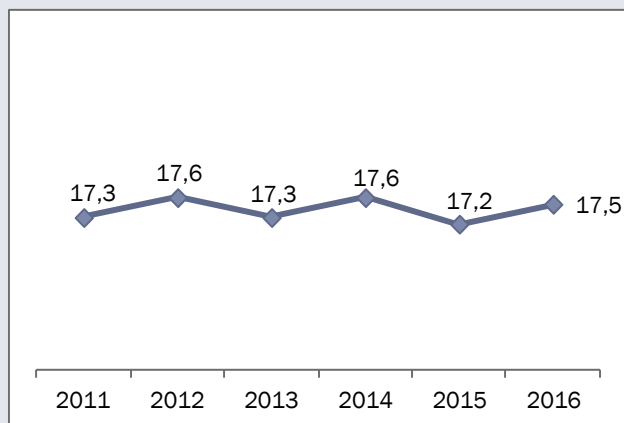
³⁸⁶ La taxa de llits sociosanitaris s'ha calculat en relació amb el nombre de persones de 65 anys i més que hi havia a Catalunya l'any 2016 segons l'[explotació estadística del Padró municipal d'habitants](#) que fa l'Idescat. Consulta: abril de 2018.

³⁸⁷ L'atenció a la salut mental a Catalunya es basa en un model integral i interdisciplinari que prioritza la inserció de les persones malaltes en la comunitat. Es facilita mitjançant l'internament o bé mitjançant un conjunt de dispositius alternatius a l'internament.

³⁸⁸ Les taxes de places d'hospitals de dia psiquiàtrics i de centres de dia de salut mental s'han reduït en relació amb el nombre de persones de fins a 18 anys ("places infantils i juvenils") i de més de 18 anys ("places adults") que hi havia a Catalunya l'any 2016 segons l'[explotació estadística del Padró municipal d'habitants](#) que fa l'Idescat. Consulta: abril de 2018.

GRÀFIC IV.2.G6 Taxa de llits hospitalaris, taxa de llits socio-sanitaris, taxa de places d'hospital de dia socio-sanitari i taxa de llits d'hospitalització psiquiàtrica. Catalunya, 2011-2016

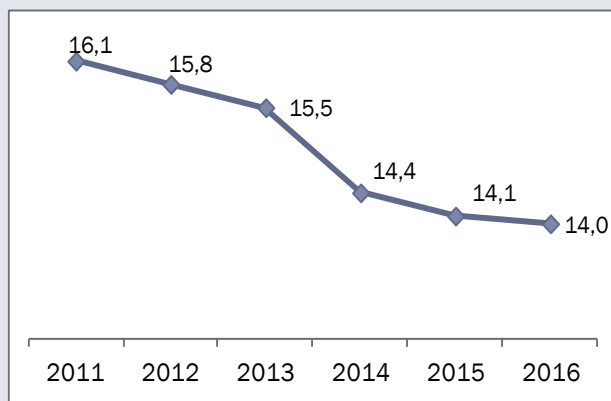
Taxa de llits hospitalaris per 10.000 persones assegurades. Catalunya 2011-2016



Unitats: taxa per 10.000 persones.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Salut.

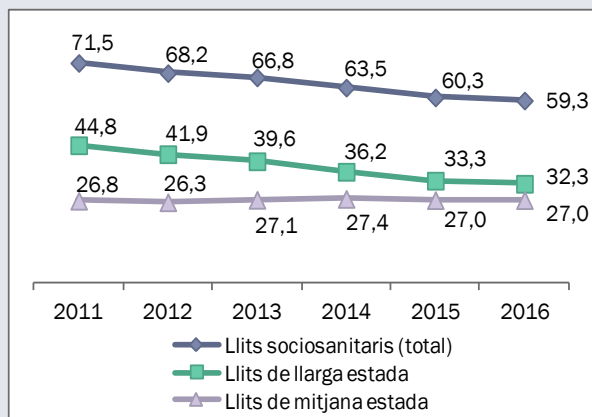
Taxa de places d'hospital de dia socio-sanitari per 10.000 persones de 65 anys i més. Catalunya, 2011-2016



Unitats: taxa per 10.000 persones.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Salut.

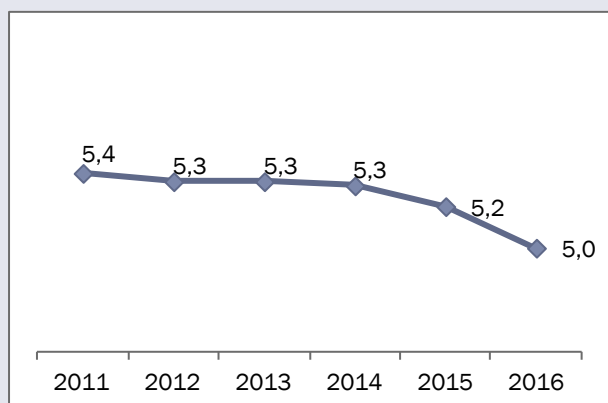
Taxa de llits socio-sanitaris per 10.000 persones de 65 anys i més. Catalunya, 2011-2016



Unitat: taxa per 10.000 persones.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Salut.

Taxa de llits d'hospitalització psiquiàtrica per 10.000 persones assegurades. Catalunya, 2011-2015



Unitats: taxa per 10.000 persones.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Salut.

13.3. L'ACTIVITAT DEL SISTEMA SANITARI³⁸⁹

El nombre de visites a l'atenció primària augmenta per segon any consecutiu. Es constata una tendència creixent en la freqüentació dels serveis.

L'any 2016 s'han notificat 46.625.922 visites al Registre del Conjunt Mínim Bàsic de Dades d'Atenció Primària (CMBD-AP), el 0,7% més que l'any anterior. Aquesta dada fa referència a l'atenció primària finançada pel CatSalut (el 99,6%) que han proporcionat els EAP i els PAC en els centres, en els domicilis

³⁸⁹ Les dades que s'analitzen en aquest apartat corresponen exclusivament al sistema sanitari integral d'utilització pública de Catalunya (SIS-CAT). Llevat que s'indiqui el contrari, les dades sobre recursos del sistema sanitari provenen de *la Memòria 2016* del Servei Català de Salut. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Salut, 2016, així com del document "Dades memòria CatSalut 2016" disponible en el [loc web de Memòries d'activitat anual del CatSalut](#). Consulta: maig de 2018.

o a través del telèfon a persones residents a Catalunya.³⁹⁰ D'aquestes visites, el 97,6% (45.506.900) les han fet els EAP. La freqüentació als EAP i els PAC descriu una tendència creixent per tercer any consecutiu amb 6,0 visites de mitjana per habitant l'any 2014, 6,1 el 2015 i 6,2 el 2016 (vegeu la taula IV.2.A.T4 de l'annex).

Les persones de més de 64 anys representen el 23,5% dels i de les pacients (el 21,8 l'any 2014 i el 23,3% el 2015) i generen el 37,5% de les visites (el 36,8% l'any 2014 i el 38,5% l'any 2015). Per segon any consecutiu, no s'han publicat dades referides a l'activitat anual que produeix l'atenció primària cap a altres nivells assistencials. Es coneix, però, que entre els mesos de setembre i desembre de 2016 el 3,9% de les visites han generat una derivació a l'especialista.

Dins de l'atenció hospitalària destaca un any més l'increment de l'activitat de cirurgia major ambulatoria. Alhora, es redueix la durada mitjana dels contactes.

A l'**atenció hospitalària** l'any 2016 s'han notificat 795.030 contactes al Registre del Conjunt Mínim Bàsic de Dades dels Hospitals d'Aguts (CMBD-HA). Aquesta dada fa referència a l'atenció hospitalària convencional (HC), a la cirurgia major ambulatoria (CMA) i a l'hospitalització domiciliària (HDOM) finançada pel CatSalut que s'ha proporcionat a persones residents a Catalunya (vegeu la taula IV.2.A.T5 de l'annex). La durada mitjana dels contactes s'ha anat reduint al llarg dels últims anys: dels 4,8 dies de mitjana per habitant l'any 2011 als 4,4 el 2016.³⁹¹

Dins de la tendència generalitzada envers la implementació de dispositius alternatius a l'HC destaca l'increment de l'activitat de la CMA (és a dir, dels procediments no urgents duts a terme en situació d'ingrés no superior a 12 hores, incloent la recuperació postquirúrgica) i, sobretot, de l'HDOM. Aquesta alternativa assistencial consisteix a dispensar un conjunt d'atencions i cures mèdiques i d'infermeria de rang hospitalari als pacients al seu domicili sota dues modalitats: "alta precoç" de l'HC i "evitació de l'ingrés" a un HC.

Tal com es va explicar a la MSEL 2015, el nivell d'implementació de l'HDOM és baix: només l'1,6% de les altes hospitalàries entre els anys 2010 i 2014 van ser domiciliàries. Tot i això, el nombre de contactes i pacients d'aquesta modalitat d'atenció hospitalària va créixer el 31,7% i el 33,6%, respectivament, al llarg d'aquest període.

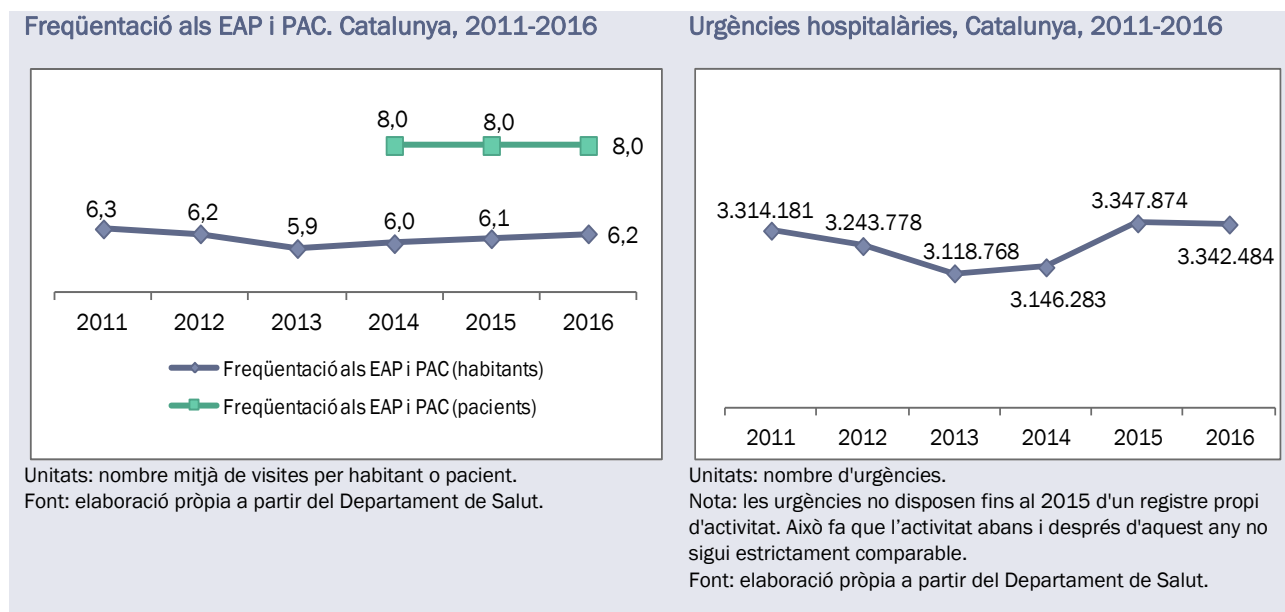
Quant a la resta de modalitats -consultes externes, hospital de dia, cirurgia menor ambulatoria (CmA) i urgències- les dades disponibles no sempre són comparables al llarg del temps. En comparació amb l'any 2015, destaca l'increment del 6,1% de les sessions d'hospital de dia (*i.e.* aplicació de procediments diagnòstics o terapèutics reiterats en un mateix dia), la reducció de l'1,0% de les intervencions de CmA (*i.e.* procediments quirúrgics de baixa complexitat amb anestèsia local o sense anestèsia, sense necessitat de reanimació ni observació postquirúrgica) i l'estabilitat de les urgències hospitalàries (-0,2%) (vegeu la taula IV.2.A.T5 de l'annex).

³⁹⁰ Tal com s'indica a la Memòria 2016 de

CatSalut, no s'hi inclouen les visites fetes a través de les TIC (correu electrònic, La Meva Salut, etc.) per una qüestió de qualitat de les dades ni l'activitat notificada pels 10 equips que treballen en els centres penitenciaris.

³⁹¹ Entre els anys 2011 i 2015 les dades de durada mitjana dels contactes d'atenció hospitalària engloben l'HC i la CMA. La dada del 2016 engloba els contactes d'HC, CMA i HDOM.

GRÀFIC IV.2.G7 Activitat en l'atenció primària i en les urgències hospitalàries. Catalunya, 2011-2016

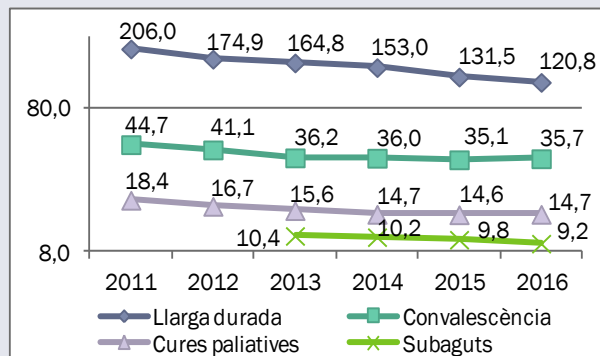


Creix novament l'activitat a l'atenció socio sanitària amb internament -sobretot la d'episodis subaguts- i s'escurcen els temps mitjans d'estada. A l'atenció ambulatoria la situació és més variada.

Un any més, l'activitat de l'**atenció socio sanitària amb internament** experimenta un increment. L'any 2016 es registren 70.436 episodis assistencials, el 3,4% més que al 2015. Les dades fan referència a l'activitat finançada pel CatSalut proporcionada a persones residents a Catalunya i fora de Catalunya (una mínima part). Tal com s'ha comentat en memòries anteriors, aquesta tendència creixent és paral·lela a un procés de reconversió de serveis de llarga durada en serveis de mitjana durada, de manera que es potencien les unitats d'atenció a subaguts. Aquestes unitats atenen persones amb una malaltia crònica coneguda i evolucionada que necessiten una intensitat de recursos intermedis per tal d'evitar l'ingrés en hospitalització d'aguts. De fet, els ingressos que més creixen durant l'any 2016 en l'atenció socio sanitària amb internament (i sense) són els relacionats amb els episodis subaguts (el 12,5%) (vegeu la taula IV.2.A.T6 de l'annex).

L'increment de l'activitat, sumat a la reducció del nombre de llits, dóna com a resultat una intensificació en l'ús de les instal·lacions i recursos socio sanitàries. El temps mitjà d'estada dels/de les pacients en unitats de llarga durada s'ha escurçat en pocs temps de 206,0 dies l'any 2011 a 120,8 el 2016, el dels/de les pacients convalscentos de 44,7 dies a 35,7 i el dels/de les pacients tributaris de cures paliatives de 18,4 dies a 14,7. L'estada mitjana dels episodis dels/de les pacients subaguts és de 9,2 dies, també inferior a la de l'inici de la sèrie estadística l'any 2013 (10,4 dies). Les dades posen de manifest una certa moderació en la tendència decreixent dels temps d'estada en les unitats de mitjana durada.

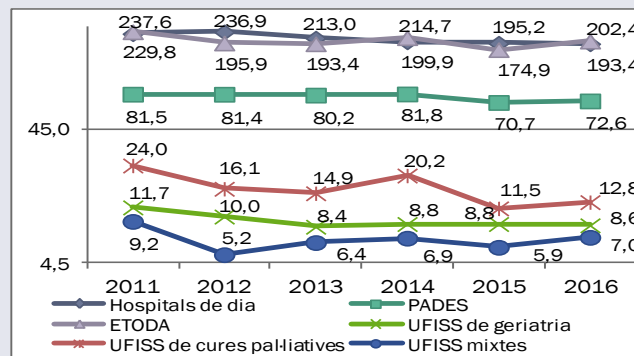
Pel que fa a l'**atenció socio sanitària ambulatoria**, la situació és més variada tot i la pressió assistencial. L'augment de recursos i/o de l'activitat en algunes modalitats l'any 2016 ha possibilitat dilatar els temps mitjans d'estada en comparació amb el 2015. Així, en els PADES els episodis donats d'alta han passat d'ocupar 70,7 dies a 72,6, en els equips de teràpia d'observació directa ambulatoria (ETODA) de 174,9 a 202,4, en les unitats funcionals interdisciplinàries socio sanitàries (UFISS) de cures paliatives d'11,5 a 12,8 i en les mixtes de 5,9 a 7. Contràriament, el temps mitjà d'estada s'escurça en els hospitals de dia (195,2 a 193,4) i en les UFISS de geriatría de 8,8 a 8,6 (vegeu la taula IV.2.A.T6 de l'annex).

GRÀFIC IV.2.G8 Estada mitjana dels episodis donats d'alta a l'atenció socio sanitària amb internament i ambulatoria. Catalunya, 2011-2016
Estada mitjana dels episodis donats d'alta a l'atenció socio sanitària amb internament. Catalunya, 2011-2016


Unitats: dies.

Nota: escala logarítmica.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Salut.

Estada mitjana dels episodis donats d'alta a l'atenció socio sanitària ambulatoria. Catalunya, 2011-2016


Unitats: dies.

Nota: escala logarítmica.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Salut.

Continua augmentant el nombre de pacients atesos en salut mental amb internament malgrat la reducció del nombre de llits. L'activitat ambulatoria global modera el seu creixement.

L'any 2016 es manté la tendència creixent de l'activitat a l'**atenció en salut mental amb internament**, sobretot en els hospitals generals (el 13,4%) més que no pas en els hospitals monogràfics psiquiàtrics (l'1,8%). Les dades fan referència a l'activitat finançada pel CatSalut proporcionada a persones residents a Catalunya i fora de Catalunya (una petita part) (vegeu la taula IV.2.A.T7 de l'annex). Per segon any consecutiu, no hi ha dades publicades sobre la durada mitjana de les estades, però la reducció del nombre de llits i l'increment de l'activitat fa pensar en l'escurçament d'aquests temps. La categoria diagnòstica més freqüent és l'"esquizofrènia i altres trastorns psicòtics" (el 34,4% dels contactes).

Quant a l'**atenció en salut mental ambulatoria**, destaca la reducció per primera vegada en diversos anys del nombre de pacients infantils i joves atesos (el 5,6%). Contràriament, l'any 2016 s'incrementa el nombre de persones adultes ateses (el 2,8%). En general, la tendència a mitjà termini de l'activitat en salut mental ambulatoria és creixent, encara que enguany s'hagi moderat a l'entorn del 0,3% (vegeu la taula IV.2.A.T7 de l'annex). La categoria diagnòstica més freqüent en els centres ambulatoris de salut mental infantil i juvenil (CSMIJ) és la dels "trastorns per dèficit d'atenció, de la conducta i per comportament perjudicial" (el 29,3% dels contactes). En els centres ambulatoris de salut mental de població adulta (CSMA) la categoria més freqüent són els "trastorns de l'estat d'ànim" (el 31,7%).

L'any 2017 s'assoleix un nou rècord històric de trasplantaments d'òrgans sòlids a Catalunya. Es redueix la llista d'espera, però continua sent més gran que al 2012.

L'any 2017 s'han realitzat 1.106 **trasplantaments d'òrgans sòlids** a Catalunya, el 9,0% més que durant l'any anterior.³⁹² Aquesta xifra representa un nou rècord històric d'activitat i ha permès reduir la llista d'espera de 1.300 pacients a 1.226, és a dir, el 5,7% en només dotze mesos. Tot i això, la pressió assistencial és elevada i la llista d'espera continua sent més gran que al 2012 (i.e. 1.025), any en què es produeix un punt d'inflexió que no s'ha pogut compensar del tot.

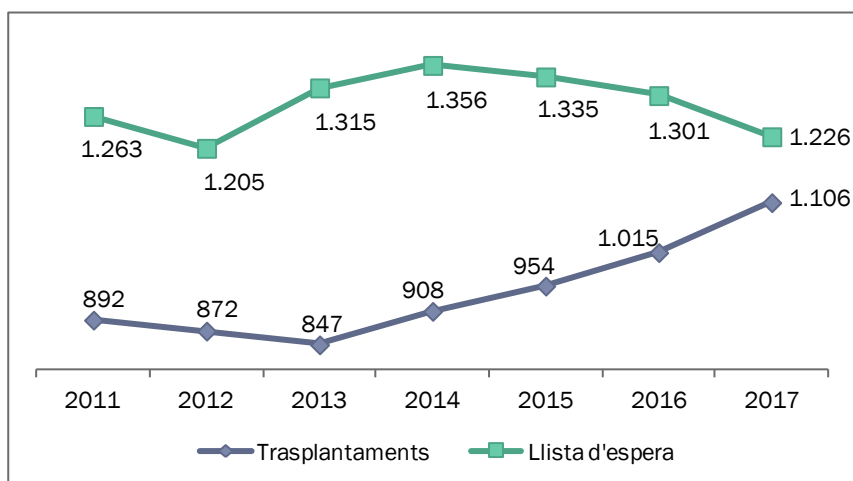
³⁹² *Activitat de donació i trasplantament d'òrgans, teixits i cèl·lules a Catalunya: resultats preliminars 2017*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Organització Catalana de Trasplantaments, 2018. Consulta: maig de 2018.

Catalunya i Espanya encapçalen la donació d'òrgans al món, amb 41,9 donants per milió de població (pmp) i 43 pmp, respectivament, en comparació amb els 30,8 pmp dels EEUU o els 21,5 pmp de la UE28, segons dades del 2016. Al 2017, la taxa de donació d'òrgans s'ha incrementat fins als 44,1 pmp a Catalunya i fins als 47 pmp a Espanya.

La tendència creixent en l'activitat de trasplantaments d'òrgans sòlids també s'explica gràcies a l'elevada predisposició a la donació: l'any 2017 gairebé 9 de cada 10 famílies han donat el seu consentiment. De fet, el percentatge de negatives familiars a la donació (el 13,7%) és el més baix de la sèrie històrica 1998-2017, publicada per l'Organització Catalana de Trasplantaments (OCATT).

Finalment, pel que fa a les característiques de la donació, val a destacar la reducció que s'ha produït al llarg dels darrers anys en el percentatge de persones donants en mort encefàlica i l'increment en el percentatge de persones donants en mort en assistència i vives. Al mateix temps, s'ha reduït el percentatge de morts per traumatisme cranioencefàlic (TCE) en les persones donants vàlides (sobretot els relacionats amb accidents de trànsit) i s'ha incrementat el pes relatiu de la resta de causes de mort. L'edat mitjana de les persones donants vàlides s'ha incrementat progressivament i en l'actualitat és de 60,2 anys (51,7 l'any 2000).

GRÀFIC IV.2.G9 Trasplantament i llista d'espera d'òrgans sòlids. Catalunya, 2011-2017



Unitats: nombre de trasplantaments i nombre de pacients.
Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Salut.

Es redueixen les llistes d'espera per a procediments quirúrgics, proves diagnòstiques demanades per primera vegada i primeres visites de consultes externes. S'escurcen els temps mitjans d'espera per a aquestes prestacions.

El 21 d'abril del 2015 es van aprovar les ordres SLT/101/2015, per la qual s'actualitza la relació d'intervencions quirúrgiques que tenen garantit un termini màxim d'accés, i SLT/102/2015, per la qual s'estableixen els terminis de referència per a l'accessibilitat a les prestacions sanitàries que són a càrrec del CatSalut.³⁹³

³⁹³ Les ordres 101 i 102 estableixen un termini màxim d'accés garantit de 45 dies per als procediments de cirurgia oncològica, llevat dels relatiu a la pròstata, la bufeta urinària i els epitelïomes basoceleulars, per als quals s'estableix un termini màxim d'accés garantit de 60 dies. En relació amb els procediments de cirurgia cardíaca vascular i coronària, les ordres fixen un termini màxim d'accés garantit de 60 dies i, pel que fa a la intervenció de cataractes, pròtesi de maluc i pròtesi de genoll, aquest termini és de 180 dies. Per a tota la resta d'intervencions quirúrgiques s'estableixen uns terminis de referència segons prioritització basant-se en criteris clínics i socials de 90 dies (prioritat preferent), 180 dies (prioritat mitjana) i 365 dies (prioritat baixa). També cal tenir present que a partir de l'1 de maig de 2015, amb la publicació al DOGC de l'Ordre

El Departament de Salut presenta a l'abril del 2016 un Pla integral per a la millora de llistes d'espera sanitàries.³⁹⁴ El pla té com a objectius reduir el 10% el nombre de pacients en llista d'espera per a intervencions quirúrgiques i reduir el 50% el temps mitjà d'espera per a proves diagnòstiques (demanades per primera vegada) i per a primeres visites de consultes externes (a especialistes) al cap d'un any des del moment d'aprovació del pressupost al maig de 2016. L'any 2017 es destinen 57 M€ addicionals a incrementar l'activitat dels centres públics i entitats sense ànim de lucre.³⁹⁵

D'acord amb les dades del Departament de Salut, el nombre de pacients en llista d'espera per a intervencions quirúrgiques ha disminuït el 0,6% entre el desembre del 2016 i el desembre del 2017. Més en concret, les llistes d'espera per a intervencions quirúrgiques amb terminis de referència s'han reduït el 0,2% mentre que les d'intervencions amb temps d'espera garantits ho han fet el 10,4% (cirurgia oncològica), el 25,2% (cirurgia cardíaca) i el 3,2% (intervencions de cataractes, pròtesi de maluc i pròtesi de genoll).

Al mateix temps, el temps mitjà d'espera dels/de les pacients pendents d'intervencions quirúrgiques ha disminuït en el 23,4%, es a dir, 44 dies al llarg d'aquest període de temps. El Departament de Salut ha posat l'èmfasi en la gestió de les cues, particularment en relació amb els/ les pacients que portaven més temps en espera o a l'entorn dels temps màxims i de referència.

D'altra banda, al llarg del 2017 s'ha aconseguit reduir les llistes d'espera tant de les proves diagnòstiques demanades per primera vegada (el 22,5%) com de les primeres visites de consultes externes (el 20,7%). Els temps mitjans d'espera dels/les pacients pendents de fer-se les proves i de visita s'han escurçat el 21,2% i el 25,0%, respectivament.

Tal com s'ha assenyalat en edicions anteriors de l'MSEL, les dades globals contenen variacions internes. En aquest sentit, el Síndic de Greuges ja ha advertit sobre l'existència d'incompliments específics dels temps màxims i de referència així com sobre l'existència de diferències territorials i/o entre centres en els temps mitjans d'accés a aquestes prestacions.³⁹⁶

SLT/101/2015, de 21 d'abril, van deixar de tenir un termini d'accés màxim garantit de 180 dies els procediments quirúrgics següents: alliberament del canal carpià (nervi del canell), amigdalectomia, artroscòpia, circumcisió, colecistectomia (extirpació de la vesícula biliar), hàlux valg (galindó), herniorràfia femoral (intervenció d'hèrnia inguinal), histerectomia (extirpació de l'úter), prostatectomia (extirpació de la pròstata), quist pilonidal (quist del sacre), varices, vasectomies i septoplastia (reconstrucció de l'envà nasal). A partir de llavors, aquestes intervencions quirúrgiques programades passen a tenir els terminis de referència segons prioritització anteriorment mencionats. Alhora, per a les proves diagnòstiques demanades per primera vegada i per a les primeres visites de consulta externa les ordres 101 i 102 fixen uns terminis de referència segons prioritització basant-se en criteris clínics i socials de 30 dies (prioritat preferent) i 90 dies (prioritat ordinària). En relació amb les primeres, es tracta de proves que s'utilitzen per elaborar un diagnòstic i no per fer un seguiment d'una patologia reconeguda. Aquestes proves diagnòstiques són les següents: colonoscòpia, ecocardiografia, ecografia abdominal, ecografia ginecològica, ecografia urològica, electromiograma, endoscòpia esofagogastrica, ergometria, gammagrafia, mamografia, ressonància magnètica, tomografia axial computada (TAC) i polisomnografia. Les exploracions de control o seguiment i les proves de cribratge, com per exemple les mamografies del Programa de detecció precoç del càncer de mama, no es consideren proves diagnòstiques. Ni tampoc les proves diagnòstiques urgents, atesa la seva immediatesa.

³⁹⁴ *Pla integral per a la millora de les llistes d'espera sanitàries*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Salut, 2016. Consulta: maig de 2018.

³⁹⁵ Vegeu la infografia "*Pla integral de llistes d'espera. 2017*". Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Salut. Consulta: maig de 2018.

³⁹⁶ Vegeu "2.-Salut" a *Memòria socioeconòmica i laboral de Catalunya 2015*. Barcelona, Generalitat de Catalunya, Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya, 2016. Consulta: maig de 2018.

TAULA IV.2.T1 Indicadors principals sobre llistes d'espera. Catalunya, desembre de 2016 - desembre de 2017

Tipologia		Indicador	Desembre 2015	Desembre 2016	Desembre 2017	Variació desembre 2016-desembre 2017
Intervencions quirúrgiques amb temps d'espera garantits	Cirurgia oncològica	Pacients en llista d'espera	1.761	1.771	1.586	-10,4
		Temps mitjà d'espera dels/de les pacients pendents d'intervenció	20	19	22	15,8
	Cirurgia cardíaca	Pacients en llista d'espera	330	361	270	-25,2
		Temps mitjà d'espera dels/de les pacients pendents d'intervenció	41	43	34	-20,9
	Cataractes, pròtesis de maluc i pròtesis de genoll	Pacients en llista d'espera	31.018	30.075	29.100	-3,2
		Temps mitjà d'espera dels/de les pacients pendents d'intervenció	108	99	81	-18,2
Intervencions quirúrgiques amb terminis de referència segons prioritització	Pacients en llista d'espera	126.374	132.621	132.853	0,2	
	Temps mitjà d'espera dels/de les pacients pendents d'intervenció	191	188	144	-23,4	
Total intervencions quirúrgiques			159.483	164.828	163.809	-0,6
Proves diagnòstiques demanades per primera vegada amb terminis de referència segons prioritització	Pacients en llista d'espera	117.235	135.809	105.290	-22,5	
	Temps mitjà d'espera dels/de les pacients pendents de fer-se les proves	71	85	67	-21,2	
Primeres visites de consultes externes amb terminis de referència segons prioritització	Pacients en llista d'espera	656.924	532.229	421.841	-20,7	
	Temps mitjà d'espera dels/de les pacients pendents de visita	163	152	114	-25,0	

Unitats: nombre de pacients, nombre mitjà de dies i variacions percentuals.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Salut.

Continua augmentant el nombre de reclamacions, però es manté la qualitat percebuda del sistema sanitari. Els aspectes pitjor valorats tenen a veure amb la gestió dels temps.

L'any 2016 es registren 47.773 expedients de reclamacions a l'aplicació de Gerència d'Atenció Ciutadana (GRE),³⁹⁷ el 2,8% més que l'any anterior i el 21,1% més que al 2008. Per línia d'atenció, la major part de les reclamacions s'han interposat en relació amb l'atenció hospitalària (el 65,3%) i l'atenció primària (el 26,1%). Destaca l'elevat percentatge de reclamacions presentades per motius agrupats a la categoria "organització i tràmits" (i.e. demora excessiva per llista d'espera, demora excessiva per llista d'espera per a consulta/cita prèvia, demora excessiva per llista d'espera per a ingrés hospitalari, etc.) (el 63%), seguits dels motius "assistencials" (i.e. negativa d'assistència, insatisfacció d'assistència, manca de confiança en el metge, etc.) (el 18,2%).

³⁹⁷ Memòria 2016 del Servei Català de Salut. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Salut, 2016. Consulta: maig de 2018.

Dins l'àmbit de la **qualitat percebuda** del sistema sanitari, l'any 2017 s'ha dut a terme l'avaluació de sis línies de servei en el marc del Pla d'enquestes de satisfacció del CatSalut 2004-2020 (PLAENSA).³⁹⁸ Els resultats són equiparables als d'anys anteriors i la nota global mitjana sobre 10 ha estat 8,6. La major part dels aspectes valorats es troben dins l'àrea d'excel·lència (l'indar > 9), però s'identifiquen marges de millora que tenen a veure sobretot amb la gestió dels temps (*i.e.* d'espera, d'atenció en consulta i de resolució dels problemes).

TAULA IV.2.T2 Satisfacció de les persones ateses en diferents línies de servei. Catalunya, 2017

Línia de servei	Satisfacció global 2017	Satisfacció global anterior	Marges de millora més grans
Atenció especialitzada ambulatoria	7,9	7,8 (2014)	Comoditat de la sala d'espera; temps d'espera entre sol·licitud i visita; quantitat de persones a la sala d'espera
Transport sanitari no urgent	8,6	8,6 (2009)	Puntualitat en el trajecte de tornada (del centre al domicili)
Recepta electrònica	8,8	8,4 (2014)	La no dispensació d'una recepta en paper després de la primera prescripció amb recepta electrònica
Oxigenoteràpia crònica a domicili	9,1	9,2 (2014)	Coneixement del tècnic o tècnica de la pauta de tractament; temps de resolució del problema
Teràpies de pressió positiva contínua en les vies respiratòries	8,7	--	Temps d'espera des de la visita fins a les proves; temps d'espera fins a la visita a l'especialista; coneixement del tècnic o tècnica de la pauta de tractament; temps de resolució del problema; adaptació de la màquina
Cirurgia major ambulatoria	8,6	--	Temps d'espera fins a la intervenció quirúrgica
Assistència sanitària telefònica 061 CatSalut respon	8,4	--	Temps dedicat a la consulta; el fet de fer-se càrrec de la situació; temps d'espera durant la derivació de la trucada

Unitats: nombres absoluts.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Salut.

Els serveis sanitaris també es valoren a través del Baròmetre sanitari de Catalunya, un instrument que cospa les opinions de la ciutadania amb independència de l'ús que n'hagi fet. Al novembre de 2017 sis de cada deu persones entrevistades desconeixen que CatSalut és l'organisme responsable de l'assistència pública a Catalunya.³⁹⁹ També sis de cada deu persones valora l'assistència sanitària a Catalunya com a "molt bona" (el 16,4%) o "bona" (el 43,7%).

La nota mitjana de l'assistència sanitària a Catalunya és 7,1 (6,4 al novembre del 2016). Els serveis que obtenen una qualificació més alta són l'atenció hospitalària (7,4) i l'atenció primària (7,4); els segueixen l'atenció especialitzada (7,1) i l'atenció a urgències (6,4). En comparació amb les onades anteriors, s'observa un increment en totes les valoracions. Tal com succeeix amb les enquestes PLAENSA, els aspectes pitjor valorats són els que tenen a veure amb la gestió dels temps.

13.4. EL FINANÇAMENT DE LA SALUT

El pressupost de despeses de l'Agrupació Salut de l'any 2017 creix el 4,2% en relació amb el pressupost de l'any 2015, que es va prorrogar l'any 2016 i se situa en 9.217,4 milions d'euros.

³⁹⁸ Vegeu "Enquestes de satisfacció" en el lloc web sobre valoració dels serveis d'atenció a la salut del Departament de Salut. Consulta: maig de 2018.

³⁹⁹ Vegeu "Baròmetre sanitari" en el lloc web sobre valoració dels serveis d'atenció a la salut del Departament de Salut. Consulta: maig de 2018.

Ha crescut una mica més que el pressupost del sector públic de la Generalitat i passa a representar el 24,2% del total.

L'import de les obligacions reconegudes de salut ha crescut el 3,4% l'any 2017.

En termes d'obligacions reconegudes, el creixement ha estat del 3,4% i el seu import se situa per sobre de l'import pressupostat, amb un total de 9.817,6 milions d'euros. Des de l'any 2014 es repeteix aquest fet.

L'import de les obligacions reconegudes sobre el PIB es manté en el 4,2% i l'import de les obligacions reconegudes per càpita passa de 1.274,9 euros l'any 2016 a 1.309,7 euros l'any 2017.

TAULA IV.2.T3 Pressupost de despeses de salut, del total del sector públic de la Generalitat i obligacions reconegudes de salut, 2013-2017

	2013	2014	2015	2016	2017	2016-2017
Agrupació Salut	9.181,6	8.688,5	8.847,7	8.847,7	9.217,4	369,7
Variació (%)	0,0	-5,4	1,8	0,0	4,2	-
Total sector públic	37.024,5	36.132,7	36.942,9	36.942,9	38.061,5	1.118,6
Variació (%)	0,0	-2,4	2,2	0,0	3,0	-
Salut / sector públic (%)	24,8	24,0	23,9	23,9	24,2	0,3
Obligacions reconegudes	8.268,9	8.895,7	10.250,0	9.495,6	9.817,6	322,0
Variació (%)	-4,9	7,6	15,2	-7,4	3,4	-
Obligacions / Agrupació Salut (%)	90,1	102,4	115,8	107,3	106,5	-0,8
Obligacions Salut / PIB (%)	4,1	4,3	4,8	4,2	4,2	0,0
Obligacions Salut per càpita (euros)	1.105,6	1.196,6	1.380,5	1.274,9	1.309,7	34,8

Unitats: milions d'euros, salut per càpita en euros i percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir dels pressupostos de la Generalitat de Catalunya i Idescat.

La partida amb més recursos del pressupost de l'Agrupació Salut és la de despeses corrents de béns i serveis, que representa el 45,7% del total. Aquí s'hi inclouen els concerts, és a dir, la prestació de serveis amb mitjans aliens i la resta de despeses de béns i serveis (lloguers, conservació, material, subministraments, etc.). Vegeu el gràfic de la pàgina següent i les taules de classificació econòmica del pressupost de l'Agrupació Salut 2017 i Classificació econòmica del pressupost de l'Agrupació Salut. Taxes de creixement 2015-2017 de l'annex.

Disminueix l'import consolidat dels concerts (serveis sanitaris a entitats no adscrites) ...

Aquesta partida de despeses corrents de béns i serveis creix l'1% entre el pressupost de l'any 2015 i el de l'any 2017. Per una banda, l'import consolidat dels concerts disminueix el 2,4% mentre que, per altra banda, la resta de despeses de béns i serveis augmenta el 5,6%.

però augmenten per un valor superior les despeses consolidables dels concerts (a entitats adscrites al Servei Català de Salut).

Referent a la disminució de l'import consolidat dels concerts (57,8 milions d'euros), hem de dir que això no significa una disminució del seu valor total, atès que la despesa consolidable, que informa del valor dels serveis sanitaris adquirits a les entitats adscrites al Servei Català de Salut, augmenta per un valor superior (443,9 milions d'euros).

En aquest sentit, l'anàlisi del pressupost del principal gestor de concerts del sistema sanitari, que és el Servei Català de Salut, ens permet constatar que l'import no consolidat destinat a concerts passa de 3.984,8 a 4.086 milions d'euros. Vegeu la taula del pressupost del CatSalut, 2015-2017 de l'annex.

La segona partida amb més importància en termes relatius és la de remuneracions de personal, que significa el 37,8% del pressupost.

L'import més elevat de remuneracions de personal recau en l'ICS (1.805 milions d'euros), seguit de la resta de subsectors de la Generalitat (1.579,2 milions d'euros).

Aquesta partida creix el 5% entre els pressupostos de l'any 2015 i del 2017.

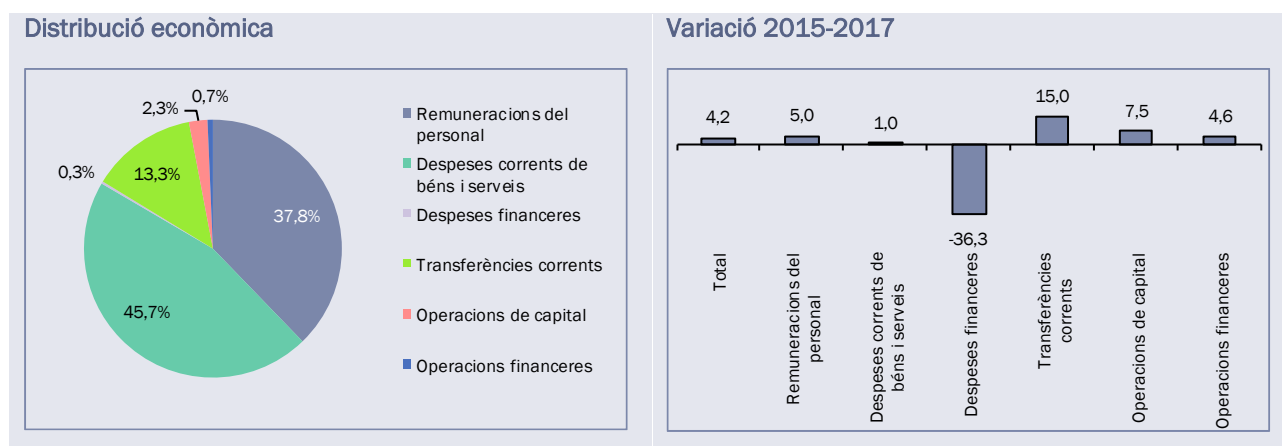
La tercera rúbrica del pressupost de l'Agrupació Salut és la de transferències corrents que, a nivell consolidat, informa de les transferències del CatSalut a les famílies. Representa el 13,3% del pressupost total. La partida principal és la de prestacions farmacèutiques.

Observem que el seu import és de 1.225,7 milions d'euros i que ha crescut el 15% entre els anys 2015 i 2017.

La partida corresponent a farmàcia creix el 13,3%.

En el pressupost del Servei Català de Salut es constata que la partida corresponent a farmàcia creix el 13,3%

GRÀFIC IV.2.G10 Distribució econòmica del pressupost de l'Agrupació Salut 2017 i variació 2015-2017



Unitats: percentatges.

Font: Pressupost de salut 2017 del Servei Català de la Salut i pressupostos de la Generalitat de Catalunya 2015.

Els envasos farmacèutics més utilitzats segueixen sent, per aquest ordre, els corresponents al sistema nerviós (27,9%), seguits del sistema cardiovascular (26,1%) i del tracte alimentari i metabolisme (15,2%). Vegeu la taula "Distribució dels envasos farmacèutics per grups de la classificació ATC (anatòmica-terapèutica-química). Catalunya, 2013-2017" de l'annex.

També disposem d'altres indicadors de despesa farmacèutica que s'exposen a la taula de la pàgina següent.

El percentatge d'aportació dels usuaris sobre el PVP dels productes farmacèutics es manté en el 9,4%.

Observem que el percentatge d'aportació dels usuaris sobre el PVP no ha canviat entre els anys 2016 i 2017 i queda en el 9,4%. En termes monetaris, l'import líquid, és a dir, la diferència entre el PVP i l'aportació de l'usuari és de 203,7 euros per habitant.

Altra informació destacada és el protagonisme dels pensionistes en la despesa farmacèutica, que se situa en el 74,1% del total de receptes i en el 78,9% en el total de l'import líquid.

TAULA IV.2.T4 Indicadors de consum i despesa farmacèutica. Catalunya, 2013-2017

	2013	2014	2015	2016	2017	2016-2017
Receptes per habitant	17,4	17,9	18,1	18,2	18,3	0,3
Import líquid per recepta (euros)	10,9	10,9	10,8	11,0	11,2	1,9
Import líquid per habitant (euros)	189,2	194,1	194,7	199,4	203,7	2,2
% Receptes de pensionistes / total de receptes	73,5%	74,1%	74,3%	74,2%	74,1%	-0,1%
% Import líquid de pensionista / total import líquid	78,3%	78,7%	79,0%	79,1%	78,9%	-0,2%
PVP per habitant (euros)	209,4	214,1	214,8	220,0	224,8	2,2
% d'aportació dels usuaris sobre el PVP	9,7%	9,4%	9,3%	9,4%	9,4%	0,0%

Unitats: nombre de receptes, euros i percentatges.

Nota: l'import líquid és la suma del preu de venda al públic (PVP) menys l'aportació de l'usuari.

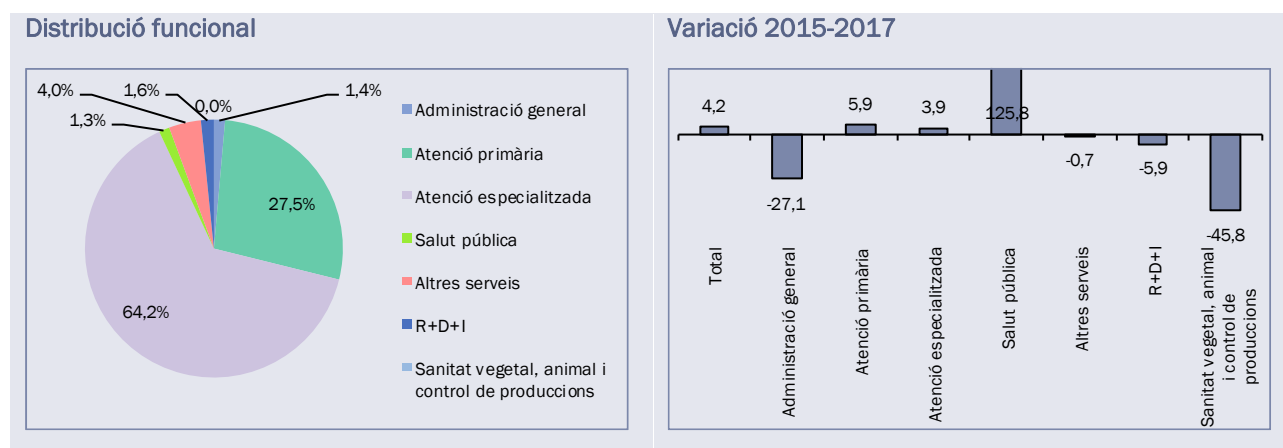
Font: Gerència d'Atenció Farmacèutica i Prestacions Complementàries. CatSalut.

Un altre punt de vista per analitzar el pressupost de l'Agrupació Salut és la distribució funcional dels seus articles pressupostaris.

Constatem que la partida principal en termes de valor de la distribució funcional del pressupost és l'atenció especialitzada de salut, que representa el 64,2% del pressupost total i creix el 3,9% entre els anys 2015 i 2017.

La següent partida en ordre d'importància relativa és l'atenció primària, que representa el 27,5% del pressupost total i creix el 5,9% entre els anys 2015 i 2017.

GRÀFIC IV.2.G11 Distribució funcional del pressupost de l'Agrupació Salut 2017 i variació 2015-2017



Unitats: percentatges.

Font: Pressupost de Salut 2017 del Servei Català de la Salut i pressupostos de la Generalitat de Catalunya 2015.

El següent punt a considerar és la despesa sanitària de les famílies.

La font principal d'aquesta anàlisi és l'Enquesta de pressupostos familiars de l'INE, que adverteix que en la darrera edició s'han realitzat canvis en relació amb la nova classificació europea de consum i en la recollida d'informació. Per aquest motiu, l'Enquesta senyala que les dades publicades de l'any 2016 no són directament comparables amb les dels anys anteriors.

Malgrat això, la classificació de béns i serveis aplicada per a l'any 2016 no difereix massa de la classificació de l'any 2015 en els conceptes de salut que ara ens ocupen.

També hem de dir que en aquesta edició de la memòria hem incorporat a les despeses familiars en productes de salut les assegurances lligades a la sanitat per malaltia i accident i la despesa efectuada per les llars en atenció residencial en establiments hospitalaris, ajuda a la llar, cura en residències de dia i rehabilitació funcional. Aquesta darrera despesa s'anomena de protecció social a l'Enquesta de pressupostos familiars.

Fetes aquestes consideracions preliminars, la despesa privada en salut de les llars catalanes l'any 2016 va ser de 4.541,5 milions d'euros, la qual cosa representa una disminució del 3,8% en relació amb la despesa de l'any 2015. Es pot observar que aquesta reducció de la despesa només afecta la corresponent a les despeses per concepte de salut.

La despesa privada en salut representa més de la meitat de la despesa pública pressupostada en salut de la Generalitat i de les corporacions locals.

En termes relatius, la despesa privada en salut representa el 53,9% de la despesa pública pressupostada en salut de la Generalitat de Catalunya i de les corporacions locals, el 5% de la despesa privada total, i 609,7 euros per càpita.

La importància relativa de la despesa privada en salut a Catalunya supera la que aquesta despesa té en el conjunt d'Espanya en els tres indicadors mencionats en el paràgraf anterior. Vegeu la taula "Despesa sanitària de les famílies. Espanya, 2013-2016" de l'annex.

TAULA IV.2.T5 Despesa sanitària de les famílies. Catalunya, 2013-2016

	2013	2014	2015	2016	2015-2016
Salut¹	2.991,5	3.388,3	3.367,7	3.010,1	-357,6
Assegurances lligades a la sanitat per malaltia i accident	942,0	1.138,8	1.125,7	1.205,0	79,3
Serveis de protecció social²	128,4	158,0	227,2	326,4	99,2
Total despesa privada en salut	4.061,9	4.685,1	4.720,6	4.541,5	-179,2
Variació (%)	-2,0	15,3	0,8	-3,8	-
% respecte de la despesa pública liquidada en salut (CA i CL) excepte 2016³	49,6	52,5	45,9	53,9	8,0
% respecte del total de la despesa privada	4,7	5,3	5,3	5,0	-0,3
Despesa privada en salut per càpita (euros)	543,1	630,2	635,8	609,7	-26,1

Unitats: despesa en milions d'euros, despesa per càpita en euros i percentatges.

Nota 1: inclou productes farmacèutics, aparell i material terapèutic, serveis mèdics i paramèdics ambulatoris i serveis hospitalaris.

Nota 2: inclou la despesa efectuada per les llars en atenció residencial en establiments hospitalaris, ajuda a la llar, cura en residències de dia i rehabilitació funcional.

Nota 3: la dada de l'any 2016 correspon a la despesa pressupostada.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de pressupostos familiars, Idescat i Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques.

Per acabar, analitzarem la despesa sanitària en salut sobre el PIB de Catalunya i altres zones de referència internacional com són el conjunt d'Espanya, la Unió Europea, Alemanya i els EUA. Vegeu la taula de la pàgina següent.

Les dades més actuals de Catalunya corresponen a l'any 2014 i constatem que la despesa sanitària total en salut sobre el PIB se situa en el 7,7%. La despesa sanitària pública en salut se situa en el 5,2% del PIB mentre que la despesa sanitària privada se situa en el 2,5% del PIB.

Només la despesa sanitàària privada és superior a Catalunya respecte a la d'algunes zones de la comparativa internacional.

Amb aquests resultats, la posició de Catalunya en relació amb les àrees de referència internacional no surt ben parada tant pel que fa a la despesa sanitària total com pel que fa a la despesa sanitària pública. Només la despesa sanitària privada és superior a Catalunya respecte a la d'algunes zones de la comparativa com són els casos del conjunt de la UE i Alemanya.

TAULA IV.2.T6 Despesa sanitària en salut sobre el PIB.¹ Comparació internacional, 2013-2016

Despesa total	2013	2014	2015	2016	2015-2016
Catalunya	7,8	7,7	-	-	-
Espanya	9,0	9,1	9,2	9,0	-0,2
UE	8,9	8,8	8,7	-	-
Alemanya	11,0	11,1	11,2	11,3	0,1
EUA	16,3	16,5	16,9	17,2	0,3
Despesa pública	2013	2014	2015	2016	2015-2016
Catalunya²	5,4	5,2	-	-	-
Espanya	6,4	6,4	6,5	6,3	-0,2
UE	6,7	6,7	6,6	-	-
Alemanya	9,2	9,3	9,4	9,5	0,1
EUA	8,0	8,2	8,3	8,5	0,1
Despesa privada	2013	2014	2015	2016	2015-2016
Catalunya³	2,4	2,5	-	-	-
Espanya	2,6	2,7	2,7	2,6	0,0
UE	2,2	2,1	2,1	-	-
Alemanya	1,8	1,7	1,7	1,7	0,0
EUA	8,4	8,4	8,6	8,8	0,2

Unitats: percentatges.

Nota 1: inclou tots els proveïdors d'atenció mèdica: hospitals, cura residencial de llarga durada, cura ambulatoria, serveis auxiliars, altres proveïdors de serveis mèdics, cura preventiva, proveïdors del sistema de salut d'administració i finances, resta de l'economia i resta del món.

Nota 2: inclou tots els agents proveïdors: la Generalitat de Catalunya, les corporacions Locals, les mutualitats públiques i l'Administració Central.

Nota 3: inclou les assegurances lligades a la salut, el pagament directe de les llars, les IPSFL i la formació bruta de capital.

Font: *OECD Health Data* i CatSalut.

Per a informació sobre la normativa relacionada amb la salut durant l'any 2017, vegeu el [Recull normatiu al web del CTESC](#).

14. EDUCACIÓ, FORMACIÓ I QUALIFICACIÓ PROFESSIONAL

14.1. POBLACIÓ CATALANA EN ACTIVITATS FORMATIVES

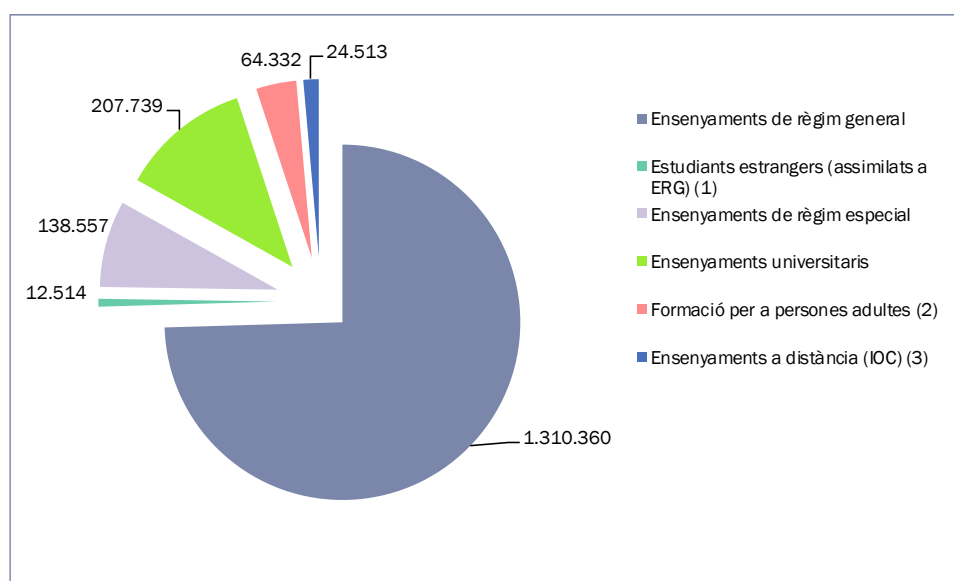
L'objectiu d'aquest apartat és analitzar les dades disponibles sobre la participació de la població catalana en les diferents modalitats formatives del sistema educatiu i del sistema universitari de Catalunya. Complementa aquesta anàlisi el tractament de les dades sobre la formació professional per a l'ocupació que conté el capítol III, apartat 2.

Any rere any creix el nombre de persones que fan un itinerari educatiu a Catalunya.

El curs 2016-2017 s'han format en el sistema educatiu i universitari de Catalunya 1.758.015 persones, el 0,8% més que el curs anterior, si bé aquesta dada no inclou part de l'alumnat de formació de persones adultes perquè no estan disponibles. Malgrat això, aquesta xifra permet afirmar que any rere any hi ha més persones que fan un itinerari educatiu a Catalunya.

Amb tot, hi ha diferències per estudis i tipus de formació, atès que mentre l'alumnat dels ensenyaments de règim general i dels ensenyaments a distància s'incrementa, l'alumnat dels ensenyaments de règim especial davalla. En canvi, per primer cop des del curs 2012-2013, l'alumnat universitari no davalla, sinó que es manté estable. Vegeu les taules IV.3.A.T1, IV.3.A.T2, IV.3.A.T3 i IV.3.A.T4 de l'annex.

GRÀFIC IV.3.G1 Nombre de persones que s'han format en el sistema educatiu i universitari de Catalunya, curs 2016-2017



Unitats: nombres absoluts.

(1) Correspon a alumnat matriculat en centres estrangers que cursen estudis assimilats als ensenyaments de règim general.

(2) Aquesta dada no inclou, per motius tècnics, la totalitat de les persones adultes que cursen aquesta modalitat formativa.

(3) Correspon a l'alumnat matriculat el darrer trimestre o semestre de curs.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament d'Ensenyament i del Departament d'Empresa i Coneixement.

L'alumnat d'FP a distància encapçala l'increment de persones que es formen.

Els ensenyaments a distància registren l'increment més elevat (9.933 alumnes, el 68,1% més que el curs anterior) i trenquen la tendència decreixent registrada els tres darrers cursos (vegeu la taula IV.3.A.T4 de l'annex). Aquest increment es dona únicament en la formació professional (FP) i s'explica en part per l'increment de centres d'FP autoritzats per impartir els cicles a distància. Dues terceres parts de l'alumnat que cursa FP a distància ho fa en un centre públic (el 67,7% en els CFGM i el 63,4% en els CFGS), mentre que un terç està matriculat en centres privats (el 32,3% i el 36,6%, respectivament).

Els ensenyaments de règim general també creixen respecte del curs anterior: amb 1.687 alumnes més, que suposa una variació relativa del 0,8%. Malgrat això, l'alumnat no augmenta en tots els nivells educatius: davalla tant en l'educació infantil de segon cicle (per cinquè curs consecutiu), en l'educació especial, en els CFGM i els PFI (vegeu la taula IV.3.A.T1 de l'annex).

En canvi, l'alumnat d'educació infantil de primer cicle creix, a diferència dels cursos anteriors,⁴⁰⁰ si bé aquest canvi no modifica el patró que reflecteix la taula següent: la tendència decreixent de les cohorts més joves que conviu amb la creixent de les cohorts escolaritzades en l'educació primària i secundària, seguint l'evolució demogràfica dels darrers anys.

TAULA IV.3.T1 Alumnat dels ensenyaments de règim general, per nivell d'estudis. Catalunya, cursos 2010-2011 a 2016-2017

	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	TCAA (1)
Ed. infantil 1r cicle	88.552	91.933	84.244	82.091	79.031	79.027	80.913	-1,5
Ed. infantil 2n cicle	241.875	246.976	245.474	241.595	234.371	228.758	219.749	-1,6
Ed. primària	442.494	452.887	460.584	466.813	476.558	481.663	483.653	1,5
Ed. especial	6.369	6.568	6.744	6.929	7.147	7.286	6.919	1,4
ESO	276.689	281.272	285.461	287.145	291.734	298.472	304.548	1,6
PQPI / PFI (2)	7.047	7.113	7.537	7.668	6.929	7.142	7.115	0,2
Batxillerat	84.289	85.640	87.377	88.538	87.828	89.125	91.211	1,3
CFGM	48.344	53.090	56.304	55.742	58.149	60.068	57.657	3,0
CFGS	46.167	49.180	51.100	53.237	56.393	57.132	58.595	4,1
Total	1.241.826	1.274.659	1.284.825	1.289.758	1.298.140	1.308.673	1.310.360	0,9

Unitats: nombres absoluts i taxa en percentatges.

(1) TCAA: taxa de creixement anual acumulatiu.

(2) A partir del curs 2014-2015 els PFI substitueixen els PQPI.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament d'Ensenyament.

Tal com s'ha destacat en edicions anteriors d'aquesta Memòria, l'FP és el nivell educatiu que creix amb més intensitat els darrers anys (tot i la davallada puntual dels CFGM el darrer curs), fet que pot respondre, entre altres motius, a un major interès de la població vers aquests estudis en valorar-ne el caràcter professionalitzador. Els gràfics IV.3.A.G1 i IV.3.A.G2 de l'annex mostren com a partir de l'inici de la crisi econòmica creix el pes de l'alumnat de més edat (21 anys o més), sobretot en els CFGM, atès que passa de ser el 14,8% de l'alumnat el curs 2006-2007 al 29,9% el curs 2013-2014. Amb tot, els darrers dos cursos aquest percentatge davalla lleugerament.

Així mateix, cal destacar els esforços de les diferents administracions educatives per flexibilitzar aquests estudis i dotar-los de la qualitat necessària per millorar la qualificació professional de les persones i al mateix temps respondre a les necessitats del mercat de treball. La taula IV.3.A.T5 de l'annex conté informació relativa a algunes de les mesures flexibilitzadores que s'han aplicat els darrers anys.

L'FP dual ha estat objecte d'anàlisi per part del CTESC.

⁴⁰⁰ Per a una anàlisi més detallada de l'evolució de l'alumnat d'aquesta etapa educativa, així com de les diferents polítiques públiques de cura que es poden impulsar en aquest àmbit, vegeu: Blasco (2017). *De l'escola bressol a les polítiques de primera infància: l'educació i cura de la primera infància a Catalunya*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill. Consulta a http://www.fbofill.cat/sites/default/files/IB_66_escolabres-sol_petitainfancia.pdf.

Entre aquestes mesures flexibilitzadores destaca l'FP en alternança (simple o dual), que ha estat analitzada per part del CTESC en un informe aprovat l'any 2017. Tot seguit se'n destaquen les principals aportacions.

La formació professional dual en el sistema educatiu català

L'informe parteix de la definició d'FP dual del CEDEFOP, segons la qual aquesta es refereix a l'educació formal on l'aprenentatge es desenvolupa de manera alternativa en el lloc de treball i en la institució educativa i que condueix a una qualificació professional reconeguda oficialment.

Aquesta modalitat d'aprenentatge, consolidada en països de l'Europa Central com Alemanya, Suïssa o Àustria, es va introduir a Catalunya per primera vegada el curs 2012-2013, després d'algunes experiències pilot prèvies. Amb tres promocions graduades, el CTESC va decidir, a iniciativa pròpia, fer una anàlisi del desplegament inicial de l'FP dual a Catalunya amb la finalitat de detectar els punts de millora i proposar solucions.

Les dades disponibles, si bé que insuficients i amb mancances quantitatives i qualitatives, permeten afirmar que l'FP dual té una sèrie d'avantatges en comparació amb el conjunt de l'FP inicial, tant en termes de contribució a la millora de l'ocupabilitat dels joves com de millora de la relació entre els centres formatius i les empreses en l'àmbit de la formació de les persones.

Així, les dades analitzades mostren com el 96,5% de l'alumnat d'FP dual està satisfet amb el programa i que el 81,7% de l'alumnat d'FP dual de la promoció 2014-2016 considera en un grau alt o molt alt que la modalitat de formació professional dual l'ajudarà a entrar al mercat laboral. D'igual manera, a partir de la informació sobre la inserció laboral dels titulats en FP del curs 2014-2015 (darrera dada disponible en el moment d'elaboració de l'informe), es constata com la inserció laboral dels titulats és més alta a l'FP dual que al conjunt de l'FP inicial: 70,0% vs. 51,1%. Les dades del curs 2015-2016 (no tractades en l'informe) mantenen aquesta diferència, tot i créixer la inserció laboral d'ambdós col·lectius, en ser del 71,5% i del 54,5%, respectivament.⁴⁰¹

D'altra banda, les condicions laborals dels titulats d'FP dual també divergeixen lleugerament de les dels graduats en el conjunt de l'FP inicial, en tenir un major pes la contractació indefinida (37,0% vs. 27,3%), la jornada a temps complet (76,7% vs. 55,3%) i una retribució més alta, atès que en el cas de l'FP dual el 49,5% dels titulats de CFGM i el 52,6% dels de CFGS guanyen més de 1.200 €. En canvi, en el conjunt de l'FP inicial només arriben a aquest interval el 17,9% i el 27,0% dels titulats, respectivament. Possiblement aquesta diferència s'explica pel fet que els graduats d'FP dual ocupen llocs de treball del sector industrial més ben remunerats.

El darrer avantatge comparatiu de l'FP dual és que contribueix en major mesura a millorar la relació entre el centre formatiu i l'empresa en l'àmbit de la formació de les persones. Tal com es recull a l'informe, la posada en funcionament de les experiències d'FP dual comporta la relació directa entre els centres de formació i les empreses o entitats on l'alumnat fa l'estada formativa.

Així mateix, atesa la valoració general positiva de les empreses, també es pot considerar que l'FP dual ha contribuït a incrementar la qualificació dels recursos humans de les empreses i ha afavorit la selecció i la captació de persones amb talent, en facilitar una adequació més gran de la formació a les necessitats de l'empresa i millorar el vincle entre aquesta i els centres de formació. El resultat final ha estat la creació de sinergies i una relació cooperativa que pot afavorir altres actuacions, com ara l'ús de les instal·lacions de l'empresa per l'alumnat i el professorat, l'assessorament tècnic o la formació del professorat per part de persones expertes de l'empresa, estades formatives del professorat a les empreses així com la possibilitat d'impartir formació en entorn laboral.

L'anàlisi de les dades i del procés d'implantació i desenvolupament de l'FP dual des de la perspectiva dels actors implicats (Administració educativa, centres formatius, empreses i alumnat) ha permès detectar una sèrie d'aspectes positius i d'altres que convé millorar. Aquestes reflexions han estat tingudes en compte pels membres del grup de treball per elaborar un seguit de consideracions i recomanacions al Govern, que es poden agrupar en tres eixos: el model i la governança, la implantació i l'organització i, per últim, l'expansió de l'FP dual.

Així, el CTESC recomana desenvolupar un model d'FP dual integrat i de qualitat, amb la finalitat de facilitar la transició del món educatiu al laboral, en el marc de la Llei de formació i qualificació professionals (Llei 10/2015). Considera que cal afavorir la relació laboral de l'alumnat treballador de manera que s'estableixi el contracte laboral com a element comú a tot l'alumnat, en contraposició amb la beca. Així mateix, el CTESC recomana que el model d'FP dual ha d'incorporar la visió territorial i sectorial i ha de consolidar la relació entre els centres de formació i el teixit empresarial proper. Aquest model s'ha de concretar amb la participació i el consens dels agents socials i de l'Administració, tant educativa com laboral.

⁴⁰¹ Consell General de Cambres de Catalunya, Departament d'Ensenyament (2017). *Inserció laboral dels ensenyaments professionals 2017*. Barcelona: el Consell i Generalitat de Catalunya.

Les consideracions i recomanacions relatives a la implantació i l'organització de l'FP dual inclouen una pluralitat d'aspectes, com ara la determinació de quines són les responsabilitats de cada agent en aquest procés i la concreció de la durada, el contingut i l'estructura curricular dels programes de formació, entre d'altres.

El darrer bloc de recomanacions conté diferents propostes per expandir l'FP dual en dos sentits: augmentar el volum d'alumnes així com el nombre d'empreses que hi participen.

Per a més informació, podeu consultar l'informe complet al web del CTESC,⁴⁰² així com els dos monogràfics del full d'*Indicadors socioeconòmics i laborals del CTESC* elaborats a partir de l'informe.⁴⁰³

Les darreres dades disponibles sobre l'FP en alternança reflecteixen la seva implementació creixent, en incrementar tant l'alumnat matriculat com els centres i titulacions en dual i les empreses participants. Aquesta expansió es dona tant en centres públics com privats, si bé el augment de l'alumnat matriculat i de titulacions que s'ofereixen en dual és més intens en els centres públics que els privats (vegeu la taula IV.3.A.T6 de l'annex).

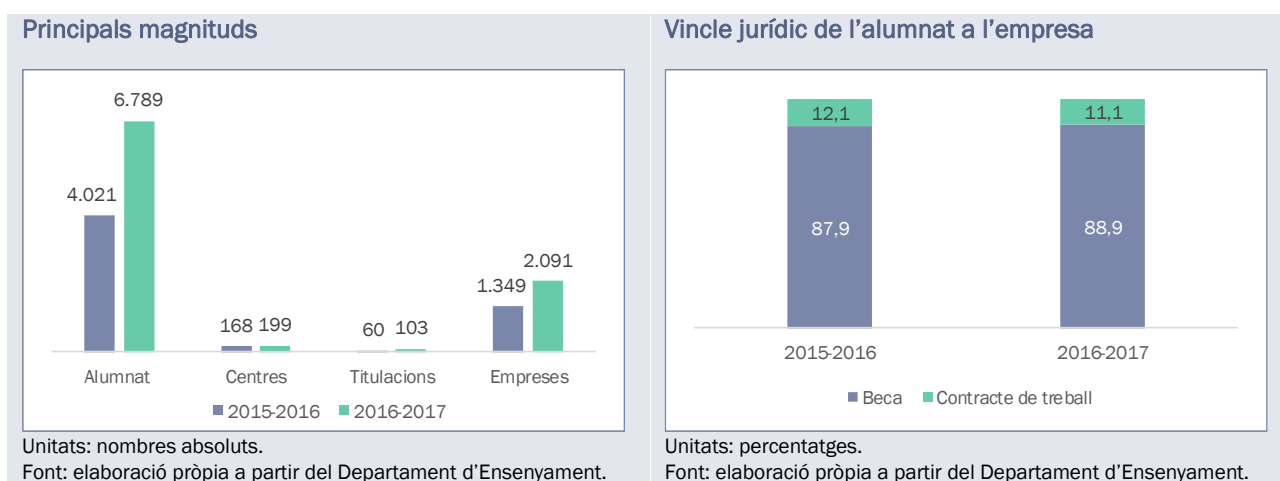
L'FP dual guanya pes en el conjunt de l'FP inicial i...

L'FP en alternança simple continua sent una opció minoritària, atès que la fa l'1,47% del total de l'alumnat d'FP del curs 2016-2017, mentre que el que fa l'FP en alternança dual representa el 5,84%. Amb tot, aquests percentatges són superiors als del curs anterior: 0,43% i 3,43%, respectivament.

ahora creix l'ús de la beca en contraposició al contracte de treball.

Per últim, destacar que les dades del curs 2016-2017 mantenen la tendència ja apuntada en el nostre informe: l'ús creixent de la beca en contraposició al contracte de treball com a vincle jurídic entre l'alumnat que fa una estada formativa a l'empresa i aquesta, tal com reflecteix el gràfic següent.

GRÀFIC IV.3.G2 L'FP en alternança (simple o dual) en el sistema educatiu. Catalunya, cursos 2015-2016 i 2016-2017



⁴⁰² La formació professional dual en el sistema educatiu català. Barcelona: CTESC. Consulta a <http://ctesc.gencat.cat/noticies/67983664.html>.

⁴⁰³ Els núm. 121 (La formació professional dual en el sistema educatiu català: conclusions) i 124 (La formació professional dual en el sistema educatiu català: recomanacions).

La matrícula definitiva en els cicles formatius corregeix els ajustos detectats en l'anàlisi de l'oferta de places públiques d'FP i la seva demanda.

Les dades de les matrícules per cicles d'FP permeten complementar l'anàlisi de l'oferta de places públiques i la demanda d'aquests estudis, analitzada per primer cop en l'edició anterior d'aquesta Memòria. Cal tenir en compte que les dades d'oferta únicament es refereixen a centres públics, si bé les dades disponibles de les matrícules estan desagregades per naturalesa (pública o privada, ja sigui concertada o no).

Tal com es constata a les taules IV.3.A.T7 i IV.3.A.T8 de l'annex, la matrícula definitiva cobreix els desajustos detectats l'any passat. Així, les famílies professionals en les quals el curs 2016-2017 la demanda era superior a l'oferta de places,⁴⁰⁴ la matrícula definitiva es reparteix entre els centres públics i els privats, cobrint aquests darrers la demanda no atesa pels centres públics. D'altra banda, tal com es constata a les taules indicades, la matrícula en els centres públics sempre és més alta que l'oferta de places, fet que s'explica per la importància de la matrícula parcial en els estudis d'FP.⁴⁰⁵

D'igual manera, la matrícula en les famílies professionals que el curs 2016-2017 van tenir oferta no coberta per la demanda,⁴⁰⁶ finalment cobreix les places previstes, en alguns casos amb escreix, d'altres en situació d'equilibri.

Atès que la matrícula al cicle és superior a l'oferta en gairebé tots els casos, l'oferta de places creix en tots els cicles formatius el curs 2017-2018 (vegeu la taula IV.3.A.T9 de l'annex). Les dades de la matrícula d'aquest curs permetran ajustar l'adequació d'aquest increment. Malgrat això, durant la redacció d'aquest apartat encara no són públiques, per la qual cosa seran analitzades en la propera edició de la Memòria.

A Catalunya hi ha 20 centres estrangers que imparteixen ensenyaments assimilats als de règim general.

Una novetat d'aquesta edició de la Memòria és la informació relativa a l'alumnat que cursa ensenyaments assimilats als de règim general en centres estrangers situats a Catalunya, tal com recull el gràfic IV.3.G1. El curs 2016-2017 hi ha 12.514 alumnes matriculats en aquests centres, en els diferents nivells educatius que desglossa el gràfic IV.3.A.G3 de l'annex. A Catalunya hi ha 20 centres que ofereixen cursar aquests estudis, 18 dels quals a la demarcació de Barcelona i dos a la de Tarragona.

Aquests centres permeten l'alumnat formar-se segons el sistema educatiu d'altres països, sent el britànic el que s'ofereix en més centres (7 dels 20), seguit pel francès (5), l'estatunidenc (3), l'italià (2) i l'alemany, el japonès i el suís (amb un centre per cadascun). Conseqüentment, la llengua vehicular d'aquests centres és estrangera. Així, en la meitat dels vint centres, els estudis s'imparteixen en anglès, mentre que el francès s'utilitza en cinc d'ells, l'alemany en tres i l'italià en dos. Les característiques d'aquests centres expliquen que el 78,7% de l'alumnat sigui originari d'un país de la UE, mentre que el 8,3% prové de l'Amèrica del Nord i el 6,3% d'altres països europeus.

D'altra banda, l'alumnat d'origen estranger dels ensenyaments de règim general manté la tendència decreixent registrada els darrers anys, en davallar l'1,2% respecte del curs 2015-2016 (vegeu la taula IV.3.A.T10 de l'annex). Si bé el pes d'aquest alumnat sobre el total és del 12,2%, cal tenir en compte que vuit de cada deu (el 81,8%) s'escolaritzen en un centre públic.

Per primer cop en cinc cursos no davallen els estudiants universitaris.

⁴⁰⁴ Tant per als CFGM com per als CFGS la demanda va ser superior a l'oferta: Activitats físiques i esportives, Sanitat, Imatge i so, Serveis socioculturals i a la comunitat i Transport i manteniment de vehicles. Només per a CFGM, Informàtica i comunicacions.

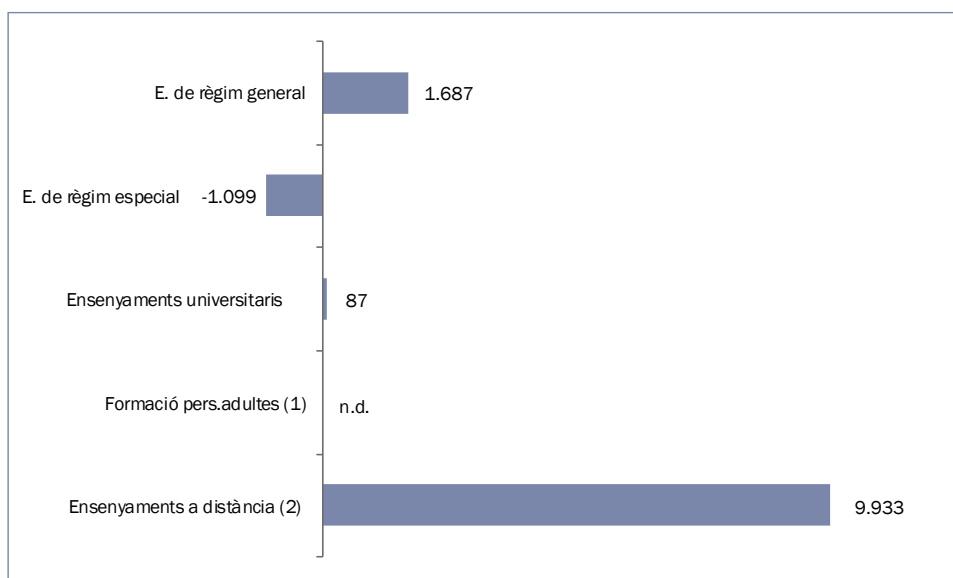
⁴⁰⁵ En els estudis d'FP l'oferta de places no coincideix exactament amb la matrícula, atès que moltes persones es matriculen a més d'un cicle i en ambdós casos de manera parcial. El concepte d'alumne matriculat a FP és aquella matrícula que té almenys una unitat formativa, però per la qual també cal fer una preinscripció específica (que és l'indicador que tenim en compte per mesurar la demanda).

⁴⁰⁶ Tant per als CFGM com per als CFGS la demanda va ser inferior a l'oferta en les famílies d'Administració i gestió, Electricitat i electrònica i Instal·lació i manteniment. En el cas dels CFGS, també cal tenir en compte les famílies de comerç i màrqueting i Informàtica i comunicacions.

Tal com s'ha comentat a l'inici de l'apartat, el curs 2016-2017 el nombre d'estudiants universitaris es manté pràcticament estable (87 més que el curs anterior), fet que contrasta amb la tendència decreixent registrada des del curs 2012-2013.⁴⁰⁷ Ara bé, tal com mostra la taula IV.3.A.T3 de l'annex, hi ha universitats que incrementen el nombre d'estudiants matriculats, com la Universitat Pompeu Fabra, la Universitat Oberta de Catalunya i la Universitat de Vic – Universitat de la Catalunya Central. En canvi, altres universitats continuen perdent estudiants, com la Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat Politècnica de Catalunya.

Cal tenir en compte però, que les dades de la taula IV.3.A.T3 de l'annex únicament es refereixen als estudiants de cicles i graus, però no incorporen les persones matriculades en un màster oficial (39.565 el curs 2016-2017). Atesa l'oferta creixent de graus de tres anys de durada,⁴⁰⁸ previsiblement els pròxims cursos s'incrementarà la matrícula dels màsters oficials, per la qual cosa la seva anàlisi s'incorporarà en aquest apartat.

GRÀFIC IV.3.G3 Distribució de la variació respecte del curs anterior del nombre d'estudiants per tipus d'estudi o formació. Catalunya, curs 2016-2017



Unitats: nombres absoluts.

(1) Les dades disponibles sobre formació per a persones adultes no inclouen, per motius tècnics, la totalitat de les persones que cursen aquesta modalitat formativa.

(2) Correspon a l'alumnat matriculat el darrer trimestre o semestre del curs.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament d'Ensenyament i del Departament d'Empresa i Coneixement.

D'altra banda, a més d'analitzar el nombre de persones que es formen, cal tenir en compte també el professorat, un dels agents clau de la formació. A continuació s'analitzen les dades disponibles del professorat dels ensenyaments de règim general, atès que són els que concentren el principal gruix de la població catalana que s'ha format durant el curs 2016-2017 (el 74,5%).

⁴⁰⁷ Un informe fet públic l'any 2017 conclou que la davallada del nombre d'estudiants universitaris a partir del curs 2012-2013 es deu principalment a la proporció de joves en edat d'accedir a la universitat (és a dir, a factors demogràfics) i que no hi ha evidència empírica que aquesta davallada sigui motivada per l'increment del preu públic mitjà aplicat aquell curs. García (2017). *Política de precios públicos y eficacia del sistema de becas en Catalunya*. Consulta a http://universitatsirecerca.gencat.cat/web/.content/00_HOME/4_diapositives/Docs/informe_Montalvo_sencer.pdf.

⁴⁰⁸ El curs 2016-2017 se n'han ofert quatre i el curs 2017-2018, sis. Diferents notícies relacionades amb l'edició del Saló de l'Ensenyament durant el mes de març de 2018 apunten un increment destacat d'aquesta oferta per al curs 2018-2019.

Tal com mostra la taula IV.3.A.T11 de l'annex després de tres cursos amb increments del professorat, el curs 2016-2017 el total es manté (amb 36 persones menys), fet que comporta que la ràtio d'alumnes per docent sigui pràcticament la mateixa que el curs anterior: 11,9 (amb dues centèsimes de diferència; vegeu la taula IV.3.A.T12 de l'annex).

La ràtio d'alumnes per grup/classe retorna als valors del curs 2012-2013.

Malgrat això, la ràtio d'alumnes per grup o classe segueix davallant un curs més, en passar de mitjana de 23,1 a 22,6 (vegeu el gràfic IV.3.A.G4 de l'annex). Aquesta davallada s'explica principalment pel comportament d'aquest indicador en l'FP, atès que passa de 26,7 alumnes per unitat en CFGM i 26,1 en CFGS el curs 2015-2016 a 22,9 i 21,9 el curs següent. Així i després de nou cursos, es retorna als valors previs a l'aplicació de les mesures d'estalvi i reducció de la inversió pública (el curs 2008-2009) i que van suposar un augment del nombre d'alumnes a l'aula. Aquesta ràtio també presenta diferències destacades en funció del nivell educatiu i de la titularitat del centre (vegeu el gràfic IV.3.A.G5 de l'annex).

14.2. EL FINANÇAMENT DE L'EDUCACIÓ

Creix per tercer any consecutiu la despesa pública en educació...

La despesa pressupostada del programa Educació de la Generalitat va pujar a 5.684,1 milions d'euros l'any 2017, el 8,6% superior al pressupost de l'any 2015, que es va prorrogar per a l'any 2016.

En termes de PIB, el programa Educació se situa en el 2,42% amb un augment de 0,05 punts percentuals de la despesa en educació general, una lleugera disminució en educació universitària (0,01 punts percentuals) i un augment destacat de la resta de despesa (0,06 punts percentuals). En aquesta darrera categoria, l'augment està motivat per la partida de beques i ajuts, que passa d'una dotació pressupostària de 13,3 milions d'euros l'any 2015 a 133,4 milions d'euros l'any 2017.⁴⁰⁹

La despesa del programa Educació guanya pes en el pressupost del sector públic de la Generalitat i en termes per càpita.

i supera en 32 milions d'euros la de l'any 2008.

Referent a les obligacions reconegudes del programa Educació, aquestes han crescut el 4,4% en relació amb les de l'any 2016 i se situen en 5.812,6 milions d'euros. Un import que és superior al que tenien l'any 2008 en 32 milions d'euros.

TAULA IV.3.T2 Despesa pública en educació de la Generalitat de Catalunya, 2014-2017

	2008	2014	2015	2016	2017	2016-2017	2008-2017
Programa Educació	5.770,3	4.850,1	5.234,8	5.234,8	5.684,1	8,6	-1,5
Educació / PIB	2,66	2,34	2,43	2,33	2,42	4,0	-8,9
Educació general	2,10	1,91	1,98	1,90	1,95	2,6	-6,9
Educació universitària	0,48	0,37	0,38	0,37	0,36	-3,4	-25,8
Resta	0,08	0,06	0,06	0,06	0,12	95,6	37,0
Educació / Sector públic	16,6	13,4	14,2	14,2	14,9	5,4	-10,1
Educació / Població	790,6	652,4	705,0	702,8	758,3	7,9	-4,1
	2008	2014	2015	2016	2017 (P)	2016-2017 (P)	2008-2017

⁴⁰⁹ La Memòria explicativa dels pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2017 (Projecte) constata que aquest increment de 120 milions d'euros s'explica pel fet que, a diferència de l'any 2015, el pressupost inicial de beques i ajuts inclou tant les beques no universitàries com les universitàries provinents del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport.

Obligacions reconegudes	5.780,5	4.967,2	5.403,5	5.568,9	5.812,6	4,4	0,6
Pressupost del programa Educació = 100	100,2	102,4	103,2	106,4	102,3	-3,9	2,1

Unitats: milions d'euros, percentatges i euros.

Nota: l'import de les obligacions reconegudes de l'any 2017 és provisional.

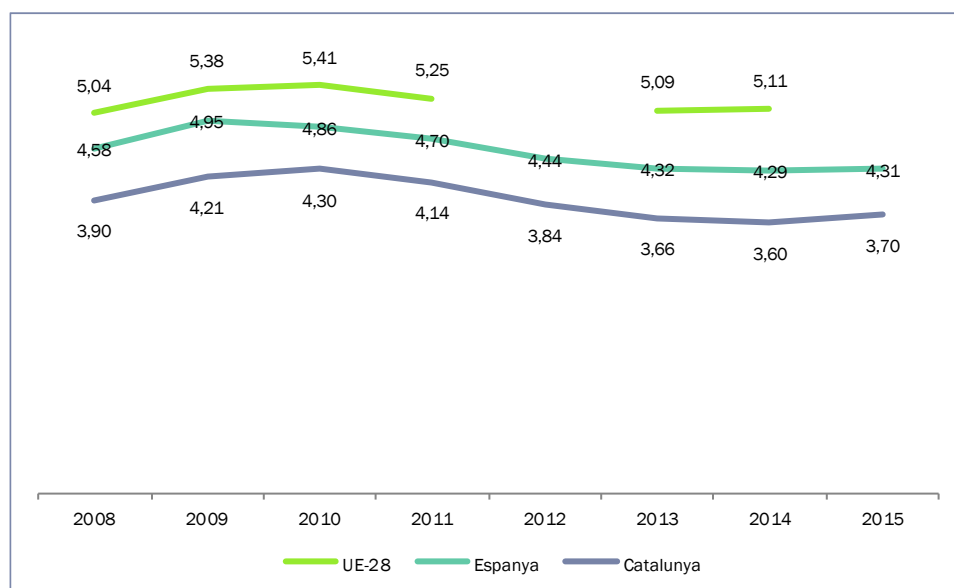
Font: elaboració pròpia a partir dels pressupostos de la Generalitat i de l'Idescat.

Si tenim en compte la despesa en educació de totes les administracions públiques a Catalunya i la despesa no distribuïda per l'Administració Central, la previsió del Departament d'Ensenyament per a l'any 2015 seria de 7.563,9 milions d'euros, que representaria el 3,70% del PIB. Vegeu el gràfic següent.

Observem que a l'inici de la crisi, aquest indicador tenia un valor superior del 3,90% i que va arribar a un màxim del 4,30% l'any 2010. El Departament d'Ensenyament dona aquestes dades al costat de les corresponents al conjunt d'Espanya. Constatem que la sèrie de la despesa pública en educació del PIB per al conjunt d'Espanya sempre té valors per sobre de la sèrie de Catalunya.

Per la seva banda, l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat) informa de la situació de Catalunya i Espanya en relació amb la UE-28. Es pot observar que les dades de despesa pública en educació sobre el PIB corresponents a la UE-28 tenen valors superiors a les del conjunt d'Espanya i, per tant, superiors a les de Catalunya per a tots els anys de la sèrie.

GRÀFIC IV.3.G4 Despesa pública en educació sobre el PIB. Catalunya, Espanya i UE-28, 2008-2015



Unitats: percentatge del PIB.

Nota: la dada de l'any 2015 per a Catalunya és provisional.

Font: Departament d'Ensenyament i Idescat.

La despesa privada en educació continua creixent any rere any.

Quant a la despesa privada en educació, aquesta creix el 2,3% l'any 2016 i se situa en 1.655,3 milions d'euros. Pel que fa a l'any 2015, la despesa privada en educació va representar el 21,4% de la despesa pública.

Els indicadors que mesuren la importància de la despesa privada en educació a l'economia donen per a Catalunya un resultat superior al que té la despesa privada en educació en el conjunt d'Espanya. Vegeu la taula IV.3.A.T13 de l'annex.

A continuació, passem a comentar la despesa pública en educació no universitària de la Generalitat de Catalunya. La despesa pública en educació no universitària de la Generalitat de Catalunya creix el 2,9% l'any 2016 i se situa en 4.729,2 milions d'euros. Vegeu la taula IV.3.A.T14 de l'annex.

El creixement en termes absoluts d'aquesta despesa, que és de 133,8 milions d'euros, s'explica per un augment de 94,3 milions d'euros de les activitats d'ensenyament i de 39,8 milions d'euros de les activitats annexes.

A les activitats d'ensenyament, l'increment de les despeses prové de l'educació secundària (60,5 milions d'euros) i de l'educació infantil de segon cycle més primària (31,0 milions d'euros) mentre que a les activitats annexes, l'increment de les despeses prové de la partida d'Administració general educativa (35,9 milions d'euros).

Les partides més importants del pressupost són l'educació infantil de segon cycle més primària que, amb 2.131,9 milions d'euros representa el 50,9% de la despesa en activitats d'ensenyament, així com l'educació secundària que, amb 1.831,5 milions d'euros, representa el 43,7%. Vegeu el gràfic IV.3.A.G6 de l'annex.

Per capítols, les principals partides de despesa són les del personal, que augmenta 101,9 milions d'euros i els concerts, que disminueixen en 8,8 milions d'euros. Els capítols d'inversions i de les altres transferències corrents han tingut increments importants per valor de 26,3 i 17,9 milions d'euros, respectivament. Vegeu la taula IV.3.A.T15 de l'annex.

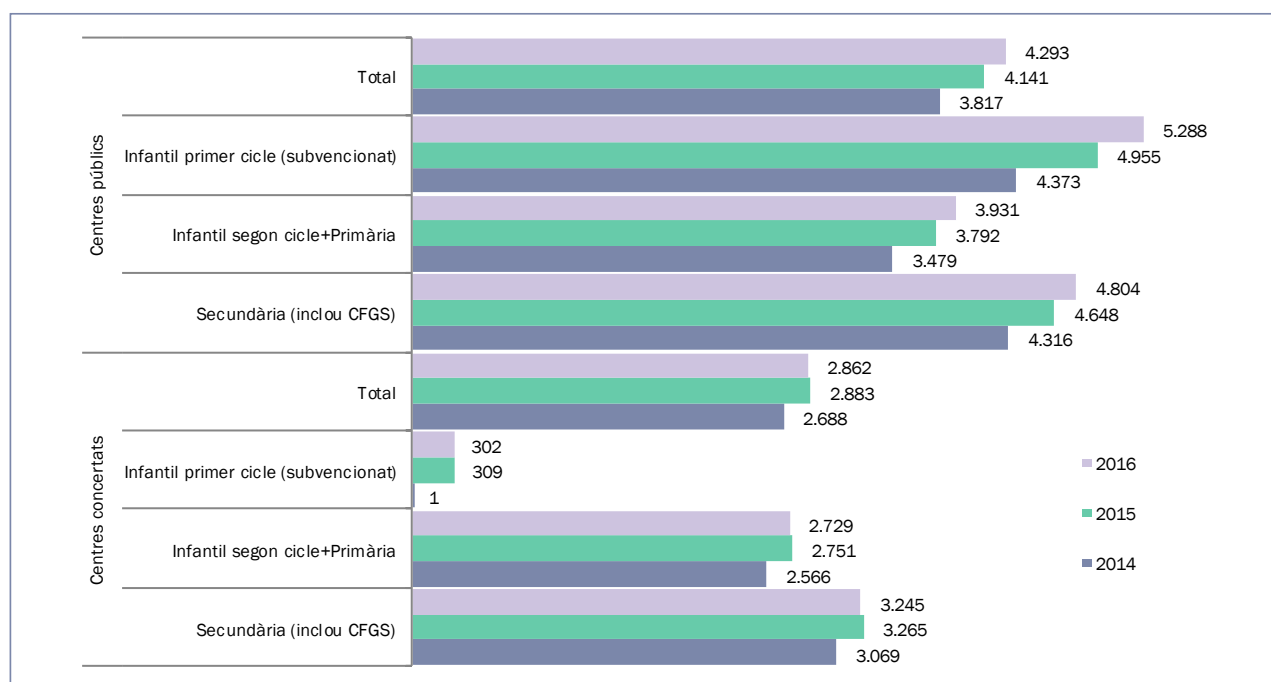
Per tipus de centre i de despesa, els centres públics han augmentat la seva importància en el pressupost total, que ha passat de representar el 75,3% al 76,2% del pressupost total, amb un augment de la participació tant de la despesa corrent com de la despesa de capital. Vegeu la taula IV.3.A.T16 de l'annex.

La despesa pública per alumne augmenta en els centres públics i es manté constant en els concertats.

L'evolució de la despesa pública en educació no universitària per alumne/a feta per la Generalitat de Catalunya per nivell d'estudis i tipus de centre presenta les següents característiques (vegeu el gràfic següent):

1. La despesa pública per alumne/a en centres públics augmenta de 4.141 euros a 4.293 euros entre els anys 2015 i 2016.
 - a. Tots els ensenyaments analitzats augmenten la seva despesa.
 - b. La despesa és màxima en l'educació infantil de primer cycle, que puja a 5.288 euros per alumne/a.
2. La despesa pública per alumne/a en centres concertats es manté pràcticament constant al passar de 2.883 euros a 2.862 euros entre els anys 2015 i 2016.
 - a. Tots els ensenyaments analitzats han tingut una evolució similar.
 - b. La despesa és màxima en l'educació secundària, que puja a 3.245 euros per alumne/a.

GRÀFIC IV.3.G5 Evolució de la despesa pública en educació no universitària per alumne/a feta per la Generalitat de Catalunya per nivell d'estudis i tipus de centre. Catalunya, 2014-2016



Unitats: euros per alumne/a.

(1) La despesa per alumne/a es calcula sobre la mitjana ponderada de dues terceres parts dels alumnes del curs precedent més una tercera part dels alumnes del curs corrent per a cada exercici.

(2) La despesa per alumne/a de l'ensenyament secundari inclou els cicles formatius de grau superior (CFGs).

(3) No disposem de les dades corresponents a la distribució dels alumnes d'infantil primer cicle en centres públics de la Generalitat i dels ajuntaments. Hem aplicat la mateixa distribució del curs 2015-2016 per al curs 2016-2017.

(4) La despesa per alumne/a dels centres públics d'infantil primer cicle correspon als centres de titularitat de la Generalitat de Catalunya.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament d'Ensenyament.

El següent punt que cal considerar és la despesa en educació universitària. Per una banda, disposem de les transferències corrents i de les inversions autoritzades de la Generalitat de Catalunya a les universitats catalanes. Aquesta despesa creix l'1,9% l'any 2016 i se situa en 794,3 milions d'euros. Vegeu la taula IV.3.A.T17 de l'annex.

Per altra banda, disposem del pressupost liquidat de les universitats públiques catalanes per capítols d'ingressos i despeses. Del costat dels ingressos, el seu import creix el 0,5% entre els anys 2015 i 2016 i se situa en 1.487,2 milions d'euros mentre que, del costat de les despeses, el seu import disminueix el 2,8% i se situa en 1.436,2 milions d'euros. D'aquesta manera, el romanent de l'exercici passa dels 2,0 milions d'euros de l'any 2015 als 51,0 milions d'euros de l'any 2016. Vegeu la taula IV.3.A.T18 de l'annex.

Les principals partides d'ingrés, que són les transferències corrents i les taxes, augmenten la seva aportació en 12,0 i 15,9 milions d'euros, respectivament. També augmenta la seva aportació el capítol de passius financers amb 13,4 milions d'euros i així es compensa la davallada que protagonitza la partida de transferències de capital (34,2 milions d'euros).

La principal partida de despesa, que és la de personal, creix en 24,0 milions d'euros. Els capítols que més contribueixen a la disminució del pressupost de despeses són els de les inversions reals i dels passius financers amb 43,2 i 28,2 milions d'euros, respectivament.

Entre l'any 2015 i el 2016 davalla la despesa per alumne a temps complet de les universitats públiques.

La despesa per alumne/a a temps complet de les universitats públiques catalanes disminueix el 3,2% entre els anys 2015 i 2016 i se situa en 11.292 euros.

Per universitats, destaca la disminució del 12,0% de la despesa per alumne/a de la UPC que, no obstant això, manté la despesa per alumne/a més alta de totes les universitats públiques amb 15.724 euros.

La única universitat que ha augmentat la seva despesa per alumne/a ha estat la UdG. Vegeu la taula IV.3.A.T19 de l'annex.

TAULA IV.3.T3 Despesa total per alumne/a a temps complet de les universitats públiques catalanes, 2014-2016

	2014	2015	2016	2015-2016
Total universitats públiques	10.683	11.666	11.292	-3,2
UPC	14.978	17.878	15.724	-12,0
UPF	11.933	12.593	12.405	-1,5
UAB	11.251	11.560	11.514	-0,4
UdL	9.559	10.566	10.475	-0,9
UB	8.981	10.104	9.945	-1,6
URV	9.311	9.440	9.349	-1,0
UdG	9.035	9.076	9.343	2,9

Unitats: euros i percentatges.

Nota: la despesa per alumne/a es calcula sobre la mitjana ponderada de dues tercers parts dels alumnes del curs precedent més una tercera part dels alumnes del curs corrent per a cada exercici comptable.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament d'Empresa i Coneixement.

En general, creix l'import destinat a beques, ajuts i altres dotacions a l'educació.

Pel que fa a la política de beques, ajuts i dotacions a l'educació,⁴¹⁰ les dades disponibles mostren que en general creix l'import destinat, tot i algunes variacions. Tal com es constata a les taules IV.3.A.T20, IV.3.A.T21 i IV.3.A.T22 de l'annex, l'import destinat a l'adquisició de llibres de text i material didàctic, els ajuts a l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu i els ajuts per al menjador escolar concedit tenen una tendència creixent els darrers cursos.

Les darreres dades disponibles de les beques i ajuts als estudiants universitaris que finança el Ministeri d'Educació (curs 2015-2016) també mostren un increment de l'import atorgat i del nombre de beques des de la implantació del nou sistema el curs 2013-2014 (vegeu la taula IV.3.A.T23 de l'annex). En canvi, els ajuts que atorga la Generalitat, si bé també van créixer el curs 2015-2016 respecte del curs anterior, han patit una reducció de l'import atorgat el curs 2016-2017, mentre que el nombre de beneficiaris ha crescut (vegeu la taula IV.3.A.T24 de l'annex).

Si es consideren de manera conjunta els estudiants que reben una beca del Ministeri, gaudeixen d'exempcions en el preu de la matrícula o són beneficiaris d'una beca Equitat, podem afirmar que la cobertura davalla respecte del curs 2014-2015 (vegeu la taula IV.3.A.T25 de l'annex).⁴¹¹

⁴¹⁰ Cal tenir en compte que els ajuts per a l'adquisició de llibres de text i material didàctic així com els ajuts per al menjador no són beca o ajut en sentit estricte, tal com ho defineix la normativa (art. 1 del [Reial decret 1721/2007, de 21 de desembre, pel qual s'estableix el règim de les beques i ajudes a l'estudi personalitzades](#). BOE núm. 15, de 17.01.2008).

⁴¹¹ Malgrat això, cal destacar les conclusions de l'informe de García (2017), ja citat, que defensa que les beques Equitat han permès una redistribució del finançament de les famílies amb més recursos cap a les que en tenen menys. Al mateix temps, aquests ajuts han facilitat una política de beques pròpia de la Generalitat, atès que s'han atorgat basant-se en uns criteris diferents dels establerts pel Govern central per a les beques del Ministeri.

Pel que fa als ajuts a la mobilitat vinculats a la beca Erasmus (finançats pel Ministeri), les dades del curs 2015-2016 confirmen un increment tant del nombre de beques com de l'import, coherent amb l'increment dels estudiants d'universitats catalanes que van fer una estada formativa fora de Catalunya, tal com es va apuntar en l'edició anterior de la Memòria.⁴¹²

El curs 2016-2017 la mobilitat dels estudiants també creix, tant dels que fan una estada a una universitat catalana com viceversa, assolint-se en ambdós casos les xifres més elevades dels darrers cinc cursos (vegeu el gràfic IV.3.A.G7 de l'annex).

14.3. ELS RESULTATS DEL SISTEMA D'EDUCACIÓ, FORMACIÓ I QUALIFICACIÓ PROFESSIONAL

L'anàlisi dels resultats del sistema s'ha de fer en un context caracteritzat per l'augment sostingut de les persones que es formen i l'acumulació de diversos anys de davallada de la despesa pública en el finançament del sistema, compensat en part per l'increment de la despesa pública l'any 2017 i de la despesa privada. Cal tenir en compte, però, que aquests indicadors no depenen de manera directa i única de la despesa pública, així com que la informació disponible és parcial, és a dir, centrada en l'àmbit de cada indicador. Amb tot, s'aprecia una tendència general de millora dels resultats, si bé en determinats casos l'evolució positiva s'estanca, fet que, de consolidar-se, pot ser interpretat com un senyal d'alerta.

Els resultats mantenen la tendència positiva, tot i que en determinats casos la millora s'estanca.

Així, cal destacar en primer lloc que es manté l'evolució positiva dels indicadors de rendiment i assoliment ja comentada els anys anteriors. Les conclusions del darrer anuari de la Fundació Bofill se situen en la mateixa línia: malgrat la crisi econòmica, el sistema educatiu català presenta elements de millora.⁴¹³ Els motius que apunta l'Anuari són dos: el primer és el comportament del sistema, és a dir, el conjunt de polítiques públiques endegades que ha afavorit la millora de la qualitat de la prestació educativa, així com una sèrie de programes específics en àrees prioritàries (com ara el Pla per a la reducció del fracàs escolar, l'augment de l'oferta formativa de l'FP i el suport a centres d'alta complexitat), tots ells amb ressò en aquestes pàgines. El segon motiu que explica els bons resultats del sistema educatiu, a parer de la Fundació Bofill, és el paper que ha tingut el professorat, la seva consciència i responsabilitat social per afrontar les dificultats derivades del context econòmic i social viscut.

Des d'aquesta perspectiva, cal destacar que l'any 2017 s'ha aprovat el Decret de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu,⁴¹⁴ previst per la Llei d'educació. La finalitat de la norma és regular i fer possibles uns entorns educatius que, tenint en compte la diversitat de les persones i la complexitat social, ofereixin expectatives d'èxit a tot l'alumnat en el marc d'un sistema inclusiu.

El curs 2015-2016 la taxa de graduació a 4t ESO és la mateixa que la del curs anterior...

L'evolució positiva dels indicadors de rendiment i assoliment es predica de la majoria dels diferents nivells educatius. Així, tal com mostra el gràfic IV.3.A.G8 de l'annex, la taxa de repetició a sisè de primària manté la tendència decreixent dels darrers cursos i es redueixen les diferències per titularitat dels centres. Al mateix temps, la taxa d'idoneïtat millora progressivament, sobretot en el sector públic. A quart d'ESO la taxa de repetició també davalla⁴¹⁵ i creix la d'idoneïtat i la de graduació, assolint ja l'objectiu de

⁴¹² Les ajudes a la mobilitat internacional que atorga la Generalitat (MOBINT) també es van incrementar.

⁴¹³ Albaigés i Pedró (dir.) (2017). *L'estat de l'educació a Catalunya: anuari 2016*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill. Consulta a <http://www.fbofill.cat/publicacions/lestat-de-leducacio-catalunya-anuari-2016>.

⁴¹⁴ Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu. DOGC núm. 7477, de 19.10.2017.

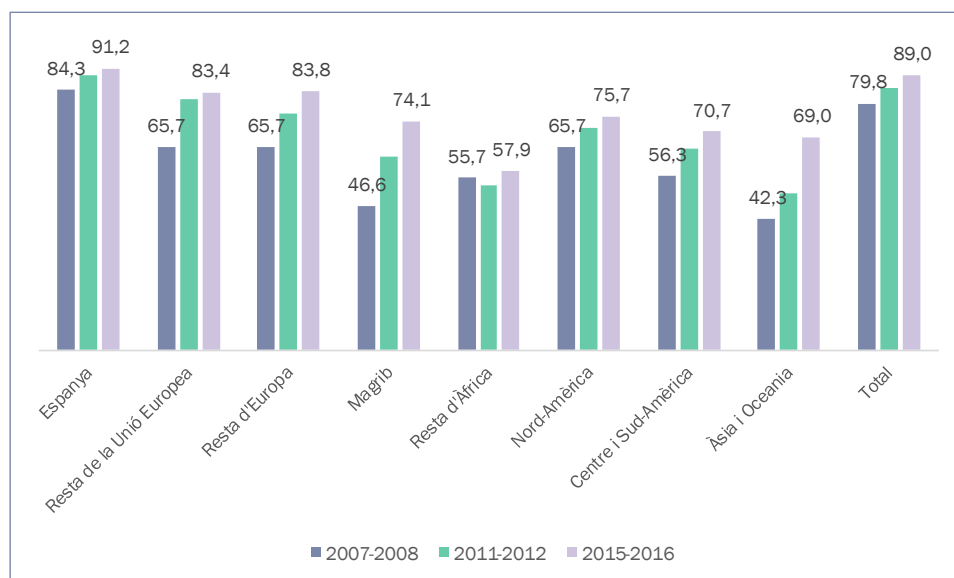
⁴¹⁵ La tendència decreixent de la taxa de repetició té efectes positius en la taxa de graduació, atès que la repetició és, segons els experts, una de les mesures que poden accelerar l'abandonament escolar, juntament amb els agrupaments per nivell. Tarabini (2017). *L'escola no és per a tu*. Informes breus, 65. Barcelona: Fundació Jaume Bofill, p. 26.

superar el 85% previst en el Pla per a la reducció del fracàs escolar a Catalunya 2012-2018⁴¹⁶ (vegeu la taula IV.3.A.T26 i el gràfic IV.3.A.G9 de l'annex). Amb tot, cal fer menció a l'estancament de la taxa de graduació el curs 2015-2016 (86,8% vs. 86,7%).

si bé s'han reduït les diferències per titularitat del centre i zona d'origen de l'alumnat.

Tal com es va constatar en la darrera edició d'aquesta Memòria, la taxa de graduació a 4t d'ESO presenta diferències importants segons la zona d'origen de l'alumnat. Malgrat això, l'evolució dels darrers cursos és positiva per a totes les nacionalitats, registrant-se les millores més significatives en l'alumnat procedent del Magrib i d'Àsia i Oceania: la taxa creix 27,5 punts percentuals i 26,7 punts percentuals del curs 2007-2008 al 2015-2016 (respectivament).

GRÀFIC IV.3.G6 Evolució de la taxa de graduació¹ de l'alumnat a 4t d'ESO, per zona d'origen. Catalunya, cursos 2007-2008, 2011-2012 i 2015-2016



Unitats: percentatges.

(1) Taxa calculada sobre l'alumnat avaluat.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament d'Ensenyament.

En l'educació postobligatòria, l'evolució d'aquests indicadors mostra una millora progressiva, si bé el curs 2015-2016 davalla la taxa de graduació a 2n de batxillerat⁴¹⁷ i també es redueixen el nombre de titulats d'FP, tant de CFGM com de CFGS (vegeu els gràfics IV.3.A.G10 i IV.3.A.G11 de l'annex). La davallada del nombre de graduats a l'FP s'explica per un canvi curricular, tal com detalla l'informe sobre la inserció laboral dels ensenyaments professionals 2017.⁴¹⁸ Els indicadors de rendiment de l'alumnat que cursa PFI, tot i davallar els darrers cursos, registren una lleu millora el curs 2015-2016 (vegeu la taula IV.3.A.T27 de l'annex).

⁴¹⁶ El Pla estableix que la taxa de graduats en ESO que cal tenir en compte és la que es calcula sobre l'alumnat matriculat a 4t curs, igual que la que conté la taula IV.3.A.T27 de l'annex.

⁴¹⁷ Pel que fa a les condicions per obtenir el graduat en ESO i en batxillerat cal tenir en compte que enguany el Govern central ha aprovat un reglament per determinar, fins que entri en vigor la normativa resultant del Pacte d'Estat social i polític per a l'educació, les condicions per obtenir aquests títols, de conformitat amb el Reial decret llei 5/2016. Cal recordar que aquest Reial decret llei va modificar el caràcter de les proves finals de l'ESO i el batxillerat, en atorgar-los caràcter mostral i de diagnòstic i no determinats per l'obtenció del títol de graduat en ESO i de batxiller, tal com va preveure inicialment la LOMQE. [Reial decret 562/2017, de 2 de juny, pel qual es regulen les condicions per a l'obtenció dels títols de graduat en educació secundària obligatòria i de batxiller, de conformitat amb allò que disposa el Reial decret-lei 5/2016, de 9 de desembre, de mesures urgents per a la ampliació del calendari d'implantació de la Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa](#). BOE núm. 132, de 03.06.2017.

⁴¹⁸ Fruit d'aquest canvi, una sèrie de títols passen a tenir una durada de dos cursos acadèmics (dos CFGM i quatre CFGS), fet que comporta que no hi hagi titulats en aquests títols el curs 2015-2016.

Per últim, la taxa de rendiment dels estudiants universitaris de grau es manté estable els darrers cursos, si bé lleugerament inferior a la dels estudiants dels màsters oficials, tal com reflecteixen els gràfics IV.3.A.G12 de l'annex.

Augmenta la permanència de l'alumnat en els nivells postobligatoris.

D'altra banda, l'Anuari de la Fundació Bofill destaca com a element positiu l'augment de la permanència de l'alumnat en els nivells postobligatoris. En aquest sentit, el gràfic IV.3.A.G13 de l'annex mostra com la taxa d'escolarització en edats d'escolarització no obligatòria (de 16 a 17 anys) ha crescut de manera significativa els darrers quinze cursos, en passar del 76,0% el curs 2000-2001 al 90,5% el curs 2016-2017. La xifra més alta (el 91,5%) es va assolir el curs 2012-2013, si bé cal tenir en compte que els dos darrers cursos ha davallat lleugerament.

Ara bé, l'Anuari també alerta que aquesta evolució general positiva pot incloure diferències en termes d'equitat pels efectes de la crisi en les trajectòries educatives de l'alumnat socialment desafavorit, en entrar més tard al sistema (és a dir, en no participar en l'educació inicial de primer cicle)⁴¹⁹ i en una sortida més prematura d'aquest. Tanmateix, la crisi no ha afectat el nivell d'aprenentatge d'aquest col·lectiu, atès que la millora que han experimentat ha estat superior a la mitjana.⁴²⁰

Malgrat això, cal tenir en compte els efectes de la segregació escolar, un problema estructural del sistema educatiu català que ha estat tractat abastament en l'Informe del Síndic de Greuges⁴²¹ i abordat des de diferents àmbits. Una de les actuacions que es duen a terme per reduir la segregació escolar és el programa Magnet, que aposta per la innovació educativa com a eina per revertir aquestes situacions.⁴²²

Cert estancament en els resultats de les proves sobre l'assoliment de les competències bàsiques...

D'altra banda, els resultats de les proves sobre l'assoliment de les competències bàsiques a sisè de primària i a quart d'ESO presenten diferències en funció del curs i la competència. Així, a sisè de primària, la puntuació mitjana tant en llengua castellana com en la competència matemàtica registra una tendència decreixent, mentre que creix la puntuació mitjana en llengua catalana i anglesa. En canvi, a quart d'ESO els resultats són més estables i en general creixents, a excepció de la llengua catalana i la competència científicotècnica (vegeu el gràfic IV.3.A.G14 de l'annex).⁴²³

D'altra banda, aquests resultats confirmen de nou i per ambdós nivells educatius les mateixes conclusions que els anys anteriors: que el sistema educatiu català proporciona un coneixement equiparable en les dues llengües oficials, així com que la repetició i el nivell de complexitat del centre són les variables que més influeixen en les diferències dels resultats, per sobre del sexe de l'alumnat, el territori o la titularitat del centre.

tot i que s'assoleixen els objectius per l'any 2018 del Pla per a la reducció del fracàs escolar.

Aquestes proves són també tingudes en compte per comprovar el compliment dels objectius del Pla per a la reducció del fracàs escolar a Catalunya 2012-2018. Tal com reflecteixen els gràfics IV.3.A.G15 i

⁴¹⁹ Aquesta menor participació pot ser deguda al descens de la natalitat així com a les dificultats de les famílies d'assumir l'augment de cost derivat de la reducció del finançament autonòmic a aquest nivell educatiu. Per a més informació, vegeu: Blasco (2017). *Op. cit.*

⁴²⁰ Així, els resultats de les competències avaluades de l'alumnat de centres d'alta i baixa complexitat s'aproximen progressivament, fet que demostra que l'equitat entre els centres no empitjora, tot i que existeixen diferències degudes a la composició social.

⁴²¹ Síndic de Greuges de Catalunya (2016). *La segregació escolar a Catalunya (II): condicions d'escolarització*. Barcelona: el Síndic. Consulta a: http://www.sindic.cat/site/unitFiles/4228/Informe%20segregacio%20escolar_II_condicions_escolaritzacio_ok.pdf. En aquest sentit, vegeu també l'informe de Tarabani (2017), ja citat.

⁴²² Per a més informació, vegeu <http://ensenyament.gencat.cat/ca/inici/nota-premsa/?id=304778>.

⁴²³ Per a un major detall dels resultats de les proves i de l'anàlisi que d'ells es deriva, vegeu: Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu (2017). *L'avaluació de sisè d'educació primària 2017*. Quaderns d'avaluació, 38. Barcelona: Departament d'Ensenyament, el Consell. Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu (2017). "L'avaluació de quart d'ESO 2017". *Quaderns d'avaluació*, 37. Barcelona: Departament d'Ensenyament, el Consell.

IV.3.A.G16 de l'annex, s'assoleixen els objectius per l'any 2018 en totes les competències, tant a sisè de primària com a quart d'ESO. Cal destacar que per primera vegada s'assoleixen en llengua anglesa a la primària. Pel que fa als resultats a 4t d'ESO, cal constatar la reducció del percentatge d'alumnes amb un nivell baix en la llengua anglesa i en les matemàtiques, dos àmbits on l'anàlisi dels resultats demostra que tenen una incidència més alta les variables repetició i nivell de complexitat del centre.

Un altre grup d'indicadors que proporciona informació sobre els resultats del sistema són els que responen als objectius de l'estratègia Europa 2020 i del marc estratègic Educació i Formació 2020. Amb caràcter previ a l'anàlisi dels indicadors, cal fer menció al nou Marc de qualificacions per a l'aprenentatge permanent,⁴²⁴ que actualitza i modernitza l'anterior, aprovat l'any 2008. Els objectius generals del nou marc són d'una banda, contribuir a la modernització dels sistemes d'educació i formació, així com augmentar l'ocupabilitat, la mobilitat i la integració social tant dels treballadors com dels estudiants. De l'altra, el nou marc ha de millorar la connexió entre l'aprenentatge formal, el no formal i l'informal, així com facilitar la validació dels resultats de l'aprenentatge adquirits en diferents activitats.

Creix la participació en l'aprenentatge permanent, si bé no s'assoleix l'objectiu pel 2020...

Tal com reflecteix el gràfic IV.3.G7, les dades per a Catalunya mostren com continuem sense assolir els objectius relatius a l'abandonament escolar prematur i a la participació de la població adulta en l'aprenentatge permanent, si bé en el primer cas es manté la tendència decreixent dels darrers anys i en el segon cas, per primera vegada, creix lleugerament el percentatge de persones adultes que es formen. En l'àmbit estatal la situació és la mateixa, si bé l'abandonament escolar prematur és 1,3 punts percentuals superiors i la participació en l'aprenentatge permanent 2,2 punts percentuals superior.

l'abandonament escolar prematur s'estanca al 17%...

Durant la redacció d'aquesta Memòria s'ha publicat la dada relativa a l'abandonament escolar prematur a Catalunya corresponent a l'any 2018 i que reflecteix un estancament en la millora d'aquest indicador, atès que es manté en el 17,0%. Cal tenir en compte, però, que és una dada provisional i que caldrà contrastar en la propera edició.

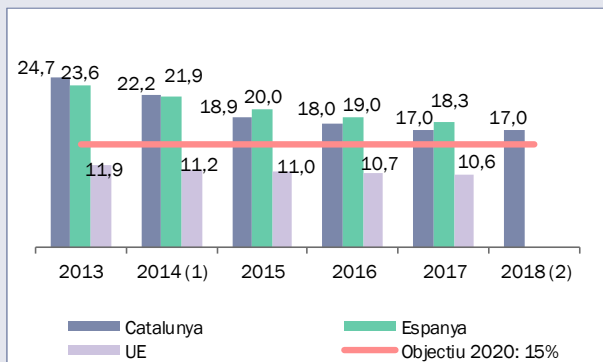
i s'assoleixen els objectius relatius a l'educació universitària i infantil.

En l'àmbit català els objectius que sí que s'assoleixen són els relatius a la població adulta jove (de 30 a 34 anys) amb estudis de nivell terciari (després de dos anys de no assolir-se) i en el percentatge d'infants en l'educació infantil. En la resta de l'Estat, la població adulta jove amb estudis terciaris, si bé és superior al 40%, encara no assoleix l'objectiu fixat per a Espanya d'arribar al 44% l'any 2020.

⁴²⁴ Recomanació del Consell, de 22 de maig de 2017, relativa al Marc europeu de qualificacions per a l'aprenentatge permanent i per la qual es deroga la Recomanació del Parlament Europeu i del Consell de 23 de abril de 2008 relativa a la creació del Marc europeu de qualificacions per a l'aprenentatge permanent. DOUE C 189, de 15.06.2017.

GRÀFIC IV.3.G7 Evolució dels principals indicadors europeus en l'àmbit de l'educació i la formació professional. UE, Espanya i Catalunya, 2012-2017

Abandonament escolar prematur



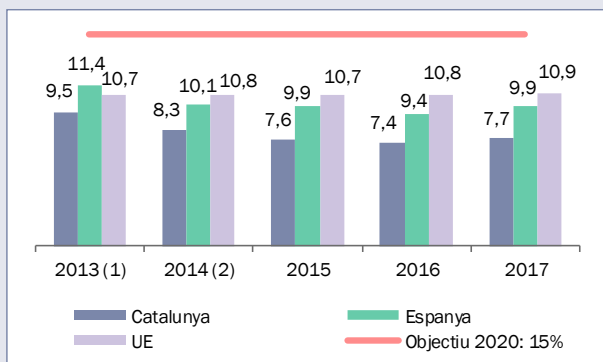
Unitats: percentatges.

(1) Ruptura de sèrie per a Espanya i UE.

(2) Dades provisionals.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament d'Ensenyament.

Participació de la població adulta (25-64 anys) en l'aprenentatge permanent



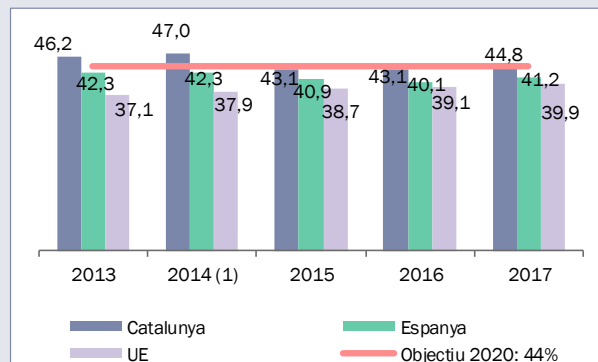
Unitats: percentatges.

(1) Ruptura de sèrie en les dades de la UE.

(2) Ruptura de sèrie en les dades d'Espanya.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament d'Ensenyament.

Població de 30 a 34 anys amb estudis superiors

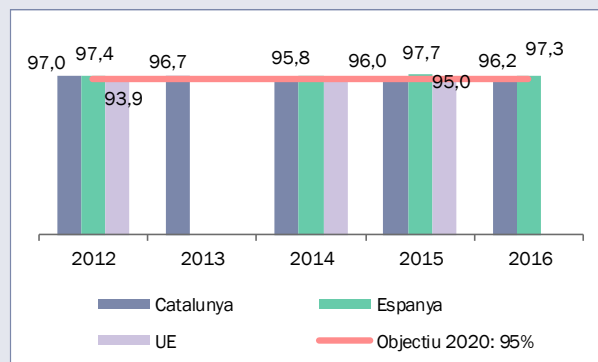


Unitats: percentatges.

(1) Ruptura de sèrie per a Espanya i UE.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament d'Ensenyament.

Infants d'entre 4 anys i l'edat d'escolarització obligatòria que participen en l'educació infantil



Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament d'Ensenyament.

Malgrat aquesta millora general, les dades globals inclouen un biaix important per sexe en favor de les dones, atès que la taxa d'abandonament escolar prematur en les dones és fins a 5,2 punts percentuals inferior a la dels homes, mentre que hi ha 11,8 punts percentuals més de dones d'entre 30 a i 34 anys amb estudis terciaris. Igual que els anys anteriors, la diferència és menor en l'aprenentatge permanent, si bé hi ha més dones formant-se que homes. La dada positiva és que el 2017 aquestes diferències s'han reduït respecte de l'any anterior (vegeu el gràfic múltiple IV.3.A.G17 de l'annex).

El biaix per sexe es dona en altres indicadors educatius, com ara en la matrícula dels estudis postobligatoris: en l'FP inicial any rere any hi ha determinades famílies professionals clarament feminitzades, mentre que en d'altres la presència de les dones és pràcticament residual.⁴²⁵ D'igual manera, la distribució de l'alumnat en les modalitats de batxillerat reflecteix un major pes de les noies en les humanitats i les ciències socials així com en el batxillerat artístic (on representen el 61,1% i el 72,0% respectivament), mentre que les dones són el 54,8% en el total de l'alumnat que fa batxillerat.

⁴²⁵ Vegeu els gràfics IV.3.A.G18 i IV.3.A.G19 de l'annex.

Aquesta major presència de les dones en el batxillerat es manté en els ensenyaments universitaris, atès que són el 53,9% dels estudiants matriculats en cicles i graus i el 55,0% dels matriculats en màsters universitaris. En canvi, en els ensenyaments postobligatoris professionalitzadors hi ha més homes que dones, en representar elles el 30,2% de l'alumnat dels PFI, el 40,4% en els CFGM i el 44,9% en els CFGS. Els darrers deu cursos aquests percentatges s'han mantingut estables, a excepció dels CFGS, on el pes de les dones sobre l'alumnat ha decaïgut 4,2 punts percentuals. Vegeu la taula IV.3.A.T28 de l'annex.

Per a més informació sobre la normativa relacionada amb l'educació, la formació i la qualificació professionals aprovada durant l'any 2017 vegeu el [Recull normatiu al web del CTESC](#).

15. HABITATGE

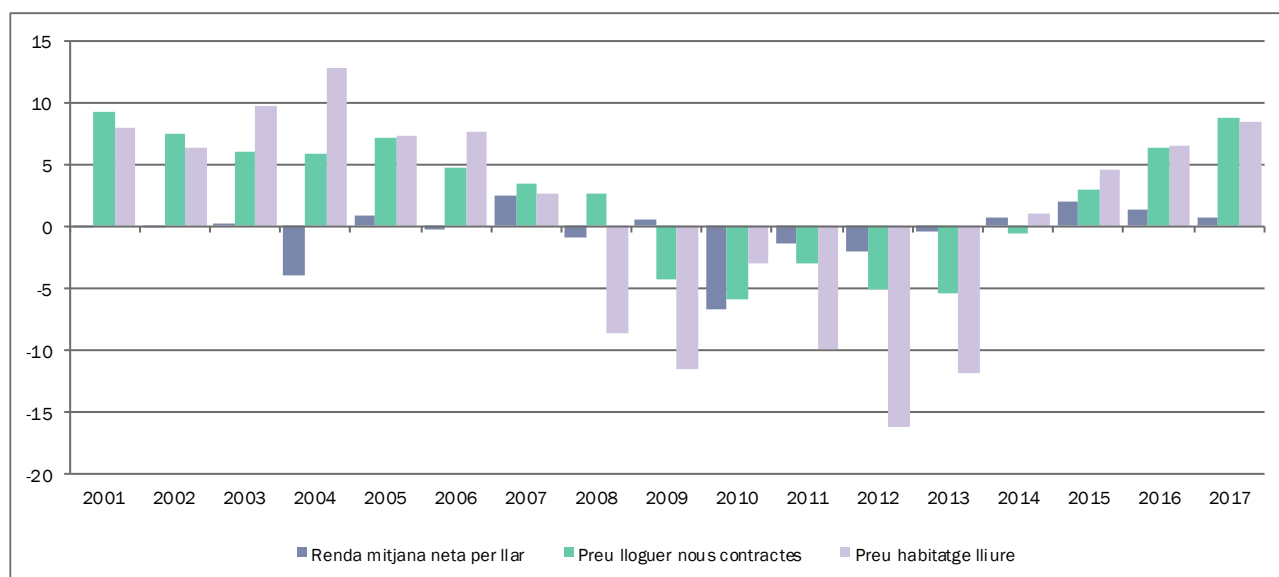
15.1. LA DEMANDA D'HABITATGE PRINCIPAL

Els preus dels nous contractes de lloguer i de l'habitatge lliure tornen a augmentar per sobre dels preus de l'economia per tercer any consecutiu.

L'any 2017 tornen a augmentar, per tercer any consecutiu, els preus dels nous contractes de lloguer i de l'habitatge lliure per sobre de l'evolució dels preus del conjunt de l'economia. Aquesta diferència en el creixement dels preus s'ha accelerat l'any 2017 i se situa en 8,8 punts percentuals en el cas del preu del lloguer i en 8,5 punts percentuals en el cas del preu de compra de l'habitatge lliure.

La renda mitjana neta per llar també creix per sobre del nivell general de preus, però ho fa a una taxa molt inferior (0,7 punts percentuals més), que s'ha anat reduint en els darrers dos anys.

GRÀFIC IV.4.G1 Evolució del creixement diferencial de la renda mitjana neta per llar, preu del lloguer d'habitatges i preu de l'habitatge lliure, respecte del deflactor del PIB. Catalunya, 2001-2017



Unitats: Deflactor del PIB: índex 2000=100; renda mitjana neta per llar: €; preu lloguer: € per mes; preu habitatge lliure: índex 2000=100; i diferencial taxes de creixement en percentatges.

Nota: l'índex del valor del preu de l'habitatge lliure s'obté en els anys 2001-2007a partir de les taxes de creixement dels preus per metre quadrat de les taxacions d'habitatge lliure publicades pel Ministeri de Foment, del 2008 al 2017 a partir de l'índex de preus de l'habitatge lliure de compravendes de persones físiques publicat per l'INE.

Font: elaboració pròpia a partir CR de l'INE, l'Enquesta contínua de llars de l'INE, la Secretaria d'Habitatge i Millora Urbana de la Generalitat i l'Índex de preus de l'habitatge de l'INE i Ministeri de Foment.

Considerable dinamisme dels nous contractes de lloguer (10%).

L'encariment relatiu dels serveis d'habitatge es dona conjuntament amb un considerable dinamisme del volum de nous contractes de lloguer registrats, que creixen el 10% i se situen en 156.936. Una xifra que multiplica per 2 el volum de l'any 2008 i per 3 el volum de l'any 2005.

L'evolució del nombre total de transaccions en el mercat de compra és similar segons els notaris (13,6%) o segons els registradors (16,6%).

Per la seva banda, en el mercat de compra, el nombre total de transaccions immobiliàries augmenta de forma similar segons considerem les estadístiques dels notaris o dels registradors. Els notaris presenten

un augment del nombre de contractacions del 13,6% amb un total de 85.269 mentre que els registradors presenten un augment del 16,6% amb un total de 77.236 transaccions.

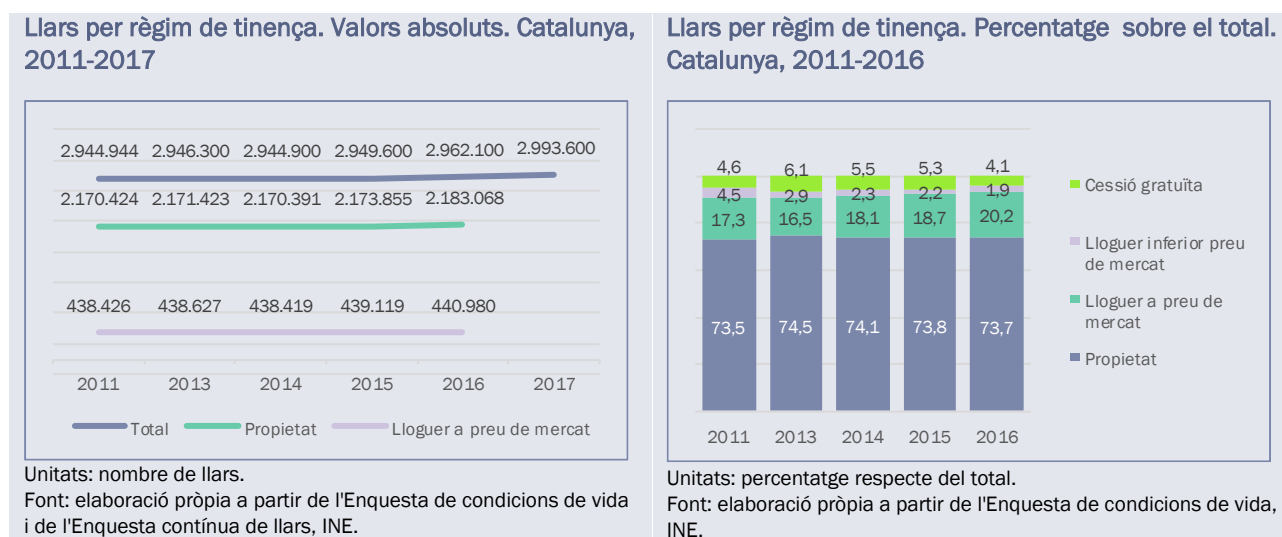
D'acord amb les estadístiques dels notaris, el volum de transaccions de l'any 2017 multiplica per 1,4 el volum de l'any 2008, però representa només el 52,4% del volum de l'any 2005 (vegeu les taules IV.4.A.T3, IV.4.A.T5 i IV.4.A.T6 de l'annex).

Aquest augment de l'activitat immobiliària segueix reduint l'estoc d'habitatges buits, tot i que no disposem de dades noves en relació amb les que vam donar en l'edició anterior (vegeu la taula IV.4.A.T17 de l'annex).

El nombre de llars creix en 31.500 unitats i ha pressionat l'activitat immobiliària.

Destaquem el fet que l'any 2017 es produeix un increment en el nombre de llars de 31.500 unitats, que és més del doble del que es va donar l'any 2016 (12.500) i molt superior al de l'any 2015 (4.700). Aquest fet és el propulsor de l'augment de l'activitat immobiliària de què parlem.

GRÀFIC IV.4.G2 Evolució del nombre de llars segons tipus de tinença de l'habitatge principal. Catalunya, 2011-2017



Per poder entendre la situació de l'habitatge, cal tenir present que la consolidació de l'augment de l'activitat econòmica i l'ocupació l'any 2017 no es trasllada completament a la renda mitjana de les llars, que creix a un ritme inferior, motivat probablement per una contenció del cost salarial (vegeu les taules IV.4.A.T1 i IV.4.A.T2 de l'annex).

La quota a pagar per un nou contracte de lloguer i per una nova hipoteca s'igualen a l'entorn del 32,5% del salari.

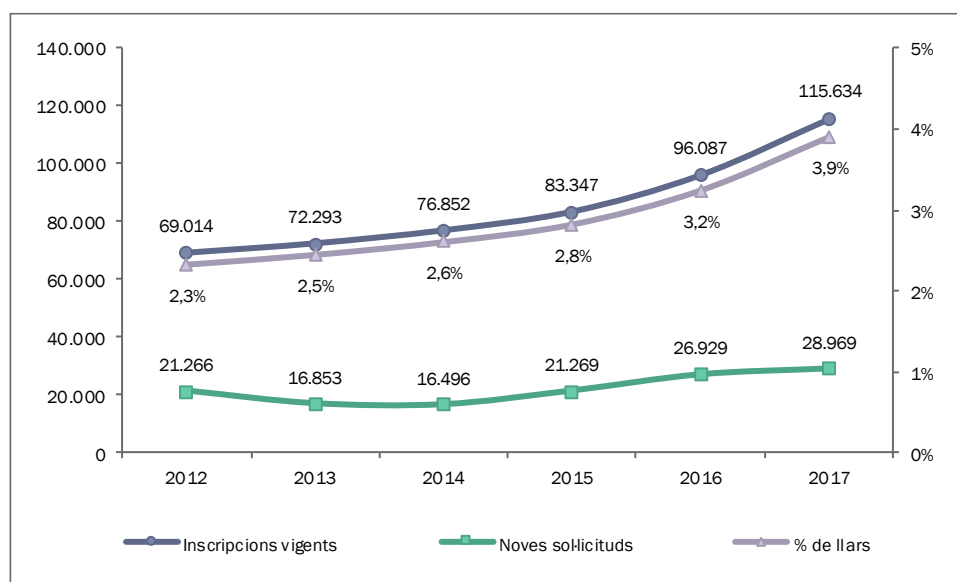
En el mercat de lloguer, la renda mitjana dels nous contractes en relació amb el salari mitjà ha seguit augmentant i ha passat del 29,5% al 32,6%. L'any 2013 se situava en el 26,8% (vegeu les taules IV.4.A.T5 de l'annex).

En el mercat de compra lliure, els tipus d'interès hipotecaris s'han mantingut, però la relació quota hipotecària-salaris mensuals augmenta del 30,4% al 32,5% a causa, entre d'altres factors, de l'augment del valor mitjà de les transaccions en un 7,4% que, per cert, es concentra en els habitatges usats (8%) més que en els habitatges nous (2,9%). A més, el cost d'entrada ha pujat de 40.639 euros per habitatge a 42.885 euros, conservant la proporció d'aquest cost sobre el preu mitjà (vegeu les taules IV.4.A.T5 de l'annex).

Les sol·licituds d'habitatges amb protecció oficial se situen en 115.654.

L'evolució dels preus segueix fent augmentar les dificultats per cobrir les necessitats d'habitatge i per aquest motiu han augmentat les sol·licituds d'habitatge amb protecció oficial, que han passat de 96.087 a 115.634, el 3,9% de les llars catalanes.

GRÀFIC IV.4.G3 Evolució de les llars inscrites en el Registre de Sol·licitants d'Habitatges amb Protecció Oficial. Catalunya, 2012-2017



Unitats: nombre d'unitats de convivència.

Inscricions vigents: nombre total d'unitats de convivència inscrites amb independència de l'any en què han estat donades d'alta en el Registre i no han estat donades de baixa per cap motiu.

Noves sol·licituds: nombre de sol·licituds donades d'alta com a vàlides a tots els registres municipals de sol·licitants existents a Catalunya en l'any en curs.

Font: Agència de l'Habitatge de Catalunya i Secretaria d'Habitatge i Millora Urbana.

15.2. EL MERCAT DE COMPRA DE L'HABITATGE LLIURE

Segons el Ministeri, la inversió en habitatge augmenta el 19,1% i segons l'AHC, el 24,8%.

L'any 2017 la despesa en inversió en habitatge lliure de compra ha augmentat el 19,1% segons les dades publicades pel Ministeri,⁴²⁶ i el 24,8%, segons les publicades per l'Agència de l'Habitatge de Catalunya (AHC).⁴²⁷ En el primer cas, la inversió declarada és de 14.246 milions d'euros, i en el segon, de 13.951 milions d'euros.

La xifra de compravendes d'habitatge lliure se situaria al voltant de 80.000.

D'acord amb l'estadística publicada pel Ministeri de Foment, aquest any s'han declarat 83.829 compravendes d'habitatge lliure, el 13,6% més que el 2016. Mentre que l'AHC identifica un increment del 16,2% en les transaccions registrades a Catalunya, fins a una xifra de 76.358 compravendes l'any 2017 (vegeu les taules IV.4.A.T3 i IV.4.A.T5 de l'annex).

⁴²⁶ L'estadística publicada pel Ministeri de Foment recull les compravendes amb escriptura pública davant de notari.

⁴²⁷ L'estadística publicada per l'Agència de l'Habitatge de Catalunya (AHC) es fa amb dades del Registre de la Propietat.

En aquesta darrera magnitud, els àmbits territorials del Camp de Tarragona, Penedès, comarques centrals i Terres de l'Ebre mostren una evolució més expansiva que la mitjana catalana, segons dades de l'AHC.

Una part d'aquesta inversió estaria relacionada amb la demanda d'habitatge principal mentre que diferents indicadors posarien de manifest que un volum elevat de les transaccions està rebent l'impuls de l'augment de la demanda d'habitatge pel motiu inversió.

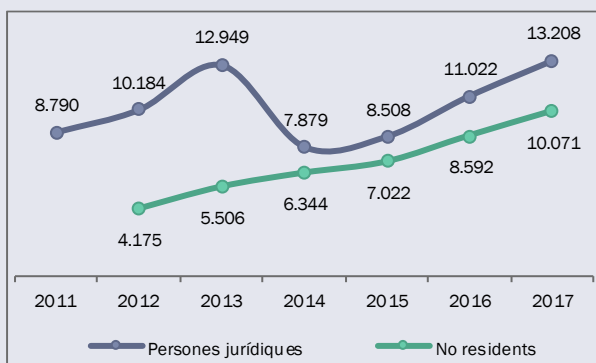
Els no residents representen el 12,9% del nombre total de compravendes d'habitatge.

Per un costat, les estadístiques dels registradors informen que s'incrementa el 19,8% el nombre de compravendes realitzades per persones jurídiques i el 17,2% les compravendes de no residents, una demanda no associada inicialment a l'habitatge principal, que significa el 17% i el 12,9% de totes les compravendes, respectivament, i que està lligada a la demanda d'inversió i de segones residències.

Per un altre, augmenta fins al 50,9% el pes de la despesa d'inversió en habitatge lliure que es finança amb recursos que no provenen dels mercats hipotecaris. Aquests recursos són el 30,6% més elevats que el 2016, i recullen, en part, la col·locació d'estalvi que estaria entrant en el mercat. Els inversors, tant particulars com societats, estarien aprofitant els diferencials positius existents entre el rendiment associat a l'habitatge com a bé d'inversió i el rendiment d'inversions alternatives.

GRÀFIC IV.4.G4 Indicadors de l'evolució de la demanda pel motiu inversió. Catalunya, 2011-2017

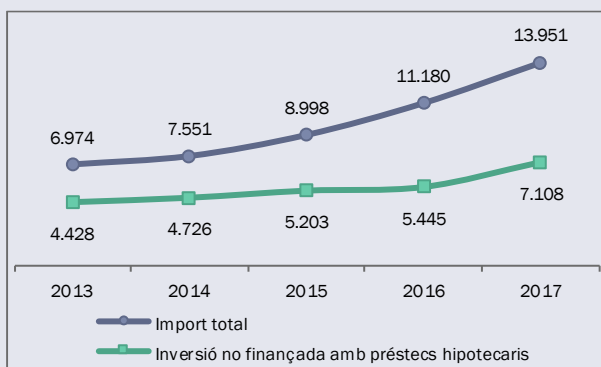
Evolució de compravendes d'habitatge de persones jurídiques i de no residents. Catalunya, 2011-2017



Unitats: nombre de compravendes.

Font: Estadística registral immobiliària. Anuaris del Col·legi de Registradors de la Propietat, Béns Mobles i Mercantils d'Espanya.

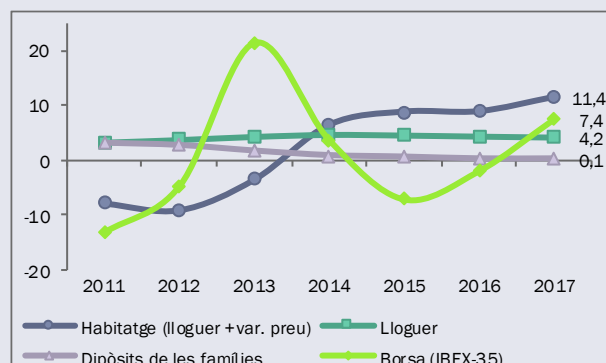
Import de les compravendes d'habitatges lliures no finançats amb préstecs hipotecaris. Catalunya, 2013-2017



Unitats: milions d'euros

Font: elaboració pròpia a partir de l'AHC.

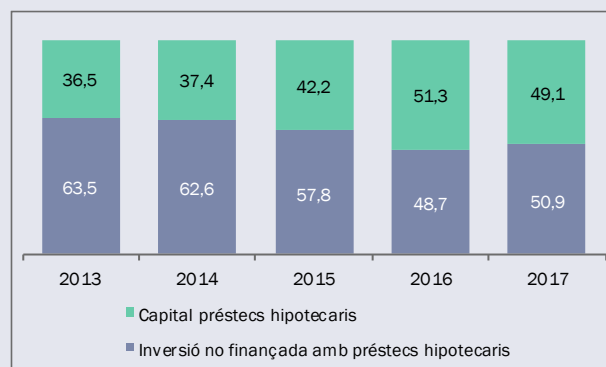
Evolució de la rendibilitat d'inversions alternatives. Espanya, 2011-2017



Unitats: rendibilitat en percentatges.

Font: Indicadors d'habitatge del Banc d'Espanya.

Distribució de l'import de les compravendes d'habitatges lliures segons hi hagi finançament hipotecari o no. Catalunya, 2013-2017



Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'AHC.

Els preus dels habitatges lliures haurien augmentat entre un 9,6% segons l'INE, ...

L'INE identifica una clara acceleració en els preus dels habitatges lliures comprats per persones físiques a Catalunya, amb un creixement del 9,6% de l'índex general, com a conseqüència d'un augment del 8,5% dels preus de l'habitatge nou i del 9,7% de l'habitatge de segona mà (vegeu la taula IV.4.A.T4 de l'annex).

Les dades de compravendes provinents d'escriptures públiques davant de notari i del Registre de la Propietat publicades pel Ministeri de Foment i l'AHC, respectivament, també identifiquen per a Catalunya un augment dels preus de compra de l'habitatge lliure, si bé amb diferent intensitats.

Aquestes dues estadístiques recullen el valor de les compravendes tant de persones físiques com jurídiques, i no fan un tractament tan acurat dels ajustos de qualitat dels habitatges com l'estadística de l'INE. Aquests elements poden explicar el diferencial de creixement de preus amb l'INE.

un 4,8% segons els notaris, i ...

D'acord amb les dades provinents d'escriptures públiques davant de notari, el valor mitjà de les compravendes d'habitatge lliure augmenta el 4,8%, el 2% en els habitatges nous i el 5% en els habitatges usats (vegeu la taula IV.4.A.T4 de l'annex).

un 7,4% segons els registradors.

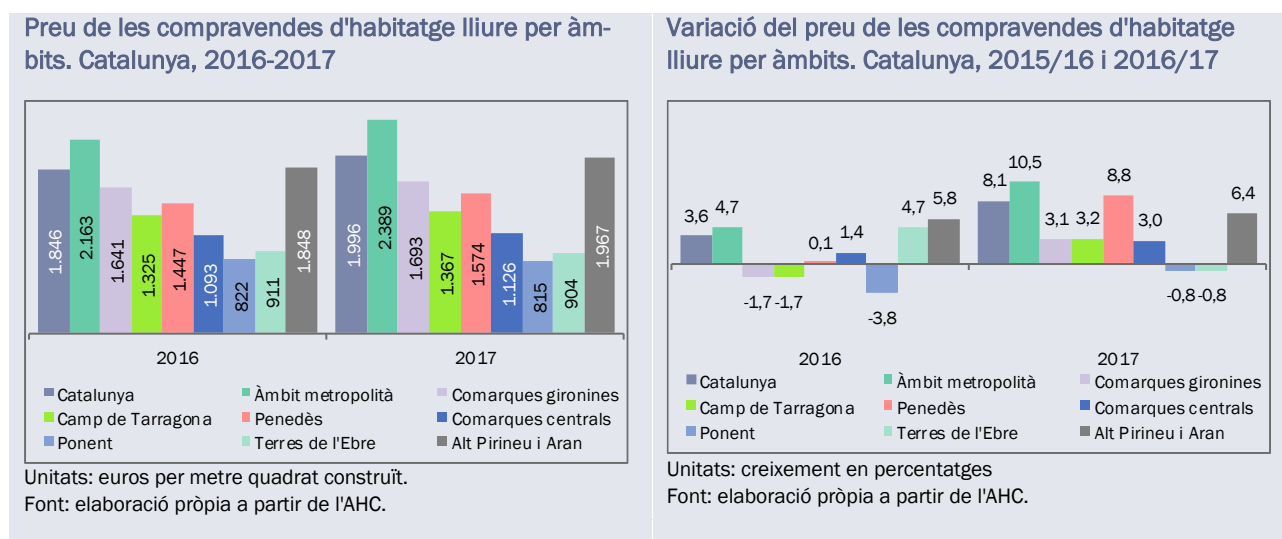
Les dades del Registre de la Propietat identifiquen un increment del 7,4% del valor mitjà de les compravendes d'habitatge lliure, el 2,9% en els habitatges nous i el 8% en els habitatges usats (vegeu la taula IV.4.A.T5 de l'annex).

Si ens fixem en el preu per metre quadrat que dona el Registre de la Propietat, identifiquen uns resultats similars als del paràgraf anterior: un increment del 8,1% de les compravendes d'habitatge lliure, el 3,3% en els habitatges nous i el 8,9% en els habitatges usats (vegeu la taula IV.4.A.T5 de l'annex).

L'Àmbit Metropolità i el Penedès mostren una variació del preu per metre quadrat de les compravendes d'habitatge lliure per sobre de la mitjana.

Analitzant l'evolució de l'increment del preu per metre quadrat de les compravendes d'habitatge lliure per àmbits territorials observem una variació superior a la mitjana catalana per a l'àmbit metropolità i el Penedès així com disminucions dels preus a Ponent i les Terres de l'Ebre.

GRÀFIC IV.4.G5 Evolució del preu per metre quadrat construït de les compravendes d'habitatge lliure. Catalunya, 2016-2017



Per províncies, el creixement del preu per sobre de la mitjana catalana es dona a Barcelona.

Hi ha 14 comarques d'un total de 42 en què el preu per metre quadrat de les compravendes d'habitatge lliure ha tingut una variació negativa.

Les dades corresponents a les comarques mostren que d'un total de 42, n'hi ha 9 en què s'observa un creixement del preu superior al de la mitjana: Alt Penedès, Baix Empordà, Barcelonès, Berguedà, Conca de Barberà, Gironès, Maresme, Moianès i Val d'Aran. També n'hi ha 14 comarques en què la variació del preu és negativa: Alt Urgell, Cerdanya, Montsià, Noguera, Pallars Subirà, Pla de l'Estany, Pla d'Urgell, Ribera d'Ebre, Ripollès, Segrià, Selva, Solsonès, Terra Alta i Urgell (vegeu la taula IV.4.A.T6 de l'annex).

15.3. EL MERCAT DE LLOGUER

El volum de nous contractes de lloguer se situa en 156.936.

Les dades de dipòsit de fiances de l'Incasòl mostren una elevada activitat del mercat de lloguer, amb un augment aquest any del 10% del volum de nous contractes bruts de lloguer registrats a tot Catalunya, fins a un volum de 156.936 nous contractes (vegeu la taula IV.4.A.T7 de l'annex).

Només en 6 comarques d'un total de 42 s'ha reduït el volum de nous contractes de lloguer.

L'anàlisi de l'evolució del volum de nous contractes de lloguer per diferents delimitacions geogràfiques ens dona els següents resultats.

- Per comarques, s'observa que n'hi ha 10 d'un total de 42 en què el creixement del volum de nous contractes ha superat la mitjana catalana: Alt Urgell, Barcelonès, Berguedà, Garraf, Montsià, Pla de l'Estany, Priorat, Segarra, Terra Alta, i Vallès Occidental. També se n'identifiquen 6 en què la variació ha estat negativa: Baix Camp, Baix Empordà, Cerdanya, Selva, Solsonès i Val d'Aran.
- Per àmbits territorials, s'observa que n'hi ha 2 d'un total de 8 en què el creixement del volum de nous contractes ha superat la mitjana catalana: Alt Pirineu i Aran i Àmbit Metropolità. No hi ha cap àmbit territorial en què se n'identifiqui una disminució.
- Finalment, per províncies, s'observa que només Barcelona mostra un creixement del volum de nous contractes de lloguer superior a la mitjana de Catalunya. No hi ha cap província en què disminueixi aquest indicador.

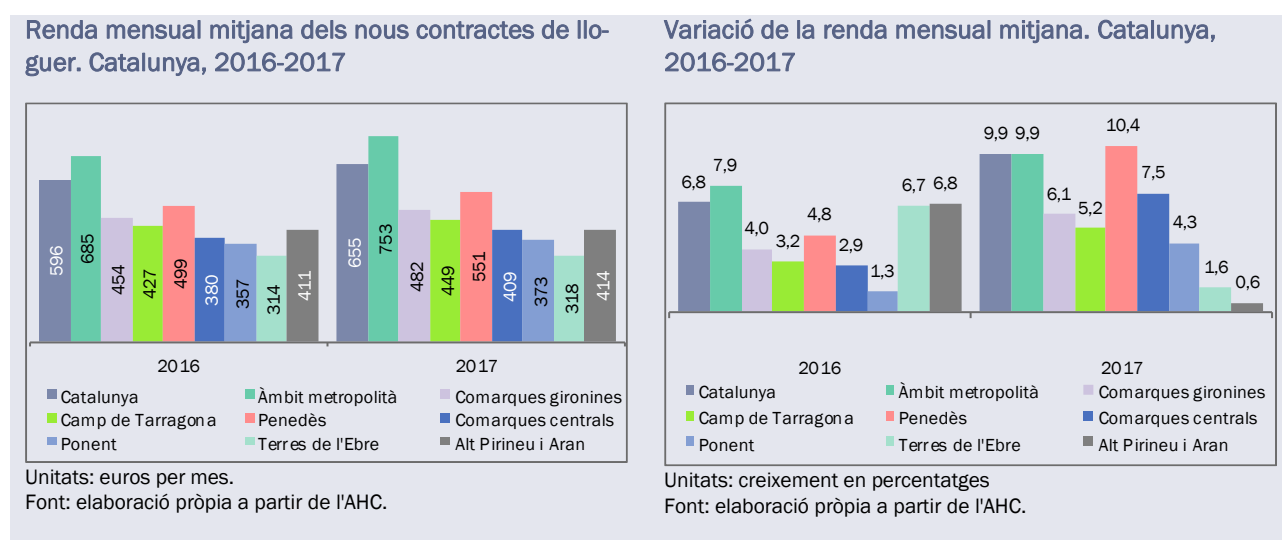
La renda mitjana dels nous lloguer ha crescut el 9,9%. Només en 2 d'un total de 42 s'ha reduït.

El dinamisme en el mercat de lloguer ha anat acompanyat d'un augment del 9,9% de la renda mitjana dels nous lloguers contractats a tot Catalunya. L'anàlisi d'aquest indicador per diferents delimitacions geogràfiques es presenta a continuació:

- Per comarques, s'observa que hi ha 6 d'un total de 42 en què la variació del preu del lloguer ha crescut per sobre de la mitjana de Catalunya: Barcelonès, Cerdanya, Garraf, Garrigues, Solsonès i Terra Alta. També se n'identifiquen 2 en què la variació ha estat negativa: Ribera d'Ebre i Segarra.
- Per àmbits territorials, s'observa que només al Penedès el creixement del preu del lloguer ha estat superior al de la mitjana catalana. No hi ha cap àmbit en què s'identifiqui una disminució d'aquest indicador.
- Per províncies, només la de Barcelona augmenta el preu del lloguer per sobre de la mitjana catalana. No hi ha cap província en què s'identifiqui una disminució d'aquest indicador.

Tal com vam comentar en l'anterior edició de la Memòria, l'augment dels preus del lloguer respon a l'augment de la demanda d'habitatge principal, a la pressió en determinats territoris exercida per l'activitat del sector turístic, així com a alguns aspectes de les darreres modificacions en la regulació del mercat de lloguer de l'habitatge introduïdes a escala estatal.⁴²⁸

GRÀFIC IV.4.G6 Evolució de la renda mitjana dels nous contractes de lloguer d'habitatge. Catalunya, 2016-2017



15.4. L'ACTIVITAT DE LA CONSTRUCCIÓ RESIDENCIAL

Creixement extraordinari del nombre d'habitatges iniciats d'obra nova (34,7%) tot i que, amb 16.678 visats, encara no arriben al 15% de l'activitat que hi havia l'any 2005.

L'any 2017 l'activitat constructora residencial a Catalunya segueix recuperant-se amb un augment del nombre d'habitatges iniciats d'obra nova (34,7%), mentre que es redueixen sensiblement les obres per reforma de l'habitatge (5,7%). D'acord amb les dades del Ministeri de Foment, el nombre d'habitatges en construcció se situa en nivells superiors als dels darrers sis anys, amb un total de 16.678 visats pel

⁴²⁸ La flexibilització del mercat de lloguer introduïda el juny de l'any 2013 a través de la Llei 4/2013, de mesures de flexibilització i foment del mercat del lloguer d'habitatges està facilitant el trasllat a preus de les pressions de demanda en el mercat, a través de la reducció de 5 a 3 anys de la pròrroga forçosa del contracte inicial del lloguer, i de la reducció de 3 a 1 any de la pròrroga del contracte quan, vençut el termini, no hi ha hagut per cap de les parts notificació de la voluntat de no renovar. La posició negociadora dels llogaters d'habitatge principal s'ha vist així debilitada, exercint una pressió a l'alça en el preu dels contractes de lloguer.

Col·legi d'Arquitectes per tramitar llicència d'obra. Aquest nivell d'activitat representa el 57,9% del nivell d'activitat que hi havia l'any 2008 i el 14,1% del nivell de l'any 2005 (vegeu la taula IV.4.A.T8 de l'annex).

L'índex de construcció de l'obra nova augmenta fins a 1,3 habitatges per cada 1.000 habitants, mentre que l'índex de construcció en les obres de rehabilitació es manté en 0,9 habitatges per mil habitants.

Els habitatges iniciats d'obra nova se situen, per tercer any consecutiu, per sobre del nombre de certificats finals d'obra, d'acord amb les dades publicades per l'AHC, que provenen dels projectes visats pels col·legis d'Aparelladors, millorant les perspectives futures de construcció en el sector. Des de l'any 2007 que aquest fet no passava.

A continuació, analitzarem la variació del nombre d'habitatges iniciats per diferents delimitacions geogràfiques:

Hi ha 18 comarques d'un total de 42 en què disminueixen els habitatges iniciats d'obra nova.

- Per comarques, s'observa que n'hi ha 17 d'un total de 42 en què la variació del nombre d'habitatges iniciats ha estat superior a la mitjana de Catalunya: Alt Camp, Alt Urgell, Alta Ribagorça, Baix Llobregat, Cerdanya, Garraf, Maresme, Montsià, Osona, Priorat, Segarra, Solsonès, Terra Alta, Val d'Aran, Vallès Occidental i Vallès Oriental. També se n'identifiquen 18 en què la variació ha estat negativa: Alt Empordà, Alt Penedès, Bages, Baix Camp, Baix Llobregat, Baix Ebre, Baix Empordà, Baix Penedès, Berguedà, Conca de Barberà, Garrigues, Noguera, Pallars Jussà, Pla d'Urgell, Ribera d'Ebre, Ripollès, Segrià, Selva i Urgell.
- Per àmbit territorials, s'observa que n'hi ha 4 d'un total de 8 en què la variació del nombre d'habitatges iniciats ha estat superior al de la mitjana catalana: Alt Pirineu i Aran, comarques centrals, Àmbit Metropolità i Penedès. També se n'identifiquen 2 en què la variació ha estat negativa: comarques gironines i Ponent.

Per províncies, només Barcelona augmenta el nombre d'habitatges iniciats per sobre de la mitjana catalana mentre que les altres restants tenen una variació negativa.

- Per províncies, només Barcelona augmenta el nombre d'habitatges iniciats per sobre de la mitjana catalana mentre que les altres restants tenen una variació negativa.

L'activitat constructora segueix reduint el saldo viu del crèdit acumulat i ...

L'avenç en l'activitat constructora es troba encara condicionat pels processos de despallanquejament de les empreses del sector de la construcció, del qual no podem distingir quina part és residencial i quina és d'enginyeria civil, i de les activitats immobiliàries. Pel conjunt d'Espanya, les empreses d'activitats productives de la construcció han reduït el 9,2%, durant el 2017, el saldo viu del crèdit acumulat, fins a 36.233 milions d'euros, mentre que a les d'activitats immobiliàries la reducció és del 5,3%, fins als 114.395 milions d'euros (vegeu la taula IV.4.A.T9 de l'annex).

millorant les ràtios de crèdit dubtós sobre saldo viu.

Aquest procés de despallanquejament va acompanyat, en els cinc darrers anys, d'una lenta millora de la qualitat creditícia del conjunt d'empreses d'aquests sectors. El 2017 se segueixen reduint les ràtios de crèdit dubtós sobre el saldo viu de crèdit, que se situen en el 25,8% en el cas de les empreses de les activitats productives de la construcció i en el 21% en el cas de les activitats productives de serveis immobiliaris.

Els costos de l'activitat constructora han tornat a augmentar després d'un període de 4 anys de reducció.

D'acord amb les dades de la Cambra Oficial de Contractistes d'Obra de Catalunya, l'activitat constructora residencial ha tornat a augmentar després d'un període de 4 anys de reducció. Enguany, l'evolució dels costos dels materials a peu d'obra i dels costos laborals associats a la construcció i rehabilitació d'un

edifici han augmentat l'1,8%.⁴²⁹ Els costos de mà d'obra i consum de materials a l'enginyeria civil han tingut una evolució semblant i han crescut el 2017 el 3,3%.

Tampoc han ajudat al sector l'evolució dels preus per metre quadrat del sòl urbà o urbanitzable, que han augmentat el 4,4% en termes mitjans a tot Catalunya. Per províncies, Barcelona i Tarragona són les que han tingut un increment superior al de la mitjana catalana (vegeu la taula IV.4.A.T10 de l'annex).

Bona evolució del sector de la construcció i de les activitats immobiliàries en termes de valor afegit i millor en termes d'ocupació.

Malgrat aquestes darreres consideracions, el VAB del sector de la construcció creix el 5,9% en termes reals, d'acord amb les primeres estimacions de la Comptabilitat regional, i la seva ocupació augmenta el 13,4%, segons les dades de l'EPA. Ja són tres anys seguits de creixement positiu des de que va començar la crisi (vegeu la taula IV.4.A.T11 de l'annex).

Per la seva banda, la branca dels serveis immobiliaris, que inclou la intermediació en l'àmbit de l'habitatge i la gestió dels lloguers, mostra un creixement del seu VAB real del l'1,8%, que ha anat acompanyat d'un augment del 13,2% de l'ocupació.

15.5. LA POLÍTICA D'HABITATGE

La política d'habitatge s'ha vist afectada els darrers anys pels ajustos pressupostaris associats al procés de consolidació fiscal i reducció del dèficit en què està immers el Govern de la Generalitat i el conjunt d'administracions públiques. Aquesta política rep en l'actualitat al voltant d'un 50% menys de recursos d'aquells que obtenia l'any 2008.

Fort impuls del pressupost global de la política d'habitatge, que creix el 36,5% i se situa en 329,1 milions d'euros.

Enguany, la política d'habitatge de la Generalitat ha rebut un fort impuls pressupostari i ha crescut el 36,5% respecte de l'any 2016 i se situa l'any 2017 amb un import de 329,1 milions d'euros (vegeu la taula IV.4.A.T12 de l'annex).

Des del nou Pla per al dret a l'habitatge aprovat pel Decret 75/2014, de 27 de maig, la política d'habitatge de la Generalitat es compon dels programes que es presenten a continuació, tal com els classifica l'Agència de l'Habitatge de Catalunya i la Secretari d'Habitatge i Millora Urbana:

- Accés i ús de l'habitatge:
- Promoció i accés a l'habitatge: recull la nova construcció d'habitatges amb protecció oficial, l'assignació d'habitatges amb protecció oficial i els habitatges llogats a través de la Xarxa de Mediació per al Lloguer Social.
- Pagament de l'habitatge: inclou els ajuts al pagament del lloguer, la renda bàsica d'emancipació, les prestacions d'especial urgència, el lloguer del parc gestionat per l'AHC, els ajuts als habitatges del Fons Social i el habitatges d'inclusió social.
- Rehabilitació:
- Habitatges rehabilitats a través de les convocatòries anuals: inclou les convocatòries ordinàries de la Generalitat, ascensors i gent gran i les actuacions del Consorci de l'Habitatge de Barcelona i del Consorci Metropolità.
- Rehabilitació del parc de la Generalitat: inclou els habitatges rehabilitats per l'AHC i les obres de manteniment i adequació de l'AHC.

⁴²⁹ El sector de la construcció a Catalunya 2017: previsions 2018. Barcelona: Cambra Oficial de Contractistes d'Obres de Catalunya.

Dels 329,1 milions d'euros de la política d'habitatge, la Secretaria d'Habitatge en té pressupostats 188,4 milions; la Direcció General d'Urbanisme, 1,6 milions (que transfereix íntegrament a l'Incasòl per al Programa de barris i nuclis antics); l'Agència de l'Habitatge de Catalunya (AHC)⁴³⁰ en té pressupostats 160,0 milions; l'Incasòl, 123,3 milions; el Consorci de l'Habitatge de Barcelona, 43,1 milions; i el Consorci de l'Habitatge de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, 9,8 milions d'euros. Les despeses consolidables⁴³¹ entre aquestes entitats són de 168,6 milions d'euros.

Les dades disponibles permeten fer una anàlisi parcial de l'execució d'aquesta política a través del seguiment d'aquelles actuacions relacionades amb les subvencions públiques aprovades i destinades a llars, empreses o entitats sense finalitat de lucre i mesurades en termes del nombre d'habitatges o ajuts i de l'import de les subvencions.

El nombre d'actuacions arriba fins a 107.734, amb un increment del 17,9% respecte de l'any 2016.

El Programa de pagament de l'habitatge representa el 69,1% de totes les actuacions.

La política de pagament de l'habitatge representa el 69,1% de totes les actuacions i creix el 21,1%, la política de rehabilitació representa el 28,3% de totes les actuacions i creix el 10,1% i la política de promoció i accés a l'habitatge representa el 2,6% del total i creix el 26,6% (vegeu la taula IV.4.A.T13 de l'annex).

Quant a l'import global dels ajuts aprovats, aquest augmenta el 10,4%, fins a situar-se en 174,0 milions d'euros, sense comptar l'import dels ajuts de la política de promoció i accés a l'habitatge, del qual no tenim informació per a l'any en curs.⁴³²

La política de pagament a l'habitatge té un pressupost assignat de 128,9 milions d'euros i creix el 17,1% en relació amb l'any 2016 i la política de rehabilitació té un pressupost de 45,1 milions d'euros, però disminueix el 5,2%.

En l'àmbit normatiu voldríem mencionar l'Acord de Govern aprovat el dia 1 d'agost per impulsar l'elaboració del Pacte nacional per a la renovació urbana de Catalunya. Aquest Pacte ha de ser el marc orientador de referència per elaborar les polítiques de renovació urbana a Catalunya, incloent-hi les relatives a la conservació i la millora del parc d'edificis i les relatives a la millora dels entorns urbans. D'altra banda, es crea la Taula del Pacte Nacional per a la renovació urbana amb l'objecte d'establir un marc de cooperació estable entre els actors implicats en les polítiques de renovació urbana a Catalunya.⁴³³

De l'àmbit normatiu també destaquem el Reial decret llei 5/2017, de 17 de març, pel qual es modifica el Reial decret llei 6/2012, de 9 de març, de mesures urgents de protecció de deutors hipotecaris sense recursos i la Llei 1/2013, de 14 de maig, de mesures per reforçar la protecció als deutors hipotecaris, reestructuració del deute i lloguer social.

El preàmbul de la norma fa palès que, si bé des de l'any 2012 s'han dut a terme accions destinades a la reestructuració del deute hipotecari d'aquells que pateixen dificultats extraordinàries per satisfer el seu pagament, així com mecanismes de flexibilització dels procediments d'execució hipotecària, existeixen raons econòmiques i conjunturals que justifiquen que el present Reial decret llei adopti tres tipus de mesures:

- Ampliació de l'àmbit de suspensió de les mesures de protecció dels deutors hipotecaris en situació de vulnerabilitat especial, la qual cosa suposa modificar tant l'àmbit d'aplicació del Codi de bones

⁴³⁰ Creada per la Llei 13/2009, de 22 de juliol, i que assumeix les funcions de l'antiga ADIGSA.

⁴³¹ Aquestes despeses es corresponen amb les transferències que es fan les entitats implicades en la política d'habitatge.

⁴³² Aquesta política de promoció i accés a l'habitatge tenia una despesa pressupostada l'any 2016 de 58,8 milions d'euros.

⁴³³ Acord GOV/112/2017, d'1 d'agost, per impulsar l'elaboració del Pacte nacional per a la renovació urbana de Catalunya.

pràctiques com el d'aquelles persones que es poden beneficiar de la suspensió dels desallotjaments forçosos ordenats per una autoritat judicial⁴³⁴

- Ampliació en tres anys addicionals, des de l'entrada en vigor de la norma, de l'aplicació de la suspensió del llançament.
- Establiment de mecanismes de lloguer a favor dels deutors executats sobre els immobles el llançament dels quals sigui objecte de suspensió.

Enguany no disposem de dades noves en relació amb el nombre d'execucions hipotecàries i de llançaments practicats. Les dades que vam publicar en l'anterior edició de la memòria es troben al gràfic IV.4.G3 de l'annex.

15.5.1. EL PARC D'HABITATGES DESTINATS A POLÍTIQUES SOCIALS

El parc d'habitatges destinats a polítiques socials ha augmentat el seu nombre en 1.671 i se situa en 36.329.

El parc d'habitatges destinats a polítiques socials ha passat de 34.658 a 36.329 habitatges entre els anys 2016 i 2017. Ha augmentat, per tant, en 1.671 habitatges.

L'aportació principal procedeix del parc administrat per l'Agència d'Habitatge de Catalunya (49,8%).

L'aportació principal del parc procedeix del parc administrat per l'AHC, amb 18.078 habitatges que representen el 49,8% del total. Entre els anys 2016 i 2017 el parc administrat per l'AHC guanya 1.117 habitatges. Segueix en ordre d'importància l'aportació de la Xarxa de Mediació del Lloguer Social amb 8.447 habitatges, que entre els anys 2016 i 2017 guanya 23 habitatges. A continuació se situa l'aportació del Fons d'Habitatge Social amb 7.766 habitatges, que guanya 308 habitatges. Finalment, l'aportació més petita del parc prové de la Xarxa d'Inclusió Social, amb 2.038 habitatges, 223 habitatges més que l'any 2016 (vegeu el gràfic IV.4.G7).

El Fons d'Habitatge Social ha representat una aportació considerable al parc d'habitatges destinats a polítiques socials.

L'aprovació de la constitució del Fons d'habitatge social l'any 2015⁴³⁵ ha significat un increment molt important del parc d'habitatges destinats a polítiques socials, és a dir, del parc d'habitatges destinats a polítiques socials. La seva aportació l'any 2016 va ser de 7.458 habitatges i l'any 2017 ha estat de 7.766 habitatges.

El parc d'habitatges destinats a polítiques socials s'hauria de multiplicar per 3,2 per satisfer la demanda d'habitatges amb protecció oficial.

El parc d'habitatges destinats a polítiques socials significa una mitjana de 4,8 habitatges per cada mil habitants, però les dades del Registre de Sol·licitants d'Habitatges amb Protecció Oficial identifiquen una necessitat d'habitatge social de 15,3 habitatges per cada mil habitants en termes mitjans per a tot Ca-

⁴³⁴ La norma parla de llançaments sobre habitatges com a equivalent a desallotjaments forçosos indicats per una autoritat judicial. Es compten els llançaments practicats desglossats segons es deriven d'execucions hipotecàries, de procediments de la Llei d'arrendaments urbans (principalment correspondran a lloguers impagats) o d'altres causes (laudes arbitrals, processos de família, etc.).

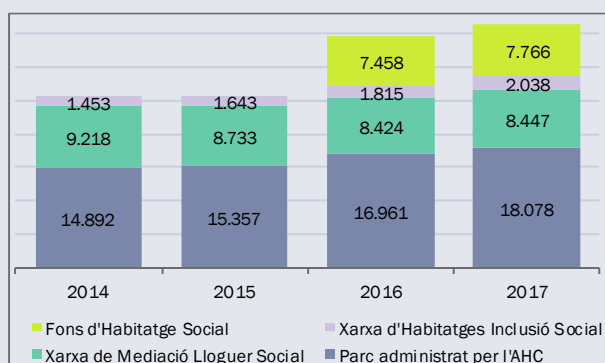
⁴³⁵ El 12 de juny de 2015 es va signar un Acord pel qual es constitueix el Fons d'Habitatge de Lloguer Destinat a Polítiques Socials. Aquest Fons es configura com un instrument destinat a posar a disposició de les persones i famílies en risc d'exclusió residencial els habitatges de titularitat pública o privada que integrin aquest fons, en règim de lloguer social. Aquest fons té com a objectiu principal consolidar un parc públic d'habitatge de lloguer i sotmetre la seva gestió a uns principis generals que s'apliquin uniformement a tots els habitatges integrants en el fons, amb independència de si es tracta de parcs públics municipals, de la Generalitat o de quina sigui la seva titularitat, prioritzant la seva gestió pública. L'Acord també preveu que es puguin incorporar altres habitatges gestionats per entitats financeres o grans tenidors, sempre que compleixin les condicions establertes en aquest Acord.

Des de la seva constitució fins a finals de 2016 en aquest fons s'hi han integrat 20 entitats de 16 municipis que aporten un total de 7.458 habitatges. L'any 2017 el seu parc és de 7.766 habitatges. Font: Memòries de l'Agència de l'Habitatge de Catalunya.

talunya. Això posa de manifest que el parc d'habitatges destinats a polítiques socials és clarament inferior per cobrir les necessitats de les persones inscrites en aquest registre. Satisfer aquesta demanda requeriria multiplicar per 3,2 el parc actual d'habitatges destinats a polítiques socials.

GRÀFIC IV.4.G7 Evolució del parc d'habitatges destinats a polítiques socials. Catalunya 2014-2017

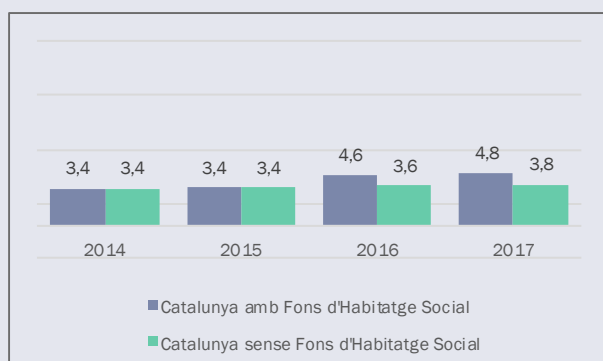
Evolució del parc d'habitatges destinats a polítiques socials. Catalunya, 2014-2017



Unitats: habitatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'AHC.

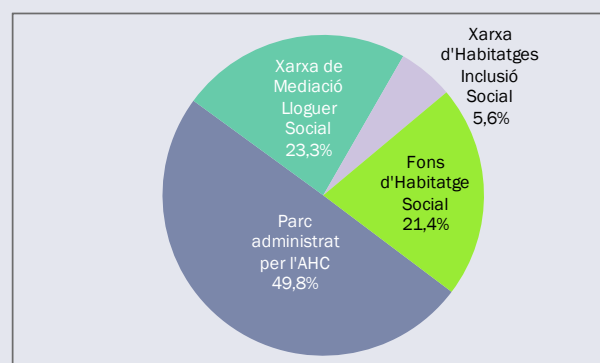
Parc d'habitatges destinats a polítiques socials per cada mil habitants. Catalunya, 2014-2017



Unitats: habitatges per cada mil habitants.

Font: elaboració pròpia a partir de l'AHC i de l'Idescat.

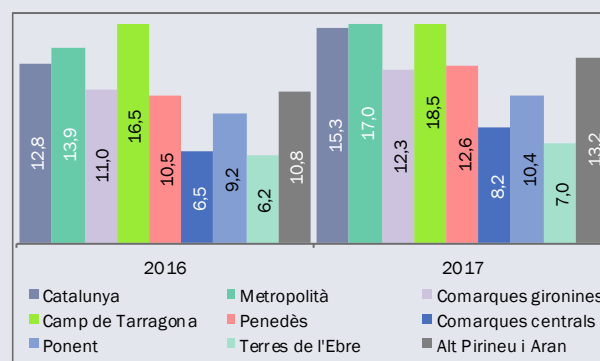
Composició del parc d'habitatges destinats a polítiques socials. Catalunya, 2017



Unitats: percentatges respecte del total.

Font: elaboració pròpia a partir de l'AHC.

Inscripcions en el Registre de Sol·licitants per cada mil habitants per àmbits. Catalunya, 2016-2017



Unitats: inscripcions vigents per cada mil habitants.

Font: elaboració pròpia a partir de l'AHC i de l'Idescat.

Quant a la distribució per àmbits territorials de les inscripcions vigents en el Registre de Sol·licitants d'Habitatges amb Protecció Oficial per cada 1.000 habitants, observem que l'Àmbit Metropolità i el Camp de Tarragona tenen unes inscripcions superiors a les de la mitjana catalana.

No disposem de dades noves en relació amb el Registre d'Habitatges Buits. Sabem que l'any 2016 aquest registre tenia inscrits 44.419 habitatges buits (vegeu la taula IV.4.A.T17 de l'annex).

15.5.2. EL PROGRAMA DE PROMOCIÓ I ACCÉS A L'HABITATGE

El Programa de promoció i accés de l'habitatge augmenta les seves actuacions en 583 habitatges més i se situa en 2.773.

Les actuacions de la política d'habitatge que es destinen a aquest programa han passat de 2.190 a 2.773 entre els anys 2016 i 2017, 583 habitatges més. La seva distribució per subprogrames es presenta a continuació:

- La nova construcció d'habitatges amb protecció social passa de 784 a 1.358 habitatges, 574 habitatges més.
- L'adquisició d'habitatges amb protecció oficial passa de 4.478 a 2.198 habitatges, 2.280 habitatges menys.
- Els habitatges llogats a través de la Xarxa de Mediació de Lloguer Social ha passat de 1.406 a 1.415 habitatges, 9 habitatges més.

L'any 2017 s'inicia la construcció de 1.057 habitatges de protecció oficial, però ...

L'any 2017 s'inicia la construcció de 1.057 habitatges de protecció oficial, mantenint la baixa intensitat de construcció dels darrers anys, amb 0,14 habitatges per cada mil habitants. Recordem que les taxes de finals dels anys 2.000 es van situar per sobre de l'1 per 1.000 (vegeu la taula IV.4.A.T14 de l'annex).

representen només el 0,9% de les llars inscrites en el Registre d'Habitatges amb Protecció Oficial.

En relació amb les demandes del Registre de Sol·licitants d'Habitatges amb Protecció Oficial, aquest ritme d'activitat implica que les promocions iniciades només cobreixen el 0,9% de les llars inscrites en el registre l'any 2017.

Si calculem aquest indicador en mitjana del període 2013-2017 i el comparem amb els resultats de l'any 2017, comprovem que el nombre d'habitatges iniciats amb protecció oficial per llars del Registre disminueix de l'1% al 0,9% i que aquest procés de disminució s'ha donat gairebé a tots els àmbits territorials, amb l'excepció de les comarques centrals.

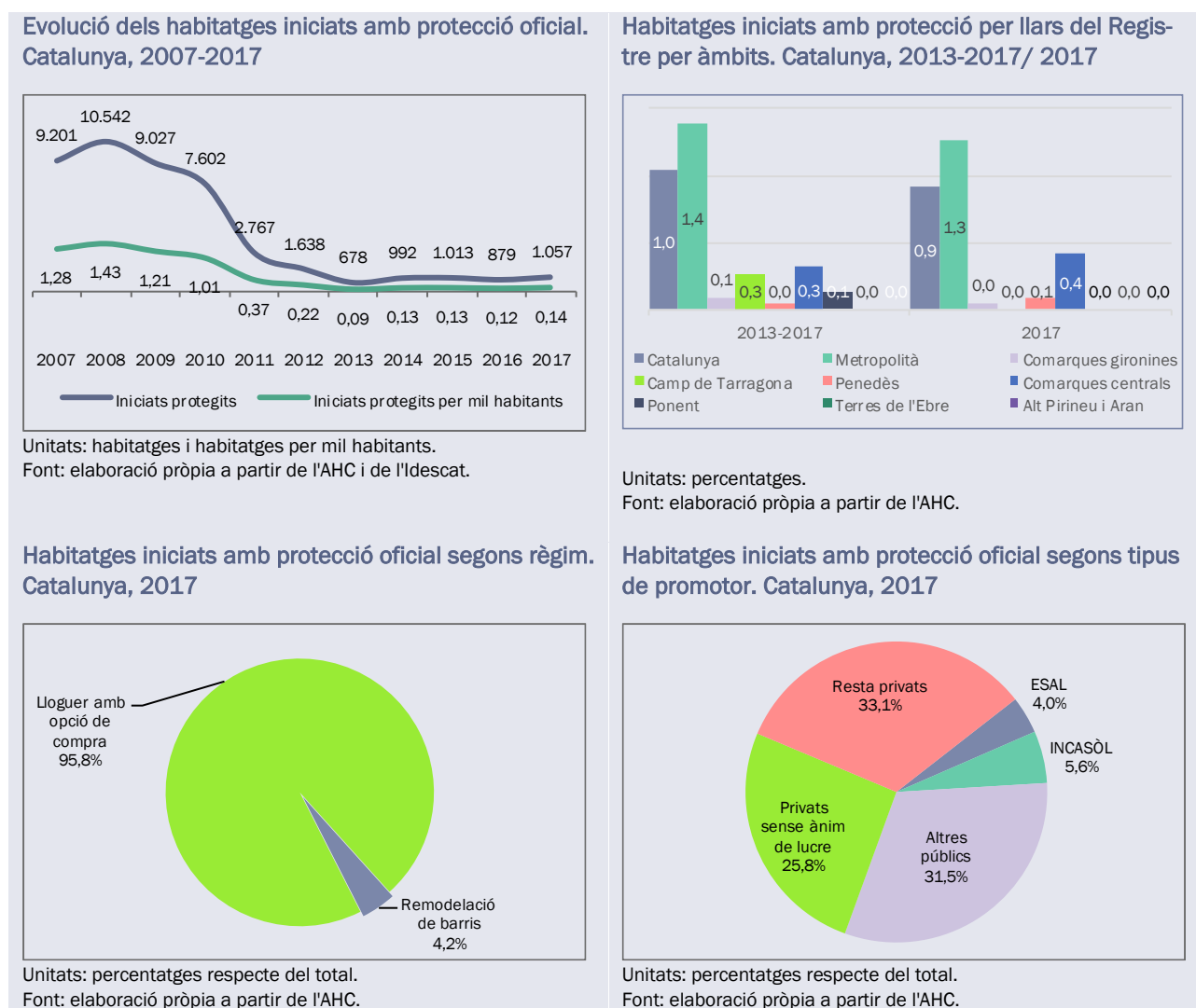
La promoció principal és la de lloguer amb opció de compra.

Atenent el tipus de promoció, l'any 2017 la immensa majoria dels habitatges iniciats amb protecció oficial són en règim de lloguer amb opció de compra (95,8% del total) i la resta corresponen a remodelació de barris (4,2%). Això significa un canvi respecte del que havia passat de mitjana en els darrers cinc anys (2012-2016) en què el lloguer amb opció de compra representava el 45,5%; la compra, el 39,3%; el lloguer, l'11,2% i la remodelació de barris, el 3,9%.

Fort augment de la quota dels promotors privats amb ànim de lucre.

Per tipus de promotor, també constatem canvis molt importants. S'observa un fort augment de 22,6 punts percentuals en la quota dels promotors privats amb ànim de lucre i de 9,2 punts percentuals en la participació dels altres promotors públics (ajuntaments) en detriment dels privats sense ànim de lucre (-18,9 punts percentuals), les entitats sense ànim de lucre (-10,2 punts percentuals) i l'Incasòl (-2,7 punts percentuals).

GRÀFIC IV.4.G8 Promoció d'habitatges iniciats amb protecció oficial. Catalunya, 2007-2017



15.5.3. EL PROGRAMA DE PAGAMENT DE L'HABITATGE

L'esforç principal fet en els darrers anys en ajuts a l'habitatge es concentra en aquest Programa de pagament de l'habitatge, que ha anat augmentant el pes tant del nombre d'actuacions com dels imports concedits sobre l'agregat dels ajuts.

El Programa de pagament de l'habitatge augmenta les actuacions i l'import dels ajuts que se situen en 74.431 i 128,9 milions d'euros, respectivament.

L'any 2017 augmenta tant el nombre de llars/habitatges subvencionades, que passen de 61.485 a 74.431, com l'import dels ajuts que es gestionen a través d'aquest programa, que passa de 110,0 milions d'euros a 128,9 milions d'euros (vegeu les taules IV.4.A.T13 i IV.4.A.T15 de l'annex).

La línia d'actuació més important del programa són els ajuts permanents al pagament del lloguer (86,9%).

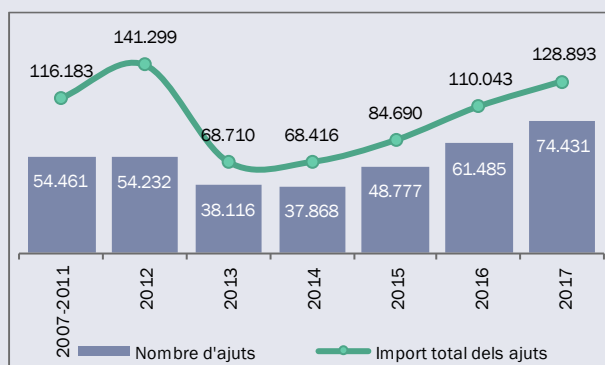
La distribució d'aquests recursos entre les diferents línies d'actuació permet constatar que la més important correspon als ajuts permanents al pagament del lloguer, que representa el 86,9% de l'import total dels recursos d'aquest programa. El nombre d'actuacions ha augmentat el 18,9% i l'import dels

ajuts també ha augmentat amb la mateixa taxa. Per províncies, Lleida i Tarragona han tingut una variació superior a la mitjana de Catalunya.

Segueixen en ordre d'importància els ajuts al pagament del lloguer del parc gestionat per l'Agència de l'Habitatge (5,8% de l'import total), els ajuts personalitzats a l'allotjament o prestacions d'especial urgència (3,9%), els ajuts als habitatges de la Xarxa d'Inclusió Social (2,7%) i els ajuts als habitatges del Fons Social (0,7%).

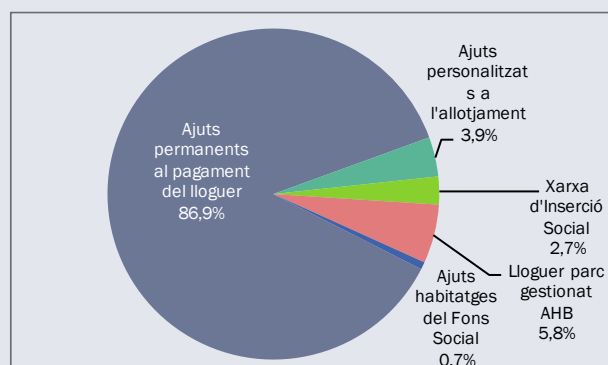
GRÀFIC IV.4.G9 Evolució dels ajuts vinculats al Programa de pagament de l'habitatge. Catalunya, 2007-2017

Nombre d'ajuts i import total del Programa de pagament de l'habitatge. Catalunya, 2007-2017



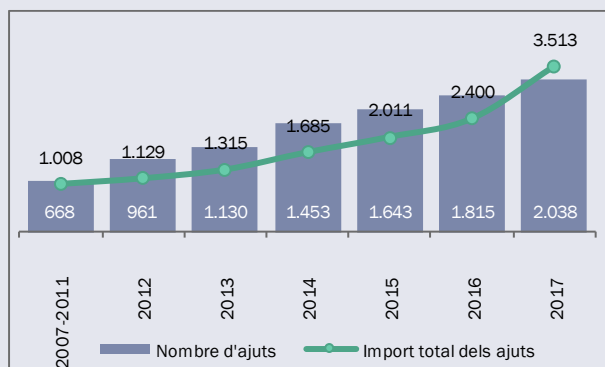
Unitats: llars i/o habitatges i milers d'euros.
Font: elaboració pròpia a partir de l'AHC.

Distribució de l'import dels ajuts del Programa de pagament de l'habitatge. Catalunya, 2017



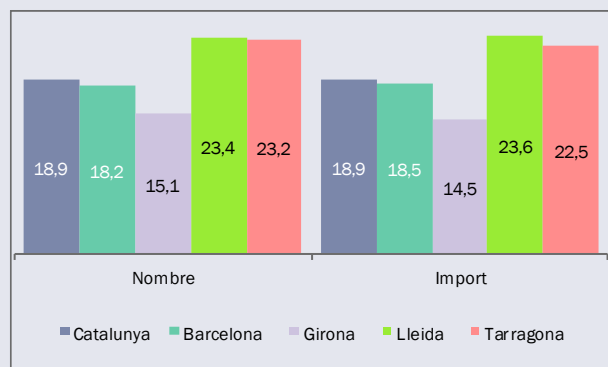
Unitats: percentatges respecte del total.
Font: elaboració pròpia a partir de l'AHC.

Nombre d'ajuts i import total de la Xarxa d'Inclusió Social. Catalunya, 2007-2017



Unitats: llars i/o habitatges i milers d'euros.
Font: elaboració pròpia a partir de l'AHC.

Evolució dels ajuts i imports permanents per províncies. Catalunya, 2016-2017



Unitats: taxes de creixement en percentatges.
Font: elaboració pròpia a partir de l'AHC.

La línia que més ha augmentat els seus ajuts és la Xarxa d'Inclusió Social (46,3%).

La línia d'actuació que més ha augmentat l'import dels seus ajuts l'any 2017 ha estat la dels ajuts als habitatges de la Xarxa d'Inclusió Social. Vegeu la seva evolució en el gràfic de la pàgina següent.

També cal tenir en compte la figura de l'Avalloguer -línia de suport al lloguer que no implica una despesa directa per part de la Generalitat- que estableix un règim de cobertures de cobrament de les rendes dels contractes de lloguer d'habitatges per donar cobertura als propietaris que els posin en lloguer davant el risc de possibles impagaments. Aquest any ha augmentat el nombre d'habitatges que utilitzen aquest aval de 33.418 a 34.443.

15.5.4. EL PROGRAMA DE FOMENT DE LA REHABILITACIÓ

El Programa de rehabilitació torna a reduir l'import dels seus ajuts, però augmenta les seves actuacions i se situa en 45,1 milions i 30.530 actuacions.

L'any 2017 es torna a reduir l'import dels ajuts, que passa de 47,6 milions d'euros a 45,1 milions d'euros, però augmenta el nombre d'actuacions subvencionades de 27.735 a 30.530 a través dels programes de rehabilitació d'habitatges. Malgrat ser un dels eixos prioritaris del nou Pla per al dret a l'habitatge, els seus nivells són un 18% i un 45% inferiors, respectivament, als que anualment se subvencionaven de mitjana en els anys 2007-2011.

El subprograma més important en termes relatius és el de les convocatòries anuals.

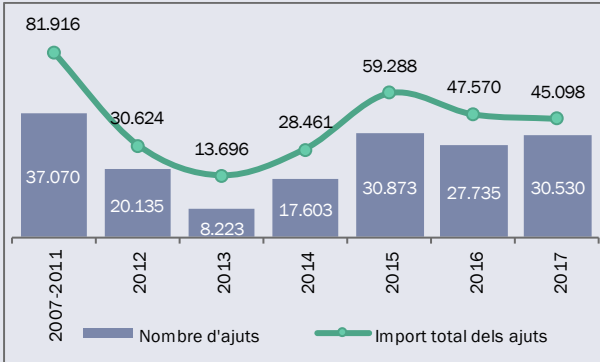
L'evolució que han seguit els diferents subprogrames ha estat la següent:

- L'import de les subvencions aprovades als habitatges rehabilitats en convocatòries anuals ha estat de 43,2 milions d'euros, amb una reducció del 6,1% respecte del 2016. En canvi, les actuacions associades a aquest subprograma han augmentat el 10,7% i s'han situat en 24.594.
- Pel que fa als ajuts aprovats de rehabilitació del parc d'habitatges de la Generalitat, augmenta el nombre d'actuacions globals de 5.512 a 5.596, però disminueix l'import destinat a aquestes de 6,8 milions d'euros a 1,9 milions d'euros.

GRÀFIC IV.4.G10
2017

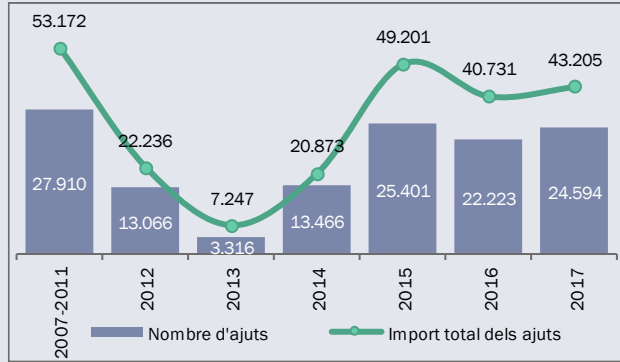
Evolució dels ajuts vinculats al Programa de foment de la rehabilitació. Catalunya, 2007-2017

Nombre d'ajuts i import global del Programa de foment de la rehabilitació. Total. Catalunya, 2007-2017



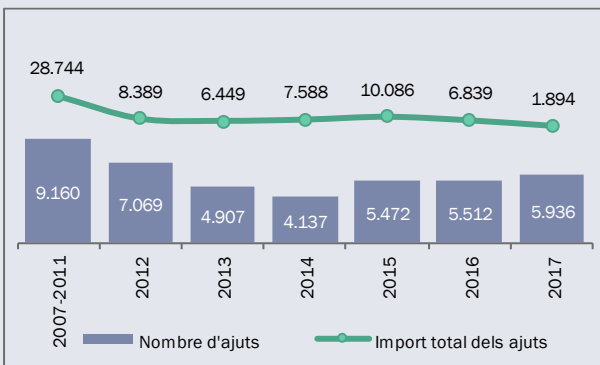
Unitats: llars i/o habitatges i milers d'euros.
Font: elaboració pròpia a partir de l'AHC.

Nombre d'ajuts i import del Programa de rehabilitació protegida. Convocatòries anuals. Catalunya, 2007-17



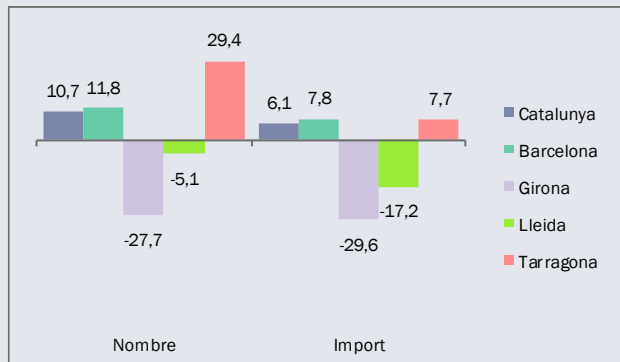
Unitats: llars i/o habitatges i milers d'euros.
Font: elaboració pròpia a partir de l'AHC.

Nombre d'ajuts i import global del Programa de rehabilitació. Parc de la Generalitat. Catalunya, 2007-2017



Unitats: llars i/o habitatges i milers d'euros.
Font: elaboració pròpia a partir de l'AHC.

Nombre d'ajuts i import del Programa de rehabilitació protegida. Convocatòries anuals. Catalunya, 2016-17



Unitats: taxes de creixement en percentatges.
Font: elaboració pròpia a partir de l'AHC.

Per a més informació sobre la normativa relacionada amb l'habitatge durant l'any 2017, vegeu el [Recull normatiu al web del CTESC](#).

16. INCLUSIÓ I PROTECCIÓ SOCIAL

16.1. INCLUSIÓ SOCIAL

En el tancament d'aquesta Memòria no es disposa de dades actualitzades per a l'elaboració d'aquest apartat: l'explotació específica de l'Enquesta de condicions de vida del 2017 (ECV-2017) que l'Idescat elabora per a l'àmbit de Catalunya. Així, per a més informació sobre inclusió social ens remetem a la *Memòria del 2016*.

16.2. EL SISTEMA DE PROTECCIÓ SOCIAL: PRESTACIONS ECONÒMIQUES I DE SERVEIS

Com a qüestió prèvia, cal fer referència a la creació de l'Agència Catalana de Protecció Social mitjançant la Llei 21/2017, del 20 de setembre. En el preàmbul de la Llei es posa de manifest que la diagnosi de la protecció social a Catalunya identifica un mapa de prestacions ampli, pel nombre de persones beneficiàries, administracions implicades i tipus de prestacions. En concret, es comptabilitzen setanta-nou prestacions econòmiques i noranta prestacions de servei.

En aquest context, es crea l'Agència Catalana de Protecció Social per tal de gestionar d'una manera centralitzada les prestacions de protecció social respecte de les quals la Generalitat tingui en cada moment la competència i fer el desplegament executiu del sistema de protecció social de Catalunya.

La vigència i aplicació d'aquesta Llei ha estat suspesa pel Tribunal Constitucional des del 3 d'octubre del 2017, com a conseqüència de l'admissió a tràmit del recurs d'inconstitucionalitat interposat pel Govern de l'Estat.⁴³⁶ Posteriorment, el març del 2018 el Tribunal Constitucional ha aixecat la suspensió de la Llei, amb excepció de tres apartats de l'article 3.1 relatius a les funcions de l'Agència, respecte dels quals es manté la suspensió.⁴³⁷

A continuació, s'analitza l'evolució de les pensions i altres prestacions econòmiques del sistema de la Seguretat Social, de les prestacions del Sistema Català de Serveis Socials, en el qual es troben integrades les prestacions de promoció de l'autonomia personal i atenció a la dependència, així com de la renda mínima d'inserció (RMI) i la renda garantida de ciutadania (RGC).

16.2.1. PENSIONS

L'any 2017 l'edat legal de jubilació se situa en els 65 anys i cinc mesos.

L'any 2017 es compleixen set anys de l'inici de l'aplicació de la reforma de la Seguretat Social duta a terme per la Llei 27/2011, de l'1 d'agost, amb la finalitat de garantir la seva sostenibilitat a llarg termini. Entre les qüestions abordades en aquesta Llei, destaquen l'augment de l'edat legal de jubilació dels 65 als 67 anys, l'increment del període de càlcul de la base reguladora dels 15 als 25 anys i l'augment dels anys de cotització requerits per percebre el 100 per cent de la pensió (dels 35 als 37).

Totes aquestes reformes s'estan aplicant de forma gradual i progressiva amb l'horitzó temporal de l'any 2027. Així, l'any 2017 l'edat legal de jubilació se situa en els 65 anys i cinc mesos --tot i que és possible jubilar-se als 65 anys si es tenen cotitzats 36 anys i tres mesos o més--, el període per al càlcul de la base reguladora se situa en els 20 anys i es requereixen 35 anys i sis mesos per percebre el 100 per cent de la pensió.

Una altra qüestió que cal considerar en l'àmbit de les pensions de la Seguretat Social és la referida al compromís de la Llei 27/2011, de l'1 d'agost, de millorar l'acció protectora de la pensió de viduïtat de

⁴³⁶ Provisió del Tribunal Constitucional de 17 d'octubre del 2017 en el recurs d'inconstitucionalitat núm. 4814-2017.

⁴³⁷ Interlocutòria del Tribunal Constitucional de 21 de març del 2018 en el recurs d'inconstitucionalitat, núm. 4814-2017. Es manté la suspensió de l'article 3.1, apartats c) --segon incís--, d) i h).

les persones de més de 65 anys. Aquesta qüestió s'ha vingut posposant reiteradament mitjançant les successives lleis de PGE per als anys 2013, 2014, 2015, 2016 i 2017. No obstant això, l'any 2018 s'ha iniciat el procés per tramitar aquesta millora de la Seguretat Social.

Finalment, cal destacar que l'any 2017 es compleix un any de l'entrada en vigor del complement de les pensions contributives de les dones que han estat mares de dos o més fills, introduït per la Llei 48/2015, dels PGE per a l'any 2016. Aquest complement consisteix en l'aplicació a la quantia inicial de la pensió d'un percentatge determinat en funció del nombre de fills: el cinc per cent a les dones amb dos fills, el 10 per cent en cas de tres fills i el 15 per cent quan el nombre de fills és de quatre o més.

Passant a l'anàlisi de les dades, cal comentar com a qüestió prèvia que les pensions poden ser contributives, finançades per les cotitzacions socials o no contributives, finançades amb transferències de l'Estat. Les primeres són les més importants, pel nombre de pensions i pel nivell de despesa que suposen, sobretot les de jubilació. En el vessant no contributiu, les pensions poden ser de jubilació o invalidesa.

El nombre de pensions contributives creix el 0,9% l'any 2017, menys que l'any anterior i per sota de la mitjana de l'última dècada.

L'any 2017, el nombre de pensions contributives en vigor se situa en 1.710.505, la majoria de les quals són de jubilació (el 64,4%), seguides de les de viduïtat (el 23,1%) i les d'incapacitat permanent (el 9,1%). La resta de les pensions, les d'orfenesa i en favor de familiars, representen en conjunt únicament el 2,9% del total de pensions. Atenent el règim de cotització, el gruix de les pensions pertanyen al règim general (el 73,9%) i al règim especial del treball autònom (el 18,4%), mentre que el nombre de pensions de la resta de règims és molt més baix.

Pel que fa a l'evolució, el nombre de pensions en vigor creix el 0,9% l'any 2017, un percentatge que se situa dues dècimes per sota del registrat l'any anterior (l'1,1%) i sis dècimes per sota de la mitjana del creixement de l'última dècada (l'1,5%) (Vegeu la taula IV.5.A.T1 de l'annex).

L'increment interanual registrat l'any 2017 es deu bàsicament a l'evolució de les pensions de jubilació, les quals augmenten l'1,5%, atès que la resta registren increments més baixos o, fins i tot, en el cas de les pensions de viduïtat, disminueixen lleugerament. Atenent el règim de cotització, només s'observen evolucions interanuals positives en el nombre de pensions del règim general (l'1,5%) i del règim del treball autònom (el 0,9%), mentre que la resta de règims registren evolucions negatives, sobretot el de la mineria del carbó (-5,9%) i el SOVI (-5,4%), aquest últim per raons òbvies.

Es constata una desacceleració del creixement de la quantia mitjana de les pensions contributives.

L'any 2017 la quantia de les pensions ha augmentat el 0,25% per quart any consecutiu, en aplicació de l'índex de revaloració de les pensions, introduït per la Llei 23/2013, del 23 de desembre.⁴³⁸ Altrament, cal ressaltar que l'any 2017 la variació interanual de l'IPC ha estat de l'1,1%. Cal tenir present que aquest percentatge també s'aplica per actualitzar altres paràmetres com són, entre d'altres, la pensió màxima i els complements per arribar a l'import de la pensió mínima.

L'índex de revaloració de les pensions substitueix l'IPC com a referent per a la revaloració de les pensions i es ve aplicant des de l'any 2014. No obstant això, a partir de l'any 2011 ja es comencen a introduir una sèrie de modificacions dirigides a reduir la despesa en pensions. Així mateix, cal assenyalar que a partir de l'any 2019 està prevista l'entrada en vigor del factor de sostenibilitat en el càlcul de la pensió inicial.

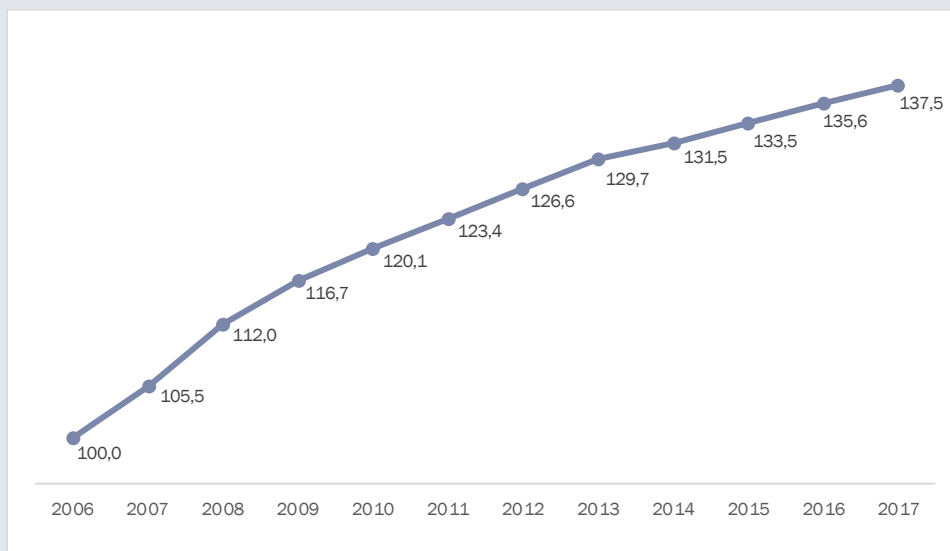
En aquest context, es constata una desacceleració del creixement de la quantia mitjana de les pensions contributives durant els últims anys. Així, l'any 2017 la pensió mitjana se situa en els 963,7 euros, l'1,9%

⁴³⁸ Reial decret 746/2016, de 30 de desembre, sobre revaloració i complements de pensions de classes passives i sobre revaloració de les pensions del sistema de la Seguretat Social i d'altres prestacions socials públiques per a l'exercici 2017 i Llei 3/2017, del 27 de juny, dels pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2017.

més que l'any anterior, un percentatge lleugerament inferior al de l'any 2016 (el 2,1%). Aquests increments anuals són inferiors a la mitjana dels registrats en els deu anys anteriors (2006-2016), el 3,6%. Això es pot observar al gràfic següent, on es mostra el creixement acumulat de la quantia mitjana de les pensions contributives en el període 2006-2017, a partir de l'evolució interanual d'aquesta quantia:

GRÀFIC IV.5.G1 Evolució de la quantia mitjana de les pensions contributives. Catalunya, 2006-2017

Creixement acumulat de la quantia mitjana de les pensions contributives. Catalunya, 2006-2017



Unitats: taxa acumulada de creixement (base 2006).

Font: elaboració pròpia a partir de l'INSS.

Quantia mitjana de les pensions contributives i evolució interanual. Catalunya, 2006-2017

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Quantia mitjana	667,7	704,1	749,6	785,2	811,8	838,3	865,2	891,9	908,0	926,3	945,7	963,7
Evolució		5,7	5,5	6,5	4,7	3,4	3,3	3,2	3,1	1,8	2	2,1

Unitats: euros i percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INSS.

Segons la classe de pensió, l'any 2017 les quanties mitjanes més elevades corresponen a les pensions de jubilació (1.090,4 euros) i d'incapacitat permanent (1023,2 euros). Les quanties mitjanes més baixes són les de les pensions de viduïtat (658,4 euros), en favor de familiars (569,4 euros) i, sobretot, orfenesa (379,9 euros). Segons el règim de cotització, els imports més elevats corresponen a la mineria del carbó (1.208,2 euros), tot i que aquest règim concentra només el 0,1% de les pensions.

Pel que fa als dos règims on es concentren la majoria de les pensions, el general i el del treball autònom, s'observa una diferència important en la quantia mitjana de les seves pensions: 1.074,9 euros i 666,4 euros, respectivament. Per acabar, cal assenyalar que el SOVI és el règim amb les pensions més baixes (383,2 euros).

Més enllà de la quantia mitjana, l'anàlisi de les pensions contributives per trams de quantia permet apropar-se d'una forma més precisa a la dispersió dels imports d'aquestes prestacions. Així, s'observa que l'any 2017 més de la meitat de les pensions són inferiors als 800 euros (el 54,5%) i que el nombre més elevat de pensions se situa entre els 600 i els 800 euros. Altrament, les pensions de quantia més elevada no són tan freqüents i les de més de 2.000 euros suposen el 9,3% del total (vegeu el gràfic IV.5.A.G1. de l'annex)

TAULA IV.5.T1 Evolució de les pensions contributives i de la seva quantia mitjana segons classe i règim. Catalunya, 2016-2017

	Pensions 2017	Pes	% 2016-2017	Quantia mitjana 2017	% sobre pensió mitjana total	% 2016-2017
Total	1.710.505	100,0	0,9	963,7	100,0	1,9
Classe						
Jubilació	1.100.824	64,4	1,5	1.090,4	113,1	2,0
Viduitat	394.750	23,1	-0,1	658,4	68,3	1,5
Incapacitat permanent	165.319	9,7	0,0	1.023,2	106,2	0,7
Orfenesa	48.191	2,8	0,3	379,9	39,4	1,2
Favors familiars	1.421	0,1	0,9	569,4	59,1	2,4
Règim						
General	1.263.355	73,9	1,5	1.074,9	111,5	1,7
Especial treball autònom	314.345	18,4	0,9	666,4	69,2	1,8
Especial treball del mar	7.777	0,5	-0,9	1.066,4	110,7	1,2
Especial mineria del carbó	2.295	0,1	-5,9	1.208,2	125,4	1,7
Accidents de treball	28.619	1,7	-0,3	1.059,8	110,0	1,6
Malalties professionals	4.393	0,3	-1,7	1.179,5	122,4	1,3
SOVI	89.721	5,2	-5,4	383,2	39,8	-0,2

Unitats: nombres absoluts, euros i percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INSS.

El següent punt que es considera és l'anàlisi de les pensions contributives i de la seva quantia mitjana atenent el sexe de la persona perceptora.

La pensió mitjana dels homes se situa en els 1.232 euros i la de les dones en els 743,6 euros.

L'any 2017, el 54,9% de les pensions tenen com a beneficiària una dona, tot i que el nombre de dones pensionistes suposa el 50,9% del total. Aquesta diferència es deu a què les dones són perceptores de més d'una pensió amb més freqüència que els homes, ja que són beneficiàries d'un nombre més elevat de pensions de viduitat, les quals són compatibles amb les de jubilació i incapacitat permanent.

En aquest sentit, cal posar de manifest que el 91,1% de les pensions de viduitat l'any 2017 són percebudes per dones. Per contra, els homes continuen tenint un accés més elevat a les pensions substitutives de salaris, és a dir, a la jubilació i la incapacitat permanent, ateses les diferències entre sexes en les trajectòries laborals. En concret, el 79,8% de les pensions percebudes per homes són de jubilació, mentre que en el cas de les dones aquest percentatge és del 51%. No obstant això, es pot ressaltar que any rere any s'observa un increment progressiu, encara que lent, del nombre de dones que accedeixen a pensions substitutives de salaris.

Pel que fa a la pensió mitjana, és de 1.232 euros la dels homes i de 743,6 euros la de les dones. Les diferències més grans s'observen en la quantia mitjana de la pensió de jubilació, la qual se situa en els 790 euros en el cas de les dones i suposa el 59,5% de la quantia que perceben el homes i el 72,5% de la quantia mitjana global de les pensions de jubilació.

Tanmateix, la quantia mitjana de la pensió de viduitat és més elevada en el cas de les dones (675,2 euros) que en el dels homes (485,8 euros), per raó del mètode emprat per al seu càlcul: es tenen en

compte les bases reguladores del cònjuge o parella de fet causant de la prestació, la qual cosa implica una quantia més elevada quan el causant és un home.

Aquesta situació es deriva del fet que les dones que perceben actualment una pensió han tingut una participació en el mercat de treball més irregular que la dels homes, especialment les de més edat, la qual cosa ha tingut com a resultat bases de cotització més baixes i un nombre menor d'anys cotitzats respecte dels homes. Això explica no només les quanties més baixes de les pensions percebudes per dones, sinó també el seu menor accés a les pensions substitutives de salaris.

En conseqüència, les dones perceben amb més freqüència que els homes pensions no contributives (com es veurà més endavant), així com complements de mínims de les seves pensions contributives, perquè no arriben a la quantia mínima fixada anualment per l'LPGE. L'any 2017, el percentatge de pensions mínimes entre les dones és del 22,1%, mentre que és del 10,1% en el cas dels homes. Pel que fa al supòsit concret de les pensions de jubilació (on es veuen reflectides les trajectòries laborals), el percentatge de pensions mínimes augmenta al 24,8% en les dones i es manté igual en els homes (el 10,1%). Cal ressaltar el percentatge elevat de pensions mínimes en el règim del treball autònom: el 18,45 entre els homes i el 30,7% entre les dones.

Pel que fa al complement de maternitat, el maig del 2018 el reben un total de 66.119 pensions contributives a Catalunya, el 17,2% del total de pensions estatals amb aquest complement (384.707 pensions). A escala estatal es disposa de dades desglossades segons el nombre de fills de la beneficiària de la pensió: de les 384.707 pensions amb el complement, el 53,4% corresponen a dones amb dos fills, el 27,8% a dones amb tres fills i el 18,8 a aquelles que han tingut quatre o més fills.⁴³⁹

A la taula següent, es pot observar la situació de les pensions atenent el sexe de la persona beneficiària, a través dels indicadors principals en aquest àmbit:

⁴³⁹ Informació extreta d'una nota de premsa del Ministeri de Treball i Afers Socials. Data de la consulta: 10.05.2018.

TAULA IV.5.T2 Pensions contributives i pensió mitjana segons classe i règim, per sexe. Catalunya, 2016-2017

Classes	Homes						Dones					
	Pensi- ons 2017	Estruc- tura	2016- 2017	Pensió mitjana 2017	% pensió mitjana total	2016- 2017	Pensions 2017	Estruc- tura	2016- 2017	Pensió mitjana 2017	% pensió mitjana to- tal	2016- 2017
Jubilació	615.176	79,8	0,9	1.327,4	121,7	1,7	485.640	51,7	2,4	790,0	72,5	3,2
Incapacitat permanent	94.596	12,3	0,1	1.121,0	109,6	0,2	70.723	7,5	-0,1	892,4	87,2	1,7
Viduïtat	35.180	4,6	1,6	485,8	73,8	0,9	359.569	38,3	-0,3	675,2	102,6	1,6
Orfenesa	25.473	3,3	0,3	380,5	100,2	1,2	22.715	2,4	0,3	379,3	99,8	1,2
Favor familiars	370	0,0	5,1	574,8	100,9	3,4	1.051	0,1	-0,5	567,5	99,7	2,1
Règims												
General	595.236	77,2	0,7	1.345,3	125,2	1,5	668.111	71,1	2,2	834,0	77,6	2,4
Treball autònom	143.680	18,6	1,7	797,4	119,7	1,5	170.661	18,2	0,2	556,1	83,4	1,8
Treball del mar	4.585	0,6	-0,9	1.344,0	126,0	1,1	3.192	0,3	-0,9	667,7	62,6	1,5
Mineria del carbó	1.068	0,1	-7,0	1.722,1	142,5	2,1	1.227	0,1	-4,4	761,0	63,0	2,5
Accidents de treball	17.196	2,2	-0,2	1.194,6	112,7	1,7	11.423	1,2	-0,4	857,0	80,9	1,5
Malalties professionals	2.181	0,3	-1,4	1.399,1	118,6	0,9	2.212	0,2	-2,0	963,0	81,6	1,8
SOVI	6.849	0,9	-8,5	396,9	103,6	0,4	82.872	8,8	-4,8	382,0	99,7	-0,3

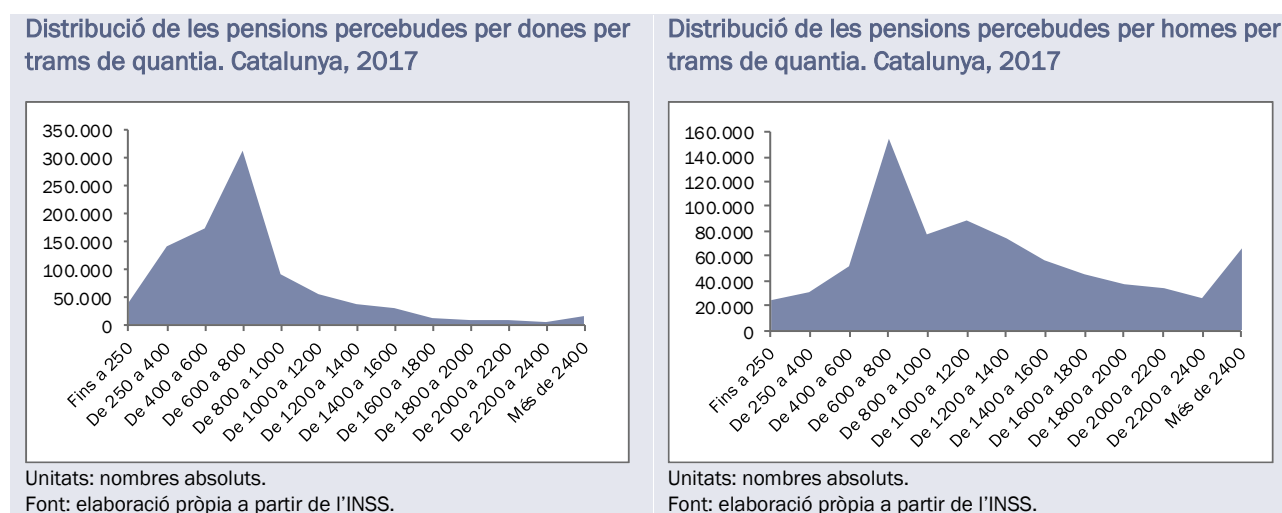
Unitats: nombres absoluts, euros i percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INSS.

Per acabar, l'anàlisi de la distribució de les pensions per trams de quantia permet apropar-se d'una forma més precisa a la diferència dels imports d'aquestes prestacions atenent el sexe de la persona perceptora. Al gràfic següent queda palès que les dones són perceptores de pensions de quantia més baixa amb una freqüència més elevada que els homes.

Així, el 64,5% de les pensions percebudes per dones són de menys de 700 euros i el 71,3%, de menys de 800, mentre que aquests percentatges en els homes són del 25,7% i del 34,0%, respectivament. Al gràfic següent s'aprecia que a partir dels 800 euros, el nombre de pensions de dones baixa d'una manera important fins al 18,8% de més de 1.000 euros i al 3,5% de més de 2.000 euros. En canvi, entre els homes tenen més presència les pensions de quantia més elevada: el 55,8% de les pensions percebudes per homes són de més de 1.000 euros i el 16,4%, més de 2.000. Això reflecteix que hi ha més homes amb trajectòries laborals completes.

GRÀFIC IV.5.G2 Distribució de les pensions contributives per trams de quantia i sexe. Catalunya, 2017



Les pensions no contributives registren creixements des del 2014 i destaca la seva feminització.

Pel que fa a les pensions no contributives, l'any 2017 el seu nombre se situa en les 58.854 (mitjana anual), el 0,8% més que l'any anterior. El 54,8% d'aquestes pensions són de jubilació i la resta, d'invalidesa. En són beneficiàries les persones que o bé no han cotitzat mai o bé no ho han fet el temps suficient per accedir a una pensió contributiva.

Pel que fa a l'evolució del seu nombre, s'observa un increment des de l'any 2014, el qual pot respondre a la caiguda dels ingressos en l'àmbit de les unitats familiars de les persones beneficiàries, atès que la possibilitat d'accedir a les pensions no contributives està sotmesa al nivell d'ingressos de la unitat familiar esmentada (vegeu el gràfic IV.5.A.G2 de l'annex).

Cal assenyalar que la majoria de les persones perceptores de pensions no contributives són dones (el 62,4%, l'any 2017). Aquest percentatge és encara més elevat en el cas de la jubilació (el 72,2%). Així, es pot destacar el paper de les pensions no contributives a l'hora de modular els efectes sobre la jubilació de les desigualtats en la participació laboral de moltes dones, les quals poden accedir d'aquesta manera a uns ingressos.

Pel que fa a l'import d'aquestes pensions, cal recordar que, des de l'any 2014 la seva revaloració anual és del 0,25%, en aplicació del factor de revaloració de les pensions (de la mateixa manera que les pensions contributives). Així, l'any 2017 la quantia mensual de les pensions no contributives es fixa en 5.164,60 euros (368,9 euros mensuals). A aquesta quantitat se li han de sumar 525 euros anuals, si la

persona beneficiària no té habitatge en propietat. Així mateix, les persones perceptores de pensió d'invalidesa amb un grau de discapacitat igual o superior al 75% i amb necessitat d'ajut de tercera persona tenen dret a un complement equivalent al 50% de la pensió bàsica anual (2.582,30 euros).

No obstant això, cal tenir present que la quantia que té reconeguda cada persona beneficiària s'estableix en funció dels ingressos de la seva unitat econòmica, així com dels membres d'aquesta unitat que són també beneficiaris d'una pensió no contributiva, sense que l'import resultant pugui ser superior a la quantia fixada anualment (els 5.164,60 euros) ni inferior al 25% d'aquesta quantia (1.291,15 euros).

A més, a Catalunya les persones beneficiàries de pensions no contributives amb ingressos inferiors al 25% de la pensió no contributiva (sense comptabilitzar-la) poden sol·licitar una prestació complementària, la quantia màxima de la qual és de 132,45 euros mensuals l'any 2018.

Per tant, la quantia que percep cada persona és variable i està en funció del que s'ha comentat anteriorment. Així, la quantia mitjana de les pensions no contributives a Catalunya és de 375,3 euros l'any 2017 (356,9 euros la de jubilació i 397,7 la d'invalidesa). Les tres quantitats experimenten un augment respecte de l'any anterior, després de dos anys de disminucions (vegeu a la taula IV.5.A.T2 de l'annex l'evolució des de l'any 2007 dels imports de la quantia bàsica i la quantia mitjana de les pensions no contributives).

A la taula següent es pot observar l'evolució interanual del nombre i la quantia mitjana de les pensions no contributives:

TAULA IV.5.T3 Evolució del nombre i la quantia mitjana de les pensions no contributives. Catalunya, 2016-2017

		2016	2017	2016-2017 (%)
Total	Pensions no contributives	58.400	58.854	0,8
	Quantia mitjana	372,4	375,3	0,8
Jubilació	Pensions no contributives	31.870	32.239	1,2
	Quantia mitjana	353,7	356,9	0,9
Invalidesa	Pensions no contributives	26.530	26.614	0,3
	Quantia mitjana	394,9	397,7	0,7

Unitats: nombre absoluts, euros i percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

16.2.2. ALTRES PRESTACIONS ECONÒMIQUES DE LA SEGURETAT SOCIAL

A continuació, s'analitza l'evolució de la prestació d'incapacitat temporal, així com de les prestacions econòmiques relacionades amb el naixement i les cures de la primera infància (maternitat, paternitat, risc durant l'embaràs, risc durant la lactància natural i cura de menors afectats per càncer o una altra malaltia greu), les quals són de caràcter contributiu. També s'analitza la prestació per fill/a a càrrec, de caràcter no contributiu.

Pel que fa a la prestació d'incapacitat temporal, els processos es poden iniciar per diferents contingències: contingències comunes (règim general, especials del mar i la mineria del carbó i persones desocupades), contingències professionals (règim general i especials del mar i la mineria del carbó) i contingències comunes del treball autònom. D'altra banda, aquesta prestació la poden gestionar l'Institut Nacional

de la Seguretat Social (INSS), l'Institut Social de la Marina (ISM) i les mútues col·laboradores de la Seguretat Social (MCSS). Les dades que es comenten a continuació es refereixen a l'agregat del sistema, és a dir, correspon a la suma dels processos gestionats per totes les entitats.

Creixen els processos d'incapacitat temporal per quart any consecutiu.

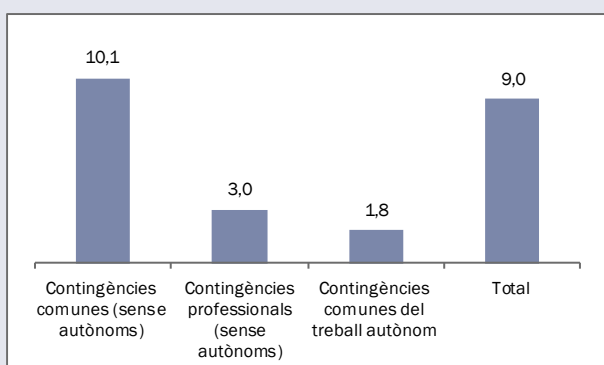
L'any 2017 s'han iniciat una mitjana mensual de 106.345 processos per totes les contingències, la majoria dels quals (el 85,7%) són derivats de malaltia comuna (sense tenir en compte el treball autònom). Així mateix, s'observa un creixement del total de processos per quart any consecutiu, tot i que l'increment del 2017 (el 9,0%) és inferior al de l'any anterior (el 14,3%). D'acord amb el gràfic següent, aquesta tendència s'observa en els tres tipus de contingències, tot i que la pujada és més important quan els processos deriven de contingències comunes (sense el treball autònom).

Un altre aspecte important que cal considerar són els indicadors sobre incidència i prevalença, atès que ens permeten posar en relació el nombre de processos amb les persones treballadores protegides per cada contingència. La incidència es refereix al nombre de processos iniciats en el període per cada 1.000 persones treballadores protegides, mentre que la prevalença fa referència al nombre de processos en vigor al final del període per cada 1.000 persones treballadores protegides.

L'any 2017, la incidència de les contingències comunes (32,4) és molt més elevada que la de les contingències professionals (3,5) i les del treball autònom (9,7). Pel que fa a la prevalença l'any 2017, la de les contingències comunes (32,6) i la del treball autònom (28,1) són molt més elevades que la de les contingències professionals (3,7). La prevalença elevada de les contingències del treball autònom, sobretot en relació amb la seva incidència, es podria explicar per la durada dels processos per aquestes contingències (82 dies), més elevada que en les altres dues contingències (28,8 dies, les comunes i 35,6 dies, les professionals).

GRÀFIC IV.5.G3 Mitjana mensual de processos d'incapacitat temporal segons tipus de contingència. Agregat del sistema (INSS, ISM i MCSS). Catalunya, 2016-2017

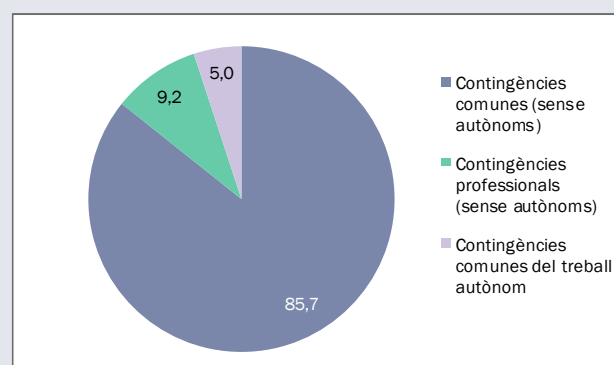
Evolució de la mitjana mensual de processos d'incapacitat temporal. Catalunya, 2016-2017



Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

Distribució de la mitjana mensual de processos d'incapacitat temporal. Catalunya, 2017



Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

A continuació, s'analitzen les prestacions econòmiques relacionades amb el naixement i la cura de primera infància, les quals inclouen la maternitat, paternitat, risc durant l'embaràs i la lactància natural i cura de menors afectats per càncer o una altra malaltia greu (vegeu la taula IV.5.A.T3 de l'annex).

Disminueixen les prestacions de maternitat i creixen les de paternitat per tercer any consecutiu.

L'any 2017, el nombre de prestacions de maternitat és de 47.307, la gran majoria de les quals (46.392) corresponen a permisos gaudits per la mare, mentre que 915 prestacions són per permisos compartits

amb el pare. Respecte de l'any 2016, les prestacions de maternitat cauen el 3,1% i es confirma la tendència a la seva disminució, observada des de l'any 2009, amb l'excepció d'un increment puntual l'any 2015.

Altrament, l'any 2017 es concedeixen 49.815 prestacions de paternitat, la qual cosa suposa un increment del 8,5% respecte de l'any anterior. Aquestes prestacions augmenten per tercer any consecutiu, després de quatre anys de disminució. Cal destacar que a partir de l'1 de gener del 2017 el permís de paternitat s'amplia a 28 dies, tot i que cal posar de manifest el retard amb el qual s'ha aplicat aquesta mesura, la qual s'havia anat diferint per les successives LPGE, fins que l'LPGE per a l'any 2016 marca la seva entrada en vigor l'1 de gener del 2017. El fet que l'any 2017 comenci sense llei de pressupostos aprovada porta a l'entrada en vigor automàtica de la millora comentada.

Pel que fa a les prestacions de risc durant l'embaràs, el nombre de processos iniciats s'ha incrementat el 2,7% entre el 2016 i el 2017, fins als 909,4. Els processos que segueixen en vigor al final del 2017 també s'han incrementat en un any (el 0,5%) i arriben als 2.832. En el cas dels processos iniciats per risc durant la lactància natural, disminueixen el 10,4% entre el 2016 i el 2017, fins als 9,5, mentre que els processos que segueixen en vigor per aquesta contingència al final del 2017 augmenten (el 4,3% en un any) i arriben als 73.

Per acabar, l'any 2017 s'han reconegut 556 prestacions per cura de menors afectats per càncer o una altra malaltia greu, el 19,6% més que l'any anterior. El nombre de processos en vigor al final del 2017 se situa en els 847, la qual cosa suposa un increment del 27,4% respecte de l'any anterior.

Altrament, cal fer esment de la prestació familiar de la Seguretat Social per fill o menor a càrrec, la qual està dirigida a cobrir la situació de necessitat econòmica que produeix en determinades persones l'existència de responsabilitats familiars.

L'any 2017, hi ha un total de 108.317 persones perceptores d'aquestes prestacions per 216.615 fills o menors a càrrec (persones causants), la qual cosa suposa un increment del 0,4% respecte de l'any 2016. Com en altres anys, la majoria d'aquestes persones causants tenen menys de 18 anys i cap discapacitat (el 76,8%). En aquest cas, la prestació està sotmesa al nivell d'ingressos, el qual cal posar de manifest que és molt baix, la qual cosa podria explicar el percentatge baix de població de menys de 18 anys coberta per aquesta prestació. Per contra, quan el fill o menor a càrrec té una discapacitat igual o superior al 33 per cent, no es requereix límit d'ingressos per accedir a la prestació (vegeu la taula IV.5.A.T4 de l'annex).

16.2.3. RENDA MÍNIMA D'INSERCIÓ I RENDA GARANTIDA DE CIUTADANIA

El 15 de setembre del 2017 entra en vigor la renda garantida de ciutadania.

El 15 de setembre del 2017 entra en vigor la Llei 14/2017, del 20 de juliol, de la renda garantida de ciutadania (en endavant, RGC), establerta a l'article 24.3 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. L'RGC es configura com una prestació garantida de dret subjectiu, la qual té com a finalitat desenvolupar la promoció de la persona i el seu apoderament i superar les condicions que l'han dut a necessitar aquesta prestació.

L'RGC consta de dues prestacions econòmiques: una prestació garantida, no condicionada, i una prestació complementària, la qual està supeditada al compliment d'un pla d'inclusió social o d'inserció laboral. Cal ressaltar que es reconeix el dret a percebre la prestació durant tot el temps en què s'acrediti la situació de necessitat i es compleixin els requisits establerts.

La Llei estableix que l'RGC és compatible i complementària amb les rendes del treball a temps parcial quan els ingressos són inferiors a l'Indicador de renda de suficiència de Catalunya (IRSC), tot i que inicialment només es preveu en el cas de famílies monoparentals amb fills a càrrec, així com el seu caràcter subsidiari de tots els ajuts, subsidis, prestacions o pensions de qualsevol administració a les que es pugui tenir dret. En aquest sentit, l'RGC es configura com la darrera xarxa de protecció social.

Així mateix, s'estableix que no tenen dret a l'RGC les persones perceptores d'ajuts i prestacions estatals d'atur i per a l'ocupació i les perceptores de pensions contributives i no contributives, sens perjudici que aquestes prestacions es puguin complementar en els supòsits següents: a) les persones beneficiàries d'una pensió no contributiva poden rebre una prestació complementària fins a assolir la quantia de l'RGC i b) les persones beneficiàries de la resta de prestacions citades, sempre que siguin inferiors al llindar d'ingressos fixat per accedir a l'RGC, poden rebre un complement per equiparar llur nivell de prestacions al de les persones perceptores de l'RGC. Tanmateix, cal tenir present que les persones perceptores d'ajuts i prestacions estatals lligades als programes RAI i PREPARA amb ingressos inferiors a l'IRSC no poden complementar aquests ingressos amb l'RGC per la incompatibilitat d'aquests programes amb qualsevol tipus de prestació.

La norma també regula la compatibilitat de l'RGC amb les prestacions econòmiques de dependència, de beques escolars de menjador i de transport, d'urgència per evitar desnonaments, de beques públiques per estudiar (de batxillerat o universitàries), i les que existeixin o es puguin establir per complementar l'RGC.

Pel que fa a la quantia de la prestació, s'estableix que el seu import màxim, inclosa la prestació complementària d'activació i inserció, és equivalent al 100% de l'IRSC (569,12 euros mensuals, l'any 2017) quan es tracti d'una unitat familiar d'un sol membre. Quan la unitat familiar consti de dos membres, l'import màxim mensual, inclosa la prestació complementària, és l'equivalent al 150% de l'IRSC. En el cas de més de dos membres, l'import màxim mensual de l'RGC s'incrementa en 100 euros per membre, fins al cinquè. Altrament, l'import de la prestació complementària d'activació i inserció és de 150 euros. L'import total de la prestació econòmica de l'RGC no pot excedir en cap cas del 182% de l'IRSC.

Per últim, cal destacar algunes mesures que preveu la Llei amb vista al seu desplegament: a) les persones que estan rebent l'RMI passen a percebre automàticament l'RGC, b) les quanties econòmiques previstes es despleguen de manera gradual, entre l'entrada en vigor de la Llei i fins a la seva plena implantació, l'1 d'abril del 2020 i c) la compatibilitat entre rendes del treball a temps parcial i RGC es produeix de manera progressiva i gradual fins a la seva generalització per a totes les persones que disposin d'uns ingressos inferiors a l'import de l'RGC, a les quals se'ls complementaran aquests ingressos fins arribar a la quantia de l'RGC.

Tenint en compte la data d'entrada en vigor de l'RGC, el 15 de setembre del 2017 l'RMI deixa d'estar en vigor per donar pas a la nova RGC. D'acord amb el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, els expedients vigents a partir del 15 de setembre del 2017 i fins al 31 de desembre del 2017 corresponen a antics expedients de l'RMI i a nous expedients aprovats, provinents de sol·licituds d'RMI presentades amb anterioritat al 15 de setembre i que s'han resolt durant l'any 2017. Per tant, es pot concloure que durant els últims mesos del 2017, el desplegament de la Llei 14/2017 es troba en fase de tramitació de les sol·licituds de la nova RGC rebudes.

Es fa palesa la diferència entre la quantia mitjana de l'RMI (1 de gener-15 de setembre del 2017), de 500,33 euros, i la de l'RGC (15 de setembre-31 de desembre del 2017), de 741,35 euros.

En els dos casos esmentats anteriorment, la quantia de les prestacions econòmiques ha estat actualitzada i aprovada d'acord amb els criteris establerts per la Llei 14/2017, del 20 de juliol, de l'RGC. Cal recordar que les quanties de l'RMI no podien ser superiors a l'SMI (707,60 euros mensuals, l'any 2017), mentre que l'import màxim de l'RGC es fixa en el 182% de l'IRSC (1.035,8 euros mensuals, l'any 2017).

Tenint en compte l'anterior, es fa palesa una diferència entre la quantia mitjana de la prestació de l'RMI en el període gener-15 de setembre, la qual és de 500,33 euros mensuals, i la quantia mitjana de la prestació de l'RGC en el període 15 de setembre-31 de desembre, la qual és de 741,35 euros mensuals.

A continuació, s'analitza la situació de l'RMI el 15 de setembre del 2017 i la seva evolució des del 31 de desembre del 2016.

Del 31 de desembre del 2016 al 15 de setembre del 2017 es registren 2.773 expedients menys de l'RMI.

El nombre d'expedients vigents (prestacions de l'RMI) és de 26.130, 2.773 expedients menys respecte dels vigents el 31 de desembre del 2016 (28.903), la qual cosa suposa una baixada del 9,6%. Cal ressaltar que l'any 2016 també es va registrar un decrement dels expedients respecte del 2015, tot i que va ser més baix (del 2,1%). Aquesta evolució té lloc després de tres anys d'increment del nombre d'expedients (2012-2015) (vegeu l'evolució des del 2008 al gràfic IV.5.A.G3 de l'annex).

Pel que fa a la quantia de l'RMI, cal tenir present que no és una quantia fixa, sinó que està en funció dels membres de la unitat familiar que estan a càrrec de la persona titular de la prestació, així com de les deduccions que es poden aplicar basant-se en els ingressos de la unitat familiar. Així, com ja s'ha comentat anteriorment, la quantia mitjana de l'RMI se situa en els 500,33 euros mensuals el 15 de setembre del 2017. Des de l'any 2014, la quantia mitjana de la prestació es mou al voltant dels 500 euros. Cal recordar que els anys 2011 i 2012 aquesta quantia va tenir evolucions negatives, com a conseqüència de la reforma normativa que l'any 2011 va establir l'SMI com a topall de la quantia de la prestació (vegeu l'evolució al gràfic IV.5.A.G4 de l'annex).

La següent qüestió a considerar és el perfil de les persones titulars de la prestació el 15 de setembre del 2017:

Pel que fa al sexe i l'edat, el 58,4% són dones, les quals mostren una presència majoritària fins als 45 anys. En concret, suposen el 75,3% de les persones titulars de fins a 35 anys. En canvi, hi ha una freqüència més elevada d'homes a partir dels 46 anys, tot i que no és tan superior com en el cas de les dones en les edats més joves. Atenent únicament la variable edat, s'observa que gairebé quatre de cada cinc persones perceptores de l'RMI (el 70,7%) tenen entre 36 i 59 anys. En canvi, només el 9,0% tenen més de 60 anys i el 3,3 menys de 25. En aquest darrer cas, cal tenir present que un dels requisits per accedir a l'RMI és tenir entre 25 i 65 anys, tot i que les persones de menys de 25 anys hi poden accedir excepcionalment per uns motius determinats.

Quant a la nacionalitat, el 33,7% de les persones titulars de l'RMI tenen nacionalitat estrangera. Cal ressaltar que aquest percentatge està disminuint any rere any: l'any 2016 va ser el 38,1%, l'any 2015 el 39,9% i l'any 2014 el 40,7%.

Una altra qüestió destacada és que el percentatge de persones estrangeres varia en funció del sexe. Amb dades del 15 de setembre del 2017 s'observa que, mentre el 29,3% de dones tenen nacionalitat estrangera, aquest percentatge puja fins al 39,6 en el cas dels homes. En concret, els homes estrangers suposen gairebé la meitat del total d'homes titulars de la prestació en les franges d'edat de 36 a 45 anys i de fins a 25 anys (el 48,9% i el 47,3%, respectivament) (vegeu la taula IV.5.A.T5 de l'annex).

Respecte de la tipologia familiar de la persona titular, la més freqüent és la persona sola (9.810 expedients). A continuació, es troba el nucli familiar (8.983 expedients) i la llar monoparental (6.969 expedients). Per últim, només hi ha 368 casos de la tipologia de persona sola amb nucli de convivència. Pel que fa al nombre de fills i filles o menors a càrrec, gairebé la meitat dels nuclis familiars (el 47,5%) tenen dos o tres fills i filles o menors a càrrec; en el cas de les llars monoparentals, el supòsit més freqüent és tenir un fill o filla o menor a càrrec, la qual cosa succeeix en el 50,7% dels casos, i quatre de cada cinc d'aquestes llars (el 82,4%) compten amb un o dos fills i filles o menors a càrrec.

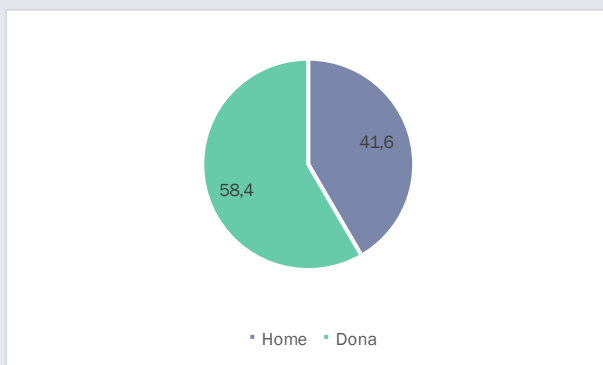
Cal ressaltar que, a partir de l'any 2014, els nuclis familiars superen les llars monoparentals en nombre d'expedients, mentre que aquesta última tipologia familiar havia estat predominant abans de l'any esmentat (juntament amb les persones soles).

Per acabar, cal fer referència a les persones beneficiàries de l'RMI, que són aquelles amb les quals conviu la persona titular. El 15 de setembre del 2017, hi ha 36.395 persones beneficiàries de l'RMI, 7.255 persones menys que les registrades el 31 de desembre del 2016. La majoria tenen menys de 25 anys (el 77,4%), atesa la importància dels nuclis familiars i les llars monoparentals com a receptors de la prestació.

Entre persones titulars i beneficiàries, es conclou que un total de 62.525 persones han estat destinatàries de l'RMI en data 15 de setembre del 2017, 10.028 persones menys respecte del 31 de desembre del 2016.

GRÀFIC IV.5.G4 PERFIL DE LA PERSONA TITULAR DE L'RMI. CATALUNYA, 2017

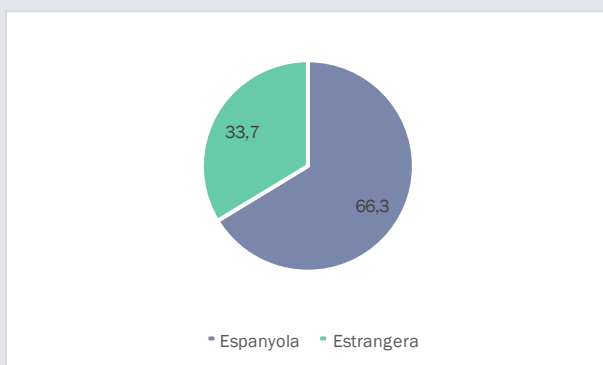
Persones titulars de l'RMI per sexe. Catalunya, 2017



Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

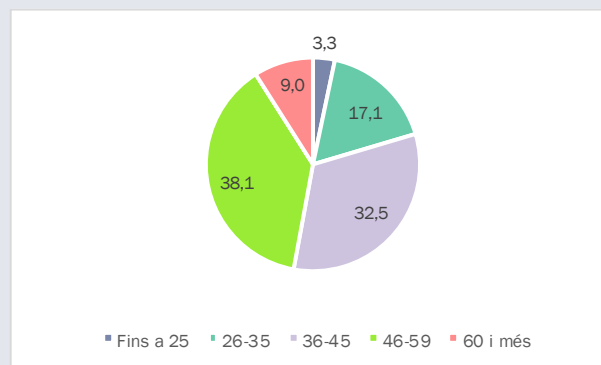
Persones titulars de l'RMI per nacionalitat. Catalunya, 2017



Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

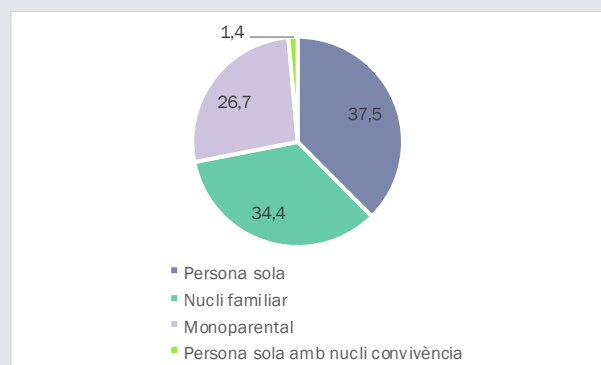
Persones titulars de l'RMI per edat. Catalunya, 2017



Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

Persones titulars de l'RMI per tipologia familiar. Catalunya, 2017



Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

16.2.4. SERVEIS SOCIALS I ATENCIÓ A LA DEPENDÈNCIA

A continuació, s'analitzen les darreres dades disponibles sobre els principals indicadors del Sistema Català de Serveis Socials. Aquest sistema s'articula mitjançant la Cartera de serveis socials, aprovada pel

Decret 142/2010, d'11 d'octubre, i inclou 138 prestacions (108 de serveis, 26 econòmiques i 4 tecnològiques). Entre les prestacions del Sistema Català de Serveis Socials, es troben les de promoció de l'autonomia personal i atenció a la dependència.

16.2.4.1. SERVEIS SOCIAL

Els serveis socials bàsics inclouen els equips bàsics d'atenció social (EBAS), els serveis d'ajuda a domicili (SAD) i de les tecnologies de suport i cura, com a prestacions més destacables.

L'any 2016, baixa el nombre de persones ateses pels equips bàsics d'atenció social i creix el nombre de professionals d'aquests equips després d'uns anys d'estancament.

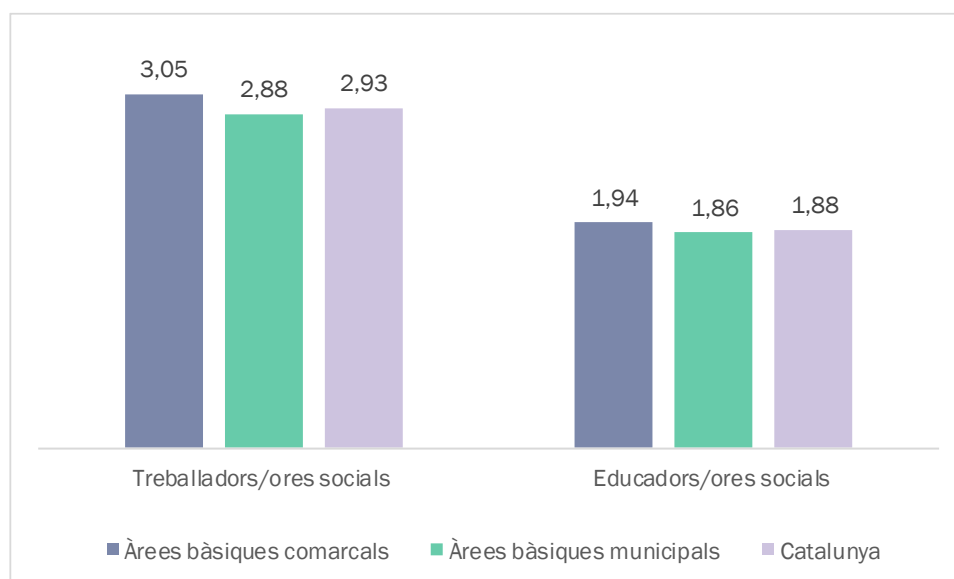
Els EBAS són la porta d'accés i l'estructura central de la Xarxa de Serveis Socials d'Atenció Pública. Al llarg de l'any 2016, els EBAS han atès 853.655 persones a tot Catalunya, xifra que suposa una cobertura de l'11,3% de la població.⁴⁴⁰ Respecte de l'any 2015, s'han atès 39.648 persones menys i la cobertura de la població ha baixat 0,6 punts percentuals (vegeu la taula IV.5.A.T6 de l'annex per a una evolució des de l'any 2004).

L'any 2016, els EBAS han comptat amb un total de 2.413,4 professionals (1.470,2 treballadors/ores socials i 943,2 educadors/ores socials). Això suposa una ràtio mitjana d'atenció de 353,7 persones per cada professional. Cal posar de manifest que l'any 2016 el nombre de professionals dels EBAS ha augmentat el 3,4% respecte de l'any anterior (78,8 professionals més), després d'uns anys d'estancament en aquest sentit (vegeu taula IV.5.A.T7 de l'annex).

Una altra qüestió que cal tenir en compte són les ràtios de professionals per cada 15.000 habitants, atès que la Llei 12/2007, de serveis socials, estableix que les àrees bàsiques han de tenir una dotació de tres treballadors/ores socials i de dos educadors/ores socials per cada 15.000 habitants. Així, l'any 2016 aquestes ràtios se situen en 2,93 i en 1,88, respectivament. Aquests valors són superiors als registrats l'any anterior (2,88 i 1,78, respectivament) i s'acosten molt als establerts en la normativa. No obstant això, cal destacar que en les àrees bàsiques comarcals ja s'ha assolit el valor de la ràtio fixat a la Llei 12/2007 pel que fa als treballadors/ores socials (3,05), tal com s'observa al gràfic següent:

⁴⁴⁰ Padró municipal d'habitants. Xifres a 1 de gener del 2016. Idescat.

GRÀFIC IV.5.G5 Ràtio de treballadors/ores socials i educadors/ores socials per cada 15.000 habitants per àrees bàsiques comarcals i municipals. Catalunya, 2016



Unitats: ràtio (treballadors/ores socials i educadors/ores socials per cada 15.000 habitants).

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

Un altre punt que cal comentar són les actuacions dutes a terme i el tipus de problemàtiques ateses pels serveis bàsics d'atenció social. Cal tenir present que una mateixa persona usuària pot rebre més d'una actuació i que la seva situació pot presentar més d'una problemàtica.

En primer lloc, al llarg de l'any 2016 els serveis bàsics d'atenció social han desenvolupat 3.459.331 actuacions, la qual cosa suposa un increment del 10,5% respecte de l'any anterior (vegeu la taula IV.5.A.T8 de l'annex pel que fa a l'evolució del nombre d'actuacions des del 2004). Per tipus d'actuació, les més nombroses són les d'informació i orientació, les quals suposen el 65,9% del total, seguides de l'ajuda a domicili (el 31,5% del total). També s'han desenvolupat actuacions de prevenció i inserció (575.240), d'allotjament alternatiu (466.273) i, per últim, actuacions consistents en prestacions econòmiques (260.565).

La problemàtica de tipus econòmic continua sent la més freqüent.

En segon lloc, cal tenir present que l'atenció a les persones usuàries ve donada en funció d'una o més problemàtiques. L'any 2016, com en els anys anteriors, la problemàtica més freqüent és la de tipus econòmic, la qual es dona en el 31% dels casos, seguida de la relativa a les mancances socials, detectada en el 15,5% dels casos. Així mateix, cal fer referència a les problemàtiques de salut i drogues i a les laborals, citades en el 14,8% i en el 14,6% de les ocasions, respectivament.

Pel que fa a l'evolució interanual de les problemàtiques, les úniques que creixen l'any 2016 són les relacionades amb la salut i les drogues i amb l'habitatge. Quant a la resta, s'observa una disminució respecte de l'any 2015. Si es té en compte un període de 10 anys (2007-2016), s'observa un increment molt important de les problemàtiques relacionades amb l'habitatge, les econòmiques i les de tipus laboral (vegeu la taula IV.5.A.T9 de l'annex).

Els serveis socials bàsics també inclouen el SAD i el servei de les tecnologies de suport i cura, entre les prestacions més destacables.

En primer lloc, el SAD és una prestació adreçada als sectors més vulnerables de la població, respecte de la qual la Llei 12/2007, de serveis socials, disposa que ha de donar cobertura al 4 per cent de la població de 65 anys i més. Durant l'any 2016, 72.680 persones han estat usuàries d'aquest servei, el 6,0% més que l'any anterior, i s'ha cobert el 5,3% de la població de 65 anys i més (i el 32,9% de la població de 85

anys i més). Així mateix, el SAD ha realitzat 8.512.933 d'hores d'assistència l'any 2016, el 6,0% més que l'any anterior. Si es posen en relació les persones usuàries del SAD amb el total d'hores d'assistència, s'obté una ràtio de 117,1 hores per persona, inferior a la registrada l'any anterior (123,5 hores/persona).

En segon lloc, el servei de tecnologies de suport i cura ha atès 191.645 persones de 168.191 llars i ha realitzat 162.316 serveis l'any 2016. Respecte de l'any 2015, les persones ateses han augmentat el 6,3% i els serveis realitzats, el 5,9%. De les 191.645 persones ateses l'any 2016, el 97,4% tenen 65 anys i més (186.723) i el 46,2 tenen 85 anys i més (88.529). Això suposa una taxa de cobertura del 13,5% de les persones de 65 i més anys i del 40,1% de les que tenen 85 anys i més l'any 2016. Ambdues taxes són superiors a les de l'any anterior.

Vegeu l'evolució dels dos serveis anteriors a la taula IV.5.A.T10 de l'annex, on es pot observar un creixement molt important en deu anys en els dos casos.

Prestacions econòmiques

En el marc del sistema públic de serveis socials, es troben les prestacions socials de caràcter econòmic derivades de la Llei 13/2006, del 27 de juliol, així com les prestacions econòmiques a les famílies amb infants a càrrec, les quals es comenten a continuació, a partir de la *Memòria* del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies del 2016.

La prestació complementària de la pensió no contributiva estatal cobreix el 75,2% de les persones beneficiàries d'aquestes pensions l'any 2016 a Catalunya.

Pel que fa a les prestacions econòmiques derivades de la Llei 13/2006, en primer lloc cal fer referència a la prestació complementària de la pensió no contributiva estatal, per invalidesa o jubilació. Aquesta prestació està adreçada a les persones que comptin amb uns ingressos inferiors al 25 per cent de la pensió no contributiva sense comptabilitzar-la. El 31 de desembre del 2016 hi ha un total de 43.909 persones beneficiàries d'aquesta prestació (817 persones més que l'any 2015), la qual cosa suposa una cobertura del 75,2% sobre el total de persones beneficiàries de pensions no contributives l'any 2016 a Catalunya.

En segon lloc, la Llei comentada incorpora la prestació per a persones que no poden mantenir les despeses de la llar habitual arran de la mort del cònjuge o el familiar fins al segon grau de consanguinitat amb qui compartien aquestes despeses. El 31 de desembre del 2016, hi ha 17.998 persones beneficiàries d'aquesta prestació, 1.614 persones menys que l'any anterior. Aquesta prestació substitueix i modifica l'ajut assistencial per cònjuge supervivent, del qual hi ha 15.146 persones beneficiàries el 31 de desembre del 2016, 1.577 persones menys que l'any anterior, tenint en compte que és un ajut a extingir.

Per acabar, la prestació per atendre necessitats bàsiques també deriva de la Llei 13/2006. És una prestació adreçada a determinades persones (entre d'altres requisits, han de tenir més de 65 anys o tenir entre 18 i 65 anys i tenir una discapacitat igual o superior al 65%) i que cobreix les necessitats bàsiques que comporten una despesa essencial. El 31 de desembre del 2016 hi ha 1.052 persones beneficiàries d'aquesta prestació, 40 més que l'any anterior.

Vegeu la taula IV.5.A.T11 de l'annex, on es troba l'evolució de les persones beneficiàries d'aquestes prestacions des de la seva creació per la Llei 13/2006.

7.888 famílies han estat beneficiàries l'any 2016 de l'ajut per naixement, adopció, tutela o acolliment, sotmès al nivell d'ingressos de la unitat familiar.

Quant a les prestacions econòmiques a les famílies, la modalitat vigent l'any 2016 és l'ajut a famílies per naixement, adopció, tutela o acolliment, sotmès al nivell d'ingressos. Està adreçat a les famílies amb naixements, adopcions, tuteles o acolliments que han tingut lloc l'any 2016, amb ingressos familiars

inferiors als 16.000 euros anuals. Aquest llindar econòmic augmenta en funció del nombre de membres de la unitat familiar, de si algun membre de la família té alguna discapacitat i també en el cas de les famílies monoparentals. Durant l'any 2016, 7.888 famílies han estat beneficiàries d'aquest ajut, 150 famílies menys que l'any anterior.

Cal recordar que l'any 2014 queda suspesa la prestació econòmica de caràcter universal per naixement, adopció, tutela o acolliment múltiple, la qual cosa se suma a la supressió l'any 2011 de la prestació universal per fill a càrrec (vegeu la taula IV.5.A.T12 de l'annex, amb l'evolució de les prestacions a les famílies des de l'any 2003).

16.2.4.2. ATENCIÓ A LA DEPENDÈNCIA

A continuació, s'analitza la situació del Sistema Català per a l'Autonomia i Atenció a la Dependència (en endavant, SCAAD) el 31 de desembre del 2017, així com la seva evolució des de l'1 de gener del 2007, data d'entrada en vigor de la Llei 36/2006, del 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència (en endavant, LAPAD).

Cal ressaltar que des de l'1 de gener del 2015 s'ha completat el calendari d'implantació progressiva de la LAPAD, amb l'entrada al sistema de les persones en situació de dependència de grau I (dependència moderada).

Fins al 31 de desembre del 2017 s'han rebut 633.435 sol·licituds de valoració de la dependència i 304.578 sol·licituds de revisió.

El 31 de desembre del 2017 es comptabilitzen un total de 633.435 sol·licituds de valoració de la dependència i 304.578 sol·licituds de revisió de la valoració inicial (dades acumulades des de l'entrada en vigor de la LAPAD). En concret, al llarg d'aquest darrer any 2017, s'han presentat 46.692 sol·licituds de valoració (el 4,6% més que l'any anterior) i 46.214 sol·licituds de revisió (el 5,2% més que l'any anterior).

Pel que fa a l'evolució anual des de l'entrada en vigor de la LAPAD, el nombre més elevat de sol·licituds de valoració es registren els anys 2008 i 2009 (101.213 i 91.934, respectivament), mentre que en els anys posteriors aquesta xifra disminueix progressivament fins que, a partir de l'any 2015, les sol·licituds de valoració comencen a registrar evolucions positives. Altrament, des de l'any 2012, el nombre de sol·licituds de valoració i el de sol·licituds de revisió mostren valors bastant semblants (vegeu el gràfic IV.5.A.G5 de l'annex).

Quant al perfil de les persones sol·licitants, amb dades del 31 de desembre del 2017, s'observa que el 62% són dones i que el 83,0% tenen 65 anys i més (en concret, el 54,3% tenen més de 80 anys). Altrament, 3.252 sol·licituds corresponen a menors de 3 anys i 14.196 a persones d'entre 3 i 18 anys.

Una altra qüestió a considerar són les valoracions del grau de dependència de les sol·licituds, tant de les inicials com de les revisions. El 31 de desembre del 2017 les sol·licituds que han estat resoltes (565.681, el 89,3% de les presentades)⁴⁴¹ mostren el resultat següent: el 28,5% són del grau I, el 27,9% de grau II i el 26,8% de grau III, mentre que el 16,8% han estat considerades sense grau (situació de dependència lleugera o autonomia).

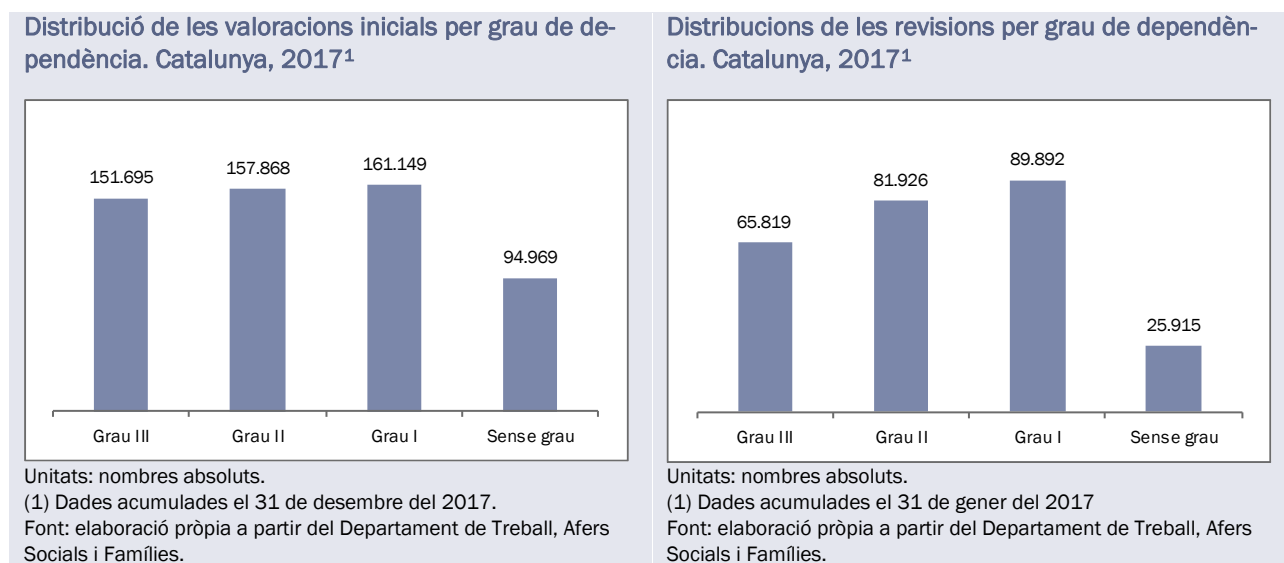
Per tant, s'observa una estructura de la dependència amb una distribució del nombre de valoracions bastant uniforme entre els diversos graus de dependència, essent una mica més nombroses les valoracions de grau I en relació amb la resta. Però no sempre ha estat així, atès que els primers anys d'aplicació de la Llei 36/2006 les valoracions de grau III eren les més freqüents, entre d'altres qüestions, pel propi

⁴⁴¹ La resta, bé han estat considerades com a no valorables (per caducitat, desistiment o defunció abans de poder fer la valoració), o bé estan en tràmit.

calendari d'aplicació progressiva de la Llei, la qual integrava primer en el sistema els graus més aguts de la dependència, començant pel grau III (vegeu el gràfic IV.5.A.G6 de l'annex).

Pel que fa a les sol·licituds de revisió del grau de dependència, el 31 de desembre del 2017 se n'han resolt 263.552 (el 86,5 de les presentades), amb el resultat següent:⁴⁴² el 34,1% són de grau I, el 31,1% de grau II i el 25,0 de grau III, mentre que el 9,8% han estat qualificades de sense grau (situació de dependència lleugera o autonomia). Per tant, els resultats de les revisions mostren la mateixa estructura que els de les sol·licituds inicials, per bé que les revisions tenen una distribució entre graus més diferenciada, tal com s'observa al gràfic següent:

GRÀFIC IV.5.G6 Distribució de les valoracions per grau de dependència. Catalunya, 2017



Una vegada que s'ha reconegut la situació de dependència, es dissenya el Programa individual d'atenció (PIA), per tal de resoldre quina prestació o prestacions s'ajusten més a les necessitats de la persona en situació de dependència.

Tal com s'ha comentat anteriorment, un total de 565.681 sol·licituds han estat resoltes el 31 de desembre del 2017 i, en conseqüència, han entrat en el procés per a l'obtenció d'un PIA. Tanmateix, el 38,8% de les sol·licituds resoltes anteriors han estat considerades com a PIA no realitzables (inclouen caducitats, desistiments i defuncions abans de poder fer el PIA, així com valoracions sense grau). De la resta, (346.402), el 88,1% han obtingut resolució de PIA, mentre l'11,9% restant estan en tràmit. Per tant, el 31 de desembre del 2017 hi ha 305.222 PIA resolts, la qual cosa suposa el 54,0% de les resolucions que reconeixen una situació de dependència.

Pel que fa a aquest darrer any 2017, s'han resolt 27.110 PIA inicials i se n'han modificat 51.388. Aquestes xifres són superiors a les registrades l'any 2016: 21.118 PIA inicials i 39.682 modificacions de PIA, la qual cosa suposa increments del 28,4% i del 29,5%, respectivament.

El 31 de desembre del 2017 hi ha 198.158 prestacions actives i 160.891 persones beneficiàries, les quals augmenten respecte de l'any anterior.

Els PIA resolts han donat lloc a 198.158 prestacions actives el 31 de desembre del 2017, de les quals són beneficiàries un total de 160.891 persones, tenint en compte que una persona pot rebre més d'una

⁴⁴² La resta corresponen a sol·licituds no valorables (per caducat, desistiment o defunció abans de poder fer la valoració) i a sol·licituds en tràmit.

prestació. Tant el nombre de prestacions com de persones beneficiàries augmenta respecte de l'any 2016 (el 8,8% i el 10,2%, respectivament). Vegeu el gràfic IV.5.A.G7 de l'annex, sobre l'evolució des de l'any 2011, primer any del que es disposa de dades sobre prestacions actives i persones beneficiàries.

El perfil de les persones beneficiàries és bastant semblant al que presenten les persones sol·licitants de valoració: el 66% són dones i el 74,4% tenen 65 anys i més (en concret, el 55,9% tenen més de 80 anys). En canvi, la distribució en graus de dependència de les persones que reben prestacions difereix de la que resulta de les valoracions inicials: si en el cas de les valoracions s'observa una distribució bastant similar entre graus, amb un lleuger predomini del grau I, en el supòsit de les persones perceptores de prestacions, el grau II és més freqüent i destaca sobre els altres (suposa el 46,6% del total), seguit del grau III (el 29,1%) i del grau I, el qual és el que menys persones beneficiàries inclou (el 24,3%). Aquesta situació pot venir motivada pel fet que persones valorades dins del grau I encara no constin com a beneficiàries per haver estat incorporades més tard al sistema.

Per acabar, a la taula següent es poden observar les prestacions actives el 31 de desembre del 2017 segons el tipus de prestació: les més nombroses són les de cura no professional, les quals suposen el 44,1%. Aquesta prestació, juntament amb la resta de les que tenen naturalesa econòmica (les vinculades a l'atenció residencial, que són les més freqüents, a centre de dia, al servei d'ajuda a domicili i l'assistència personal, amb 53 prestacions) suposen el 51,3% del total de prestacions del sistema. Pel que fa a les prestacions de servei, destaquen l'atenció residencial per a gent gran, l'ajuda a domicili i la teleassistència. Respecte de l'evolució interanual, destaquen els importants creixements de les prestacions econòmiques vinculades al servei d'ajuda a domicili i al centre de dia.

Cal ressaltar que les prestacions de servei han anat guanyant terreny any rere any respecte de les econòmiques, fins al punt que l'any 2017 les primeres gairebé suposen la meitat del total. Vegeu la taula IV.5.A.T13 de l'annex, la qual mostra l'evolució entre els anys 2012 i 2017, perquè és en relació amb aquest període que es disposa d'una sèrie homògena pel que fa al tipus de prestacions.

TAULA IV.5.T4 Evolució de les prestacions de l'SCAAD segons tipus de prestació. Catalunya, 2016-2017¹

	2016		2017		2016-2017(%)
	Prestacions de servei		Prestacions de servei		
	Nombre	% sobre total	Nombre	% sobre total	
Centre dia discapacitat	5.325	2,9	5.789	2,9	8,7
Centre dia gent gran	6.617	3,6	6.854	3,5	3,6
Hospital de dia	24	0,0	16	0,0	-33,3
Llarga estada salut mental	1.070	0,6	1.095	0,6	2,3
Llar residència	2.812	1,5	2.960	1,5	5,3
Llar amb suport salut mental	550	0,3	777	0,4	41,3
Centre residencial discapacitat	3.927	2,2	3.953	2,0	0,7
Centre residencial gent gran	25.714	14,1	27.860	14,1	8,3
Ajuda a domicili	23.218	12,7	27.071	13,7	16,6
Sociosanitari	1.875	1,0	1.845	0,9	-1,6
Teleassistència	16.299	8,9	18.240	9,2	11,9
TOTAL	87.431	48,0	96.460	48,7	10,3
	Prestacions econòmiques		Prestacions econòmiques		2016-2017(%)
	Nombre	%	Nombre	%	
Assistència personal	51	0,0	53	0,0	3,9
Cura no professional	83.191	45,7	87.416	44,1	5,1

Vinculada a centre de dia	777	0,4	1.235	0,6	58,9
Vinculada a centre residencial	9.506	5,2	10.206	5,2	7,4
Vinculada a servei d'ajuda a domicili	1.258	0,7	2.788	1,4	121,6
TOTAL	94.783	52,0	101.698	51,3	7,3
TOTAL PRESTACIONS	182.214	100,0	198.158	100,0	8,8

Unitats: nombres absoluts i percentatges.

(1) Dades acumulades a 31 de desembre del 2016 i 2017.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

16.3. FINANÇAMENT DE LA PROTECCIÓ SOCIAL

Les despeses en prestacions de protecció social encara no han estat actualitzades per Idescat i disposem de les dades que ja vam donar a la Memòria de l'any passat.

La intensitat de les despeses en protecció social sobre el PIB està per sota del conjunt d'Espanya i de la UE-28.

Recordem doncs que aquestes despeses representen el 21,3% del PIB de Catalunya i que estan considerablement per sota del pes que tenen a Espanya (24,9%) i a la UE-28 (27,7%).

Per funcions, observem que tan sols la despesa en exclusió social té a Catalunya una importància superior a la que té en el conjunt d'Espanya.

TAULA IV.5.T5 Despeses en prestacions de protecció social per funcions en percentatge del PIB. Catalunya, Espanya i UE-28, 2014-2015

	Catalunya		Espanya			UE-28	
	2014	2013-2014	2014	2015	2014-2015	2014	2013-2014
Total	21,3	0,0	24,9	24,2	-0,7	27,7	0,1
Vellesa	8,6	0,3	9,8	9,7	-0,1	11,1	0,0
Salut	5,3	0,2	6,5	6,6	0,1	8,1	0,1
Atur	2,4	-0,4	2,7	2,2	-0,5	1,4	-0,1
Viduitat	2,0	0,0	2,5	2,4	-0,1	1,6	0,0
Discapacitat	1,6	0,0	1,8	1,7	-0,1	2,0	0,0
Família	0,8	-0,1	1,3	1,3	0,0	2,4	0,1
Exclusió social	0,5	0,0	0,2	0,2	0,0	0,5	0,0
Habitatge	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0	0,6	0,0

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Idescat i Eurostat.

Si considerem ara la despesa en protecció i promoció social a Espanya en els pressupostos generals de l'Estat consolidats, comprovem que aquesta despesa, que no inclou la corresponent a salut, ha tingut un creixement destacat del 7,4% l'any 2017. Vegeu la taula IV.5.A.T14 de l'annex sobre despesa en protecció i promoció social en els pressupostos generals de l'Estat consolidats 2014-2017.

Els pressupostos generals de l'Estat inclouen un préstec a la Seguretat Social per import de 10.191 milions d'euros.

La partida que més ha crescut és la corresponent a la gestió de la Seguretat Social, que ha passat del 3,3% al 7,4% del pressupost de protecció i promoció social, a causa de la comptabilització d'un préstec a la Seguretat Social per import de 10.191 milions d'euros.

Les pensions segueixen sent la partida principal del pressupost (71,9%); tot i que han perdut pes en termes relatius, el seu valor en termes absoluts ha crescut el 3,1%.

Les úniques despeses que han disminuït la seva dotació pressupostària són les d'accés a l'habitatge (-19,3%) i les de desocupació (-6,6%).

A continuació passem a comentar el pressupost de la Seguretat Social.

Constatem una millora del saldo entre la liquidació dels ingressos i de les obligacions reconegudes entre els anys 2015 i 2016, que passa d'un dèficit de 2.443,2 milions d'euros a un superàvit de 588,3 milions d'euros.

TAULA IV.5.T6 El pressupost de la Seguretat Social. Espanya, 2014-2017

Ingressos	2014	2015	2016	2017	2016-2017
Total ingressos	131.820,5	136.103,2	140.933,9	144.903,4	2,8
Liquidació ingressos	129.372,5	131.359,9	138.682,5	-	-
Liquidació / Total ingressos	98,1	96,5	98,4	-	-
Total ingressos	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0
Cotitzacions socials	78,0	80,7	83,2	76,3	-6,9
Transferències corrents	9,9	9,7	9,4	9,0	-0,3
Ingressos patrimonials	1,9	1,6	1,2	0,7	-0,4
Taxes i altres ingressos	1,0	0,8	0,7	0,8	0,1
Operacions de capital	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Operacions financeres	9,2	7,2	5,6	13,1	7,5
Despeses	2014	2015	2016	2017	2016-2017
Total despeses	131.820,5	136.103,2	140.933,9	144.903,4	2,8
Obligacions reconegudes	130.519,8	133.803,0	138.094,2	-	-
Obligacions / Total despeses	99,0	98,3	98,0	-	-
Obligacions reconegudes / PIB	12,6	12,4	12,3	-	-
Total despeses	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0
Pensions contributives	85,0	85,0	84,4	84,7	0,3
Incapacitat temporal	3,7	3,6	3,8	4,8	1,0
Personal	1,8	1,7	1,7	1,6	0,0
Maternitat, paternitat	1,7	1,5	1,6	1,7	0,1
Pensions no contributives	1,6	1,6	1,6	1,6	0,0
Prestacions familiars	1,3	1,0	1,1	1,1	0,0
Béns i serveis	1,2	1,1	1,0	1,0	0,0
Altres prestacions econòmiques	0,4	0,4	0,3	0,3	0,0

Despeses financeres	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Altres transferències	1,3	1,3	1,4	1,4	0,0
Operacions de capital	0,2	0,2	0,2	0,1	0,0
Operacions financeres	1,8	2,5	2,9	1,6	-1,4
Saldo	2014	2015	2016	2017	2016-2017
Liquidació ingressos - Obligacions reconegudes	-1.147,3	-2.443,2	588,3		-

Unitats: milions d'euros i percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

Del costat dels ingressos, les cotitzacions liquidades han estat molt inferiors a les pressupostades i només s'han pogut compensar en part gràcies a una disposició del Fons de Reserva.

Del costat de les despeses, les transferències corrents, que inclouen les prestacions contributives, han augmentat per sobre de les pressupostades, però les despeses per operacions financeres s'han reduït en relació amb allò que estava pressupostat per un import que ha compensat no només l'augment de les transferències corrents sinó també la disminució neta dels ingressos.

Els pressupostos d'ingressos i despeses no s'han complert almenys en els darrers tres anys (2014-2016) que hem comptabilitzat en aquesta edició de la Memòria, tant pel fet d'ingressar menys per cotitzacions com pel fet de gastar més per transferències corrents, en relació amb el que s'havia pressupostat. També ocorre, de forma sistemàtica, una reducció progressiva de la despesa prevista per operacions financeres.

Quant al pressupost de l'any 2017, aquest augmenta el 2,8% i se situa en 144.903,4 milions d'euros.

Des del punt de vista dels ingressos, el pressupost incorpora una disminució de les cotitzacions, que no és tan pronunciada com la que es dona a la liquidació de l'any 2016, i el préstec de 10.191 milions d'euros que abans hem comentat, en els pressupostos generals de l'Estat.

El pressupost de la Seguretat Social té en compte un augment de les pensions contributives del 3,2%.

En el capítol de despeses, el pressupost té en compte un augment de les pensions contributives del 3,2% i una reducció de les despeses per operacions financeres.

El següent punt que convé considerar és l'equilibri entre els drets reconeguts de la Tresoreria General de la Seguretat Social i les obligacions reconegudes de les entitats gestores i serveis comuns i les mútues.

La cobertura de les obligacions de la Seguretat Social a Catalunya és lleugerament superior a la de la resta de comunitats autònomes.

A Catalunya, l'any 2016, el dèficit de la Seguretat Social es manté pràcticament constant i se situa en 4.963,8 milions d'euros amb una cobertura del 78,6%. Les mútues incrementen el seu superàvit.

A la resta de comunitats autònomes, el dèficit de la Seguretat Social augmenta en 1.164,6 milions d'euros i la seva cobertura entre drets i obligacions se situa en el 73,7%. Les mútues també incrementen el seu superàvit. Vegeu la taula "Drets reconeguts de la Tresoreria General de la Seguretat Social i obligacions reconegudes de les entitats gestores i serveis comuns i de les mútues. Catalunya i resta de comunitats autònomes, 2014-2016" de la pàgina següent.

La informació corresponent al conjunt d'Espanya i als serveis centrals es troba a l'annex. Recordem que les transferències del Govern central i la disposició del Fons de Reserva estan comptabilitzades com a ingressos dels serveis centrals. Vegeu la taula IV.5.A.T15 de l'annex "Drets reconeguts de la Tresoreria General de la Seguretat Social i obligacions reconegudes de les entitats gestores i serveis comuns i de les mútues. Espanya i serveis centrals, 2014-2016".

TAULA IV.5.T7 Drets reconeguts de la Tresoreria General de la Seguretat Social i obligacions reconegudes de les entitats gestores i serveis comuns i de les mútues. Catalunya i resta de comunitats autònomes, 2014-2016

Catalunya	2014	2015	2016	2015-2016
Drets TGSS - Obligacions EEGG	-4.544,1	-4.938,1	-4.963,8	-25,6
Operacions no financeres	-4.544,2	-4.938,1	-4.963,9	-25,8
Operacions financeres	-0,6	-0,7	-0,5	0,2
Cobertura: drets / obligacions	79,2	78,0	78,6	0,5
Drets - Obligacions mútues	297,3	219,7	299,8	80,0
Cobertura: drets / obligacions	119,0	111,4	115,9	4,5
Resta de comunitats autònomes	2014	2015	2016	2015-2016
Drets TGSS - Obligacions EEGG	-23.971,0	-25.866,5	-27.031,1	-1.164,6
Operacions no financeres	-23.971,9	-25.866,8	-27.031,5	-1.164,6
Operacions financeres	1,6	1,0	1,0	0,0
Cobertura: drets / obligacions	75,4	74,1	73,7	-0,4
Drets - Obligacions mútues	932,9	1.009,1	2.867,4	1.858,2
Cobertura: drets / obligacions	112,5	111,7	143,6	31,9

Unitats: milions d'euros i percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

Encara no s'ha publicat l'informe del Fons de Reserva de l'any 2017. Vegeu la taula IV.5.A.T16 de l'annex "Evolució general del Fons de Reserva de la Seguretat Social. Espanya, 2013-2016".

Una altra qüestió a considerar és l'evolució de les persones afiliades en alta i el nombre de pensions contributives de la Seguretat Social.

El nombre d'afiliacions ha crescut a una taxa superior a la que han crescut les pensions.

L'any 2017 ha estat un altre any en què la variació del nombre de persones afiliades ha estat positiva i ha superat el creixement del nombre de pensionistes, tant a Catalunya com en el conjunt d'Espanya.

TAULA IV.5.T8 Persones afiliades en alta i nombre de pensions contributives en vigor de la Seguretat Social. Catalunya i Espanya, 2014-2017

	Catalunya				Espanya			
	Afiliació	Variació	Pensions	Variació	Afiliació	Variació	Pensions	Variació
2017	3.274.073	3,9	1.701.585	1,0	18.222.519	3,5	9.514.801	1,1
2016	3.151.811	3,7	1.685.300	1,0	17.600.801	3,0	9.409.100	1,1
2015	3.038.472	3,5	1.668.600	1,0	17.087.348	3,2	9.304.600	1,1
2014	2.935.368	1,7	1.651.600	1,3	16.555.988	1,6	9.201.200	1,5

Unitats: persones afiliades i nombre de pensions contributives en vigor en mitjana anual. Variació anual en percentatge.

Font: elaboració pròpia a partir del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

La relació entre afiliacions i pensions ha crescut de l'1,87 a l'1,90 entre els anys 2016 i 2017.⁴⁴³ Vegeu el gràfic IV.5.A.G8 "Relació entre afiliacions i pensions. Catalunya i Espanya, 2012-2015".

S'aconsegueix contenir la disminució de la cobertura del valor de les pensions amb els ingressos de les cotitzacions l'any 2016.

Aquesta evolució de les quantitats que signifiquen el nombre de persones afiliades i de pensionistes no és exactament la mateixa quan mirem l'evolució del valor de les cotitzacions i de les pensions contributives. De totes formes, la taxa de cobertura entre les cotitzacions i les pensions s'aconsegueix contenir a Catalunya l'any 2016 mentre que en el conjunt d'Espanya ha continuat a la baixa.

TAULA IV.5.T9 Cobertura de les pensions contributives amb les cotitzacions socials. Catalunya i Espanya, 2014-2016

Millions €	Catalunya				Espanya			
	Cotitzacions	Variació	Pensions	Variació	Cotitzacions	Variació	Pensions	Variació
2016	18.038,4	3,6	21.278,2	3,3	93.083,8	2,7	111.915,9	3,4
2015	17.411,3	1,3	20.604,8	3,2	90.628,0	1,0	108.225,4	3,4
2014	17.192,7	0,5	19.972,0	-1,1	89.729,3	0,7	104.688,4	-3,6
Cobertura (%)	Cotitzacions / Pensions			Variació	Cotitzacions / Pensions			Variació
2016	84,8			0,3	83,2			-0,6
2015	84,5			-1,6	83,7			-2,0
2014	86,1			1,3	85,7			3,6

Unitats: milions d'euros i percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de la *Distribució geogràfica dels ingressos i les despeses de la Seguretat Social* (versió definitiva), Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

Per acabar, analitzarem el pressupost del Programa de protecció i promoció social de la Generalitat de Catalunya.

Les obligacions del Programa de protecció i promoció social de la Generalitat de Catalunya augmenta el 6,3%.

Les dades provisionals de l'any 2017 donen un increment de les obligacions d'aquest programa del 6,3% i situarien el seu import en 2.706,4 milions d'euros, lleugerament per sota de les xifres que s'havien pressupostat.

Per subprogrames, les úniques despeses que disminueixen són les corresponents a la promoció social. En termes pressupostaris, aquesta disminució afecta les polítiques de dones i les relacions amb les confessions religioses. Vegeu la taula IV.5.A.T17 de l'annex "Pressupost del Programa de protecció i promoció social per subprogrames de la Generalitat de Catalunya, 2014-2017".

TAULA IV.5.T10 Pressupost i obligacions reconegudes del Programa de protecció i promoció social de la Generalitat de Catalunya, 2014-2017

	2014	2015	2016	2017	2016-2017
Programa protecció i promoció social	2.201,8	2.446,4	2.446,4	2.726,4	11,4

⁴⁴³ Algunes entitats com ara el BBVA o MAPFRE en els seus informes sobre pensions i jubilacions parlen d'aquesta relació com una taxa de dependència de les pensions respecte de les afiliacions.

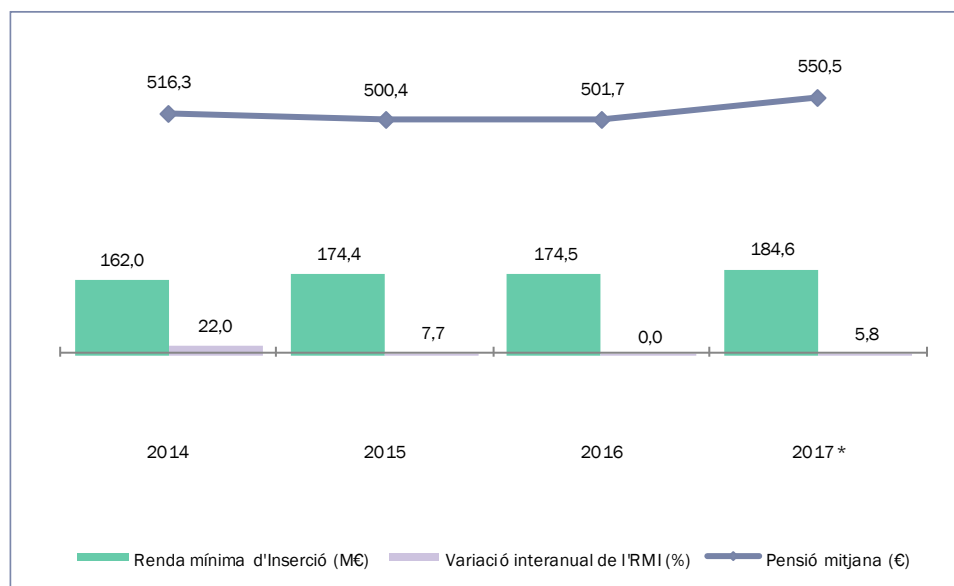
Protecció Social	1.663,2	1.838,4	1.838,4	1.956,4	6,4
Promoció social	49,6	49,9	49,9	47,0	-5,9
Foment de l'ocupació	489,1	558,1	558,1	723,0	29,6
% Programa / Total sector públic	6,9	7,5	7,5	8,0	0,5
	2014	2015	2016	2017 (P)	2016-2017 (P)
Obligacions Protecció i promoció social	2.255,6	2.633,7	2.547,2	2.706,4	6,3
Protecció social	1.718,5	2.080,8	1.804,5	1.925,4	6,7
Promoció social	47,7	49,9	57,9	54,3	-6,3
Foment de l'ocupació	489,5	502,9	684,8	726,7	6,1
% Obligacions / Programa protecció i promoció social	102,4	107,7	104,1	99,3	-4,9
% Obligacions / PIB	1,09	1,22	1,13	1,15	0,02

Unitats: milions d'euros i percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir dels pressupostos de la Generalitat de Catalunya i Idescat.

L'import total destinat a la prestació econòmica de la renda mínima d'inserció (gener-15 de setembre) ha estat de 116,6 milions d'euros, mentre que la despesa en pagaments de la prestació de 15 de setembre a desembre de 2017 ha estat de 68 milions d'euros. La suma d'aquests imports creix el 5,8% en relació amb el que es va pagar l'any 2016 i se situa en 184,6 milions d'euros. La pensió mitjana queda en 550,5 euros.

GRÀFIC IV.5.G7 Evolució de la pensió mitjana i de l'import total de la renda mínima d'inserció/renda garantida de ciutadania, 2014-2017



Unitats: import total en milions d'euros, variació interanual en percentatge i pensió mitjana en euros.

* Els expedients vigents a partir del 15 de setembre comprenen antics expedients RMI i nous expedients aprovats, provinents de sol·licituds RMI presentades amb anterioritat al 15 de setembre i que s'han resolt durant el 2017. La quantia de la pensió mitjana es calcula fent la mitjana ponderada dels imports de gener-15 de setembre (500,3 euros) i 15 de setembre-desembre (741,4 euros).

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

Per a informació sobre la normativa relacionada amb la protecció social durant l'any 2017, vegeu el [Recull normatiu al web del CTESC](#).

CAPÍTOL V. SOSTENIBILITAT AMBIENTAL

17. LA PRESERVACIÓ DEL MEDI AMBIENT

17.1. L'ESTAT DEL MEDI NATURAL, L'AIGUA, L'ATMOSFERA I EL SÒL

17.1.1. EL MEDI NATURAL

La preocupació per millorar l'equilibri entre el medi natural, d'una banda, i la societat i l'economia, de l'altra, s'ha posat de manifest aquest any 2017 amb el comunicat del Comitè Econòmic i Social Europeu advertint que la pèrdua de diversitat biològica posa en perill la nostra subsistència i reclamant un millor finançament de la Xarxa Natura 2000.⁴⁴⁴

A Catalunya, la superfície d'espais protegits ha seguit estable l'any 2017, tret de 125 hectàrees de parc natural que s'han perdut. Tot i això, les xifres relatives no han canviat, de manera que el Pla d'espais d'interès natural (PEIN) segueix representant el 31,8% de la superfície terrestre de Catalunya i la Xarxa Natura 2000 d'àrees protegides de la UE el 30,5% del territori català (vegeu el gràfic de l'annex V.1.A.G1). Cal destacar la participació de quatre parcs catalans de la xarxa d'espais protegits del Pirineu en el projecte GREEN d'integració de l'aproximació ecosistèmica en les polítiques sectorials.

Pel que fa a la biodiversitat, la situació de les espècies protegides tampoc ha canviat l'any 2017; segons l'esborrany català del catàleg de fauna i el catàleg de flora, el 68,1% de les espècies de fauna i el 99,4% de les de flora estan amenaçades. A més, el 9,3% de les 1.191 espècies exòtiques detectades a Catalunya són invasores. En positiu destaca la recuperació de la llúdriga al 56,5% del territori català per la millora de la qualitat de les aigües continentals i, en negatiu, el creixement exponencial i l'expansió dels nius de vespa asiàtica, la disminució de la població d'abelles silvestres, de la mel i borinots, així com el nou focus de caragol poma al marge esquerre del riu Ebre, concretament, a Miravet.

Quant a la regulació, la Llei d'acompanyament dels pressupostos de Catalunya ha modificat la d'espais naturals per especificar quins tenen la consideració de protegits i la Llei de protecció dels animals; també ha regulat els plans de protecció de medi natural i del paisatge en substitució dels plans especials.⁴⁴⁵ D'altra banda, la Llei de pressupostos per a l'any 2017 ha previst dedicar diverses partides a actuacions en determinats espais naturals, subjectes a la disponibilitat pressupostària.⁴⁴⁶ Tanmateix, la fi de la legislatura XI ha aturat diversos projectes que s'havien iniciat aquest any 2017⁴⁴⁷ i que tenien per finalitat conservar el patrimoni natural i la biodiversitat i ordenar el territori i l'ús públic dels espais d'interès natural que preveia el Pla de Govern, és a dir:⁴⁴⁸ la Llei de l'Agència del Patrimoni Natural i la Biodiversitat, l'Avantprojecte de Llei del territori i, l'Estratègia del patrimoni natural i la biodiversitat de Catalunya.

⁴⁴⁴ La pérdida de biodiversidad pone en peligro nuestra subsistencia. CESE. Nota de prensa de 30/08/2017. Consulta a <https://www.eesc.europa.eu/es/news-media/press-releases/la-perdida-de-biodiversidad-pone-en-peligro-nuestra-subsistencia>.

⁴⁴⁵ Llei 5/2017, del 28 de març, de mesures fiscals, administratives, financeres i del sector públic i de creació i regulació dels impostos sobre grans establiments comercials, sobre estades en establiments turístics, sobre elements radiotòxics, sobre begudes ensucrades envasades i sobre emissions de diòxid de carboni. DOGC núm. 7340, de 30.03.2017.

⁴⁴⁶ Disposició addicional 92a i 96a de la Llei 4/2017, del 28 de març, de pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2017. DOGC núm. 7340, de 30.03.2017.

⁴⁴⁷ El Parlament de la XI Legislatura es dissol el 28.10.2017 pel Reial decret 946/2017, de 28.10.2017, pel qual es convoquen eleccions i es dissol el Parlament. BOE núm. 261, de 28.10.2017.

⁴⁴⁸ Proposició de Llei de creació de l'Agència del Patrimoni Natural i la Biodiversitat. BOPC núm. 472, de 20.07.2017. Consulta a <https://www.parlament.cat/document/bopc/228551.pdf#page=26>.

Objectius operatius i accions del Pla d'acció 2017-2021: Estratègia del patrimoni natural i la biodiversitat de Catalunya. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Consulta a http://territori.gencat.cat/web/.content/home/01_departament/participacio_ciutadana/processos/estrategia_bio/document-objectius-ju-liol.pdf.

Per acabar, en l'àmbit de l'Estat espanyol s'ha aprovat el Reial decret 124/2017, que desenvolupa la Llei del patrimoni natural i la biodiversitat (Llei 42/2007) quant a l'accés als recursos genètics espanyols de tàxons silvestres i la distribució justa i equitativa dels beneficis⁴⁴⁹ i, en l'àmbit europeu, s'ha regulat la inclusió d'espècies en les llistes que controlen i limiten el comerç de plantes i animals.⁴⁵⁰

17.1.2. L'AIGUA

El dèficit hídric s'ha agreujat l'any 2017 perquè l'estiu ha estat sec i càlid, especialment al Sud, però també a la Muga-Fluvià.

Des del punt de vista hidrològic, aquest any ha estat sec a Catalunya, amb acumulacions d'aigua puntuals a la tardor i la primavera que han millorat les reserves d'aigua d'embassaments i aqüífers. Però l'estiu ha estat sec i càlid i tant la demanda d'aigua per regar com l'evaporació han augmentat. A més, les precipitacions a les terres de l'Ebre han estat el 50% per sota de la mitjana climàtica de referència. En conseqüència, s'han adoptat mesures urgents per pal·liar els efectes produïts per la sequera en determinades conques hidrogràfiques i s'ha modificat el text refós de la Llei d'aigües mitjançant el Reial decret llei 10/2017.⁴⁵¹

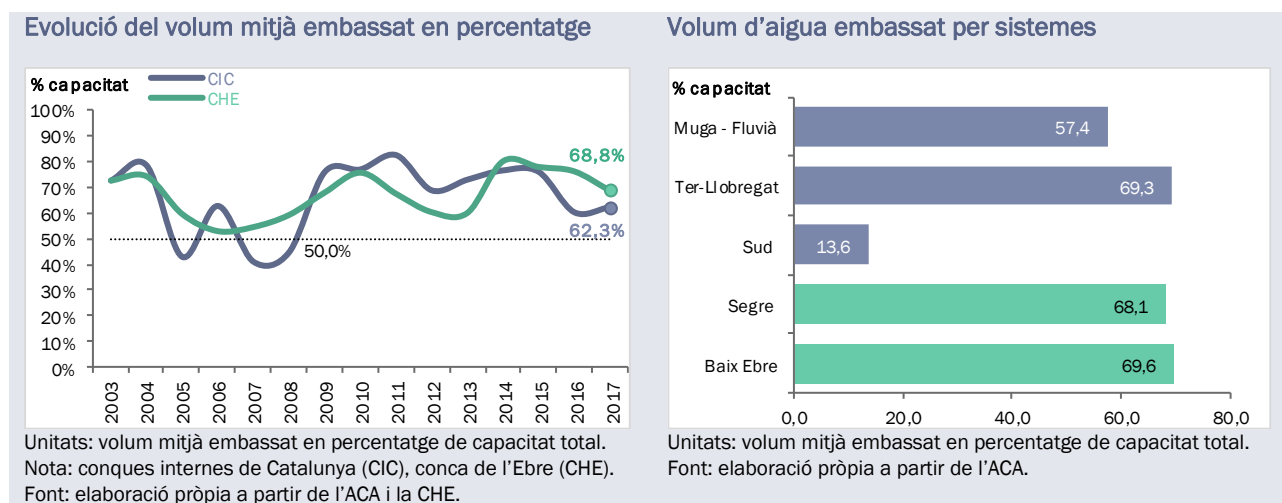
A Catalunya, els estius són cada cop més secs perquè plou menys, especialment al Sud i a l'Ebre, de manera que l'aigua embassada a l'inici de la tardor d'enguany ha estat el 54,1% inferior a la mitjana dels últims 10 anys a les conques internes de Catalunya (CIC) i el 34,8% a la conca de l'Ebre, nivells de pre-alerta i alerta respectivament. Així, l'aigua embassada als pantans l'any 2017 ha assolit el 67,7% de la capacitat total, el 62,3% (470 hm³) a les CIC i el 68,8% a la conca de l'Ebre (2.623 hm³), és a dir, un nivell inferior al de l'any 2016, que també va ser sec i càlid. El sistema més afectat pel dèficit hídric ha estat el Sud, amb només el 13,6% de la capacitat d'aigua embassada i, a més distància, el de la Muga-Fluvià, amb el 57,4% (vegeu també el gràfic V.1.A.G2).

⁴⁴⁹ Reial decret 124/2017, de 24 de febrer, relatiu a l'accés als recursos genètics procedents de tàxons silvestres i al control de la utilització. BOE núm. 62, de 14.03.2017.

⁴⁵⁰ Reglament (UE) 2017/160 i Reglament (UE) 2017/128.

⁴⁵¹ Reial decret llei 10/2017, de 9 de juny, pel qual s'adopten mesures urgents per pal·liar els efectes produïts per la sequera en determinades conques hidrogràfiques i es modifica el text refós de la Llei d'aigües, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/2001, de 20 de juliol. BOE núm. 138, de 10.06.2017.

GRÀFIC V.1.G1 Evolució del volum mitjà dels embassaments i situació per sistemes. Catalunya 2017



Gestió dels recursos hídrics

Des del punt de vista de la planificació, s'ha aprovat el Pla de gestió del districte de conca fluvial de Catalunya per al període 2016-2021 que el CTESC va dictaminar l'any anterior (Dictamen 5/2016) i que estipula els objectius ambientals que les masses d'aigua han d'assolir, és a dir: identifica les zones protegides i fixa el règim de cabals; especifica els usos de l'aigua; regula la utilització del domini públic hidràulic; determina les mesures per protegir l'estat qualitatiu de les masses d'aigua i gestionar l'espai fluvial i regula el finançament de les actuacions previstes i declara les obres d'interès prioritari per a la Generalitat.⁴⁵² Enguany també s'ha aprovat el Programa de mesures de l'àmbit hidrològic del Pla de gestió del risc d'inundació del districte de conca fluvial de Catalunya.⁴⁵³ A la taula següent es resumeixen les actuacions fetes en l'àmbit de la gestió de l'aigua, de les quals es té informació, durant l'any 2017:

TAULA V.1.T1 Seguiment dels objectius en l'àmbit de la gestió, la demanda i la qualitat de l'aigua i del medi. Catalunya 2017 o darrer any disponible

Àmbit	Objectius de millora	Dada 2017 o darrer any disponible i evolució
Gestió dels recursos hídrics	Garantia d'aigua i abastament	54,8 hm ³ de nou recurs ↑ línia d'ajuts de 26 M€
	Reutilització d'aigua regenerada i dessalinització	Reutilització (32,1 hm ³) ↑ Dessalinització (22,7 hm ³) ↑
Gestió de la demanda	Estalvi en demanda urbana i industrial	Domèstica (318 hm ³) ↑ Industrial* (270 hm ³) ↑
	Modernització de regadius	Degoteig i aspersió (40%) ↓ Gravetat (60%) ↑
	Estalvi en demanda agrícola	Demanda per reg (-4,8%) ↓
Qualitat de les aigües	Millora del sanejament i sistemes de depuració	Depuradores (516) ↑ Situació: 33,4% de l'objectiu
	Valorització agrícola i energètica dels fangs	Agrícola (97,7%) ↑ Energètica (1,6%) ↑
	Reducció de la contaminació industrial	Carrega contaminant abocada per la indústria ↓
	Descontaminació d'aqüífers	269 expedients (+1,9%) ↑ Cap actuació
	Rehabilitació hidromorfològica en rius	1,5 km de lleres adequades (Remençà, Ter i Cardener)

⁴⁵² Decret 1/2017, de 3 de gener, pel qual s'aprova el Pla de gestió del districte de conca fluvial de Catalunya per al període 2016-2021. DOGC núm. 7281, de 05.01.17. Reial decret 450/2017, de 5 de maig, pel qual s'aprova el Pla de gestió del districte de conca fluvial de Catalunya. BOE núm. 123, de 24.05.2017.

⁴⁵³ Acord GOV/118/2017, d'1 d'agost, pel qual s'aprova el Programa de mesures de l'àmbit hidrològic del Pla de gestió del risc d'inundació del districte de conca fluvial de Catalunya. DOGC núm. 7426, de 03.08.2017.

Qualitat del medi	Protecció i millora del litoral i les aigües costaneres	2.277 punts de control ↓ 92,9% platges excel·lents ↓
	Protecció i millora d'aqüífers i aigües subterrànies	Extracció d'aigua subterrània (217 hm ³) ↓
	Pla de gestió del risc d'inundació de Catalunya	Programa de mesures aprovat l'any 2017

Nota: ↑ ha augmentat, ↓ ha disminuït, = no ha variat entre els anys 2016 i 2017.

*Consums sense incloure els sectors agrícola, ramader, hidroelèctric, tèrmic, nuclear i piscifactories.

Font: elaboració pròpia a partir de l'ACA, l'INE i Idescat.

L'aprenentatge adquirit en la sequera dels anys 2007-08 i les inversions fetes han ajudat en l'actual, augmentant la disponibilitat d'aigua i reduint les aportacions dels embassaments i aqüífers, tot i que han de continuar les actuacions per garantir l'aigua a les CIC.

L'oferta de nou recurs hídric ha estat clau per augmentar la disponibilitat d'aigua i mantenir les reserves aquest any 2017, especialment la provinent de la dessalinització i la reutilització, el 59% (32,1 hm³) i el 41% (22,7 hm³) respectivament. El nou recurs hídric ha augmentat el 28% l'any 2017 respecte de l'anterior. D'una banda, la sequera ha motivat l'increment de la utilització de les plantes de dessalinització fins a màxims del 70% (El Llobregat) i el 75% (La Tordera) de la capacitat. De l'altra, la regeneració i reutilització d'aigua ha augmentat, tant per a usos industrials –fins als 4,4 hm³ d'aigua procedents del tractament terciari de la depuradora de Vila-seca i Salou– com per a usos recreatius –fins als 6,76 hm³–, cosa que ha permès reduir l'extracció d'aigua de l'Ebre.

Pel que fa a l'abastament municipal d'aigua, enguany s'han atorgat aproximadament 26 milions de € en ajuts per: elaborar i actualitzar els plans directors amb les deficiències i actuacions previstes; i millorar els embassaments, les captacions superficials i les canonades; optimitzar les xarxes supramunicipals; i millorar la situació dels municipis amb problemes de qualitat o quantitat en el subministrament d'aigua amb vehicles cisterna, fet recurrent en períodes de sequera i encara per resoldre.

La demanda d'aigua d'ús domèstic i d'ús industrial ha augmentat, sobretot la d'aigua captada de fonts pròpies per a ús domèstic.

Tot i la sequera, el consum d'aigua no s'ha reduït com era d'esperar. Primer, el volum d'aigua facturat (677 hm³) ha augmentat el 2,3% l'any 2016 respecte de l'anterior, segons l'ACA, l'1,4% domèstic i el 3,6% industrial, tant d'aigua subministrada per la xarxa com d'aigua captada de fonts pròpies; tanmateix, destaca l'augment del 81,6% de l'aigua captada per a ús domèstic. Segon, el consum d'aigua de la xarxa (493 hm³) ha augmentat el 2,5% segons l'informe de les entitats subministradores d'aigua, tant el domèstic com el de l'activitat econòmica, l'1,2% i el 5,0% respectivament. El nombre d'abonats domèstics ha disminuït el 0,2%; en canvi, el de serveis i altres activitats econòmiques ha augmentat l'1,3%.⁴⁵⁴ Per acabar, l'Agrupació de Serveis d'Aigua de Catalunya ha informat que la dotació mitjana en alta a Catalunya (207 litres per habitant i dia) s'ha reduït el 5,0% respecte de l'any anterior, de manera que el consum domèstic –el 75% del total– s'ha situat en 119 l/habitant i dia. També s'ha observat una millora provisional en la relació entre la inversió que han fet les empreses en els serveis de subministrament i la facturació pel proveïment d'aigua que ha estat del 10%.⁴⁵⁵

L'augment del nombre de depuradores ha contribuït a millorar el sistema de sanejament i la qualitat de l'aigua tractada. A més, la càrrega contaminant abocada per la indústria a les depuradores s'ha reduït l'any 2017.

Aquest any 2017 s'han afegit 7 depuradores més al sistema de sanejament de Catalunya, que disposa d'un total de 516, la majoria biològiques, tret d'una de tractament tou o llacunatge; s'observa que han augmentat tant la capacitat de tractament (1.064,0 hm³ l'any) com la població servida (16.156.609

⁴⁵⁴ ACA (2017). Estudi de volums d'aigua d'entitats subministradores de Catalunya (dades de l'any 2016).

⁴⁵⁵ Les dades són provisionals. Les dades de l'INE sobre consum d'aigua, cost unitari de l'aigua, rendiment tècnic hidràulic i relació entre inversió i facturació no estaran disponibles fins a la publicació de la *Memòria socioeconòmica i laboral de Catalunya 2018* del CTESC.

habitants equivalents). Quant al tractament dels fangs generats, no hi ha hagut cap canvi respecte de l'any 2016 i segueix dominat pel compostatge, que representa el 51% del total.

Els abocaments industrials, encapçalats pel sector químic i de l'alimentació, han disminuït el 2%, així com el nombre d'establiments que aboquen la càrrega contaminant, el 4%. En percentatge, ha disminuït la càrrega contaminant abocada per les indústries a la depuradora (el 69,9%) i ha augmentat l'abocada a la llera (el 30,1%). Pel que fa a la contaminació agrícola de l'aigua, l'ACA no ha aportat informació actualitzada sobre el nombre d'estacions de control de nitrats i plaguicides d'origen agrari i la superació dels llindars. L'ACA tampoc ha informat aquest any de cap actuació en matèria de descontaminació i recàrrega artificial d'aqüífers, malgrat que s'han incorporat 5 expedients més de descontaminació d'aqüífers en mal estat l'any 2017 que sumen un total de 269.

En espera que es faci de nou el seguiment del compliment dels objectius de la Directiva marc de l'aigua l'any vinent, l'extracció d'aigua subterrània s'ha reduït l'any 2017 i la qualitat del 92,9% de les platges ha estat excel·lent, tot i els factors meteorològics que les han afectat negativament.

Primer, pel que fa al compliment dels objectius de la Directiva marc de l'aigua, l'ACA no ha aportat informació actualitzada respecte de l'any anterior sobre l'estat de les aigües superficials ni sobre la qualitat de les aigües subterrànies; el 36% i el 35% respectivament han d'assolir el bon estat. No obstant això, el Programa de mesures del Pla de gestió del risc d'inundació de Catalunya s'ha aprovat enguany i s'han iniciat les actuacions per avaluar i recuperar les riberes dels rius de les CIC, adequant-ne 1,5 km de trams fluvials (Remença, Ter i Cardener). Segon, l'extracció d'aigua subterrània ha estat de 217 hm³ l'any 2017, l'1,4% inferior a la del 2016, el 73% per abastament i el 27% per a ús industrial. De fet, l'ús industrial ha augmentat el 3,5%.

Tercer, més de la meitat de les platges tenen risc alt o mig d'alterar-se a causa de les pluges, el 21% i el 35% respectivament. De fet, aquest any s'han registrat 27 episodis de contaminació a causa de la pluja que han alterat la qualitat de les platges, la majoria de curta durada, però 3 excepcionals, ara bé, menys que l'any anterior (34). Així, tot i l'estabilitat en la categoria de les platges al llarg dels anys, les platges excel·lents que són la majoria (el 92,9%) han disminuït, especialment, per factors meteorològics que han afectat platges vulnerables perquè, o bé reben aportacions d'aigua dolça de recs, rieres i rius o bé estan localitzades en zones molt poblades amb sortides de pluvials i sobreixidors de sistemes de sanejament.

Quant a la normativa, la Llei d'acompanyament dels pressupostos de l'any 2017 ha modificat la regulació del cànon de l'aigua, d'una banda, per fer efectiu el principi de recuperació dels costos dels serveis vinculats al cicle de l'aigua i proporcionar els incentius adequats perquè els usuaris contribueixin als objectius mediambientals de la Directiva 60/2000/CE i, de l'altra, la legislació d'aigües de Catalunya en matèries com ara: el règim sancionador, la seguretat de preses i embassaments, l'abocament d'aigües residuals i l'Agència Catalana de l'Aigua.⁴⁵⁶ A més, la Llei de pressupostos d'enguany ha establert els valors necessaris per determinar el tipus del cànon de l'aigua.⁴⁵⁷

17.1.3. L'ATMOSFERA

La qualitat de l'aire de la conurbació urbana de Barcelona segueix sense complir les exigències de la UE i de l'OMS, malgrat la posada en marxa d'algunes iniciatives.

La contaminació atmosfèrica influeix tant en el canvi climàtic com en la salut de la població, motiu pel qual la UE ha advertit a l'Estat espanyol aquest any 2017 que emprendre accions legals si no millora la

⁴⁵⁶ Llei 5/2017, del 28 de març, de mesures fiscals, administratives, financeres i del sector públic i de creació i regulació dels impostos sobre grans establiments comercials, sobre estades en establiments turístics, sobre elements radiotòxics, sobre begudes ensucrades envasades i sobre emissions de diòxid de carboni. DOGC núm. 7340, de 30.03.2017.

⁴⁵⁷ Llei 4/2017, del 28 de març, de pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2017. DOGC núm. 7340, de 30.03.2017.

qualitat de l'aire de determinades conurbacions urbanes, com ara, la de l'Àrea Metropolitana de Barcelona. De fet, l'Agència de Salut Pública de Barcelona ha informat de la correlació positiva que hi ha entre els episodis de màxima contaminació i l'augment dels ingressos hospitalaris per complicacions cardiovasculars i respiratòries i de la mortalitat a Barcelona (vegeu l'apartat 2. Salut del Capítol IV. Condicions de vida d'aquesta Memòria 2017).⁴⁵⁸

En aquest context, quatre contaminants que afecten adversament tant la salut de les persones com el medi ambient han ultrapassat els objectius de qualitat de l'aire l'any 2017: el diòxid de nitrogen (NO₂), les partícules en suspensió de diàmetre inferior a 10 micres (PM₁₀), l'ozó troposfèric (O₃) i el sulfur d'hidrogen (H₂S). Les zones de qualitat de l'aire més afectades han estat: l'Àrea de Barcelona, el Vallès-Baix Llobregat, la Plana de Vic i les comarques centrals.

En primer lloc, el valor límit anual del NO₂ per protegir la salut humana (40 µg/m³) s'ha superat en el 16,6% dels punts de mesurament, tant de l'àrea de Barcelona com del Vallès - Baix Llobregat; de fet, els nivells de NO₂ estan estancats a causa de les emissions dels vehicles que fan servir dièsel. En segon lloc, s'han observat altes concentracions de partícules en suspensió (PM₁₀) en el 40% de les estacions de mesurament de la Plana de Vic, superant el límit diari.⁴⁵⁹ En tercer lloc, l'objectiu de qualitat de l'aire del H₂S, només l'ha superat l'estació d'Igualada a les comarques centrals, tant el diari com el semihorari.⁴⁶⁰

Pel que fa a l'O₃, tots els punts de mesurament de la Plana de Vic, l'Alt Llobregat i el Prepirineu han superat el valor objectiu per protegir la salut de les persones, la vegetació i el llindar d'informació; el 40% de les estacions de les comarques de Girona i el 33% de les de Ponent també han sobrepassat els tres límits. A més, el valor de protecció de la vegetació s'ha superat també a Barcelona, el Penedès-Garraf, el Camp de Tarragona, l'Empordà, el Pirineu Oriental i les Terres de l'Ebre i el llindar d'informació a la població s'ha sobrepassat a les comarques centrals i l'Empordà.⁴⁶¹

En aquest context, s'ha creat la Comissió d'Avaluació i Seguiment de l'Acord polític per a la Millora de la Qualitat de l'Aire a la Conurbació de Barcelona, que s'encarregarà d'avaluar i fer el seguiment dels compromisos adoptats amb la finalitat d'assolir l'objectiu de reduir el 30% les emissions vinculades al trànsit durant els pròxims 15 anys.⁴⁶² També s'han endegat diverses iniciatives al Port de Barcelona aquest any 2017 i Catalunya s'ha adherit a la campanya BreatheLife de l'ONU i l'OMS per millorar la qualitat de l'aire de la conurbació de Barcelona.

Un altre punt important és que la UE ha aprovat les esmenes per modificar el Protocol de Göteborg en matèria de contaminació atmosfèrica transfronterera l'any 2017, de manera que s'estableixen noves obligacions per reduir les emissions d'alguns contaminants i se n'actualitzen els valors d'emissió.⁴⁶³ També s'ha modificat el Reial decret 102/2011 de millora de la qualitat de l'aire que transposa la Directiva 2015/1480 a l'Estat espanyol, quant a determinats contaminants (diòxid de nitrogen, partícules en suspensió, etc.), l'emplaçament dels punts de mesura i el desenvolupament reglamentari d'un índex de qualitat de l'aire estatal, entre d'altres.⁴⁶⁴

⁴⁵⁸ Avaluació de la qualitat de l'aire a la ciutat de Barcelona 2016. Barcelona: Consorci Sanitari de Barcelona; Agència de Salut Pública. Consulta a <http://www.aspb.cat/wp-content/uploads/2016/07/Avaluacio-de-la-qualitat-aire-a-la-ciutat-de-barcelona-2016-PRV.pdf>.

⁴⁵⁹ PM₁₀: 50 µg/m³ de mitjana diària, més de 35 dies en un any (percentil 90,4).

⁴⁶⁰ H₂S, diari: 40 µg/m³.

H₂S, semihorari: 100 µg/m³.

⁴⁶¹ O₃, valor objectiu de protecció de la salut de les persones: 120 µg/m³ més de 25 dies en mitjanes de 3 anys.

O₃, valor objectiu de protecció de la vegetació: 18.000 µg/h·m³ en mitjanes de 5 anys.

O₃, llindar d'informació a la població: 180 µg/m³ en mitjanes horàries.

⁴⁶² Acord polític per a la millora de la qualitat de l'aire de la conurbació de Barcelona.

⁴⁶³ Decisió (UE) 2017/1757 sobre acceptació en nom de la Unió Europea d'una esmena del Protocol de 1999 del Conveni de 1979 sobre la contaminació atmosfèrica transfronterera a gran distància per lluitar contra l'acidificació, l'eutrofització i l'ozó troposfèric.

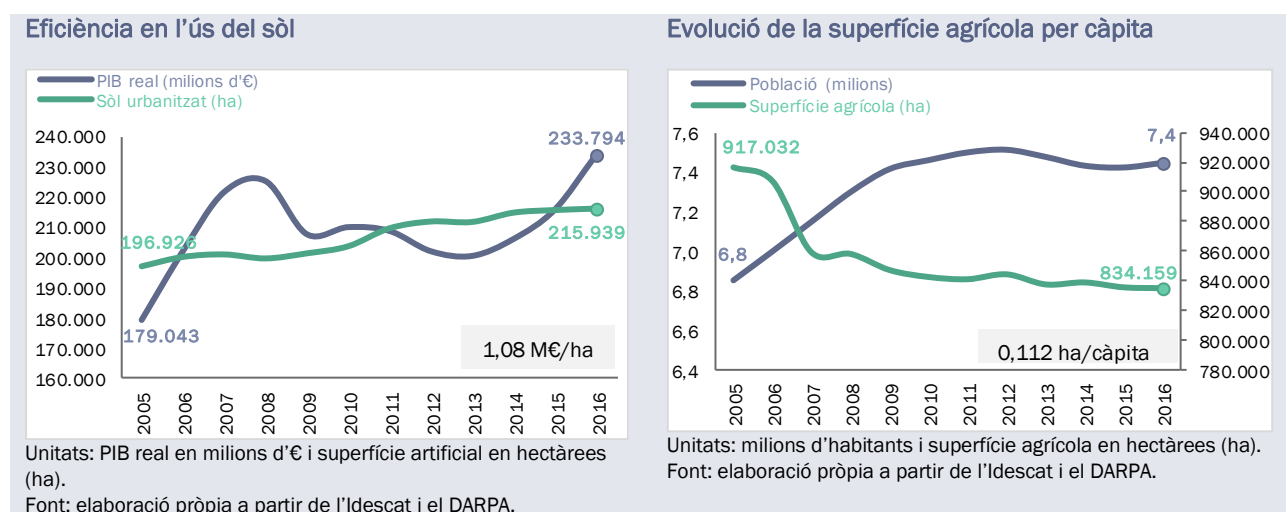
⁴⁶⁴ Reial decret 39/2017, de 27 de gener, pel qual es modifica el Reial decret 102/2011, de 28 de gener, relatiu a la millora de la qualitat de l'aire. BOE núm. 24, de 28.01.2017.

Quant a la gestió de la contaminació acústica, el 63% dels 947 municipis catalans ja han aprovat el mapa de capacitat acústica per reduir l'exposició de la població a nivells de soroll elevats i millorar la vida de les persones l'any 2017, de conformitat a la Directiva europea i la Llei catalana, el 5% més que l'any anterior. A més, 8 aglomeracions urbanes disposen de mapes de soroll i 5 han aprovat plans d'acció.

17.1.4. EL SÒL

La superfície forestal ha augmentat progressivament, tot i que des de l'any 2008 es manté més o menys estable; l'agrícola ha disminuït i la urbanitzada, urbanitzable i d'infraestructures ha augmentat, així com les àrees sense vegetació, que inclouen la superfície cremada. El descens més rellevant quant a la superfície s'ha observat en el bosc arbrat i, especialment, en els conreus de secà, tal com es comenta a l'apartat 3.2 sobre la sostenibilitat de la producció agrícola, forestal i pesquera (vegeu el gràfic següent i el gràfic V.1.A.G3 de l'annex).

GRÀFIC V.1.G2 Evolució de l'eficiència en l'ús del sòl i de la superfície agrícola per habitant. Catalunya 2005-16



Millora l'ús eficient del sòl i empitjora el grau d'autosuficiència alimentària.

L'indicador que relaciona el producte interior brut (PIB) de Catalunya amb la superfície artificial, és a dir, la urbanitzada, urbanitzable i d'infraestructures (1,08 milions d'euros per hectàrea) ha augmentat l'any 2016 respecte de l'anterior; en canvi, la superfície agrícola per habitant (1.120 m²/capita) ha disminuït uns metres quadrats. En conclusió, l'ús socioeconòmic i eficient del sòl ha millorat, però la superfície de conreus per habitant que és un indicador del grau d'autosuficiència alimentària ha empitjorat.

El nombre d'emplaçaments contaminats identificats ha augmentat i més sòls estan en fase de recuperació.

El nombre d'emplaçaments contaminats identificats a Catalunya (2.655) ha augmentat el 5,7% l'any 2017 respecte de l'anterior. El nombre de sòls investigats i recuperats (1.590) ha seguit estable. De fet, hi ha més sòls en fase de recuperació, el 18,8%, de manera que les actuacions de gestió dels sòls finalitzades enguany, el 62,5%, han estat inferiors en percentatge a les de l'any passat. Els pol·luents principals segueixen sent els olis minerals, els metalls pesants i els hidrocarburs aromàtics, a conseqüència de la contaminació d'origen industrial i en menor grau comercial, el 55,2% i el 27,0% respectivament (vegeu la taula V.1.A.T1 de l'annex).

Respecte de la regulació, en l'àmbit català, la Llei d'acompanyament als pressupostos ha modificat el text refós de la Llei d'urbanisme quant a les limitacions de l'ús del sòl en regim no urbanitzable, en cas de risc d'inundació o altres; així, en l'aprovació de projectes de noves construccions s'hauran de tenir en compte els possibles efectes sobre els aqüífers i les zones vulnerables o sensibles. En l'àmbit estatal, s'ha modificat el llistat d'activitats potencialment contaminants del sòl per adequar-lo a la classificació d'activitats econòmiques aprovada l'any 2007.⁴⁶⁵

17.2. LA SOSTENIBILITAT DE LA PRODUCCIÓ AGRÍCOLA, FORESTAL I PESQUERA

17.2.1. L'AGRICULTURA

Els reptes més rellevants de l'agricultura són: la seguretat alimentària, la biodiversitat, l'accés a la terra i l'ús agrícola i la reducció de les desigualtats productives i territorials.

Entre els valors de les terres d'ús agrari i l'agricultura destaquen la contribució a la seguretat alimentària i la preservació de la biodiversitat. Tanmateix els reptes de futur són nombrosos, com ara la mitigació del canvi climàtic, la reducció de la pressió sobre els recursos naturals en el procés de producció d'aliments, la disminució de l'ús de fertilitzants químics i d'altres, com els destacats pel Comitè Econòmic i Social Europeu i recollits en l'informe de la Comissió d'agricultura del PE enguany: la concentració de la terra en poques mans, la desvinculació amb l'ús agrari, així com les desigualtats productives i territorials que ha evidenciat la revisió intermèdia de la política agrària comuna que es reformarà l'any 2020.⁴⁶⁶

Es continuen perdent conreus, especialment de secà, però a menor velocitat que fa una dècada.

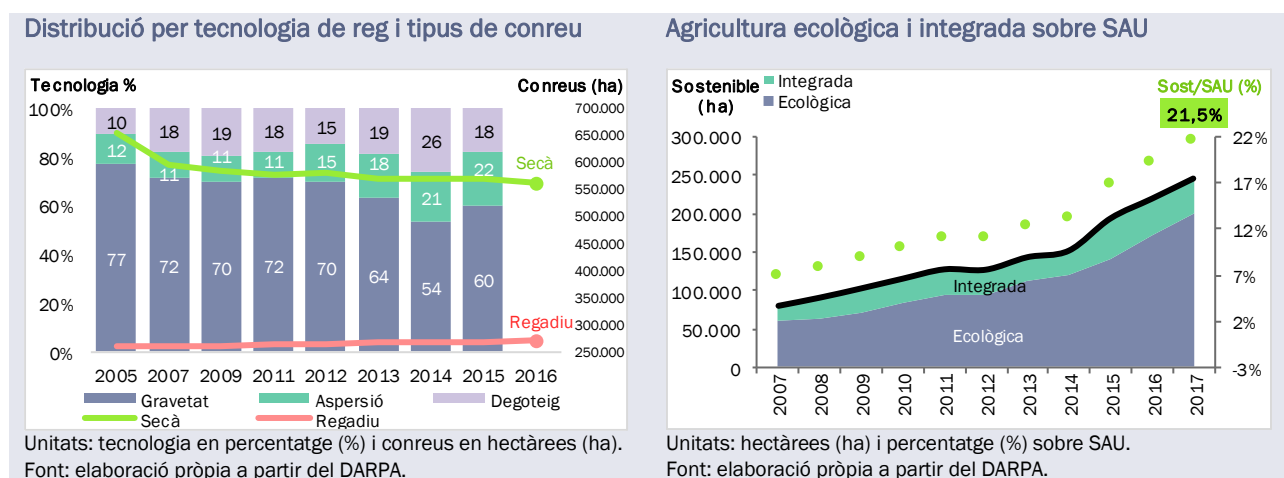
La superfície de terres llaurades i pastures permanents en hectàrees, en altres paraules, la superfície agrícola utilitzada o SAU segueix estable (1.136.318 ha) i el 73% són conreus (834.159 ha). Ara bé, els de secà, tot i que són la majoria (el 67,6% del total) han disminuït el 0,9%; en canvi, els de regadiu (el 32,4% restant) han augmentat l'1,6%. Durant la darrera dècada, la demanda d'aigua per reg s'ha reduït una tercera part; aquesta tendència també ha continuat el darrer any, vist que s'ha consumit el 4,8% menys d'aigua per regar que l'anterior.

Tal com s'observa al gràfic següent, des del 2005 els conreus de regadiu han augmentat el 4%, mentre que els de secà han disminuït el 14%. Quant a les tecnologies de reg, les hectàrees regades per gravetat han disminuït a la meitat; per contra, les regades per aspersió s'han duplicat i les regades per degoteig han augmentat el 61,3%. Tanmateix, respecte de l'any anterior, les hectàrees de reg per gravetat han augmentat el 6,8% després de tres anys de descensos i les de reg per aspersió el 2,1%; en canvi, les de reg per degoteig, la tecnologia més eficient, han disminuït el 34,2%, modificant la distribució dels mètodes de reg en percentatge, tal com es veu al gràfic.

⁴⁶⁵ Ordre PRA/1080/2017, de 2 de novembre, per la qual es modifica l'annex I del Reial decret 9/2005, de 14 de gener, pel qual s'estableix la relació d'activitats potencialment contaminants del sòl i els criteris i estàndards per a la declaració de sòls contaminats. BOE núm. 272, de 09.11.2017.

⁴⁶⁶ Informe de la Comissió d'Agricultura i Desenvolupament Rural del PE, de 30.3.2017 sobre la situació respecte de la concentració de terres agrícoles a la UE: Com facilitar l'accés dels agricultors a la terra? (2016/2141 (INI).

GRÀFIC V.1.G3 Evolució dels conreus per tipus i de l'agricultura ecològica i integrada. Catalunya 2005-16



Augmenta l'agricultura ecològica, tant en hectàrees com en nombre d'operadors, encara que també s'incrementa el consum de fertilitzants.

La producció agrícola amb baix impacte sobre el medi ambient ha seguit augmentat l'any 2017 respecte del 2016, tant en hectàrees com en operadors (productors, elaboradors, comercials i importadors), el 12,0% i el 3,3% respectivament. En resum, la suma de la superfície ecològica i integrada representa el 14,6% de les terres del cens agrari del darrer any i el 21,5% de la superfície agrícola utilitzada, tal com s'observa al gràfic següent. Lleida encapçala tant la producció, amb el 50% del total, com el nombre d'operadors amb el 41,4% (vegeu el gràfic V.1.A.G4 de l'annex).

El pes de les hectàrees d'agricultura ecològica sobre el total d'agricultura ecològica i integrada és del 82,1% i ha augmentat l'any 2017 respecte de l'anterior per sobre de la disminució de l'agricultura integrada. Les pastures, prats i farratges, sumats al bosc, matolls i recollida silvestre signifiquen quatre cinques parts de la producció i, conjuntament amb els cereals i les lleguminoses per a gra, són els conreus ecològics que més han augmentat. Per contra, els cultius de bolets i els industrials són els que més han retrocedit. Quant a la producció integrada, que representa el 17,9% restant, es constata que, tret dels cereals, tots els cultius han disminuït així com el nombre de productors.

Pel que fa a l'aplicació adequada de nutrients, s'observa que l'ús de fertilitzants ha augmentat el 13,9% l'any 2017, especialment els fosfatats, així com els potàssics; en canvi, l'ús d'adobs nitrogenats ha baixat (vegeu el gràfic V.1.A.G5 de l'annex).

Per acabar, en l'àmbit català, la Llei d'acompanyament dels pressupostos ha modificat el règim del sòl no urbanitzable, de manera que els projectes susceptibles de pertorbar el funcionament de les explotacions agràries de l'entorn immediat ho hauran d'incloure a la memòria, conjuntament amb les mesures de compatibilitat; la Llei d'acompanyament també ha afegit a la Llei d'orientació agrària el règim sancionador en matèria de dejeccions ramaderes i altres fertilitzants i del personal tècnic que n'ha de redactar els plans de gestió. També destaquen l'Acord de la UE amb Xile per fomentar el comerç de productes ecològics⁴⁶⁷ i l'aprovació en l'àmbit de l'Estat del Reglament del Programa nacional de conservació i utilització sostenible dels recursos fitogenètics per a l'agricultura i l'alimentació.⁴⁶⁸

⁴⁶⁷ Decisió (UE) 2017/436 entre la UE i Xile sobre el comerç de productes orgànics/ecològics.

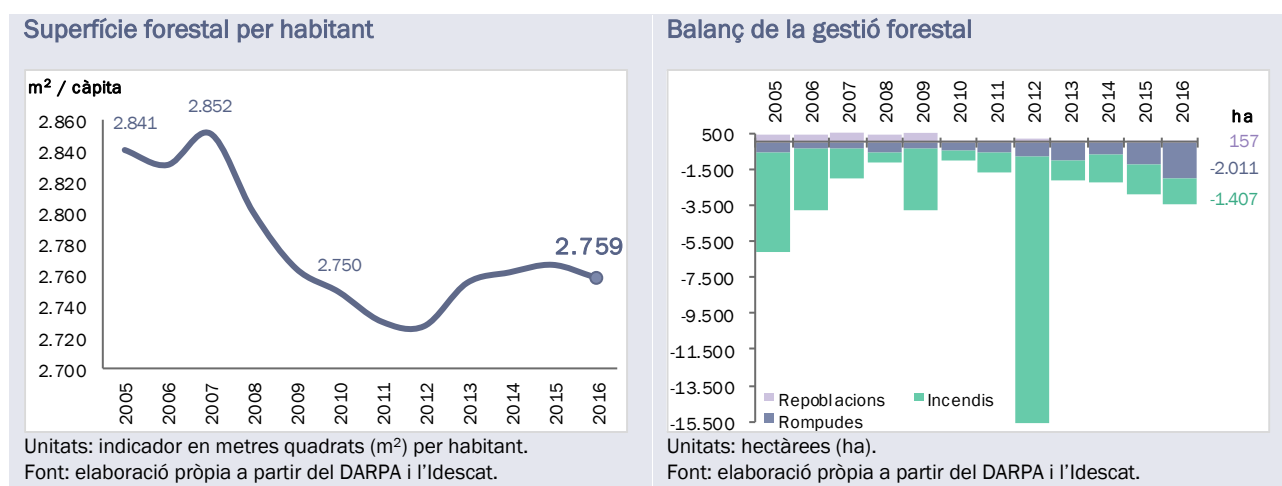
⁴⁶⁸ Reial decret 199/2017, de 3 de març, pel qual s'aprova el Reglament del Programa nacional de conservació i utilització sostenible dels recursos fitogenètics per a l'agricultura i l'alimentació. BOE núm. 66, de 18.03.2017.

17.2.2. ELS BOSCOS

La superfície de bosc es manté estable, però el balanç de la gestió forestal ha estat negatiu a causa dels incendis i les rompudes per conrear la terra.

Els boscos són necessaris per mitigar el canvi climàtic, proveir de béns i serveis la societat i millorar la salut de les persones; per això és important conèixer l'estat en què es troben. De fet, la superfície forestal per habitant a Catalunya es manté estable (2.759 m²/capita), però amb tendència a la baixa, a l'igual que la superfície forestal sobre l'agrícola, 2,46 hectàrees (ha) de bosc/ha agrícola, tal com es pot veure al gràfic V.1.A.G6 de l'annex.

GRÀFIC V.1.G4 Evolució dels indicadors sobre boscos i gestió forestal. Catalunya 2005-2016



El balanç de la gestió forestal ha tornat a ser negatiu, vist que s'han perdut 3.261 ha forestals, el 58,8% en incendis i el 41,2% en rompudes per conrear la terra. Tot i que l'aforestació, és a dir, les plantacions d'arbres per segrestar CO₂ i preservar l'aigua i el sòl, ha augmentat el 46,9% l'any 2016 respecte de l'anterior, especialment a la demarcació del Penedès, els incendis forestals han cremat 2.011 ha, el 25,5% més que l'any 2015, la meitat a Ponent (Pallars Sobirà i Urgell), tal com es veu al gràfic anterior. Els incendis s'han produït durant tot l'any, al juliol més i els intencionats i les negligències (crema agrícola, cigarretes, fogueres i altres) han significat el 34,1% i el 33,9% del total. En aquest àmbit, la Llei d'acompanyament dels pressupostos esmenada anteriorment ha modificat la normativa de prevenció d'incendis, és a dir, ha atribuït competències als municipis relacionades amb els treballs de neteja per prevenir-los.

Els boscos de Catalunya són cada cop més vulnerables a la sequera i a les plagues.

Cal ressaltar que, en general, els boscos de Catalunya estan afectats per la plaga de la papallona responsable de la processionària per tercer any consecutiu, sobretot, els de les comarques d'Osona, el Solsonès i el Berguedà. I que els boscos del Maresme presenten decaïment a causa de la sequera, els fongs i els insectes.

La superfície de bosc privat augmenta i la pública es manté estable l'any 2017.

D'una banda, la superfície de bosc privat ha augmentat l'1,5% l'any 2017 respecte a l'anterior i la conformen tres de cada quatre hectàrees forestals, el 75,3%, mentre que la pública es manté més o menys estable. De l'altra, el 39,6% dels boscos de Catalunya es gestionen de manera sostenible amb plans i programes, un tipus de gestió que ha augmentat el 0,8% l'any 2017 respecte del 2016. No obstant això, només el 29,8% dels boscos privats es gestionen de manera sostenible en comparació amb el 69,3% de públics (vegeu el gràfic V1.A.G7 de l'annex).

Respecte de la gestió, cal comentar la regulació dels instruments d'ordenació forestal a Catalunya i del procediment per aprovar-los, modificar-los, revisar-los i seguir-los mitjançant l'Ordre ARP/122/2017 en desenvolupament de la Llei de forests 43/2003, que atribuïa a les comunitats autònomes la competència per aprovar les instruccions d'ordenament i aprofitament de les forests.⁴⁶⁹

17.2.3. LA PESCA I L'AQÜICULTURA

En la Conferència Mundial sobre els Oceans de Nacions Unides de l'any 2017 s'ha aprovat la Resolució "Els nostres oceans, el nostre futur: crida per a l'acció", que recull un seguit de mesures per protegir els mars de les accions humanes, com ara la contaminació, la sobrepesca i el canvi climàtic.⁴⁷⁰ A més, la UE vol liderar el canvi cap a una pesca més sostenible; per això, la CE ha aprovat la Directiva que revisa la llista d'elements que s'han de considerar per elaborar les estratègies marines destinades a assolir el bon estat mediambiental.⁴⁷¹

La flota pesquera catalana s'ha reduït, així com les captures de peix i la producció aquícola.

En aquest context, la flota pesquera catalana s'ha reduït a la meitat d'ençà de l'any 2000; aquest any també s'han perdut embarcacions, el 4,4% respecte del 2016, de manera que conformen la flota 778 embarcacions, majoritàriament d'arts menors (365) i arrossegament (234), amb un volum intern o capacitat de 20.200 tones brutes i una potència de 128.600 cavalls. Quant a la flota, val la pena esmentar el Reglament de la UE 2017/1130, que refon la normativa sobre les característiques dels vaixells de pesca.⁴⁷²

En relació amb la pesca i l'aqüicultura, tant les captures com la producció de peix i mol·luscs han disminuït l'any 2017, el 5,1% i el 10,0% respectivament. Ara bé, els ingressos de la pesca han augmentat el 7,1%; en canvi, els de l'aqüicultura han caigut el 18,6%, tal com es veu al gràfic següent. En resum, el preu mig del quilogram de peix capturat ha millorat l'any 2017 (4,1 €/kg) i el de peix o mol·lusc produït ha empitjorat (2,5 €/kg), com es pot veure al gràfic V.1.A.G8 de l'annex. En aquest àmbit cal citar el Reglament UE 2017/2092, que modifica el de la política pesquera comuna quant a l'obligació de desembarcar les captures i els plans de rebuig.⁴⁷³

El 76,5% del consum de peix i marisc de Catalunya es cobreix amb importacions.

Per acabar, el consum de peix i marisc de les llars catalanes s'ha mantingut estable el darrer any respecte de l'anterior segons l'estadística de despesa en consum de les llars catalanes de l'Institut d'Estadística de Catalunya. No obstant això, tant les captures de peix com la producció aquícola han cobert un percentatge més baix del consum que l'any anterior, el 18,7% i el 4,9% respectivament, el 23,5% del consum total de peix i marisc; en conseqüència, les importacions han cobert la resta, més de tres quartes parts (el 76,5%).

⁴⁶⁹ Ordre ARP/122/2017, de 13.06.2017, per la qual es regulen els instruments d'ordenació forestal.

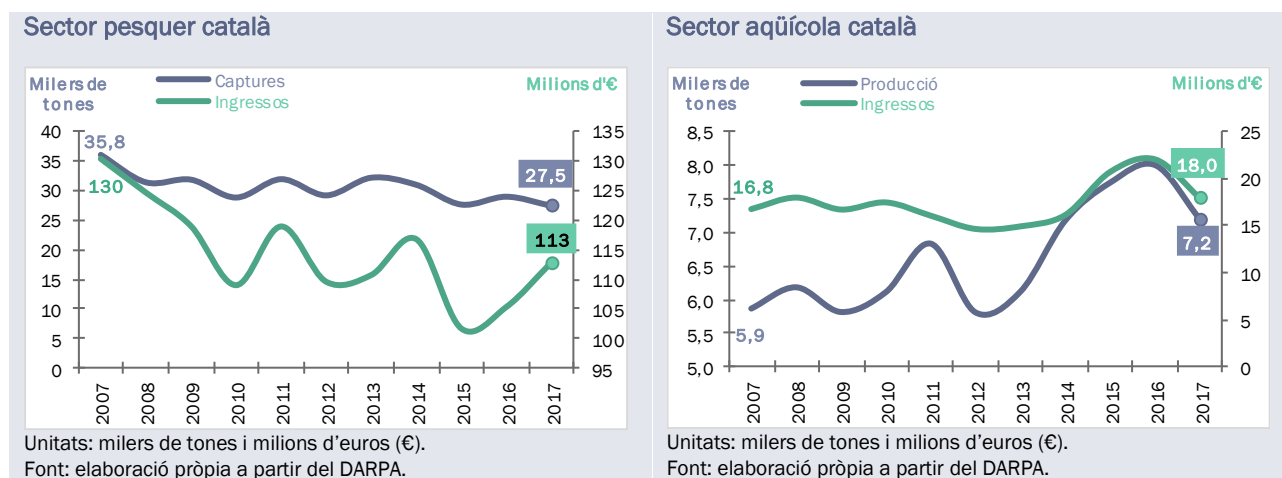
⁴⁷⁰ Reunió d'alt nivell de les Nacions Unides per donar suport a la consecució de l'objectiu de desenvolupament sostenible 14 (Conservar i utilitzar en forma sostenible els oceans, els mars i els recursos marins per al desenvolupament sostenible) que es va fer del 5 al 9 de juny de 2017. RES/71/312. Consulta a <http://www.un.org/es/comun/docs/?symbol=A/RES/71/312>.

⁴⁷¹ Directiva (UE) 2017/845 de la Comissió, de 17.05.2017, per la que es modifica la Directiva 2008/56/CE del PE i del Consell.

⁴⁷² Reglament (UE) 2017/1130 del PE i del Consell, de 14.06.2017, pel qual es defineixen les característiques dels vaixells de pesca.

⁴⁷³ Reglament (UE) 2017/2092 del Parlament Europeu i del Consell, de 15.11.2017, pel qual es modifica el Reglament (UE) 2013/1380 sobre la política pesquera comuna.

GRÀFIC V.1.G5 Pesca i aqüicultura. Evolució de les captures, la producció i els ingressos. Catalunya 2007-2017



La Llei d'acompanyament dels pressupostos de l'any 2017, esmentada anteriorment, també ha regulat el Consell Català de Cogestió Marítima, que ha de permetre la participació i la coresponsabilitat de l'Administració pública, els sectors implicats, els científics i les organitzacions ambientalistes en la definició, el desenvolupament i l'execució de les polítiques marítimes. Quant a la regulació en l'àmbit de la UE, s'han aprovat normes relatives a les possibilitats de pesca de determinades espècies en zones concretes l'any 2017,⁴⁷⁴ així com la revisió de l'Acord de col·laboració en matèria de pesca entre la UE i el Regne de Marroc per incrementar les sancions en cas d'incompliment de l'obligació de desembarcament i la modificació de l'Acord de possibilitats de pesca entre la UE i Mauritània.⁴⁷⁵

⁴⁷⁴ Reglament (UE) 2017/127 del Consell, de 20.01.2017, sobre les possibilitats de pesca per a determinades poblacions de peixos aplicables en aigües de la UE i en determinades aigües no pertanyents a la UE; Reglament (UE) 2017/135 del Consell, de 23.01.2017, en relació amb les possibilitats de pesca per a determinades poblacions de peixos del mar Bàltic; Decisió (UE) 2017/3 del Consell, de 19.12.2016, relativa a la pesca a l'Skagerrak.

⁴⁷⁵ Decisió (UE) 2017/11 de la Comissió, de 05.01.2017, per la qual s'aprova la modificació del protocol entre la UE i el Regne de Marroc sobre les possibilitats de pesca i la contrapartida financera prevista en l'acord de col·laboració; Reglament (UE) 2017/719 del Consell, de 07.04.2017, pel qual es modifica el Reglament (UE) 2015/2192 relatiu al repartiment de les possibilitats de pesca i la contrapartida financera prevista a l'Acord d'associació entre la UE i la República Islàmica de Mauritània.

18. LA SOSTENIBILITAT DEL CONSUM I LA PRODUCCÓ

La societat espanyola disminueix el consum de materials, en general i per habitant, alhora que n'augmenta la productivitat.

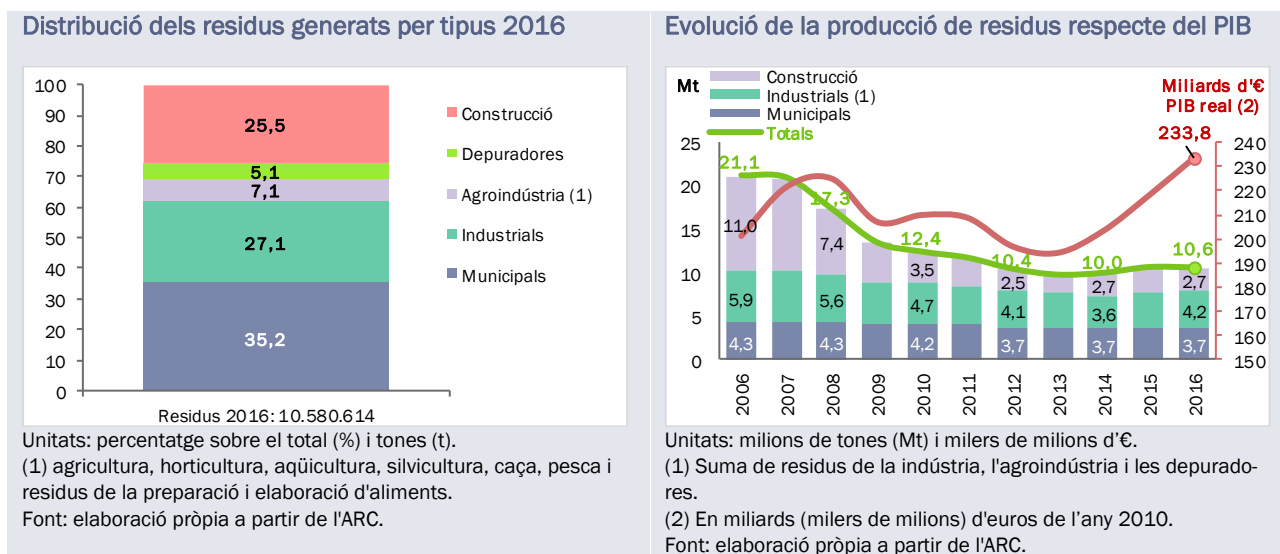
En l'àmbit de l'economia circular, concretament, en el paquet de noves mesures de la Comissió Europea (CE), s'identifiquen un seguit d'indicadors que avaluen la transició cap a una economia més circular, és a dir, vers a l'ús eficient dels recursos i la reducció dels riscos ambientals. Els indicadors més rellevants tenen a veure amb el consum i la productivitat dels materials, que només estan disponibles en l'àmbit de l'Estat espanyol, tot i que l'Idescat ha projectat calcular-los per a Catalunya.

En resum, el consum de materials –biomassa, minerals metàl·lics o no i combustibles fòssils- ha disminuït el 0,9% l'any 2016 respecte de l'anterior, l'extracció de materials representa el 82,1% del total i el balanç comercial, que és importador, el 17,9% restant. D'altra banda, el consum de materials (8,7 tones per habitant) ha disminuït l'1,0% l'any 2016 respecte del 2015 i la productivitat dels materials (2.745,3 € per tona) ha augmentat el 4,2%.

18.1. LA GENERACIÓ I GESTIÓ DE RESIDUS

Un dels objectius de sostenibilitat de la producció i el consum de béns i serveis a Catalunya és que la societat generi menys deixalles, tal com recull el Programa general de prevenció i gestió de residus i recursos de Catalunya (PRECAT20) dictaminat pel CTESC: reduir els residus generats el 15% durant el període 2012-2020.⁴⁷⁶ La fita encara queda lluny, vist que els residus han augmentat l'1,6%, durant el període 2012-2016, malgrat disminuir l'1,3% l'any 2016 respecte a l'anterior. Dels residus totals produïts l'any 2016 (10.560.514 tones), els de la construcció i els de l'agroindústria han caigut; en canvi, els industrials i els municipals s'han incrementat. Vegeu el gràfic i els indicadors relacionats amb el creixement econòmic més endavant.

GRÀFIC V.2.G1 Distribució i evolució de la generació de residus. Catalunya 2006-2016



⁴⁷⁶ Dictamen 17/2017 del CTESC.

Al gràfic també s'observa el descens de l'indicador de sostenibilitat de la producció i el consum de la societat catalana, que relaciona la generació de residus amb el producte interior brut (PIB) l'any 2016 a 41 tones per cada milió de €, atès que el reciclatge ha augmentat i s'ha recuperat el valor del 53% del conjunt dels residus produïts, tant materialment com energètica, malgrat que complir amb l'objectiu del 65% de valorització total l'any 2020 segueixi sent un repte. Cal ressaltar que la tramitació tant del PRE-CAT20 com del Pla territorial sectorial d'infraestructures de gestió de residus municipals de Catalunya (PRINFECA20) ha avançat i compta amb el vistiplau de la Comissió Jurídica Assessora.⁴⁷⁷

En aquesta matèria, cal comentar que s'ha aprovat el Decret sobre la classificació, la codificació i les vies de gestió dels residus a Catalunya dictaminat pel CTESC l'any 2017 que ha simplificat, millorat i adaptat la normativa catalana al marc legal estatal i europeu vigent.⁴⁷⁸ Ara bé, l'entrada en vigor de la normativa s'ha diferit per possibilitar les adaptacions tecnològiques necessàries i aplicar-la correctament; no obstant això, encara no està resolt quin ha de ser el model de conversió dels residus en sub-productes.

L'indicador anual de residus municipals per habitant (500 kg/capita) ha empitjorat i supera el del conjunt de l'Estat espanyol i el de la UE-28; a més, la recollida selectiva continua estancada.

D'una banda, les deixalles municipals (el 35,2% del total) han augmentat el 0,6% l'any 2016 respecte de l'anterior; s'han generat 1,371 kg de residus per habitant i dia (1,367 kg/capita/dia l'any 2015); en conseqüència, la petjada de carboni i les emissions de CO₂ dels residus urbans han augmentat també, a causa del descens de la recollida selectiva i l'increment de les deixalles incinerades, tractades i dipositades controladament. Malgrat que es lliuren més residus valoritzables a les deixalleries municipals, el pes relatiu de la recollida selectiva bruta respecte al total de residus generats (el 38,5%) continua estancat des de l'any 2012.⁴⁷⁹ D'altra banda, la contribució dels materials reciclats a la demanda de matèries primeres –el 16,2% de mitjana a la UE-28 amb la de plom, níquel i zinc al capdavant– és encara baixa, així com l'ús circular dels materials, l'11,4% a la UE-28 i el 7,7% a l'Estat espanyol.

En general, la recollida selectiva neta⁴⁸⁰ o el reciclatge dels residus municipals, el 31,1%, està estancat i a força distància de l'objectiu 2020 del 55%. D'altra banda, la recuperació del valor de les deixalles elèctriques i electròniques és encara molt baixa.

De fet, tant el reciclatge de paper i cartó com el de la poda i jardineria han disminuït l'11,5% i el 7,2% respectivament l'any 2016 respecte de l'anterior; en canvi, el de la resta de fraccions ha augmentat: ferralla, tèxtil, etc.; en conjunt, només se n'han valoritzat materialment el 31,1% dels residus recollits, de manera que per assolir l'objectiu de reciclatge del 55% l'any 2020 caldrà revisar les actuacions a fer. A més, els materials impropis que s'han trobat en els circuits de recollida selectiva (el 19,2%) també han augmentat i signifiquen el 30,4% dels envasos lleugers i el 13,7% de la matèria orgànica, lluny dels objectius planificats. D'altra banda, el reciclatge de les deixalles elèctriques i electròniques és de 0,01 kg per càpita a l'any, molt lluny de l'objectiu dels 4 kg/hab./any (vegeu els gràfics V.2.A.G1 i V.2.A.G2 de l'annex).

La generació dels residus respecte del PIB de la indústria s'ha reduït, en un context de recuperació econòmica i, la valorització continua estable des de l'any 2012, gràcies a l'aplicació de les millors tècniques disponibles.

⁴⁷⁷ Dictàmens 337/2017 i 338/2017 de la Comissió Jurídica Assessora, respectivament.

⁴⁷⁸ Decret 152/2017, de 17 d'octubre, sobre la classificació, la codificació i les vies de gestió dels residus a Catalunya. DOGC núm. 7477, de 19.10.2017. Dictamen 6/2016 del CTESC.

⁴⁷⁹ Recollida selectiva bruta (RSB): quantitat de residus recollits de manera selectiva d'una, diverses o totes les fraccions objecte de recollida selectiva. S'expressa en percentatge respecte del total de residus generats.

⁴⁸⁰ Recollida selectiva neta (RSN): quantitat de residus recollits de forma selectiva, als quals se'ls resta els residus impropis d'una, diverses o totes les fraccions objecte de recollida selectiva (RSN = RSB - impropis) o mitjançant la informació disponible en funció del destí primari.. S'expressa en percentatge respecte del total de residus generats.

Quant als residus industrials, el nombre de productors ha augmentat, així com la quantitat de residus generats, tant a la indústria com a l'agroindústria, el 27,1% i el 7,1% del conjunt respectivament. No obstant això, l'indicador d'intensitat dels residus industrials, que relaciona els residus generats amb el PIB, ha millorat l'any 2016 respecte de l'anterior, en reduir-se de 87 a 81 tones per milió de € del PIB real industrial. Per tant, l'evolució cap a un model circular de transformació del rebuig en recurs ha estat positiva el 2016 a la indústria. Un altre indicador important, la recuperació del valor dels residus gestionats, s'ha mantingut estable, se n'han recuperat el 77,9%, per sobre de l'objectiu 2020 del 70%, tot i que la recuperació majoritària ha estat material i externa a l'empresa, tant la valorització en origen com l'energètica han incrementat (vegeu el gràfic V.2.A.G3 de l'annex).

En l'àmbit de l'Estat s'ha aprovat el Reial decret 20/2017 sobre vehicles al final de la vida útil, d'acord amb la Directiva 2000/53/CE i la Llei 22/2011 de residus i sòls contaminats, per millorar-ne la gestió i l'eficàcia de la protecció de la salut i el medi ambient.⁴⁸¹ També s'ha transposat parcialment la Directiva 2013/59/Euratom de desclassificació de residus sòlids generats en instal·lacions nuclears, de baixa contaminació radioactiva, per ser gestionats mitjançant vies convencionals sense control radiològic posterior.⁴⁸²

La generació de residus de la construcció en relació amb el PIB del sector ha empitjorat, alhora que ha augmentat el reciclatge, coincidint amb la recuperació del cànon de deposició.

Els residus de la construcció i la demolició representen el 25,5% del total; tot i que aquest any 2016 s'han generat el 6,9% menys de runes i residus que l'anterior, l'indicador d'intensitat dels residus ha empitjorat, en passar de 214 a 242 tones per M€ del PIB real de la construcció. Quant a la gestió, la recuperació en plantes de triatge i reciclatge de materials ha estat del 48,1%, a molta distància de l'objectiu del 75% del PRECAT20 per a l'any 2020. Tanmateix, el reciclatge ha augmentat i el destí a dipòsit controlat de runes ha disminuït, vist l'increment del preu per tona abocada (11,85 €/t). Altrament, en l'àmbit estatal s'han establert normes generals de valorització de residus no perillosos de sòls i altres materials naturals excavats en obres de construcció o demolició que es destinin a operacions de rebliment i a altres obres diferents de les que els han generat (vegeu el gràfic V.2.A.G4 de l'annex).⁴⁸³

Els residus dels serveis ambientals i dels gestors

Les depuradores han generat més residus l'any 2016 que l'anterior, de manera que l'indicador que els relaciona amb la població ha augmentat de 69,9 a 71,8 kg per habitant. La gestió material dels fangs també ha augmentat i s'ha aconseguit recuperar la utilitat del 65,4%, principalment en forma d'aplicació agrícola i compostatge, malgrat que la recuperació energètica s'ha reduït a la meitat (vegeu el gràfic V.2.A.G5 a l'annex).

La prohibició de la Xina d'importar residus de baixa qualitat a partir de l'any vinent i la disminució de la quantitat de residus que entren a les empreses gestores pot afectar-les econòmicament.

La prohibició de la Xina d'importar residus de la resta del món a partir de gener de l'any 2018 que tinguin més del 0,5% d'impureses (paper i cartó, plàstic i coure) influirà en les empreses gestores que fins ara els exportaven i podria augmentar el flux de residus cap a tercers països. A Catalunya s'han autoritzat més empreses gestores l'any 2016 que l'anterior, 1.065; tanmateix, han entrat menys tones de residus, 16,6 Mt. La procedència del total del rebuig gestionat ha estat la següent: industrial el 64%, de la cons-

⁴⁸¹ Reial decret 20/2017, de 20 de gener, sobre els vehicles al final de la seva vida útil. BOE núm. 17, de 21.01.2017.

⁴⁸² Ordre de ETU/1185/2017, de 21 de novembre, per la que es regula la desclassificació dels materials residuals generats en instal·lacions nuclears. BOE núm. 296, de 06.12.2017.

⁴⁸³ Ordre APM/1007/2017, de 10 d'octubre, sobre normes generals de valorització de materials naturals excavats per a la seva utilització en operacions de rebliment i obres diferents d'aquelles en què es van generar. BOE núm. 254, de 21.10.2017.

trucció el 17%, municipal el 15% i d'altres gestors i de la ramaderia el 4% restant. Els gestors de Catalunya han rebut el 97% dels residus, n'han recuperat el 54,8% del valor i han destinat el 13% de les sortides a plantes de gestió de fora del territori (vegeu el gràfic V.2.A.G6 de l'annex).

18.2. LA TRANSICIÓ CAP A UN MODEL ENERGÈTIC MÉS SOSTENIBLE

Segons l'Agència Internacional de l'Energia el consum mundial d'energia tendeix a augmentar, també a Europa, tant és així que no serà fàcil assolir l'objectiu de la UE 2020 de reduir-lo el 20% respecte de l'any 1990. En aquest context, moltes de les decisions de la UE d'aquest any 2017, en general i d'inversió en infraestructures, han anat en la direcció de construir un model energètic més renovable i distribuït, és a dir, de millorar l'eficiència energètica, integrar les energies renovables, transformar el sector elèctric mitjançant la digitalització i optimitzar el mercat elèctric i les interconnexions entre estats, de manera que tant la ciutadania com els estats se situïn en el centre d'aquesta transició.

Així, a Catalunya, d'una banda, s'han aprovat les bases per constituir el Pacte nacional per a la transició energètica de Catalunya aquest any 2017, que es resumeixen en els set eixos estratègics d'actuació següents: 1) garantir el dret fonamental d'accés a l'energia i defensar els drets dels consumidors, 2) assegurar el proveïment energètic amb qualitat i fiabilitat en el subministrament, 3) aconseguir el màxim nivell d'estalvi i eficiència energètica en l'economia i societat catalanes, 4) maximitzar l'ús de fonts d'energia renovable, principalment autòctones, 5) fomentar la recerca i la innovació en l'àmbit energètic, 6) democratitzar l'energia i promoure la participació de la societat en el model energètic, 7) exercir les competències plenes en matèria d'energia per part de les institucions catalanes, en el marc de la UE (vegeu l'Acord de Govern de 31 de gener de 2017).⁴⁸⁴

De l'altra, el Govern ha d'impulsar l'aprovació del Pacte nacional per a la transició energètica, tal com estableix la disposició addicional segona de la Llei del canvi climàtic que, conjuntament amb el Pla de l'energia i canvi climàtic de Catalunya 2012-2020, conformen el marc de planificació de les polítiques de mitigació en l'àmbit de l'energia (vegeu l'apartat 3 "El canvi climàtic"). No obstant això, la disposició esmentada ha estat suspesa a partir del 4 de desembre de 2017 per la Provisió de 28 de novembre de 2017 del Tribunal Constitucional en el recurs d'Inconstitucionalitat núm. 5334-2017.

18.2.1. EL CONSUM D'ENERGIA

Cal assenyalar que els indicadors de desenvolupament sostenible relacionats amb l'àmbit energètic de Catalunya no s'actualitzaran fins a l'any vinent, de manera que les dades relacionades amb l'eficiència del sistema energètic, el consum sostenible d'energia primària i final i l'estalvi i l'eficiència energètica estaran disponibles a la Memòria socioeconòmica i laboral de Catalunya 2018 del CTEESC. No obstant això, les dades disponibles més rellevants, que són de l'any 2014, es resumeixen en quatre punts:

- L'eficiència del sistema energètic que relaciona el consum d'energia final i primària: el 56,0% a Catalunya, per sota del 65,9% de l'Estat espanyol i del 65,2% de la UE-28.
- El consum sostenible d'energia primària que integra dos indicadors:
 - primer, la intensitat energètica primària o quantitat d'energia consumida en relació amb la riquesa de Catalunya: 119,2 tones equivalents de petroli per milió d'euros del PIB, superior a les 113,7 tep/M€ del conjunt de l'Estat espanyol, però inferior a les 120,4 tep/M€ de la UE-28.

⁴⁸⁴ Acord del Govern de 31.01.2017. Consulta a

http://presidencia.gencat.cat/web/.content/departament/transparencia/acords_govern/2017/2017_01_31/SIG17EMC0016.pdf.

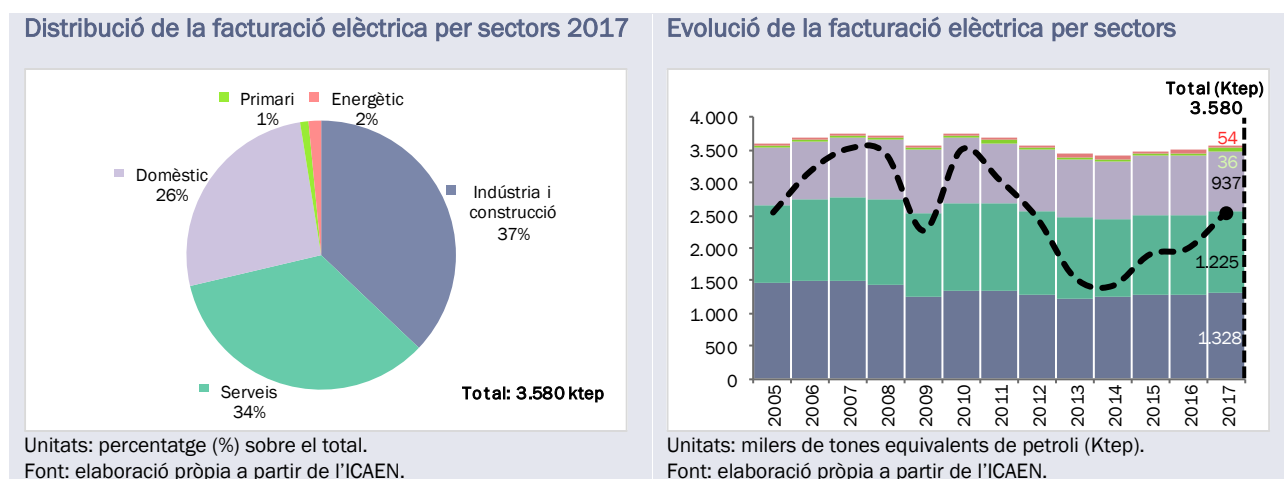
- segon, la participació de les energies renovables en el consum d'energia primària a Catalunya: el 5,6%, per sota del 13,7% del conjunt de l'Estat i del 12,9% de la UE-28 i a molta distància de l'objectiu del 20% de la UE 2020. Vegeu els gràfics V.2.G2 (2016) i V.2.A.G7 de l'annex.
- El consum sostenible d'energia final i l'estalvi i l'eficiència energètica, que es compon de tres indicadors,
 - primer, l'estalvi en el consum d'energia final: el 16,9% a Catalunya durant la dècada 2004-2014 en reduir-se el consum de productes fòssils i augmentar el d'electricitat, superior al 8,9% de l'Estat i al 15,0% de la UE-28;
 - segon, la intensitat energètica final, general i per sectors, que ha disminuït fins als 66,7 tep/M€ del PIB a Catalunya;
 - tercer, la participació de les energies renovables en el consum d'energia final, també general i per sectors: el 2,8% a Catalunya, molt per sota del 17,3% de l'Estat espanyol i 17,0% de la UE-28. Vegeu els gràfics V.2.G3 (2016), V.2.A.G8 i V.2.A.G9 i V.2.G4 (2016) de l'annex.
- Les emissions de GEH degudes a l'energia a Catalunya, que són de 31,3 milions de tones de CO₂ a Catalunya (vegeu el gràfic de l'annex V.2.A.G10).

Quant als 1,2 M€ de subvencions gestionades directament per l'ICAEN en el marc del Pacte nacional per a la transició energètica de Catalunya aquest any 2017, s'ha atorgat el 99,8% del pressupost disponible per a, d'una banda, les infraestructures de recàrrega per al vehicle elèctric (punts de recàrrega vinculada i estacions de recàrrega ràpida i semiràpida) i, de l'altra, les bateries de l'estratègia Solarcar de sostres solars amb emmagatzematge distribuït perquè la ciutadania generi energia, el 71% i el 29% del total respectivament.

Consum d'electricitat

La facturació elèctrica proporciona informació sobre el consum d'electricitat per sectors. L'encapçala la indústria, que inclou també el sector de la construcció, seguit dels serveis; ambdós sumats representen el 71,3% del total, tal com s'observa al gràfic següent. En general, el consum elèctric ha augmentat el 2,3% l'any 2017 respecte de l'anterior i és de 3.580 milers de tones equivalents de petroli (Ktep), segons les dades de facturació acumulades mensualment l'any 2017.

GRÀFIC V.2.G2 Consum d'electricitat per sectors. Distribució i evolució. Catalunya 2005-2017



Per sectors, l'energètic ha incrementat el consum el 10,2%, malgrat que té poc pes, el domèstic el 2,6% i, els més rellevants, la indústria i construcció i els serveis, el 2,5% i l'1,7% respectivament. En canvi, el sector primari l'ha reduït l'1,2%.⁴⁸⁵

En matèria d'eficàcia energètica, ha entrat en vigor el nou Reglament europeu d'etiquetatge energètic, més eficaç que l'anterior,⁴⁸⁶ i la UE ha emplaçat l'Estat espanyol a transposar correctament la legislació sobre eficiència energètica relativa als comptadors individuals. Quant als preus de l'energia a les llars, han augmentat a l'Estat espanyol el 5,1% (23,0 €/100 kWh) l'any 2017 respecte del 2016, mentre que a la mitjana de la UE-28 han disminuït el 0,5% (20,4 €/100 kWh).

18.2.2. LA PRODUCCIÓ ENERGÈTICA

Per fer possible que el 50% de la demanda elèctrica es cobreixi amb renovables l'any 2030, la potència elèctrica, tant eòlica com fotovoltaica, hauria de multiplicar-se per 3 o més.

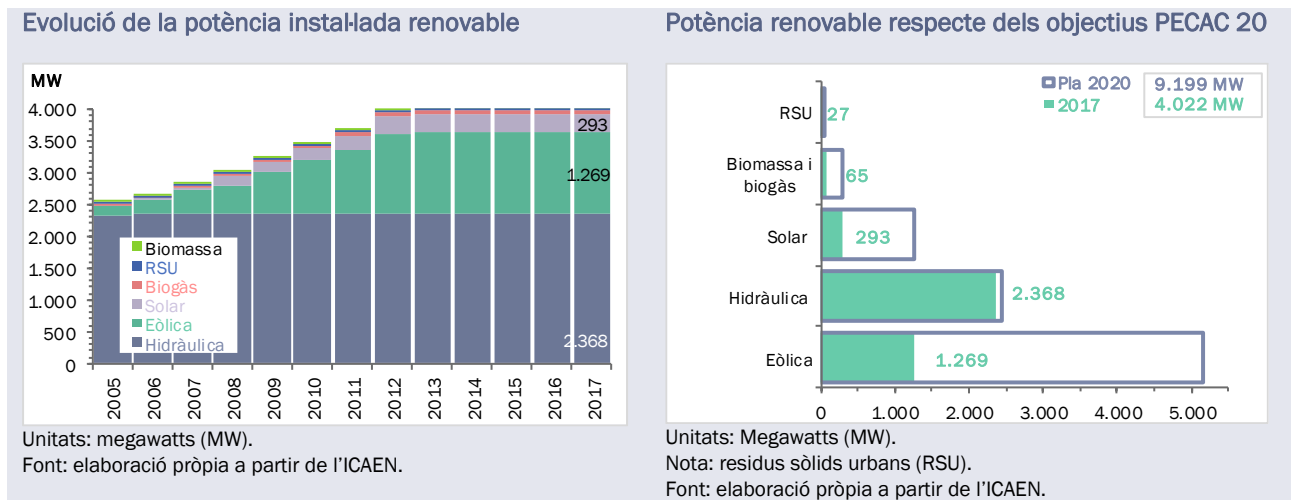
Quant al subministrament elèctric, la potència instal·lada a Catalunya gairebé no ha canviat l'any 2017 i està representada bàsicament per les centrals de cycle combinat i nuclears d'una banda, el 31,3% i el 26,6% del total respectivament, i per les hidràuliques de l'altra, el 20,0%. El pes de la potència renovable de Catalunya és el 7,5% de la del conjunt de l'Estat espanyol, de fet, la capacitat eòlica i solar fotovoltaica està subrepresentada i per assolir els objectius del Pla 2020 i l'objectiu de la UE 2030 s'hauria, com a mínim, de triplicar.

Ara bé, tant les centrals renovables d'energia solar com les de biomassa i biogàs tenen més de potència aquest any, el 0,5% i l'1,2% respectivament; en canvi, les no renovables de cogeneració en tenen l'1,5% menys, tot i la importància que té per generar calor al sector industrial. D'entre les energies renovables, les instal·lacions més representatives són les hidràuliques i les eòliques. No obstant això, totes les instal·lacions renovables, tret de les hidràuliques, necessiten la planificació i l'aplicació de les mesures adequades per part de l'Administració per complir amb els objectius establerts en el Pla 2020, especialment la solar fotovoltaica (vegeu el gràfic següent i la taula V.2.G3 de l'annex).

⁴⁸⁵ ICAEN: dades de clients finals connectats a les xarxes elèctriques propietat d'Endesa Distribució Elèctrica o gestionades per la mateixa en l'àmbit de Catalunya i que representen el 94,6% del consum total.

⁴⁸⁶ Reglament (UE) 2017/1369, de 4 de juliol del 2017. Consulta a <https://www.boe.es/doue/2017/198/L00001-00023.pdf>.

GRÀFIC V.2.G3 Evolució de la potència instal·lada renovable respecte dels objectius. Catalunya 2005-2017



Producció d'electricitat renovable

La UE ha seguit amb el desenvolupament del Paquet d'hivern d'energia neta per a tots els europeus amb els objectius de la Comissió Juncker d'avantposar l'eficiència energètica, liderar les energies renovables i oferir un tracte just als consumidors. La UE també ha aprovat un reglament que regula l'etiquetatge energètic.⁴⁸⁷ I, en aquest àmbit, l'Estat espanyol ha modificat el procediment bàsic per certificar l'eficiència energètica dels edificis amb l'objectiu d'introduir les obligacions substantives previstes a la Directiva 2010/31/UE.⁴⁸⁸

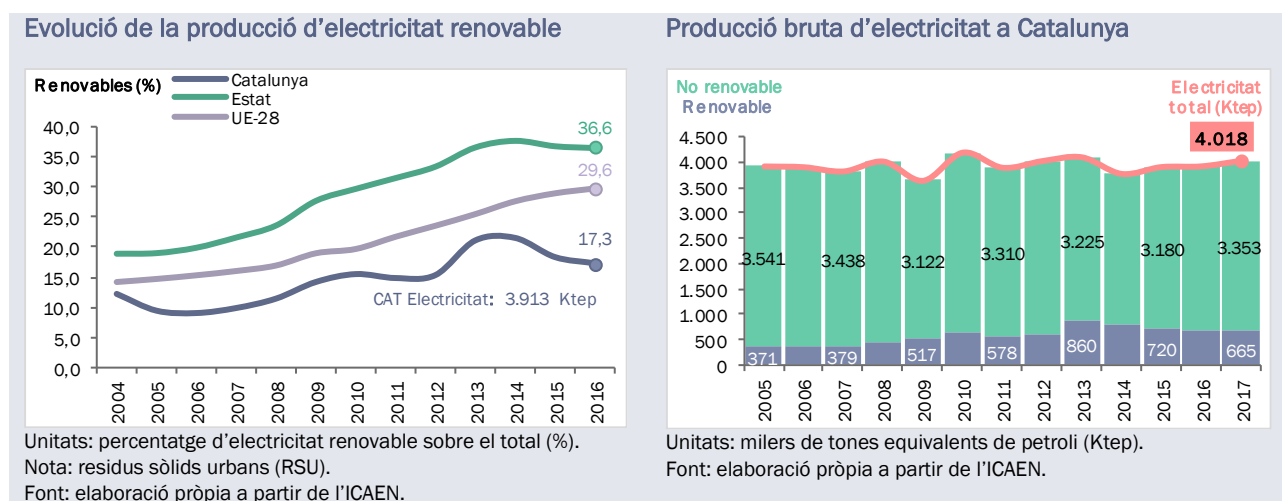
Així, si es compara Catalunya amb l'Estat espanyol i la Unió Europea, es constata que l'obtenció d'energia elèctrica de fonts renovables l'any 2016 va ser del 17,3%, per tant, inferior al 36,6% del conjunt de l'Estat o al 28,8% de mitjana de la UE. L'electricitat renovable va representar el 7,4% del total de l'Estat (vegeu el gràfic següent).

A més, segons l'ICAEN, tot i que en conjunt la producció d'electricitat ha augmentat el 2,7% l'any 2017 respecte de l'anterior, la generació amb tecnologia renovable ha disminuït el 2,0% perquè les centrals hidràuliques de règim ordinari, en ser un any sec, han generat menys electricitat i les inversions en renovables estan estancades; en canvi, la producció de cicles combinats de gas ha augmentat el 13,1%. L'electricitat renovable ha representat el 16,6% del total i el 16,5% de la potència renovable instal·lada a Catalunya i només s'ha complert el 36% de l'objectiu de generació del Pla 2020 (vegeu els gràfics V.2.A.G11 i V.2.A.G12 de l'annex).

⁴⁸⁷ Reglament (UE) 2017/1369 del Parlament Europeu i del Consell, de 4 de juliol de 2017, pel qual s'estableix un marc per a l'etiquetatge energètic i es deroga la Directiva 2010/30/UE (text pertinent a efectes de l'EEE). DOUE L 198, de 28.07.2016.

⁴⁸⁸ Reial decret 564/2017, de 2 de juny, pel qual es modifica el Reial decret 235/2013, de 5 d'abril, pel qual s'aprova el procediment bàsic per a la certificació de l'eficiència energètica dels edificis. BOE núm. 134, de 06.06.2017.

GRÀFIC V.2.G4 Evolució de la producció d'electricitat renovable. Catalunya, Estat i UE-28, 2005-2017



18.3. LES EMPRESES I EL MEDI AMBIENT

Segons l'Agència per la Competitivitat de l'Empresa (ACCIÓ), els sectors de l'economia catalana estratègics per la transició cap a un model basat en l'ús sostenible dels recursos i la protecció del medi ambient són l'agroalimentari, el químic i el de la salut.⁴⁸⁹ No obstant això, són diversos els sectors productius que han aprofitat l'oportunitat que representa la sostenibilitat ambiental per innovar en els processos, els productes i el model de negoci i reduir el consum de matèries primeres, energia i aigua, així com augmentar la recuperació de valor dels residus, l'ús de materials reciclats i el pes de les energies renovables, per exemple, el sector de l'automoció amb el cotxe elèctric i el sector financer amb les inversions en actius més sostenibles i amb menys risc climàtic.⁴⁹⁰

18.3.1. LA PRODUCCIÓ DE BÉNS I SERVEIS

Tot i que augmenta l'activitat industrial, disminueixen les emissions tant a l'atmosfera com a l'aigua.

En el Registre d'Emissions i Transferència de Contaminants (PRTR) hi havia inscrits 1.313 complexos industrials catalans l'any 2016, el 23,7% dels de l'Estat espanyol i el 2,6% més que l'any anterior. Tot i que les indústries registrades han augmentat, les emissions de substàncies contaminants (25,4 Mt), tant a l'atmosfera com a l'aigua, han baixat el 13,9%. En canvi, les 3.292 tones de residus transferits fora de les instal·lacions han crescut el 12,4%. Altrament, a Catalunya hi ha 1.585 empreses de l'annex I.2 obligades a sol·licitar l'autorització o llicència ambiental l'any 2017, el 94,6% de les quals han complert amb el requisit.

Pel que fa a la normativa, la UE ha aprovat el Reglament que estableix les disposicions necessàries per adaptar íntegrament el dret comunitari al Conveni de Minamata sobre el mercuri, amb l'objectiu de garantir la protecció, tant de la salut de les persones com del medi ambient, de la fabricació, l'ús, l'emmagatzematge, el comerç i la gestió dels residus de mercuri.⁴⁹¹ En l'àmbit de l'Estat s'ha aprovat l'Ordre que estableix la data a partir de la qual serà exigible la constitució de la garantia financera obligatòria prevista

⁴⁸⁹ *L'economia circular a Catalunya: anàlisi d'oportunitats*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, ACCIÓ. Consulta a <http://www.accio.gencat.cat/web/.content/banconeixement/documents/6b35072.pdf>.

⁴⁹⁰ Laboratorio econoinnovación. Consulta a <http://www.laboratorioeconoinnovacion.com/>.

⁴⁹¹ Reglament (UE) 2017/852 del Parlament Europeu i del Consell, de 17 de maig de 2017, sobre el mercuri i pel qual es deroga el Reglament (CE) 1102/2008. DOUE L 137, de 24.05.2017.

La primera Conferència de les parts a la Convenció de Minamata sobre el Mercuri s'ha reunit a finals de setembre de 2017. Entre els seus principals resultats, s'acorda un programa de treball. Consulta a <http://www.mercuryconvention.org/Meetings/COP1/tabid/5544/language/en-US/Default.aspx>.

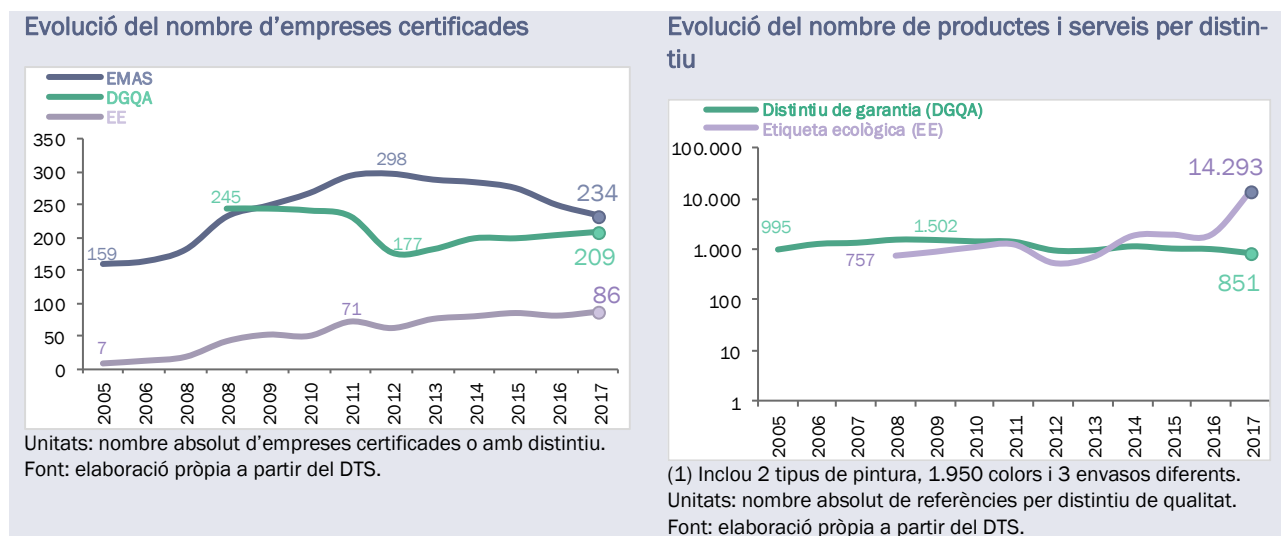
per la Llei de responsabilitat ambiental per a les activitats de l'annex III amb prioritats 1 i 2, abans del 31 d'octubre del 2018 i 2019 respectivament.⁴⁹² En l'àmbit català, la Llei de simplificació administrativa ha estat modificada per la Llei d'acompanyament dels pressupostos⁴⁹³ pel que fa al règim d'intervenció de les activitats innòcues o de risc.

L'incentiu perquè les empreses catalanes conservin la certificació del sistema comunitari de gestió i auditoria mediambiental és insuficient, vist que les empreses certificades han disminuït el 6,4%.

Les empreses amb sistemes de gestió mediambiental s'han hagut d'adaptar tant a la modificació del sistema comunitari de gestió i auditoria mediambiental (EMAS), relativa a la participació voluntària de les empreses, com a les noves normes ISO 9001 i 14001:2015 per mantenir la validesa dels certificats a partir de l'any 2018.

En aquest context les empreses i entitat amb el sistema de la UE d'auditoria i gestió ambiental (EMAS) a Catalunya han disminuït un altre cop, el 6,4% l'any 2017 respecte de l'anterior, ara bé, han perdut la certificació el 19,5% de les mitjanes, les grans i les petites es mantenen igual i, especialment, les relacionades amb l'Administració pública, el comerç i les activitats recreatives i d'oci. La disminució de certificats EMAS marca una tendència observada també a l'Estat espanyol i a la UE-29, que han perdut el 8,4% i el 41,4% de les certificacions respectivament. El lideratge dels sistemes de gestió ambiental segueix sent de les pimes (el 71%). Vegeu el gràfic V.2.A.G13 de l'annex.

GRÀFIC V.2.G5 Evolució de les empreses certificades ambientalment i de l'oferta de serveis i productes. Catalunya 2017



Hi ha més empreses que ofereixen productes i serveis amb etiqueta ecològica l'any 2017.

La voluntat del Parlament Europeu l'any 2017 és fomentar l'ecoinnovació i l'ecodisseny perquè els productes siguin més durables, reparables i respectuosos amb el medi ambient. En aquest sentit, l'any 2017 hi ha més empreses que ofereixen productes o serveis amb risc ambiental baix que l'anterior, tant amb

⁴⁹² Ordre APM/1040/2017, de 23 d'octubre, per la que s'estableix la data a partir de la que serà exigible la constitució de la garantia financera obligatòria per a les activitats de l'annex III de la Llei 26/2007, de 23 d'octubre, de responsabilitat mediambiental, classificades com a nivell de prioritats 1 i 2, a través de l'Ordre ARM/1783/2011, de 22 de juny, i per la que se'n modifica l'annex. BOE núm. 263, de 30.10.2017.

⁴⁹³ Llei 5/2017, del 28 de març, de mesures fiscals, administratives, financeres i del sector públic i de creació i regulació dels impostos sobre grans establiments comercials, sobre estades en establiments turístics, sobre elements radiotòxics, sobre begudes ensucrades envasades i sobre emissions de diòxid de carboni. DOGC núm. 7340, de 30.03.2017.

etiqueta ecològica de la UE com amb distintiu de garantia de qualitat ambiental, el 46,2% i el 10,9% més respectivament.

De fet, els productes amb etiqueta ecològica han augmentat, amb les pintures i vernissos al capdavant (enguany s'ha incorporat una empresa de pintures amb diversos colors i formats) i el nombre de serveis, allotjaments turístics majoritàriament, s'ha mantingut estable. En canvi, tant l'oferta de productes com la de serveis amb distintiu de qualitat ha disminuït; d'aquests, els productes i sistemes per estalviar aigua i els serveis de flotes de vehicles són els més rellevants (vegeu el gràfic V.2.A.G14 i V.2.A.G15 de l'annex).

18.3.2. LA DESPESA I INVERSIÓ EN PROTECCIÓ AMBIENTAL

Segons les dades de l'INE de l'any 2015, els sectors productius contribueixen al 47,2% dels ingressos per impostos ambientals de l'Estat, que representen el 8,4% del total d'impostos de l'economia estatal. Tot i que els ingressos per impostos ambientals han disminuït l'1,0% l'any 2016 respecte de l'anterior, s'observa el comportament següent: en general, els impostos que graven els productes⁴⁹⁴ i els altres impostos corrents han disminuït l'1,4% i el 0,7%. En canvi, els que graven la producció han augmentat el 2,1%; en concret, els impostos sobre l'energia han disminuït l'1,7% i els impostos sobre el transport i la contaminació i els recursos s'han incrementat l'1,3% i el 5,6% respectivament.

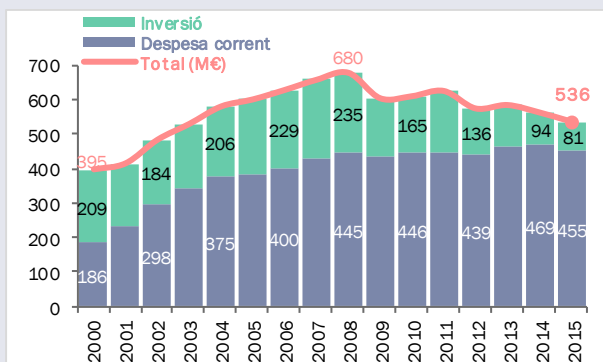
Quant a la regulació, la Llei d'acompanyament dels pressupostos de Catalunya anteriorment esmentada també ha modificat l'impost sobre els grans establiments comercials, accentuant-ne el caràcter extrafiscal i emfasitzant l'impacte mediambiental que genera l'afluència de vehicles particulars; per això s'ha reformulat la base imposable, per exemple, en considerar el nombre de vehicles que accedeixen a l'aparcament de l'establiment durant el període impositiu.⁴⁹⁵

Tant la despesa corrent com la inversió en protecció ambiental han disminuït l'any 2015, tot i que Catalunya ocupa el primer lloc en despesa corrent de l'Estat i el segon en inversió.

En aquest context, tal com s'observa al gràfic, tant la despesa corrent com la inversió en equips per tractar la contaminació van disminuir el darrer any amb dades disponibles (2015), el 2,9% i el 14,2% respectivament.

GRÀFIC V.2.G6 Evolució de la despesa en protecció mediambiental i detall de la inversió. Catalunya 2000-2015

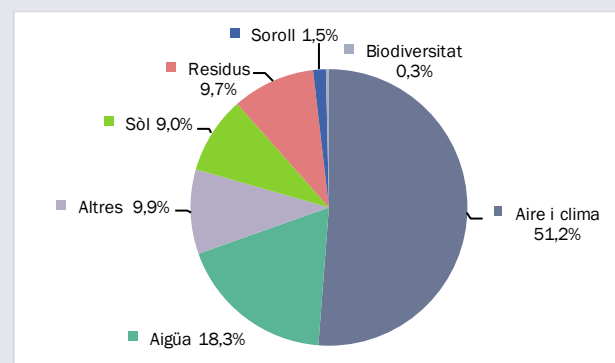
Evolució de la despesa total: inversió + despesa corrent



Unitats: milions d'euros (M€).

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE.

Detall de la inversió per vectors mediambientals 2015



Unitats: milions d'euros (M€).

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE.

⁴⁹⁴ Exclosos l'IVA i els impostos sobre les importacions.

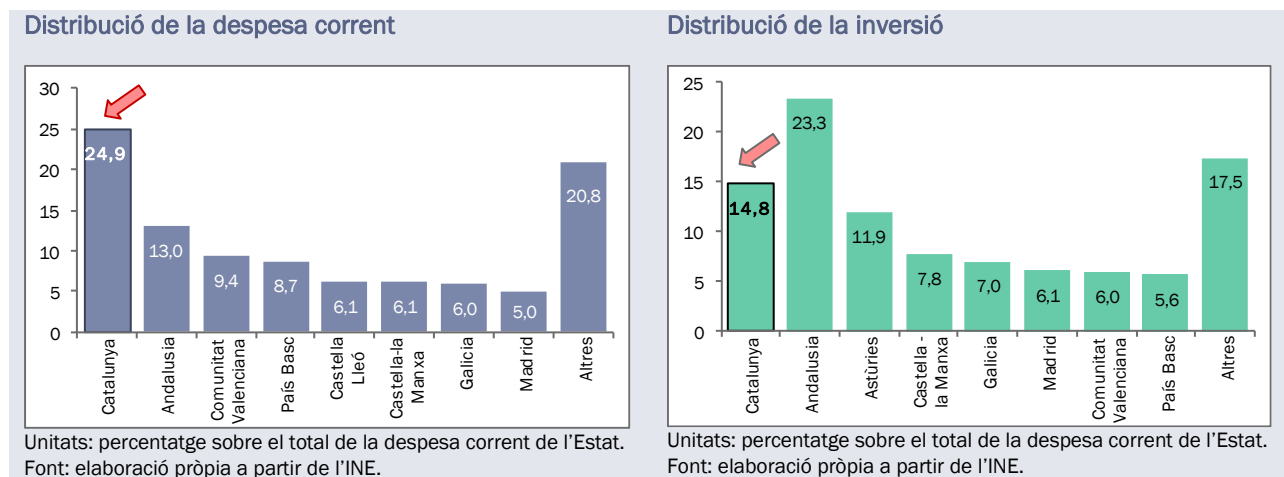
⁴⁹⁵ Vegeu nota 17.

Els costos de personal, serveis i R+D+I, així com els pagaments a l'Administració representen el 85% del total de la despesa (455 M€) i no baixaven des de l'any 2012. En canvi, la inversió en equips integrats i de final de cicle, el 15% del total (81 M€), ja fa 4 anys que baixa, especialment la d'equips integrats, com a conseqüència de l'eliminació de la deducció per aquest concepte de l'impost de societats l'any 2014 i el compliment de les exigències de la normativa mediambiental.

La meitat (el 51,2%) de la inversió en maquinària, edificis i sòl se l'endú el concepte de protecció de l'atmosfera de les emissions (aire i clima). A més distància se situen la depuració de les aigües residuals (aigua) i el sòl, tal com es veu el gràfic anterior. De fet, la caiguda de la inversió va afectar tots els apartats, tret del de biodiversitat i el d'altres i, especialment al sòl i a la gestió de residus.

La despesa de les empreses catalanes per preservar el medi ambient representa l'1,3% del PIB industrial català i és la més alta de l'Estat espanyol (el 22,8%), tot i que disminueix des de l'any 2011, especialment la inversió en equips. Així, Catalunya ocupa el primer lloc en despesa corrent destinada a protegir el medi ambient de l'Estat i el segon en inversió en equips, després d'Andalusia, tal com es veu al gràfic següent. Segons les dades disponibles, tant la inversió com la despesa corrent van disminuir respecte de l'anterior, el 14,2% i el 4,8% respectivament l'any 2015 (vegeu els gràfics V.2.A.G16 i V.2.A.G17 de l'annex).

GRÀFIC V.2.G7 Distribució de la despesa en protecció mediambiental de les empreses per comunitats autònomes 2015

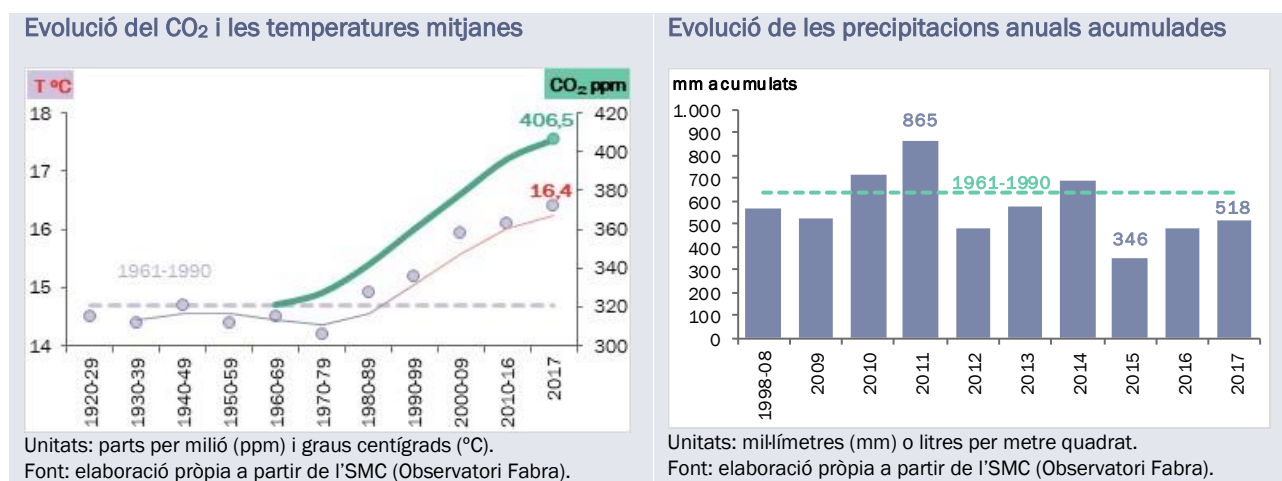


19. EL CANVI CLIMÀTIC

El canvi climàtic s'accelera, tant és així que l'augment de la temperatura provoca més aridesa, així com menys disponibilitat d'aigua i productivitat del sòl.

El gas CO₂ acumulat a l'atmosfera ha augmentat considerablement els darrers cinc anys i ha superat les 406,5 parts per milió l'any 2017, la temperatura global ha augmentat 0,9 °C respecte de l'any 1880 i el nivell del mar 8,5 cm des del 1993.⁴⁹⁶ Així, la influència del canvi climàtic sobre les variables climàtiques de Catalunya l'any 2017 ha estat la següent: 1) la temperatura atmosfèrica mitjana, 16,4 °C a l'Observatori Fabra i 18,8 °C al de l'Ebre, ha superat en 1,7 °C i 1,9 °C respectivament la mitjana climàtica; 2) la temperatura de l'aigua de mar també, entre 0,9 i 0,2 °C a totes les fondàries menys la de 50 metres; 3) les precipitacions acumulades s'han situat per sota de la mitjana climàtica en ambdós observatoris, sobretot al de l'Ebre, que ha registrat un 58% menys de disponibilitat d'aigua.

GRÀFIC V.3.G1 Evolució del CO₂ acumulat, la temperatura i les precipitacions mitjanes. Catalunya 1920-2017



Segons el Servei Meteorològic de Catalunya, l'any 2017 ha estat càlid i sec, amb un dèficit de pluges considerable al Delta de l'Ebre, però amb episodis de precipitacions puntuals que han millorat la situació dels embassaments. Aquest augment de la temperatura mitjana i el descens de la precipitació al llarg dels anys influeixen en el sector agrari, per exemple, la temperatura a l'Alt Penedès ha augmentat 1,7°C per sobre de la mitjana de Catalunya si es compara amb la de l'any 1950 i les precipitacions han disminuït el 20% per sota afectant la vinya, de manera que les collites s'avancen i la producció disminueix.

Els episodis extrems han disminuït respecte de l'any anterior. Enguany se n'han registrat 30 en total: 2 de precipitació intensa superior a 100 litres per metre quadrat en 24 hores, 5 de precipitació màxima igual o superior a 3,5 litres per m² en un minut, 15 de vents forts amb ratxes màximes de 90 km/hora, 7 de temperatures excepcionalment altes i 1 onada de calor.

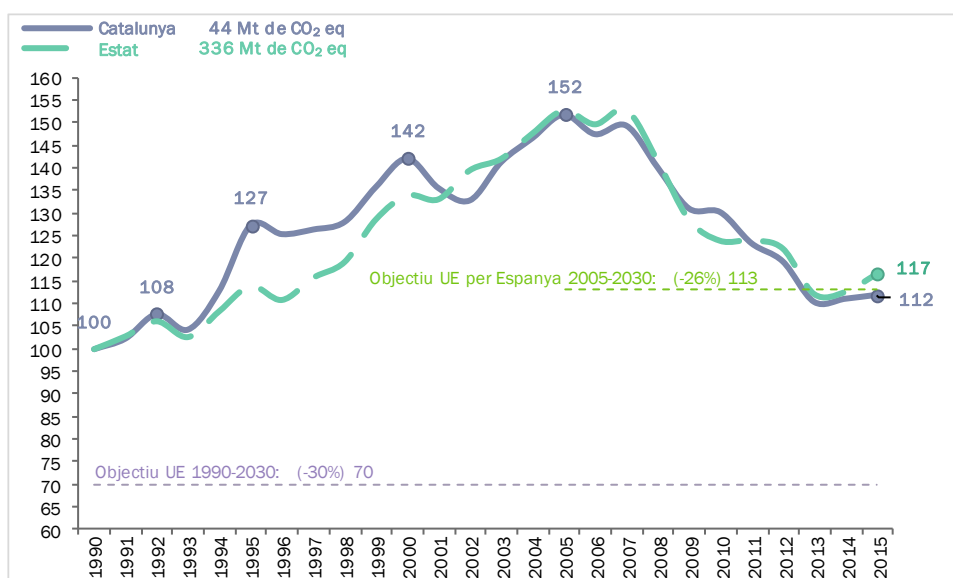
19.1. LA MITIGACIÓ DEL CANVI CLIMÀTIC I L'ADAPTACIÓ

En conjunt, les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle (GEH) han augmentat el 0,8% a Catalunya l'any 2015 respecte de l'anterior i el 12% respecte de 1990. Ara bé, les que han augmentat han estat les regulades, el 32% del total, perquè les difuses, el 68% restant, han disminuït el 2%, en part per l'impost sobre els gasos fluorats que ha afectat el sector de la refrigeració i l'aire condicionat. Així i tot, es compleix amb l'objectiu límit d'emissions 2030 acordat a la UE per l'Estat espanyol i amb l'establert al

⁴⁹⁶ Font: NASA/GISS.

Pla de l'energia i el canvi climàtic de Catalunya; no és el cas del conjunt de l'Estat espanyol, que les ha augmentat el 3,5%. La sequera pot explicar l'augment d'emissions del sector elèctric de l'Estat com a conseqüència de les emissions de les centrals tèrmiques de gas i carbó. Les emissions de CO₂ de la UE també han augmentat el 0,5% (vegeu el gràfic V.3.A.G1 de l'annex).

GRÀFIC V.3.G2 Evolució de les emissions de GEH i objectius. Catalunya i Estat 1990-2015



Unitats: índex temporal, any base 1990=100.

Font: elaboració pròpia a partir de l'OCCC i el Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient (MAGRAMA).

Les emissions a l'atmosfera guarden relació amb l'activitat productiva a Catalunya, de manera que el 71% provenen de la combustió i dels combustibles, és a dir, de l'energia que necessita el transport, la indústria i la construcció. Les emissions no relacionades amb l'energia de la indústria, els residus i l'agricultura representen el 29% restant; no obstant això, tant el processament de l'energia, especialment al transport, com l'agricultura les han augmentat el 4% respecte de l'any anterior.

Tal com s'observa al gràfic següent, la intensitat de les emissions a l'economia catalana ha millorat l'any 2015, en altres paraules, les emissions respecte del producte interior brut (PIB) han disminuït i per cada euro generat de PIB s'ha emès una mica menys de CO₂ a l'atmosfera, 0,20 quilograms. En canvi, la intensitat de les emissions a la societat catalana, és a dir, les emissions per *càpita* s'han incrementat i cada persona ha emès 5,9 tones de CO₂ equivalent l'any 2015. No obstant això, ambdós indicadors són menors que els de l'Estat espanyol (vegeu el gràfic V.3.A.G2 i V3.A.G3 de l'annex).

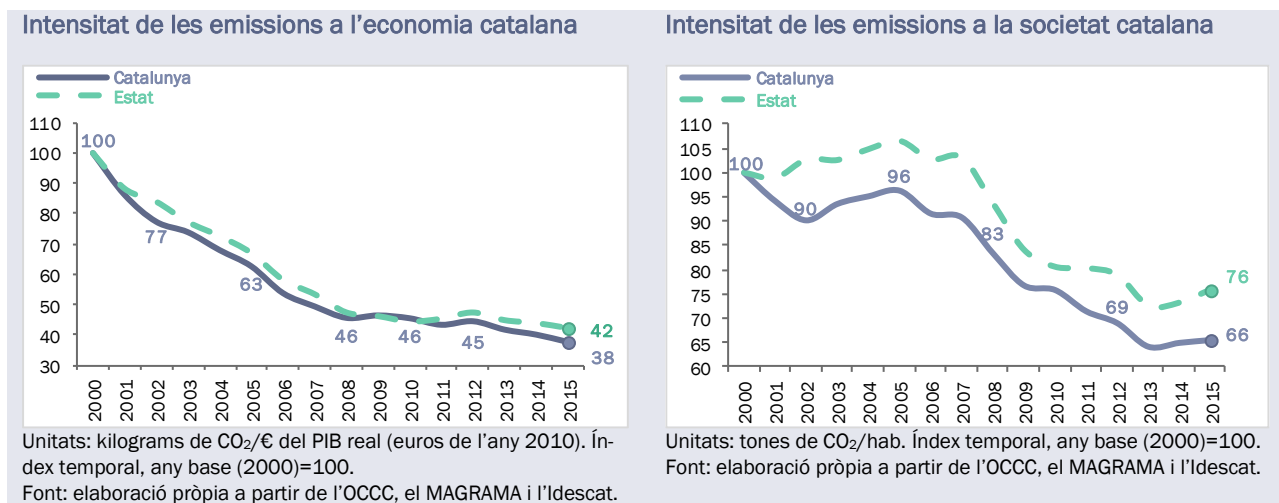
Les emissions regulades de GEH a l'atmosfera han augmentat l'any 2017, la sequera i la recuperació econòmica hi han influït.

Les emissions regulades, concretament les verificades, proporcionen informació més actualitzada de l'evolució del conjunt de les emissions a Catalunya i han augmentat el 6,2% respecte de l'any 2016. En conseqüència, les empreses catalanes han hagut de sufragar el cost estimat de 25,0 M€ en l'adquisició de quota d'emissió regulada.⁴⁹⁷ A més, la diferència respecte de les assignades de manera gratuïta s'ha multiplicat per 1,56 l'any 2017 i augmenta des de l'any 2014. Un punt important és

⁴⁹⁷ La mitjana anual del preu de la tona de CO₂ l'any 2017 ha estat de 5,83 € (Font: SENDECO).

que, amb el canvi de classificació, el 63,5% de les emissions notificades són del sector industrial, tot i que les empreses responsables de la desviació respecte de la quota assignada són elèctriques i de cogeneració. Així, tenint en compte el canvi comentat en la classificació, les emissions del sector industrial han augmentat el 32,8% l'any 2017 respecte de l'anterior de la mà de les refineries, els productes orgànics en brut i la pasta de paper (vegeu els gràfics V.3.A.G4 i V.3.A.G5 de l'annex).

GRÀFIC V.3.G3 Evolució de la intensitat de les emissions de GEH a l'economia i la societat catalana, 2000-2015



Els ecosistemes mostren símptomes de saturació pel que fa al segrest de CO₂, de manera que el reverdiment està arribant al seu límit com constata l'estudi del CREAM d'aquest any 2017.⁴⁹⁸

Les polítiques de mitigació i adaptació

Progressen lentament les iniciatives públiques per mitigar el canvi climàtic i adaptar-se.

La 23a Conferència de les Parts de la Convenció Marc de Nacions Unides sobre el Canvi Climàtic a Fiji i Bonn ha pres algunes decisions de caràcter tècnic relacionades amb el Programa de treball de l'Acord de París i l'esmena de Doha que ha de permetre endegar el segon període de compromís de reducció d'emissions de GEH del Protocol de Kyoto, entre d'altres. Les grans decisions s'han posposat fins a l'any 2018 a Katowice (Polònia). No obstant això, els EUA han notificat la retirada de l'Acord tan aviat com sigui possible, que serà a principis de novembre de l'any 2019, 3 anys després d'entrar en vigor. En aquest context, l'Estat espanyol l'ha ratificat a principis de febrer d'aquest any 2017. La UE també ha aprovat l'esmena de Kigali per reduir gradualment la producció i el consum d'hidrofluorocarburs, que contribueixen al canvi climàtic.

Cal ressaltar que entre les prioritats del Comitè Econòmic i Social Europeu per a l'any 2018 destaca la transició cap a una economia competitiva i baixa en carboni amb energia i mobilitat sostenible. En aquest àmbit, la UE i Suïssa han signat un acord d'integració a l'esquema de comerç de drets d'emissió en vies de reforma que també es pot veure afectat per la retirada del Regne Unit.

La Llei catalana del canvi climàtic s'ha aprovat aquest any 2017. La norma regula els següents capítols: la mitigació del canvi climàtic, l'adaptació, les polítiques sectorials, l'administració en matèria de canvi climàtic i la fiscalitat ambiental. Tot i que la Llei ha entrat en vigor el 23 d'agost del 2017, el Tribunal

⁴⁹⁸ Peñuelas J., Ciais P., Canadell J. G. et al. (2017). Shifting from a fertilization-Dominated to a warming-Dominated period. *Nature ecology and evolution*. DOI: 10.1038/s41559-017-0274-8. Consulta a: <https://www.nature.com/articles/s41559-017-0274-8>.

Constitucional ha suspès la vigència d'alguns articles recorreguts, com ara, la regulació d'un tribut propi sobre les emissions de diòxid de carboni dels vehicles de tracció mecànica.⁴⁹⁹

Millora l'edificació i la mobilitat amb baixes emissions de CO₂, però disminueixen les empreses adherides al sistema d'acords per reduir de manera voluntària les emissions.

En primer lloc, millora el parc d'edificis energèticament eficient de Catalunya, de manera que l'1,1% dels edificis tenen una certificació alta (A i B) i el 14,5% mitjana (B i C); els percentatges pel que fa a la certificació d'emissions de CO₂ són mes alts, l'1,3% i el 16,9% respectivament. Ara bé, els edificis nous construïts a partir de l'any 2014 amb el Codi tècnic de l'edificació 2013 amb una certificació alta o mitjana assoleixen xifres del 41,7% i el 31,8% respectivament.

En segon lloc, millora la mobilitat amb combustibles alternatius. El Pla de la CE per fomentar l'ús de combustibles alternatius,⁵⁰⁰ el Pla Movea 2017 de l'Estat espanyol i la bonificació dels peatges de Catalunya, n'han contribuït positivament. De fet, el parc de vehicles alternatius: híbrids, elèctrics i de gas natural vehicular (GNV) és de 46.539 a Catalunya l'any 2017 i significa aproximadament el 0,9% del total,⁵⁰¹ amb una emissió mitjana de 119 g de CO₂/km, la majoria són turismes híbrids. A més, hi ha 63 estacions de recàrrega públiques i subministrament de combustibles alternatius (GNV) i 1.334 endolls de vehicle elèctric a Catalunya.

En tercer lloc, cal ressaltar que el Programa d'acords voluntaris per reduir les emissions de CO₂ s'ha quedat amb 146 empreses l'any 2017, 6,4% menys que el 2016; des que es va iniciar l'any 2010 s'hi han adherit 231 organitzacions, 12 noves enguany, però s'han donat de baixa 85, una xifra que pot reflectir la manca d'incentius per conserva la certificació que tenen algunes empreses i que preocupa a la UE.

El coneixement sobre la vulnerabilitat de Catalunya al canvi climàtic i de com adaptar-se s'amplia.

Per acabar, un dels objectius d'acció per al clima de l'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible és el d'enfortir la capacitat d'adaptació dels països. Un exemple en aquest àmbit és la presentació enguany dels resultats del projecte LIFE MEDACC Adaptant la Mediterrània al canvi climàtic després de cinc anys de recerca, que recomana adaptar la gestió de l'aigua, l'agricultura i els boscos a unes condicions climàtiques més àrides. També cal tenir present la finalització del projecte LIFE CLINOMICS l'any 2019, d'oportunitats i reptes de l'economia local i la societat per adaptar-se al canvi climàtic, atès que:

- L'aigua és cada cop més escassa i les precipitacions es redueixen a l'estiu, per tant, es recomana gestionar-la mitjançant la dessalinització, regeneració i reutilització, per mantenir els aqüífers i els cabals en diversos trams de riu de la conca de la Muga, el Ter i el Segre que els han disminuït entre el 42% i el 66% al llarg dels darrers 40 anys.
- El clima mediterrani és més sec a les valls frescals de l'Alt Pirineu i l'Aran, és a dir, disminuirà la disponibilitat d'aigua i això afectarà l'agricultura de secà i farà necessari orientar els conreus cap a l'alimentació humana i la ramaderia extensiva.

⁴⁹⁹ El Tribunal Constitucional ha aixecat la suspensió de tots els preceptes impugnats tret de l'art. 19.4.

⁵⁰⁰ Cap a un ús més elevat dels combustibles alternatius. COM (2017) 652 final, de 18.11.2017.

⁵⁰¹ La darrera xifra del parc total de vehicles de Catalunya és del 2016.

- Els nous boscos són més vulnerables a la sequera i als incendis, en altres paraules, necessitaran ser gestionats per evitar el risc d'incendis, augmentar l'aigua circulant i minimitzar la pèrdua de cabals dels rius.⁵⁰²

Per a més informació sobre la normativa relacionada amb la sostenibilitat ambiental aprovada durant l'any 2017, vegeu el [recull normatiu del CTESC](#).

⁵⁰² Adaptant la Mediterrània al canvi climàtic. Consulta a <http://medacc-life.eu/ca/adaptant-la-mediterrania-al-canvi-climatic>.

SIGLES

AAPP	Administració pública
ABS	àrees bàsiques de salut
ACA	Agència Catalana de l'Aigua
ADIF	Administrador d'Infraestructures Ferroviàries
AEAT	Agència Estatal de l'Administració Tributària
AENA	Aeroports Espanyols i Navegació Aèria
AHC	Agència de l'Habitatge de Catalunya
APVP	anys potencials de vida perduts
ARC	Agència de Residus de Catalunya
AT	accident de treball
ATC	anatòmica-terapèutica-química
BCE	Banc Central Europeu
BE	Banc d'Espanya
BOE	Butlletí Oficial de l'Estat
CA	comunitats autònomes
CAP	centre d'atenció primària
CE	Comissió Europea
CEDEFOP	Centre Europeu per al Desenvolupament de la Formació Professional
CEEISCat	Centre d'Estudis Epidemiològics sobre les Infeccions de Transmissió Sexual i Sida de Catalunya
CEPROSS	comunicació de malalties professionals en la Seguretat Social
CESE	Comitè Econòmic i Social Europeu
CFGM	cicles formatius de grau mitjà
CFGS	cicles formatius de grau superior
CHE	Confederació Hidrogràfica de l'Ebre
CIC	conques internes de Catalunya
CL	corporacions locals
CMA	cirurgia major ambulatoria
CMA	cirurgia menor ambulatoria
CMBD-AP	conjunt mínim bàsic de dades d'atenció primària
CMBD-HA	conjunt mínim bàsic de dades dels hospitals d'aguts
CNAE	Classificació nacional d'activitats econòmiques
CO2	diòxid de carboni

CRE	Comptabilitat regional d'Espanya
CSMA	centres ambulatoris de salut mental de població adulta
CSMIJ	centres ambulatoris de salut mental infantil i juvenil
CTESC	Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya
CUAP	centres d'urgències d'atenció primària
DEiH	Departament de la Vicepresidència, Economia i Hisenda
DGF	Direcció General de Ferrocarrils
DMA	Directiva marc de l'aigua
DOGC	Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya
DOUE	Diari Oficial de la Unió Europea
DT	diagnòstic tardà
DTA	diagnòstic tardà amb malaltia avançada
EAIA	equips d'avaluació integral ambulatòria
EAP	equip d'atenció primària
EBAS	equips bàsics d'atenció social
EBE	excedent brut d'explotació
ECV	Enquesta de condicions de vida
EEE	Espai Econòmic Europeu
EEGG	entitats gestores de la Seguretat Social
EMAS	<i>Eco-Management and Audit Scheme</i>
EPA	Enquesta de població activa
EPAC	Estudi prospectiu anual sobre el creixement
ESCA	Enquesta de salut de Catalunya
ESO	educació secundària obligatòria
ETCL	Enquesta trimestral dels costos laborals
ETODA	equips de teràpia d'observació directa ambulatòria
EUA	Estats Units d'Amèrica
EU-OSHA	Agència Europea de Seguretat i Salut en el Treball
Eurostat	Oficina Estadística de la Comissió Europea
EV	esperança de vida en néixer
EVBS	esperança de vida en bona salut
EVLDD	esperança de vida lliure de discapacitat
FBC	formació bruta de capital
FBCF	formació bruta de capital fix
FEAGA	Fons Europeu Agrícola de Garantia Agrària
FEDER	Fons Europeu de Desenvolupament Regional
FGC	Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya

FLA	Fons de Liquiditat Autonòmica
FMI	Fons Monetari Internacional
FP	formació professional
FPP	Fons de Pagament de Proveïdors
Fundae	Fundació Estatal per a la Formació en l'Ocupació
GA DEIE	Govern d'Aragó, Departament d'Economia, Indústria i Ocupació
GEH	gasos amb efecte d'hivernacle
GIB	Govern de les Illes Balears
GRE	Gerència d'Atenció Ciutadana
GWh	gigawatts hora
ha	hectàrees
HC	hospitalització convencional
HDOM	hospitalització domiciliària
hm ³	hectòmetre cúbic
HSH	homes que tenen sexe amb homes
IASS	índex d'activitat del sector serveis
ICAEN	Institut Català de l'Energia
ICAM	Institut Català d'Avaluacions Mèdiques
ICASS	Institut Català d'Assistència i Serveis Socials
ICS	Institut Català de la Salut
IDESCAT	Institut d'Estadística de Catalunya
IFL	intermediació financera local
IMD	intensitat mitjana diària
INE	Institut Nacional d'Estadística
INSHT	Institut Nacional de Seguretat i Higiene en el Treball
INSS	Institut Nacional de la Seguretat Social
IOC	Institut Obert de Catalunya
IPC	índex de preus de consum
IPCH	índex de preus de consum harmonitzat
IPI	índex de producció industrial
IPRI	índex de preus industrials
IPSFL	institucions privades sense finalitat de lucre
IRPF	impost sobre la renda de les persones físiques
IRSC	indicador de renda de suficiència de Catalunya
ISM	Institut Social de la Marina
IT	incapacitat temporal

ITC	Inspecció de Treball de Catalunya
ITS	infeccions de transmissió sexual
ITSS	Inspecció de Treball i Seguretat Social
IVA	impost sobre el valor afegit
ktep	milers de tones equivalent de petroli
LAPAD	Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència
LOMQE	Llei orgànica per a la millora de la qualitat educativa
m ²	metre quadrat
m ³	metre cúbic
MATEPSS	mútues d'accidents de treball i malalties professionals de la Seguretat Social
MCSS	mútues col·laboradores de la Seguretat Social
MEYSS	Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social
MP	malaltia professional
MSEL	Memòria socioeconòmica i laboral de Catalunya del CTESC
NASA	<i>National Aeronautics and Space Administration</i>
NCE	Nota de conjuntura econòmica
NO ₂	diòxid de nitrogen
O ₃	ozó troposfèric
°C	grau Celsius o centígrad
OCATT	Organització Catalana de Trasplantaments
OCDE	Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic
OEP	Oficina Europea de Patents
OEPM	Oficina Espanyola de Patents i Marques
OMS	Organització Mundial de la Salut
ONU	Organització de les Nacions Unides
OPEC	<i>Organization of the Petroleum Exporting Countries</i>
OR	obligacions reconegudes
PAC	política agrària comuna
PAC	punts d'atenció continuada
PADES	Programa d'atenció domiciliària-equipos de suport
PANOTRASS	comunicació de patologies no traumàtiques causades pel treball en la Seguretat Social
PAO	Programa d'activació per a l'ocupació
PAPE	Pla anual de política d'ocupació
PDE	Protocol de dèficit excessiu
PDPO	Pla de desenvolupament de polítiques d'ocupació de Catalunya

PEDS	Pilar europeu de drets socials
PEF	Pla d'estabilitat financera
PEIN	Pla d'espais d'interès natural
PESV	Pla estratègic de seguretat viària
PFI	programes de formació i inserció
PGE	pressupostos generals de l'Estat
PIA	programa individual d'atenció
PIAISS	Pla interdepartamental d'atenció i interacció social i sanitària
PIB	producte interior brut
PLAENSA	Pla d'enquestes de satisfacció
PM10	partícules en suspensió de menys de 10 micres
pmp	taxa per milió de població
PNR	Programa nacional de reformes d'Espanya
pp.	punts percentuals
PPAC	Programa de prevenció i atenció a la cronicitat
PQPI	programes de qualificació professional inicial
PRECAT20	Programa general de prevenció i gestió de residus i recursos de Catalunya 2020
PREPARA	Programa de requalificació professional de les persones que esgoten la protecció per desocupació
PRTR	Registre d'Emissions i Transferència de Contaminants
PVP	preu de venda al públic
R+D+I	recerca, desenvolupament i innovació
RAI	renda activa d'inserció
RE	règim especial
REM	règim especial del mar
RENFE	Red Nacional de Ferrocarriles Españoles
RETA	règim especial de treballadors autònoms
RG	règim general
RGC	renda garantida de ciutadania
RMB	Regió Metropolitana de Barcelona
RMI	renda mínima d'inserció
RO	remuneració dels ocupats
SAD	servei d'ajuda a domicili
SAU	superfície agrícola utilitzada
SCAAD	Sistema Català per a l'Autonomia i l'Atenció a la Dependència
SEC	Sistema Europeu de Comptes

SEITSA	Societat Estatal d'Infraestructures de Transport Terrestre, Societat Anònima
SISCAT	sistema sanitari integral d'utilització pública
SOC	Servei Públic d'Ocupació de Catalunya
SOVI	seguro obligatorio de vejez e invalidez
SPA	sector públic administratiu
SVE	Servei de Vigilància Epidemiològica
TAC	tomografia axial computada
TB	tuberculosi
TB-MDR	tuberculosi multiresistent
TCAA	taxa de creixement anual acumulatiu
TCE	traumatisme cranioencefàlic
tep	tones equivalents de petroli
TGSS	Tresoreria General de la Seguretat Social
TIC	tecnologies de la informació i la comunicació
TJUE	Tribunal de Justícia de la Unió Europea
UAB	Universitat Autònoma de Barcelona
UAO	Universitat Abat Oliva
UB	Universitat de Barcelona
UdG	Universitat de Girona
UdL	Universitat de Lleida
UE	Unió Europea
UFISS	unitats funcionals interdisciplinàries socio sanitàries
UIC	Universitat Internacional de Catalunya
UOC	Universitat Oberta de Catalunya
UPC	Universitat Politècnica de Catalunya
UPF	Universitat Pompeu Fabra
URL	Universitat Ramon Llull
URV	Universitat Rovira i Virgili
UVIC	Universitat de Vic
VAB	valor afegit brut
VIH	virus de la immunodeficiència humana

COMPOSICIÓ DEL PLE A 25-06-2017 (DATA D'APROVACIÓ DE LA MEMÒRIA SOCIOECONÒMICA I LABORAL DE CATALUNYA 2017)

Ple

El Ple del Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya és integrat per totes les persones que en són membres, sota la direcció de la Presidència, i és assistit pel secretari o secretària executiu.

President:

Sr. Lluís Franco i Sala

Vicepresidents:

Sra. Alba Cabañas Varales

Sr. Ricard Bellera Kirchhoff

Secretària executiva:

Sra. Teresita Itoiz i Cruells

GRUP PRIMER

Comissió Obrera Nacional de Catalunya (CC.OO.)

Sra. Gina Argemir i Martínez

Sr. Ricard Bellera Kirchhoff

Sr. José Manuel Jurado Villena

Sra. Carme Martínez Ruzafa

Sra. Antònia Pascual Moreno

Sr. Lloreç Serrano Giménez

Unió General de Treballadors de Catalunya (UGT)

Sr. José Manuel Fandiño i Crespo

Sra. Josefa García i Lorenzo

Sr. Dionís Oña i Martín

Sra. Aida Ruíz Franco

Sr. José Martín Vives i Abril

GRUP SEGON***Foment del Treball Nacional***

Sra. Yésika Aguilar Granados

Sr. Andreu Basseda Tous

Sra. Alba Cabañas Varales

Sr. Jorge Juan Galofré Moragas

Sr. Juan José Meca Saavedra

Sra. Marisol Morales de Cano

Sr. Antonio Sáenz Andrés

Petita i Mitjana Empresa de Catalunya (PIMEC)

Sr. Moisés Bonal i Ferrer

Sra. Elena de la Campa Alonso

Sra. Sílvia Miró Martín

FEPIME, Federació d'Empresaris de la Petita i Mitjana Empresa de Catalunya

Sra. Maria Helena de Felipe Lehtonen

Sr. Salvador Guillermo Viñeta

GRUP TERCER***Unió de Pagesos de Catalunya (UP)***

Sra. Maria Rovira Duran

Joves Agricultors i Ramaders de Catalunya (JARC)

Sra. Gemma Comajuncosa i Sambeat

Federació Nacional Catalana de Confraries de Pescadors (FNCCP)

Sr. Màrius A. Vizcarro i Gianni

Confederació de Cooperatives de Catalunya (CCC)

Sr. Xavier Pié i Dols

Sra. Lorena Torró i Garrido

Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya

Sr. Jesús Delgado i Almendros

Experts

Sr. Ramón Bonastre i Bertran

Sra. Gemma Cairó i Cèspedes

Sra. Jana Callís i Vilagut

Sr. Joan B. Casas Onteniente

Sr. Modest Guinjoan Ferré

Sr. Rafael Ortiz i Cervelló